

Görsel Roman

Gâzi Mustafa Kemal Paşa

“...O SARIŞIN KURT!..”

Attilâ İlhan

TÜRKİYE İŞ BANKASI

Kültür Yayınları

‘...O SARIŞIN KURT!..’

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I.-X. BASKI: 20.000 ADET, ŞUBAT 2007, İSTANBUL XI. KASKI: 1.500 ADET, EYLÜL 2007, İSTANBUL

"Evet, benim nâçiz vücûdum... birgiin elbet toprak olacaktır... fakat Türkiye Cumhuriyeti... ilelebet payidar kalacaktır."

İşgal Kuvvetlerinin İstanbul’a girişi ile açılan *O Sarışın Kurt*, Attilâ İlhan’ın kaleminden Lozan’dan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası’na, Cumhuriyet’in ilanından İzmir suikastine Cumhuriyetimizin kuruluş yıllarını, bireysel ve toplumsal coşkuları ve acılarıyla gözlerimizin önünde canlandırdığı, yüreğe işleyen olağanüstü görsellikte bir destan...

O Sarışın Kurt, Selim İlerinin Sunuş’undaki ifadesiyle, “Attilâ Ağbi’ mi”, “siyasal düşüncesinin en büyük kahramanı” için “yazarlığının en büyük eserlerinden biri...”

Attilâ İlhan 15 Haziran 1925 te Menemen de doğdu. Türkiye'nin en üretken yazarlarından olan İlhan ın genç yaşlarında başladığı düşünme ve yazma serüveni 10 Ekim 2005 te ölümsüzlüğe göçene kadar sürdü.

ilhan ın bütün yapıtları. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları nca yayımlanmaktadır.

789944 880275

KDV dahil fiyatı 14 YTL

ATTİLÂ İLHAN'DAN BİR 'GÖRSEL ROMAN'

Selim İleri

Attilâ İlhan'la -beni hep çok mutlu kılan- söyleşilerimizde, onun yıllar önce kaleme aldığı senaryolar da bazen devreye girerdi.

Attilâ Ağbi, Yeşilçam serüvenini biraz küskün noktalamıştı. Açıkça dile getirmese de, kimi yapımcılara, kimi yönetmenlere küskündü. Senaryolarının değiştirilmesinden yılmış; oyuncuların abartık oyunlarından hoşlanmamış; beyazperdede seyrettiğimiz durağan sahnelerden yabancılık duymuş. Hatta, seslendirmenin ettiklerinden yakınırdı; kendi yazdığı sözleri, yanlış vurgular sebebiyle, tanıyamamaktan...

Ben öyle düşünmediğimi söyledim. Onun Ali Kaptanoğlu takma adıyla imzaladığı senaryoları arasında, *Yalnızlar Rihtımı*, *Şoför Nebahat*, *Ver Elini İstanbul*, *Rıfat Diye Biri*, yeni-yetmeliğimin unutulmaz Türk filmlerindedir. Hâla unutmadım.

Sinemamızın, hele o çağlarda, klişe tiplerle hikâyeye çarçabuk açılması, avantürle yetinmesi Attilâ İlhan'ın senaryo anlayışına eni konu uzaktır. Andığım senaryolarında bol ayrıntı, ete kemiğe büründürülmüş yan kişiler, görsel olarak yaratılmak istenmiş atmosfer, gerilimle duygusallığın daima iç içeliği Attilâ İlhan sinemasının özelliklerini yansıtır.

Mesela *Ver Elini İstanbul* genç bir kızın intihar girişimiyle başlar: Sirkeci otellerinden birinin odası, genç kızı kurtarmaya çalışan yaşlı, güngörmüş, babacan Karagöz ustası... Öyleyken, hayal ustasıyla, yiten hayal sanatına bir elveda demek isteği...

Bunları hatırlatırdım. *Özellikle Ver Elini İstanbul'la Rıfat Diye Biri'nin* senaryolarını okumak isterdim. Neden yayımlamıyorsunuz?" diye sorduğumda, o döneme ait bütün senaryoların kaybolup gittiğini öğrenecektim. Olup biteni, birlikte ırmak söyleşimiz *Nâm-ı Diğer Kaptanda* kısaca anlatır Attilâ Ağbi: Acele bir kararla, her şeyi bırakıp Paris'e gidiş.

Yazılanla peliküle geçen arasındaki farkı artık hiçbir zaman öğrenemeyeceğiz. Ama bazı günler, nelerin değiştirildiğini, nelerin görmezden gelindiğini yazmak isterdi, belki hep o küskünlükle. İşlerin yoğunluğu, zaten yazılmakta olan yeni eserler, bu isteğin ertelenmesine yol açardı.

Diyebilirim ki, TRT dizileri olmasaydı, Attilâ İlhan senaryo yazımına geri dönmeyecekti- TRT'nin genç, Attilâ İlhan okuru yönetmenlerinin ısrarıyla yeniden senaryo, bu kez, televizyon dizisi için senaryolar. Ve bu kez, Attilâ İlhan dünyasına alabildiğine sadık kalınmış yapımlar. Her birinin başlı başına 'olay' başarısını hatırlatmama gerek yok herhalde. Şu kadarını yine de söylemek isterim: *Kartallar Yüksek Uçar*'ın gösterildiği akşamlar, İstanbul'da trafik yoğunluğu hemen sona ererdi; sokaklar, yollar, caddeler sayım günü gibi bomboş.

Attilâ İlhan böylesine yoğun bir ilgiyi bekliyor muydu, bilmiyorum. Fakat yoğun ilgiden çok hoşlanmıştı. Senaryo yazdığı için kendisine dudak bükenlere önemli bir yanıt sayıyordu seyircinin ilgisini.

Bir de acı bir anı var, Türkiye'de yazarın, edebiyat adamının geçim koşullarını sergileyen:

Tam o sıralarda Attilâ Ağbi kalp krizi geçirdi; Amerikan Hastanesi'ne kaldırıldı. Ziyaretine gittiğim gün, "Görüyorsun, iyi ki yazmışım" dedi, "hastanenin parasını neyle ödeyecektim.."

Özel kanallar furyasında Attilâ İlhan senaryo yazarlığını bir süre daha rafa kaldırmadı. Değişen dizi anlayışı, toplumsalın büsbütün silinmesi, halk şöyle istiyor böyle istiyor tartışmaları, ticarî olanın başı çekmesi, çok geçmeyecek, onu yoracak; tekrar köşesine çekilecekti.

Ta ki, Atatürk'ün yaşamına dair bir senaryo önerisine kadar.

Öneri geldiğinde, *Fena Halde Leman*'la *Haco Hanım Vay*'ı üçleyecek bir roman yazmaya hazırlanıyordu. *Fena Halde Leman*'da etkileyici yan kişi olarak karşımıza çıkan Ic-lâl'in romanını:

İzmir, çiçeklere düşkün, yalnız ve çocuk kalmış bir lezbiyen.

İclâl'in çiçeklere, salon bitkilere düşkünlüğünü, fanus içindeki kırılğan hayatını kimbilir kaç kez konuştuk. İşte nihayet yazılacaktı o roman.

Sonradan, 2001 yazında bana şöyle diyecek: "Uçuncüsü-nü yazamadım, hâlâ içimde hicrandır. Ömrüm müsaade ederse onu da yazarım."

Sonra, yalnız İclâl'in romanı değil, bütün tasarılar ikinci planda kaldı. Atatürk'ü sinemada yaşatmak, bir ülkü olup çıktı. O zaman, Attilâ İlhan'da sinema tutkusunun dinmemiş olduğunu ayırt ettim. Suskun kalsa, inkâr da etse, sinema sanatı onu hâlâ büyütüyordu.

Dahası, siyasal düşüncesinin en büyük kahramanı Gâzi Mustafa Kemal Paşa'yı yepyeni bir eserle gündeme getirmek!..

Kurtuluş Savaşı'nı, Atatürk'ün yaşantısını ezbere bilmesine karşın, sil baştan, okumalar kasırgasına tutuldu. Bu okumalar, Millî Mücadelemin çok öncesine uzanıyor, Osmanlı İmparatorluğumun çöküş noktasından başlıyor, o kadar iyi bildiği Mütareke dönemini yeniden kuşatıyor, nihayet Kurtuluş Savaşı yıllarına varıyordu.

Yüzlerce, binlerce kişi! Handiyse bütün kadrosuyla Kurtuluş Savaşı, sonra genç Türkiye Cumhuriyeti!

Upuzun okuma, hazırlarıma çabasından sonra *Gâzi Mustafa Kemal Paşa / "... O Sarışın Kurt!.. "* yazılmaya başlandı. Tabii okumalar da devam ediyordu.

Durmuş oturmuş Attilâ İlhan, yolun başında genç bir yazar adayı kadar coşkundu. Sadece söylediklerini, anlattıklarını 'dinlemek', benim için, Kurtuluş Savaşı'nı, Atatürk'ü yeniden ve bambaşka 'okumak' oluyordu. Attilâ Ağbi'nin aşıladığı heyecanla, birçok gün, yaşadığımız zaman diliminden koştukça kopar, 1920'lerde yaşamaya koyulurdum...

Şimdi bana öyle geliyor ki, bir senaryo yazmıyordu. Yazarlığının en önemli eserlerinden biriyle boğuşuyordu. Üstelik, şairliğini de işin içine katarak.

Gazi Mustafa Kemal Paşa'da Öyle anlatımlar var ki, adeta dizelerle örülmüş.

1997'nin ilkbaharında, hayli soğuk bir Pazar günü, "Acı bir sahneyle bitiriyorum" dedi; "İzmir'de halkla Gâzi'nin arasına girmeye yelteniyorlar."

Bir hafta sonraki buluşmamızda, "Gazi, kendisini görmek isteyen halkına doğru yürüdü, 'mahzun fakat mesut bir tebessümle'. Orada, onlar hep birlikte" diyecekti.

On yıl öncesinin o an'ı bugün yüreğimi burkuyor...

"... birdenbire beş adımı sağında onu gördü Paşalar onun arkasındaydılar.

O, saati sordu.

Paşalar: ‘üç’ dediler.

Sarışın bir kurda benziyordu.

Ve mavi gözleri çakmak çakmaktı Yürüdü uçurumun başına kadar, eğildi, durdu.

Bıraksalar

ince, uzun bacakları üstünde yaylanarak ve karanlıkta akan bir yıldız gibi kayarak Kocatepc’den Afyon ovasına atlayacaktı... ’

NÂZİM HİKMET (‘Kuvâ-yı Milliye Destanı’ndan)

Sabahın çok erken saatleri. Boğaziçi’nde, Dolma bah-çe’den başlayıp Beykoz’a doğru, müttefik donanmasının dretnot, kruvazör, muhrip ve destroyerleri. Bunların arasında, heyula gibi yükselen, İngiliz amiral gemisi, geminin güvertesindeki yerinden, öteki gemilere ışıkla işaretler veren, muhabere neferi.

Öteki İngiliz gemilerinde yanıp sönen işaret ışıkları. Zırhlılardan ayrılıp Dolmabahçe, Sirkeci, Galata rıhtımlarına doğru seyrettiği görülen, asker yüklü bahriye çatanaları... Gerek gemiler, gerek bahriye silahendazlarını taşıyan çatanalar, sis ve alacakaranlıkta bir rüyanın müphem hayalleri gibi belirip kaybolmaktadır.

İstanbul, zincirleme, rıhtım görüntüleri; sabaha karşı.

Sirkeci Rıhtımı: Rıhtımda, İngiliz Ordusu’na ait nakliye kamyonları yan yana dizilmiş. Çatanalar rıhtıma yanaştıkça, karaya çıkan silahendazlar kamyonlara bindirilmekte; her kamyon, birbiri ardı sıra, Bâb-ı Ali/Divanyolu istikametine dağılmaktadır.

Galata Rıhtımı: Orada da aynı olay tekrarlanıyor. İşgal kamyonları, Karaköy ve Perşembepazarı istikametine uzaklaşırlar.

Dolmabahçe Rıhtımı: Orada da aynı olay tekrarlanıyor. Bu defa kamyonlar Beşiktaş ve Beyoğlu istikametine dağılmaktadır.

İstanbul, Şehzadebaşı: 10. Kafkas Fırkası Nizamiyesi; sabah, erken.

İngiliz kamyonları gelmiş ve gelmektedir, işgalci sitahen-dazları indirmiş ve indiriyor; bunlar, düzenli ve tertipli olarak niza m iyeyi basıyorlar. Nöbetçinin durdurma çabası boşuna,

1

derhal zararsız hale getiriliyor. Karargâhın her tarafına dağılan işgal kuvvetleri... Müfrezesine, sağı solu gösterip, işgali yöneten İngiliz subayı... Uyku sersemi silaha davranmış, Os-manlı askerleri... Kısa süren müsademe... Askerler vurulup düşüyorlar.

İstanbul, Topkapı Sarayı’ndan Boğaz; sabah, erken.

Denizin üstünde tan ağarmıştır, Boğaz'm oya işlemeli sahillerinde hafif sis. İngilizlerin zırlırlarındaki ışıklı muhabere, yerini artık flamalarla işaretleşen bahriyelilere bırakmıştır.

Denizde faaliyet sürüyor: Çatanalar, kıyıya dolu gidip boş dönüyorlar.

İstanbul, 10. Kafkas Fırkası, Erat Koğuşu; sabah, erken.

İngiliz silahendazları, henüz yaraklarından kalkan, kalkmakta olan Türk askerlerine ateş ediyorlar. Can pazarı: Türkler direnmeye çalışıyor, nafi!

Kizamiye'detı bu defa İngiliz ordusunun Hindu askerlerini taşıyan kamyonları girip, işgale katılıyor.

Bahriyelilerin bir iki mangası, mızıka erlerinin koğuşuna dalıyor; aynı sahneler... kürk neferleri dizilip kurşunlanıyor. Üç ölü, iki yaralı...

(Buradan itibaren, mors alfabesiyle telgraf işaretleri veren bir manipenin sürekli tıkırtıları işitmeye başlayacaktır.)

(Bundan sonraki işgal sahneleri sürerken, Manastırlı Hamdı Bey'in Ankara'ya geçtiği haberler, görüntünün altında sağdan sola yazı olarak geçmelidir.)

İstanbul, Erkân-ı Harhiye-i Umumiye binası; sabah.

Bina, İngiliz bahriye silâliendazlarınca kuşatılmıştır. Nizamiye, onların elindedir. Cümle kapısı önünde, iki taraflı, bir asker kordonu dikkati çekiyor. Geride İngiliz kamyonları.

Binanın merdivenleri: Yüksek rütbeli İngiliz subayı ve maiyeti, süngülü bahriyeliler refakatinde merdivenlerden çıkıyor, riyaset makamına yöneliyor. Erkân ı Harbive-i Umûmiye Reisi 2. Ferik Fevzi Paşa, makamında endişeli görünür, telefonla konuşmaktadır; karşısında yaveri. Paşa eliyle işaret ederek ona bir şeyler söylediği sırada, İngilizler içeriye giriyorlar, süngülüler paşayı muhasara ediyor.

Cümle kapısı: Paşa, süngülülerin refakatinde, İngiliz subayı ile birlikte cümle kapısından çıkarılıyor, iki sıralı işgal askeri kordonu içinden geçirilerek götürülüyor.

(Buradan itibaren, tıkırtısını işitmekte, olduğumuz telgraf maniplesi, görünecektir: Bir el, haberi mors alfabesiyle geçiyor.)

(Manastırlı Hamdi ve Harbiye Telgrafhanesi'nden Ali Bey'in haberleri yazı olarak geçmeyi sürdürebilir.)

İstanbul, Beykoz kıyılan; gündüz.

Taretleri kıyıya çevrilmiş bir İngiliz zırlırlısı. Birden ateş ediyor; bütün taretleriyle, salvo ateşi.

Ateş edilen yer: Beykoz Eytam Yurdu. Yüksekçe bir tepedeki, büyükçe bir bina. Binadan dehşet içinde kaçışan, küçük yetimler; düşenler, kalkanlar, şaşkın ve korkmuş, ağlayanlar.

Hindu İngiliz askerleri, Gurkhalar, yetimler yurdunu işgal ediyorlar. Süngülü askerlerin refakatinde, kapıdan çıkarılan öğretmenler ateş altında, bir semt-i meçhule götürülüşleri.

Kruvazörden salvo ateş devam ediyor, isabet alan yetimhanede yer yer yangın baş gösterir; bina yer yer yıkılmaktadır.

İstanbul Merkez Telgrafhanesi; sabah.

Manastırlı Hamdi Bey, makine başındadır; etrafında, Beyoğlu Postahanesi'nden kovulmuş, heyecanlı ve kederli memurlar; İstanbul'un işgaline dair haberleri Ankara'ya geçiyor.

(Telgrafhanedeki maniple, telgrafçının eli, kamera gerileyerek, telgraf cihazını, ofisi, heyecanla ve dikkatle manipulinin tıkırtısını izleyen, yaverleri -üniformalı olarak,- Cevat Abbas ve Muzaffer Beyleri ve Kalem-i Mahsus'lan Hayati Bey'i çerçeveler; ayrıca, telgrafhaneden birkaç kişiyi.)

Şeritlerden, aldığı bilgiyi, kâğıda geçiren Hayati Bey, yazdığını başyavere uzatır. Başyaver Cevat Abbas Bey kâğıda göz atıp, yüzünde beliren keder gölgesiyle müdüriyet odasına yönelir. Telgrafhanede gerilimli ortam, dramatik atmosfer, sigara dumanı, içilmiş çay bardakları...

Ankara, Postahane Binası, Müdür'ün Odası; gündüz.

Başyaver Cevat Abbas, elindeki telgraf ile içeriye girer, yazıhane önündeki ziyaretçi koltuğuna oturmuş Fuat Paşa'yı selâmlayıp, yeni bilgiyi uzatır; Paşa, zihnen meşgul ve endişeli görünüyor.

Ali Fuat Paşa:- Nedir Yüzbaşı, vaziyet nasıl inkişaf ediyor?

Cevat Abbas:- Vahim kumandanım. Hilâl-i Ahmer Mer-kez-i Umumîsi'ni basmışlardı. Şimdi, Beyoğlu Posta Merke-zi'ni işgal etmişler.

Ali Fuat Paşa, elinde tuttuğu telgrafnameden başını kaldırır, pencere istikametine bakar. Mustafa Kemal Paşa, arkası dönük, sigarasının dumanları arasında, dışarıya bakmaktadır.

Mustafa Kemal Paşa:- Bu ne gaflet! Bize daha büyük bir hizmet yapamazlardı!

Paşa, yüzünü Ali Fuat Paşa'dan yana döner, dumanlar arasında, boş bıraktığı müdüriyet koltuğuna doğru yürüyerek konuşur:- ...Meclis-i Mebusan'dan bir haber çıkmadı mı? Rauf Bey'den?

Cevat Abbas:- ...irtibat tesis edilemedi, Kumandanım!

Mustafa Kemal Paşa *yorgun, cam sikkın, başyavere*; -...peki, çocuk!

Başyaver Cevat Abbas, tekrar telgraf başına dönerken, Paşa, müdür koltuğuna yönelir, sigarasını kül tablasına bastırır, kül tablasında birçok izmarit; yanı başında yarısı içilmiş, kallavi kahve fincanı. Paşa tespihini başparmağına sardığı eliyle, fincanı dudaklarına götürmeye davrandığı sırada, Ali Fuat Paşa'ya:- ...İngilizler onu derdest edecektir Paşa! Halbuki keyfiyetten haberdar edilmişti!

Ali Fuat Paşa:- ...buna ciir'et edebilirler mi?

Mustafa Kemal Paşa *fincanı yerine bırakır*:- ...daha fazlasına da edeceklerdir. *Susar, pencereye doğru birkaç adını yürür.* “Biz niçin buradayız, bunu tahmin ettiğimiz için değil mi?”

Ali Fuat Paşa:- ...o takdirde, Sivas'ta ittihaz edilen kararın tatbikatına mı geçilecek?

Mustafa Kemal Paşa tekrar pencerenin önündedir, dışarıya bakıyor; kendinden emin ve kararlı cevap verir:- Evet! Meclis'i Ankara'da toplayacağız.

(Geriden Kurtuluş leitmotivi uzak ve hafif işitilmeye başlayacaktır. Önce Paşa'nın amorsundan pencerenin dışı, sabit Ankara görüntüsü. Sonra Ankara kar altında yoksul, toprak damlı evler, kar çamuru sokaklar; çıplak kavakların çevresinde, karga sürüleri; bozkırın ezeli yalnızlığı içindeki, Anadolu kasabası.)

İstanbul; şehirden zincirleme görüntüler sürüyor; gündüz.

(Maniple tıkırtıları arasında işgal leitmotivi yeniden ortaya çıkar.)

Dersaadet, Merkez Telgrafhanesi cümle kapısı önünde, İngiliz silnhendazları, kamyonlardan inmiş ve inmektedir. Bir kısmı, paldır küldür içeriye giriyorlar.

Manastırlı Haindi Bey, öteki arkadaşları Ankara'ya haber geçmeyi sürdürmektedirler. Birden kapılar tekmeyle açılır, içeriye İngiliz askerleri girer.

(O anda, başlangıçtan beri sürmekte olan, telgraf işaretlerinin sesi kesilecektir; işgal leitmotivi öne çıkıyor.)

İstanbul, Bâb-ı Âli Binası ve çevresi; gündüz.

İkdam ve Akşam gazetelerinin bulunduğu, Bâb-ı Âli Ca-mii'nin bitişiğindeki, kırmızı ahşap bina. Kapının yanında, eski harflerle bir tabelâ: “AKŞAM-Yevmi Siyasî Gazete”. İngiliz işgal müfrezesinin arabası, Akşam'ın önünde durmuştur, neferler kapıyı tutmuş.

Yukarda, görevli İngiliz zabiti, Falih Rıfki'yla görüşüyor. Söylediklerini, İngiliz üniforması giymiş, Ermeni bir tercüman aktarmaktadır.

İngiliz zabiti *Fâlih Rıfki'ya*: - Siz kimsiniz?

Fâlih Rıfki: - ...ben Fâlih Rıfki, Yazı Müdürüyüm..

İngiliz zabiti *cebinden bir kağıt çıkartıp uzatarak*:- ...bunu dizdirip, gazetenize basacaksınız. *Az susar.* “O zamana kadar burada kalıyoruz.”

Fâlih Rıfki *kağıda göz atıyor*:- ...nedir bu?

Tercüman:- ...İşgal beyannamesi!

İstanbul'da işgal devam ediyor; gündüz.

Ayasofya Camii: İngiliz silahendazları, binanın stratejik yerlerine, makineli tüfekler yerleştiriyor.

Harbiye: Harp Okulu çevresi, İngiliz birliklerince sarılmıştır, orada da, önemli yerlere makineli tüfek yerleştiriliyor.

Beşiktaş: Akaretler'e dönen köşe. İngiliz neferleri kavşağı tutmuş. Dolmabahçe'den gelip, Bebek istikametinde giden, silahendaz yüklü iki İngiliz kamyonu geçiyor.

Köşede, merak ve endişeyle, onları izleyen genç bir kadın: Fikriye. Daha fazla beklemez, yokuş yukarıya doğru telâşlı adımlarla ilerler. Zıibeyde Hanım'la Makbule'nin oturduğu evin kapısı önüne gelince iki tarafa telâşla bakındıktan sonra, kapıyı çalıp içeriye girecektir.

d

Akaretlerdeki ev, yüksek tavanlı geniş sofa; gündüz.

Kapıyı Fikriye'ye, biraz meraklı, epeyce kaygılı bir yüz ifadesiyle, -henüz sabah kıyafetindeki- Makbule açmıştır. O daha bir şey söylemeden sorar:- ...neler oluyor. Fikriye?

Fikriye:- ...İngilizler, şehri işgal ediyor; bir koşu geldim; sizi merak ettim de! *Etrafa bakınarak*, “...Hoca Yengem nasıl?”

Makbule:- ...şendeki de, doğrusu cesaret! Geç, buyur!

Fikriye *salona geçiyor*: “...eniştem yok mu?”

Makbule:- ...o da, bakayım diye çıktı. *Kapısı açık odaya sesleniyor*, “...anne, Fikriye geldi!”

Fikriye *çekingen, açık kapıdan odaya bakarak*: “...rahatsız etmeseydik!”

Zü beyde Hanım secdeye diz çökmüş namaz kılmaktadır. Tespihini parmağına dolamış- elleri, dua kıvamında Allah'a açık, dudakları kırırdıyor. Başını, kapıdan yana hafif çevirip, Fikriye'ye belli belirsiz gülümseyecektir.

İstanbul, Harbiye Nezareti, Beyazıt Kulesi; gündüz

Beyazıt Kulesi: Kulenin methalinde, yine İngiliz neferleri, bir de nakliye arabası. Kulenin yukarısında, aşağıya doğru sallandırılmış bir Türk bayrağı dalgalanmaktadır. İngiliz zabıtları, bayrağı çözer, yukardan aşağıya doğru salıverirler. Bayrağın salına salına yere doğru inişi.

İstanbul, Bâb-ı Ali: Akşam gazetesi, matbaa kısmı; gece.

Binanın alaca karanlığında, eski tipo baskı makinesi çalışmaktadır: 17 Mart 1920 tarihli, 'Akşam' gazetesi basılıyor.

Sayfanın üst başında, iki tebliğ yan yana konulmuştur: İşgal kumandanlığının ve 1 hükümetin tebliği!

Yazı Müdürü'ünün odası, aynı gazetenin aynı sayfası, Falih Rıfkı Bey'in masası üstündedir. Ayrıca, bazı başka gazete ve dergiler. İzmirli dolu kül tablası, içilmiş kahve fincanları...

Fâlih Bey de, misafiri Cafer Bey de, masanın başında ayaktadır; gazetenin ortaklarından, Necmettin Sâdık Bey, ziyaretçi koltuğunda oturmuş, sigara içiyor...

Fâlih Rıfkı Bey *beyannameleri göstererek izahat veriyor*: -“...Hükümetten de bir beyanname istedik. İkisini, yanyana neşredebilmek için, zor izin aldık Cafer!”

Cafer Bey: - “...ooof, of!...Yeni Gün'ii basmışlar, öyle mi?”

Necmettin Sâdık Bey: - “...evet! Yunus Nâdi Bey'i arıyorlar; ihtimal, saklanıyor!”

Cafer Bey: off off! Nedir bu başımıza gelen?

Fâlih Rıfkı Bey *Boğaz'ı gören pencerelere yürüyor*: - ...ne mi?.... Garb'ın zaferi; pençelerini boğazımıza geçirmiş, sıkıyor.

İkisi, Boğaz'a pencereden bakıyorlar: Güneş batmaktadır, gurup kızılığı denize vurmuş.

Dolmabahçe önünde, taretlerini şehre çevirmiş İtilâf donanmasının zırhlıları; denizde, faaliyet devam ediyor: gelip giden çatanalar; taretler hareketli, ateş edecekmiş gibi bir halleri var, tehditkâr.

Cafer Bey, iyice ye'se düşmüştür. Fâlih Rıfkı onun sükûtunda!! şüphelenir, yüzüne bakar. Câfer Bey, iki yumruğunu sıkıp, Boğaz'daki gemilere yönelterek; boğulur gibi bir sesle, konuşacaktır: - ...biz size gösteririz!

(Filmin jenerik müziği: Türk Sanat ve Halk Müziği'ndcn esintiler taşıyan, bir müzik tasarımı / jenerik akıyor/ Yazıların arkasında, Anadolu görüntüleri).

Gece. Soğuk ve hızlı bir yağmur yağıyor; sık sık çakan şimşeklerin aydınlığında, ağaçlı bir tepe; nal sesleriyle ansızın beliren, şüpheli atlılar: Yerli Rumların çetesi! Çetenin başı, eliyle bir istikamet gösterir, atları dörtnala oraya sürerler. Yeniden şimşekler, zincirlenen gök gürültüleri.

S

Ateşe verilmiş, yanmakta olan bir köy: Sokaklarda, delice at süren, sağı solu ateşe veren, yerli Rum çetecileri. Duman bulutları, karanlığı kızıla boyayan alevler! Ev ev, kaçışan ahali. Çocuğunu elinden tutmuş, bebeği kucağında köylü kadın. Anasını korumak isterken, dipçikle indirilen, genç oğlan. Atından inmiş Rum çetecinin, kolundan tutup sürüklemeye çalıştığı, gelinlik kız. Tutuşmuş bir ahırın kapısında, sırtından vurdukları ihtiyar köylü. Duman ve ateşin içinden telâşla kaçışan sığır ve inekler.

Köyün Camii: Camii ateşe veren, çere reisi. Onun kumandasıyla toplanan, işaretiyle, köyü dörtnala terk eden çete. Arkalarında bıraktıkları köy, yağmurun altında, mahzun ve münzevi, yanıyor.

Kapalı ve karanlık ufuklar, zincirleme çakan şimşeklerin yalazı, hızlanan yağmur altında, çaresiz

Anadolu.

Kuşçalı Köyü Civarı; akşam, 22 Mart 1920.

Akşam ilerliyor, sular kararmaktadır. Yağış ağır, etrafta yer yer, henüz erimemiş kar; yer ve yollar fena halde çamur, zor ilerleyebiliyorlar; Yunus Nâdi Bey, üç atlı olarak Kuşçalı Köyü'ne gitmektedir; atlılardan biri, Dayı Mes'ut'un onların yanına verdiği, atlı ve silâhlı koruma.

Yunus Nâdi Bey, semerin üzerinde, ağır ve ciddi; bir ara, cebinden saatini çıkarıp göz atıyor; yanı başında, az dersinde giden Kuvâ-yı Milliyeciye: - ...iki saatte varırız diye yola çıkmıştık, dört buçuk saat olmuş...

Kuşçalı Köyü, köyün camii, minarede müezzin, yatsı ezanını okuyor. Ortalık bayağı kararmıştır. Sulusepken devam ediyor. Camiin önünden geçen bir atlı. Az sonra, artık köye varmış olan Yunus Nâdi Bey ve yanındakilerle buluşurlar

Süleyman Ağa'nın adamı: - ...essalamüaleyküm, Beyler! Yunus Nâdi Bey hanginiz oluyor?

Yunus Nâdi *atını mahmuzlar, az Heri çıkar* ...benim, sen kimsin?

Süleyman Ağa'nın adamı: - "...Süleyman Ağa tarafından gelirim! Geciktiniz, merak ettik beyim.

Yunus Nâdi: - "...yollar berbat!" *Az susar:* - "...vakıa, bir müsademe işitmedik değil!"

Atlı, mtisellâh ve genç irisi bir adamdır; bol bıyıklı, çarık kaşlı, kuşağında tabancası, elinde mavzeri; atı, yağız bir at! Buluştukları andan itibaren, konuşa konuşa, köyün içinden geçiyorlar.

Uzaklı yakınlı köpek havlamaları, atların nal sesi, arada aksırmaları.

Süleyman Ağa'nın adamı: - "...merakın sebebi bu! Ağ-ren'i Rum eşkıyası basmış, 'Yirmiler' dedikleri..." *Gülümseyerek devam eder:* - "...sağ salim vardınız ya, esas olan odur."

Karanlıkta beliren bir fener, iki ihtiyar camiye doğru geçiyor. Aksi istikametten, dörtnala bir atlı. Etrafta köpekler. Muhaverenin sonuna doğru, Süleyman Ağa'nın adamı, dizginleri çekip atını durdurur; eliyle, pencereleri ışıklı, büyücek bir evi gösterir: - "...aha, geldik!"

Kuşçalı Köyü, Süleyman Ağa'nın konağı, selâmlık; gece.

Dışardan uzaklı yakınlı köpek havlamaları, içerde telgrafın tıkırtıları, merdiven çıkan ayak sesleri...

Geniş bir oda, telgrafhaneye dönüştürülmüş: teknik alet edevat, bir masanın üzerinde; karpuzlu bir lâmbayla aydınlatılmış; manipenin başında, gençten bir adam: Telgrafçı Ali; neşeli, biraz da külhâni bir genç, dikkatini dinlediği tıkırtılara vermiş. Kapının açıldığını işitince ayağa kalkıyor, gülerek, âdeta şakacı: - ...buyursunlar beyim, buyursunlar!

İçeriye, Yunus Nâdi Bey ve yanındakiler girecektir. Yunus Nâdi Bey, telgraf düzenini görünce,

mütehayvir: - ...şa-yân-ı hayret bir şey! Sen ne yaparsın hurda, yahu?

Ali: - ...muhabere yaparız Beyim!

Yunus Nâdi Bey: - ...Mustafa Kemal Paşa ile konuşabilir iniyiz?

Ali: - ...emriniz olur, ararım!

Misafirin geldiğini işitmiş olan Süleyman Ağa içeriye girecektir. Süleyman Ağa, güngörmüş bir köylü, varlıklı, evi âdeta konak; giyimi kuşamı ona göre.

Süleyman Ağa: - ...gözümüz yollarda kaldı, Beyim! Hoş geldiniz, safa geldiniz, aşağıya buyurun, yoruldunuz...

Yunus Nâdi Bey, *Süleyman Ağa 'ya, eltni göğsüne bastırıp*, "...hoş bulduk ağa, hoş bulduk!" diyor. *Ali'ye dönerek ekliyor*, "...bir yere kaybolma, seninle konuşacağız!"

Süleyman Ağa, Yunus Nâdi Bey, yanındakiler, aralarında konuşarak çıkarken, telgrafçı Ali, manipenin başına oturmuştur bile: tıkırdatmaya başlıyor.

Kuşçalı Köyü çevresi; gece.

Sulusepkenin kör alacasında, köyden tince ovaya, sonra yamaca vuran telgraf direkleri.

(Kamera, bir süre, bu direklerin birinden ötekine geçecek; âdeta Ankara istikametinde uzaklaşacaktır. Maniple tıkırtısı, sahne boyunca devam ediyor; fonda uzaklı yakınli köpek havlamaları.)

Ankara, Ziraat Mektebi binası; sabah.

(Karga bağırtıları ön plana geçiyor, geride mors alfabesi sürmektedir.)

Çıplak, sıra kavaklar; kavakların çevresinde çözümlüp dağılan karga yumakları, siyah ve hoyrat. Keçiören yolu: Ziraat Mektebi, Kalaba Vadisi'ne bakan, iki katlı bina. Kapısında iki nöbetçi nefer, Mustafa Kemal'i Ankara'ya getiren otomobil, serbest dolaşan, çoban köpeği...

Ziraat Mektebi'nde, alt kattaki şifre odasına bitişik telgrafhane: Ahizenin başında görevli, pür dikkat; yanı başında, yorgun ve gözlüklü Şifre Kâtibi Faik Bey; ötelinde, Gâzi'nin yaveri Mülâzım-i Sâni Muzaffer Bey.

Telgraf tıkırtısı kesilir.

Ankara, Ziraat Mektebi, ikinci kat merdivenleri; sabah.

Emir Çavuşu Bekir, elinde tepsi, üzerinde kahve fincanları, ağır ağır yukarıya çıkıyor.

Ziraat Mektebi'nin üst katı: Koridor, iki sıralı kapılar, sağda üç, solda üç kapı vardır. Emir çavuşu,

sağ koridorun sol başındaki kapıya yürüyor. Burası Mustafa Kemal Pa-şa'nın hem kabul, hem çalışma odasıdır.

Mustafa Kemal'in odası: Kemal Paşa, masasının başında oturmuştur. Ziyaretçi koltuğunda *üniformasıyla* Ali Fuat Paşa; iki eski okul, yeni kader arkadaşı, müdavele-i efkârda bulunuyorlar.

Oda çok mütevazı döşenmiştir: Kanepeler, koltuklar, masa, birkaç sandalye; bir köşede, borulu bir saç soba yanıyor. Masanın üstünde bazı evraklar, basit hokka kalem papyebtivar, kül tablası, kibrit vs.

Mustafa Kemal Paşa *keyifsizdir*. - “...gece, uyuyabilirsen uyu!”

Ali Fuat'ın sorgulayan bakışı üzerine, “...şu benim menhus böbrek ağrısı... Samsun'dan beri rahat bırakmaz...”

Ali Fuat Paşa: - “...Dr. Refik Bey, ne diyor?”

Mustafa Kemal: - “...ne diyecek, istirahat!” *İki elini iki yana açıp*, “...vakit istirahat vakti midir, Paşa? Önümüzde Meclis intihabadı...” *Hafif gülümseyerek*, “...’salâhiyet-i fevkalâdeye mâlik bir meclis’ dedik, tamimde... hakikatte ‘Mü-essisin Meclisi’ ... senin kolorduya da gelecektir.”

Ali Fuat Paşa *miitebessim ama mahzun*: - “...ismi kolordu, Paşa! Bilmez misin, garnizondan bir müfreze bile çıkaramam...”

Bu esnada, kapı tıklatılıyor.

Mustafa Kemal Paşa: - “...gir be çucuk!”

Elinde kahvelerle içeriye giren emir çavuşuna'. - “...nerede kaldın, böyle?”

Emirber, paşalara servis yapacaktır; onlar, kahveleri alıyor, muhavereye devam ediyorlar. Mustafa Kemal'in kafası Meclis'le meşguldür.

Mustafa Kemal Paşa: - “...Celâlettin Arifin geliyor olması, isabet! Ne de olsa, Meclis-i Mebusan Reisi...”

Mustafa Kemal Paşa, o sırada servisi bitirmiş, çıkmaya hazırlanan Bekir Çavuş'a dönecektir.

Mustafa Kemal Paşa: - “...beri bak çucuk, sobaya da iki odun at!”

Emir Çavuşu, sobaya odan attığı sırada, Ali Fuat Paşa, kahve fincanını dudağından ayırır, cevabım verir.

Ali Fuat Paşa: - “...haklısın. İçtimâ edecek yeni Meclis'in şumulünü genişletiyor; bu Meclis, âdeta, bütün memleketin, muhâsalası olacak! Esasen...”

Sözü askıda kalacaktır çünkü kapı tıklatılır, açılır; içeriye, heyecanlı ve sevinçli bir yüzle, Yaver Muzaffer Bey (Kılıç) girer; topuklarını vurarak, Mustafa Kemal Paşa'ya konuşur.

Muzaffer Bey: - "...kumandanım, Yunus Nâdi Bey'le irtibat tesisine muvaffak olduk... şu an, Kuşçalı'da, makine başında..."

Mustafa Kemal ile Ali Fuat, memnun, bakışlılar; Mustafa Kemal ayağa kalkıyor, bu sırada gülümseyerek mırıldanır: -"...işte bu güzel!"

Ankara, Ziraat Mektebi çevresi; sabah.

Kırsalda sabah sesleri, kargaların çığılığı, geride maniplenin tıkırtıları... Çıplak kavaklar: Kavaklar arasından, arazide birbirini izleyerek, kaybolan telgraf direkleri..., Gittikçe çoraklaşan, Anadolu bozkır: Yer yer karla örtülü kıraç toprak; havada dönen kargalar. Karanlık bir bulut zenginliği.

Telgraf telleri üzerine konmuş kuşlar. Telgrafın mors alfabesiyle verdiği mesaj, tıkırtılar halinde geriden işitilmektedir.

Telgrafın tıkırtıları işitilmektedir; sığırların ayak sesleri, bağırışı... Soluğu dumanlı sığırlar, yazıya çıkmak için, konağın önünden geçiyor. Muhabere dairesine dönüştürülmüş, selâmlık. Makine başında, eli manipulede 'telgrafçı Ali: telgraf başında sabahlamış, geceliği üstünde, karmakarışık saçları ile kara şayak paltosuna bürünmüş, yüzü gülüyor; yanı başında Yunus Nâdi Bey, heyecanlı görünmektedir; az gerisinde, Süleyman Ağa; yüzünde, halkın iyimser hoşnutluğu.

Yunus Nâdi Bey *elindeki yazılı kâğıttan Ali'ye okuyor*: -"...yaz oğlum! Mustafa Kemal Paşa hazretlerine... teyid-i tazimat eylemekle müfthirim... Yalnız değilim... Buraya kadar İzmir Mebusu Sırrı Beyle beraber geldik... Erzurum Mebusları Necati, Zihni ve Hüseyin Avni Beyleri bulduk... Zât-ı devletlerinden dk ve asıl ricamız... yolun bundan sonrasında takip edeceğimiz hatt-ı harekettir..."

(Yunus Nâdi Bey, çektireceği telgrafın metnini Telgrafçı Ali'ye okurken, kamera ağır ağır, onu bırakır, telgraf aletine, daha sonra manipleye ve Ali'nin onu kullanan eline yakın plan yaklaşır.)

Ankara, Ziraat Mektebi, telgrafhaneye dönüştürülmüş oda; gündüz.

Telgrafın tıkırtıları, aynı ısrar ve yeknesaklıkla devam ediyor.

(Kamera manipule ve onu kullanan telgrafçının elinden gerileyerek, geniş çerçeveye açılır.)

Telgraf memuru ile yanı başındaki Şifre Kâtibi Faik Bey'in çevresinde, Mustafa Kemal Paşa, Ali Fuar Paşa, Başyaver Ce-vat Abbas, personelden biri iki kişi toplanmıştır: Mustafa Kemal Paşa, Şifre Kâtibi Faik Bey'e, Yunus Nâdi Bey'e verilecek cevabı, yazdırıyor.

Mustafa Kemal Paşa, *memurun yazabilmesine vakit bırakarak*, "...yakında ellerinizi sıkmak üzere... cümlenizin, tekrar gözlerinizden öper ve hepimize selâmetli bir seyahat dilerim..."

Kısa bir sükût, telgrafın tıkırtısı, dışardan uzak bir köpek acı acı havlıyor.

Mustafa Kemal Paşa ve Ali Fuat Paşa dostça bakışlılar, Ali Fuat Paşa gülümser; gözlerinde, iyimserlik pırıltıları.

Ali Fuat Paşa: - "...vaziyet, lehimize inkişâf ediyor, Paşam! Böyle yürekli münevverler mevcut oldukça!"

Mustafa Kemal Paşa, *çıkma*ya davranır, "...intihap sonuna kadar, Meclis salonu hazır olmalı! Mühim olan bu!"

Yaver ve personel iki yana çekilir, Mustafa Kemal ile Ali Fuat telgrafhaneden alt salona çıkar.

Salonda önemli bir hareket yok, sadece, Ali Fuat Paşa'nın seyisi belirmiştir. Paşaların çıktığını görünce toparlanır. Şifre odasından, elinde muhabere evrakı ve dosyasıyla Hayati Bey çıkmıştır, merdivenlere yöneldiği sırada, Mustafa Kemal'i görünce, geride, saygılı bir şekilde el bağlayıp, bekler.

Mustafa Kemal Paşa: - "...sıralar yerleştirilecekti?"

Ali Fuat Paşa: - "...Vali Bey meşgul oluyor, zannımca mekteplerden remin edilecek." *Mustafa Kemal'i dostça selamlayarak*, "...müsaade-yi âlinizle, gidip bir göz atacağım."

Mustafa Kemal, *mütebessim*, "Âlâ!" *Dostça*, "...beni yalnız bırakma, Paşa!"

Ali Fuat Paşa, arkasında seyisiyle Mustafa Kemal Pa-şa'dan ayrılır.

Mustafa Kemal Paşa, yanında Yüzbaşı Cevat Abbas Bey'le yukarıya çıkmak üzere merdivene döndüğü sırada, Mülâzım-ı Evvel Fîayâti Bey'i görür.

Mustafa Kemal Paşa: - "...ooo Hayati Bey, sen burda mısın? Bu sabah, haberler nasıl?"

Önde Mustafa Kemal Paşa, az gerisinde, yaveri ve Hayati Bey, merdivenleri çıkıyorlar.

Hayati Bey: - "...iyidir Paşam! Ayıntap'dan Kılıç Ali Bey'in raporu var."

Mustafa Kemal Paşa: - "...ne diyor?"

Hayâti Bey: - "...Amerikan mektebindeki Fransızları püskürtmüşler, düşman şehri topa tutmuş, tahribat büyük!" Mustafa Kemal ve yanındakiler, merdivenin üstünde kayboluyorlar.

Ankara, Ziraat Mektebi cümle kapısı; gündüz.

Ali Fuat Paşa, çıkıyor; iki nöbetçi, selâm durumuna geçiyorlar, Paşa nöbetçilerin selâmını alıyor. Önceden çıkan seyisi, atını getirmiştir, kendi atı da yedeğinde; Paşa, yularından seyisin tuttuğu atına biniyor, ağır ağır, şehir istikametinde ilerliyor. Seyisi de, atma atlayıp, onu izleyecektir. İki atlı, uzaklaşıyorlar.

Ziraat Mektebi çevresinde, daireler halinde dolaşan, ortalığı şamataya veren kargalar...

Ankara, Ziraat Mektebi, Paşa'mn odası; gündüz.

Paşa, ellerini sobaya uzatmış, ısınır; bir yandan da, nuiîâ-zını-i evvel Hayati Bey'in verdiği, haberleri dinliyor; gerekli cevaplan veriyor.

Hayati Bey, ayaktadır; kapının az içersinde, Mustafa Kemal'in çalışma masası yakınında; elindeki dosyaya bakarak, bilgi veriyor.

Hayati Bey: - "...Suruç Kuvâ-yı Mil üyesi, Fransız'ı püskürtmüş... Mardin deppoyundan silâh ve mühimmat talebinde bulunuyor."

Mustafa Kemal Paşa: - "...onlara kâfi miktarda mühimmat verilmelidir."

Hayati Bey *devanı ediyor*, "...Adana Kuvâ-yı Milliyesi, sahile yaklaşan bir Fransız zırhlısına ateş açmış!"

Mustafa Kemal Paşa, Hayati Bey, haberleri aktarırken, sobanın başından, yazı masasına doğru geliyor; o esnada bir sigara yakıyor.

Mustafa Kemal Paşa, *dumanları üfleyerek*, "...orası için, en iyi harp usulü, devamlı taciz olacaktır... Öyle yapsınlar."

Hayati Bey: - "...Paşa hazretleri, Demirci Mehmet Efe'den ihtiram telgrafi aldık."

Mustafa Kemal Paşa, sigarasından ikinci nefesi bırakırken, penceresine doğru yürüyecektir; pencerenin önünde durur, Hayati Bey'e dönüp gülümseyerek sorar.

Mustafa Kemal Paşa: - "...yine 'birâderim Mustafa Kemal Paşa' demiş mi?"

Hayati Bey: - "...öyle diyor efendim!"

Mustafa Kemal Paşa'nın *gülümsemesi genişliyor*, "...ona da kocaman bir aferin!" *Az durur, ciddileşir*, "...hepsi bu kadar mı?"

Hayati Bey: - "...ayriyeten, Yenibahçeli Şükrü Bey'ie temas vâki oldu: Silâh nakliyatı için, tahsisat talebi var; ayrıca, memnuniyetbahş, bir de haber verdi..."

Mustafa Kemal pencereden dışarı bakıyor, kar yağmaya başlamıştır; biraz dalgın, soruyor.

Mustafa Kemal Paşa: - "...neymiş o?"

Hayati Bey: - "...Hilâl-i Ahmer Müdür-i Umumisi Doktor Adnan Bey'le zevce-i muhteremesi Halide Edip Hanım... Adapazarı'na müteveccihen yola çıkmışlar efendim..."

Adapazarı, ormanlık bölgeden geçen yol; gece.

Atların kar üstündeki ayak sesleri, aksırıkları, rüzgârın ıslığı, aralıklı olarak, ince; ayrıca, işgal leitmotivi.

Ağaçlar ve çevre, buz tutmuş kar; soğuk şiddetli. Acı ve ıslıklı bir rüzgâr esiyor; yolda, at üzerinde, güçlkle ilerleyen grup; Halide Edip Hanım, eşi Dr. Adnan Bey , Cami Bey vd., Arslan Kaptan ve çetesi himayesinde, gidiyor. Yol kötü, kaygan; herkes bitkin ve somurtkan.

Halide Edip Hanım, semeri tahta, üzengileri ipten atının üzerindedir, sırtında bir erkek yağmurluğu; bir subay boyun atkısını, boynuna sarmış; semerin üzerine, Miralay Seyfi Bey kaputunu koymuş.

Arslan Bey, esnek ve atik vücutlu, ince yüzlü, ufak tefek bir adamdır. Belinde fişeklik, iki tabanca ve bir kama, elinde

1

tüfek; başına ipekli bir poşu sarmış. Kendinden emin, I Falide Hanım'a gayet hürmetkar.

Gittikleri istikametten, birden, hızlı nal sesleri.

En önde ilerleyen, Arslan Kaptan ve Halide Hamın, dizginleri çekip dururlar. Arslan Kaptan silâhına davranıp, karanlığa bağırır: - “Dur, kimsin?”

Arkadakiler de durmuştur, kısa ve gergin sessizlik ânı; sonra, karanlıktan Tek gözlü İsmail'in sesi:

İsmail: - “Benim Kaptan... İsmail!”

Arslan Kaptan gevşiyor, gerçekten gecenin içinden gelen ‘yaveri’ Tek gözlü İsmail'dir; atım zor zapt ederek, konuşur: -“...köye kadar vardım, Kaptan!.. İngiliz süvarisi, az evvel oradan geçmiş!”

Arslan Kaptan, *atım dizginlerini serbest bırakıp, üzengiler.* - “...Paşaköy'den ne haber, Ellilikler'den?”

İsmail, *Kaptan'm gösterdiği cenaha atım sürüp, gruba katılırken:* - “...onlardan bir ses çıkmamış!”

Halide Edip *da alını sürüyor.* Arslan Kaptan'a: - “...bu ‘Ellilikler’ kim oluyor, kuzum?”

Arslan Kaptan, *ciddiye almazmış gibi:* - “...yerli Rum çetesi!.. İzmir taralından, seksen kişilik bir çete daha, bu taraflara sarkmış!..”

Halide Edip *endişeli:* - “...köylüler n'apıyor?”

Arslan Kaptan: - “...biz yok muyuz, hemşire?.. Mes'ut Dayı ve ben...” *Sözünü askıda bırakıyor, dizginleri çekip atını durdurur; gerisine bakarak, meraklı:* - “...n'oluyor? Bunlar durdu!”

Halide Edip ve Arslan Kaptan, atlarını yarım çevirip arkalarına bakıyorlar.

Onların gözüyle, geride duraklamış olan grup.

(Atların aksırıktan, aralıklı olarak rüzgârın ince. ıslığı, gerilerden işgal leitmotivi.)

Kar devam ediyor, tipi: Öndekilerin durduğunu görünce. Miralay Kâzını Bey, atını sürüp gruptan ayrılarak, Halide Edip ve Arslan Kaptan'a yaklaşır.

Miralay Kâzım, *yüzü allak bullak*: - "...Kaymakam ftis-rev Bev'le, Dr. Adnan Bey, 'yorulduk' diyorlar; bir adım daha atamazlarmış!.. Ötekiler de bunlara uyarsa!.." *Az susar, endişeyle ekler*: - "...bu gece Adapazarı'na varmalıyız!"

Arslan Kaptan, *Halide ilanım'ın yüzüne sorguyla bakarak*: - "...doğrusu İnidur!"

Miralay Kâzım Bey, *Halide Edip'e*: - "...siz ne dersiniz?" Halide Edip Hanım, *tipinin içine doğru, atına yol verir, azimli ve kararlı kesifi atar*: - "...yola devamı etmeliyiz!"

Miralay Kâzım Bey, *sevinçli, geridekilere dönüyor, yüksek sesle*: - "...biz gidiyoruz, isteyen gelsin!"

Arslan Kaptan, *atını mahmuzlayıp, öndekilere yetişiyor; memnun*: - "...geliyorlar!"

Geyve, İstasyon, Yunus Nâdi Bey'in kalmakta olduğu balkonlu otel; sabahın erken saatleri.

Otelin alt katı kahvehane, önü cadde. Geyve İstasyo-nu'nun her sokağında, kimisi yamçasına bürünmüş, kimisinin cepkenlerinin kolları havada uçan, abaniden yemeniye kadar her türlü sarıklı süvariler çıkıyor: On sekiz yirmi yaşında gençler, altmış yaşında ihtiyarlar; kalabalık, İstasyon Meydanı'nda toplanmaktadır, meydana sığamıyor.

(*Kurtuluş leilmolii'i başlıyor: 'Ankara'nın taşına bak... melodisinin işitileceği bir müzik örgüsü...*)

Otelin balkonunda Yunus Nâdi Bey, paltosunu sırtına almış, gözünde gözlükleri, ilk gördüğü bu Kuvâ-yı Milliye müfrezesini seyrediyor. O sırada, balkona İzmir Mebusu Sırrı Bey çıkacaktır. O da çeşitli tür ve boydaki atlara, kılığı kıyafeti hatta fişeklikleri ve tüfekleri değişik, süvarilere bakıyor.

Sırrı Bey: - "...kimin müfrezesi bu?"

Yunus Nâdi Bey, *onun geldiğini görünce, eliyle uzaktaki birini gösterecektir*: - "...Mahmut Bey'in! Kuvâ-yı Milliye, hani nerede diye sormuştun ya!.."

Yunus Nâdi Bey'in gösterdiği yer, İstasyon tarafı. Etrafında maiyeti zabitleri, Kuvâ-yı Milliye Kumandanı Mahmut Bey, demirkırı atı üzerinde levent boylu bir adam, kafilenin ortasına doğru ilerliyor; çevresine bakınmakta, âdeta bir şeyi ya da birisini aramaktadır. Süvariler ona saygıyla yol verirler. Biraz ilerleyince, Mahmut Bey, nihayet yüksek sesle sorar: "...Nâdi Bey!.. Nâdi Bey! Yahu Yunus Nâdi Bey nerede?"

Yanındaki maiyet zabitanından birisi, eliyle otelin balkonundaki Yunus Nâdi Bey'i gösterir. Bunun üzerine, Mahmut Bey, atını o yana sürer.

Balkona yaklaşmış olan Mahmut Bey, *yüksek sesle, yukarıya konuşur*. - "...Kuvâ-yı Milliye nerede diyordun?.. Şimdi gördün mü? Beğendin mi?"

Yunus Nâdi Bey; çok heyecanlı, âdeta konuşmıyor; memnun, mücebeğim, baş hareketleriyle beğendiğini ifade ediyor.

Mahmut Bey, *kısa süre susar, atı buysuzlanmaktadır, elini kaldırarak balkona bağıırır.* - “...hadi bize allahısmarladık... size de uğurlar olsun!”

Mahmut Bey, atını yola çevirir, Kuvâ-yı Milliye'nin atlıları onun arkasına düşerler, etrafta toplanmış Geyvelilerin dua ve temennileriyle uğurlanırlar.

(Kalabalık nal sesleri, koşum şakırtıları müziğin eşliğı sürüyor; kalabalıktan sesler: ...Giile güle! /- Allah muininiz olsun!/ - Selâmetle gidin!)

Yunus Nâdi ve Sırrı Beyler, heyecanlı, gidenlerin arkasından bakıyor; aralarında konuşuyorlar.

(Balkondakilerin muhaveresi off olarak bu görüntü üzerine düşer. Bütün sahne boyunca, içinde 'Ankara'nın taşına bak...' melodisinin duyulacağı leitmotiv müziğı devam etmelidir.)

Sırrı Bey: - “...gazaları mübarek olsun!”

Geyve istikâmetinde uzayan demiryolu; gündüz.

Uzaktan ve cepheden, iki drezin: Bulutu bol, etrafı sisli bir ortamda, gittikçe yaklaşıyorlar. Drezinler yaklaştıkça, kalabalık oldukları görülecektir,

Öndeki drezin: İyice sarınmış, giyinmiş olarak; Dr. Adnan Bey, yanı başındaki Halide Edip Hanım. Hava soğuk. Rüzgâr, yüzlerine doğru esiyor.

Herkes susmakta, sadece drezinin raylardaki, yeknesak tıkırtısı işitilmektedir. Bir de rüzgârın ıslığı.

Öteki drezin, daha yakından: Halide Edip Hanım grubunun öteki üyeleri, bu arada Cami Bey, dikkati çekiyor. Cami Bcy'in yelek cebinden saatini çıkarıp, baktığı görülür.

Aynı sessizlik, aynı ray tıkırtısı ve arada işitilen rüzgârın ıslığı; insanda gurbet, gariplik, yalnızlık hisleri uyandıran ıslık.

Demiryolundan, başka bir yöre, çorak bir rampa; gündüz.

Drezinler rampayı, belirgin bir zahmetle çıkmaya çabalıyorlar.

Rampa, bir tünele bağlanmaktadır. Önce ilk drezin, sonra İkincisi, tünelin karanlık ağzına girerek kayboluyor.

Raylardaki tıkırtılar devam ediyor; bu arada, rüzgârın ıslıklan.

Geyve, İstasyon yakınları, demiryolu; gündüz.

Drezinler, Geyve istikâmetinde ilerliyorlar. Rüzgâr yavaşlamış, hava soğuk; yolcuların ağızlan

burunları, dııman.

Drezinin, çalışırken çıkardığı sesler; deııııryolundaki tıkalılar.

İlk drezin: Halide Edip I lamın ve Dr. Adnan Bey; ikisi de, ilerledikleri yöne dalmış. Dr. Adnan Bey, boynunda atkısı, bir ara dönüp *müşfik*, eşine konuşacaktır:

Dr. Adnan Bey : - “...çok mu üşüdü?”

Halide Edip Hanım, *metin*, “...yoo, hayır! Biteviyelik sıkıyor. ”

Dr. Adnan Bey, ellerini ovuşturarak, “...bir Şey kalmadı: Geyve’yi tuttuk m», gerisi kolay!”

(Drezin sahnelerinin gerisinde; aynı müzik yürüyor: uzak uzak, görüntüye göre yoğunlaşarak; “Ankara'nın taşına bak...” örgüsü içinde!)

Geyve, İstasyon binası, rıhtımı ve raylar; gündüz.

İstasyonda, alışılmışın üstünde bir kalabalık, peronu doldurmuştur; aralarında söyleşip bekleşiyorlar; ağız burnu dumanlı, konuşmalar; soğuşun buharı ve sigara dumanı!

Geyve Kaymakamı Haindi Namık Bey ve refikası hanımefendi. Haindi Bey, resmi kılıkta değıldir; Kuvâ-yı Milliyeci kılığındadır.

Erzurum Mebusları Hüseyin Avni, Zihni ve Necati Beyler; Hey’et-i Nâsuha’dan Yusuf Kemal ve Rıza Nur Beyler ile Yunus Nâdi ve İzmir Mebusu Sırrı Beyler.

(Kamera sonunda, elinde askısıyla rıhtıma dikilmiş, rayları gözetleyen kahveci çırağının üzerinde durur.)

Kahveci ırağı, gözlerinde ani bir pırlıltıyla, kalabalığa dönüp bağıırır, “...işte!., işte!., geliyorlar!”

İki drezin hızları kesilmiş, birbirlerine yakın, yaklaşmaktadır. Birbiri ardınca, istasyona girip, biraz ilerledikten sonra durur; karşılayıcılar da, yolcular da hareketlenir.

(Drezinlerin istasyona girişi esnasında, müziğin öne çıkması, yoğunlaşması gerekir.)

Önce yakından, ikinci drezin; Cami Bey ve yanındakiler iniyorlar; diğer mebuslar tarafından karşılanıyorlar; kucaklaşma, el sıkışma, vs.

İkinci drezin: Kaymakam Hanıdı Bey ve eşi, Halide Edip I lamım’ı ve Dr. Adnan Bey’i karşılıyor. Yunus Nâdi Bey de aralarına katılacaktır.

Kaymakam Haindi Bey: - “...etendim, safa geldiniz! Bendeniz Geyve Kaymakamı Haindi...” *eşini gösterip*, “...refikam câriveniz!..”

Halide Edip Hanım, *el sıkışıyor*: - “...teşerrüf ettik, efendim.”

Yınnıs Nâdi Bey *araya girip, Dr. Adnan Hey'e*: - "...eziyetli geçmedi ya?"

Dr. Adnan Bey *gülerek*: - "...eziyeti, meserretinden ziyâde değildi dostum!"

Kaymakam Hamdi Bey, *Halide Edip'e, eşini gösterip*: - "...istirahatınızı temin, hanımın vazifesi... Araba hazır!"

Kaymakam ve eşi, Halide Edip Hanım'ı arabanın bulunduğu istikamete götürüyor, kalabalığın arasında o tarafa yürüyorlar; Dr. Adnan Bey, tanıdıklarını selâmlayarak, Yunus Nâdi Bey'le muhavereyi sürüyor.

Yunus Nâdi: - "...mâlum-u âliniz, Ankara Kalcsi'nin iki kapısı var; birisi İnebolu, öbürü Geyve!"
Gülümseyerek: - "...buraya salimen vâsıl olduğunuza göre..."

Dr. Adnan Bey, *memnun, sözü tamamlıyor*: - "...birisini açtık sayılır..."

Ankara, Ziraat Mektebi; gece.

Uzaklı yakınlı, köpek sesleri...

Binanın, -özellikle alt kat- pencereleri aydınlıktır. Hava '< H'.llk.

(.irişteki, iki nöbetçi, Mustafa Kemal'in otomobili.

Karargâhtaki yemek salonu: Yemek servisi yapan nefer, elindeki tepsiyle, girip, masaya yönelir. Menü kuru fasulye, bulgur pilâvı ve üzüm hoşafından ibarettir.

Ar nalı şeklindeki masa, çevresinde yemeğe oturmuş, hem yiyen içen, hem söyleşen karargâh mensupları: Mustafa Kemal Paşa, at nalının ortasındaki yerine oturmuştur; etrafında o gece yemeğini karargâhta yiyenler: Recep Bey, Hüsrev Bey, Dr Refik Bey, vs.

Garson, hizmet ediyor; diğerleri, hem yemeklerini alıyor, ya da yiyor; hem de aralarında konuşuyorlar.

Recep Bey: - "...Konya garnizonu, mûcib-i endişe, Paşam, vaziyet, hem niiphem, hem muğlâk!"

Mustafa Kemal Paşa, *kadehini dudağına götürürken durur*, "...intihaba müessir olur mu?" *Kadehini indirir, ciddi ve azimkar*, "Buna kat'iyen müsaade edemeyiz; ...zira Meclis nazariye değil, hakikattir; hakikatlerin en büyüğüdür, orduyu yaratacak olan elbette millet, fakat millete niyâbeten de, Meclis'tir."

Doktor Refik Bey, *yumuşak ve mahcup*: - "...şu ittihatçılık töhmeti olmasaydı?.."

Doktor'un söyledikleri, Recep Bey'le Hüsrev Bey'in bakışmasına neden olacaktır; Refik Bey'in sorusunu biraz zamansız bulmuş gibidirler.

Mustafa Kemal Paşa, önce bir şey demez, leblebi tabağından iki leblebi alır, dindeyken konuşur:

“...İttihatçılık, bir ocaktır; yetişmemizde dahil var, bu... bu gayr-ı kabil-i inkâr bir hakikat!.. Ne var ki, onlar Garplılaşmak temayülünde idi, biz medeniyetçi olacağız... Onlar komitacıydı, biz inkılâpçıyız... Onlar Osmanlılaşma taraftarıydı, biz milliyetçiyiz... eğer bu hakikatleri anlatabilirsek... millet dâvamızı tecviz edecektir.”

Hüsrev Bey: - “...onun içindir ki, her işin başı Meclis!.. Meclis’in kiişâdı!..”

Ankara, Ziraat Mektebi; gece.

Binanın alt kattaki ışıkların çoğu sönmüş, son kalan iki ışık da birbiri ardınca söner, alt kat pencereleri, tamamen kararır; tamamıyla gecenin içinde kaybolmuş bina. Üst katta, sadece Mustafa Kemal Paşanın penceresi aydınlık...

(Yakınlı uzaklı köpek sesleri: bu sırada, geriden ve çok hafiften, tek piyanoyla, o müzik: “Manastır’ın ortasında var bir havuz...”)

Ankara, Ziraat Mektebi, Mustafa Kemal’in odası; gece, geç vakit.

Mustafa Kemal, yalnız. Çalışma masasının başına oturmuş, önünde kalınca bir kitap, onu okuyor.

Oda, masanın üzerindeki ışıkla, yarı aydınlık; kitabın yanı başında, içki sürahisi (karafaki), leblebi tabağı ve kadeh; içinde izmaritler olan kül tablası. Kitaba yakın, cep saati.

Uzaklı yakınlı köpek havlamaları, uzaktan ilk horozlar.

Mustafa Kemal, dalmış, önündeki kitabı okuyor arada elindeki kalemle, sayfaların üzerine notlar almakta, çıkmalar yapmaktadır.

Bir ara, gözlerini kitaptan ayırmaksızın, el yordamıyla kadehini bulup yudumlar, yerine koyduktan sonra, tabağından iki de leblebi alır.

(Sahne boyunca, fonda işitilen ‘Vardar...’ türküsü sürecektir.)

Mustafa Kemal, okuduğu kitap, masasının üzeri: kitabın Fransızca olduğu görülür. Mustafa Kemal başım kaldırır, elini sigara paketine götürecektir olur, gözü saate ilişir.

Saatin kadranı: Akreple yelkovan, sabahın üçünü gösteriyor.

Mustafa Kemal, hafif yorgunluk biraz da ağrı ifadesiyle, kolunu uzatıp, eliyle böbreğinin bulunduğu yöreyi ovuşturur; sonra dalgın ve düşünceli, çenesini avucunun içine alır; gözleri sanki ufkun arkasına bakmaktadır.

(Flash-Back sahnesi, bu araya girecektir.)

Selanik, Langaza, {Dayısı} Hüseyin Ağa’nın çiftliği; gündüz.

(Flash-Back sahnesidir: Bu ve bundan sonraki Flash-Back sahneleri siyah/Beyaz olarak

uygulanabilir.)

Çiftlikteki bakla tarlası; tarlanın ortasındaki derme çatma kulübe. Kulübenin yanında, biri kız biri oğlan, iki küçük çocuk. İkisi de fakir ve kırsal! giyimlidir: Muştala ve kız kardeşi Makbule.

Kargalar, üçerli beşerli gruplar halinde, bakla tarlasına hücum ediyor. Mustafa ve Makbule, ellerinde ucuna paçavra bağlanmış sopalar, o yana bu yana koşarak, onları kovalıyor.

(Müzik sürüyor, onun üzerine kargaların sinir bozucu çılgınlıkları bir an düşüp sonra kaybolacaktır.)

Ankara, Ziraat Mektebi, Mustafa Kemal'in odası; gece, geç vakit.

Mustafa Kemal, masasının başında, dalmadan Önceki durumdadır. Okuduğu kitaba son bir göz atar, arasına kâğıt koyup, kitabı kaldırır. Cep saatini alıp, yeleşinin cebine koyarken, kalkıyor; bir eli böbreğinde, pencerenin önüne gidip, dışarıya bakıyor. Hâlâ dalgın ve düşüncelidir.

Mustafa Kemal'in önce amorsundan, görünen manzara: Kalaba, çorak ve tenha bozkır; bozkırın soğuk ve nankör karanlığı. Bulutların arasından, kenarlarını gümüşleyerek kayıp giden bir yarım ay.

('Manastır...' türküsü, eriyip kaybolacaktır, uzak köpeklerin havlaması sürüyor.)

Geyve. Lefke Köprüsüne giden demiryolu, yamaçtaki bir köy; gündüz.

Gerilerden kopup, belirli bir hızla, birbirini ardınca köprü istikametinde ilerlemekte olan, beş (belki altı) drezin.

Köy yakınında, çoban köpekleriyle oynayan köylü çocukları: kafaları tıraşlı, yoksul giyimli iki oğlan; belki bir de kız! Drezinlerin yakınlaşan gürültüsü, köpekleri tedirgin eder, önce kulakları dikip o tarafa bakıyorlar; sonra, ağız dolusu havlayarak, drezinlerin üzerine koşuyorlar; çocuklar da arkalarından.

İlk drezinde, kalpaklı ve gözlüklü Yunus Nâdi Bey, F.rzu-rum Mebusları Avıtı, Zihni ve Necati Beyler, İzmir Mebusu Sırrı Bey. Sigara içiyor, aralarında konuşuyorlar.

İkinci drezinde, Halide Edip Hanım Grubu: O, yine iyice sarınmış olarak, rüzgâra karşı duruyor; yanında eşi Dr. Adnan Bey, az ötede Cami Bey vs.

Üçüncü drezinde, Hey'et-i Nâsuha azalan: Yusuf Kemal Bey, Rıza Nur Bey, ayrıca Abdullah Azmi ve Hoca Vehbi Efendiler.

(Öteki drezinler gelirken, kamera yolun yanı başına kayar, drezinleri izleyerek ağız dolusu havlayan köpekleri görür, köpekler -gittikçe geride kalarak- daha bir süre drezinleri izler.)

Drezinlerin raylardaki tıkırtıları, köpeklerin boğulurcası-na havlaması, rüzgârın sesi.

Lefke: Lefke Demiryolu Köprüsü; ikinci üzeri.

Yer yer karla kaplı, engebeli arazi, ufukta sürüklenerek giden kalabalık bulutlar. İngilizlerin dinamitleyerek, ortasından yıktığı demir köprü; yıkılan akşam nehre düşmüş, engelliyor.

Köprü'nün öteki tarafında, bacasından boğum boğum kara duman kusan, eski model lokomotif, ona bağlı kısa katar. Demiryolu bu yanda köprü'nün ağzında kesiliyor; ilk drezin oraya gelip durmuş, yolcuları nehrin kıyısına yürümektedir.

İkinci drezin gelir, onun yolcuları iner: 1)r. Adnan, Halide I dip ! [anım, Cami Bey vs. İnenler, bir an manzarayı -en çok d.1 yıkık köprüyü- seyrediyorlar; karşı sahille, bu sahili birbiri 110 bağlayan, bocurgat da dikkati çekiyor.

İki yaka kalın bir tel ile birbirine bağlanmış, akıntıdan yararlanan bir büyük Sal -ya da sandal- yolcuları, tel boyunca, gidip gelerek yolcu ve hayvanları karşı tarafa geçirmektedir.

O esnada sal yanaşıyor, üzerindeki at eşek vs. ile bazı yolcular bu tarafa iner. Birinci drezinden inmiş olanlar, binmeye hazırlanıyor.

(Kamera, ikinci drezinden inen gruba doğru yaklaşır, Halide Edip Hanım'la Dr. Adnan ve Cami Beyler, aralarında konuşmaktadır.)

Dr. Adnan Bey, *başıyla köprüyü işaret ederek*, "...Geyve'de söyledikleri, çıktı: İngilizler, dinamitle berhava etmiş!.."

Cami Bey: - "...Ankara ile muvasalatı kat'edecekler, maksatları bu!"

Halide Edip Hanım, *bir baş hareketiyle nehrin öteki yakasındaki treni ve yanaşmakta olan salt işaret ederek, önce müstehzi*, "...pek muvaffak olabilmiş görünmüyorlar!"

Halide Edip Hanım'ın, sonra kaşları çatılır. Hiddetli bakışlarını köprüye çevirerek, dişlerinin arasından, ıslıklı bir sesle ilâve edecektir: - "...mamafih bu, küstahlığın da fevkinde bir şey! ...böyle bir alçaklığa nasıl tevessül edebilmişler?"

(Kamera, ortasından yıkılmış köprüde, köprü'nün nehirdeki kalıntılarında kalmıştır.)

Lefke, Lefke Demiryolu Köprüsü; ikindiüstü.

(Kamera, - yıkık köprüden dönerek, önce öteki uçtaki duman duman lokomotifi ve katarı görür, onu tarayıp geçer, sonra bu sahilden kopmuş, araya atılmış tele tutunarak, karşı sahile uzaklaşan salı çerçeveye alır.)

Salda, Yunus Nâdi Bey takımı ile Halide Edip Hanım takımı bir arada görünüyorlar. Hemen herkeste, su üzerinde derme çatma bir vasıtayla hareket etmenin tedirginliği: Erkekler sigara içiyor, aralarında konuşuyorlar.

Bir kenarda, Dr. Adnan, Halide Edip Hanım ve Yunus Nâdi Bey, başka bir soruna dalmışlar:

Halide Edip Hanım, *Yunus Nâdi ye*: - "...haklısınız elendim.. gider gitmez, bir ajans teşkilâtı

kuralım; dâhile ve hârice Ankara'nın sesini duyururuz.”

Yunus Nâdi Bey, *heyecanlı*: - “...şart-ı evvel, bu Haindendi... teferruatı sonra gelir... meselâ, teşkilât ve propagandanın çeşitleri...”

Dr. Adnan Bey : “...münâsip bir ad lâzım... meselâ Türk Ajansı... meselâ Ankara Ajansı...”

Halide Edip Hanım, *sözünü keserek, heyecanlı*: - “...meselâ Anadolu Ajansı.” Yunus Nâdi 'ye dönüyor: - “...bence en iyisi bu, siz ne dersiniz?”

O söz Yunus Nâdi Bey'i etkilemiştir; bakışları, münzevi dağlara, savruk bulut yığınlarına, soluması yakınlaşmış lokomotif, salda teli çeken mütevekkil köylülere dağılır; biraz Halide Hamm'a, biraz kendi kendine konuşur: - “...Anadolu Ajansı?., evet! Anadolu Ajansı, Ham'fendi!.. gider gitmez Paşa'ya arz edelim..”

Ankara, İstasyon Binası: Güneş battı batıyor; camlarda gurub kızılılığı.

İstasyonun önünde, peronu doldurmuş mümtaz bir kalabalık; kalpaklı, fesli, üniformalı zevat. Aralarında, bazı kadınlar da dikkati çekiyor. İstasyonun arkasında, fayton, araba, otomobil, her çeşit vasıta.

Mustafa Kemal Paşa'nın otomobili, Ziraat Mektebi istikametinden gelerek, taşıt kalabalığı arasından geçer, İstasyon binası methaline yanaşır, orada durur.

Başta siyah sakallı Ankara Valisi Yahya Galip Bey olmak üzere, hazırımından birkaç zar, arabaya ilerliyor; kapılar açılmıştır, Mustafa Kemal Paşa ile Ali Fuat Paşa arabadan iniyor; Mustafa Kemal Paşa, arabadaki muhavereyi sürdürerek çıkıyor, ciddi ve kararlı görünmektedir.

Mustafa Kemal Paşa, *Ali Fuat Paşa'ya*: - “...onlar, Meclis-

i Mebusan'ı basıp, mebusları derdest ediyorlar... biz birkaç İngiliz zabitanı tevkif etmişiz çok mu?”

Ali Fuat Paşa *da arabadan inmiştir, Paşanın yanına gelirken*: - “...esasen, tevkif enirini derhal verdim..”

Ankara Valisi, *ellerim uzatarak*: - “...Hoş geldiniz Paşa Hazretleri!”

İki Paşa da mütebessim, karşılayıcılarla el sıkışıyorlar. Arkasından beklenen kalabalığın içine doğru, konuşarak yürürler. Kalabalık, hürmetle açılarak onlara yol verir.

Mustafa Kemal Paşa: - “...tehir filan yok ya, Vali Bey!” Ankara Valisi: - “...yok Paşa Hazretleri, demiryolu telgrafından öğrendik, katar şu anda, Sincanıköyü geçmiş bulunuyor...”

Sincanıköyü, İstasyon: Uzaklaşmakta olan, tren; gün batıyor.

(Lokomotifin soluması, uzun ve hicranlı tren düdüğü müteakip, geriden filmin leitmotiv müziği “Ankara'nın taşına bak...” örgülü melodi.)

Uzaktan ve yukardan, katar gittikçe uzaklaşan istasyon: Güneşin akşam ışıklarıyla kızıla bürünmüş trenin camları, alev alev; lokomotif bacasından kalın ve kara dumanlar savurarak ilerliyor.

Ankara'ya giden, katarın içi; güneş batıyor.

Trenin raylardaki tıkırtısı, uzun ve acı düdüğü.

Kapısı açık kompartıman, vagonun koridoru. Koridor da, kompartıman da kalabalık: İçi içine sığmayan mebuslar, Ankara yolcuları. Bu arada, Hüsrev Bey Yunus Nâdi Bey, Yusuf Kemal Bey, Cami Bey vd. aralarında, karışık konuşuyorlar;

- "...daha kaç istasyon var yahu?"

- "...Mnlhköy'ü geçtik... Sincanköy'ü geçtik... önümüz Ankara!"

Hüsrev Bey, koridorda açık vagon penceresine yaslanmış, dışarıya gözlemektedir: Manzara, Ankara manzarası; tepeciklerin eteklerinden kıvrılarak giden demiryolundaki tren, solunda çamurlu bir akarsuyu bırakıyor.

O sırada, Hüsrev Bey'in telâşlı ve heyecanlı sesi: - "...bağlar göründü, bağlar... Ankara'nın bağları!"

Bunun üzerine, kompartımanındakilerin bir kısmı kompartımanın penceresine; bir kısmı da, koridorun vagon pencerelerine hücum ediyorlar.

- "...hani? ...nerde?"

- "...ne taraftar"

Ankara, İstasyon binası; güneş batıyor.

Öyle bir çerçeve çatılmalı ki, hem istasyona girmekte olan tren, hem istasyon binası, hem de treni tehalük ve merakla bekleyen kalabalık içine sığabilsin; tren, lokomotifin çevresinde, Beyaz buhar fiskiyeleriyle, nostaljik çığlıklar atarak gara girmektedir.

Kalabalık arasında, tren hu kadar yaklaşınca, bir dalgalanma oluyor: Karşılایıcılar, insiyaki olarak, katarı yaklaşma eğilimindedir.

(Müzik refakati, bu muvasalat sahnesinde belirgin bir yoğunluk kazanmalıdır.)

Ankara, İstasyon, trenin içi; akşamüstü.

Vagon penceresinden, kalabalığın -tren yavaşladıkça- yavaşlayarak akışı. Kalpaklı, fesli, üniformalı çeşitli yüzler, el sallayan karşılayıcılar.

Onları, biraz merak, biraz da heyecanla seyreden I lalide l'.dip Hanım, eşi Dr. Adnan Bey; Halide Edip Hanım, *etrafı güzleriyle araştırarak* bir ara, eşine sorar: - "...Adnan Bey, Di-dâr'ı görebiliyor musun?"

Dr. Adnan Bey : - "...hava karardı, pek bir şey seçilemiyor

Kamera, onların amorsundan, tren durduğu için sabitleşen, kalabalığı çerçeveler: güneş çekildiğinden, peronda akşam alacası belirmiştir, kimin nerede olduğu tam seçilemez. Yalnız, bir grup insanın, vagonun kapısına yaklaştığı fark edilir: Aslında yaklaşan Mustafa Kemal Paşa, Ankara Valisi Yahya Calip Rey, Ali Fuat paşa'nın bulunduğu grup olacak.

Vagonun kapısı, açılıyor: Mustafa Kemal, tam oradadır, açılan kapının Önünde; Halide Edip Hanım'ın vagonun basamağından inmeye davrandığını görünce, nezâketle elini uzatır, onun elini tutar, inmesine yardımcı olur.

Mustafa Kemal Paşa: - "Safa geldiniz, Hanımefendi! Nasılsınız?"

Halide Edip Hanım: - "...safa bulduk, Paşa Hazretleri!"

Dr. Adnan Bey, Halide Hanım'ı takiben iniyor; onu Ali Fuat Paşa karşılarken, Mustafa Kemal, Halide Edip'e, yanı başındakini tanıtacaktır: - "...Ankara Valisi Yahya Galip Bey!.."

Yahya Galip Bey, *başını eğerek*, Halide Edip Hanım'a: - "...Ankara, vürudunuzla teşerrüf eyledi. Hanımefendi!"

İnenler, karşılayanlar; iki taraf arasındaki, heyecanlı, biraz da telâşlı sahneler. Bu arada, Yunus Nâdi Bey'le diğer mebusların Gâzi'nin bulunduğu tarafa geldikleri saptanır: Mustafa Kemal ve Ali Fuat Paşaların, Yunus Nâdi Bey ve grubuyla selamlaşması, el sıkışmalar vs.

Miralay Emin Bey de, zevcesi Didâr Hamurla birlikte, kalabalığı yarararak, Halide Hanım'a yaklaşmaktadır; nihayet, birbirlerine göreceklerdir.

Didâr Hanım: - "...Halide! Halide!"

Halide Hanım, *onu görüyor*; *sevinçle*: - "Didâr!"

Halide Edip Hanım, Dr. Adnan Bey'i bu tarafta bırakarak, Didâr Hanım'a doğru koşar. Sarılıyorlar: Didâr Hanım'ın kolları ve sesi heyecandan titremektedir.

Didâr Hanım: - "...çok şükür! Allah'ım çok şükür, sağ salim, gelebildin!"

Halide Edip Hanım, *kucaklaşma esnasında*, biraz da kulağına söyler gibi Didâr'a: - "...Didâr, lütfen sıcak su... çok sıcak su... sabun ve kese!.."

Didâr Hanım, *gülerek*, *mutlu-*. - "...merak etme, evde hepsi hazır!"

(O grup, kalabalığın arasından sıyrılıp, arabaya doğru giderken, öteki grubun yanından geçeceklerdir; kamera tekrar Mustafa Kemal Paşa, Yunus Nâdi ve çevresinde kalır.)

Mustafa Kemal ve Ali Fuat Paşalar, Ankara Valisi, Yunus Nâdi Bey, Dr. Adnan Bey, Câmi Bey, yeni gelen mebuslar ve onları istikbal edenler; hem ağır ağır, istasyon dışına yürüyor, hem de aralarında

konusuyorlar.

Mustafa Kemal, *Yunus Nâdi* 'ye: - "...siz seyahatinizde, âdeta bir erkânıharp planı tatbik ettiniz ve pekiyi yaptınız!"

Yunus Nâdi; - "...efendim, tehlike henüz münhasıran şahsımı alakadar eden hissi bir endişeden ibaretti; fakat zamanla, o taraflarda filân kafilenin filân yerde parçalandığını işitmek, hiç de müstebât değildir."

Ali Fuat Paşa: - "...bu kadarı bile mühim. Tedbirde kusur etmemek vazifedir."

Mustafa Kemal Paşa: - "...Celalettin Arif Bey de geliyor!"

Yunus Nâdi Bey: - "...İbrahim Süreyya Bey, o da yoldadır: Mebusların kısım-ı âzami gelecek ümidimdeyim."

Mustafa Kemal, *az susar, üzgün, biraz da kızgın*: - "...Rauf Bey de, gelmeliydi. Zamanında, ikaz ettik, ama..." *Cümlesini askıda bırakır, sonra değişik bir ses tonuyla*, "...Celalettin Arif Bey, Mcclis-i Mebusan Reisi, İstanbul'u terk etmekle, pekiyi yapmıştır."

Konuşma grup istasyonun arka tarafındaki vasıtalara doğru uzaklaşırken rabarbaya dönüşür.

Yunus Nâdi: - "...aman Paşa hazretleri... İstanbul terk edilmeyecek gibi mi? Orası artık esir bir şehir!"

İstanbul, Kızkulesi'nden Köprü'ye klâsik siluet; gündüz.

Ön planda limandaki düşman kruvazör ve muhripleri, geride Sultanahmet, Ayasofya, bürün incelik ve ihtişamlarıyla görülüyor!

Zırhlıların güvertesinde işaret flamaları, çatanalar sahille gemiler arasında gidip geliyor.

(Limana ait sesler; çatanaların patpatları, martı çığlıkları, bir vapurun kalın düdüğü, v\$, İşgal altındaki payitahtı sembolize eden, ağır ve dramatik leitmotiv eşlik edebilir.)

İstanbul, Bâb-ı Ali (Sadaret) Binası; gündüz, 1 Nisan 1920.

Sadaret'in cümle kapısı önünde, süngülü nöbetçiler, nöbet değiştirmektedir, bir iki resmi araba, girip çıkan az.

Bir otomobil kadra girip, kapının önünde duracaktır. Arabadan, giyimi kuşamı yerinde, fesinin kalıbı düzgün, elinde o günkü Alemdar ve Peyânı-ı Sabah gazetelerini tutan, tıknaz ve bol bıyıklı bir zat inecektir: sivil giyinmiş, Osmanlı zabiti izlenimi veriyor: Miralay Reşit Ahmet.

Biraz telâşlı gibidir, alelacele faytonu ödeyip, Bûb-ı Âli'nin girişine yönelir. Nöbetçileri geçerek, içeriye girer.

Istanbul, Bâb-ı Âli binası, Hey'et-i Vekile İçtima Salonu'nun kapısı; gündüz.

Kapının önünde de, iki nöbetçi bulunmaktadır. Kapı aralanmıştır, dışarıya tipik Osmanlı bürokrati bir zat çıkıyor, orta yaşın üzerinde, saçları kırışmış, bıyıkları siinet-i şerif üzere kesilmiş, Sadâret Kalem-i Mahsus Müdürüdür.

Onun çıktığı anla, Miralay Reşit Ahmed'in kapının önüne geldiği an çakışıyor. Miralay, biraz aceleci, biraz esrarengiz bir tavırla, Kalem-i Mahsus Müdürlüne yaklaşacaktır; onun yaklaştığını gören müdür de durur.

Kalem-i Mahsus Müdürü: - "...hayrola, Beyim? Bu ne istical?"

Miralay Reşit Ahmet, *yaklaşır, alçak sesle*, "...efendim, Dâhiliye Vekili hazretlerine, arz-ı malûmat edecektim: mühim bir husus vardı da!" *Az susar, daha alçak sesle, ekler:* - "...bendeniz Yıldız İstihbaratı'ndan Miralay Reşit Ahmet..."

Kalem-i Mahsus Müdürü, *hep öyle hafif müstehzi:* - "...Teşerrüf ettik, miralayımı! Lâkin şu anda..."

Miralay Reşit Ahmet, *sözünü keserek, sessiz fakat ısrarlı:* - "...vaziyet hem mühim, hem müstacel!.. Ankara'nın Geyve'de derdest ettiği Hey'et-i Nâsuha'mn... Mıdafaa-i Hu kuk'a iltihâkım istihbar ettik..."

Kalem-i Mahsus Müdürü: - "...vallahi, hakk-ı âliniz var miralayım, gel gör ki Hey'et-i Vekile... kanaat-ı âcizaneme göre... daha az müstacel olmayan hir keyfiyeti münâkaşa ediyor..."

Eğilir, sır tevdi ediyormuş gibi, âdeta fısıldayarak konuşur: - "...hükümet pamuk ipliğine bağlı..."

Istanbul, Bâb-ı Âli binası, Hey'et-i Vekile içtimâ salonu; gündüz.

Osmanlı'nın artık mana ve ehemmiyetini kaybetmiş, ihtişam ve debdebesi: Yaldızlı kristal avize salkımları, ağır ve tumpuraklı kadife perdeler, nadide Acem halıları, stil mobilyalar. Hey'et-i Vekile, -Salih Paşa Kabinesi, - Sadrazam Pa-şa'nın başkanlığında toplantı halindedir.

(Kamera, konuşmakta olan Sadrazam Salih Paşa'mn yakınından ağır ağır gerileyerek, salonu ve vekiller heyetini çerçevesi içine alır; konuşması esnasında Salih Paşa, vakarım korumakla, lâkin çetrefil ve sıkıntılı hir ruh haleti içinde olduğu belli olmaktadır.)

Salih Paşa, *ayrı ayrı i'ekillerin yüzlerine bakarak:* - "...İtilâf Devletleri Yüksek Komiserlerinin, tarafımıza tevdi ettikleri talepler, mesele olmakta devam ediyor... Harekât-ı Milliye'yi alenen takhih... ve tenkiline tevessülümüzde ısrar ediyorlar... verdiğimiz cevabi notayı reddetmişlerdir... ret sebebi, Ankara'yı tasvip eylediğimiz manasını çıkarmış olmalarıdır..."

(Buradan itibaren, Paşa'nın konuşması off olarak devanı edecek, kamera, onu dinlemekte olan, kimisi not alan, kimisi dalgın, kimisi başka havadaki vekilleri zincirleme dolaşacaktır.)

Safili Paşa: - "...vakta biz sadece iiç haftalık bir hükümetiz... şahsi kanaatini odur ki, onların talepleri istikametinde bir Beyanatta bulunmak, hükümetimize düşmez... bahusus... işgal esnasında, Harbiye ve

Bahriye Nazırlarımıza reva gördükleri muameleden sonra...” *Susar, daha resmi:* - “...müzâkereyi açıyorum, her vekâlet nokta-i nazarını sarahaten ifade etmelidir. Fevzi Paşa hazretleri, önce siz, buyurun...”

Söz buraya intikal ettiği anda, kamera zaten Fevzi Paşa üzerine gelmiş bulunuyor; Fevzi Paşa, mağdur ve hoşnutsuz görünür, söze ağır ve sıkıntılı başlar.

Fevzi Paşa: - “...teklifimiz hakikatin ifadesinden ibaret idi... Meclis-i Mebusan’ı basıp, mebusları derdest etmeleri... Harbiye Nazırı sıfatıyla, bizzat maruz kaldığımız hakaret... Anadolu’daki harekâtın mucip sebebidir... bu itibarla, beyanatın ilk şeklinde ısrar yerinde olacaktır... zannımca bu , istifayı zaruri hale getirecek!.. Esasen matbuatta, ‘Damat’ Ferit Paşa’nın... yeniden sadarete getirileceği şayiaları neşrolunuyor...”

İstanbul, Bâb-ı Ali, Peyâm-ı Sabah Matbaası; gece, geç vakit.

tş yerinin, sarı aydınlığı; makinenin çalışmasıyla titreşen çıplak ampuller; eli yüzü mürekkep, bir matbaa çırağı... Düz bir baskı makinesinde, o günkü Peyâm-ı Sabah gazetesi basılmaktadır.

Çalışmakta olan matbaanın gürültüsü.

(Kamera, basılmakta olan gazeteleri görerek başlar; gerileyip yana dönerek; makinenin başında, ağzında sigara, aldığı bir gazeteyi okuyan ustabaşım görür; iş kıyafetli, gözlüklü bir adam. Gazetenin başlığı ve manşeti dikkati çekiyor: “SA-1 İL 1 PAŞA NİHAYET İSTİFA ETTİ! ”)

Matbaa Ustası, *başyazıyı okumaya başlayacaktır.* - “...işte Salih Paşa re’s-i kâra geldiği günden beri... ne hârici tatmin etti, ne de dâhili, Kuvâ-yı Milliye denilen dahiye-i dahyadan kurtarmaya çalıştı... bilâkis denebilir ki, nazırlarımız ef’al ü-ahvâl ile...”

İstanbul, Akaretler: Zübeyde Hanım’m evi, oturma odası.

(*Aynı gazete, aynı başlık. Kamera, gerileyerek , önce gazeteyi yüksek sesle okumakla olan Zübeyde Hanımın Damadı Mecdi Bey’i; sonra sedire oturmuş, mahzun ve müteessir, onu dinlemekte olan Zübeyde Hanındı; daha sonra da, sedire yakın bir yer minderindeki Makbule yi çerçeveler. Makbule, o sırada, elinde tığ, bir dantel örmektedir; gazeteyi okumayı sürdüren eşine, arada kaygılı ve ümitsiz gözlerle bakıyor, Geçmeden itibaren, başyazı, kaldığı yerden okunuyor, okuyan bu defa, Zübeyde Hanımın damadıdır.*)

Mustafa Mecdi Bey, *gazeteden okuyarak*, “...o harekâtçı-ları leşçi ediyor ve Kuvâ-yı Milliye’den feryad-ü figan eden... ve taraf taraf mukavemet göstermeye kalkışan halkı da sıyâ-net etmiyordu.”

İstanbul, Akaretler’deki ev, mutfak; giindiiz.

Fikriye, maltızdaki ateşte, elinde ‘beşli’ cezve, kahve pişirmektedir. Giyimi kuşamı da, süsü püsü de, o döneme göre ‘modern’; bakışları mahzun, kulağı Mecdi Bey’in sesinde.

Mustafa Mecdi Bey: - “...halkı da sıyâ-net etmiyordu... işte bu mağşışâne siyasettir ki...”

Kahve kıvama gelmiştir, taştı taşacak. Fikriye, önce fark etmiyor; fark edince, yine kulağı içerden gelen seste, kahveyi, gümüş tepsiye dizilmiş, işlemeli beş fincana taksim ediyor.

Mustafa Mecdi Bey'in sesi: - "...Salih Paşa kabinesini, irs 1 kârdan devirdi..."

Fikriye, düşünceli hatta dalgın, tepsiyi eline alır, kapıya vöüe lir.

İstanbul, Beşiktaş, Akaretlerdeki ev, oturma odası; gündüz.

Fikriye, önce Zübeyde Hanım'a yönelir, onun kahvesini verecektir.

Mustafa Mecdi Bey susar, gözlüklerinin üzerinden Zübeyde Hanım'a bakar; inanalı bir sesle, yazıyı yazanın adını söyler: - "...Ali Kemâl!"

Fikriye, *insiyaki olarak*: - "...Allah'ından bulsun! I Icr makalesi, vallahi, sinirlerimi oynatıyor."

Makbule, *onu duymamış gibi, kocasına*: - "...şimdi n'olacak, Mecdi Bey? Acaba tekrar 'Damat' Ferid Paşa mı?"

Mustafa Mecdi Bey, *Fikriye'den kahvesini alıyor*: - "...acabası kaldı mı, Makbule? Haberi, âdeta bir kat'iyet olarak, bu gazetede okumadık mı?"

Makbule: - ağabeyimin işi, fevkalâde zorlaşacak..."

(Makbule ile Mustafa Mecdi Bey konuşurken, kamera Zübeyde Hanım'a yoğunlaşacaktır.)

Zübeyde Hanım, bir eliyle tabağından tuttuğu kahve fincanını, öbür eliyle dudağına götürmüş, ilk yudumu almaktadır; sonra, fincan hâlâ dudağına yakın bir yerde dururken, gözleri dalar, kamera ona iyice yaklaşır.

Zübeyde Hanım: - "...a be, niye uğraşırlar, bu çııucukla?" *İçini çeker*: - "...Kadir Mevlâ'm, esirgesin onu!..."

Zübeyde Hanım, sessiz bir dua okumaya başlar; bu sadece dudaklarının kıpırdamışından, bakışlarının uhrevi bir anlam kazanışından anlaşılacaktır.

Ankara, Ziraat Mektebi; gece, geç vakit.

Bina karanlık, yalnız üst katta Gâzi'nin büyük odasının, alt katta telgrafhane olarak kullanılan odanın, pencereleri aydınlık. Kapıdaki nöbetçiler, yerli yerinde; Gâzi'nin otomobili de! Yağmur yağıyor; Kalaba Vadisi sırtlarında masmavi şimşekler çatallımın

(Sahneye geçildiği andan başlayarak, geriden maniple tıkırtıları işitilmeye başlamalıdır; ardından, uzak ve hafif/ gök gürültüleri, ufuktan diğer ufka doğru, âdeta yuvarlanır. Kamera, telgrafhane olarak kullanılan alt kattaki odanın ışıklı penceresine yaklaşıyor.)

Ankara, Ziraat Mektebi, telgrafhane odası; gece, geç vakit.

Kör bir ışık altında, maniple başında çalışan, telgrafçı; yanı başına, düşünceli bir yiizle sigarasını içen, Şifre Mülhakı Memduh Bey; sigara dumanları, halka halka masaya yığılıyor; dolmuş kül tablaları, içilmiş çay fincanları; kullanılmış, kullanılacak, evrak: camlarda, çakıp sönen şimşeklerin aydınlığı.

Maniplenin tıkırtıları sürüp gitmektedir.

Önde, gölgelere boğulmuş, telgrafçı; kesin bir dikkatle, dinliyor; sıra kendine gelince, manipleyi alıyor, basmaya başlıyor.

Şifre Mülhakı Memduh Bey, bir yandan sigarasını içmekte, bir yandan da, telgrafçının (eski harfle) kâğıt üzerine döktüğü, şifre rakamlarına arada göz atıp, önündeki kâğıda metni çıkarmaktadır.

Arkalarındaki kapı açılıyor: - İçeriye giren Kurmay Başkanlığı Yaveri Mülazım-i Evvel Hayati Bey, meraklı bir yüzle, onlara yaklaşırken sorar, "...n'oldu, temas tesis edebildiniz mi ? ”

Şifre Mülhakı: - "...zar zor Geyve'ye ulaştık. Şükrü Bey¹ i arıyoruz..."

Hayâli Bey, *memnum* - "Alâ!" *Yüzii gölgelenir*, "...Allah vere de, harlara nazar değmese!..”

Ankara, Ziraat Mektebi civarı; gece, geç vakit.

Yağmur karanlığında, oraya doğru gelen telgraf direkleri. Direkleri birbirine bağlayan teller. Şimşeklerin yanıp sönen aydınlığında, bütün hızıyla yağan yağmurun, pırıltılı perdesi...

(Geride, maniplenin tıkırtısı efekt olarak sürmektedir.)

Ankara tarafından, ağır, kuşkulu ve sessiz, iki atlı silueti beliriyor.

Atlılar, ihtiyatlı ve dikkatli, atlarını telgraf direkleri istikametine çevireceklerdir.

(Kamera döner, geri planda belli bir mesafedeki Ziraat Mektebi binası, ışıklı pencereleriyle seçilir.)

Muayyen bir mevkie gelince, iki arlı duruyor; birisi, ötekisine, önce telgraf hattını, sonra koluyla bir daire çizerek uzaktaki Ziraat Mektebi binasını, gösteriyor.

(Telgraf tıkırtısı hafifleyip kaybolur. Kamera, elin gösterdiği istikamete bakarak, Ziraat Mektebi'nin, bu defa, ışıklı iist pencerelerine doğru yaklaşır.)

Ankara, Ziraat Mektebi, Mustafa Kemal Paşa'nın odası; gece.

(Geçme yazı masasına oturmuş olan, Paşaya yapılıyor.)

Masanın üzerinde, lâmba; Paşa'nın önünde, açık bir Anadolu haritası vardır; izmaritle dolu kül tablası, daha önce görülen kitaplar vs...

Ali Fuat Paşa, Doktor Adnan bey, Yunus îs'âdt Bey, Halide Edip Hanım, çeşitli koltuklara oturmuş; Paşa'yı dinliyor; bir manada durum muhakemesi yapıyorlar. Mekân masanın üzerindeki lâmba ile yarını yamalak aydınlanmıştır; şimşekler çaktıkça, içeriye elektrik mavisi yansımalar dolup boşalır.

Arada dışardan uzak gök gürültüleri duyulmaktadır.

Mustafa Kemal Paşa, *müphem bir tebessümle, Yunus Nâ-di'ye doğru*: - "...öyledir Nadi Bey, Ankara ilk nazarda bir çöl gibi görünür, zaten işin zevki de burada. Bu çölden bir hayat çıkarmak, bu inhilâlden bir teşekkül yaratmak lâzımdır." *Sigarasından bin nefes alıyor*: - "Hakikatte boş görünen o saha dolu, çöl sanılan o âlemde saklı ve kuvvetli bir hayat

vardır ki, o millettir; eksik olan teşkilât." *Biraz susar, miite-bessim*, "...şimdi onun peşindeyiz..."

Halide Edip Hanım: - "...acaba Meclis, ne zaman toplanabilecek?"

Yunus Nâdi Bey: - "...ayrıca, kerameti Meclis'ten ini bekleyeceğiz? İlk intibaım odur ki, Ankara'da kâfi miktarda kuvvet bile bulunmuyor..."

Mustafa Kemal Paşa, *kesim* - "...evet, ben her kerameti Meclis'ten bekleyenlerdenim, Nadi Bey! Bir devre yetiştik ki, meşruiyet esastır, bu da ancak millî kararlara istinat etmekle mümkün olabilir."

Halide F-dip Hanım, bir sigara yakmaya davranıyor; yanı başındaki kocası Dr. Adnan Bey de, ateş uzatmaya; Mustafa Kemal Paşa, dönüp ona gülümseyince, duraklıyorlar.

Mustafa Kemal Paşa, *miitebessim*: - "...intihap bitmek üzere, Hanımefendi: Mebuslar Ankara'ya intikal eder etmez, Meclis içtima edecektir, muhtemelen, ayın nihayetine doğru..."

Doktor Adnan Bey, *karısının sigarasını yaktıktan sonra*: - "...vaziyet vahim, müşkülât çok! İstanbul'da, düşmanla müttefik bir saltanat, kaderini buna bağlamış yeni bir Sadrazam var: Damat Ferid'in aldığı ilk kararlar..."

Ali Fuat Paşa, *sözü, ondan alıp geliştirerek*-, - "...bir mukabil taarruz mahiyetinde görünmektedir: Anzavur eşkıyasına pašalık unvanı veriyor, yetmezmiş gibi Balıkesir'e mutasarrıf tayin etmiş..."

Yunus Nâdi Bey: - "...hakikatte Paşam, Meclis-i Mebu-san'ı lağvetmelerinin maksadı da, başka bir mahalde..."

Halide Edip Hanım, *araya girerek, sigarasının dumanlarıyla birlikte*: - "...meselâ Ankara'da!"

Yunus Nâdi Bey: - "...evet, meselâ Ankara'da içtimâına mâni olmak!"

Odanın kapısı usulca açılıyor, emirber içeriye giriyor; daha önce söylenmiş kahveleri tepsi içinde getirmiştir; sessizce kahveleri dağıtırken, Mustafa Kemal Paşa, ciddi, sözü alır: - "...korkarım en mühimini unuttunuz!" *Biraz susar, hepsinin*

kendisine baktığını görünce: - “...Şeyhiislâm’ın Fetvâ-yı Şe-rife’si! ...ziyadesiyle başımızı ağrıtabilecek olan bence budur...”

Alı Fuat Paşa, *ciddi ve heyecanlı:* - “...evet. Paşa haklı! Hükümet Fetvâ’yı halka tamim etmiş, deniyor ki: kim ki Ku-vâ-yı Milliye’yc dâhildir veya ona muavenet eder, katl-i vacip ola!”

Ali Fuat Paşa cümlesinin sonuna yaklaşırken, yakın bir şimşeğin fosfor mavisi aydınlığı odaya dolar boşalır.

Önce, güçlü bir gök gürültüsü, sonra ağır suskunluk.

Mustafa Kemal Paşa, kahve fincanına uzanırken, havayı değiştirmek için, önce emirbere seslenir: - “...beri bak, çocuk! Sobaya iki odun at!” *Sonra Halide Edip İlanım’a dönerek:* - “...şu ajans meselesi?” *Yunus Bey’i işaretleyerek:* - “...aranızda müşterek bir karara varabildiniz mi?”

(Mustafa Kemal’in sorusundan itibaren, geriden telgraf tıktırtısı işitilmeye başlayacaktır.)

Halide Edip Hanım, *kahvesine uzanırken, mülebbesim:* - “...epeyce mesafe kat edildi Paşa Flazretleri... Odanın birisini merkez itihaz ettik, Yunus Bey’le her gün çalışıyoruz. Alı Rıza Bey de, bize katıldı...”

Mustafa Kemal Paşa: - “...hangi Ali Rıza Bey bu?”

Yunus Nâdi Bey: - “...İstanbul Mebusu Alı Rıza Bey!.. Havadislere propaganda mahiyeti vermekteki kabiliyeti, şa-yan-ı dikkattir Paşam...”

Ankara, Ziraat Mektebi civarı; geri planda, yağmur karanlığında ışıklı pencereleriyle fark edilen mektep binası; gece.

Önde, telgraf direklerinden birisi: İki siyah silüet, daha önce görülen iki atlı, direğin dibindedir. Birisi, diğer atın yularını tutuyor, atının üzerinden etrafı kolluyor; silahlıdır. Öteki atlı, atının semerinden direğe tutunarak ayağa kalkmış, yukarı kısmına bakıyor; yağmur gözlerine girmektedir.

(Kamera, tırmanılan direğe, telgraf tellerine doğru yaklaşmalıdır; o sırada şimşek çakıyor, yağmurun altındaki ıslak teller, pırıl pırıl! sahne boyunca telgraf tıktırtıları sürmektedir.)

Ankara, Ziraat Mektebi binası, telgrafhane olarak kullanılan oda; gece.

Önce, telgraf cihazı: Alıcı çalışmaktadır, telgrafçı, kulak kesilmiş tıktırtıları dinleyerek, şifrenin rakamlarını önündeki kâğıda tek tek yazıyor; Şifre Mülhakı, dudaklarının arasında sigarası, hem baca gibi tütüyor; hem de, önündeki kâğıda döktüğü haberi, yüksek sesle heceliyor: - “...Aznavura rağmen... güzergâhta... kısmî bir emniyet... tesisine muvaffak... olduk...”

1 İayâti Bey, *memnun, kendini tutamaz:* - “...yaşa Şükrü Bey!”

Şiire Mülhakı: - “...Ceialeddin Aril Bey, Miralay İsmet Bey ve riifekâsı... Ankara’ya müteveccihen yola çıktılar... muvasalatları...”

O sırada, çalışmakta olan telgrafın tıkırtısı birden kesilir.

Şifre Mülhaki Memduh Bey ile telgrafçı bakışır, ikisinin yüzünde de merak ve endişe gölgeleri dolaşiyor: - "...I lay Allah! Bu âlet bu gece sabrımızla oynuyor..."

Telgrafçı, *manipleyi çalıştırıp, karşı tarafı aradığı sırada*: - "...hava sâikalı... yıldırım düşmüş olabilir..."

Hayati Bey "in canı sıkılmıştır: - "...tam da sırasıydı..." *Sıkıntılı etrafa bakınır, cep saatini çıkarıp bakar*, "...ooo, saat çok ilerlemiş..." *Sigarasını kül tablasına bastırarak, ötekilere*: - "...çocuklar, siz teması tesise çalışın... ben keyfiyeti Paşa'ya arz edeyim..." *Kapıdan çıkarken*: - "...inşallah misafirleri çekilmiştir..."

Misafirler gitmiştir, koltuklar iskemleler önceki durumlarını muhafaza ediyorlar, sehpalarda içilmiş kahve fincanları, dolu kül tablaları. Lâmba, ancak masa çevresini aydınlatabiliyor; bu yüzden, şimşekler, elektrik mavisini göz alıcı aydınlıklarıyla, dolup boşalıyorlar.

Mustafa Kemal Paşa ayaktadır; sağ elini, hafifçe ceketinin aralığına sokmuş, düşünceli bir yüzle, ileri geri gidip geliyor.

Sonunda Paşa, yağmur karanlığına bakan pencerenin önüne gelir, durur. Ardı ardına, çığ ve çarpıcı bir kaç şimşek, yalazlarıyla Paşa'nın keskin profilini aydınlatırlar.

Onları şiddetli gök gürültüleri izler, odada sadece camlan kamçılaman damlaların tıptırtısı.

Mustafa Kemal Paşa düşünceli görünmektedir ve gözleri yağmura dalmıştır.

(Gök gürültüleri, bu esnada, top salvolarına dönüşecektir, şiddetli bir muhabere meydanının efekti; mitralyözler, uzun menzilli top gürlemeleri, vs. Flash-Back sahnesi geliyor)

Çanakkale, Cönk Bayırı; gündüz, 10 Ağustos 1915.

(Flash-Back sahnesidir...)

Boğaz'daki düşman donanması, Cönk Bayırı'nı yoğun top ateşine tutuyor; arazinin hemen her yerinde, ölümler, toprak, kaya parçaları ve terkedilmiş savaş malzemesi, her infilâkta havalara uçmaktadır, sonra sapır sapır dökülüyor.

Mustafa Kemal ve maiyeti, 'gözetleme mevki'ndeki süt-re-de, ateşin ortasındadır. Mustafa Kemal eliyle yanı başındaki Kaymakam Servet Bey'e, aşağıda, denize yakın İngiliz siperlerini gösteriyor; ikisi, daha ileriye çıkıp, dürbünlerle, o tarafı gözetliyorlar.

Topçu himayesinde, İngiliz taarruzu başlıyor: İngiliz piyadesi süngü takmış, dalgalar halinde, Türk siperlerine doğru gelmektedir.

Mustafa Kemal, iki adım daha atacak olur, civara bir bomba düşer, Mustafa Kemal sarsılır, insiyaki olarak elini göğsüne götürecektir. Durumu gören Servet Bey, kaygılı bakışlarıyla kadra girer, bir şey

söylemek istiyor.

Servet Bey'in atnorsundan Mustafa Kemal, kaşlarını yükselterek, elini dudaklarına götürüp önce susuşareti yapacak; sonra elini ceket aralığından uzatıp, şarapnel misketinin vurduğu cep saatini bulup çıkaracaktır.

Mustafa Kemal'in elinde, kanlı ve yarı parçalanmış cep saati.

(Savaş alanına mahsus sesler, yerini tekrar gök gürültülerine bırakıyor, az soma off olarak Hayati Bey'in sesi, saat görüntüsünün üzerine düşecek.)

Hayati Bey: - "...Kumandanım!.. Kumandanım!

(Flash-Back sahnesinin sonudur)

Ankara, Ziraat Mektebi, Mustafa Kemal'in odası; gece.

Mustafa Kemal Paşa, pencerenin önünde, yağmurlu karanlığa dalmıştır; Hayati Bey'i işitmez.

Hayâtı Bey: - "...Kumandanım, telgraf irtibatını kaybettikse de..."

Mustafa Kemal toparlanıp dönüyor, Hayati Bey'e doğru bir adım atıyor, o sırada Hayati Bey, sözünü tamamlayacaktır: - "...sadra şifâ malûmat alabildik..."

Mustafa Kemal *hâlâ biraz dalgın*: - "...öyle mi? Nedir?"

Hayati Bey, *gözlerinin için gülererek*: - "...geliyorlar Paşam!.. Meclıs-i Mebusan Reisi Celâleddın Arif Bey'le, Miralay İsmet Bey... yarın Ankara'da olmaları muhtemel..."

Mustafa Kemal'in gözlerinin ve yüzünün bir gülümsemeye aydınlandığı görülür; kendi kendine konuşur gibi: - "...işte bu iyi... işte bu çok iyi..." *Sonra yüksek sesle, ciddi ve emir tonunda*: - "...Vali Bey'le temas kurunuz: Onların istikbaline, nümayiş mahiyeti verilmesi münasiptir..."

O sırada, arkasındaki pencereden çıkan şimşegin, elektrik mavisini yalazı odayı doldurur; Paşa, ışığa karşı bir siluet halinde görünüyor; siluetin kenar çizgileri, o ışıkla yıldızlanmış olarak.

Ankara, Ayaş'a giden, Bolu'dan gelen yol, Taşköprü civarı; öğle üzeri.

Ankara'dan, bir karşılayıcı kalabalığı, akıyor: Bütün arabalar seferber edilmiş, her birine ikişer üçer kişi binilmiştir. Yayaların haddi hesabı yok. Yolun iki yanındaki tarlalarda koşturan atlılar, manzaraya ayrı bir mehabet veriyor.

Karşılayıcılar arasında bulunan önemli zevat; buldukları araba ya da bindikleri at sırtında: Mustafa Kemal ve Ali Fuat Paşalar, Dr. Adnan, Yunus Nâdi, Câıııı, Sırrı ve öteki mebus beyler; Ankara Valisi Yahya Galip Bey, Ankara'nın ileri gelenleri vs.

(Filmin leitmotiv -kurtuluş- müziği başlayacaktır, karşılaşmanın vaki olduğu ana kadar

sürecektir.)

Yolcu kafilesi: Kimisi arabada, kimisi atlı, bir kısmı yaya; pek de küçük olmayan bir kafiledir. Celalettin Arif Bey, onun gibi milletvekili olanlarla birlikte, arabadadır. Miralay İsmet Bey'le Saffet Bey, nefer kılığında, yaya geliyorlar.

Arabalarından, atlarında'rı inenler, yayalar, yekdiğerine ilerliyor; kavuşanların bazıları el sıkışır, bazıları kucaklaşır. Kalabalığı bir heyecan sarmıştır.

Bu arada, geleneğe uygun olarak, atlı karşılayıcılardan, biri ikisi, havaya bir iki el ateş ediyorlar.

Mustafa Kemal Paşa, Ali Fuat Paşa, Dr. Adnan Bey, Vali Yahya Galip Bey; Meclis-i Mebusun Reisi, Celalettin Arif Bey'i ve beraberindeki mebusları karşılıyorlar.

Mustafa Kemal Paşa, bir taraftan gelenlerin elini sıkmakta, bir tartıllan gözleriyle gelen kalabalığın arasından birisini aramaktadır; nihayet bunu sözle de ifade ede: - "...canım, İsmet Bey nerde? ...onu göremiyorum, hanı İsmet?"

İsmet Bey, Saifet Bcy'le birlikte, sırtlarında tozlu nefer elbiseleri, yakında bir yerde, sessiz ve mütebessimdir; Mustafa Kemal'i görünce ona yürür, Mustafa Kemal de ona gelmektedir.

Mustafa Kemal Paşa, *memnun, ellerini bir süre avuçları arasında tutarak*: - "...hoş geldin İsmet... ne iyi ettin de geldin... ne iyi ettin de çabuk geldin..."

İsmet Bey, *sessiz, mütevazı gülümseyerek*-. - "...yirmi gündür, yoldayız Paşam... kısrn-ı âzamini yürüdük..."

İsmet Bey susuyor, göğüs geçirerek, yalnız Mustafa Kemal'in duymasını istermişçesine, alçak sesle devam ediyor.

İsmet Bey: - "...İstanbul'da neler oluyor? Doğru dürüst haber alamadık: Vaziyet çok mu kötü?"

(Geçmeyle birlikte, sahne boyunca sürmüş olan leilmo-tiv müziği hafifleyip silinecektir: Geçme gerçekleşmeden. İstanbul, Cadde-i Kebir ve çevresine ait şehir efekti işitilmeye başlar.)

İstanbul, Beyoğlu; gece.

Cadde-i Kebir'in, ışıklar içindeki gece görüntüsü: Tü-nel'den, Eminönü'ndcn gelmekte, ya da o tarafa gitmekte olan, tek ya da römorklu tramvaylar; onların arasında, iki tarafa akıp giden otomobiller.

Beyoğlu Caddesi'nin iki kaldırımında, 'tenezzühe çıkmış' şehir kalabalığı: Daha çok gayr-i Müslim 'madam'lar, 'rıtat-mazel'ler; üniformalı, İngiliz, Fransız ve İtalyan zabıtları; şapkalı, redingotlu Levanten ve gayr-ı Müslim 'mösyö'ler; onların arasına karışmış, fesli fakat alafranga giyimli, İstanbul ahalisi; çoğu erkek.

Binaların çoğunda Fransızca, Rumca, Ermenice tabelalar görünür; ışıklı reklâmlar, renk renk etrafi aydınlatmaktadır; bazı işyerlerinin, bazı binaların kapı ve balkonlarında, İngiliz, Fransız, İtalyan ya

da Yunanistan bayraklarının asıldığı, ya da sarkıtıldığı dikkati çekmektedir.

(Geçmenin belirli bir anma kadar, sadece caddenin rabar-bası: tramvay çanları, raylarda dönerken çıkardığı ıslığa benzer ses; otomobillerin gürültüsü, vs... Muayyen bir yerden sonra, işgal altındaki şehrin leitmotiv müziği olan dramatik melodi işitilmeye başlayacaktır.)

İstanbul, Şişhane, Perapalas Oteli; gece.

Otelin bütün ışıkları yanıyor, karanlığın içinde pırıl pırıl; kapısının üstünde bir yerde, otelin adı, ışıkla Fransızca olarak yazılıdır: “Pera Paiace”/

Otelin, döner cümle kapısı önünde, üniformalı kapıcısı; bıyıklı, bir yerli Rum. İçeriye girip çıkan, kozmopolit gruplar; çakırkeyif müttelik subaylarıyla, onların İstanbullu Levanten ya da Rum sevgilileri; diplomat havalı, eli çantalı bir tip; fesli, ‘mouibey’, vs.

O sırada, Marie-Laurc Oiselet’nin bindiği taksi, otelin kapısı önünde durur; kapıcı, kapısını açar; Marie-I.aure, taksinin ücretini ödemektedir; gülümseyerek kapıcıya teşekkür edip, arabadan iner; çıkmakta olan bir başka gruba yol verip, otele girer.

İçerden çıkan gruptaki İngiliz subayı, bir telâş şoförü durdurup, aynı arabaya, yamndakilerle doluşacaktır.

İstanbul, Şişhane, Perapalas Oteli, lobi; gece.

Amerikan bardaki, iki gazeteci: Reuter Ajansı’tın İstanbul’daki muhabiri, Edwin J. Hanson; tıknaz, beyzi gözlüklü, kızıl saçlı, top sakallı, bir İngiliz: Sigaralarım, tütünü kağıdı eline alıp, sarıp içiyor; öteki Jimmy Fovvler. New-York Ti-mes’in Viyana Muhabiri, görev gereği İstanbul’a gelmiş. Alkol düşkünü, piposu ağzından eksik olmayan, iriyarı bir Amerikalı.

(Kamera, ikilinin BelPlam'mlan gerileyerek, yana çekilir, onları ön planda tutup derinlemesine hem lobiyi, hem de o

sırada resepsiyondaki işini bitirip, lobiye girecek olan Marie-Laure Oiselet’yi görün)

Sigarasını sarmakta olan, Edwin, kaşlarını kaldırıp Mari-c-Laurc’u işaret ederek, arkadaşına: - “...bakar mısın James, işte o geldi? Sana bahsettiğim Fransız...”

Jimmy Fowler piposundan kalın duman dökerek, New-York Times nüshasına dalmıştır; ikaz üzerine başını kaldırıp, Marie-Laure’a bakıyor.

Jimmy F., gözleriyle, Marie-Laure’u izleyerek, piposu ağzında: - “...Agence Havass temsilcisi miymiş?”

Edd. J: - “...ne münasebet! Le Temps Muhabiri!”

Jimmy Fowler, gözlerinde ve yüz ifadesinde, yarı çapkın, yarı hayrete düşmüş bir ifade; önce doğrudan, sonra arkadaşına dönerek: - “...bu Fransız kadınları da, yâni!..” Arkadaşına dönerek: -

“...Edd Jey, şuna baksana, hayatımıza renk katacak gibi.”

Önde iki Anglosakson gazeteci; geride amerikan bara yanaşmış, şarap bardağını, henüz dudaklarından ayıran; bir sigara yakmaya davranan Marie-Laure.

Edd. J, *suratım buruşturup*: - “...adım Edvvin, bana Edd-Jey deyip durma... kaç kere söyledim...”
Sonra Marie-Laure’a gözlerini süzerek bakıyor, “...ona geiince, aziz dostum, bizim Fransızlarla ülfetimiz sizden eskidir...”

Marie-Laure Oiselet, amerikan bara ilişmiş, sigarasının dumanları arasında, içkisini yudumlarken, elindeki bir evraka bakmaktadır: Boylu, simsiyah saçlı, masmavi gözlü bir kadın; saçlarını -20’li yılların ‘çalışan kadın’ modasına uygun -kulak hizasından küt kestirmiş, ensesi tıraşlı; giyimi aynı yılların Fransız ‘La Garçonne’ şıklığı; düz etek, ceket, vs.

Edd. J. : - “...ayrıca Matmazel’in hayâli, Ankara’ya gidip, Kemal’le görüşmek!..”

Jimmy F: - “Güzel hayâl!., ama hayâl! Arıza vur Paşa, Ankara’ya kuş uçurtmuyor.”

Edd. j: - “...o kuş değil, alımlı bir Fransız Matmazel... Tırkler ecnebi kadınlara zayıftır...” *Marie-Laure’a hitaben*: -“...bonsoir Matmazel, keyifsiz görünüyorsunuz?”

1

Amerikan barijı çevresinde, Marie-Laure, öteki gazeteciler; çevrelerinde, kozmopolit müşteri trafiği!
Marie-Laure, tecrübeli ve pişkir^buögazeteci tavrıyla, *hafif gülümsemeye ama ca-Mı sıkkin* cevap verecektir: - “...bonsoir messieurs!.. her işim şehirde grev varmış... aklınız alıyor mu?”
Sigarasından bir nefes alır. - “...ne tramvaylar işliyor, ne vapurlar!” *Dumanları salıverir*: - “...taksi parası ödemekten, canım çıktı.”

td. j, *manidar*: - “...Bolşevik ajitasyonu!..”

Marie-Laure, *şaşmış*, “...nasıl olur? Daha çok, nasyonalist bir tepkiye benziyor... hatta sosyalist; şirketler yabancı.”

Jimmy F, *mütebessim*: - “...boş ver !” *Edd’i kafasıyla gösterip*, “...ona kalırsa, Kemal de Bolşevik!..” *Marie-Laure’a sevimli bir tavırla elini uzatarak*: - “...jimmy, Jimmy Fosvler, New-York Times’dan...”

Marie-Laure, *gülüyor*: - “...enchantee Monsieur! Ben, Oiselet, Le Temps, Paris.” *İkisine birden, meraklı*: - “Neler oluyor, Allah aşkına? Kemal’in idama mahkûm edildiği doğru mu?” *Kâğıdı gösterir*, “...elime şöyle bir beyanname tutuş turdular...”

Jimmy F., *elindeki gazeteyi, Marie-Laure’a uzatırken*, “...doğru haber, daima Nevv-York Times’dadır, Matmazel!” *Piposunu ağzından eline alıp*, “İngiliz dostlarımız, Anadolu’da bir de iç savaş kışkırtıyor,...”

(*Bu muhaverenin belirli bir yerinden itibaren, müzik refakati başlıyor; bu müzik, işgal dramını*

yansıtın leitmotiv ağırlıklı olmalıdır; ancak, içinde zaman zaman, Anadolu'daki uyanışın habercisi olan tema hissedilecektir.)

Adapazarı kırsalında bir yer; gündüz.

Atının üzerinde Anzavur Ahmet 'Paşa', kılıcını ileriye uzatıp, hücum kumandasını veriyor; arkasında, atlıları.

(Bağırıyor, atlıları da bağırıyorlar, fakat sahnenin sesleri duyulmayacaktır; onun yerine, bardaki diyalog rabarba ve efekt işitiliyor.)

Marie-Laure, *anlamamış, şaşkın*, "...nasıl yâni?"

Jimmy R, *müstehzi*, "...çok basit! Rusya'da General Dcni-kiıı neyse... Anadolu'da Anzavır 'Paşa' o... adam başına 30 dolar veriyormuş, asker maaşının yüz katı... bu, dahili harp demektir."

Ağaçlık, dar bir geçit; bir Kuvâ-yı Milliye müfrezesi, oradan geçmektedir; Anzavur'un atlıları, dört nala müfrezenin üzerine saldırırlar; pusu, hınzırca kurulmuştur, ümitsiz bir direniş başlar.

(Kamera hareketli olarak, saldırıya katılır, zincirleme planlarla savaşı verir.)

Marie-l.aure, *meraklı ve endişeli*, "...o yüzden mi, Sefâ-ret'te deniz yolundan git dediler..."

Edd. J, *sinsi*: - "...tavsiyeye şayan bir yol olamaz, kı! Şey-hülislâm'ın Fetva'sı, sarıh; Hünkâr'm irâdesi, kat'î!.."

Ağaçlık ve dar geçitte, Anzavur'ın baskını başarıyla sona ermiştir: sağda solda, kan revan içinde yaralılar, cesetler; başıboş kalmış birkaç at; Anzavır Ahmet 'Paşa'mn mağrur ve memnun, atıyla adamlarının arasına inişi!//

Edd. J: - "...yüzbinlere beyanname basıldı, dağıtılıyor; Müslüman Anadolu ayaklanacaktır."

(Edd. I in son sözleri işitilirken, kamera gökyüzüne doğru kalkıp, cesetlerin üzerinde dönmeye başlayan kargaları görüyor.)

Beyaz bulutlarla yüklü gökyüzü; gündüz.

Alçaktan uçan iki uçak: kanat ve kuyruk işaretlerinden, Yunan uçakları olduğu anlaşılıyor.

Jimmy F, *müstehzi*: - "...Edd-Jav gereğinden fazla iyimser, Matmazel; o Kemal'i ve dostlarını, çoktan asrı!"

Marie-Laure, *ciddi ve meraklı*: - "...öyle mi? Peki, ya meclis?.."

Uçakların üzerinde uçtuğu, sapa ve münzevi dağ köy: yoksul ve dağınık damlar, ufak bir cami; uçakların canlandırdığı, köylü çocukları ve köpekler. Mevsim ilkbahar, ağaçlar çiçek açmış.

Marie-Laure: - "...Meclis, halk demek değil midir? Halk, yâni mukavemet!.."

Uçaklardan, beyannameler atılıyor; havada dağılarak köyün üzerine iniyorlar.

Edd. J., *sinsi*: - "...mukavemet mi? Hangi mukavemet? Ferid Paşa, vaziyete hâkim olmuştur: İstanbul'un nabzı, Osmanlı'nın nabzı sayılır..."

Köyde çeşmebaşı, su için bekleyen köylü kadınları, kızlar; ellerinde testileri, ağaçtan kovaları; beyannameler uçuşarak, iniyorlar; onları izleyen köylü çocukları, aralarında yakalamaca oynuyor.

(Buradan itibaren, Perapalas'tn lobbisindeki diyalog sona erecek; sahnenin kendi efekt ve diyalogları işitilmeye başlayacaktır; müzik eşliği sürüyor.)

Birkaç beyanname çeşmenin yalağına düşecektir; köylü kadınlardan birisi uzanır, beyannameyi sudan alır, iki eliyle önüne açarak, üzerine eğilir.

Herhangi bir liva matbaası; gündüz.

Aynı beyanname, köhne bir pedalda (baskı makinesi) basılıyor. Matbaa ustası, bol bıyıklı, gözlükleri altında, kırçıl bir adam; beyannamenin bir nüshasını eline almış heceliyor.

Matbaa Ustası, *heceliyor*, "...haiz oldukları rütbe-i askeriye ve mülkiye ve nişanlarla... her giinâ resmî unvanlarının ref'ine... ve idamlarına... ve elveymı firarda bulunmalarına mebni ol babtaki ahkâm-ı kanuniye mucibince mallarının hacziyle..."

(Kamera, gerileyip ağır ağır dönüyor; pedalın az gerisindeki iki şahıs kadra giriyor.)

Biri elindeki kırbacı cilalı çizmelerine vuran, kibirli ve titiz bir İngiliz zabitidir; yanibaşmdaki fesli, avrupalı sakallı, şıklığı Osmanlı alafrangası sivil bir zat -ki bu mahalli 'Hürriyet ve İtilâf' mutemedidir- Beyannamenin basımına nezaret ediyorlar.

Mutemet, altın tabakasını çıkarıp, ecnebi zabıtine sigara ikramında bulunur, zabıt, gizli bir istihza tebessümüyle reddeder.

Hendek yöresinde bir kasaba, Çarşı Camii; öğle ezanı vakti.

Camiin cümle kapısı önü: Çoğu yaşlı, kimisi fesli, kimisi sarıklı, çoğu sakallı ve cübbeli bir namaz kalabalığı; bazıları şadırvandan -veya çeşmelerden- abdest alıyor, kimisi camiye giriyor.

Şadırvan civarındaki torba sakallı, yeşil sarıklı, talebe-i ulûm havalı bir adam; koltuğunun altında, basılmış beyannamelerden bir tomar, camiye gelip gidene dağıtmaktadır.

(Kamera, onu aşarak, geriye gidecek; cami avlusundaki ağaçlar ardında gizlenmiş, olayı seyreden iki şahsa ilerleyecektir.)

Elindeki kırbaçla, çizmelerini hafif hafif kırbaçlayan, titiz, kibirli İngiliz zabiti ile şıklığı Osmanlı

sıklığı, fesli ve Avrupa sakallı, 'Hürriyet ve İtilâf' mutemedi. Mutemedin koltuğunun altında da beyannamelerden bir tomar.

Aynı şahıslar, birbirlerine bakıp, memnun, gülümsüyorlar.

Ankara, Hacı Bayram Camii, güneşli bir gün; cuma namazı sonrası.

TBMM açılışı: 2.3 Nisan 1920. Kalabalık bir cemaat camiden çıkıyor.

Camiin önünde düzenlenen alay: En önde, camiin ayetler yazılı yeşil bayrağını taşıyan şahıs; arkasında, iri yarı bir zar, Hoca Abdürrahim Efendi; başının üzerinde, bir rahle-i tedris, yeşil örtülü bu rahlenin üstünde ise Kur'an-ı Kerim ile Lihye-i Saadet (sakal-ı şerif).

İki tarafta birer manga asker yer almıştır, onlar da merasim alayı ile birlikte yürümektedir.

Arkadan kendine mahsus kılıklarıyla, ulema, şeyhler ve sarıklı, kalpaklı, fesli mebuslar; vali ve yüksek rütbeli subaylar geliyor.

(Kalabalık tekbir ve teblil sesleriyle Kamoğlan Çarşısı istikametinde ağır ağır ilerliyor; bu seslere, geriden kurtuluşun leitmotivi katılacak; açılışın sonuna kadar, sürecektir.)

Ankara, Karaoğlan Çarşısı; gündüz.

Çarşı küçük dükkânlar, hanlar ve kahvelerle çevrilidir; meydanın ötesine berisine, sığırları çökertilerek bırakılmış kağnılar dikkati çekiyor.

Çarşıdaki öteki kalabalık, kalabalığın arasında Mustafa Kemal Paşa; tekbir sesleriyle yaklaşanlara doğru harekete geçiyor; bir yerde iki grup buluşuyor ve birleşiyorlar.

Tören alayının, Meclis istikametinde yoluna devam edişi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi binası; gündüz.

Meclis önüne gelmiş ve gelmekte olan, tören alayı.

Meclis'in önünde üç kurban kesiliyor; sevmen kılığında üç iriyarı adam, önlerinde önlük, ellerinde bıçak, ayaklan dibine çökertilmiş kurbanları kesecekler: Koyanların postlarına, kırmızı boy av la, ay-yıldız resmedilmiştir.

Fehmi Hoca duasını bitirip, kurbanlar kesildikten sonra, kamera, Mustafa Kemal'e ve yanındakilere yaklaşır; Paşa, Meclis binasının iki uçayaklı taş merdivenini çıkararak, kırnu-zı-beyaz kurdeleler bağlanmış kapıya yaklaşır; kurdeleyi keserek, TBMM'yi açar.

(Kamera, geriden ve yukardan, 'TBMM önündeki resmi şahısların kapıdan içeriye girişini görüyor)

Ankara, Türkiye Büyük Millet Meclisi, müzakere salonu; gündüz.

Mebuslar yerlerini almış; Mustafa Kemal Paşa, riyaset kürsüsünde oturuyor; önündeki hitabet kürsüsünde ise, İstanbul'dan Anadolu'ya yeni iltihak etmiş olan, Müşir Fevzi Paşa vardır.

Fevzi Paşa, *heyecanlı*: - "...İstanbul'dan, daha evvel çıkmak istiyordum; ancak, İngilizlerin içyüzlerini, maksat ve gayelerini anlayabilmek için bir müddet kaldım.. anlaşıldı ki, onların isteği Kuvâ-yı Milliye'nin ret ve takbihiydi... biz de, Kuvâ-vı Milliye'nin, haksız işgallerden ve Yunanlıların, İzmir ve Aydın mezâliminden meydana geldiğini ve bu haklı müdafaayı reddetmenin, milletimize karşı bir hıyanet teşkil edeceğini, bunu yapamayacağımızı söylüyorduk..."

Alkışlar yükselir, 'yaşa, var ol' sesleri iştilir. Tezahürat bir süre devam eder.

Fevzi Paşa bir an susar, sükûnet avdet edince, devam edecektir.

Fevzi Paşa: - ...bir İngiliz neferinin bile burnu kanamaksı-zın... bizi bize kırdırmak istiyorlar... malûmunuz olan hatt-ı hümayûnlar... fetvalar vesaire... İslâm'ı birbirine düşürmek için, misli görülmemiş bir İngiliz fitnesi... acı birer vesikadır... fakat Çanakkale'de nasıl aldandırsa, Allah'ın izniyle, bunda da aklanacaklardır.

Meclis, bu defa çok daha büyük bir heyecanla, ayağa kalkarak, Fevzi Paşa'yı alkışlıyor.

Alkışların arasında, 'Kahrolsunlar!..' sesleri iştiliyor.

İstanbul, şehrin klasik profili; gündüz.

Düşman donanmasının üzerinden, Ayasofya, Sultanahmet, Süleymaniye Camilerinin ufka çizilmiş görüntüleri; ka lem gibi minareler.

(İstanbul görüntüsüyle birlikte, ağır ve dramatik işgal leit-motivi duyuluyor.)

İstanbul, Bâb-ı Âli Camii ve çevresi; gündüz.

(Önce Bâb-ı Âli Camii. Sonra kamera, yana kayar, bitişikteki kırmızı ahşap binayı görür: 'Akşam Gazetesi'.)

Binanın kapısına, bir atlı araba yanaşıyor.

Akşam gazetesinin kapısı: Araba kapının önünde durmuştur; yanında iki taharri memuru ile kapıdan Fâlih Rıfkı Bey çıkıyor. Hemen arkasında, kederli ve endişeli yüzüyle, Necmettin Sâdık Bey. Taharriler, Fâlih Bey'i arabaya bindirmek üzere, yol verirler. O dönüp, metin bir tavırla, Necmettin Beyle vedalaşıyor.

Fâlih Rıfkı Bey: - "...her işte bir hayır vardır, neymiş göreceğiz." Arabaya biniyor.

Necmettin Sâdık Bey, *müteessir*, taharrilere dönerek: - "... nereye götürüyorsunuz?"

Taharrilerden birisi, *arabaya binerken*: - "...Polis Müdüriyetime!"

Araba hareket edecektir, Fâlih Rıfki Bey, mahzun bir tebessümle Necmettin Sâdik Bey'e veda eder; araba gider. Necmettin Sâdik Beyle hademe ve içerden çıkmış bir iki kişi, mahzun bakakalırlar.

Yan binadaki, İKDAM gazetesinden Yakııp Kadri Bey'in, telâşla geldiği görülüyor; heyecanla, Necmettin Bey'e yaklaşacaktır.

Yakııp Kadri Bey: - "...hayrola, Necmettin Bey? Fâlih'i mi arıyorlarmış?"

İstanbul, Akaretlerdeki, Zübeyde Hanım'ın evi; gündüz.

Salon: Koltuklardan birisi üzerine bırakılmış, gazete: Akşam gazetesinin, o günkü sayısı, başlığı görünecek şekilde.

(Kamera, gerileyip doğrulur; derinlemesine salon: Bir kısmında koltuklardan ve sehpalardan mürekkep bir oturma grubu; omni gerisinde, mutfığa yakın, bir yemek odası takımı; her ikisi kullanılmış, batla yorgun izlenimi vermelidir.)

Salonda, yemek sofrası hazırlığı; Makbule ile Fikriye, tabakları, çatal bıçağı yerleştiriyor; salonun öteki tarafında, Kaymakam Mithat Bey'le Makbule'nin kocası Mustafa Mec-di Bey, ufak adımlarla sağa sola giderek, aralarında görüşüyorlar.

Koltuklardan birisinde, gözünde gözlüğü, elinde tığıyla dantel işleyen Zübeyde klanım, sessiz ve kendi halinde görünüyor.

Fikriye ve Makbule, konuşmaksızım iş görüyorlar; Makbule, gerekli bazı şeyleri almak için, mutfığa gidiyor.

Fikriye, meraklı ve kaygılı gözlerle, önce yakında koltuğun üstündeki gazeteye bir göz atıyor, alttı üzüntüyle kırışıyor, sonra konuşan erkeklere dönüyor.

Kaymakam Mithat Bey'it sigarasını söndürebilmesi için, daha yakına gelmişlerdir; sözlerinin bir kısmı işitiliyor:

Kaymakam Mithat Bey, sigarasını kül tablasına bastıracağı sırada: - "...endişeyi mucip bir hal yok; Ankara, icap eden tedbirleri aldı, ulemânın mukabil fetvasını ihtimal duymadınız... Tâbiri câiz ise, bir fetvalar muharebesi devam etmektedir..."

Mustafa Mecdi Bey: - "...ya Anzavur? Ya Kuvâ-yı İnzibatiye?"

Kaymakam Mithat Bey: - "...yok efendim? Ali Fuat Paşa hadlerini bildirir! Ayriyeten, Kuvâ-yı Seyyare ne güne duruyor?.. Ethem Bey'in süvarisi?"

Kaymakam Mithat Bey, Mustafa Mecdi Bey'in koluna girerek, onu masanın uzağına doğru çekecek; bu arada bazı şeyler söyleyecektir:

Kaymakam Mithat Bey: - "...Paşa iyidir, iyidir de, hayatı gayr-ı muntazam!.."

Konuşma sürer, fakat ne dedikleri, Fikriye tarafından anlaşılamayan bir rabarbaya dönüşür.

Fikriye, elinde tabak, kalakalmış; büyük bir merak ve heyecanla, iki adamın konuşmasını izlemektedir; onlar uzaklaşınca, o da sofrayı düzenlemeyi sürdürecektir. Bir ara, aynı tecessüsle başını kaldıracak gibi olur, hayretle bakakalır.

Mustafa Mecit Bey ve Kaymakam Mithat Bey ikisi de dönmüş Fikriye'ye bakıyorlar: onun başını kaldırmasıyla, suçüstü yakalanır, derhal başlarını başka tarafa çevirirler.

Mustafa Mecdi Bey'le Kaymakam Mithat Bey, arkalarını dönerek, konuşmayı sürdürüyorlar.

Mustafa Mecdi Bey: - "...Paşa'nın muvafakati var mı?" Kaymakam Mithat Bey: - "...evvelâ istemem filân diyordu... bilahare fikrini değiştirdi... Sivas'dan beri, bir emirberin elinde: Bekir çavuş... iyi hoş da, nihayet bir erkek... evde bir kadın olmadı mı, olmuyor..."

Mustafa Mecdi Bey: - "...peki, Fikriye'nin fikri nedir? Bana kalırsa..." *sözü askıda kalıyor.*

O sırada, Makbule'nin sesi işitilecektir.;

Makbule: - "...Mecdi Bey, bir dakika bakar mısırı?" Mustafa Mecdi Bey, *Mithat Bey'den özür dileyip, o tarafa uzaklaşıyor*, "...müsaadenizle, birader Bey..." *Gülerek*, "...kadın kısmının işi bitmez..."

Mithat Bey: - "...müsaade sizin, azizim!..."

Mithat Bey ağır ağır, sofrayla meşguliyetini yoğunlaştıran Fikriye'ye doğru ilerleyecektir.

Fikriye, aslında işi bitmiş masada, sun'i iş icat ediyor; heyecanlı, başı önüne eğik, nihayet kaldırmaya cesaret eder.

Fikriye, *heyecanlı*: - "...Paşa Ankara'da çok mu yalnız, Mithat Bey?"

Mithat Bey, *miitebessim*: - "... Ankara'da herkes yalnız. Fikriye! Paşa'mın bakıma ihtiyacı var, evine bir kadın eli değineli."

Fikriye, *gözlerini, onun gözlerine dikerek*: - A..ben giderim, ne zaman isterseniz..." *Başını eğer*, "...ağabeyim zaten gitti, Jüide biliyorsunuz... vefat etti..."

Mithat Bey: - "...vakıa biz de seni düşünmüştük, lâkin sıhhatin mûcib-i endişedir... hastalığın..."

Fikriye, *sözünü kesiyor*: - "...ne münasebet! Unuttunuz mu, ben Miralay Hüsamettin Bey'in kerimesiyim... zabıt kızımı yâni..."

Ankara, Karaoğlan Çarşısı; akşamüstü.

Meydanda atlılar, eşeklerine binmiş köylere doğru yola çıkan köylüler; ağır kağı trafiği.

- (Çarşı raharbast, nal sesleri ve kağn iniltileri;
- düz.
- un
- Fikriye: - “...Paşa gecikecekmiş!” Az susar: - “..
- .1S
- Yunan ordusunun temel ağırlığı, Afyon/Dumlupınar v
- Salih Bey: - “... Karargâhla efendim... Paşalarla
- Afyon-Konya demiryolu; o yolda, Riyaset-i Cumhur T
- Dr. Ömer Vâsıf Rey, kederli ve yorgun: - “...Allah
- İçerden, önce öfkeli çılığı, sonra Lâtife'nin bağ
- i Vi

(Çarşı raharbast, nal sesleri ve kağın iniltileri; fonda, işgal İcitmotivi sürüyor.)

Meydan çevresinde, sığırlarını çöktürüp bekleyen başka kağınlar; çarşıda akşam alışverişi.

Ankara, Karaoğlan Çarşısı'nda tahmis (kuru kahveci); akşamüstü.

Dibeğin güm güm işitilen sesi.

Dükkânda, pehlivan endamlı bir işçi büyük dibeğin başında kahve dövüyor.

İçerden, yeşil sarıklı, latalı, çakşırlı ve seyrek sakallı bir adamla; benzer kılıkta, yaşlı, aksakallı başka bir adam çıkar. Seyrek sakallı, boş heybesine omzuna atmıştır; ihtiyarın elinde, ötekinin verdiği beyanname görülüyor.

Daha önce görülen beyannamelerin eşidir.

Yeşil sarıktı ötekine, eline göğsüne bastırıp veda ederek ayrılır, birkaç dükkân boyunca yürür.

Yeşil sarıklı, çarşının yan sokaklarından birinin köşesinde duruyor, sinsi ve şüpheli bakışlarla çarşığı süzüyor, sonra, ara sokağa sapıyor.

Geride bir yerde, büyük bir çınar ağacının altında, setre pantolonlu, şapkalı, kayzer bıyıklı bir Ermeni durmaktadır; yelek cebinden saatini çıkarmış, bakıyor.

Yeşil sarıklı, yerden bir temenna ile Ermeni'ye yaklaşır. O, sabırsız ve endişeli bakışlarla, alçak sesle konuşacaktır; Ermeni şivesiyle, Türkçe.

Ermeni: - "...çarşı tamamdır?"

Yeşil sarıklı: - "...Allahın izniyle, tamam!"

Ermeni, çantasından, yetti bir tomar beyanname çıkarıp, seyrek sakallıya veriyor: - "...aferin ahbar! Göreyim seni, bunları da Kaleiçi'nde dağıtasın!"

Yeşil sarıklı, beyannameleri omzundaki boşalmış heybeye koyarken: - "...sen hiç kasavet çekme, çorbacı, dağıtılmış belle!"

Ermeni: - "...Padişahımız Efendimizin, irade-i saniyesidir, ağnadın?!"

Şapkalı Ermeni, seyrek sakallının omzunu sıvazlar; pantolon cebinden çıkardığı, bir tomar lirayı eline tutuşturur.

Yeşil sarıklı, temenna ile uzaklaşırken: - "...ha ömrüne bereket. Çorbacı! Allah devlete millete zeval vermesin!"

Ankara, Ziraat Mektebi binası; gece.

Bozkırda, ilkbahar gecesi; gökyüzü açık, yoğun karanlıkta, yıldızlar ve Samanyolu elle tutulacak gibi yakın görünüyor.

Uzaklı yakınlı köpek havlamaları; gece böceklerinin, yeknesak sesi.

Ziraat Mektebi binasının, uzaktan görünüşü: Eski sine oranla, daha Genel Karargâh görünümündedir; nöbetçiler çoğalmış. Paşa'nın otomobili yerli yerinde!

O sırada, nöbetçi devriyesi kapıdan çıkar, nöbet değiştirme saatidir: nöbet değişimi.

Ziraat Mektebi, binanın alt katındaki telgrafhanenin, pencereleri aydınlıktır.

Gerilerden işitilmeye başlayan, maniple tıkırtıları.

Ankara, Ziraat Mektebi binası, telgrafhane; gece.

İsli lâmbanın loş aydınlığında, tıkırtıdayarak, bir yerlerden haber almakta olan telgraf cihazı.

Onun başında, yorgun ve uykusuz görünen halleriyle, Telgrafçı ve Şifre Kâtibi Faik Bey. Masanın üzerinde, buruşturulmuş kâğıtlar, izmarit yüklü kül tablaları, içilmiş kahve fincanları.

Telgrafçı, elinde kalemi, -onu zorlayan bir esnemeyi zorla tutarak- eski rakamlarla, aldığı şifreyi önündeki kâğıt üzerine kaydediyor. Şifre Kâtibi Faik Bey, dikkatini elindeki başka bir şifreyi çözmeye vermiş, o kadar ki, farkında olmadan, boşalmış kahve fincanını, dudaklarına götürür, boş olduğunu görünce, başını sallayıp, gülümseyerek tekrar yerine bırakır; elindeki kalemle kafasını kaşıyıp, çözdüğü şifreye dalar.

O esnada, tıkırtı kesilir; telgrafçı manipleye davranır, tıkırtıatarak, karşı tarafa bir şey sorar: O durunca, makine tekrar tıkırtıdar. Bunun üzerine telgrafçı, yazdığı şifreyi Faik Bey'e uzatarak: - “...Faik Bey, bu da tamam!” Yeniden esneme dürtüsü, hâkim olma gayreti: - “...sırada Ayıntap var...”

Faik Bey, gözleri, çözdüğü şifrede, uzatılan kâğıdı alırken: - “...vaziyet vahamet kesbediyor: Anzavur Doğançay'a girmiş... Geyve Boğazı civarında, şiddetli çarpışmalar...” Göğüs geçirerek: - “Allah encamımızı hayra tebdil eylesin! Âmin!” *Telgrafçıya, verdiği kâğıdı gösterip:* - “...bu Yozgat mı.”

Telgrafçı: - “Evet!” *Özür diler gibi:* - “...uykuda bir bastırdı ki!..”

Faik Bey, *elindeki kâğıdın üstünden ters ters, telgrafçıya bakıyor:* - “...kendine ge! oğlum... ne denilmiştir? Su uyur düşman uyumaz...”

Bahar karanlığı içinde, birbirini izleyerek uzayıp giden telefon direkleri; geride, uzaktan, ışıklı üst ve alt kar pencereleriyle, Ziraat Mektebi binası.

Uzak köpek havlamaları, yakın gece böcekleri. Görünmez birkaç atlının nal sesleri işitilir, sesler yaklaşmaktadır.

Tepenin arkasından, atlılar birdenbire çıkıyor, siluet halinde görünüyorlar: gölgelerinden bunların,

daha önce de buralara gelmiş olan kişiler olduğu anlaşılmalıdır, yalnız bu defa, yanlarında elleri mavzerli, başkaları da var.

Atlılar, Ziraat Mektebi istikametinde bir süre ilerleyip, öndekinin elini havaya kaldırması üzerine dururlar. Öndeki -yeşil sarıklı, seyrek sakallı şahıstır- bu defa elini uzatarak, telefon direklerinden birisini gösterir.

Telefon direği, uzayıp giden teller...

{*Bu 'görüntü üzerimle, Mustafa Kemal'in konuşması işiti-lecektir. Kemal Paşa, Vali Vekili, Defterdar Yahya Galip Bey'le konuşmaktadır. Ses, mikrofondan geliyor.*}

Mustafa Kemal Paşa: - "...emin misiniz, Vali Bey? Cüreti bıı mertebe artırdı mı bunlar?"

Vali Bey: - "...evet, Paşam! Beyanname, Karaoğlan Çarşı-sı'nda dağıtılmış, dağıtanın eşkâlini tespit ettik, evvelâ size..." *Sözlerinin arkası işitilmez.*

Silahlı şahıslar, yeşil sarıklı ile beraber, telefon direğinin yanına gelirler; daha önce, telgraf direğine yapıldığı gibi, bir atlı direğin yanına sokulur, ötekiler, atını yularından tutar, o arının semeri üzerinde ayağa kalkıp, direğe sarılarak, tırmanmaya başlar.

Önde o, direğe tırmanan şahsın silueti, geride, uzaktan, ışıklı pencereleriyle Ziraat Mektebi binası: Mustafa Kemal Paşa'nın odasının penceresi,

Ankara, Ziraat Mektebi, Mustafa Kemal'in odası; gece.

Dışardan, uzak köpek havlamaları.

Biiyiik odada ışık yetersiz, ortalıkta tüller gibi dağılan, sigara dumanı kıvrımları: Koltuğun birinde, elinde sigarası ve kahve fincanı, Halide Edip Hanımı, eşi Doktor Adnan Bey, Paşa'nın sol yanında ayakta duruyor; Yunus Nâdi Bey, başka bir koltukta, elinde yabancı gazete kesikleri, eski harflerle yapılmış tercümeleri. Hepsi, belirgin bir gerilim içinde. Odanın, kapısı açık.

Mustafa Kemal Paşa, koltuğuna oturmuş, telefonla konuşmaktadır: Endişeli, biraz asabi; sol eli masanın üstünde, elini kımıldatmadan, orta parmağı ile küçük darbeler vurmaktadır. Masanın üstünde tespahi, kül tablası, sigarası, kahve fincanı.

Mustafa Kemal Paşa, *telefonun ahizesine*: - "...siz kolordu ile temas ediniz, keyfiyete muttali olsunlar..." *Daha kesin*, "İrticâın sirayetine, behemehal mâîni olmalıyız! Esasen, daha evvel de..."

Paşa, duraklar; telefonda bir boşluk hâsı! olmuştur; sonra, ayağa kalkarak, *daha da asabi* ahizeye konuşur: - "...alo, Vali Bey!.. Sizi duyamıyorum.. Alo, alo!.." *Telefonu, şiddetli hir hareketle kapatır; odadakilere dönerek*, : - "...irtibat kesildi."

Masasının üstündeki zil düğmesine basıyor, (açık kapıdan içerde bir yerde bir zilin çaldığı işitileektir); bu esnada diğerlerine konuşmasını sürdürmektedir.

Mustafa Kemal Paşa, *kül tablasında unuttuğu sigarasını alarak*: - "...şehirde Sadrazamın beyanamesini dağıtmışlar: İş ciddileşiyor." O sırada kapıda beliren yaveri Muzaffer Bey'e, emir tonuyla: - "...Yaver bakar mısın, öteki telefonlar çalışıyor mu?" Eliyle gösterip: - "...bu birden sustu..."

Muzaffer Bey, emir alır gibi: - "...emredersiniz kumandanım!.." Dışarıya çıkar.

Odada bir sessizlik yoğunlaşır. Uzaklaşan ayak sesleri. Dışardan köpek havlamaları, uzak.

Mustafa Kemal Paşa, sigarasını içerek, dolaşiyor; arada, misafirlerden birisi önünde durup, konuşmasını onun yüzüne bakarak sürdürecektir.

Mustafa Kemal Paşa, *düşünceli, kelimelere basa basa*: - "...Şimal'den, Yenihan'da 'Postacı' Nâzım ve 'Kara' Mustafa'nın isyanı... Şirnâl-i Garbiden, 'Anzavur' Ahmet ve hempaları... Hilâfet Ordusu teşebbüsü... Cenup'ta Fransızların Ayntab'a taarruzu... Garp'ran, Yunanlıların Milne Hattı'nın tecavüz niyetleri... nihayet, Ankara'nın içinde beyanname tevziine cüret..."

Paşa, durur, iki parmağı arasında sigarasını tutan eliyle, havada bir daire çizerek: - efendiler, şümulü geniş bir muhasara harekâtı ortasmdayız..."

Mülazım Muzaffer Bey'i, salondan yaklaşan ayak sesleri, Paşa duraklar, başını kapıya çevirir.

Muzaffer Bey, kapıdan girerek: - "...hiçbiri çalışmıyor, kumandanım.. yine hatlar kesilmiş!"

Mustafa Kemal Paşa; - "...ctir'etleri, küstahlık mertebesine varıyor... bu kadarına..."

Uzak, birkaç el silah sesi...

Devam edemez, durur, dışarıyı dinler; uzak birkaç el silah sesi daha işitilir. Mustafa Kemal Paşa, emin olmak için, hızla ilerleyip pencerenin camlarını açacaktır.

Yıldızlı, soğuk bahar gecesi; önce sükûnet, gece böceklerinin cızırtısı, uzak köpek havlamaları, sonra, birdenbire, ardı ardına birkaç el silah daha!

Mustafa Kemal Paşa, *derhal pencereyi kapatır*: - "...işin şakaya tahammülü kalmadı!"

Masasının başına gelir, çekmeceyi açıp, oradan beylik silahını alır, silahın doluluğunu yoklarken, tam bir asker sesi ve davranışıyla. Muzaffer Bey'e talimat vermektedir.

Mustafa Kemal Paşa: - "...Yaver, yüzbaşına söyle, iki devriye tertip edilsin, biri keşif müfrezesi, kumandasını sen al, silah seslerinin üzerine git!.. Öteki, onun kumandasında, karargâhın müdafaasını deruhte etsin!" Tabancasını masaya bırakıyor.

Muzaffer Bey: - "...baş üstüne kumandanım..."

O çıkar, telâşlı ayak seslerinin salonda uzaklaştığı işitilir. Yoğun bir sessizlik olur. Bir kibritin çakılışı, Halide Edip'in yeni bir sigara yakıyor. Yunus Nâdı Bey, bir şey söylemek niyetiyle

elini kaldırır, söyleyemez. Çünkü silah sesleri, daha yakından, daha yoğun ve kalabalık olarak, tekrar işitiliyor.

Mustafa Kemal Paşa, *çevik, kararlı, sert*: - "...siz, burada kalınız!" *Tabancasını alır, lâmbayı söndürür*, "...şunların haddini bildirelim.." *Hızlı adımlarla dışarıya çıkıyor*.

Yunus Nâdi Bey, *arkasından*: - "...Paşam, ben de geliyorum ..."

O da, kâğıtlarını Halide Edip Hanım'a uzatıp, tabancasını çekerek, Paşa'nın ardından gider.

Büyük odanın yıldızlı karanlığında, sadece Halide Edip Hanım'la eşi Dr. Adnan Bey kalmışlardır; endişeli, bakışlılar.

Ankara, Ziraat Mektebi, Paşa'nın 'Büyük Oda'sı; gece.

Lâmba söndürüldüğü için, alacakaranlık; açık salon kapısından içeriye ışık vuruyor; Halide Edip Hanım'ı biraz aydınlatmıştır.

Halide Edip Hanım, gözleri dalgın, alnı düşünceli, sigarasından bir nefes alıyor; dudakları arasından bıraktığı dumanlar, ağır ve kalın bükümler halinde yükseliyor.

Olayın başından bert, hiç yerinden kıınıldamadan, masanın sol yanında ayakta durmuş olan Dr. Adnan Bey, hafifçe göğüs geçirerek kıınıldar; eşine doğru yürürken, bezgin bir sesle konuşur.

Dr. Adnan Bey : - "...korkarım bir gece, hepimizi linç edecekler!"

Halide Edip Hanım, *acı bir tebessümle, sigarasını söndürürken*: - "...belli olmaz, belki de asarlar... nasıl olsa idâm mahkûmuyuz."

Dr. Adnan Bey, *eşinin yanı başında, ayaktadır; onun saçlarını okşar*. - "...o fırsatı onlara verecek miyiz? Benim zchi-rim cebimde!.."

Halide Edip Hanım, *gözleri görünmez hır hayale dalmış, dudaklarında aynı acı tebessüm, kendi kendine konuşur gibi*:

- "...sehpaya çıkmadan, Bâbilli Kurretiilayn gibi konuşurum: '...ayaklarımı yerden kaldırın ki, dünyayı daha iyi göreyim..'"

Kısa ve yoğun sessizlik. Uzak köpeklerin dağınık havlamaları. Yeniden silah sesleri işitiliyor.

Karı koca, alaca karanlıkta, birbirlerine bakıyorlar.

Halide Edip Hanım, *heyecanlı ne gerçekçi-*. - "...bunlar bizimkiler mi?"

Ankara, Ziraat Mektebi civarında, tepeye giden patika; gece.

Ses çıkarmadan ilerlemeye çalışan müfrezenin ayak sesleri; gece böceklerinin cızırtısı, aralıklı

olarak, uzak köpekler.

Mülâzım Muzaffer Bey, elinde tabancası, müfrezesinin başında, tepeye doğru ilerliyor; tepe yakındadır, telefon direkleri görünüyor: Karanlığın içinde uzayıp gidiyorlar,

Müfreze, hem hızlı hem sessiz, mavzerü birkaç nefer, bir onbaşı; ilerleyiş, her an müsademeye hazır bir tertip ve çeviklikle sürdürülüyor.

Muzaffer Bey başta, müfreze, telefon direğinin yanına gelir. Muzaffer Bey, elinde tabancası, etrafa bakınıyor; karanlığın içinden, bir şeyler aranıyor. Onbaşı, *kesik teli göstererek* az öteden seslenecektir: - "...kumandanımı, hattı buradan kesmişler!"

Muzaffer Bey, onbaşının yanına gelir; eğilip tele baktığı sırada, başka bir tepeden silah sesleri işitiliyor, bunun üzerine derhal doğruluyor, seslerin geldiği yana dönüyor; orası, telgraf direklerinin bulunduğu tepedir.

Muzaffer Bey, *tabancalı elini, seslerin geldiği yöne uzatarak, sesini yükseltmeden*: - "...dikkat, isrikâmet karşiki tepe... koşar adım, marş!"

Müfreze, kumandam önde, telgraf direklerinin olduğu tepeye ilerliyor.

Karanlıkta, uzaklaşan ayak sesleri. Uzaktan köpekler.

Telgraf hattının geçtiği tepe: Yıldız alacası içinde, uzayıp giden direkler; birinin dibinde, atının üstünde dikilmiş, karanlığı gözetleyen bir silahlı.

Onun epeyce gerisinde, bir başka direğin önünde, yeşil sarıklı, seyrek sakallının başa geçtiği, silâhlı grup. Atın birisi, direğin dibine çekilmiş, bir başka atlı atı yularından tutmaktadır; direğin üzerinde hattı kesmekle meşgul bir başkası, hayal meyal seçiliyor.

Gece böceklerinin yeknesak cızırtısı, yakın bir köyden horoz sesleri, sonra uzak köpekler.

Direğin dibinde bekleyen atlı, birden dikilir, öteki tepeden yana bakar, kulak kesilir.

O sırada, gelen müfrezenin ayak sesleri, belli belirsiz işitiliyor.

Bunun üzerine atlı, derhal atını çevirip, öteki direğin dibinde telgraf hattını kesmekle meşgul olan grubun yanına seğirtir.

Telgraf hattını kesen adamın direktten sıyrılarak inip, atının semerine bastığı anda, gözcü atlı, silahlı gruba dörtnala yaklaşacaktır. Grubun başını çeken, yeşil sarıklı, seyrek sakallı adam; ona doğru dönüyor.

Yeşil Sarıklı: - "...hayrola, kardaş?"

Atlı: - "...elinizi çabuk tutun, varıyorlar!"

Yeşil Sarıklı, o *tarafa bakıp, memnun, sırtır.* - "...geçmiş ola!" *Dönüp mavzerli elini kaldıracak, atını şahlandırır.* -

hadi yallah!.. Gidiyoruz, millet!..”

Havaya bir cl ateş ediyor.

Onun kumandası üzerine, bütün grup, atlarını aynı istikamete çevirip, dörtnala uzaklaşıyor; bir yandan da, havaya areş ediyorlar.

Atlıların, uzaklaşan dörtnala gürültüsü; uzaklaşan ve seyrekleşen silah sesleri.

Kapıdan, dışarıya vuran aydınlık; dikkat kesilmiş, nizamiye nöbetçileri; bazı ışıklı pencereler.

Silah sesleri belirli bir uzaklıktan, işitiliyor.

Mustafa Kemal Paşa, Yunus Nâdi Bey, Başyaver Yüzbaşı Cevat Abbas Bey, ellerinde tabancalarıyla, tetikte ve asabi, binanın sol tarafından sağ tarafına doğru yürümektedirler; aralarında konuşuyorlar, silah seslerini ilk Yunus Nâdi Bey işitir, duraklar.

Yunus Nâdi Bey, *tabancasıyla, sesin geldiği istikameti göstererek-*, - “...müsademe başladı gibi!.. “

Mustafa Kemal Paşa, *sesin geldiği yana bakarak, kısa bir an dinleyip:* - “...zannetmem, sesler uzaklaşıyor...” *Tabancasını beline sokarken, müstehzi:* - “...akıllarınca, bizi korkutacaklar...”

Ziraat Mektebi'nin kapısından, telâşla bir gölge çıkıyor; bu, Hayât! Bey'dir.

Hayati Bey: - “...Paşa Hazretleri... Paşa Hazretleri?”

Mustafa Kemal Paşa ve yanındakiler, kapıdan yana dönüyorlar.

Mustafa Kemal Paşa: - “...hayrola çocuk, ne var?”

Hayâtı Bey: - “...telgraf irtibatımız kesildi, Paşam! Tam Geyve'de, Ali Fuat Paşa'yla temas temin edilmişti.”

Yunus Nâdi Bey, *o da silahını beline sokuyor:* - “...demek meramları buymuş...”

O sırada, sağdaki nöbetçinin sesi âdeta gürleyerek duyulur: - “...dur, parola?”

Hepsi birden, sesin geldiği yana dönüyorlar; nöbetçi, silahını karanlığa doğrultmuştur.

Yoğun sessizlik, gece böceklerinin yeknesak cızırtısı; belli belirsiz, ayak sesleri işitiliyor.

Mülâzım Muzaffer Bey'in sesi işitilir: - “...parola, İstiklâl!”

Nöbetçi, *aynı heyecanlı sesle:* - “...işareti?”

Muzaffer Bey, meydana çıkmıştır; nöbetçiye cevap verir: -“...halâs!”

Muzaffer Bey, Mustafa Kemal’i ve yanındakileri kapının ışığı içinde görünce, o yana doğruluyor; belirli mesafede çakılıp, selâmını veriyor. Mustafa Kemal, soracaktır: - “...neymiş bu gürültü, yaver?”

Muzaffer Bey: - ...beş altı kadar atlı, muhabere hatlarını kesmişler kumandanını... bizi görünce kaçtılar... Şâkir Onbaşı, onarmaya çalışıyor... takviye almaya geldim.”

Mustafa Kemal Paşa, *Muzaffer Bey e*: - “...Geyve’yle irtibat kesilmiş... bir an evvel, bitirin...”

Muzaffer Bey: - “...baş üstüne Paşam!”

Paşa ve yanındakiler, dönüp konuşa konuşa binanın cümle kapısından içeriye giriyorlar.

Mustafa Kemal Paşa, Yunus N’âdi Bey’e dönüyor: -“...Vali haklıymış!” *Sonra Hayati Bey’e*: - “...Paşa’yla konuşabildiniz mi? Ethem Bey, takviye gidecekti?”

Onlar içeriye girdikten sonra, kısa bir süre daha, ışıklı pencereleriyle Ziraat Mektebi; nöbetçiler, eski vaziyetini almış, her şey yolunda.

(Uzaktan horoz sesleri işitilir, ardından köpekler; buna gerilerde duyulmaya başlayan, ‘Ankara’nın taşına bak...’ örgülü leitmotiv müziği eşlik edecektir.)

Geyve Boğazı civarı; gece.

Karanlık, yoğun ve puslu; yerden, fundalıkları ve ağaçları sarmış, kalın bir sis arasından, Ethem Bey’in Kuvâ-yı Seyyaremi, doludizgin gidiyor: Karanlığın ve pusun içinde uzayıp, gerileri kaybolan, üç yüz atlının oluşturduğu bir müfreze.

(Doludizgin atlıların, nal sesleri/ leitmotiv müziği yükselerek sürüyor.)

Müfrezenin en önünde, bayraktarıyla birlikte, ‘Çerkez’ Ethem Bey gitmektedir; Atının üzerinde, boylu, gösterişli bir Kuvâ-yı Milliye kumandanı; kendinden ve adamlarından emin görünüyor: Mağrur ve dik.

Bir ara, atının üstünde, kuşağından saatini çıkarıp görmeye çalışır, sonra, yanındakine bir şeyler söylediği görülür; bunun üzerine yanındaki, elini havaya kaldırıp, müfrezeyle bir işaret verir: Atlılar daha da hızlanırlar.

Başında Ethem Bey’in bulunduğu Kuvâ-yı Seyyare, puslu karanlığın içinde, Geyve Boğazı’na doğru gittikçe uzaklaşıyor.

(Sahnenin başından itibaren, atlıların nal sesleri tayrıca, ‘Ankara’nın taşına bak...’ örgülü leitmotiv müziği.)

Ankara, Ziraat Mektebi binası; doğudan hafif ağarmaya başlamış, yıldız alacası.

Her şey yerli yerinde, nöbetçiler, Paşa'nın otomobili, vs; pencerelerin hemen hepsi karanlık, sadece telgrafhane ve 'Büyük Oda'nınkiler aydınlık .

Uzaktan, köyden köye, sabah horozlarının ötüşleri; bunlara aralıklı olarak, köpekler katılıyor; telgraf tıkrıtları.

Ankara, Ziraat Mektebi, Mustafa Kemal'in odası: 'Büyük Oda'; sabah oluyor.

Pencerelerde, uzak ve belli belirsiz tan kızılılığı; masadaki lâmbanın sıtmal ışığı, o ışığın dairesi içinde, çalışma koltuğunda Mustafa Kemal. Önünde eski harflerle bir Erkân-ı Harbiye haritası, Bolu yöresini gösteren pafta; masanın üstünde, dağınık olarak, Paşa'nın tabancası, tespihi, kül tablası, tabakası vs. Ayrıca içilmiş kahve fincanı, bir bloknot.

Mustafa Kemal, hem durum raporu veren Hayati Bey'i dinlemekte, hem de, haritanın üstünde birtakım yerleri işaretleyerek, Geyve Boğazındaki çatışmayı hesaplamaktadır; geceyi uykusuz geçirmesine rağmen, dinç ve diri görünüyor.

Hayati Bey: - "...Cenup cephesi lehimize inkişaf ediyor, Paşam... Gâvurdağları'nda K11vâ-yı Milliye, zırlı bir Fransız trenini devirmiş... 140 küsur kayıp vermişler... bizimkiler, takviye gelen üç yüz kişilik bir müfrezeyi de, perişan ediyor..."

Mustafa Kemal Paşa, *haritanın üzerinde meşgul, başını kaldırmadan, memnun*: - "...bak hele!, aferin ç11cuklara!"

Hayati Bey: - "...Yıldızeli'nde, Kaymakam'dan kötü haber... isyancı güruhu, onu makamından kovmuş... Paşa Hazretlerimden emir beklemektedir..." *Biraz susar*: - "...Yozgat cihetine gelince... Yenihan'da kıyam eden..."

Hayati Bey, cümlesini askıda bırakacaktır.

Salondan, telâşlı ayak sesleri işitiliyor.

Bunun üzerine, Paşa da, meşgul olduğu haritadan başını kaldırıp, o tarafa bakar.

Kapıdan, yaka düğmeleri açık, yorgun fakat heyecanlı başyaver Cevat Abbas Bey girmiştir; elinde bir evrak, Mustafa Kemal Paşa'va ilerliyor.

Cevat Abbas Bey: - "...Geyve'yle irtibatı tesis ettik, kumandanım.. (Kâğıdı uzatır) ...Ali Fuat Paşa'nın raporu: An-zavurun bugünkü... şey, dünkü taarruzu defedilmiş..."

Mustafa Kemal Paşa, uzatılan evrakı alıp, *mütebessim*, usulca ayağa kalkacaktır: - "...işte bu haber iyi, yaver... işte bu haber, çok iyi!..."

Cevat Abbas Bey: - "...Ethem Bey takviyesini, hu sabaha bekliyorlar..."

Mustafa Kemal, elinde evrak, ona göz gezdirerek, masanın ardından çıkar, pencereye doğru yürür; düşünceli, memnun ve dalgındır; başını kaldırıncaya, ortalığın ağardığını fark eder.

Mustafa Kemal Paşa: - "...ooo, sabah olmuş yahu!" *Ötekilere dönerek:* - "...yoruldunuz çocuklar, istirahata çekilebilirsiniz..."

Hayati ve Cevat Abbas Beyler, topuklarını askerce vurarak, Paşa'yı selamlar; bir biri ardınca odadan çıkarlar.

Paşa yalnız kalmıştır, tekrar pencereden dışarıya bakıyor. Doğudan tan ağarmaktadır, birtakım sabun köpüğü bulutlar belirmiştir.

ıMustafa Kemal Paşa, yüzünde eski bir hatıranın memnuniyetini ihsas eden gizli bir tebessümle, gözlerini elindeki evraka indirir.

Eski harflerle yazılı evrakın nihayetindeki imzaya dalıyor: "XX. Kolordu ve Kuvâ-yı Milliye Kumandanı Ali Fuat"

(Telgraf tıkırtıları bu görüntü üzerinde hafifleyip kaybolurlar, yerini hafiften başlayarak, gittikçe netleşen Harbi-ye'deki borazan takımının, boru çalışması alır.)

(Flash- Back sahnesi geliyor.)

İstanbul, Mekteb-i Harbiye-i Şâhâne; gündüz.

(Flash-Back sahnesidir.)

Nizamiyesi, nöbetçileri, girip çıkan Harbiydiler.

Dâhili avludan, borazan takımının çalışması, boru sesleri nispeten uzaktan.

Harbiye'de, Dâhiliye Kısmı. Nöbetçi Zahiti'nin odası: Nöbetçi Zabiti, karşısında henüz Harbiye'ye kabul edilmiş, genç Ali Fuat (Salacak), 'esas vaziveti'nde duruyor.

Nöbetçi zabiti, *Ali Fuat'a*, - "...şimdi seni, kısım çavuşu Mustafa Efendiye teslim edeceğim: Onunla iyi anlaş, halûk, zeki ve çalışkan bir çocuktur..."

Kapı tıklatılıyor.

Kısım çavuşu Mustafa Kemal içeriye girer: Mevzun vücutlu, Harbiye öğrencisi üniforması içinde yakışıklı, sarı bıyıklı, zayıfça bir çocuk; ciddiyetle, nöbetçi subayını selâmlar:

Mustafa Kemal: - "...Emredin efendim!"

Nöbetçi zabiti, *yeni öğrenciyi gösterip:* - "...senin takımın birinci mangasına, kaydını yaptık... bu Salacaktı Ali Fuat F.fendi'dir: Alıp gidin, tavr-ı hareket âdabını ona öğretin..."

Mustafa Kemal, *topuklarını vurarak:* - "...baş üstüne efendim!" *Sonra Ali Fuat'a dönüyor, nazik bir tavırla:* - "...buyur arkadaş, gidelim!"

İki Harbiye öğrencisi, nöbetçi zabitanın kapısından çıkıyorlar; koridorda yan yana gidiyorlar.

Avludan, boru sesleri daha yakın.

Ali Fuat Efendi, arkadaşının kolundaki üç kırmızı bir sarı şeridi lark edip duraklıyor.

Mustafa Kemal, hafif bir gülümsemeyle memnun olduğunu belli eder; o Önde, Ali Fuat arkada, dâhiliyeden çıkarlar.

(Flasb-Back sahnesinin sonudur)

Ankara, Ziraat Mektebi, Mustafa Kemal'in 'Büyük Oda'st; sabahın ilk saatleri.

Yakından, Ali Fuat Paşa'nın telgraf raporuna yazılı adı ve unvanı. Mustafa Kemal Paşa, yorgun fakat memnun, gizli bir tebessümle masasının başına yürür.

Ortalık enikonu aydınlanmıştır, elindeki kâğıdı haritanın üstüne bıraktıktan sonra, lâmbayı söndürür. Masanın üstündeki tabancasını alır, yazıhanenin çekmecesine koyar; bu işi yaparken, gözü tekrar harita paftasına ilişecektir; çekmeceyi kapatıp, haritanın üzerine eğilir.

Gerilerden başlayıp öne çıkan, müsademe cayırtısı: Dörtmala giden atların nal sesleri, irili ufaklı tüfeklerden ateş ediliyor, birkaç cebel topu patlaması vs.

Mustafa Kemal'in gözüyle, o gün Geyve'de savaşacak olan Kuvâ-yı Milliye'nin, bulunduğu mevki gösteren harita, çok yakından.

(Savaş efekti üzerine., tekrar filmin leitmotiv müziği düşmeye başlıyor.)

Geyve Boğazı, Kuzeydoğu istikametinde Çaybaşı sırtları; gündüz.

Sırtlarda mevzilenmiş, Anzavur Kuvvetleri ile Boğaz'dan çıkmış Ali Fuat Paşa kumandasındaki Kuvâ-yı Milliye birlikleri, amansız bir çatışma içindedirler. Bu defa taarruz eden taraf, Kuvâ-yı Milliye'dir; Anzavur Kuvvetleri, Kuvâ-yı İnzibatiye teçhizatı ile takviye edilmiş olduğundan, direnişleri sert ve kanlı oluyor.

(Savaş sesleri: mîlralyaz, cebel topu, piyade tüfeği, banların üzerinde filmin leitmotiv müziği.)

Zincirleme savaş sahneleri: Anzavur Ahmet 'Paşa'nın, kumanda mevkiindeki telâş; el kol hareketleriyle, emirler verışı; cebel topu ile Kuvâ-yı Milliye üzerine, ateş/ Kuvâ-yı Milliye'nin, göğüs göğse, kılıç kılıca çarpışması. Ali Fuat Paşa'nın kumanda mevki: Paşa, dürbünle, savaşan hatları tarassut etmektedir; sonra, emir subayına bazı emirler veriyor.

Savaşın en kritik anında, Fthem Rey ün altı yüz kişilik süvari koluyla, takviye olarak, duruma müdahale etmesi: Ku-vâ-yı Seyyare, sert ve amansız saldırıyor; çok kanlı ve sert bir savaş sürmektedir; takviyenin gelmesi, Kuvâ-yı Milliye askerini de heyecana getirir, onlar da saldırıyı şiddetlendirirler.

Zincirleme ricat sahneleri: Anzavur Ahmet 'Paşa'nın kuvvetleri, çözüyor. Cebel topunun çevresindeki askerler, süvariyle karşılaşırlar, birkaçı kılıçtan geçirilir; birkaç topu bırakıp kaçar. Aynı şey, makineli tüfek yuvasında gerçekleşiyor: Bastıran Kuvâ-yı Milliye, hem makineli tüfeği ele geçiriyor, hem de kullananlardan bir kısmını telef, bir kısmını esir ediyor, birkaçı kaçıyorlar. Genel olarak, Kuvâ-yı Milliye'nin Anzavur Kuvvetleri'nı sürmeye başlaması. Anzavur Ahmet 'Paşa'nın vaziyetin aleyhine döndüğünü görünce, atına binip, ricat yolunu seçmesi.

Ali Fuat Paşa'nın kumanda mevki: Paşa memnun, dürbünle ricatı takip ediyor; arada, yanındakilere dönüp, bazı talimat verdiği görülüyor.

(Leitmotiv müziği gittikçe hafifleyip kaybolacaktır; savaş efekti, çeşitli patlamalar daha bir süre gidiyor; bir süre sonra, bit patlamalar, havai fişek patlamalarına dönüşüyor.)

İstanbul, Çengelköy, Boğaziçi üzerinde havai fişek gösterisi; gece.

Çeşitli renk ve şekillerdeki fişekler, yıldızlı gökyüzüne yükselip patladıktan sonra, ışık konfetileri halinde etrafa dağılıyorlar.

Banker Hagop Bakırcıyan Yalısı, Çengelköy (İstanbul).

Büyük salonun, deni7.c nazır balkonunda, şehrâyini seyredenler: Son moda tuvaletli, takmış takıştırmış madamlar; smokinli, tek gözlüklü beyler; çoğunluğu gayr-i Müslim azınlıktan bir davetli kalabalığı; havai fişekler, yalının deniz tarafındaki bahçesinden, atılmaktadır.

Davetlilerin arasında, Fransız Gazetecisi Marie-Laure Oiselet. İngiliz ve Amerikalı meslektaşları Edd. J. ve Jimmy Fovvler dikkati çekiyor:

Marie-Laure, göz alıcı bir gece kıyafeti içindedir; elinde şampanya bardağı, parmakları arasında, zarif bir ağızlıkla içtiği sigarası; Edd, jey ve Jimmy Fovvler, viskiye sâdık, Fovv-ler'in piposu, şaşmaz bir şekilde dişleri arasındadır.

Edd. J., *sinsi ve imalı bir şekilde Marie-Laure'a*: - "...bu şehrâyini neyin şerefine Matmazel? Bakırcıyan Efendi'yi tamın asam... Kcmalistlerin, başarısını kutluyor diyeceğim..."

Jimmy F., *müstehzi*: - "...evet, Eddy, başarı iki taraflı... hem Anzavur'ı dağıttılar... hem de..."
Marie-Laure'a dönerek, sırıtıp: - "...Amanoslar'daki Fransız kuvvetlerini..."

Marie-Laure Oiselet, *şampanyasını yudumlarken, alaycı*: - "...işte bu mümkün değil! Çoğu Ermeni müfrezeleriydi, Jimmy! Mösyö Bakırcıyan bunu bilmez mi?" *Havai fişeklere son bir bakışla, salona girerken*: - "...o kızının yaş gününü kutluyor..."

Marie-Laure, salona girince, yanındakiler refakat ediyorlar.

Geniş, tavanı minyatür işlemeli, duvarları aynalı, muhteşem avize salkımlarıyla süslü bir salon: Köşede, yaylı bir salon orkestrası, şefinin işaretleriyle Viyana valslerini sürdürüyor; salonun pist gibi kullanılan kısmında, dans eden çiftler: üniformalı İngiliz, Fransız ve İtalyan zabıtları, kolları arasında tuttıkları şık ve zarif Osmanlı kızlarıyla vals yapıyorlar. Bu kızların bazıları, Türk.

Hdd. [, *Marie-Laure'a*: - "...Kemal'le mülakattan caymış görünüyorsunuz?" *Fesat*: - "...Yoksa yanılıyor muyum?"

Marie-Laure Oiselet, *sigarasının dumanlarını üfleyerek*: - "...ne münasebet, azizim?" *Gülüyor*: - "Yalnız şu sırada, gazeteme bir Mustafa Kemal mülakatı göndermem, talihsizlik olurdu... n'est-ce pas?"

Jimtny F, *çapkınca gülüyor*: - "...oysa Matmazel bir vals lütfetse, bu benim için bir talih olacaktır."

Marie-Laure Oiselet, *kalabalığın arasından geçerken, bazılarını başıyla selamlayıp, gülümseyerek*: - "...öyle mi dersiniz?"

Birden duraklar, bakışlarından ilginç ve önemli bir şey görmüş olduğu anlaşılır; bir baş hareketiyle gördüğü şeyi işaret ederek *miilebessim ve müstehzi* dostlarını uyarıyor: - "...asıl talih kuşu Mösyö Bakırcıyan'ın başına konmuş... yoksa yanlış mı görüyorum, konuştuğu, Sadrazam Paşa değil midir?"

Diğer iki gazeteci duraklayıp o tarafa bakıyorlar.

Salonun en muteber köşesinde, Ilagop Bakırcıyan, 'Damat' Ferit Paşa ile baş başadır; ayakta, konuşuyorlar.

Sadrazam, gösterişli yapısı, baloya uygun kıyafetiyle, dikkati çekiyor; Bakırcıyan'ın yanı başında, yaşlıca ve süslü eşi ve yaş günü kutlanılan, mutlu ve şık kızı Varsenik Bakırcıyan duruyor; Sadrazam'ın gerisinde, korumasıyla görevli 'taharriler'.

Edd. Jey: - "...vay canına! Ne zaman gelmiş?"

Jimmy F: - "...Banker Bakırcıyan ve Sadrazam Paşa, ne muhteşem bir manzara! Fotoğraf makinem yanımda olacaktı ki!.. Ne yazık!"

Gazetecilerin baktığı sırada, Bakırcıyan, elindeki şampanya bardağını, Sadrazam Paşa'ya doğru kaldırıp, miitebessim bir şeyler söyler; Sadrazam Paşa da bardağını kaldırıp onunkiyle tokuşturur."

Marie-Laure Oiselet: - "...neyi kutluyorlar? Matmazel Varscnik'in yaş gününü mü, yoksa müstakbel Ermenistan'ı mı ? "

Salondakilerden farklı, sokak kılığıyla, o sırada Yıldız İs-tihbaratı'ndan Miralay Reşit Ahmet Bey, davetli kalabalığının arasından süzülerek Sadrazam Paşa'ya doğru ilerlemektedir.

Yanına varınca, Magop Bakırcıyan'ı başıyla selamlayarak, Sadrazam önünde topuklarını vurur, Sadrazam'dın ona bir şeyler söylediği görülecektir; o da, bir şeyler söyler, bir an ikisi aralarında gizli bir fikir teatisi yapıyor görünürler.

Marie-Laure Oiselet, *kararlı*: - "...sizi bilemem, messie-urs... ben Sadrazam'dın yanına gidiyorum... bu fırsat ele geçmez..."

Sadrazam Paşa ile Yıldız İstihbaratımdan Miralay Reşit Ahmet Bey, alçak sesle konuşuyorlar, geride

Bakmayan Ailesi, dans pisti ve dans eden çiftler.

‘Damat’ Ferit Paşa: - “...emin misiniz, Miralay? İstihbarat, mevsuk mu?”

Miralay Reşit Ahmet Bey, *saygılı*: - “... mevsûk ve müstacel, sizi rasdie cür’et edişim bundan efendim.”

‘Damat’ Ferit Paşa: - “...vazifenizi ifa ettiniz...” *Az durur*: - “...ben icabına tevessü! ederim?”

‘Damat’ Ferit Paşa, beşuş bir çehreyle, şampanya bardağını dudaklarına götürerek, Bakırcıyan Ailesi’nin yanına döner ki, gazeteciler oraya gelmiştir; Maire-Laure, Varsenik Bakmayan ve annesiyle; öbür ikisi Hagop Bakırcıyan’la bir şeyler konuşuyorlar.

Sadrazam onlara dönünce, muhavere kesilir, resmi ve saygılı basın toplantısı atmosferi.

Bakmayan: - “...Paşa Hazretleri, Avrupa matbuatının güzide mümessillerini zat-ı âlinize takdim ile mubahıym.”

‘Damat’ Ferit Paşa, *neş’eli ve babacan*: - “...onlarla yabancı sayılmayız, aziz dostum...” *Edd. J’e*: - “Nasılsınız Mis-ter Edvinn?” *Öbürlerine dönerek, memnun*: - “...şu anda, fevkalâde mühim bir habere ıttıla kesbetmiş bulunmaktayım..”

Sadrazam, biraz susar, geride dans ve müzik devam ederken, gazeteciler pürdikkat çevresini alırlar; o, muzaffer bir eda ile ilâve edecektir: - “...Yozgat ve havalisinde, halk, Ankara’daki eşkıyaya karşı ayaklanmıştır... ayrıca Mecitözü, Ortaköy, Keskin, Akdağınadeni...”

Sadrazam Paşa’nın yakındaki yüzünden, gittikçe yükselerek, muhteşem salonu, dans eden çiftleri, orkestrayı genel olarak kapsayan bir görüntü: Mütareke’deki şahane ‘umursamazlık’ ve’ tcslimiyetçiiik’.

(Müzik ve sosyete rabarbası kaybolup sahnenin sonuna doğru yavaş yavaş siliniyor, yeniden telgraf tıkırtıları işitilmeye başlıyor, bir süre o devam ediyor.)

Yozgat, Köhne ve Alaca Kasabaları; gündüz.

(Müzik ve rabarba kaybolduktan sonra, uzaktan yakına, doludizgin atlıların nal sesleri, savaş naraları ve silah sesleri.)

Köhne Kasabası, Çarşı Meydanı: Başlarında, Çapanoğlu Halit Bey ve atlıları, çarşayı hır ucundan hır ucuna doludizgin geçip, cami çevresine geliyorlar; orda cuma cemaati namazdan çıkmıştır, kalabalık var; isyancılar, yerlerinde duramayan atları üzerinde, çevrelerinde birikmiş, kasaba halkına, gövde gösrerisi yapıyorlar.

Çapanoğlu Halit Bey, atının üzerinde el kol işaretleriyle onlara kısa bir nutuk atıyor -konuşma duyulmaz-, bu esnada atlılar, kalabalığa, daha önce gördüğümüz beyannameleri savurmaktadırlar; beyannameler, halkın üzerine yağarken, Halit Bey konuşmayı kesip, atını şahlandırarak yola düşüyor; müfreze de arkasından!..

Onlar roz dıman içersinde uzaklaşırken, cami önünde birikmiş kalabalık, el kol işaretleri ve bağışmalarla, destek gösterisinde bulunacaktır.

Alaca Kasabası Çarşısı: Başlarında Çapanoğlu Celâl Bey, kalabalık başka bir isyancı atlı müfrezesi, silah atıp

kılıç savurarak, doludizgin çarşıdan geçmektedir. Yol boyunca, savurdıkları beyannameler, artları sıra havada uçuşuyor. Halkın lehte tezahüratı; el kol işaretleri, bağışma-lar.

Atlı müfrezenin geçişini müteakip, birden, çarşıdaki sehpalar görülür: Kemal taraftarlarından üç kişi, üç sehpa da asılmış, sallanmaktadır.

(Bu zincirleme görüntülerin sonuna doğru, Bakırcıya» Yalısı 'nda, Sadrazam 'Damat' Faril Paşa'tun sesiyle, onun ağzından başlayan, âsi şehir ve kasabaların sayılması; fonda off olarak, efekt üzerinde bu defa, İsmet Paşanın sesiyle tamamlanacaktır; sadrazam'm bıraktığı yerden.)

İsmet Bey: - "...Köhne, Çorak, Alaca... hatta belki Keskin, Kırşehir..."

(Nal sesleri, isyancıların bağışması, havaya atılan tüfek sesleri hafifleyerek kaybolacaktır; sadece, bir fikr-i sabit gibi, telgraf tıkırtıları kalıyor.)

Ankara, Ziraat Mektebi binası; gündüz.

Cepheden, binanın görüntüsü çok değişmiştir; cümle kapısının önünde, Paşa'nın arabası ve nöbetçiler duruyorsa da, inanılmayacak kadar çok girip çıkan vardır; rütbeli rütbesiz zabıtlar, bazı siviller; birkaç atlı araba, vs.

Uzaklı yakınlı kuş cıvıltıları; zaman zaman işitilen karga bağışları; ayrıca, telgraf tıkırtıları sürüyor.

Ankara, Ziraat Mektebi, Binası, Erkân ı Harbıye-i Umûmiye Reisliği; gündüz.

Mütevazı bir dekor: Birkaç eski koltuk, bir iki dosya dolabı, belki geride bir yerde Türk sancağı; masanın üstünde, telefon, bazı evrak.

Duvarın birisinde, isyan bölgesinin büyük bir haritası asılmıştır; haritanın başında miralay üniformasıyla İsmet Bey, elinde bir işaret değneği, adı geçen kasabaları ve yerleri göstererek, izahatına devam etmektedir.

Koltuklardan birisine Miidafaa-i Milliye Vekili, Müşir Fevzi Paşa oturmuştur; ötekinin yanında, - sigarasından bol duman dökerek, - Mustafa Kemal ayakta durmaktadır. İki de, İsmet Bcy'i dinliyorlar. Pencereler açık. Yaz.

Dışardan, zaman zaman kargaların sesi, kuş cıvıltıları, telgraf tıkırtıları geri plana çekiliyor, daha sonra kayboluyor.

İsmet Bey: - "...isyân sirayet istidadı gösteriyor; ilk tedbir olarak, Çerkeş'te bulunan Refct Bey'in bütün mevcuduyla mıntıkaya intikali düşünöldü... ayrıca, Cemil Cahit Bey kumandasındaki 5. Fırka,

Tokat üzerinden, harekete geçirilecek...” *Gözleri haritada, bir an düşünür.* - “...gene de kâfi miktarda bir kuvvet terakümü temin edemiyoruz...”

bevzi Paşa, *oturduğu yerden, elini uzatarak:* - “...Kılıç Ali Bey’in Kuvâ-yı Milliye’si, Kayseri’de ikmal yapıyordu, onların da iltihakıyla...”

İsmet Bey, *saygılı:* - “...onlar, Yatağan istikametinde hareket ettiler, Paşam!.. Mucib-i endişe olan, isyanın fevkalâde dağınık bir hüviyet arz etmesidir...”

Mustafa Kemal Paşa, *ağır ağır haritaya doğru yürüyerek:*

- “...yalnız o mu? Yunan taarruzuyla birlikte tasarlanmış intibainı veriyor.” *Haritada, sigarayı tutan parmaklarıyla göstererek:* - “Yukardan Çapanoğlu bastıracak, aşağıdan Yunan ordusu! Salihli istikametinde taarruza geçtiler... bu vaziyette, oradan kuvvet nakli muhtaralı ama...”

Biraz durur, İsmet Bey’in ve Fevzi Paşa’nın yüzlerine ayrı ayrı bakarak, ilâve eder: - “... Kuvâ-yı Seyyare’yi celbetmek en mantıklı yol gibi görünüyor... mantıkî ve zarurî...”

Bir sessizlik olur, içerden, bir daktilo makinesinin tıkırtısı.

Fevzi Paşa, *dalgın:* - “...Fethem Bey, hâlen ilerdedir?”

İsmet Bey, *haritada göstererek:* - “...Eskişehir üzerinden, kuvvetlerini Salihli cephesine naklediyor...”

so

Mustafa Kemal, *kat’i ve açık, kaldığı yerden sürdürür:* - “...zarurî, çünkü muhtemel bir Yozgat mağlubiyeti, Türkiye Büyük Meclisi’nin itibarını yerle bir edecektir...”

Kısa sükût, içerden telefon zilleri.

Paşa, makam masasının başına yürüyüp, küçülen sigarasını oradaki kül tablasında söndürüyor; sonra, parmaklarına doladığı tespihli elini kaldırıp, muhataplarının her ikisine kararını açıklıyor; - “...bu hiç hoşuma gitmiyor, ama... Ethem’i Ankara’ya çağırıp, ikna etmeliyiz...”

(Son replikten az önce, kurtuluşu ifade eden müzik leit-motivi; sonraki sahne haşlamadan, garın efekti: kalabalığın rabarhası, lokomotifin soluması.)

Ankara, İstasyon binası; gündüz.

Mahşeri kalabalık; her türden insan, Anzavur’u bozmuş ünlü Kuvâ-yı Milliye kumandanını istikbal için, oraya yığılmıştır.

(İstasyondaki kalabalığın rabarhası; istasyona yaklaşmış lokomotifin solumaları ve düdüğü, Mustafa Kemal’in otomobilinin gürültüsü, geride kurtuluş leitmotivi.)

Otomobil, istasyon girişinde münasip bir yerde duracaktır; arabadan, Mustafa Kemal ve Fevzi Paşa'yla İsmet Bey inecektir; üçü, istasyona doğru ilerliyorlar.

Kuvâ-yı Seyyare Kumandanı Ethem Bey'in treni gara giriyor; Lokomotif istasyona ulaşınca, büyük alkış kopar, çeşitli sesler yükselir: -Yaşa Ethem Bey!.. Yaşasın Kuvâ-yı Seyyare! vs; Trende, başka vagonlarda bazı Kuvâ-yı Seyyare müfrezeleri de bulunmaktadır.

Lokomotif durunca, Ethem Bey'in bulunduğu vagonun kapısı açılır, önde Ethem Bey olmak üzere, Ethem Bey'in ri'i-fekası -bu arada, ağabeyi Tevfik Bey- iner. Kalabalığın tezahüratı çılgınlık derecesine varmıştır; Ethem Bey, uzun ve dik boyu ile kalabalığı elleriyle selâmlamakta ve gülümsemekte-dir; Tevfik Bey de aynı şekilde tezahürata mukabele ediyor.

Mustafa Kemal ve Fevzi Paşa ile İsmet Bey, tezahürat arasında, Ethem Bey'i ve Tevfik Bey'i karşılıyorlar; el sıkışılıyor; herkes mütebessım, herkes memnun izlenimi vermektedir; Ethem Bey, Mustafa Kemal Paşa'nın otomobiline davet ediliyor.

Kalabalığın refakatinde, lider grubu, Paşa'nın otomobiline kadar yürüyor. Arabanın yanında bekleyen yaverler, kapıları açacak; Paşalar ve Ethem Bey, bindikten sonra, araba Ankara istikametine hareket edecektir. Atıkaralı yoksul çocuklar, arabanın arkasından, bir süre, toz bulutlan içinde, koşturuyor.

Ankara, Ziraat Mektebi; gündüz.

Mustafa Kemal Paşa'nın arabası, eski yerinde park edilmiştir: Karargâhın cümle kapısında, eskisine oranla daha büyük faaliyet göze çarpar; nöbetçiler yerli yerindedir; girenler, çıkanlar; zabitan ve sivil.

(Müzik refakati, bu sahnenin sonuna kadar sürecek, fakat istasyon efekti kaybolup yerini bina çevresinde kırsal sesler alacaktır: Kargaların bağıırışı, kuş civıltıları, ayak sesleri vs.)

Ankara, Ziraat Mektebi, Mustafa Kemal Paşa'nın 'Büyük Odası'; gündüz.

Mustafa Kemal Paşa, İsmet Bey, Fevzi Paşa ve Ethem Bey ve ağabeyi Tevfik Bey oturmuş, 'tarihi' konuşmalarını yapıyorlar.

Uzunca bir zamandır sürdüğü belli: Dolu kül tablaları, sigara dumanı, içilmiş ve içiltnekle olan kahveler, kirli fincanlar, onları toplayan Emirber Bekir Çavuş.

Odada, Ethem Bey'in silahlı muhafızları da vardır, geride, ayakta duruyorlar. F.rkûn-ı I İarbiyc-i Umûmiye Reisi İsmet Bey, konuşmaktadır.

İsmet Bey, ağır, tane tane: - "...acı da olsa, hakikatleri aramızda iri raf etmeliyiz: Bizim, Yozgat İsyam'ını tedip edebilecek kuvvetimiz, maalesef kalmamıştır... fakat Kuvâ-yı Seyyare gibi, maneviyatı yerinde bir kuvvet için..."

Ethem Bey, hiçbirisinin yüzüne bakmadan, kendinden emin, sözünü keser: - "...İfey'et-i Tetnsiliye, bir senedir ne iş yaptı? Niçin merkezinizi takviye etmediniz? Tebliğlerle, konferanslarla her şey biter mi?.. Nihayet, düşmanı bırakıp, geride, sizin işlerinizle uğraşıyoruz..."

Ethem Bey konuşurken, ağabeyi Tevfik Bey, memnun ve mütebessim, başını sallayarak onu tasvip ediyor.

Mustafa Kemal, tam bir sükûnet içinde dinlemektedir; yalnız âdeti üzere, sağ elinin orta parmağı ile masaya küçük ve muttarit darbeler indiriyor.

Fevzi Başa, ara sıra ^L-Evet efendim!' demektedir.

' Ethem Bey, kısa bir süre susmuştur; sonra daha düşük bir ses tonuyla, özür diler gibi konuşacaktır: - "...affedersiniz, bu serzeniştan maksadım, gafletlerinizin tekerrürüne mâni olmak içindir..."

O daha sözünü bitirmeden, kapı tıklatılır ve açılır; elinde bazı ecnebi gazete çevirileri ve aşitlarıyla, içeriye Halide Edip Hanım girer; silahlı erkek kalabalığı ile karşılaşınca, şaşmış görünür.

O girer girmez, Ethem Bey, ayağa kalkacaktır; Mustafa Kemal Paşa, onları tanıştıırken, o, Halide Edip Hanım'm elini saygıyla öpüyor.

Mustafa Kemal Paşa, *Halide Edip'e*: - "...Halide Edip Hanım, size, Kıvâ-yı Seyyare Kumandam Ethem Bey'i takdim edeyim."

Halide Edip Hanım, *Ethem'e elini öptürürken, onu süzerek*: - "...müşerref oldum efendim!" *Sonra, Mustafa Kemal'e*: - "...size Nevv-York Times'daki haberi getirmiştım..." *Masanın üzerine bırakır*: - "...meşgulsünüz, bilahare konuşuruz. Simdi müsaadenizle..."

Mustafa Kemal Paşa, *Halide Edip Hanım'a*: - "...teşekkür ederim. Zahmet oldu... Elbette!"

Halide Edip Hanım girdiği gibi hızla çıkıyor.

İçerde, bir an sessizlik, dışardan kargaların çığlığı.

Mustafa Kemal, susuyor, sakın bekliyor; sağ elinin orta parmağı masaya küçük darbeler indirmektedir; Tevfik Bey, bir sigara yakar.

Ethem Bey, *lütfeder gibi*: - "...mamafih, ben bu kalan isyan meselesini de..." *Paşaya dönerek*: - "...emriniz üzerine uhdeme alıyorum..." *Daha kesin*: - "...sizi bu gaileden kurtaracağım..."

Herkeste belirgin bir rahatlama olur, tam o sırada Ethem Bey, ekleyecektir: - "...lâkin..." *Biraz susar, başıyla her üçünü işaret ederek*: - "...ben vazifeyi ifa edip döıttinceye kadar, Yunan cephesinin mes'uliyetini... üçünüzden biriniz kabul buyuracaksınız... . tabii, cephe kumandanı Ali Fuat Paşa'ya tâbi olmak kaydıyla..."

Ethem Bey, son olarak Mustafa Kemal'in yüzüne bakmıştır.

Mustafa Kemal, ağır ağır ayağa kalkacaktır; küçük adımlarla yürüyüp, daha çok Ethem Bey'e hitap ederek konuşur: - "...şikâyetlerinizde hakkınız yok değildir, çünkü iş görmeye çalıştığımız eşhasın ne kadar mütereddit, müşkülpesent hatta fesat içinde olduğuna vukufunuz yoktur."

Mustafa Kemal Paşa, ölçülü bir ciddiyet içinde devam ediyor; Ethem Bey, ağabeyi Tevfik Bey'le bakışır.

Mustafa Kemal Paşa: - "...Meclis içinde dahi... kalben İstanbul Hükümeti'ne ve Halife'ye bağlı... kimseler bulunmaktadır..." *Kısa bir sükût*: - "...İhanet-i Vataniye Kanunu'nu tasdik ettirinceye kadar, neler çektik..."

Mustafa Kemal Paşa susuyor. O esnada, Ethem Bey'in tam karşısına gelmiştir; gözlerini onun gözlerine âdeta dikerek kelimelerin üstüne basa basa konuşur: - "...bıı zahmeti de deruhee ettiğimize göre, bermutat, beş on gün zarfında isyanı bastıracağımıza eminim..."

Mustafa Kemal, saygılı bir baş işaretiyle göstererek, Fevzi Paşa'ya döner: - "...Yunan cephesindeki vazife, Fevzi Paşa hazretleri tarafından ifa edilecektir... nüfuz-u nazar ve liyakatlerinden, emin olabilirsiniz..."

(Sahnenin sonlarına doğru, eski model bir tıpa baskı makinesinin çalıştığı işitilecektir; hatta Mustafa Kemal Paşa'mn son sözleri, basılmakta olan gazetenin bindirilmiş görüntüsü üstüne düşmelidir; kısa süre sonra, millî mücadeleyi ifade eden leitmotiv müziğinin farklı melodileri, bu efektte eşlik etmeye başlıyor.)

Ankara, Yeni Gün (Hâkimiyet-i Milliye) Matbaası; gece.

Hareket halindeki tipo matbaa Yeni Gün'ü basıyor. Baskı makinesinin başında, matbaa ustasından başka, biri kadın iki kişi görülmektedir: Yunus Nâdi Bey ve Halide Edip Hanım.

Geçiş esnasında, matbaa ustası, basılmış gazetelerden birisini alıp, Yunus Nâdi Bey'e uzatacaktır; Yunus Nâdi Bey, gazeteyi alır, iki eliyle birinci sayfayı, Halide Edip Hanımın da görebileceği bir şekilde tutar.

Gazetenin başlığı: YENİ GÜN. Onun altında, manşet olarak şu yazılar okunuyor: "KUVÂ-YI SEYYÂRE YOZGAT'A HAREKET ETTİ"

Yunus Nâdi Bey: - "...serlevhayı nasıl buldunuz, 1 Jan Tendi?"

Halide Edip Hanım: - "...hiç olmazsa, maneviyâtı takviye ediyor..." *Susar, sonra Yunus Bey'e dönerek, alçak sesle ilâve eder-*, - "...buna hakikaten ihtiyacımız var. "

İkisinin başı arasından, gazetenin birinci sayfası:

(Bu sayfa üzerine yeniden, bundan sonraki sahnenin ilk görüntüsü bindirilir. -Siipcrpoze- Kuvâ-yt Seyyare'nin atlıları, doludizgin bir nehirden geçmektedirler. Görüntülere leitmo-iiv müziği ve matbaanın basım efekti eşlik ediyor.)

Yozgat, kırsal bölge; gündüz.

(Bindirilmiş görüntüden netleşerek, nehri geçen Kuvâ-yt Seyyare addan. Leitmotiv müziği sürüyor, atlıların nehri geçerken çıkardıkları sesler, at kişnemeleri vs. i

Yandan, Kuvâ-yı Seyyare müfrezesinin, nehrin bu kıyısından yarı yarıya nehre ilerlemiş görüntüsü; ötekiler karşı kıyıya doğru ilerliyor; arkadakiler, suya henüz girmektedir: Silâhlı, tipik Kuvâ-yı Milliye askeri.

Karşı kıyından, yaklaşmakta olan Kuvâ-yı Seyyare müfrezesi: Atlar, nispeten derin sudan kurtuldukça hızlanarak, bu kıyıya doğru geliyorlar.

(Bu esnada tekrar, matbaa makinesinin basım sırasında çıkardığı sesler işitilmeye başlar. Kısa süre sonra, bindirilmiş olarak Yeni Gün matbaası: Yeni bir nüsha basılmaktadır. At kişnemeleri, nal sesleri hafifleyip silinirken, matbaa öne çıka-cakttr; müzik sürüyor.)

Ankara, Yeni Gün (Hâkimiyet-i Milliye) Matbaası: gece.

(Bindirilmiş görüntüden netleşerek, Yeni Gün -Ilakimi-yet-i Milliye- Matbaası basım ünitesi; basılmakta olan nüshanın ilk sayfası henüz makinededir.)

Matbaa ustasının, biriken basılmış gazete yığnını aldığı, ayrı bir yere koyduğu görülüyor; usta, aradan bir gazete çekerek, ışığa tutup aldığı neticeyi inceliyor.

Yunus Nâdi Bey ile Halide Edip Hanım, az ilerde, ayakta aralarında bir şey konuşmaktadırlar; ikisi de yazlık kılıklardadır, sigara içiyorlar. Matbaa ustası, basılmış gazeteyi getirip onlara verir; Yunus Nâdi Bey gazeteyi alıp Halide Edip Hanımın önüne birinci sayfasını tutacaktır.

Yeni Gün'ün o nüshasının manşeti: "KUVÂ-YI SHYYÂRE YOZGAT'A GİRDİ!" Manşetin altında, Ethem Bey'in bir fotoğrafı görülmektedir, yazının alt başlığı: 'Kuvâ-yı Seyyare Kumandanı Ethem Bey'

Halide Edip Hanım, *kendi kendine konuşur gibi*: - ...bilmem neden, bu adam beni korkutuyor...

Yunus Nâdi Bey: - "...ihtirası muazzam, lâkin asıl belâ... büyük biraderi Tevfik'rir."

(Diyalogun sonuna doğru, bu defa şiddetli bir sokak muharebesinin efekti geriden işitilmeye başlar; doludizgin atların nal sesleri, çığlıklar, hatta arada kısa menzilli top sesi; matba-a efekti silinirken, bu efekt öne çıkacak, müzik sürecektir. Bindirilmiş olarak, Yozgat çarşısı, gece, Kuvâ-yı Seyyare atlılarının dörtnala şehre girişleri.)

Yozgat; gece.

(Savaş efekti: Silah sesleri, kadın erkek çığlıkları, atların nal sesleri; gerilerden müzik.)

Etileni Bey'in atlıları, sağa sola, havaya ateş ederek, şehre giriyorlar; (uzaktan) onların ateşlerine, sokak aralarından, evlerden cevap veriliyor; ciddi sokak savaşı.

Muhkem ve büyük bir konak; Hemen her penceresinden, belirip kaybolan silah namluları, ateş eden Çapanoğlu taraftarları. Kuvâ-yı Seyyare evi muhasara etmiştir, ateş teatisi esnasında, küçük bir top mevzdenir; ateşe başlar. Konakta hasar, kısa süre sonra yangın başlangıcı. Alevler binayı sarıyor.

Çarşının bir sokağında, Kuvâ-yı Seyyare'ye teslim olan Çapanoğlu taraftarları: Ellerini kaldırmış, ürkek ve mahcupturlar, Ethem süvarisi, onlara kötü muamele ediyor; itilip kakılacak, dipçik yiyeceklerdir, yere düşenler.

Yozgat'ın başka bir yanı, Çapanoğulları'ndan Celâl ve Halit Bey'cr, durumun kötüye gittiğini anlamışlardır; telâşlı ve aceleci, getirilen şâhâne atlarına binip, yanlarındaki fedaileriyile birlikte, şehrin ara sokaklarından karanlığa uzaklaşırlar.

Yozgat'ın genel görünüşü, panoromik: Yer yer, sokak savaşı sürmektedir; birçok evde yangın çıkmıştır, alevler çatıdan çatıya atlıyor; kesif bir yangın dumanı, bu arada talan edilen dükkân ve konaklar.

Ethem Bey, mağrur ve muzaffer, kan, ateş, duman içindeki çarşıda yürüyor; çevresinde fedaileri; ortalıkta, insan ve at cesetleri; o ilerledikçe, sehpalara görüntüye giriyor: Beyaz gömlekleriyle, asılmışlar. Etlîem Bey, sonuncusunun önünden geçerken, orada ağabeyi Reşit Bcy'i bulur.

Geride sehpalara, yangın fonu, etraftaki cesetler; önde, Reşit ve Ethem Bey; Ethem Bey, belli belirsiz bir tebessümle, Reşit Bey'e, başıyla sehpalara gösterip konuşacaktır: - "...maşallah, Divan-ı Harp elini çabuk tutmuş!"

Reşit Bey: - "...Allah Hıyanet-i Vataniye Kanunu'ndan razı olsun!" *Eliyle göstererek:* - "...şu sarıklı hain, Şahap Hoca..." *Müstehzi:-* "...arkasındaki Hâkim Remzi Efendi..."

Ethem Bey, *başını yarı yarıya çevirip, bakarken:* - "...Allah taksiratlarını affetsin!.." *Ağabeyine, ciddi:* - "...kaç para eder, Çapanoğulları'nı yakalayamadık..."

Ankara, Ziraat Mektebi; gece.

(Geçmeyle birlikte, savaş efekti birden kesilip kaybolur; müzik hafifler, geri plandan telgraf tıktırtıları yeniden duyulmaya başlar.)

Eski günlere oranla, daha çok pencere ışıklıdır; çok daha faal görünüyor: Mustafa Kemal Paşa'nın otomobili, çevresinde bekleyen bir iki atlı araba; gelip giden, atlılar ve yayalar; nizamiye nöbetçileri yerli yerindedir: kapıda giren çıkan, asker ve sivil.

Gece böceklerinin cızırtısı ile beraber, uzak köpek havlamaları...

Ankara, Ziraat Mektebi, Telgrafhane; gece.

(Maniple ve alıcıdan gerileyen kamera, yorgun ve belirgin bir şekilde uykusuz telgra/çıları çerçevesiyor.)

Şifre Mes'ulü Faik Bey, Şifre Mülhakı Memduh Bey, sürekli bir çalışmanın içindedir.

Açık kapıdan telefon zilleri işitilir.

Yerde buruşturulmuş kâğıtlar, dolu çöp sepeti, masanın üstünde Hâkimiyet-i Milliye ve Yeni Gün

gazeteleri; üstüne bırakılmış kül ve izmarit dolu kül tablaları; yarım unutulmuş kahve ve çay fincanları; ayrıca sigara tabakaları, fitilli çakmaklar vs.

Hayati Bey, Faik Bey'den şifresi çözülmüş bazı evrakı teslim alıyor; o da yorgundur, uykusuz fakat dikkatli.

Hayati Bey, *evrakı gösterip*: - “...haiz-i ehemmiyet olan, hangisi?”

Şifre memuru Faik Bey, *bir kâğıdı işaretleyip*: - “...şu... Kayseri mahreçli şifre: İsmet Bey’i alâkadar edecektir...”

Hayati Bey: - “...tamam!” *Kapıya yürüyor.*

Ankara, Ziraat Mektebi, alt kattaki salon; gece.

Eskisinden daha çok aydınlatılmış; daha da hareketli: Merdivenleri her iki istikamette inip çıkan, askeri ve sivil personel. İlayâtî Bey, Erkân-ı harbiye-i Umûmiye Dairesi’ne doğru ilerliyor.

Yaklaştıkça telefon zilleri, artacak; daktilo sesi duyulacaktır.

Hayati Bey, gireceği sırada kapıdan Başyaver Cevat Ab-bas Bey çıkıyor; onun da koltuğunun altında bazı dosyalar dikkati çeker.

Cevat Abbas Bey: - “...hayrola Hayati?”

Hayâtî Bey: - “...ehemmiyetli bir Kayseri telgrafi aldık: İsmet Bey’e arz edeceğim.”

Cevat Abbas Bey, *gözleriyle yukarısını gösterip*: - “...Paşa da görmeli!” *Kendi koltuğundaki dosyayı gösterip*: - “...Ça-panoğulları, Arapseyfi Boğazı’nda yeniden toplanmışlar... iki bin atlı deniyor...”

Hayati Bey: - “...evet, Yüzbaşım, haberdarım: İsmet Bey, Yozgat’ı ikaz etti... zannımca Kuvâ-yı Seyyare yola çıkmıştır...”

Yozgat, engebeli arazi; geride akarsu, ahşap köprü ve orman; gece.

Gece böceklerinin, yeknesak sesleri; akarsuyun, şırıltısı; gerilerden büyük süvari müfrezesinin nal sesleri yaklaşıyor, uzak at kişnemeleri.

Ufuk aydınlığına mürtesem bir sırtın arkasından siluet halinde birden beliren atlılar, aynı hızla uzayıp ahşap köprüye doğru iniyorlar. Kuvâ-yı Seyyare müfrezesinin başında, bu defa bizzat Ethem Bey görülüyor.

Akarsu, üzerindeki ahşap köprü, Kuvâ-yı Seyyare müfrezesinin köprüye ulaşıp onu geçmeye başlaması; baştaki atlılar köprüyü geçip, suyun öte yakasındaki ormanlık bölge içinde kaybolurken, arkadakiler henüz köprüye ulaşmaktadır; epeyce büyük bir birlik.

(*Sahne, köprüde birden mahiyeti değişen nal sesleri, kişnemeler, at aksırıkları ile bunların gerisinden gece böcekleri, suyun şırıltısı ve en gerideki telgraf işaretleri ile işlenecektir.*)

Ankara, Ziraat Mektebi, Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyaseti; gece.

Yoğun ve sürekli çalışma atmosferi: Titrek lâmba aydınlığı, duvarda isyan bölgesinin büyük boy haritası; içerde yoğun sigara dumanı. Elinde Hayâtı Bey'in getirdiği evrakla, ayakta, haritanın başında, Miralay İsmet Bey; üniformalı, yorgun fakat mütebessim. Hayati Bey henüz yanındadır; İsmet Bey, elindeki kâğıda göz gezdiriyor, sonra mütebessim ona döner:

- ...Çorum iyi idi, Kayseri daha da iyi! Paşa Hazretlerine, arz ediniz, Hayati Bey.

Hayati Bey, *topuklarını vurarak*: - "...baş üstüne kumandanım!" *Kapıya doğru uzaklaşıyor.*

İsmet Bey, aynı mütebessim yüzle, makam masasına doğru yürüyor, kamera onu izliyor; orada, ziyaretçi iskemlesinde, lâmba aydınlığında, bazı notlar alan Halide Edip Hanım oturmaktadır; kadra o girer, İsmet Bey, koltuğuna doğru geçerken ona hitap ediyor.

Miralay İsmet Bey: - "... Anadolu Ajansı için, muteber haber arıyordunuz ya... işte size, istediğinizden âlâsı, hanımefendi!"

Halide Edip Hanım, kalemi bırakıp, çay bardağına uzanır; dudaklarına götürürken soruyor: - "...temas mı vâki olmuş, Miralayım?"

İsmet Bey masasının koltuğuna, daha doğrusu koltuğunun ucuna, ilişiyor, evrakı önünde tutarak cevap verir:

Miralay İsmet Bey: - "...yoo, hayır!" *Kâğıda bakarak*-, -"...Kayseri celâdet gösteriyor: İbrahim Safa Bey kumandasında... üç taburluk 'İntikam Alayı' teşkil etmişler... Kızılır-mak'ı bütün geçit ve köprüleri tutulmuş..." *Daha samimi ve gülererek*: - "...Çapanoğlu'nun hayali suya düştü: Kayseri, bizim.. bizden yana..."

O konuştuğu sırada kamera, ağır ağır, ona cepheden sokulmuştur; sonunda biraz susar, Halide Edip İlanım'dan ziyade kendi kendine konuşur gibi, *dalgın ve düşünceli* göğüs geçirir: - "...dananın kuyruğu, Arapscyfi Boğazı'nda kopacak!.."

(*İsmet Bey, dalgınlaştığı anda, geriye çekilmiş olan telgraf işaretleri yeniden ön plana geçecektir.*)

Yozgat, isyan bölgesinde, Arapseyfi Boğazı; şafak sonrası.

Görünmez ve küçük bir akarsuyun şırıltısı, sabah aydınlığının kuş cıvıltısı; uzaktan, Kuvâ-yı Seyyare'nin yaklaşan nal sesleri.

Boğaz'm güneşli tarafını ağaç dal ve gövdelerinin, orma-naltı bitkilerinin arasında ve arkasında, Çapanoğulları'nın adamları; gergin bir dikkat içinde, Boğazdın girişine gözlüyor; silâhlı, fişeklikler kuşanmış, yöresel kılıklı tipler.

Yanıdaki fedailerıyla, Çapanoğlu Beylerinden Halit Bey; Ilalit Bey'in boynunda bir dürbün asılıdır; onu gözlerine kaldırır, Boğaz'ın giriş istikametini gözler.

Boğaz'ın gölge tarafı; ağaç dal gövdeleri, kayalıklar ve makiler arasında ve arkasında pusuya yatmış, Çapanoğulları'nın adamları: Aynı gergin dikkat içinde, Boğaz'ın girişini gözleyiyor.

(Kamera yaptığı patım sonunda, Çapanoğlu Beylerinden Celâl Bey'i yakalayıp çerçeveler, Celâl Bey de, boynuna asılı dürbünü gözlerine kaldırmış, Boğaz'ın girişini gözlemektedir.)

Boğaz'ın girişi: Kuvâ-yı Seyyare'nin atlıları, tozu dumana katarak, doludizgin Arapseyfi Boğazı'na girmektedirler.

(Bu sahne boyunca, pusunun gerilimini tabii olarak yansıtabilme için, müzik ve telgraf tıkırtısı birden kesilir; sadece, aralıklı olarak, vahşi bir kuş sesi tekrarlanabilir.)

Yozgat, İsyân Bölgesinde Arapseyfi Boğazı; şafak sonrası.

Kuvâ-yı Seyyare, toz kaldırarak, Boğaz içersinde ilerliyor; atlıların pusudan haberi yok, fütursuz ve güvenlidir.

Sadece nal sesleri, kişneme ve at aksırıkları; vahşi kuşun, aralıklı çığlıkları.

Kuvâ-yı Seyyare süvarisi, Boğazdın içlerine doğru girmiştir; Halit Bey ve pususundakilerin taarruz alanına sokuluyorlar. Halit Bey, bir aşağıya bakıyor, bir adamlarına; kolunu kaldırıp, eliyle, hazır olun işareti veriyor.

Kuvâ-yı Seyyare, iyice pusu çerçevesine girmiş görünmektedir. Celâl Bey de, biraderi gibi adamlarına işaret vermek üzere, kolunu kaldırmış, hazır olun işaretini veriyor.

Boğazdın içindeki Kuvâ-yı Seyyare süvarisi, güvenli ve korkusuz ilerlemektedir; süvarilerin başında, Ethem Bey görünmez, onun yerine adamlarından birisi vardır.

Vahşi kuşun aralıklı çığlıkları, nal sesleri, at aksırıkları...

Birden, Boğaz'ın iki yakasından, Kuvâ-yı Seyyare üzerine ateş yağmaya başlıyor: Atlılar şaşkın, ilk ateşte aralarından birçoğu vurulmuştur, atlarından düştükleri, atların sağa sola kaçıştıkları görülür; diğerleri, derhal atlarından inip, bulabildikleri sirtrelere giriyorlar; ateş teatisi başlıyor; aynı anda, Boğaz'ın iki yakasından, ateş ede ede, Çapanoğulları'nın adamları Boğaz'ın içine inmekte, kapını Kuvâ-yı Seyyare üzerine kapatmaktadırlar.

Büyük ateş cayırtısı olacaktır, mavzer ve benzeri uzun namlulu silahların yanında, el bombaları da kullanılmalıdır.

Yozgat, Arapseyfi Boğazı'nın girişi; gündüz.

Boğaz'ın içinden yankılanarak yükselen silah sesleri, el bombası infilakları at ürkütmekte, yerinde duramaz hale gelmelerine neden olmaktadır.

Kuvâ-yı Seyyâre'nin önemli kısmı, girişteki kayalıkların arkasında saklıdır.

Atının üzerinde dik ve kendinden emin, Ethem Bey, yanı başında yine at üzerinde ağabeyi Reşit Bey, silah sesleri üzerine birbirine bakışırlar.

Ethem Bey: - "...ben sana dememiş miydim?"

Üzengileri üzerinde dikilir, kılıcını çekip havaya kaldırır, boğaz istikametine doğrularak, bağırır.

Ethem Bey: - "...ileriiii, hücum!"

Atlılar doludizgin Arapseyfi Boğazı'nın girişine saldırıyorlar; hem havaya ateş etmekte, hem nara atmaktadırlar.

Karşıdan, Boğaz'ın içinde, Çapanoğlu pususuna düşmüş olan öncü müfreze ile saldırganların müsademesi.

Doludizgin atlıların nal sesleri, naralara, silah seslerine karışıyor.

Yozgat, Arapseyfi Boğazı'nın içi; gündüz.

İlk çatışma, bütün şiddetiyle sürüyor; dağılmış başıboş atlar, sağa sola savrulmuş cesetler; hâlâ savaşmaya çabalayan yaralılar; bazı yerlerde, iki taraf boğaz boğaza savaşmaktadır. Fakat o anda, Kuvâ-yı Seyyâre'nin tamamının, kılıç elde, ateş ederek, dörtlü geldiği seçilir.

Gelen süvarilerle boğazın içindekilerin karşılaşması üzerine kızılca kıyamet kopuyor.

Kuvâ-yı Seyyare süvarilerinin bir kısmı, düşmanın üzerine uçuyor, bir kısmı kılıçla rakibini biçiyor; Çapanoğulları takımı, bacaklarından yakalayıp atlıları devirmeye çalışıyor, bazılarını da ateş ederek vuruyorlar.

(Savaş efekti hafifler, yerine kurtuluş leitmotivi geçer; daha sonra, telgraf tıkırtıları hâkim olur.)

Ankara, Ziraat Mektebi; sabahın ilk saatleri.

Ziraat Mektebi binası: Nöbetçi devriyesi nizamiyedeki ikinci nöbetçiyi değiştirmektedir; birincisi değişmiştir; devriye yeni nöbetçiyi bıraktıktan sonra, başka nöbet mahalline doğru gidiyor.

Kalaba'da yaz başlangıcı: Güneş henüz doğmuş; topraktan yükselen, hafif sis çevreyi sarıyor; sürü halinde uçuşan kuşlar. Paşa'nın arabası yalnız; at arabaları kaybolmuş.

(Telgraf tıkırtıları sürüyor. Ayrıca nöbetçilerin ayak sesleri, uzaklı yakınli horozlar, kargaların bağırışı, kış civiltıları vs.)

Ankara, Ziraat Mektebi, alt salondan üst salona çıkan merdiven; sabah.

Emirber Bekir Çavuş, elinde tepsi, tepsinin üstünde içilmiş kahve fincanları, kirli su bardağı, dolu

kül tablası vs, ağır ağır aşağıya inmektedir.

Alt salondaki Kalem i Mahsus'un kapısı açılır, içerden hızlı ve telâşlı Hayati Bey çıkar, elinde henüz çözülmüş iki şifre telgrafi tutmaktadır; hızlı adımlarla merdiveni çıkmaya başlar.

Merdivende buluşan Bekir Çavuş ve Hayati Bey: Hayati Bey biraz duraklayıp soruyor: - "...Paşa yalnız mı Çavuş?"

Bekir Çavuş, *uykusuz ve yorgun*: - "...yok, Kumandanım, Miralaydın yanındadır..."

Hayati Bey, *acele çıkıyor*. - "...bu daha iyi!"

Bekir Çavuş, *arkasından*-, - "...bir de Doktor Refik Bey

Ankara, Ziraat Mektebi, 'Büyük Oda'; gece.

Dr. Refik Bey, iskemleye ata biner gibi oturmuş, Mustafa Kemal Paşa'nın sırtına, eski tarz, eliyle darbeler vurarak, muayene ediyor; sessiz ve dikkatli; Mustafa Kemal ceketini çıkarmış, bir yandan da konuşmaktadır.

(Kamera gerileyince, kollarını iskemlenin arkalığine sardığı, elindeki tespihle oynadığı görülecektir.)

Mustafa Kemal Paşa, *İsmet Bey'e bakarak konuşur*. -"...usulen bir tebrik telgrafi çektim, lâkin Kthem haddini tecâvüz ediyor: Yozgat İsyanı'ndaıı Ankara Valisi'ni mes'ul addetmek mümkünü midir?"

Dr. Refik Bey, *mahcup ve çekingen*, *Paşaya*: - "...Paşam, hızlıca teneffüs eder misiniz biraz?"

Mustafa Kemal Paşa, hekimin tavsiyesine uyararak daha hızlı soluk alıp vermeye başlamıştır.

Pencerenin önünde İsmet Bey duruyor: Ayakta, yorgun fakat aydınlık yiizlü, hafif mütebessim.

İsmet Bey: - "...o şifreyi görmedim, Paşa'm!"

Mustafa Kemal, *soluk alıp vermeyi keserek, asabi*: -"...Divan-ı harbe çıkmalıymış!.. Olur mu böyle şey? Kat'iyen olmaz: Yahya Galip Bey, davanın adamıdır."

Dr. Refik Bey, *sıkılğan mahcup fakat ısrarlı*: •• "...lütfen paşam, bir kere daha..."

İsmet Bey: - "...kim bilir, belki Ethem'in davası başka... Orduyu ve Meclis'i küçümsüyor: Müstakil güç olmak iddiasındadır."

Kapı tıklatılmıştır, açılır içeriye Hayati Bey girer, topuklarını vurarak üstlerini selamlar. Elindeki iki şifre telgrafını Mustafa Kemal Paşa'ya uzatır.

Hayâtı Bey: - "...Yunanlı, Salihli Cephesi'ni yardı Paşam, Alaşehir düştü... Akhisar'dan Balıkesir istikamecinde ilerlediği bildiriliyor..."

Odada ani ve kötü ihtimallerle dolu bir sessizlik anı geçer; bu sırada, dışardan kargaların çığlıkları işitilir.

Paşa ile Miralay bakışlılar Dr Refik Bey, elinde stetoskop kalakalmışım

Mustafa Kemal Paşa, *kâğıtlara göz atmaya davranıyor*, Hayati Bey'e: - "...ne olur, bir kere de iyi haberle gel, be çu-cuk!" *Kendi kendine konuşur gibi devam edecektir*: - "... Ku-vâ-yı Seyyâre'nin Salihli Cephesine intikâli zaruri..." *Başını kaldırıp Hayati Bey'e*: - "... 61. Fırka ne yapar?"

O sırada Paşa'nın yanına gelmiş olan İsmet Bey, Hayati Bey'in yerine cevap verecektir: - "... Balıkesir'i müdafaaya hazırlanıyor!" *Hayati Bey'e dönerek*: - "...Miralay Kâzım Bey'ı bulunuz... makine başına çağırırsınlar..."

Hayati Bey, *topuklarını vurup*: - "...derhal kumandamın!"

Hayati Bey, geldiği gibi hızlı ve telâşlı çıkacaktır.

Dr. Refik Bey, *sakin, fakat endişeli*: - "...evvelâ Anzavur... bilâhare Çapanoğulları... şimdi de Yunan taarruzu... Allah encamımızı hayretsin!"

Mustafa Kemal Paşa, *gülümseyerek*, Refik Bey'e: - "...İngiliz'de hile mebzûl, Doktor... maksat, Afyon/F.skişehir hattını kontrol altına almak... bu defa, Yunan taşım oynuyor."

İsmet Bey: - "...buhrana müncer olabilir, Paşam... malûm-u âliniz, milisle muntazam askeri durdurmak, müşkülât arz ediyor."

Mustafa Kemal Paşa, canı sıkılmış bir halde, oturduğu iskemleden kalkmıştır; gömleğini düzeltir, ceketini giyer; bu arada konuşuyor.; - "...muntazam askerde, mutabıkız İsmet! Çetelerle götürbildiğimiz kadar götürdük... buhran büyüdü, büyük buhrana büyük vasıta lâzım, o da muntazam ordudur."

İsmet Bey: - "...müsaadenizle, ben karargâha ineyim: Kâzım Beyle alınacak tedbirleri münakaşa edelim..."

Mustafa Kemal Paşa, *Refik Bey'i gösterip*: - "... Doktorla işimiz bitince, ben de geliyorum..."

Mustafa Kemal Paşa, İsmet Bey çıkacağı sırada, arkasından seslenecektir: - "...Ali Fuat Paşa'yı da bulsunlar!"

İsmet Bey, *çıkarken*: - "...emredersiniz!"

İsmet Bey çıkmıştır, büyük odada Mustafa Kemal Paşa ve Doktor Refik Bey yalnız kalmışlardır.

Paşa, insiyaki olarak, yazı masasının üstündeki tabakasından bir sigara alıp, yakmaya davranır.

(Telgraf işaretlen kaybolmuştur, o sırada dışardan yine yoğun olarak kargaların bağırıldığı işitiliyor.)

Ankara, Ziraat Mektebi, ‘Büyük Oda’; sabaha karşı.

Odada hareketli ve gergin geçmiş bir gecenin dağınıklığı: Ortalık aydınlandığı halde, lâmba yanıyor, yazı masasının üstünde karmakarışık gece telgrafları, Paşa’nın tabakası, onun (eski harflerle) el yazısı notları, hatta bazı krokiler; koltuk ve iskemleler de düzgün yerinde değildir.

Mustafa Kemal Paşa, sigarasını yaktıktan sonra, pencerenin önüne gidiyor; camları açıyor, dışarıya bakıyor: Haziran sabahının bozkırdaki aydınlığı ve sükûneti: uzak horoz sesleri, yakın kargalar.

Mustafa Kemal Paşa, dışarıya bakarak, kendisiyle ilgili değilmiş gibi, doktora soracaktır: - “...eee, ne buldun Doktor?”

Dr. Refik Bey, *saygılı ama çekingen*: - “...mucib-i endişe bir keyfiyet yok, Paşam!” *Ona doğru bir adım atar*: - “...Hamdolsun, ciğerler sağlam... böbrekler, malûm... bendenizi düşündüren, içinde yaşadığınız fasılasız asabiyet...”

Mustafa Kemal Paşa, bu söz üzerine birden Doktor Refik Bey’e dönüyor; sigarayı tutan elinin iki parmağını havaya kaldırarak cevap verir: - “...a be, nasıl asabi olmanı? Ben şahsımı onlara vakfetmişim, onlar bana düşman...” *İki adını gelir*: - “...işittin mi, Ethem Bey ne demiş? Ankara’ya geldiğinde, beni, Meclis’in kapısında asacakmış!..”

Az susar, sigarasından bir nefes alır, dumanları üflerken, daha düşük tonda devam eder: - “...astıkları yetmedi!”

Doktor Refik Bey, susuyor; bir şey söylemeye niyetli, çekindiği hissedilmektedir.

Sessizlik anında tekrar kargaların bağırması...

Doktor, Mustafa Kemal’e biraz daha yaklaşıp konuşur:

- “...Paşam, hekiminiz sıfatıyla, affınıza mağrurcu, bir şey arz edeceğim...” *Susar, cevap bekler, ses çıkmayınca devam eder*.

- “...burası âdeta karargâb-ı umûmi, her an bir mesele çıkıyor... asabiyetiniz sebebi, muhit... miktar-ı kâfi istirahat edemiyorsunuz...”

Mustafa Kemal Paşa, *az önce yaktığı sigarayı söndürür*: - “...bunu Adnan da söyledi... İsmet de söylüyor...” *Doktor’a dönerek*: - “...İstasyon’daki Direksiyon Binasına nakletmeyi düşünüyorum...”

Dr. Refik Bey: - “...tercihe şayandır!” *Az susar*: - “...lâkin Bekir Çavuş sâdik, hamiyetli bir nefer... size gözü gibi bakıyorsa da, sıhhatiniz bence, daha zarif bir ihtimama ihtiyaç göstermektedir.”

Dr. Refik Bey, tekrar susar, Paşa’nın tepkisini merak ederek, onu süzer; onun gözüyle, Mustafa Kemal Paşa, lâmbayı söndürmekle meşguldür.

Dr. Refik Bey: - “...bir kadın elinin ihtimamına!”

Mustafa Kemal Paşa, önce onu hiç duymamış gibi davranacaktır; oturmuş olduğu makam koltuğundan doğrulur, ta bakasını ve kibritini cebine koyar; bir yere gitmeye hazırlanıyor gibidir; nitekim Doktor'a bakarak konuşur: - "...gecikmeyelim, Kâzım Bey ve Ali Fuat Paşa ile konuşacağız..."

Dr. Refik Bey, *derhal askeri tona iner*: - "...emredersiniz!"

ünde Mustafa Kemal Paşa, arkasında Refik Bey kapıya yürürler.

Tam salona çıkacakları sırada Mustafa Kemal Paşa birden durur, Refik Bey'e döner, az Önceki sorusuna, belli belirsiz gülümseyerek, cevap verir: - "...Mithat'ı bilirsin, hani İstanbul'a gelir gider: Miralay Hüsamettin Bey'in uğlu... bu defa gelirken, Fikriye'yi de getirecek..."

(Sahnenin sonlarına doğru gerilerden müzik belirir; uzak bir piyano La Tristesse/Chopin'i çalmaktadır; bu melodi kısa sürer yerini işgal ve esaret mevzununu leitmotivi olan dramatik ezgilere bırakacaktır.)

Eski bir Osmanlı İmparatorluğu haritası; gündüz.

Haritanın üzerinde, Sevres Anlaşmasına göre, Anadolu'nun nasıl parçalandığı gösterilmiştir; aynı şekilde, 1.5 Mayıs 1919'dan başlayarak Yunan işgalinin, 1Milen (Milne) Hattı'na kadarki durumunu da mavi renkle belirtilmiştir.

(Sahnenin burasından itibaren, haritada hareket halindeki okların üstüne, işgal fecaatine ait görüntüler bindirilecektir. İşgal olayının ağırlığını ve kederini uyandıran dramatik leitmotiv sürüyor; arada bindirilen görüntülere uygun savaş efekti.)

Haritada Yunanlılar, mavi oklar halinde harekete geçiyorlar (22 Haziran 1.920); okların birisi Akhisar/Soma, ikincisi Salihli, üçüncüsü Aydın istikametinde ilerliyor.

Yunan tümenlerinin gerçekleştirdiği işgal harekâtına ait görüntüler: Yunan kıtaatının, önde süvariler, arkada piyade, törenle Balıkesir'e girişi; bir cami duvarı önüne sıralanmış gözleri bağlı, kurşuna dizilen Kuvâ-yı Milliyeciler; ateşe verilmiş, harmanlar; çekilen Kuvâ-yı Milliye müfrezelerinin havaya uçurduğu Kirmasti Köprüsü; başlarında metropolit olmak üzere, Alaşehir Rumlarının Yunan işgal birliklerini Yunan bayrakları ve alkışlarla istikbal etmesi, vb.

Zincirleme olarak bindirilen bu resimlerin gerisinde, haritada, Yunan kollarının harekâtı izlenebilecektir:

- Birinci kol Balıkesir'i (10 Haziran 1920), Kirmasti'yi (M. Kemalpaşa) ve Karacabey'i (2 Temmuz 1920) sonra da Bursa'yı işgal ediyor; Bursa'nın DimbozVAksu battım tutuyor.
- İkinci kol, Salihli'den sonra Alaşehir'i (24 Haziran 1920) zapt eder; Alaşehir'den sonra Uşak düşüyor (29 Ağustos 1920).
- fifçüfcou koi, Aydın'dan hareket ederek, Nazilli'yi işgal

kısa bir duraklama yapan mavi kollar, sonra Bursa¹ V^Uşak'ta yeniden harekete geçeceklerdir:

a. Bursa Cephesi'ndeki ilerlemede, Yenişehir ve İnegöl düşman eline geçer (1 Ekim 1920);

b. Uşak Cephesi'nde ise, millî kuvvetler, Dumlupınar sirtlarına kadar geriler.

Kırmızıyla gösterilmesi gereken Tiirk cephesi, Yıman taarruzu sonucunda, İnönü/Afyon/Kütahya batısına intikal etmiştir.

(Sahnenin sonuna doğru, bindirilen işgal faciasına ait görüntüler hafifleyip kaybolacak, harita tek başına kalacaktır. Siiperpoze bitince, görüntü efektleri kaybolur, sadece dramatik işgal leitmotivi ve sürekli telgraf işaretleri kalır; daha sonra telgraf işaretleri de kaybolacak, sadece dramatik işgal müziği kalacaktır.)

İstanbul, Kızkulesi'nden, şehrin cami ve minarelerle süslü klasik silueti; gündüz.

Bulutların ufka yığılmış olduğu, karanlık bir gün; karla karışık bir yağmur.

Başta İngiliz Amiral gemisi Iron Duke olmak üzere, Boğaz girişine demirlemiş işgal donanmasına ait kruvazörler; aralarında ışık ve flama işaretlemesi, kıyıya gidip gelen istimbotlar vs.

(Bu panoroma verilirken, fonda işgal müziği en ağır ve dramatik tonlarına ulaşacaktır.)

İstanbul, Beşiktaş, Akaretler'deki ev; gündüz.

Zübeyde Hamm'ın evi: Önünde yağmur altındaki ağaçlar, yokuş yukarı çıkan bir simitçi, saçağın altına yatmış sokak köpeği; camları yağmurlu ve içerden buğulanmış.

İçerde, salon: Yağmur karanlığından, ışıklar yakılmış; ev, bu haliyle تنها ve kasvetli görünür; daha önce çay içilmiş, semaver de ortada duruyor, bardaklar da; koltuklardan birisinin üzerinde, o günkü gazeteler: 'Peyâm-s Sabah', 'Akşam'.

Zübeyde Hanım, karşısına oturttuğu kızı Makbule Hanımdın, iki elini açtırıp tutturduğu bir yün çilesini, sabırla sarıp yumak yapmaktadır: Her iki kadın, gündelik ev halleri ve kılıkları içindedirler.

(Bu sahnede de devam eden işgal leitmotivi diyalogdan itibaren hafifleyip geriye çekilecektir; buna mukabil, hızlı yağmurun, taşlıktaki şakırtısı işitiliyor.)

Makbule Hanım, hem yün çilesini tutuyor; hem de için için, tartışıyor; nihayet, dayanamayıp, konuşacaktır: - "...sen ne dersin de, anne... Mithat'ın aklına uymayacaktık... Fikriye zaten mecnun... Ağabeyimin, başındaki dert yetmezmiş gibi..."

Makbule Hanımdın amorsundan Zübeyde Hanım, bir an durur, gözlüklerinin üstünden kızına bakarak, biraz da asabi: - "...niye bitle sülersin, a be kızım? Kocan da muvafakat etmedi mi? O da gitsin dedi..." *Biraz susar:* - "...kolay mı sanırsın, oralarda erkek başına yaşamak?"

Bir an yün yumağı elinde öylece kalır, göğüs geçirip mırıldanır: - "...ah Mustafa'm, çakırım!"

Kısa bir sessizlik olur, taşlıkta ve camlarda yağmurun çıkardığı sesler öne çıkar.

Makbule Hanım, *fikrinde ısrarlı görünmektedir; iğneli*: -“...Fikriye'nin niyeti bozuk: maksadı, ağabeyime bakmak değil ki!..” *Ellerini kaldırarak, daha hızlıca*: - “...onun başına kalmak!”

Zübeyde Hanım, *hoşnutsuz*: - “...beri bak kızcağzını, yakışmaz büle konuşmak sana... ağabeyin çocuk mudur, ona kansın... koskoca bir paşa meselâ...”

Tekrar bir sessizlik oluyor, yeniden taşlıktaki ve camlardaki yağmurun şakırtısı.

Zübeyde Hanım, yumak elinde yine dalmıştır, yakından yüzü; gözlüklerinin üzerinden, gözlerini yukarıya kaldırıp, *daha çok kendi kendine konuşmuş gibi* konuşuyor: -“...tübe tübe, günaha gireriz ezan vakti...” *Gözlerini indirirken, Makbule'ye*: - ...kolay mı sanırsın, bu zamanda Ana-dolu'ya geçmek... Yunan, Bursa'ya girmiş... Rum eşkiyası, yol kesiyor... baş alıyor... *Fısıltıya yakın bir sesle*: - “... Allah'ım sen sakla bekle o kızcağzı...”

İstanbul civarı, Ereğli Yolu; akşamüstü.

Fikriye, parmakları arasında sigarası, eğilmiş, Mithat'ın uzattığı sigaradan yakıyor.

Mithat Bey: - “...yak bi cıgara daha, Fikri!” *Eğilir, fısıltıya yakın bir sesle*: - “...böyle hiç tanıyamazlar; basbayağı delikanlı oluyorsun!..” *Gülüşürler*.

Fikriye, başında kalpağı, sırtında avcı ceketi ve pantolonu, ayağında körüklü çizmeleriyle, erkek *ktltğindadır*; saçlarını kalpağın içinde topladığı, boyu da müsait olduğundan, daha çok bir delikanlıyı andırmaktadır.

Mithat Rey, benzer bir yolcu kılığındadır; ikisi de at iize-rindeler, sigara yakıldıktan sonra, sigaralarının dumanlarını etraftaki sise savurarak, çok da hızlı sayılmayacak bir tempoda ilerliyorlar.

Çetrefil ve kalın bir orman görüntüsü; ağaçların arasından etrafa yayılıp yükselen yoğun bir sis; güneşin battığı saatlerdir, hem ufuk hem de sis yığınları grup pembeliği alıyor.

Yolcular, beş kişilik bir grup, Fikriye ve Mithat Bey'in, üç de arlı koruması; bunlardan birisi beş on adım önlerinde, diğer ikisi beş on adım arkalarında; çapraz fişekli, kalpaklı, elleri mavzerli, Kuvâ-yı Milliye milisleri.

Fikriye, *mutlu*: - “...size ebediyen müteşekkir kalacağım, Mithat Bey... Siz müdahale etmeseydiniz, bu seyahat asla mevki i tatbiki konulamazdı. ...kendimi şimdiden Ankara'da addediyorum.”

Mithat Bey, *gülerek*: - “Hur bakalım, daha işin başındayız...” *Biraz susan daha ciddi*: - “...hem Ankara'yı, güllük gülistanlık sanmayasın ha!.. Paşa'nın, asgari İstanbul'daki kadar, muarız muhalifi vardır...”

Fikriye, *inanarak*: - “...Olsun! Paşa ağabeyim haklıdır... hakikati o bilir... Çanakkale'de de...”

Mithat Bey, *sözünü keserek*: - “...öyle deme. Fikri!.. Kırk günde bütün Garbı Anadolu gitti... hele Bursa'nın düşmesi, bir felâket!.., bunun mes'ulü kim? ...muhalifleri elbette, Reis Paşa'dır diyorlar...”

(Mithat Bey 'in konuşmasının başından itibaren, ağır ve kederli işgal leitmotivi işitilmeye başlayacaktır.)

(Flash-Back sahnesi geliyor:)

Ankara, Türkiye Büyük Millet Meclisi; akşam.

(Flash-Back sahnesidir.)

(Kamera belirli bir uzaklıktan ağır ağır, TBMM binasına doğru yaklaşmaktadır; bu görüntü üzerinde, Meclis'leki konuşmalar off olarak işitilmeye başlar.)

(Ağır ve kederli işgal leitmotivi sürmektedir; fakat Meclis konuşmaları işitildiği andan itibaren, elektrikli Meclis içtimainin rabarhası fonda yükselir.)

Afyon Mebusu Mehmet Şükrü Bey, *asabi ve sert*: - “...istizah takririmizin manası ve mefhumu... Bursa ve Alaşehir’in düşmesine sebep olan, Bursa Kumandam Bekir Sami ve Bursa Valisi 1 İâcim Muhiddin Beylerle, Alaşehir Kumandam..”

(Kamera Meclis'e belirli bir yakınlığa kadar gelmiş olmalıdır; buradan Flash Back sahnesi içinde geçme gerçekleşecektir.)

TBMM, Ankara: Meclis salonu, hitabet kürsüsü, kürsüde Afyonkarahisar Mebusu Mehmet Şükrü Bey, elinde notları.

i)t

cl kol hareketleriyle, *asabi ne sert* konuşuyor: - “...Kumandanı Aşir Bey'in... ne için Divanı-ı Harb'e sevk ve tevdi edilmediklerinin... aynı zamanda Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyasetinden ve Dahiliye Vekâleti'nden sorulmasıdır.

Şiddetli alkışlar, bravo sesleri işitiliyor.

Riyaset kürsüsünde Mustafa Kemal Paşa, vakur, ciddi, sabırlı ve hava içindedir.

Hamdullah Suphi Bey, *hitabet kürsüsünden*: - “...Bursa felâketi dolayısıyla uğramış olduğumuz müthiş ziyan... cihan nazarında Anadolu'daki müdafaanın bir göz korkuluğundan başka bir şey olmadığı zehabını uyandırmıştır...”

Riyaset kürsüsünde Mustafa Kemal Paşa, dikkat ve ciddiyetle hatibi dinliyor, birtakım notlar alıyor.

Hamdullah Suphi Bey: - “...Yunan ordusu, Akhisar'dan Marmara sahillerine kadar, bütün şehirleri ve köyleri, yıldırım süratiyle istilâ eylemiştir: Bursa'yı harpsiz ve mukabele-siz düşmana teslim edenler, bunun mes'ulü olmayacak mıdır?”

Meclis Gene! Kurulu: Mebuslar galeyana halindedir: şiddetli alkışlar, bravo sesleri, kaldırılmış yumruklar göze çarpar.

Mustafa Kemal Paşa, konuşmak üzere söz almıştır; Mec-lis'in galeyamı sürüyor, yavaş yavaş sükûnet teessüs edecektir, Paşa'yı dinlemeye başlıyorlar.

Mustafa Kemal Paşa, *kesin ve ikna edici*: - "...efendiler! Vaziyeti muhakeme ederken ve tedbir düşünürken... acı da olsa... hakikati görmekten bir an fariğ olmamak lâzımdır... Kendimizi ve birbirimiz aldatmak için lüzum ve mecburiyet yoktur."

Meclis heybeti umûmiyesinden görüntüler: Taraftar mebusların, tasvip eder tavırları; muhalif mebusların, müteredit halleri, vs.

Mustafa Kemal Paşa, *devamla*: - "...efendiler!.. Hey'et-i Vekile, bu tarihteki şeraite göre, seferberlik yapabilmeyi... acaba düşünebilir miydi?.. Memleketin baştanbaşa Halifemin Fetvası hükmünde olduğu sırada... milleti askere davet etmek, câiz ve mümkün görülebilir miydi?.."

Mebus görüntüleri: Gittikçe ikna olmuş görünen yüzler, bazılarında belki tebessüm.

Bu arada, tasvip mırıltıları...

Mustafa Kemal Paşa: - "...efendiler, bizim vazifemiz bazılarınızın teessür ve heyecanına iştirak ederek... umumun kuvv-i maneviyesini kırmak değildir... bilâkis onlara metanet ve sebat ve ümit verecek tarzda hareket etmektir... Artık buna mâni kalmamıştır: Hey'et-i İcraiye, bir kısım tevellütliileri silahaltına celbedebilecektir..." Alkışlar...

(Mustafa Kemal'in konuşması ve alkışlar sonlara doğru hafifleyecek, sonra silinecektir.)

TBMM büyük salonu: Celse kapanmıştır, müzakere sonrasının gergin hareketliliği; mebusların bir kısmı, dışarıya çıkıyor, bir kısmı, aralarında gruplaşıp tartışıyorlar.

Sarıklı, cübbeli ve sakallı bir hoca efendi; yanında yeleği gümüş köstekli, kalem efendisi; geriden, sıkma gözlüklü, alafranga sakallı, bir diğeri, konuşmaktadır.

Sarıklı Hoca, *sakalım sıvazlayarak, çokbilmiş bir eda ile*: - "...lâf-ü-güzaf!.. bu iş ordu işi değil: Muntazam kuvvet tanzimine tevessül edersek, kıyamete kadar netice alamayız!!!"

Yeleği köstekli tombul mebus: - "...hakk-ı âliniz var Ho-ca'fendi... Ah nerede Çerkez Ethem Bey! Bize çeteler lâzım, çeteler!"

Sıkma gözlüklü mebus: - "...esasen, biz bu işleri muharebeyle halledemeyeceğiz: İstanbul, galiba haklı: Düvel-i Muazzama ile müzakere, en makulü..."

Başka bir grup, kayzer bıyıklı, iriyarı bir mebus, halim selim, kısa boylu ve şişman hır başkası, nihayet taşra eşrafi kıyafetinde bir iiçüncüsü; sigaralarını yakmaya davranarak, dışarıya yürüyor; aralarında tartışıyor.

Kısa boylu şişman mebus, *ince bir sesle*: - "...hem Bursa gibi bir şehir-i mukaddesi, kefereye muharebesiz teslim et, hem de bunun mes'ulüyticiden sıyrıl... olur mu fendim?"

His

Kayzer bıyıklı mebus: - "...mirim, bu izahat sizi tatmin eyledi mi? Beni, hayır! Mustafa Kemal'i asker hilirdik... neden düşmanın karşısına dikilmiyor? Burada, kcyfcmayeşâ siyasetle iştiğalinin manası nedir?"

(Salonun rabarbast, mebusların konuşması gittikçe hafifleyerek, bir sonraki sahne, üzerinde kısa bir süre ofj devam edecek, sonra bütünüyle silinecektir; tekrar işgal leitmotivi bütün ağırlığı ve kederiyle ortaya çıkıyor.)

(Flash-Back Sahnesinin sonudur.)

Ereğli'ye mücavir ormanlık bölge; akşamın ilk saatleri, yıldız alacası.

Sis yükselmiş, iyice ortalığı sarmıştır; ağaçlar, karanlıkta ve sise sarınmış olarak, birer heyula gibi görünür. Fikriye ve Mithat Bey'in atları, yine yan yana ilerlemektedir, öndeki refakatçi görünmüyor; arkadakiler, beş on adım geriden geliyorlar: Birisi sigara içmektedir, ötekisi ıslıkla hır türkü çalıyor.

Fikriye, *duygusal*- - "...maalesef böyle, Makbule Ablam beni çekemiyor... Hoca Yengemin fikrine giren de odur... hakikatte, ben hanidir Paşa'ıtın hasreti içindeyim, lâkin..."

Birden, ön taraftan üst üste, iki el silâh atıldığı duyulur.

Arkadaki çetecinin ıslığı anında kesilecektir. Dizginleri çekip, atları durdururlar; Mithat Bey, silahına davranarak, ileriye bakıyor; geridekilere sesleniyor: - "...yiğitler, hele biriniz öne çıksın... kimdir ateş eden, anlayalım..."

Islık çalan, arını sürüp öne çıkmaya yeltendiği anda, ön taraftan iyice Rum aksamıyla Türkçe bir ses işitilecektir.

'Kör' Apostol: - "...kalisperas, kirveler! Eller, yukarı! ...kim ki kımıldar, vururum kale..."

Ses üzerine, Mithat Bey davranacak gibi olursa da, dakikasında durur; çünkü anında, dört taraflarından ormana gizlenmiş Rımı çeteciler, sessizce ve silah namluları onlara doğrultulmuş olarak, meydana çıkar.

O zaman, öıı taraftan, eğeri gümüşlü, üzengileri giimüş atının üzerinde, yakışıklı Rum palikaryası 'Kör' Apostol, sırtarak ağır ağır ortaya çıkacaktır; o da silahını onlara doğrultmuştur.

'Kör' Apostol, *sırtarak, kendinden emin*: - "...kimmiş hu palikaryalar?.., ha? ...burada, 'Kör' Apostol'ın borusu öter, bilmezler mi?"

Mithat Bey, *dik*: - "...ne istiyorsun?"

'Kör' Apostol, *diklenir*: - "...sus!" *Sonra, Rumca*: - "...ela do!"

Onlar kımıldamayınca, atım usulca sürüp, o yaklaşıyor. İkisini de, şüpheli bir tebessümle, tepeden

tırnağa süzmektedir.

'Kör' Apostol: - "... 'Bolşevik' Kemal'in adamları olmasın?" *Susar, Rumca kendi kendine:* - "...kaloyine..."

Mithat Bey: - "...ben ve kardeşim, tüccarız... istediğin para mı?"

'Kör' Apostol, gözlerini Fikriye'ye dikmiştir; dudaklarında aynı pis tebessüm, onu süzerek konuşur: - "...kardeşin ha?" *Adamlarına yüksek sesle:* - "...kardeşiymiş, duydunuz mu?"

Bu soru üzerine, Mithat Bey grubunu dört taraftan sarmış Rum eşkıyası, ağız dolusu gülüyor.

Mithat Bey, *dikkati üstüne çekmek ister:* - "...çocuğu bırak... erkeksen benimle konuş!"

'Kör' Apostol, *hiç duymamış gibi, aynı tonda sürdürür:* - "...böyle kardeş, yâni ...ay parçası gibi oğlan..." *Fikriye'ye:* - "...adın ne senin?"

Fikriye, *sesini kalınlaştırıp, fütursuz:* - "...Fikri!"

'Kör' Apostol, *alaya:* - "...kirye Fikri!, ah Fikriyanı, ti kaniş kala?" *Dolu dolu güler:* - "...nasıl olduğunu, bağda göreceğiz." Birden sertleşir, atının başım yola çevirirken, adamlarına dönerek, kumandayı verir: - "...Hayda vre, alın silahlarını, gidiyoruz..."

Önde 'Kör' Apostol, kabile ormanın sisli karanlığına doğru hareket edecektir. Eşkuya, silahlarını aldığı sırada, bir cesedin önünden geçerler: Bu, Mithat Bey grubunun, önünde giden kılavuz çetecinin cesedidir.

'Kör' Apostol, namlusunun ucuyla onu gösterip, Mithat Bey'e dönerek, alaylı bir tehdit savurur: - "...sizi Kemal bile kurtaramaz!"

Atların nal seslerinin uzaklaştığı işitiliyor.

(Kamera, namlunun ucuyla gösterilen, Kuvâ-yı Milliye-ci'nin vücudu üzerinde kalır; ağır ağır ona yaklaşır.)

Yerde yatan onların uzaklaştığını hissedince, gözlerini açıp kımıldar, yaralıdır fakat ölmemiştir. Kalkmaya davranıyor.

Ankara, Tren İstasyonu; gündüz.

(Yaklaşmakta olan bir trenin düdüğü ve soluması işitiliyor; ayrıca, kalabalığın rabarbası.)

(Kamera, önce istasyon binasının - eski harflerle, altında Fransızca- 'Ankara/Angora¹ tabelâsını görür, sonra, bekleyenler üzerine iner.)

Eskişehir istikametinden, kalın ve bol duman savurarak, bir tren gara girmektedir; karşılayıcılar arasında, bir kımıldanma fark ediliyor.

Diğer karşılayıcılardan ayrı bir yerde, başka bir grup: Mustafa Kemal Paşa, yanında yaverleri Salih ve Muzaffer Beyler, sigarasını içerek, yaklaşan trene bakıyor: düşünceli fakat kararlı izlenimi verir.

Mustafa Kemal'in gözüyle, geçen lokomotif, onu izleyen yolcu vagonları, pencerelerde yolcular; köylü, asker, kadın, erkek Anadolu kalabalığı.

Kaçar durduğu zaman, Mustafa Kemal Paşa'nın karşısına düşen vagonun penceresinde, Ali Fuat Paşa görünecektir: Mütebessim, fakat şaşırtıcı çünkü alışılmış resmi paşa üniforması yerine, Kuvâ-yı Milliye çetecisi kılığındadır; omzuna asılı bir de filinta taşıyor.

Mustafa Kemal Paşa, bunu görünce, yüzünden belli bir hoşnutsuzluk ifadesi geçer; katarla doğru yürür, o sırada vagonun kapısından inen Ali Fuat Paşa'yı karşılar.

Ali Fuat Paşa, önce askeri selâm verir; sonra, iki eski arkadaş, kucaklaşırla; bu sırada, Mustafa Kemal Paşa, gülümseyerek: - "...şükür kavuşturana!"

Ali Fuat Paşa: - "...nasılsınız Paşa'm?"

Mustafa Kemal Paşa, *eliyle, arabasının bulunduğu yeri işaret ederek*: - "...şu taraftan buyur, otomobil bekliyor..."

(Gittikçe yükselen kamera, onların otomobile doğru ilerleyip, kapılan açan yaverlerin önü sıra otomobile binişlerini (Yukardan, tespit edecektir.)

Otomobil, istasyon kalabalığı, at arabaları vs arasından hareket edip uzaklaşıyor.

(İstasyon rabarbası, trenin soluması ve düdüğü sesi; hareket eden arabalar, otomobil uzaklaşan motor sesi.)

Ankara: İstasyon-Ziraat Mektebi yolu, arabanın içi; gün

düz.

Arka koltuklarda Mustafa Kemal ve Ali Fuat Paşa oturuyor; aralarında hem iki eski dostun, yakınlığı hissedilir; hem son olayların tedirginliği.

Mustafa Kemal Paşa: - "...cephede, son vaziyet nedir, Paşa?"

Ali Fuat Paşa, *gülümser*: - "...istikrarı temin ettik." *Az susar, mütereddit*: - "...ne var ki havalar bozdu, efrat çıplak..." *Yine susar*: - "...arz etmiştim."

Mustafa Kemal Paşa: - "...Şark CephesiVıden haberler, iyidir: Karabekir, dün Gümrü'ye girdi."

Ali Fuat paşa: - "...Ermenilere, müstahak! Hadlerini bilsinler!"

Biraz susarlar, o sırada Ali Fuat Paşa arabadan etrafa bakıyor; arabanın motoru işitilmektedir. Sonra aklına gelmiş gi-

bi, Kemal Paşa'ya dönerek: - "...ya Ruslarla münasebetlerimiz? O ne merkezde, Paşa'm?"

Mustafa Kemal Paşa: - "...ağırdan alıyorlar, Fııat! Bir muahede parafe edildi, lâkin imza gecikiyor."

Ali Fuat Paşa, *o an akıma gelmiş gibi*: - "...şu benim Moskova sefirliği nedir? Pek anlayamadım; mükâfat mu mücazât mı?"

Mustafa Kemal Paşa, *manidar bir tebessümle*: - "...telâkkiye bağlı!" *Soma eliyle Paşa'nın omzuna vurarak*: - "...o bahis mühim, baş başa âriz amik konuşuruz... bu akşam, birkaç kadeh parlatarak..."

Ankara, Ziraat Mektebi, 'Büyük Oda'; gece.

Camlardan dışarıdaki rüzgârın ıslıkları, aralıklı olarak işitiliyor.

İki elin tuttuğu, iki rakı kadehi; hafifçe tokuşturuluyor; el lerin birisi Mustafa Kemal, öbürü Ah Fuat Paşa'mındır.

Mustafa Kemal Paşa: - "...safa geldin, Fuat!"

Ali Fuat Paşa: - "...muvaffakiyetimize, Paşa'm!"

(Kamera gerileyince, iki koltuğa yakın ve karşılıklı oturmuş, iki paşa çerçeveselenir.)

Ali Fuat paşa, kadehi dudağından ayırır ayırmaz, gülümseyerek: - "...ham hatırlar mısın, Harbiye'deyken... Galatasaray'daki o Alman birahanesinde, böyle karşılıklı..." *Susar, cümlesini askıda bırakır, sonra göğüs geçirip*: - "...ne günlerdi, ama!.. "

Mustafa Kemal Paşa, önceki sahnedeki kılığını muhafaza ediyor; Ah Fuat Paşa değişmiştir: O çeteci kılığını çıkarmış, resmi paşa üniformasını giymiştir; aralarında bir sehpa, üstünde hır karafaki rakı, bir sürahi su; leblebi ve beyaz peynir tabağı; sigara tabakaları, kül tablası vs.

Mustafa Kemal Paşa, kadehi yudumladıktan sonra, sehpaça bırakmaz, elinde tutarak daha evvel haşladığı anlaşılan izahata devam eder: Samimi fakat ciddidir.

Mustafa Kemal Paşa: - "...evet, "Kafkas seddi"ni yıktık; o mıntıkada, İngilizleri bertaraf ettik; lâkin Moskova'nın tavrı vazıh değil, mesele bu!.. Bir kere, Enver orada, Bolşevik istihbaratıyla hâl-i münasebette, rahat durmuyor; mektupları sinsi imâlarla mahmûl..."

Ali Fuat Paşa'nın *kaşları çatılır*: - "...kat'iyef kesbetti mi bu?"

Mustafa Kemal Paşa, *kadehi sehpaye bırakır; birkaç leblebi alır*: - "...aşağı yukarı! (az susar) ...saniyen, Kuvâ-yı Seyyare ile Yeşiiordu Cemiyeti'nin faaliyetinde tebeddül görmekteyim: Anadolu'dan uzaklaşıp, Moskova'ya yaklaşır gibidirler."

Mustafa Kemal Paşa, *gözlerini Ali huat Paşa'nın gözlerine dikerek, devamla*: - "...bilhassa, Tevfik, Reşit ve Ethem biraderlerin hatt ı hareketi, câlib-i şüphedir..."

Ali Fuat Paşa başını eğmeden, o da Mustafa Kemal'in gözlerine bakmaktadır.

Ali Fttat Paşa, *ciddi ve kendinden emim* - "...Kuvâ-yı Sey-ySre'yi Yozgat'a davet ettiğinizde, ikâza çalışmışım."

Mustafa Kemal Paşa, *bir an asabileşir, hırçın bir tavırla*: -"...bu doğru! Doğru ama Erkân-ı Harbive'yi kaale almayarak, Gediz'de onlarla taarruza kalkıp, yenildiğin de doğru!"

Ali Fuat Paşa, beklemediği bu çıkış karşısında, bakakalır; rakı kadehine uzanır, kalın ve sıkıntılı bir sessizlik uzar.

Bu sessizliğin içinde, dışarıdaki rüzgârın camlardaki ıslıkları daha açık ve acı işitiliyor.

Kemal Paşa da, çıkışından tedirgin olmuştur, tespihini sehpadan alıp, ayağa kalkar; tam bu esnada kapı tıklatılıyor.

Mustafa Kemal Paşa, *sert*: - "...giriniz!"

Kapıdan, emirber Bekir çavuş girecektir; Mustafa Kemal'in sert bakışları karşısında eksikiyerek izin ister.

Bekir Çavuş: - "...ortalık iyice karardı Paşa'rtı, lâmbayı yakacaktım!"

Mustafa Kemal Paşa, cevap vermez, eliyle yak anlamına bir jest yapar; o va/.1 masasının üstündeki lâmbayı yakarken, gidip, her zamanki penceresinin önüne dikilir; kollarını arka-smda kavuşturup, elindeki tespihiyle oynayarak, yıldız alacasını seyreder.

Odada sükût, sadece lâmbanın yakılışı esnasındaki sesler, bir de pencere aralıklarında, dışarıdaki deli rüzgârın iniltisi.

Ali Fuat Paşa, sıkıntılı, kadehine rakı koyuyor, sonra bir hamlede rakısını dikeyor: Bekir Çavuş

lâmbayı yaktığı için, odaya kederli bir sonbahar aydınlığı çökmüştür; camlar birden simsiyah kesilir; o sırada, Mustafa Kemal *samimi ve dost bir sesle*: - "...kusura bakına, Fuat... Seninle eski arkadaşız." Ali Fuat Paşa, *da aşağıdan*: - "...estağfurullah!"

Muştala Kemal Paşa, *dönüp yazı masasına doğru yürüyerek*: - "...fikrim odur ki, Ruslar, içerden yahut dışardan, kinlin vaziyete hâkim olacağını bekliyor; işi, bu sebepten muallâkta bırakıyorlar. Hâlbuki bizim beklemeye tahammülümüz yoktur. Bu itibarla, Moskova'da senin gibi mutemet bir şahsiyetin bulunması, ehemmiyet arz ediyor."

Ali Fuar Paşa: - "...onlar beynelmilelci, biz milliyetçiyiz; şansımızı azaltan, bu mudur?"

Mustafa Kemal Paşa, *yazı masasının koltuğuna oturur*: - "...kaç adet komünist fırkası oldu, baksana! Bir de biz kurduk! İttihatçılara karşı, münhasıran, Bakû'de müesses fırkayla teşrik-i mesai yapabiliyoruz: Mustafa Suphi Bey'in fırkası!.. O da, Anadolu'ya intikal etmeyi arzuiuyormuş, bana yazdı..."

'lekrar sessizlik! Lâmbanın aydınlığı içinde, biri koltuğunda öbürü karşısında oturan, iki paşa; sigara dumanlan...

Dışardan, rüzgârın savurduğu bir borazan sesi, karavanayı çalıyor.

Ali Fuat Paşa, *ağır ve düşünceli*: - "...meseleye bu istikametten hiç bakmadığımı, itiraf etmeliyim. Vaziyet, tahminimden muğlak ve muhataralı görünüyor." *Mahcup gülümser*: - "...ben de zannetmiştim ki..."

Mustafa Kemal Paşa *da gülümseyerek, başladığı cümleyi ikmal eder*: - "...mesele Garp Cephesi'ndeki ikiliktir!.. O, bahs i diğer: İsmet ve Refet Beyler gelecek, ayrıca müzakere edeceğiz."

Mustafa Kemal Paşa, koltuğundan kalkar, sumenin üzerinde bulunan bir dosyayı alır, tekrar eski yerine doğru yürür.

Mustafa Kemal Paşa, *daha samimi-*. - "...beri bak, karda-şım... Ruslar, Denikin'le Kolçak'ı, çetelerle mağlup edebildi mi? Hele bir düşün: Trotsky, Kızıl Ordu'yu neden kurdu? Biz de, aynı sebepten, muntazam orduyu tesis mecburiyetindeyiz."

Mustafa Kemal Paşa, cevap beklemeden, elindeki dosyayı, Ali Fuat Paşa'ya uzatacaktır.

Mustafa Kemal Paşa: - "...Hariciye bu dosyayı, sefaret vazifesinde sana suhulet olsun diye ihzar etmiş..."

Alî Fuat Paşa dalmıştır, dosyayı alıyor, kendi kendine konuşur gibidir: - "...şu işe bak, nereden nereye?" *Az susar, rüzgârın iniltisi işitilir*. - "...Moskova'da selâret, bir serendin..." *Rakı kadehine uzanır, gülümseyerek*: - "...felâket şu ki, soğuşu hiç sevmem!"

Mustafa Kemal Paşa da kadehini eline almıştır, arkadaşına doğru kaldırır; o da gülümseyerek konuşur: - "...Türkiye Büyük Millet Meclisi Hiikümeti'nin, ilk sefir-i kebirî şerefi-

Ereğli Yolu, Rum köyünde bağ; gece.

‘Kör’ Apostol’ çakırkeyif, tehditkâr fakat yılışık; elindeki içki kadehini havaya kaldırmıştır, dudaklarına götürüyor.

‘Kör’ Apostol, *dili dalaşarak*: - “...Fikriyamı, pedimu... na, en büyük şeref budur... ‘Kör’ Apostol senin şerefinde içe-zek.” *Kadehi kaldırır*: - “...yassu vre!”

Uyduruk bir bağ çardağı altına sokulmuş, Mithat Bey, Fikriye ve iki çeteci kör karanlığın içinden hayal meyal görünüyor: Çardağın üstü mahfuz, iki yanı açık; gece dumanlı, sisten göz gözü görmez hale gelmiştir. ‘Esirleri’, çardağın açık yanlarında, iki müsellâh Rum eşkıyası bekliyor.

Az ilerden, öteki sarhoş eşkıyanın söylediği Rumca şarkı işitiliyor: Anadolu Rumlarına mahsus şarkılardan biridir; çalgı, uda benzer Rıttın çalgısı.

Fikriye, hep öyle erkek kılığında, ‘Kör’ Apostol’un .sarkıntılığım korkusuz, fakat belirgin bir tiksintiyle izliyor; yanı başında, Mithat Bey, onu korumaya hazır. Sarhoş ‘Kör’ Apos-tol, Fikriye’ye *yaklaşıyor*. Bu defa, içki kadehini ona doğru uzatarak, işi azıtıyor.

‘Kör’ Apostol, *kadehi uzatıp*: - “...Fikriyamı, peditını... simdi megalò bir şeref sana... ‘Kör’ Apostol’un bardağından içczeksin kale!..”

Mithat Bey, *dikilir, araya girmeye davranır*: - “...yeter be! Bu kadarı da fazla!”

Fikriye, *cesur, eliyle ona engel olarak*: - “...dur ağabey, değmez!” *Gözlerini ‘Kör’ Apostol’a dikerek*: - “...n’olacak-mış, içmekle?”

Fikriye kadehi adamın elinden çekerek alır, ağzına diker; bir kerede bitirir; sonra da, yere vurup parçalar.

Fikriye, *hakaretamiz*: - “...gönlün oldu mu?”

‘Kör’ Apostol, *hem hayrete diişmiş, hem hayran*: - “...as-to diavolo vrc!.. böyle oğlan görülmemiş!..” *Yılışarak*: - “...ah Fikriyamı peditını... elâ do...” *Şarkıların geldiği yanı gösterir*: - “...gel orda götüreyim seni... mastor olalım..”

Mithat Bey, *daha da dik*: - “...bana bak, kâfi dedik va!..”

‘Kör’ Apostol, *tabancasına davranarak*: - “...sus vrc kala-vasa! Sen kim oluyorsun da!..”

Fikriye, *dik ama yatıştırıcı*: - “...tamam, tamam!., uzatmayın!” *Apostol’a*: - “...hadi sen git, beri sonra gelirim..”

‘Kör’ Apostol, hemen gevşeyecektir; elini uzatıp, Fikri-ye’nin yanağından bir makas almayı dener, Fikriye elini hışımla itiyor.

Bu, nedense Apostol’u çok güldürüyor; yıllık, ahlâksız sarhoş gülüşü. O sırada arkadakiler yeni bir

şarkıya başlar. Yeni şarkı, Apostol'un gözlerinin parlamasına neden olur; arkadan gelen şarkı seslerine katılarak, orada kurulu içki masasına doğru, aynı şarkı söyleyip uzaklaşır.

Çardağın ait olduğu bağ evi münzevi ve köhne bir evdir; pencereleri ışsız.. Dışarıda, iki gemici feneri yakılmış, derme çatma bir masa kurulmuştur; 'Kör' Apostol ve hempaları, hem eğleniyor hem içiyorlar. Sis o kadar yoğun ve kahrıdır ki, onların buldukları yer, çardaktan hayal meyal seçiliyor: Bu dumanın içinde, 'Kör' Apostol, şarkısını söyleyerek, âdeta kayıplara karışır.

O görüntü üzerine, Fikriye ile Mithat Bey'in muhaveresi düşecektir:

Mithat Bey, önce dışlerinin arasından, Apostol'a: - "...alçak herif!" Sonra sesini daha alçaltarak, Fikriye'ye: - "...sisten bilistifade, kaçabiliriz hissindeyim. Gittikçe kesafet peyda ediyor."

Fikriye: - "...keşki yapabilsek!" Mütereddit: - "...biraz daha sarhoş olurlarsa, belki..."

Mithat Bey: - "...belki değil, muhakkak; başka çaremiz yok..."

Tam o sırada, çardağın hemen gerisinde başlayan üziim asmalarının arasından bir çıtırtı işitilir.

Fikriye ile Mithat Bey'in tarafında bekleyen Rum nöbetçi ve sisin arasında zor seçilen asmalar; nöbetçi çıtırtıyı itilmiştir, sesin geldiği yana ilerleyip yüksek sesle soruyor.

Nöbetçi, ihtiyatlı, yüksekçe bir sesle: - "...kim var orada?"

Sorusunu sorduğu zaman, asmaların arasına girmiştir, ayıtı anda sisin karanlığın ve asmaların arasından Arslan Kap-tan'ın sağ kolu Tek gözlü İsmail'in ve bir başka adamın, ellerinde çekilmiş kamalarla sessizce fırladığı ve nöbetçiyi alaşağı ettiği görülür; her şey bir anda olup bitmiştir.

Sarhoşların masasında kimse olayın farkında değil, çalgı ve sarhoş ağzıyla şarkı sürüyor.

Fikriye ile Mithat Bey, birbirine ümit ve heyecanla bakışırlar.

Fikriye: - "...ne oluyor?"

Mithat Bey: - "...şimdi anlarız..." Yanındaki çeteci Türk-lere: - "...çocuklar, tetik olun!"

Demesine kalmaz, sisin dumanı arasında, öteki Rının nö betçinin, öteki taraftaki asmaların arasına çekilip, iki kişi tarafından, ellerindeki kamalarla sessizce haklandığı fark edilir.

O sırada, yanlarındaki Türk çetecilerden birisi (Recep), heyecanlı bir sesle konuşacaktır.

Recep: - "...Beyim, bunlar bizimkiler!"

Üzüm asmalarının arasından ve sisin dumanım aralayarak, Tekgözlü İsmail ve iki adamı (Yakup ve Kuloğlu) beliriyorlar; elleriyle Mithat Bey ve Fikriye'ye gelmelerini işaret ediyorlar.

Fikriye ve Mithat Bey, heyecanlı fakat ihtiyatlı, önce iki tarafa, sonra hâlâ sarhoşluğun sarmalında

çalıp söyleyen Rumlara bakıyorlar; sonra da, usul usul, sessizce Tek gözlü İsmail'in bulunduğu yana doğru yürümeye başlıyorlar.

'Kör' Apostol ve adamları, sarhoşluğun ve hovardalığın zirvesinde, eğlenirken; birden Apostol'un gözleri fal taşı gibi açılır; gördüğüne inanamaz. Uzaktan, sisin perdesi arkasında, Fikriye ile Mithat Bey'in firara çalıştığını fark etmiştir: asmaların arasına girmek üzereler.

'Kör' Apostol, silahı çekip, rasgele karanlığa boşaltırken, adamlarına bağıyor, *sarhoş narası alıyor*: - "...davranın vre, kaçıyor bunlar!"

Apostol ve hempaları, sarhoş kafayla, kaçanların arkasından bağa doğru ateş ederek, koşmaya kalkışınca; birden, oraya gizlenmiş olan çetecilerin doğrulup, çardağın iki yanından, Rumlara ateş ettiği görülecektir; daha ilk salvoda, Rum eşkıyasından bir ikisi vurulup yere seriliyor; vurulmayanlar, ister istemez duraklayıp, siper aranıyorlar. Bu duraklamadan yararlanan Mithat Bey, Fikriye ve Türk çeteciler, sisin arasında kaybolmuşlardır.

(Sahnenin sonlarına doğru, Rumların müziği kesilecek, silah cayırtısının gerisinden, kurtuluşun sembolü olan leitmotiv niizik işitilmeye başlayacaktır; sonraki sahnede de devam edecek.)

Ereğli Yolu, Rum Kövü'nde Bağ, bağın, ağaçlık, başka bir köşesi; gece.

Kalın sis, arasında hayal meyal bir atlılar grubu, çevresinde vaya çeteciler. Bağ evi çevresindeki müsademe devam ediyor; silah sesleri sürmektedir.

Kuvâ-yı Milliye çetecisi Arslan Kaptan, çift fişeklik, çift tabanca, karna ve uzun namlulu silahıyla huysuzlaşan atının üzerindedir; yanı başındaki ata Fikriye bindirilmiş. Mithat Rey, ona tahsis edilen ata binecek; ayağı üzengidedir, eğere yükseliyor.

Arslan Kaptan, *gülerek*, Fikriye'ye, "...geçmiş olsun, küçük Bey!" *Ala binmiş olan Mithat Bey'e*: - "...sana da, kumandan! F.lini çabuk tut, sizi selâmete çıkaralım."

Mithat Bey: - "...sağ çalasin! Biz hazırız, kaptan!"

Arslan Kaptan'ın tüfeği tutan elini havaya kaldırmasıyla, zaten huysuzlanan atlar, yola saldırır.

Fikriye, Mithat Bey, Arslan Kaptan önden; onlara refakat edeceği anlaşılan, diğer beş miisellah atlı arkalarından, sise dalıp, karanlığın içinde kayboluyorlar.

Geride iriyarı, kır düşmüş torba sakalı, çapraz fişeklikleri ve iriyarı vücuduyla Kuloğlu; az ötesinde, kurtarılan Recep ve arkadaşı, üç beş de başka çeteci kalmıştır, bir de, atlar. Kuloğ-Itı, önce arkadaşına, sonra Recep'e, birer mavzer atıp, konuşur. Kuloğlu: - "...davranın, şu işi bitirdim!"

Recep, *tüfeği havada kapar*: - "...ula Kuloğlu, bizi nasıl buldunuz?" *Yürürken*: - "...hele , hu kördumanda?"

Başta Kuloğlu, yayalar, -iki silahlı çeteciye atlara nöbetçi bırakıp- bağ evindeki müsademeye takviye gidiyorlar. Yaklaşan silah sesleri...

Kuloğlu: - "...Mevlût'e dua edin, Recep! Haberi o getirdi: Öldü diye bırakmışlar..."

Ereğli Yolu, birbirine zincirlenecek, firar görüntüleri; gece.

(*Atların, doludizgin nal sesleri, bir de kurtuluş leilmoloiv*) n iiziği ün eği içi> ided ir.)

Gece sisinin yoğunluğu arasından, heyula gibi soldan yaklaşıp, belirginleşerek, sonra sağa ilerleyip aynı duman perdesi arkasında kaybolan atlılar: Önde Arslan Kaptan, Fikriye ve Mithat Bey, arkada beş çeteci; ağaçlık bir arazi, etraf bağ bahçe.

Sabah aydınlığı belirmiş, sis çok daha a? yoğun; engebeli, kayalık bir vadide, küçük bir dere; aynı arlılar, yine bnde Arşları Kaptan ve Fikriye ile Mithat Bey, geride çeteciler; derenin bir kıyısından belirip, sığ suda at koşturarak, öteki kıyıya geçiyor, bir dönemeçte kayboluyorlar.

Aynı atlı grubu, aynı tertiple, karşılarında belirmiş bir iki yol ağzına doğru yaklaşmaktadır; güneş doğmuş, etraf تنها, ağaçlarda kuşlar; atlar yavaşlamıştır, atlıların aralarında konuştukları görülüyor.

Ereğli Yolu. Bir önceki sahnede önde görülen, iki yol ağzı; sabah.

Yolların ikisi de toprak, bakımsız, patikadan bozma; atlıların yaklaştığı görülüyor: Grubun tertibi aynıdır, atlar yavaş, yolcular rahat.

Arslan Kaptan, *hep öyle diri, şakacı*: - "...dinsizin hakkından imansız gelirmiş... öyle oldu: 'Kör' Apostol'un hakkından, Tek gözlü' İsmail geldi."

Öndeki üçlü aralarında gülüşürler.

Arslan Kaptan, *daha ciddi*: - "...bunlar Yirmiler Çete-si'nin bir kolu, yerli Rtuunlardır... Yunan Ordusu, Bursa'dn diye, şımardılar..."

Fikriye, *yorgun ama mutludur*: - "...size ebediyyen minnettar kalacağız, Arslan Bey!"

Arslan Kaptan, *elini kaldırıp*: - "...yooo, Mevliid'ün hakkını yemeyelim... yaralı yaralı, onca yolu tepip, bizi bulmasaydı..." *Susar, iki kolunu iki yana açıp*: - "...di mi ya?"

Atlılar, iki yol ağzına varmışlardır. Mithat Bey, dizginlerini çekip, atını durdurur.

Mithat Bey: - "...Fikri haklı. Kaptan! Hakkınızı bilmem nasıl ödeyeceğiz." *Az susar*: - "Ankara'dan bir emriniz olacaksa?..."

Arslan Kaptan, *mütevazı, sözünü kesiyor*: - "...ne haddimize, ne haddimize!.." *Eliyle yukarı çıkan yolu gösterip*: - "...sizin yol bu yol, ucu Karadeniz'e dayanır..."

Mithat Bey başı çeker, Fikriye arkasından, atları yukarı yola çeviriyor, yavaş yavaş uzaklaşmaya başlıyorlar.

Arslan Bey arkalarından bakıyor, silahlı elini havaya kaldırmasıyla, çetecilerden üçü ayrılıp, Mithat

Beyde Fikriye'nin arkasına takılıyor.

Arslan Kaptan, *arkalarından yüksek sesle*: - "...Mustafa Kemal Paşa'ya selâm.. Ankara kapısını açık tutmaktayız..."

(Sahnenin sanlarına doğru, atların nal sesleriyle birlikte, kurtuluş leitmoti > müziği öne geçip yükselecek, sonraki sahenin başında da devam edecektir.)

Ankara, Ziraat Mektebi; gündüz.

Binanın önünden, bir takım asker; başlarında mülâzımları, okulun arka tarafına doğru, uygun adını kıvrılmaktadır. Nöbetçiler yerli yerinde. Cümle kapısında, eskisinden farklı ve yoğun giriş çıkış trafiği.

Paşa'nın otomobili etrafında, seyislerin başında beklediği birkaç at arabası; hava rüzgârlıdır, estikçe yerden toz kaldırıyor.

(Yürümekle olan askerlerin düzgün ayak sesleri, rüzgârın vınlaması-, kurtuluş leitmotiv müziği.)

Ankara, Ziraat Mektebi. Krkân-ı Harbiye-i Umûmiye koridoru; gündüz.

Üniformalı ve sivil, gidip gelenler: bunların arasından, koltuğunda dosyasıyla, Halide F.dip Hanım.

Koridorun derinliğinden daktilo sesi, arada bir telefon zilleri, ayak sesleri.

Halide Edip İlanım, meşgul ve alışkın tavrıyla, riyaset makamına yönelecektir. Kapı kapalı, önünde, Mustafa Kc-

iral'in genç yaveri Muzaffer Bey duruyor. Halide Edip Hanım'ı görünce gülümser.

Halide Edip Hanım: - "...merhaba, Muzaffer! Reis Paşa buradaymış!"

Muzaffer, *üzgün*: - "...buradalar, Halide Hanım!"

Halide Edip Hanım, Muzaffer'in kapıyı açmayıştından biraz hayrete düşmüş, biraz tedirgindir; kaşlarını kaldırarak sorar.

Halide Edip Hanım: - "...ne o, yoksa yasak filân mı?"

Muzaffer Bey, *özür dileyerek*: - "...maalesef, efendim!" *Af tebessümüyle*: - "Reis Paşa'nın riyasetinde, hafi bir içtima yapılıyor... bana verilen emir hudut..."

Ankara, Ziraat Mektebi, Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyaseti Makamı; gündüz.

Bol sigara dumanı, müzakerenin uzun sürdüğüne işaret, kirli kahve fincanları, çay bardakları; makam masası üzerinde, telgraf suretleri, vs.

Ali Fuat Paşa, Miralay İsmet ve Miralay Refet Beyler, ayrı koltuklara oturmuşlardır; Mustafa Kemal Paşa, ayakta. Duvardaki Osmanlı haritasında, elindeki işaret değneğiyle Garp Cephesi'ni işaretleyerek, konuşmaktadır.

Mustafa Kemal Paşa, *ciddi ve kararlı*: - "...meseleyi şu şekilde hal mümkündür: cepheyi ikiye ayırmak!.." *Haritada göstererek*: - "Mühim akşamı ihtiva eden sahayı. Garp Cephesi tesmiye ederek... İsmet Bey'in kumandasına tevdi etmek..." *Haritada güneyi gösteriyor*: - "... cenup kısmını da, Konya havalisine göndereceğimiz, Refet Bey'e vermek!.." *Susar, sonra daha yumuşak bir sesle*: - "Bittabi, her iki cephe, doğrudan doğruya, Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyâseti'ne merbut bulunacaktır."

Mustafa Kemal izahat verirken, İsmet Bey'le Refet Bey, önce birbirlerine, sonra ikisi birden, Ali Fuat Paşa'ya bakıyorlar; onların gözüyle Ali Fuat Paşa, oturduğu yerden dikkatle, fakat mahzun bir tebessümle Mustafa Kemal Paşa'yı dinlemektedir.

Mustafa Kemal Paşa: - "...bir cihetten de, gerek dâhili isyan ve itaatsizliklere karşı... ve gerek harekât-ı harbiye nok-ta-i nazarından, kuvvetli bir süvari teşkilâtına ihtiyaç bariz görülmektedir... Böylece, yeni vaziyet ve vazifeler takarrür etmiş bulunuyor: Sür'atle muntazam ordu ve büyük süvari kütlesi vücuda getirilecektir..."

Ali Fuat Paşanın amorsundan Mustafa Kemal Paşa, elindeki işaret değneğini bırakır.

Kısa bir sükût, sessizlikte dışarıdaki rüzgârın ıslığı. Mustafa Kemal Paşa, Ali Fuat Paşa'ya doğru yürüyerek, *gönül aha bir yüz ifadesi ve ses tonuyla* sözlerini bağlıyor: -"...Ali Fuat Paşa'yı, yeni ve fevkalâde mühim bir vazifeye gönderiyoruz: Moskova'da Kuşlara, Anadolu'nun ifa ettiği cihanşümül rolü izah edecek: ...çünkü biz, Garp emperyalistlerine karşı, yalnız istiklâl ve hürriyetimizi müdafaa ile iktifa etmiyoruz... aynı zamanda, Garp emperyalizminin, güçleri ve malum vasıtalarıyla... Türk milletini emperyalizme vasıta olarak kullanmak taleplerine mâni oluyoruz..."

Mustafa Kemal Paşa, Ali Fuat Paşa'nın yanına gelmiştir; susar, elini Paşa'nın omzuna koyarak, ilâve eder: - "...bununla bütün insanıyeti hizmet ettiğimize kanıyız!.." *Tekrar susar, teker teker hazır bulunanlara bakarak, sorar*: - "...anlaşılmayan bir husus kaldı mı?"

Riyaset odasına bir sükût çöküyor; bu sessizlik içersinde, bir an, dışarıdaki rüzgârın ıslığı, pencerelerden acı acı işitilecek tir.

Ali Fuat Paşa, *aynı mahzun gülümseme*-. - "...zannetmem! Her şey, çok sarıh görünüyor," *Kısa sükût*-. - "...gayet sarıh!" Refet Bey, *mütebessim, manidar*. - "...bence de!"

İsmet Bey, *ayağa kalkarak*: - "...gayr ı muntazam teşkilât fikri ve siyaseti... şu anda tarihe karışmıştır..." *Gülerek*: - "...birer çay daha içer miyiz?"

Mustafa Kemal Paşa, *Ali Fuat Paşa ile konuşmak üzereyken, dönüp seslenir*: - "...İsmet Bey, benimki kahve olsun!" İsmet Bey, yazı masasına yönelmiştir; başına gelince bir düğmeye basar, dışarıda zil çalıyor.

Ankara, Ziraat Mektebi, Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyaseti, makam kapısı; gündüz.

Kapının önünde, Başyaver Salih Bey'lc (Bozok) Muzaffer Bey duruyor; Salih Bey, elinde bir şifre telgrafi tutmaktadır. İki yanlarından gelip geçenler...

İsmet Bey'in çaldığı zil; koridorda uzak daktilo tıkırtısı, ayak sesleri.

Muzaffer Bey, *zili işitince*-. - "...tamam, bitti galiba! Ctlit-biliriz, kumandanım."

Muzaffer Bey içeriye süzülür; Salih Bey de arkasından. Muzaffer Bey, Refet Bey'le İsmet Bey'in bulunduğu yöne gidecektir; oradan talimat alıyor; Salih Bey, kısa bir duraklamayı müteakip, Ali Fuat Paşa ile görüşmekte olan Mustafa Kemal Paşa'ya doğru yönelir; yanında durur, topuklarını vurur.

Mustafa Kemal, arkası dönük, sigara içmektedir; başını ona çevirip, başıyla işaret ederek soracaktır: - "...hayrola çu-cuk, nedir o elindeki?"

Salih Bey, *uzatarak*: - "...*Ereğli* Kaymakamlığından, zata mahsus ve müstacel, bir şifre telgrafi... Hayati Bey getirdi, kumandanım..."

Mustafa Kemal Paşa, *mütehayyir*-. - "...hayırdır..."

Telgrafi alır, iki eliyle önüne tutarak okumaya başlar. Telgraf eski harflerle istinsah edilmiştir; Paşa, onu elinde tutarken, ne okuduğu işitilir: - "...Fikriye Hanımefendi, bugün İstanbul'dan gelmiştir; oraya ne suretle ve tarikle hareketi tasvip buyrulursa, emr-ü-irade-i devletlerine nııntazır olduğu arz olunur/ Karadeniz Hreğlisi Kaymakamı, Naci"

(*Mustafa Kemal Paşa telgrafi okuduğu sırada, hafif hafif La Tritesse/C.hopin piyano etüdü işitiliyor.*)

Mustafa Kemal Paşa, başım okuduğu telgraftan kaldırır; gözlerine hülyalı bir dalgınlık, yüzüne ciddi bir duygusallık ifadesi gelmiştir.

Mustafa Kemal Paşa, *kendi kendine mırıldanıyor*: - "...a be, n'aptın Fikriye!., çılgın çocuk!.." *Birden, Başyaver Salih Bey'in beklediğini fark eder; ciddi, kararlı bir sesle*: - "...beri bak Salih, Hayâti'yı bulasın bana... çabuk!"

Salih Bey, *birbirine vurulan topukların sesi*: - "...baş üstüne kumandanım!"

Mustafa Kemal Paşa, aynı hülyalı ve dalgın gözler, aynı ciddi duygusallıkla yüklü yüzüyle, görünmez bir hayale bakar gibi bakmaktadır.

(*Makam odasındaki bütün sesler silinmiştir, sadece piyanonun çaldığı Cbopin işitiliyor.*)

Mustafa Kemal Paşa, tekrar, elindeki telgrafa eğilir.

Karadeniz: S/S Kırım, gemisi; akşam.

(Önceki sahnede başlamış *La Tristesse/Cbopin piyanoyla sürüyor, rüzgârın ıslığı ve dalgaların sesi.*)

Suların karardığı anlar, ufukta bulutların uçları gurup kızılılığıyla tutuşmuş, bunları arkasına almış S/S Kırım, yumuşak dalgalı bir denizde ilerliyor; bacasından, katmerli kara dumanlar salıveren, eski tip, buharlı gemi.

S/S Kırım vapuru: 1. mevki salon ve bar; akşam.

Masanın üstü, eski harflerle Mustafa Kemal Paşa'dan gönderilmiş olan telgrafın sureti; yanı başında, bir sigarası tüten kül tablası, kibrit kurusu; Perricr maden suyu şişesi, yarısı dolu su bardağı, bir de Türk kahvesi fincanı.

Fikriye'nin bakımlı eli kadra girer, kül tablasındaki sigarayı alır, dudaklarına götürür.

Fikriye, sigarasından derin bir nefes alıyor, bütün varlığıyla telgrafa yoğunlaşmış olduğu belli; ona doğru eğilmiş, gerçek olduğuna kendisini inandırmak ister gibi bir hâli var, du-

manian düğüm düğüm telgrafın üstüne salıveriyor, dudaklarının titreşimlerinden içinden tekrar okuduğu anlaşılıyor.

Fikriye, telgrafi okumaktadır; kırık, dokunaklı bir ses: -“...muvasalatınızı şimdi haber alarak, yanınıza şayan-ı emniyet polis memurlarından birinin terfiki ile Ankara'ya hareket etmeniz Kaymakamlığa yazılmıştır...”

Fikriye, sigarasını tekrar dudaklarına götürür, bir nefes daha alır; dumanları düğüm düğüm bırakırken, okumayı sürdürür: - “...paraca olan ihtiyacınız buradan tesviye edilmek üzere, kaymakamlıktan temin edilecektir. Hareketinizin iş'arı Paşa Hazretleri'nin arzuları iktizasındandır,..”
Az susar, devamla- - “...sizin de buna göre hareket etmeniz muvafıktır.” *Az susar:* - “...Yaver Salih.”

Fikriye, gizli bir mutlulukla aydınlanmış gözleri nemli, kirpiklerinde belli belirsiz bir gözyaşı damlası, başını kaldırır, elini kalbine götürüp göğüs geçirir; bu sırada kamera, iyice onun yakınına girmiş olmalıdır; başında kalpağı, üstünde erkek kıyafetiyle, Fikriye.

Fikriye, *telgrafa bakmadan, o tek cümleyi tekrarlıyor:* -“...hareketinizin iş'arı... Paşa Hazretlerinin arzuları iktizasındandır... hareketiniz iş'arı... Paşa Hazretlerinin arzuları iktizasındandır.”

Fikriye'nin yarı amorsundan, derinlemesine salon ve uzaktan, amerikan bar: 20'li yılların konforu, renkli camlar, kristal bardaklar, kristal avize ve aplikler; eski tarz amerikan bar, yüksek iskemlelere tünemiş ya da ayakta iki öbek yolcu.

Sağdaki öbekte Ruslar: Bolşevik sakallı, beyzi gözlüklü, kalpağında kızıl yıldız olan, asabi bir erkek; iri göğüslü, aşırı tombul, meşin ceket ve meşin kasket giymiş, sarışın bir kadın; ellerinde votka kadehleri.

Soldaki öbekte, 'ecnebi' iki gazeteci: Vazgeçemediği piposu, golf pantolonu ile Jimmy Fovvler ve yolcu şıklığı ve Fransız zarafetiyle Marie-Laure Oiselet; Fowler'in elinde, Oise-let'nin gazetesi *Le*

Temps'in bir nüshası görünüyor, Matmazel Oiselet, bir elinde şampanya bardağı, öbüründe sigarası, onu dinlemektedir.

Mithat Bey: - "...tütüne fazla düştün, Fikri... hu senin ciğerlerine mûzır..."

Fikriye, irkilerek, başını kaldırır: Mithat Bey, yanı başına kadar gelmiş, farkında olmamıştır; kabahat işlemiş bir çocuk gibi, sigarasını kül tablasında söndürür. Mithat Bey, ayakta durmayı sürdürüyor.

Fikriye, *yer gösterip*: - "...buyursaydınız..."

Mithat Bey: - "...yo, hayır! Salon kalabalık olmadan, yemeğe inelim demiştin ya!..."

Fikriye, *hep aynı kabahatli çocuk refleksiyle*: - "...ha, sahi!"

Fikriye, kalkıyor Mithat Bey'le birlikte, yemek salonuna gitmek üzere, aralarında konuşarak I. mevki salonu terk ediyorlar.

Mithat Bey: - "...güvertede, câlib-i şüphe iki şahsa rastladım; birisi muhtemelen Yıldız İstihbaratı'ndan... telaşım bundandır."

Fikriye, *oralı değil*: - "...umurumdan hâriç! Baderna, kimse beni yolundan alıkoyamaz Mithat Bey!"

(Hareketli kamera, onlarla ilerleyecektir; amerikan bartn önünden geçiyorlar, kamera oradakileri de tarıyor, Marie-Laure Oiselet ile Jimmy Fowler üzerinde kalıp, Fikriye ile Macii Bey'in kadr dışına çıkmasına izin veriyor.)

S/S Kırım Vapuru, I. mevki yolcu salonu, amerikan bar çevresi; akşam.

Fovvler'in elinde, gözden geçirdiği Fransızca Le Temps gazetesi, ağzında piposu; Marie-Laure, sigarasının dumanları arasında, onu izliyor.

Marie-Laure Oiselet, *biraz sabırsız*: - "...eh bien, mon vieux... ne bitmez okumaymış bu!"

Jimmy F, *güler, piposunu eline cılır, gazeteyi uzatır*: - "...çok enteresandı... Kemal'in, Sevres'de değişiklik yapılmadıkça, İstanbul'la anlaşmayacağından emin misiniz?"

Marie-Laure Oiselet, şampanya bardağını dudaklarından ayırıyor: - "...o haber eskidi, Jirnmy! Şu anda, değişiklik yapılsa da, anlaşmayacağından eminim!"

Jirnmy F, *viski bardağını dudaklarına götürüyor*: - "...neden Matmazel, sorabilir miyim?"

Marie-Laure Oiselet: - "...kaybedecek, neyi kaldı ki?"

Ankara, İstasyon'daki Direksiyon Rinası; akşam.

Villa tarzında inşa edilmiş, muhkem, iki katlı büyük bina; bazı pencereleri aydınlık. Kapının önünde, içinde şoförüyle, Mustafa Kemal Paşamın otomobili duruyor, kapıda bir de nöbetçi.

İstasyonda, manevra yapmakta olan bir lokomotifin solumaları, arada çaldığı düdüğü, vagonların tıkırtıları uzaktan işitiliyor.

Mustafa Kemal Paşa (beli kuşaklı devetiiyü pardösü) önde olmak üzere, içerden birkaç kişilik bir grup dışarıya çıkıyor; aralarında konuşuyorlar; Başyaver Salih Bey, Kalem-i Mahsus'tan Hayati Bey, daha arkada Bekir Çavuş, vs. şoför derhal yerinden fırlayıp, Paşa'nın bineceği kapıyı açıyor.

Mustafa Kemal, *memnun, iki tarafına bakarak*: - “...aferin, güzel olmuş! Yakında buraya intikal ederiz...”

Arabasına doğru yürürken, birden aklına gelmiş gibi durarak, Hayati Bey'e dönecektir: - “...şey, Hayati... Fikriye'nin gelmesi takarrür ettiğine göre... odasının tanziminde biraz istical edilsin...”

Hayati Bey, arabaya binmekte olan Mustafa Kemal Paşa ya eğilerek cevap veriyor: - “...müsterih olun Paşa'rn, yarına hazır olur.”

O esnada Salih Bey ve şoför arabanın önündeki yerlerim almışlardır; araba, farlarını yakarak, akşam karanlığı içinde Direksiyon Binasının önünden hareket ediyor.

Mustafa Kemal başa, arabanın arka koltuğunda, araba hareket ettikten sonra, dudağına bir sigara iliştirir, sonra yakmak için ceplerinde çakmağın araştırırken, eline bir kağıt gelir; çıkarır, kâğıda bir göz atar; sigarası dudağında öylece kalır. (Kamera, Mustafa Kemal Paşa'nın, dalgın, biraz da mahzun yüzüne yaklaşıyor, bu Fikriye'nin hareket elliğini bildiren telgraftır, Paşa'nın onu içinden okuduğu gözlerinden hissedil-melidir.)

(Flash-Back sahnesi geliyor)

İstanbul, herhangi bir yalı boyu, Boğaz ya da Adalar; gündüz ve yaz.

(Flash-Back sahnesidir)

Tenteli, iki atlı bir binek arabasına, zamanın modasına göre şık giyinmiş, bir genç kız binmek üzeredir. Elinde kıyafetine uygun bir güneş şemsiyesi türüyor.

Bu esnada, şemsiyeyi kameraya tutarak kapamaya çalıştığı için yüzü görünmez; şemsiye kapandığı zaman, Fikriye'nin soylu bir tebessümle aydınlanan yüzü meydana çıkar, birkaç saniyelik bir tebessümdür bu, sonra genç kız arabaya binmeye davranır.

(Bu görüntünün üzerinde, hem gerilerden Chopin'in iinlit l.a Trisiesse “Hüzün” adlı etüdü piyanoda işitilmeye başlar; hem de, Mustafa Kemal'in cebinden çıkardığı telgraftı off olarak okuduğu işitilir.)

Mustafa Kemal Paşa: - “...Mithat Bey, Fikriye Hanımefendi ile birlikte, bu gece alaturka saat beş buçukta, Kırım vapuru ile İnebolu'ya hareket eylediği ve esbab-j seyahatleri temin ve keyfiyet İnebolu Kaymakamlığı'na telgrafla bildirildiği arz olunur efendim. Kaymakam Naci...”

(Flash-back sahnesinin sonudur)

(Chopin'in L.a Tristesse diye bilinen ünlü piyano etüdü, geride çalınmaya devam eder, bir sonraki sahneye onunla girilecektir.)

S/S Kırım, I. mevki yemek salonu; gece.

Bir piyanonun tuşları üzerinde gezinen bir çift kadın eli: Fikriye ve çaldığı piyano olmak üzere, Kırım vapurumun I. mevki yemek salonunu derinlemesine görür; biraz yıpranmış olmakla beraber, dönemin lüksü ve konforu ile donanmış bir salon. Avizeler, aplikler, servis yapan iki, ya da üç garson; daha önce salonda gördüğümüz üç Bolşevik yolcu, başka bir masada Marie-Laure ile Fowler; piyanoya daha yakın olan bir masada ise, sigara içerek, biraz tedirgin, Fikriye'yi dinleyen Mithat Bey.

Mithat Bey, daha fazla sabredemez, sigarasını söndürüp kalkar, Fikriye'nin yanı başına gelir, sonra gülümseyerek, fakat ciddi bir sesle onu ikaz eder: - "...bıraksan iyi olur, Fikri, kâfi miktarda dikkati çektin, bu gece!"

Fikriye, aynı kabahatli çocuk gülümsemesi, gözlerini kal-dtrarak: - "...affetmek, büyüklerin şamadandır Mithat Beyi (Piyano keser) ...piyano gördüm mü, dayanamıyorum..."

Fikriye, yemek salonundan çıkmak üzere ayağa kalktığı anda, beklemedikleri bir şey olur, Marie-Laure Oislet, alkışlamaya başlar; ona Fowler, arkasından Bolşevikler ve diğer yolcular katılır; çok değilse bile, manidar bir alkış!

Erkek kılığındaki Fikriye ile Mithat Bey, yürümelerini sürdürüyorlar, Fikriye sadece teşekkür makamında hafif gülümsüyor; kamera onları izler, Marie-Laure ile Fowler'in önünden geçtikleri sırada, onların üzerinde kalır.

S/S Kırım, I. mevki yemek salonu; gece.

Marie-Laure Oislet ile Jimmy Fowler'in yemek yedikleri masa; ikisi de hafif çakırkeyif görünüyorlar; Marie-Laure, Fikriye'nin ardından bakarak, alkışı yavaşlatırken konuşur.

Marie-Laure Oislet: - "...amatör bir Türk için, fevkalâde bir çalıştı, Jimmy... Chopin'in hakkını verdi diyebilirim..."

Jimmy H, müstehzi: - "...beni Matmazel, Tefik Paşa'mın Kemal'le conpromis teşebbüsü, daha çok alâkadar ediyor..."

Marie-Laure Oislet: - "...hayret mi ettiniz? Bence, ısrıra-madığı eli öpecek: Ferid Paşa, muvaffak olamadı; dâhili isyanlara ve Yunan taarruzuna rağmen, Kemal hâlâ yerindedir!"

Marie-Laure, susar; önündeki bonfileyi kesmeye davranırken, biraz alaylı bir dille dostuna bakıp, alaylı konuşur: - "...biz bile Ankara'ya, o yüzden gitmiyor muyuz, mon vie-ux?"

Jimmy Fowler ciddidir, yemeğe elini sürmemiş; işi büsbütün siyasete döküyor: - "...dostumuz Edd. J. de, O yüzden gelemiyor ya!.. Komünistlere karşı, Wrangel Rusya'da mağlup oldu; Kemalistlere karşı, Yunanistan'da Venizelos kaybetti... Kaybeden İngiltere'dir: ıı'est-ce pas?"

Marie-Laure, yemeği bırakıp, içki bardağına; o da daha ciddileşmiş gibidir: - "... eh bien!" *İçki bardağına uzanır:* - "...Sam Amca'nın 'mandat' iştahını kabartan da, belki bu-dur... kim bilir?"

Jimmy F; - "...Marie-Laure, öyle konuşuyorsunuz ki, sizi bazen karşı taraftan sanıyorum."

Marie-Laure, omuzlarını kaldırır, elindeki kadehi Jimmy Fowler'e doğru uzatır; şakacı bir çapkınlıkla işi yine alaya döker: - "Chopin'in tesiri olabilir." *Gülüyor:* - "...dünyada olmayacak şey yoktur, mon vieux..." *Kadehini dudaklarına götürürken:* - "...c'est la vie!"*

S/S Kırım, Fikriye'nin kamarası; gece.

Fikriye başından kalpağını çıkarmış, saçları omuzlarına dökülmüştür; gözleri, önünde bir yere bakıyor, bakışları buğulu, hülyalı ve dalgın.

Fikriye, telgraf suretini, yarağın yanı başındaki komodinin üzerine koymuştur; büyülenmiş gibi ona bakmaktadır; ceketini çıkarmış, yeleşini ve kravatını çözmüş, ama hâlâ erkek giyimi içindedir.

(Flash-Back sahnesi geliyor)

FJ NE YAPACAKSIN, LIAYAT HU İŞTE!

(Flash-Back sahnesidir)

Geçmişte, bir sonbahar akşamı, ortalık henüz aydınlık ama ışıklar yanmış; otelin gösterişli döner kapısı, camlarında yağmur çizgileri, yerler benek benek; alafranga bir kadın, fesli bir erkekle içeriye giriyor.

Kapıdan, üniforması üzerine Macfarlan bir yağmurluk giymiş olarak, Mustafa Kemal Paşa çıkıyor: Son derece şık, alımlı ve yakışıklıdır; yanına saygıyla gelen üniformalı otel kapıcısına bir şeyler söylediği görülür, sesi işitilmez, kapıcı derhal araba çağırma telâşına düşecektir.

(Kamera, kapıcıyı kadr dışında bırakıp, Mustafa Kemal Paşanın portresine yaklaşacaktır; Paşa, akşam karanlığına gelişigüzel dalmıştır: biraz yorgun ve kederli hissini vermektedir.)

(Flash-Back sahnesinin sonudur.)

Ankara, ufukta Ankara Kalesi profilinin çizildiği, karlı şehir görüntüsüne bir kar yeni yeni şehrin üzerine ufalanıyor, henüz her taraf beyaz değil; gündüz.

Taşhan'a giden cadde: Atlı, eşekli köylü kalabalığı; bu arada, izinli askerler; iki istikamette ağır ağır ilerleyen, kağnılar; eskisine oranla, daha kalabalık bir şehir görüntüsü. Uzaktan, bir atlı grubu yaklaşmaktadır.

(Şehir raharbası, kağnıların iniltileri, at ve eşeklerin nal sesleri, irili ulaklı anlaşılmaz muhavereler, uzak bir eşeğin anırışı, belki uzak bir ezan sesi.)

Belirli bir yakınlığı geldikleri vakit, onların 'Çerkez' Eı-hem Bey ve fedailerinden oluşan atlı gurubu

olduğu görülür. Şahane arı ve gösterişli kalıbıyla, başlarında Ethem Bey, iki yanında güvenilir ‘avuşları’, hafif ‘süratli’ Taşhan’a doğru ilerliyorlar.

un

Atluların aynı tempoda nal sesleri yaklaşır ve uzaklaşır.

Baytar Miralay Galip Bey, yanında iki mebusla caddeden atluların geldiği istikamete yürümektedir; atlularını görünce duraklayıp bakıyorlar.

Miralay Galip Bey, Ethem ve takımının ardından hiç de hoş olmayan gözlerle bakıp, yanındakilere konuşacaktır: -“... ‘Çerkez’ Ethem, bu! Kuvâ-yı Seyyare’yi Tevfik Bey’e bıraktı, hanidir burada: Hastaymış... Bahane!.. Komitacılık yapıyor, hedefi giyyâ yeni Garp Cephesi Kumandanı İsmet Bey, kulak asmayın, asıl hedef Reis Paşa’dır...”

Mebuslar, *miitebayyir*. - “...yapma yahu!”

Ankara, Taşhan; gündüz.

Taşhan civarındaki çarşının rabarbası, at aksırıkları, kağı gıcirtıları...

Üzerine ufak ufak yağın karın altında, eski ve köhne yapı. Kapısının önünde, Ethem Bey’in atlularını, hemen hepsi atlarından inmiş, sigaraları yakmış; ayrıca hana girip çıkan, her çeşit insan; sarıklılar, fesliler, kalpaklılar, vs.; bekleyen çeşitli hayvan, at eşek vs, bu arada sokak köpekleri.

Taşhan, Hacı Şükrü’nün odası; gündüz.

Duvarı asılı, Rusça bir afiş. Afişin üstünde, Lenin, Trotskiy profilden çizilmiştir; Rusça yazılar, ayrıca, kızıl yıldızı eliyle göğü kaldırmış, bir amele resmi.

(Kamera, afişten gerileyerek, odayı, Diyarbckir Mebusu Hacı Şükrü Bey’i ve misafiri Ethem Bey’i çerçeveler.)

I kının içindeki bir yerden, nispeten uzak bir tambur sesi işiilecektir: Emin Ağa'nın Acemaşırân Peşrevi’ni çalıyor.

Hacı Şükrü Bey, eski Aydın Cephesi Kuvâ-yı Milliye Kumandanı, son derece cana yakın görünen, neşeli bir adam; Taşhatı’daki odası, tam bir bekâr odası dağınıklığı içindedir;

bir kenarda semaver kurulmuş, çaydanlık fokurduyor, öte yanda nargile; Ethem Bey, tek iskemleye oturtulmuş, Hacı Şükrü Bey aynı zamanda ona yatak görevi yapan sedirin üzerindedir, semâverden çay servisi yapmakla meşgul; bir yandan da, alaylı alaylı konuşuyor: - “...Men’-i Müskirat Kanunu çıkmalı, rakıyı da bu bardaklarda içiyoruz; çay anason kokarsa kusuruna bakmayacaksınız!”

Ethem Bey: - “...lâtifenin de sırası? Zaten burnumdan soluyorum.”

Hacı Şükrü Bey, *çay fincanım uzatırken*: - “..hatalısın: Senin gücün, Kuvâ-yı Seyyare! Onun başında olmadın mı, neye yarar?”

Ethem Bey: - ağabeyim başında, yabancı mı?”

Hacı Şükrü, *çayını karıştırır, sinsi:* - "... Reşit Bey'e mer-bûc, Reşit Bey'in hayâlini bilir misin?" *Eğilir, sır söyler gibi:* - "...Müdafaa-i Milliye Vekili olmak!.. Yaaa! O olmazsa, Er-kân-ı Harbiye-i Umûmiye Reisi olmalıymış..." *Bir yudum alır, müstehzi:* - "Aşağı kurtarmıyor!"

Ethem Bey, dalmış, hâlâ çayın şekerini karıştırmaktadır; yüzü uzamış, canı sıkılmıştır. Konuşmaz, o sırada, oluşan sessizlikte, uzaktaki tamburun nağmeleri işitilmektedir, aynı peşrev.

Ethem Bey, *dalgın ve düşünceli:* - "...kim çalışıyor bunu?"

Hacı Şükrü Bey: - "...Hafız Rüstem Efendi." *Az susar:* - "...derin hocadır."

Tekrar susuluyor. Ethem Bey, biraz önce duyduklarını sindiremiyor; âdeta kendi kendine konuşur: - "...ağabeyimin gözü yüksektedir, bilirdim; bilirdim de... neden bana hiç bahsetmedi?"

Hacı Şükrü Bey, höpürdeterek çayını yudumlamaktadır; ona bakarak, az önce kaldığı yerden sürdürür: - "...kendini aldatma, kardaşım! Reis Paşa, ne ağabeyine fırsat tanır, ne sana! Burada ne konuşmuştuk, ya devlet başa, ya kuzgun leşe!" *Az susar, kollarım iki yana açıp:* - "...lâmı cimi kalmadı bunun!"

Ankara, İstasyon, Direksiyon Binası; gündüz.

İstasyonda bir tren kalkmak üzere, düdüğü, soluması, işitiliyor; sonra kampana çalar, üçüncü vuruş.

İnce ince ufalanan karın altında Seryaver Salih Bey, kapının önüne gelmiştir; bir nefer koşturur, atın yularından tutar, o, iner. Nefer, atı ahıra çekmeye götürürken, Salih Bey binanın cümle kapısına yürür. Nöbetçiler selâma duruyorlar.

Ankara, İstasyon, Direksiyon Binası, kalem-i mahsus odası; gündüz.

Odanın yeni döşendiği belli; bazı dosyalar, yığın halinde pencere içine konmuş, bazı evrak ortalarda. Dışardan daha uzak olmakla birlikte, hareket eden trenin solumaları ve uzaklaşan çığlıkları işitiliyor.

Hayati Bey, yazı masasının başına oturmuş; ziyaretçi sandalyesinde, Baytar Miralay Galip Bey, iri el kol hareketleriyle, konuşmaktadır. Kahve ikram edilmiş, elinde fincan ama boşalmış, bir süredir oturduğu belli.

Miralay Galip Bey: - "...kendim. Garp Cephesi Serbayta-rıyım, meselenin içindeyim yâni... bunlar, 'Çerkez' Ethem ve hempaları, İsmet Bey'c muarız... neden? Çünkü istedikleri gibi asıp kesemyccekler..."

Hayati Bcv, *sakın fakat sabırsız:* - "...bugün şahidi olduğunuz hâdise neydi?"

O sırada kapıdan içeriye girmiş olan Salih Bey, bir süre Miralay Galip Bey'i dinleyecektir.

Miralay Galip Bey: - "...hastayım bahanesiyle, Ankara'da komplo kuruyor: avenesiyle, Taşhan'a gidiyordu. Neden? Orada kiminle ne dolap çevirir? Tahkik vazifesi, elbette size terettüp ediyor."

Salih Bey, Hayati Bey'le manidar bakışırlar; sonra, Salih Bey, *saygılı.*, lâfa karışıyor: - "...miralayım, ben Meclis Serya-veri Salih... ikazınıza teşekkür ederiz... behemehal, icâbına tevessül edilecektir."

Miralay Galip Bey, *memnun, ayağa kalkıyor:* - "...âlâ!" Hayati Bey'i başıyla selâmlıyor: - "...ben vicdani vazifemi yaptım."

Salih Bey'le kapıya doğru yürüyorlar, cl sıkışırlarken, son sözlerini sarf ediyor: - "...ha, bir de Çerkezlik davası var... Kuvâ-yı Seyyâre'de kim ki Çerkez'dir, o imtiyazlı... günden güne teraküm ediyorlar... mukayyet olunuz!" Çıkıyor: - "...hadi eyvallah!"

Salih Bey: - "...güle güle, miralayım."

Galip Bey çıktıktan sonra, Salih Bey I layâti Bey'c doğru bakar; yüzünde ciddi, biraz şaşkın, biraz endişeli bir ifade vardır; doğru yazı masasının başına gelir; oradaki manyetolu telefonu çevirmeye başlar; bu sırada Hayati Bey'le konuşurlar.

Hayati Bey, *biraz şaşırmış, biraz üzgün:* - "...yahu bu dedikleri, istihbaratımızı teyit ediyor."

Salih Bey, *telefonu kulağına alırken:* - "...hem de nasıl! Paşa'yı haberdar edeceğim."

Ankara, Ziraat Okulu, büyük oda; gündüz.

Kalaba'ya bakan pencereden gökyüzünden, ince bir karın, sonbahar bozkırına ufalandığı görülüyor.

(Kamera, geçmeyle birlikte gerilemeye başlamaktadır; Dr. Adnan Bey'in sözleri, repliğin yarısına kadar pencere ve kar görüntüsü üzerine off olarak düşüyor.)

Dr. Adnan Bey : - "...bir kere sıtma, hepimizin kanına girmiş; vücudu o zayıf düşürüyor; ayriyeten, şu havaya baksanıza... Teşrin-i Sâîi'de kar, sühunet taht'es sıfır... insan hastalanmaz mı?"

O sırada masanın üzerindeki telefon çalmaya başlar.

Mustafa Kental Paşa, yazıhane koltuğuna oturmuştur; masanın üzerinde tespahi, tabakası ve kül tablası, ayrıca bazı evrak ve kitap; yanı başında ayakta Dr. Adnan Bey duruyor; öteki iki koltukta, Fevzi Paşa ile Halide Edip Hanım oturuyorlar. Mustafa Kemal Paşa, uzanıp telefonu alıyor.

Mustafa Kemal Paşa: - "...evet, sen misin Salih? Hayrola?" *Susar dinlemeye başlar, sonra ahizeye.* - "...Eihcm Bey mi?" *Kısa sükût-*. - "İrtibatı kiminledir, tespit edildi mi?"

Mustafa Kemal'in telefon muhaveresi sürerken, Halide Edip, önce Dr. Adnan Rey'le bakışıyor; bakışlarında istifham ve merak; arkasından Dr. Adnan Bey'le Fevzi Paşa bakışıyor, biraz da endişe hissedimelidir.

Mustafa Kemal Paşa, *ahizeye, kesin ve kararlı:* - "...anlaşıldı: her ihtimale karşı, bina ve etrafında tedbir alın! Mademki, orada oturacağız..."

Mustafa Kemal Paşa, telefonu kapatırken, diğerlerinin gözlerindeki merakı fark etmemiş gibi, Dr. Adnan Bey'e dönerek, tabii bir sesle soracaktır: - "...tamam mı Doktor, çıkarabilir miyim?"

Dr. Adnan Bey, *toparlanır*: - "...ah, şey!., evet. Paşam: müsaadenizle!"

Mustafa Kemal Paşa, daha önce, Dr. Adnan Bey'in tavsiyesiyle koltuğunun altına koymuş olduğu, vücut termometresini oradan çıkarıp, Doktor'a uzatıyor; bunu yaparken de, bu defa Fevzi Paşa ile Halide Edip Hanım'a dönüp telefon hakkında izahat verecektir.

Mustafa Kemal Paşa, *biraz sıkkın*: - "...Ethem rahat durmuyor... birtakım temaslar yapıyormuş... Garp Cephesi'nin zapt-ü-rapl altına alınması, tasavvurlarını altüst etti..."

Halide Edip Hanım: - "...ağabeylerinin telkini olamaz mı? Tcvfik Bey, asabi; Reşit Bey, haris ve küstah imiş... öyle duydum.."

Fevzi Paşa, *sakin ve emin*: - "...yok efendim, cephede maksatlı mesele çıkarıyorlar... şu Karakeçili meselesi yâni... yeni bir müfreze tertip ediyorlar, Erkân-ı Harbiye'niri malûmatı yok; bilahare, Ceph Kumandanlığı, Simav ve Hava lisi Kumandanlığını ihdas ediyor, şiddetli itiraz vs..."

ü sırada ışığa tutup termometreyi inceleyen Dr. Adnan Bey, *dereceyi okuyup* kaygılı bir sesle ortaya konuşur: - "...neredeysi otuz dokuz!" *Mustafa Kemal'e*: - "...hararetiniz var, Paşam: suret-i kat'iyede, istirahat etmelisiniz..."

Mustafa Kemal Paşa, *şaka yollu*: - "...yapma Doktor, istirahatın sırası mı?"

Tam o sırada, kapı tıklatılır; açılır, içeriye yaver Muzaffer Bey girer; elinde bir telgraf tutmaktadır; topuklarını vurup Paşa'yı selâmlar.

Mustafa Kemal Paşa, *ona dönerek*: - "...nedir çocuk?"

Muzaffer Bey, *saygılı bir tavırla, özel bir sesle*: - "...şey, Paşa Hazretleri... İnebolu Kaymakatılığı'ndan bir telgraf... zata mahsus." *Telgrafi uzatır.*

(Mustafa Kemal Paşa telgrafi alacağı sırada kamera ona yaklaştırmaya başlayacaktır; aynı anda, gerilerden hafif ve uzak, Chopin'in parçası La Tristesse işitilmeye başlıyor:)

Paşa, telgrafi alır, okumaya eğilir; bu sırada, bakışlarında yumuşak bir hüznün, dudaklarında mahzun bir gülümseme beliriyor; telgraf kâğıdını, sumenin üzerine bırakırken, hazır bulunanlara dönerek, aynı mahzun gülümseme ile konuşacaktır: - "...mutlak istirahat!., a be, bunu hanidir dinlerim!.." *Dr. Adnan Bey'e doğru*: - "...istirahata vakit var mı ki, Doktor..." *Diğerlerine dönerek*: - "...Dircksiyon'a naklettik, Mithat inebolu'ya muvasalat etmiş." Biraz susar, tespiline uzanır, elinde oynayarak konuşacaktır; biraz yorgun ve bezgin.

(Müzik kaybolur.)

Mustafa Kemal Paşa, *göğüs geçiriyor*: - "...beride Ethem Bey!., sırtlan gibi etrafımızda dolaşmaktadır..."

Ankara, Ethem Bey'in evi, yatak odası; gece

Duvardaki rakkaslı saat, saatin rakamları Osmanlı rakamlarıdır; sabahın -alaturka saate göre- 03.10'unu göstermektedir.

Kamera aşağıya doğru kayarak, yatağı başucundaki komodine iniyor eski tarz bir komodin, üstünde bir sürahi su, hır bardak, Ethem Bey'in silâhı, o dönemde tüberküloz has-

falarının kullandığı bazı ilaçların şişeleri, ya da kutular; Et-hem Bey'in cüzdanı ya da para kesesi.

Ethem Bey, sıkıntılı bir uyku içindedir; tedirgin ve huzursuz; bilinçaltındaki gerginlik uykusunu etkiliyor, yüzünde belirip kaybolan gerilimi tikleri, teneffüsün hızlanması, hatta terleme, başını sıralı sırasız, sağa sola çeviriyor. Sadece rakkaslı saatin tik takları işitilmektedir.

Ethem Bey'in sesi *gizli bir öfkeyle yüklü*: - "... Yunan'ı Salihli Cephesi'nde durduran kim, ben değil miyim? Anzavur Ahmed'in başına cellât kesilen... Adapazarı, Bolu ve Düzce İsyanları'nı bastıran?.., mâruz kaldığımız muamele revâ-yı hak mıdır?"

Ethem Bey'in yüzü, gittikçe daha terlemektedir. Saatin tıkırtısı sürmektedir.

Ethem Bey: - "...Nizamiye askeri acz içindeyken, Hızır gibi yetişip, Yozgat'ta Çapanoğulları'nı hâk ile yeksan eden kimdir? Ben değil miyim? Reis Paşa, bu haksızlığı nasıl irtikâp eder?"

(Kamera bu sözler duyulurken Ethem Bey'e daha da yaklaşıyor. Saat rakkasının yanı sıra, Taşhan'daki uzak tambur sesi işitilmeye başlıyor.)

(Flash-Back sahnesi gelmektedir.)

Ankara, Taşhan, Hacı Şükrü Bey'in odası; gece.

(Flash-Back sahnesidir.)

O bekâr dağınıklığı içersinde, Hacı Şükrü Bey, asabi ve olduğundan farklı bir hiddet içinde, elini uzatmış, görünmeyen Ethem Bey'i suçlamaktadır.

Hacı Şükrü Bey, *yüksek sesle*: - "...hadi oradan, korkak! Sende ihtiyat, miskinlik mertebesine iniyor. Reis Paşa da kim, iki kurşunluk canı var! Vur gitsin!"

'Vur gitsin' sözleri, yankılanır, her yankılanışta yükseliyor.)

(Sahne başka bir Flash-Back sahnesine zincirlenir.)

1,17

Cephe Kumandam İsmet Bey, masasının kenarına ilişmiş* tir, üniformalıdır; o da, görünmeyen bir Ethem Bey'e ikna edici bir ifade ve tonla konuşuyor.

Miralay İsmet Bey, *yumuşak*, zaman zaman *gülümseyerek*: - “...bunlar müfsitlerin maksatlı rivayetleri... Allah hepsi* nin belâsını versin!.. Can-ü-gönülden ifade edeyim ki, ben sizi Ali Fuat Paşa’dan ziyade sever ve takdir ederim.. Aramızdaki suitefehhümü izale etmek mecburiyetindeyiz, sizi üniformalı görmeyi arzu ederim; hizmetinizle mütenasip rütbeyi tevdi etmek, benim vazifemin hudutları dahilindedir.”

(Bundan önceki sahnede olduğu gibi, bu sahnede de, rakkaslı saatin tik takları sürüp gidecektir, fakat tambur sesi silinmiştir.)

(Flash-Back sahnesi geliyor.)

Zamanı ve mekânı belirsiz, bir alt bilinç görüntüsü.

Ethem Bey’in ağabeyi Reşit Bey, son derece asabi ve hiddetlidir; hareket halinde, muhtemelen bir yerde gidip gelerek konuşmaktadır.

Reşit Bey, yine kendisi görünmeyen Ethem Bey’c, arada yüzünü dönerek, arada eliyle suçlayıcı bir jest yaparak, *öfkeli*, *sesini yükselterek* konuşmaktadır: - “...ne suizanm, ne suitefehhümü, bunların hepsi boş lâfl., bizi oyalıyorlar, mak-sad-ı asli, zaman kazanmaktır. ...bu fırsatı onlara verecek miyiz? İstedikleri...” *Eliyle boğazını işaret ederek*: - ... “bizim kellelerimiz, anlamıyor musun?”

(‘Bizim kellelerimiz’ sözleri yankılanıp yükselerek, tekrarlanıyor; bu esnada, görüntünün üzerine, Ethem Bey’in, yastıkta huzursuz baş görüntüsü hindirilecektir; bu kısa sürer. az sonra, Ethem Bey görüntüsü kalacak. Reşit Bey silinecektir.)

Ankara, Ethem Bey’in evi, yatak odası; gece.

Ethem Bey’in yastığındaki başı; Alm boynu ve yüzü boncuk boncuk ter, bir kâbus geçirdiği açıkça görülüyor; iki yanına doğru, gidip gelen başı, takallüs eden yüzü; sonunda birden sıçrayarak uyanışı.

Yatağında Ethem Bey, uzun, zayıf ve savunmasız; hızlı hızlı teneffüs ederek, boş gözlerle çevresine bakınıyor; elini komodinin üstündeki sürahiye uzatır, bardağı alıp su koyarak, iki yudum içer; sürahiyi yerine bırakırken, bardak elinde, ayaklarını yere indirir, yatağın içinde oturur. Hâlâ kendine gelememiştir; bakışları odada olmayan binlerini dinlermiş gibi, dağınıktır.

(Kamera ağır bir traveling hareketiyle ona yaklaştırmaya başladığı andan itibaren, çeşitli kişilerin söyledikleri, üst üste ve kartştk olarak -off- işitilecektir.)

Ethem Bey’in yüz ifadesi duyduklarına göre değişiyor.

Hacı Şükrü Bey’in sesi *sert*: - “...arkadaş bu böyle gitmez, ya herrû, ya merrû!”

Reşit Bcy’i sesi *küstah*: - “...Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Reisliği, bana anamın ak sütü gibi helaldir... hizmet ve mihnet bizim, ikbal ve şöhret onların! ...yağma yok!”

Miralay İsmet Bey’in sesi *yumuşak*: - “...bunlar suizan... müfsitler aramızı açmaya gayret ediyor...”

Hacı Şükrü Bey'in sesi *sert*: - "...arkadaş bu böyle gitmez, ya herrı ya merrû!"

(Bu gergin ve gerilimli sahnede, saat rakkasının tik takları gerilime göre ayarlanacaktır; son sözler işitilirken, Ethem Bey'in ter içindeki yüzü, çerçevede görülmektedir; bu yüzün üstüne, Taşhan'daki yüzü bindiriliyor; sonra ilk görüntü silinip, ikinci görüntü netleşecektir.)

Ankara, Taşhan: Hacı Şükrii Bey'in odası; gündüz.

Şimdi tedirgin, gizli bir asabiyet ve gerilim içindeki, başka bir Ethem Bey'in görüntüsü vardır, *(Kamera ondan geriliyor;*

bu gerileme esnasında, onun karşısında söylediklerini dinlemekte olan Hacı Şükrü Bey, amorsdan kadra girecektir.) İkisi daha önce görülmüş olan konumdadırlar: Ethem Bey, iskemleye oturmuş, Hacı Şükrü Bey, sedirin üzerinde; odada aynı bekâr odası dağınıklığı, kitaplar, gazeteler, nargile, vs.

Saat rakkasının tikiakları kaybolmuştur, yalnız zaman zaman, uzaktan tambur sesi işitiliyor. Tambur, yine klasik bir parçayı çalmaktadır, bir peşrev ya da semai.

Ethem Bey, *rahatsız, asabi fakat kararlı*: - "...gece, tâ be sabah, bu mesele: ne uyku, ne durak! Üstüme kâbus basıyor. Konuşmuştuk ya... Bu iş böyle gitmez, ya herrû ya merrû!.."

Hacı Şükrü Bey, *meraklı*: - "...ne yapacaksın?"

Ethem Bey: - "...Reis Paşa'yı göreceğim, bu yol sakindir, vazgeçsinler: Eskisi gibi, teşrik-i mesai edelim! Nizamiye askeri, bize karışmasın! Dinlerse, ne âlâ: mesele kalmaz! Aksi halde..." *Susar, daha çok kendi kendini inandırmak istermiş gibi*: - "... aksi halde söz silâhındır; ya o, ya ben!"

Han odasına, ağır bir sükût çöker. Hacı Şükrü Bey hemen cevap vermez, tabakasını alır, sigara sarma hazırlığına girişir; o esnada, uzaktan yine, tambur sesi; daha yakından uzun ve karanlık bir ihtiyar öksürüğü işitilir.

Hacı Şükrü Bey nihayet düşüncelerinden sıyrılıp, başını kaldırıyor; gözlerini, Ethem Bey'in gözlerine dikerek, alçak sesle, fakat ısırır gibi konuşuyor: - "...iyi! En iyisi git, son kozunu kullan! Ya sen, ya o!"

(Tambur sesi kayboluyor, bu defa işgal ve bunalım dönemine ait dramatik leitmotiv gerilerden gelip, işitmeye başlıyor.)

Ankara, İstasyon, Direksiyon Binası; gündüz.

Direksiyon Binasına doğru, şehirden gelen bir araba, kapıya yanaşıp orada duruyor. Arabadan, elinde çantasıyla, Dr. İevfik Rüştü Bey inecektir: alafranga Osmanlı entelektüeli havalı, bir zat. ü kapıya ilerlediği sırada, araba çekiliyor.

Kapıdan çıkmış Dr. Tcvfik Riiştü Bey'e doğru ilerleyen, Hayâtı Bey; Doktorla kapı civarında buluşuyor, içeriye beraber yürüyorlar.

Hayati Bey: - "...safa geldiniz, Doktor Bey!"

Dr. Tevfik Rüşti Bey: - "...merhaba!" *Başını binaya doğru kaldırarak:* - "...Paşa nasıl, daha iyice mi?" *Başını indirip, Hayâli Bey'e çevirerek:* - "...gelen giden yok ya?"

Hayati Bey: - "...kimseyi beklemiyoruz, Doktor Bey!"

Diyalogun sonlarına doğru, bir atlı kafilesinin kalabalık nal sesleri işitmeye başlar.

Ankara, İstasyona giden yol; gündüz.

Uzaktan, başında F.them Bey'in bulunduğu, on beş müsellâh süvarinin İstasyon istikametinde geldiği görülüyor.

(Kamera sabit, atlılar, belirli bir tempoda, sessiz fakat leb-ditkâr, onun üzerine geliyorlar; aynı hizaya yaklaşınca, kamera geriye çekilir.)

Erhem Bey ve adamları, kameranın önünden geçer; çevredeki halk, kimisi gülümseyerek, kimisi durup selam vererek, Ethem Bey'i tanıdığını belli etmektedir.

İstasyon'daki Direksiyon Binası'na doğru uzaklaşan, atlılar.

(Uzaklaşan nal sesleri, sokağın rabarbası, geride sinsî ve ağır, bunalım leilmotivi.)

Ankara, Direksiyon Binası; gündüz.

Başlarında Ethem Bey olmak üzere, on beş müsellâh atlı, nal şakırtıları ve at aksırıkları arasında, kadra girip Direksiyon Binası önünde duruyorlar.

Ethem'in atlıları, bir çırpıda atlarından inceklerdir; atlar, önceden kararlaştırılmış birinin denetiminde bırakılıp, diğerleri, Ethem Bey'in ardı sıra, hesaplı ve planlı bir şekilde Direksiyon Binası'nın kapısına yürüyorlar.

Direksiyon nizamiye nöbetçileri, gelenlere engel olmak teşebbüsünde bulunur; üstlerine gelen, Ethem'in adanılan tarafından derhal tesirsiz hale getirilirler.

Ethern Bey, grubun en önünde, tek başına, uzun boylu her şeye hâkim bir vaziyette, binaya girecektir. Diğerleri de arkasından.

Ankara, Direksiyon Binası, alt salon; gündüz.

İ.n önde Etbem Bey, ardında elinde silahlarıyla fedaileri, cümle kapısından salona girmişlerdir; merdivene doğru ilerliyorlar.

Kalem-i Mahsus'un kapısı açılıyor, Hayati Bey görünüyor; fakat merdivene ulaşmış olan Ethern Bey ve takımını görünce, yüzünde bir hayret ve dehşet ifadesiyle, geriye çekilip kapıyı derhal kapatıyor.

Ethem Bey, merdivenleri çıkmaktadır; adamlarından ikisi basamakların alt başında, iki yana dikilerek, çıkışı kontrol altına alır.

(Bu sahnede, leitmotiv daha ağır, daha tneş'ûm, daha etkileyici bir dramatik ton kazanmalıdır.)

Ankara, Direksiyon Binası, üst salon, Mustafa Kemal Pa-şa'nın yatak odasının kapısı; gündüz.

Ethern Bey, iki adamını da merdivenin üst yanına nöbetçi bırakmıştır; yanında kalan üç kişiyle, Mustafa Kemal Pa-şa'nın kapısına hışımla gelir; üç adamının ikisi kapının iki yanında, birisi, önünde nöbetçi konumuna geçer. Ethern Bey, bunun üzerine, kapıyı vurmada açarak içeriye girer.

(Ethern Bey'm kapıyı açtığı anda, başından heri ona refakat etmekte olan dramatik müzik, bıçakla kesilmiş gibi kesilir; ağır hır sessizlik oluşuu;i

Reis Paşa, hasta yatağındadır; mavi gözleri, ateşten parıldıyor; sırtında geceleri giydiği, keten gecelik; karşısındaki koltukta, Dr. Tefvik Rüştü Bey oturmuş, elinde kahve fincanı: Ethem Bey'in ani girişi, besbelli bir sohbeti kesmiştir, Mustafa Kemal Paşa da, Dr. Tefvik Rüştü Bey de, merak ve hayretle Ethem Bey'e dönüyorlar.

Mustafa Kemal Paşa, Ethem Bey'in böyle ani girişini görür görmez, insiyaki bir hareketle, sağ elini, yastığının altına doğru uzatıyor.

Mustafa Kemal Paşamın amorsundan Ethem Bey, kısa bir süre Öyle duracaktır; bakışı, Mustafa Kemal Paşamın sağ eli istikametindedir.

Birden odaya çökmüş o ağır sessizlikte, o anda, İstasyona giren bir marşandizin düdüğü, soluması ve istasyona giriş sesleri işitilir.

Ethem Bey, Mustafa Kemal Paşa'ya doğru bir iki adım yürüyor, hiç de davranışına uymayan, durgun bir sesle konuşuyor: - "...geçmiş olsun, Paşam! Rahatsızlandığınızı işittim de!.."

Mustafa Kemal Paşa, *eli yastığına yakın bir yerde durmuş, gülümseyerek*: - "...hoş geldiniz Ethem Bey, buyurun oturun!"

Ethem Bey, Mustafa Kemal'in gösterdiği, yatağa yakın öteki koltuğa oturuyor; gözü, ısrarla, Mustafa Kemal'in yastığına yakın elindedir; o da, otururken, ellerini, belindeki tabancaya davranacak bir şekilde, önünde kavuşturmuştur.

Dr. Tefvik Rüştü Bey, elinde kalmış olan kahve fincanını, yanındaki sehpaye bırakırken, Mustafa Kemal'le bakışır; ikisinin bakışları da, endişeli ve meraklıdır; bu arada, Ethem Bey'e hitap edecektir.

Dr. Tefvik Rüştü Bey, *fincanı koyarken, gözleri Paşada*: - "...sizin tedaviniz, nasıl gidiyor Ethem Bey?"

Ethem Bey, eli hep helme yakın bir yerde, parmakları hafif titremektedir; Dr. Tefvik Rüştü Bey'e değil, *gözlerini sabit*

bir bakışla Mustafa Kemal Paşa'ya dikerek konuşur: - "...iyi gidiyor, iyi gidiyor da..." Susar, daha tebditkâr bir ses va bakışla ilâve eder-. - "...iyi gitmeyen çok şey var..."

Ankara, Direksiyon Binası; alt kat, Kalem-i Mahsus; gündüz.

Yaver Cevat Abbas Bey ahizeyi eline almış, telefona emir veriyor; sesi ciddi, yüzü sert, kararlıdır.

(Kamera ağır ağır gerileyerek, onu çevrelemiş olan diğer iki kişiyi çerçeveyle alıyor: Hayati Bey ile Salih Bey.)

Cevat Abbas Bey, *ahizeye*: - "...muhafız takımı, derhal binayı muhasara edecek! Bir manga tefrik edin, salonda Salih Bey'e mülâki olsun..."

(Buradan itibaren, geçme ile operasyon sahnesine geçilmelidir: fakat, Cevat Abbas Bey'in talimatı off olarak görüntü üzerinde sürüyor.)

Ankara, Direksiyon Binası; gündüz.

Ethem Bey'in atlıları, atların başında, tütün içip aralarında söyleşmektedir; birden, doğrulurlar.

Cevat Abbas Bey: - "...cümle kapısındaki atlılar dâhil!"

Ahizde mülâzımın sesi: - "...mukavemet teşebbüsü olursa, kumandanım!"

Binanın iki tarafından, muhafız rakımının müsellâh efradı, koşar adım, binayı kuşatıyorlar; başlarında mülâzımlarıyla, atları da, onları bekleyenleri de muhasara çemberinin içine alıyorlar.

Cevat Abbas Bey, *sert*-. - "...derdest edin, mesele çıkarırsa, vurun! "

Ahizde mülâzımın sesi: "...baş üstüne, kumandanım!"

İçlerinden bir manga nefer, yine koşar adım, Direksiyon Binası'nın kapısına doğru ilerliyor ve içeriye giriyor.

Salih Bey, Kalem-i Mahsus'tan çıkmış, merdiven başına doğru gelmiştir; bu sırada içeriye giren manga, koşar adım ona doğru ilerliyor.

Cevat Abbas Bey: - "...içlerinden müsellâh bir manga, alt katta Salih Bey'e mülâki olacaktır!"

Mülâzımın sesi: - "...emredersiniz, efendim."

Merdiven başında Ethem Bey tarafından nöbetçi bırakılmış silahlılar, ne olduğunu tam anlayamadan, tesirsiz hale getirilirler; başlarında Salih Bey olduğu halde, müsellâh neferler, bu defa, merdivenden yukarı salona doğru çıkmaya başlıyorlar.

Ankara, Direksiyon Binası, üst katta, Mustafa Kemal'in odası; gündüz.

Ethem Bey ve Mustafa Kemal Paşa; başlangıca oranla yükselmiş ve sertleşmiş bir tonda tartışıyorlar: Her ikisinin eli de, silahına yakın yeredir.

Ethem Bey, *biraz da tehditkâr*: - "...İsmet Bey'le mizacımız uymuyor; geçinemeyeceğimiz, kat'iyyen meydana çıkmıştır; onu başımızdan alınız... yerine daha mülayim bir kumandan tâyin olunsun... bize sühûlet gösterecek bir zat, eminim ki her şey düzelecektir..."

Mustafa Kemal Paşa, *çok yüksek değil, fakat seri ve kararlı*: - "...bu mümkün değil, Ethem Bey! Karşımızdaki muntazam ordudur, çete onu taciz eder, ızzar eder, fakat mağlup edemez... muntazam ordu zarurettir, sizin ona merbut olarak çalışmanız da, başka bir zaruret."

Ethem Bey, *elini silahının bulunduğu beline doğru harekete teşebbüs halindedir*: - "...son sözünüz bu mudur?"

Mustafa Kemal Paşa'nın eli de yastığın altına girmek üzeredir.

Mustafa Kemal Paşa: - "...ever, budur!"

Birden kapının gürültüyle açıldığı duyulur.

Kapıdan içeriye girmiş olan, Ethem Bey'in nöbetçi diktiği adamı; telâşlı ve ürkmüş görünür; Ethem Bey, ayağa kalkıp, ona doğru iki adım atıyor; aynı anda nöbetçi bıraktığı ona Çerkezce olarak konuşacaktır: - "...binayı muhasara ettiler, buraya geliyorlar!"

Sözünü bitirmeden, onu iterek, içeriye Salih Bey başta olmak üzere, görevli muhafız mangasının neferleri gireceklerdir; sessiz, saygılı, tetikte olarak, duvarın önüne sıralanır, Ethem Bey'i ve adamını çevirirler.

Ethem Bey, öfkesini zor tutarak, hiçbir şey olmamış gibi Mustafa Kemal Paşa'ya dönüyor; bıraktığı yerden *hayli yumuşak görünen bir sesle* sözüne devam ediyor: - "...öyle olsun Paşam! Biz de icâbı neyse, onu ifâ ederiz." *Çıkmaya davranırken*: - "...size âcil şifâlar temenni ederim..." Dönüyor ve kapıdan çıkıyor.

Ethem Bey çıkınca, onun adamı, arkasından da, muhafız takımının neferleri, çıkıyorlar; Seryaver Salih Bey içerde kalacaktır.

Ankara, Direksiyon Binası, Paşa'nın yatak odası; gündüz.

Mustafa Kemal Paşa, yatağında, Dr. Tevfik Rüştü Bey, koltuğunda; Salih Bey ise, Paşamın karşısındadır. Mustafa Kemal Paşa, yalnız kalır kalmaz, Salih Bey'e dönerek, varı resmi yan hususi konuşur: - merde kaldınız, çocuk? Daha seri olmanız icap eder..." *Az susar, yan ona yarı Tevfik Rüştü Bey'e*: - "...Ethem Bey'in niyeti, hâlis değildi!"

Dr. Tevfik Rüştü Bey: - "...aman Paşa hazretleri, bir ara baktım, asabiyetten elleri titriyor, cidden endişeye düştüm..."

Mustafa Kemal Paşa, *Salih Bey'e*: - "...tekerrürü hâlinde, daha tetik olunuz, Binbaşı!"

Salih Bey: - "...emredersiniz, kumandanım." *Çıkar.*

Mustafa Kental Paşa, *Tevfik Riiştü Bey'e, başıyla Ethem Bey'in durduğu yeri işaret ederek:* - "...bu iş bitmemiştir, Tevfik Rüştü Bey... lâkin, yakında bitireceğiz."

Kısa hır sükût olur, yine istasyondan, hareket eden bir trenin soluması, acı acı örerii diidiği işitilir.

Paşa, uzanır, yorganın üstündeki kitap ve dosyalar arasından bir evrakı çeker; sonra, hiçbir şey olmamış gibi söze devam ediyor: - "...nerede kalmıştık?.."

Dr. Tevfik Rüştü Bey: - "...Ali Fuat Paşa refakatinde, şu bizim Moskova seyahati!.. Bendenize, talimat-ı mahsusanız olacak rrn?"

Mustafa Kemal Paşa: - "... ha, şu mesele!.. Yoo, hayır! Paşa, Kumandanlığı devrediyor, hareketiniz Kanunuevvel iptidası olarak düşünöldü..."

Dr. Tevfik Rüştü Bey, *çekingem:* - "...Tevfik Paşa kabinesi?.."

Mustafa Kemal Paşa, *sözünü keserek:* - "Tevfik Paşa kabinesinin, umumun zan ve telakkisi gibi, bir çâre-i halâs olmadığından eminim..."

Dr. Tevfik Rüştü Bey: - "...o halde, Ahmet İzzet ve Salih Paşaların mülakat tekliflerini..."

Mustafa Kemal Paşa, *sözünü keserek:* - "...kabul ettik! Zira hakikat-i vaziyet, ancak, bu mülakattan sonra anlaşılabilir..."

Mustafa Kemal Paşa, az önce eline aldığı evrakı uzatarak, biraz da müehessim ilâve ediyor: - "...bir de telgraf aldık, İnebolu'dan... biri Fransız, biri Amerikalı, iki gazetacı mülakat talebinde bulunmuş..." *Daha da mütehessim:* - "...sizce fa'l-i hayır mıdır Doktor?"

Ankara, Karaoğlan çarşısı; gündüz.

Çarşı olağan hayatını yaşamaktadır; çöktürölmüş sığırları geviş getiren kağnılar, hareket halinde olanlar; köye gidip köyden gelen eşekli atlı köylüler; alışveriş yapan Ankara ahalisi: kalpaklı, fesli, sarıklı, çarşafllı, kadınlı erkekli bir kalabalık; aralarında üniformalıların çokluğu dikkati *çekiyor.*

Çarşıya yaklaşmakla olan çift atlı bir araba; içinde, üç kişi: Le Tenıp gazetesi muhabiri Marie-Laure Oiselet, New-York Times muhabiri Jimmy Fowler, bir de Halide Edip Ha-**mm.**

Halide Edip Hanım: - "...merde kalıyorsunuz?"

Jimmy F: - "...Miss Allan'ın evinde... Miss Billing'le beraberiz..."

Marie-Laure O iseler, *gülerek:* - "...Miss Allan'ı tanırmışsınız? Amerikan Yakındoğu Yardım Hey'etinden..."

Halide Edip Hanım: - "...burada onları herkes tanır, evleri arı kovanı gibi işliyor."

Jimmy F. : - “...İstanbul’da Miss Allan’ı gördük, bizi size o gönderdi: Kemal Paşa mülakatı hususunda yardımınızı rica etmekteyiz...”

Arabanın içi: Halide Edip ile Marie-Laure arka koltukta, Jimmy F ise ön koltukta oturmuştur.

Halide Edip, *bir an düşünceli*- - “...Paşa keyfiyetten haberdar mıdır?”

Marie-Laure Oiselet: - “...İnebolu’dan bir telgraf çekmiştik... eğer siz de tavassutta bulunursanız...”

Muhavere devam ederken, araba çarşıda ilerlemektedir: o sırada, tahmis dükkânının önünden geçiyor; dükkânın kapısı önünde, yeşil sarıklı, seyrek sakallı adamla, yaşlı ve aksakallı tahmis durmaktadır.

Ankara, Karaoğlan Çarşısı, tahmis; gündüz.

Tahmisin kapı önü: Eski tarz bir tokmağa oturmuş, yaşlı ve sakallı tahmis, elinde kâğıt ve tütün kesesi, sigara sarmakla meşgul; yanı başında, yeşil sarıklı, seyrek sakallı tip, eski giyimiyle, ayakta durmaktadır, kakule çiğniyor; gözleri arabada.

Çarşının rabarbası, nal sesleri, kağnı gıcırtiları; bunlara ek olarak, içerden dibekre kahve dövmekte olan işçinin indirdiği aralıklı darbeler.

Yeşil sarıklı, *belirgin bir nefretle*- - “...bak hele Hacı Emmi, şunlara bak! Gâvur gâvuru nasıl da bulmuş!..”

Tahmis, *başını kaldırıp arabaya bakıyor*. - “...Haktaalâ cümlesinin belâsını versin !” *Susar*.
Dişlerim gıcırdatarak: -“...din düşmanı bunlar... padişah düşmanı!..”

Araba içi: Marie-Laure, Halide Edip ve Jimmy Fovvler; aralarımı konuşmayı sürdürüyorlar.

Marie-Laure Oiselet: - “...nasıl bir adamdır Kemal?”

Halide Edip Planım, *biraz dalgınlaşır*: - “...bilmem ki, ne desem?., bazen gözüme George Washington gibi görünür, bazen... tamamen farklı, meselâ Napoleon gibi!..”

Marie-Laure, *etkilenmiştir*: - “...oh la la!., siz ne diyorsunuz, Madam Edip?”

Jimmy F, *müstehzi*: - “...çok da içermiş?!”

Halide Edip Hanımı, *ciddi*: - “Çalışırken, tek yudum içtiğini görmedim... daima dürüsttür... daima nefesine hâkim!”

Marie-Laure Oiselet: - “...peki, şu bizi götürdüğünüz gazete?.. Miss Billing komünist olduğunu söyledi...”

Halide Edip’in *gülümsediği hissedilir*: - “...evet öyle diyorlar... Takat, siz bu suali bana değil, Yunus Nâdi Bey’e sormalısınız...”

Ankara, Yeni Gün gazetesi binası; gündüz.

Bina, eski ve hayli köhne bir binadır; kapısında eski harflerle iki tabela vardır: “ HAKİMİ YET-İ MİLLİYE” ve “YENİ GÜN/Yevmi Siyasi Gazete”; az önce gazetecilerin içinde bulunduğu araba, boşalmış; arabacı atların boynuna saman torbasını takıyor.

Kapıdan, elinde askısı, askıda kahve fincanları ve su bardaklarıyla, kahveci çırağı içeriye giriyor.

Ankara, Yeni Gün İdarehanesi; gündüz.

Fowler’in piposu dişleri arasında, Halide Edip Hanımla Marie-Laure sigaraları yakmış, dumanlara bürünmüşler.

Yeni Gün İdarehanesi, Hâkimiyer-i Milliye’nin üsi katındaki bir tek odadan ibarettir; onlar konuşurken, aşağıdan, basını yapmakta olan matbaanın sesi *işitilmektedir*.

Yunus/Şkii/tey, başında kırmızı tepelikli kalpak, göziın-el kol işaretleriyle, heyecanlı konuşuyor: -
'^..^htgJtMa^frkamız teessüs etmiştir, Meclis’te mebuslarımız 'flie^yCr^kin biz komünizm ile Bolşevizm’i farklı telâkki etmekteyiz... idrakimiz Moskova’nın idrakinden farklı...” Jimmy F, *müstehzi*-. - “...pek anlayamadım?”

Yunus Nâdi Bey: - “...memleketimizde kapitalizmin zulmü dâhilden değil, hâriçten geliyor: İstiklâl-i tam için, Garp Emperyalizmine karşı, ahalinin tamamı ittifak halindedir.”

O sırada, kapıdan, matbaaya girerken gördüğümüz kahveci çırağı girecektir; sırayla, misafirlerin önüne kahve fincanlarını ve su bardaklarını sıralayıp, geldiği gibi sessizce çekiliyor; o bu işi yaparken, muhavere *sürmektedir*.

Marie-L.aure Oiselet, *kahve fincanına uzanır*. - “...Kemal Paşa ne diyor? Aynı fikre iştirak ediyor mu?”

Halide Edip Hanım, *sigarasını söndürürken*: - “...ilkbaharda, İngiliz matbuatında bir makale intişar etmişti; muharrir ezcümle diyordu ki, Türklere Big Stick Policy (Sopa Politikası) tatbiki zarurettir... ben makaleyi tercüme edip, Reis Pa-şa’ya arz ettim...”

Ankara, E)ireksiyon Binası, oturma salonu; gündüz.

Kısmen evin eski eşyalarıyla, kısmen yeni temin edilmiş eşyalarla döşenmiş, mütevazı bir salon, bir kenarda düz bir piyano göze çarpıyor, nispeten düzgün perdeler, belki bir kitaplık, sehpanın üstünde manyetolu bir telefon ahizesi.

Mustafa Kemal Paşa, derin bir tetebbuata dalmış görünmektedir; giyinmiş, fakat kılığı daha çok ev içi kılığı; koltuğun birisine oturmuş, önünde yanında, açılmış, sayfası işaretli bazı kitaplar; o, bir kitabı önüne açmış, elinde kalem, hem okuyor, hem de arada bazı satırların altını çiziyor, metnin yanına notlar çıkarıyor.

(Halide Edip Hanım'm sözlerinin devamı, off olarak Pa-şa’nı bu görüntüsü üzerine düşecektir;

aynı zamanda çok gerilerden, hafif hafif, piyanoda çalınan 'Manastır in içinde nardır bir havuz...' şarkısı işitilmeye başlıyor.)

Halide Edip Hanım: - "...ben Paşa'nın o kadar öfkeli olduğunu hiç görmedim... hiddetinden neredeyse boğulacaktı... günün birinde, dedi, onlarla müsavi olduğumuzu anlayacaklardır, bunu onlara ispat etmek için son insanımıza kadar çarpışacağız..."

Bir sessizlik olur, Mustafa Kemal Paşa gözlerini kitaptan ayırmadan, d yordamıyla kül tablasındaki sigarasını bulur, esasen küçülmüş sigarasından son bir nefes alıp, onu söndürmeye davranırken, kapı cihetinden ayak sesleri işitilir, Paşa bakışlarını o yana kaldırır.

Meclis Seryaveri Salih Bey'dir, ciddi ve vakarlı, topuklarını vurur; yalnız konuşurken sesinde bir yumuşaklık, gözlerinde gizli bir gülümseme vardır;

Salih Bey: - "...İstanbul'dan misafirimiz var, Kumandanım! Kabulünüzü istirham etmektedir."

Mustafa Kemal Paşa'nın yüzü, bu söz üzerine kısa bir tereddüt geçirir, sonra bir gülümsemeyle aydınlanır; insiyaki bir hareketle ayağa kalkar, kalkarken sorar: - "...süyle be çu-cuk, beklediklerimiz midir?"

Salih Bey: - "...ever Paşam!"

Mustafa Kemal Paşa: - "...daha ne beklersin be, çabuk buyur et!"

Kapıdan Mithat Beyde Fikriye o arıda gireceklerdir; ikisi de yol yorgunudur, ikisi de yol kıyafetivledir, yâni Fikriye, başında kalpağıyla, genç bir erkek gibi görünmektedir. Mithat Bey, gülümser; Fikriye'nin heyecandan âdeta donduğu, iri gözlerinin nemlendiği fark edilmelidir. Ağır ağır ilerliyorlar, Paşa da onlara doğru yürüyor.

Mustafa Kemal Paşa, *onlara doğru gelirken*- - "...sala geldiniz, safalar getirdiniz... Şükür kavuşturana..."

Mithat Bey, *askeri selam veriyor; topuklarını vurarak*: - "...hem geç, hem giç oldu Paşam: Emaneti sağ salim getirdim."

Mustafa Kemal Paşa, *Mithat Rey'in elini sıkar, bir süre elinde tutar*: - "...ne iyi ettin!., ne iyi ettin!"
Paşa konuşurken, fikriye'ye bakmaktadır: - "...nasılsın Fikriye?" *Gülerek*: - "...bu ne kılık böyle? Valde nasıl, hemşire nasıl?"

Fikriye, heyecan içinde, bir an donakalmıştır; kendini toplayıp, Paşa'nın elini Öpmeye davranır; Mustafa Kemal buna engel olmur, elini sıkar, onu yanaklarından öper. Bu esnada Fikriye yerine Mithat Bey konuşuyor.

Mithat Bey: - "...en iyisi tebdil getirmek diye fikrettik, Paşam! Bursa'nın sukutundan sonra, Dersaadet'le Ereğli arası, muhataralı bir mıntıka oldu..."

Mustafa Kemal Paşa, *Fikriye'yi süzüyor; gülerek ve keyifli*: - "...şuna bak hele, ne de yakışıklı bir

delikanlı olmuş!”

Fikriye, *heyecanını yenmeye çalışarak*: - “...rabbime bîm şükür, muradıma kavuştum, yanınızdayım... ‘Kör’ Apos-tol’un eline düştüğümüz gece...”

Fikriye’nin sözleri telefonun ziliyle kesilecektir, telefon çalınca o duraklar: Mustafa Kemal Paşa, telefona gitmeden, onların gönlünü alacaktır.

Mustafa Kemal Paşa, *gülerek, Fikriye’ye*: - “... ‘Kör’ Apostol da kim?” *Az susar*: - “Bunları sonra konuşuruz.” *Mithat Bey’e dönerek*: - “...evvelâ istirahat, odalarınız hazır: soyunun dökünün...” *Salih Bey’e*: - “...Salih, misafirlere yol göster...”

Mustafa Kemal Paşa, telefonu kulağına götürürken, arkalarından seslenecektir: - “...tekrar hoş geldiniz, teşekkür ederim Mithat!” *Sonra telefona*: - “...kim konuşmak ister? Yunus Nâdi Bey mi? Bağla bakayım...”

Ankara, Yeni Gün İdarehanesi; gündüz.

Telefonla konuşmakta olan. Yunus Nâdi Bey’in yüzü; gözlüklerini eline almış, gözlerinde belirgin bir sevgi ve saygı ifadesi.

Yunus Nâdi Bey: - “...Paşa Hazretleri, af buyurun... tas-die cıır’et ettik: biri Fransız Le Temps gazetesinden, öbürü Amerikan New-York Times’dan, iki gazeteci yanımdalar...”

Ahizeden Mustafa Kemal Paşa’nın sesi: - “Malûmatım var, Yunus Bey... bir mülakat talepleri oldu...”

Yûnus Nâdi Bey: - “...bendeniz de, onun için rahatsız ediyorum: biz, Halide Ham’fendi ve ben, is’âfında, fâide mülâhaza ettik.” *Az susuyor*: - “...hatırlayacaksınız, Chicago Tribune’den gelenin neşriyatı, lehimize netice vermişti...”

Ahizeden Mustafa Kemal’in sesi: - “...hakkıdır! Önümüzdeki hafta içinde, müracaat etsinler: konuşalım!”

Yunus Nâdi Bey, *memnun ve müteşekkir*: - “...arz-ı hürmet, arz-ı minnet, Paşam!”

(Muhavere esnasında, kamera, Yunus Nâdi Bey’de kalmaz; zincirleme olarak, Halide Hamtn’t, Marie-Laure’u, Jhnrny Fovler’i yakalar: Halide Edip, yeni bir sigara yakıyor. Marie-Laure Oiselet, bloknotuna bir şey kaydediyor, fimin F. İse, piposunun külünü boşaltmakla meşgul.)

Yunus Nâdi Bey, telefonu yarı saygılı ve mütebessim yüz ifadesiyle kapatır; gözlüklerini takarken, hazıruna dönüp konuşur: - “...müsterih olunuz, mülakat önümüzdeki hafta içinde vâki olacaktır.”

Marie-Laure Oiselet, *biraz nazlı, biraz hayal kırıklığını ifade ederek*: - “...önümüzdeki hafta mı? Çok geç, ama!”

Halide Edip Hanım, *gülerek*: - “...Paşa bir varan kurtarıyor, Matmazel! Bu son derece zor bir iştir, adamı meşgul eder!” *Müstehzi bir tebessümle*: - “...yoksa siz, bu akşam mı kabul buyuracağınızı

saniyordunuz?”

Ankara, Direksiyon Binası, alt kat salonu.

Gecenin karanlığında, binanın ait kat salon pencereleri aydınlık görünüyor; kapının önünde Paşa'nın otomobili uygun bir yerde park edilmiştir; kapıda, nizamiye nöbetçileri; sakin bir gece: yumuşak ve sakin bir kar yağıyor. Piyanoda Chopin'in La Tristesse'inin çalındığı işitilmektedir. Piyanonun tuşları üzerinde, narin ve hafif dolaşan, Fikriye Hamın'ın elleri.

Önde Fikriye, geride ise, koltuklara gömülmüş onu dinleyen Mustafa Kemal Paşa ve Mithat Bey görünür: ikisi de, böyle bir ilk geceye uygun, özenli giyinmişlerdir. Fikriye, geldiği andaki görüntüsünün tam tersine, fevkalâde şık, fevkalâde alımlı ve fevkalâde kadın giyinmiştir.

Mustafa Kemal Paşa, piyanoyu duyarlı ve dalgın bir yüzle dinliyor; elinde rakı kadehini tutmaktadır, sanki sehpayaya koymayı unutmuş; sehpanın üzerinde, leblebi ve beyaz peynir tabağı, rakı sürahisi, su sürahisi, sigara tabakası, tespihi.

Mithat Bey'le Mustafa Kemal Paşa bakışırlar; Mithat Bey'in yüzünde, 'dediğim kadar yok mu?' ifadesi görülmelidir; Mustafa Kemal Paşa, başıyla hafif bir hareket yaparak beğendiğini belli eder.

O sırada parçanın sonuna geliniyor. Fikriye, piyanodan kalktığı sırada, Mustafa Kemal Paşa'nın kadehini sehpayaya koyarak, genç kadını, usulca alkışladığı görülür.

Mustafa Kemal Paşa, *alkışlayıp, ayağa kalkıyor*: - “...aferin bc Fikriye... kulağımızın pası gitti... adamakıllı ilerletmişsin piyanoyu...”

Mithat Bey' de *alkışlıyor, ayağa kalkıyor*: - “...ben size demedim mi Paşam! Vapurda, ecnebler vardı, dinlerken âdeta gaşyoldular...”

Fikriye, *miitehayyir, mahbup, mes'ud*: - “...estağfurullah! Lütfen izâm etmeyelim! ...beni mahcup ediyorsunuz!”

Mustafa Kemal Paşa, oturuyor; diğerleri de otururlar; bu arada. Paşa kadehine davranıyor ve Fikriye'ye kaldırıyor; o zaman, Fikriye'nin yanındaki sehpa da rakı kadehi bulunduğu görülüyor; genç kadın da kadehini alıp, kaldıracaktır.

Mustafa Kemal Paşa, *kadehini hem fikriye'nin hem Mithat Bey'in kadehiyle tokuşturarak*: - ...bu geceki bahtıyarlığımıza içelim, çucuklar! Tekrar safa geldiniz!”

Kadehler yudumlanıyor, Paşa ondan sonra, Fikriye'ye dönerek, mütebessim, harta muzip bir ifadeyle konuşuyor: -...hadi bakayım, şimdi anlatın da göreyim... neymiş şu 'Kör' Aposrol hikâyesi!”

Fikriye gülümseyerek söze başlayacağı sırada, Bekir Çavuşum sözleri duyulacaktır.

Bekir Çavuş, *saygılı*: - “...Paşa'm, sofraya hazır: yemeğe buyurun!”

Mustafa Kemal Paşa, kadehi elinde kalkarken, Fikriye'ye, gülererek: “...bak şu işe, bu sefer de Bekir

Çavuş mâni ol

du...” *Kalkıyor.* - “...yemekle başım hoş değildir... yağlı fasulye pilav bana yeter... yanına bir de hoşaf olursa, değme gitsin!”

Fikriye, *muzip:* - “...Paşam, etli bamyayı unuttunuz!”

Mustafa Kemal Paşa, *elini kaldırıp, şaka yollu:* - “...bak hele şuna... o unutmamış!”

Muhavere ayakta, sofraya geçerlerken, geçiyor; sofraya, düzgün, temiz fakat mütevazı bir sofradır; hiçbir saltanatı yoktur; Mustafa Kemal için, masanın başında bir yer ayrılmıştır, sağına Fikriye soluna Mithat Bey oturuyor; Paşa, sofraya otururken dalgınlaşıyor.

Mustafa Kemal Paşa, *dalgın, kendi kendine söyler gibi:* -“...on senedir, adam gibi sofraya mı oturabildik? Evvelâ Trablusgarp... arkasından, soluk soluğa Balkan Harbi... daha sonra Çanakkale, Filistin Cephesi... şimdi de...” *Lâfını bitirmez askıda bırakır.*

O konuşurken Fikriye ve Mithat Bey de, geçmiş on savaş yılına dalmışlardır; tam o sırada, Bekir Çavuş, yemek yemeyeceğini bildiği Paşa'nın rakı ve su sürahisini ve leblebi tabağını sofraya getirmektedir. Mustafa Kemal havayı dağıtmak için, sözü şakaya döker.

Mustafa Kemal Paşa, *Bekir Çavuş'u başıyla gösterip:* -“...Bekir Çavuş'un hakkını ödeyemem, bak bunu bilesin Fikriye! Kuş sütü desem, bulur getirir...” *Bekir Çavuş'a dönüyor:* - “...bak çucuk, bundan beri işin kolay... evin umurunu Fikriye Hanımdan öğrenirsiti...”

Fikriye, *Bekir Çavuş'a bütün yüzüyle gülümseyerek:* -“...kim bilir, benim ondan öğreneceğim, ne çok şey var Paşam?”

Bekir Çavuş, Paşa'nın iltifatından, Fikriye'nin gösterdiği yakınlıktan, son derece mutlu fakat sessiz, sofraya yemeği getirmeye yöneliyor. Bu sırada Kemal Paşa, Fikriye'ye diyecek-

tir ki: - “...şu günlerde, Bilecik'e bir seyahatimiz olacak: Ahmet İzzet Paşa'yla Salih Paşa geliyor... gaybubetim esnasında, kumandayı ele al!” *Gülerek:* - “...bu evin eti senin kemiği benim...”

Hepsi birden gülüşüyorlar.

Eskişehir, Tren İstasyonu. Bina üzerindeki, eski harflerle Eskişehir yazısı, yanında Latin harfleriyle Fransızca olarak aynı yazı: Eskichehir.

İstasyon'da sabah saatleridir, ortalık tenha; sadece bir manevra lokomotifini, bazı vagonları yan raylara çekiyor, onun hışıltısı ve raylardaki tıkırtısı. Kış, ortalık kar içindedir. Üstelik yağıyor da.

Mustafa Kemal Paşa'nın bulunduğu tren-i mahsus, peronların birinde durmaktadır; kamera katarı önce uzunlamasına görür: Bazı pencerelerden, erkek başları görülür. Sigara içen, aralarında söyleşen; bazı vagon kapıları açıktır, kapı civarında, dolaşan erkekler.

Trenin vagon pencerelerinden birisi, orada Cevat Abbas Bey dışarıya bakarak sigara içmektedir.

Kamera ona yaklaşıyor.

(Bu sahnenin başından itibaren, hafif hafif, cumhuriyet ve kurtuluş leitmotivi olan müzik işitilebilir.)

Eskişehir İstasyonu, tren-i mahsus; gündüz.

(Manevra yapan lokomotifin soluması, vagonların çıkardığı ses, genlerden müzik refakati.)

Vagon koridoru, açık pencere önü, orada dışarıya bakarak sigarasını içmekte olan Cevat Abbas Bey: Düşünceli görünmektedir; o sırada, koridorun nihayetinden Yaver Muzaffer Bey'in geldiği saptanır.

Cevat Abbas Bey: - "...Paşa uyandı mı?"

Muzaffer Bey: - "...evet! Niye durduk diye soruyor."

Cevat Abbas Bey, sigarasından son bir nefes alır, izmariti camdan dışarıya atarken, Muzaffer Beyan geldiği istikamete doğru yürümeye başlar.

Cevat Abbas Bey: - "...yürü, bekletmeyelim!"

Eskişehir İstasyonu, tren-i mahsus, Mustafa Kemal Pa-şa'mn bulunduğu vagon; gündüz.

Mustafa Kemal Paşa, tıraş olmuş, giyinmiş, oturduğu yerde, sigarasını içmektedir; o esnada, emir eri kahvesini getirip saygıyla önüne bırakır; Paşa'nın canı bir şeye sıkılmışa benzer. Cevat Abbas ve Muzaffer Beyler, yanına geliyorlar.

Cevat Abbas Bey: - "...beni emretmişsiniz, Paşam!" Mustafa Kemal Paşa, *asabi'*. - "...Eskişehir'de tevakkuf edilmeyecek, denilmişti?"

Cevat Abbas Bey: - "...edilmeyecekti Paşam, lokomotifin su ikmali zarureti varmış, tevakkuf sebebi odur."

Mustafa Kemal Paşa, *kuşkulu*: - "...bizim heyetten inen oldu mu?"

Cevat Abbas Bey, Muzaffer Bey'e bakacaktır; o cevap verir. ıMuzaffer Bey: - "...kahvaltıya indiler Paşam: Eyüp Sabri Bey, I İacı Şükrü ve Reşit Beyler..."

İki yaverin amorsundan Mustafa Kemal Paşa, kaşları çatılıyor.

Mustafa Kemal Paşa: - "...Ethem Bey? O da indi mi?"

Eskişehir, Ethem Bey'in Karargâhı; gündüz.

Kumandanlık makamı, Ethem Bey yakası kürklü, uzun ve kalın boz kaputunun içindedir; yüzü hastalıktan solgun, gözleri ateşten hummalı bakıyor. Ethem Bey, *merakla* karargâh zabitiyle konuşuyor: - "...kimmiş bunlar?"

Bu sırada kamera gerileyip yan döner; az ilerde, iki nizamiye zabiti görülmektedir, konuşulanları işitemeyecek bir mesafede, bekliyorlar.

Karargâh zabiti : - “...Nizamiye zabitanı ndan, iki mülâzım... ikaz maksadıyla gelmişler.”

Ethem Bey, *ciddi*, o tarafa bakıp yürürken konuşacaktır: “...neyi ikaz?”

Ethem Bey, cevap alamadığı suali, yanına ulaştığı iki genç mülâzıma tevcih ediyor: - “...neyi ikâz?”

1. Mülâzım: - “...cephede, fevkalâde bir hal müşahede ettik, Kumandanım.” *Az susar*: - “...Miralay İsmet Bey, Bilecik hayalisindedir.”

2. Mülâzım: - “...İnönü’den bir tabur, Eskişehir’e nakledildi... bir piyade alayı, Porsuk Çayı civarında mevzie sokulmuş...”

1. Mülâzım, *mütereddit*: - “...Kuvâ-yı Seyyareye karşı bir tedip harekâtı mevzubahis olabilir...”

2. Mülâzım, *heyecanlı*: - “...hatta, şahsınıza karşı bir suikast!..”

Ethem Bey, *düşünceli*, *kısa bir şiire susur*. - “...yâni bunları, Reis Paşa mı harekete geçirmiş oluyor?”

Eskişehir, Çarp Cephesi Kumandanlık Karargâhı; gece, 4 Kânunuevvel 1920.

Dışarıda rüzgâr ve tipi. Zaman zaman, rüzgârın ıslığı işitilmektedir.

Paşa’nın orta parmağı, asabi ve gergin olduğu zamanlarda olduğu gibi, aralıklı ve küçük darbelerle masaya vurmaktadır.

Kumandanlık masasında Mustafa Kemal Paşa oturmuştur, sağında Miralay İsmet Bey oturmaktadır; karşısına Reşit Bey düşüyor; ayrıca, içerde Kâzım Paşa, Celâl Bey, Hakkı Be-hiç Bevd bulunuyor; ortalıkta ağır sigara dumanı, etrafta cephe haritaları, krokiler, telgraf suretleri; masaların üzerinde içilmiş kahve ve sigara arlıkları.

(*Muhavere, Paşanın parmağının gösterildiği plandan itibaren off olarak başlamıştır, sonra normale dönecektir.*)

İsmet Bey sakin görünür. Reşit Bey’in yüzüne bakmadan konuşmaktadır, arada, Mustafa Kemal Paşaya atf-ı nazar ediyor.

İsmet Bey: - “...kumandanlığın telgraflarına, cevap verilmiyor; talep edilen malûmat Ankara’ya Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye’ye arz ediliyor yahut orada bulunan Ethem Bey’e...”

Mustafa Kemal Paşa, *birden söze karışır, doğrudan Reşit Bey’e hitap ederek*: - “...Ethem Bey gelecek demiştiniz? Henüz gelmedi, şu anda iterdedir.”

Reşit Bey, *asabi*, *biraz da meydan okurcasına*: - “...Ethem Bey, hu dakikada kuvvetlerinin

başındadır!”

Bu söz üzerine, ağır bir sükût ortaya çöker; kimse birbirine bakmıyor, herkes gözlerini birbirinden kaçırmaktadır. O sessizlik içinde, dışarıdaki tipinin uğultusu, kederli ve karanlık işitilecektir.

Mustafa Kemal Paşa, *gergin ama, kendine hâkim*: - “...bu bir meydana okumaya benzedi Reşit Bey!”

Reşit Bey, *gittikçe daha asabi, gittikçe daha küstah*: - “...nasıl isterseniz öyle telâkki edersiniz! Benim kardeşlerim birer kahramandır! Bunu, meydan-ı gazada, elde kılıç ispat etmediler mi?” *İsmet Bey’e bakarak*: - “...Cephe Kumandanı kim oluyor! ...hangi muvaffakiyetine istinat ediyor ki, onları zapt-ü-rapt altına almaya kalkışıyor?”

Mustafa Kemal Paşa’nı sağ eli orta parmak, aynı asabi-yetli, masaya küçük darbeler varmaktadır.

Reşit Bey, *asabi, bağırarak*: - “...bir muntazam ordu lâfidır gidiyor? I Iangi muntazam ordu? Bu düşüncenin hâl-i iflasta olduğunu fark etmiyor musunuz?”

İsmet Bey, *gergin ama sakin*: - “...Reşit Bey, nazar-ı dikkatinizi celbederim; mevzu bu değildir...”

Reşit Bey, *iyice çığırından çıkmıştır*: - “...olsun olmasın, sarahaten görülen odur ki, bu harbe iştirakle büyük hata et-

mişiz; hu sebepten, yüz binlerce liralık servetimiz düşman tarafında kaldı.”

Mustafa Kemal’in amorsundan, Reşit Bey; doğrudan ona dönüp, elini uzatarak ve küstahça bir tavırla konuşuyor.

Reşit Bey: - “...zaten vatan ı kelimedir ki? Benim için İran da birdir, Turan da bir! Paşa! Paşa! Daha açık söyleyeyim ister misin? İcab-ı hâlinde, ben, Venizelos’la diz dize oturabilir, pekâlâ konuşabilirim.”

Aynı anda, Mustafa Kemal Paşa’nın yumruğunu masaya vurduğu görülecektir.

Mustafa Kemal Paşa: - “...kâfi! Hezeyan içindesiniz...”

Bu defa daha da ağır bir sessizlik doğar, bu sessizlikle tekrar dışarıdaki tipinin uğultusu, gayet açık ve keder verici bir şekilde işitilir; Kemal Paşa’nın sözleriyle birlikte, gerilerden kurtuluş leitmotivli müzik eşliği başlayacaktır.

Mustafa Kemal Paşa, *ciddi, ağır fakat bağırmadan*: - “...bu dakikaya kadar sizinle, eski bir arkadaşınız sıfatıyla ve sizin lehinizde bir neticeye destres olmak his-i samimanesiyle görüşüyordum. (Biraz susar, ayağa kalkar) ...bu dakikadan itibaren arkadaşlık ve hususiyete ait vaziyetim hitam bulmuştur. (Biraz susar, İsmet Bey’e dönerek) ...şimdi karşınızda, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin ve Hükümetinin Reisi bulunmaktadır. Reis i Devlet sıfatıyla, Garp Cephesi Kumandanı ’na halın icabını tatbikte salâhiyetini kullanmasını emrediyorum.”

(Kurtuluş temalı leitmotiv müziği öne doğru çıkmıştır.)

Bu sözler üzerine İsmet Bey de ayağa kalkıyor; emir alınmış bir subay tavrı ve güveniyle, *ciddi ve kendinden emin* konuşacaktır: - “...maiyetimdeki kumandanlardan herhangi birisi, bana itaatsizlik etmiş olabilir; ben onu terbiye ve tedibe muktedirim. Vaziyetin icabı neyse, o yapılacaktır.”

Karargâh: Mustafa Kemal Paşa ve İsmet Bey ayaktadır; onlar, oturmakta olan diğerleri, Reşit Bey’e bakıyorlar; beliren sessizlik içinde, dışardan tipinin uğultusu işitiliyor; Reşit Bey, ileri gittiğinin farkındadır, kızarıp bozararak, kekeler.

Reşit Bey: - “...şey, maksadım yanlış ifade edilmiş olabilir; isticale mahal yok, belki Kütahya’da Ethem’e mülâki olup konuşursam, bir çare-i tesviye bulabilirim...”

Mustafa Kemal Paşa, *kesin ve kararlı*; - “...o size terettüp eden bir iş...” *Diğerlerine dönerek*; - “Beyler, yarın biliyorsunuz Ahmet İzzet ve Salih Paşa ile görüşeceğiz... bu itibarla...”

Bilecik İstasyonu; gündüz, S Kânunuevvel 1920.

İstasyonda Meclis Riyaseti’ne ait tren-i mahsusun durduğu görülür; lokomotif istim üzerindedir, dumanlar saçıyor; lokomotif de, vagonlar da karla kaplıdır; katarın üzerinde kargalar uçuşuyor, onların çığlıkları.

Tipi durmuştur, bina da karla kaplı, saçaklardan buzdan kılıçlar sarkıyor; Bilecik İstasyonu’nda da hem eski harflerle ‘Bilecik’ hem de Latin harfleriyle -Fransızca olarak- ‘Biledjik’ İstasyonun adı yazılıdır.

(Kurtuluş leitmotivi karga çığlıklarının gerisinde hissediliyor.)

Bilecik İstasyonu; aynı gün, aynı saat, gündüz.

İstasyonun uygun bir odası, nispeten harap, bakımsız ve mütevazı bir mekân; basit masa ve sandalyeler, hafif tüterek yanmakta olan bir saç soba, odunların çıtırtısı; sobanın etrafında, ‘İstanbul Heyeti’ne mensup zevat çevrelenmiş: Ahmet İzzet Paşa, Salih Paşa, Hoca Fatih Efendi, Ziraat Nazırı Hüseyin Kâzım Beyler; hem ellerini ısıtıyor, hem aralarında konuşuyor; söyledikleri işitilmeyecektir.

Pencerenin önünde, dışarısını -yâni katarı- görebilecek bir yerde, süferadan Cevat ve Hukuk Müşaviri Münir Beyler, hem sigara içiyorlar, hem dışarısını gözlüyorlar. Münir Bey, yelek cebinden cep saatini çıkarıp bir göz atarak, *müşteki bir sesle* konuşuyor: - “...mirim, yarım saati müteceviz bir zamandır beklemekteyiz; sizce ayıp olmuyor mu biraz, nihayet bekletilen esbak-ı sadr iki kıymetli şahsiyettir.”

İM

Cevat Bey, *eliyle katan göstererek*: - “...bak bak, orada bir hareket var... geliyorlar zannedirim...”

gerçekten, başta Mustafa Kemal Paşa olmak üzere, ardından İsmet Bey, Kemal Paşa’nın maiyeti erkânı trenden inmektedirler.

Süferadan Cevat bir telâş sobanın başındakilere yönelir, kamera pencereyi ve Münir Bey’i bırakır,

onunla sobanın başına döner.

Cevaz Bey, *sobanın balındakilere*: - "...geliyorlar, efendim... hazretleri..."

Bu söz üzerine bir toparlanma olacaktır; Ahmet izzet ve Salih Paşalar öne çıkacaklar, sobanın başından ayrılacaklardır; bepsi yüzlerini buldukları odanın kapısına doğru çevirirler.

içeriye başında kalpağı, sırtında kalın paltosu, tek elinde eldiveniyle Mustafa Kemal Paşa giriyor; onu üniformasıyla İsmet Bey, diğer maiyet erkânından bazıları takip edecektir. Mustafa Kemal Paşa, gayet iyi tanıdığı iki eski sadrazama gülümseyerek yaklaşır, elini uzatırken, kendini takdim ediyor: - "...efendim bendeniz Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi Mustafa Kemal..." *Az susar, tanımamış gibi yüzlerine bakarak*: - "...Kimlerle müşerref oluyorum?"

Salih Paşa, *durumu anlamamıştır*: - "...Paşa Hazretleri, ben Bahriye Nazırı Salih..." *Eliyle gösterip*: - "Paşa da, Dahiliye Nâzın Ahmet İzzet Paşa."

İki Paşa'nın arasından Mustafa Kemal Paşa.

Mustafa Kemal Paşa, *söziini keserek*: - "...affınıza mağ-ruren, Paşa Hazretleri... bendeniz İstanbul'da bir hükümet... sizleri de o hükümetin nazırları olarak tanımamaktayım... eğer bıı sıfatla bir müzakere talebiniz varsa, bu talebi is'af edemem..."

Mustafa Kemal Paşa ve İsmet Bey'in anırsundan Ahmet İzzet ve Salih Paşalar; iki paşa da hayrete düşmüşlerdir, birbirlerine taaccüp ve gizli bir dehşetle bakışırlar; daha eski ve tecrübeli olan Ahmet İzzet Paşa, kısa bir tereddüdü müteakip söze girer: - "...matlup olan, müzakerenin vuku bulmasıdır;

tarafeyn esasen birbirini tanıyor, sıfat salâhiyet mevzubahis olmaksızın da, tezekkür edebilirler fikrindeyim." *Hukuk Müşaviri Münir Bey'e doğru*: - "...sizin mütalaanız ne merkezdedir, Müşavir Bey?"

Münir Bey, *telâşlı ve şaşkın*: - "...bittabi Paşa Hazretleri, nasıl münasip görülüyorsa, öyledir."

Mustafa Kemal Paşa: - "...o halde... o halde konuşabiliriz!" *Gülümser*: - "...yalnız öyle zannederim ki, mutabakat kolay tesis edilemeyecek... ve muhtemelen Ankara'yı teşrifiniz icap edecektir."

(İstanbul Heyeti'üden yeni hayret nidaları ve tezahüratı rabarba halinde işitiliyor.)

Ankara, İstasyon çevresi.

İstasyon, kara vagonlar, manevra lokomotifi, istasyon binası ve etraftaki ağaçlar bembeyaz kar altındadır. Yağış durmuş, cam gibi berrak bir soğuk; ağaçlar çevresinde kargalar uçuşuyor, sadece onların çığlıkları.

Direksiyon Bması'na (Villa) gelen yol, kar ve buz, bağırış çığırış içinde kartopu oynayan çocuklar, tek tük birkaç yolcu. Geride Direksiyon Binası görülüyor, kapıda nöbetçiler, ellerinde eşya ya da kovalarla, girip çıkan emir erleri.

Ankara, Direksiyon Binası (Villa); gündüz.

(Binanın içindeki faaliyet, birbirine zincirlenen planlarla verilecektir.)

Paşa'nın çalışma odası: Çalışma masasının arkasındaki Avrupa haritasının sağ yanına, Bekir Çavuş, Paşa'nın kılıçlarını çapraz yerleştiriyor; kılıçların üzerinde, Paşa'nın büyütülmüş bir fotoğrafı dikkati çeker. Bekir Çavuş bu işi yaparken, Pikrive Hanım, ev kılığında, başını şalla sarmış, nezaret ediyor; eliyle kılıçların konumunu düzeltiyor.

Oturma salonu: İki nefer, Bekir Çavuşun kumandası altında, piyanonun yerini değiştirmektedir; Fikriye Hanım, yine başlarında. Konulacak asıl yeri işaret ediyor; salonun görünüşü bir hayli değişmiş, daha ferah ve davetkâr bir hal almıştır.

Girişteki hol: Fikriye, tek başına, dudaklarında sigarası, kapının hemen sol tarafındaki etajerin altına, Kemal Paşa'nın Türkçe ve Fransızca kitaplarını yerleştiriyor; üstüne de, kendisine ve Paşa'ya ait bir iki fotoğraf koyuyor. Bu arada, kapı çalınacaktır. Bekir Çavuş kapıyı açmaya seğirtir, arkadan geçer. Önce kapının açılışı, arkasından sesler işitiliyor.

Bekir Çavuş: - "...ooo, hoş gelmişsiniz, Saliha Hanım!"

Saliha Hanım: - "...şöyle bir uğradık! Fikriye Hanım'a merhaba diyecektik."

Fikriye, sigarasını kül tablasına bastırıp, saçlarına çeki düzen vererek, kapıya doğru gider.

Ankara, İstasyon'daki Direksiyon Binası, giriş kapısındaki hol.

Kapı açıktır, Ruşen Eşref Bey'in refikası Saliha Hanım, içeriye girmiş; Salih Bey'in refikası Madam Fansa kapının eşiğinde durmuş, onları buyur eden Bekir Çavuş'la konuşurken, Fikriye soldan girecektir.

Fikriye, *mütebessim, ziyaretten mutlu*-. - "...buyursunlar efendim, ben Fikriye... hoş geldiniz safa geldiniz..."

Saliha Hanım, *içeriye bir göz atarak*: - "...müşerref olduk, Fikriye Hanım... ben Ruşen Eşref Bey'in refikası Sali-ba'yım..." *Madam Fansa'yı gösterip*: - "... Salih Bey'in refikası Madam Fansa..."

Fikriye, *madamın elini sıkıyor*: - "...müşerref oldum efendim."

Madam Fansa: - "...enchantcc , Matmazel!" *Miiltefit*: - "...ne kadar gençmişsiniz!..."

Fikriye, *mabbıtp*: - "...teveccühünüz, Madam..." *Az susar*: - "...Reis Paşa sizden bahsetmişti." *Eliyle buyur edip*: - "...buyursaydınız, bir kahvemizi içerdiniz..."

Saliha Hanım: - "...bilahare geleceğiz, şimdi bir ihtiyacınız varsa diye uğradık; Bekir Çavuş'u koşturun, yakındayız, o evi bilir."

Fikriye, *memnun*: - "...teşekkür ederim, ne kadar naziksiniz!"

Madam Fansa: - "...Paşa ne vakit dönüyor?"

Fikriye: - "...akşama bekliyoruz, telâşımız ondan!"

Ankara, Ziraat Mektebi (Genel Karargâh); akşam oldu oluyor, ortalık yarı aydınlık.

Kalaba Vadisi ve Ziraat Mektebi çevresi, kara gömülmüştür; hava soğuk ve çıplaktır; kavak iskeletlerinde, kargalar tünemiş; Ziraat Mektebi, daha da karargâh görüntüsü içindedir; nöbetçiler yerli yerinde; binanın önünden bir çavuş kumandasındaki bir devriye mangası, telgraf hatlar: istikametinde adi adım uzaklaşıyor. Mustafa Kemal Paşa'nın otomobili, eski yerinde.

Kargalar, zaman zaman acı çığlıklar atıyorlar; aralıklı, uzak köpek sesleri; devriye mangasının kar üzerindeki ayak sesleri.

Ankara, Ziraat Mektebi, alt kat, Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyâseti Makamı; akşamüzeri.

Kalem i Mahsus Müdürü Hayati Bey, ayakta, elindeki dosyadan, çıkardığı bir şifre telgrafi suretini, makam koltuğuna oturmuş, Mustafa Kemal Paşa'nın önüne uzatıyor.

Mustafa Kemal Paşa, yolculuk dönüşü doğrudan karargâha gelmiştir, sağ eli hizasında kahve fincanı, yanında kül tablası, yanında tespihi; uzatılan evrakı sol eliyle alıyor, göz atıyor, hu sahne esnasında, arada kahve fincanım dudaklarına *götürür*.

İlav ati Bey, *evrakı verirken*: - "...Karabekir Kâzım Paşa'nın şifre telgrafi sureti... Erzurum Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Şubesi, Muhafaza-ı Mukaddesat Cemiyeti"ne kalbedilmiş."

Dahiliye Vekili Dr. Adnan Bey, *araya girerek*, ayakta konuşuyor: - "...hadise, doğrudan Meclis'teki Hoca Raif Efen-di'nin telkiniyle alakadar, Paşam..."

Mustafa Kemal Paşa, *gözleri telgraf suretinde, kahvesini yudumlıyor*: - "...câlib-i dikkat!., hatta mücib-i endişe! (Dr. Adnan Bey'e)... Sovyet Sefiri, Kars kapısından girecekti, n'ol-du?"

Dr. Adnan Bey : - "...kat'iyet kesbetti, Paşam! Mustafa Suphi Bey'in refakatinde olduğu da, takarrür etmiştir."

Mustafa Kemal yazı masasında, bir yanında Hayati Bey, bir yanında Dr. Adnan Bey; ziyaretçi koltuğunda ise, Fevzi Paşa oturmaktadır.

İlayâti Bey, *dosyadan yeni bir evrakı, Paşa'nın önüne uzatıyor*. - "...Garp Cephesi'nden bu sabahki şifre..."

Fevzi Paşa, *müdahale ediyor*: - "...Reşit Bey'in, zât-ı âlinize telgrafıdır; güya, meselenin suret-i tesviyesi bulunmuş!" *Pofurdayarak*: - "...hâlbuki, Demirci Efe'yi aleyhimize tahrik ettiğini istihbar ediyoruz..."

Mustafa Kemal Paşa, *Fevzi Paşa'ya dönerek*: - "...bak hele, bak! Ethcm, başıyla oynuyor, Hoca Paşa'm! İsmet Bey'le, her hususta mutabıkız; harekât planını size arz edecektir." Mustafa Kemal Paşa,

kahve fincanını yerine bırakır; Hayati Bey'e dönerek sorar: - "...başka?"

Hayati Bey, *dosyadan bir kâğıt çıkarıyor*: - "...bir de Paşa'm, şu iki ecnebi gaztacımn..."

Mustafa Kemal ayağa kalkarken, sözünü kesiyor: - "...tüüü, onları unuttuk bre! (Hayati Bey'e) Söyle cumaya gelsinler, tatil günüdür, sakın konuşuruz."

İlayâti Bey, *not alıyor*: - "...Villa'ya mı, Paşam?"

Mustafa Kemal Paşa, gitmeye davranıyor; Fevzi Paşa'ya ve Dr. Adnan Bey'e başıyla veda eder: - "...arz-ı hürmet ederim, Hoca Paşa'm!" *Adnan Bey'e*: - "...Halide Hanım'a hürmetler, Doktor!"

Mustafa Kemal Paşa, kapıdan çıkacakları sırada, arkası sıra gelen Hayati Bey'e gülerek ilâve edecektir: - "...bir de bu villa lâfi çıktı! ...ev desene şuna, be çııeuk!"

Ankara, İstasyon'daki Direksiyon Binası; akşam.

(Gerilerden piyano ile çalınan La Tristesse/Cbopin işitilmeye başlıyor; binanın dışardan genel görünümü, birkaç saniye sürecek, sonra birbirine zincirlenecek içerdeki sahnelere geçilecektir.)

Fikriye'nin odası: Siyah demir karyola, iyi kötü bir komodin, büfemsi bir mobilya üzerine bir ayna konulmuş, üstünde Fikriye'nin tuvalet eşyası, kokulan, pudralan filan. Duvarında, Kemal Paşa'nın bir resmi. Sahne, aynanın içindeki Fikriye'nin görüntüsünden başlıyor; Fikriye giyinmiş kuşanmış süslenmiştir, aynada dudaklarının rujunu tazelemektedir, her halinden heyecanlı olduğu belli. Onumara, karpuzlu petrol lâmbası, aynanın önüne konulmuştur. Fikriye, aynada dudakların bir kere daha kontrol ettikten, saçlarına bağladığı fuları düzelttikten sonra, uzanır lâmbayı eline alır, sonra odadan çıkar.

Fikriye, aynı kılıkta, elinde aynı lâmbayla, merdivenden, aşağıya inmektedir; merdivene yolluk serilmiştir, etraf daha düzenli görünür; o sırada, oturma salonundan çıkan Bekir Çavuş'la karşılaşacaktır.

Fikriye: - "...beyaz peynir de koydun mu, Bekir çavuş?"

Bekir çavuş, *niütebessinv*. - "...yüreğini tüketme sen: her şey hazır! Her akşamki gibi!"

Oturma salonu: Fikriye elinde karpuzlu petrol lâmbasıyla giriyor, salon eski şekline göre daha derli toplu, daha zevkle döşenmiş görünür; ilâve çok az bir şey varsa da, düzenleyişin farkı, salonu güzelleştirmiştir; ayrıca, piyanonun ve sehpaaların şamdanlarına mumlar dikilmiş. Fikriye, lâmbayı biraz yukarı kaldırıp, salonu bütünüyle şöyle bir gözden geçiriyor; Mustafa Kemal Paşa'nın koltuğunun yanındaki sehpa, rakı ve su sürahisi, leblebi vc beyaz peynir tabağı hazır beklemektedir.

Fikriye, karpuz lâmbayı, yüksekçe bir sehpaaya koyup, kibritine davranarak, şamdanlardaki mumları yakmaya girişir. İlkini yaktıktan sonra, bir ara kesik kesik öksürecek, sonra da, heyecanlı bir tecessüsle saatine bakacaktır.

Ankara, İstasyon'daki Direksiyon Binası; akşam, sular kararmış.

Mustafa Kemal Paşa'nın otomobili önce farlarının ışığı görünür, sonra dönerek, o ışıkla binanın cephesini aydınlatır; yumuşak bir manevra ile binanın kapısı önünde durur.

Şoförü fırlayıp, Paşa'nın kapısını açacaktır; öteki kapıdan, Seryaver Salih Bey çıkıyor: Mustafa Kemal Paşa, otomobilinden iner, evin o sırada açılmakta olan sokak kapısına doğru yürür.

Kapıyı açmış olan Bekir Çavuş'tur, önce Mustafa Kemal Paşa girer, arkasından, Salih Bey; kapı kapanır, o esnada şoför, arabayı park etmektedir.

Ankara, İstasyon'daki Direksiyon Binası; akşam.

İçerden, cümle kapısı, hol: Mustafa Kemal Paşa içeriye girmiştir, beli kuşaktı paltosunu çıkarıyor, kalpağını zaten çıkarmış, Bekir Çavuş'un elindedir; arkasında, yaveri Salih Bey görünmektedir.

Paşa, paltosunu çıkarırken, o ana kadar fark etmediğini fark eder: Hol değişmiştir, kitaplar, resimler vs. Bir an duraklar, yüz ifadesi ve bakışları değişir: Memnuniyetle karışık bir hayret ifadesi belirir yüzünde.

Paşa, paltosunu Bekir Çavuşa bırakıp o kalpağı ve paltoyu portmantoya asdığı sırada, etrafı iyice süzerek, salona doğru yürür.

Mustafa Kemal Paşa, *kendi kendine konuşmuş gibi*: -“...yahu burası amma da değişmiş!”

Salih Bey, *gülümseyerek, memnum* - “...size arz etmiştim. Paşam!”

(Bu sahne boyunca da, gerilerden o piyano sesi -La l'riss-tesse/Chopin- sürecektir.)

İstasyon'daki Direksiyon Binası, oturma salonu; akşam.

Şamdanlarda mumlar, duygusal bir atmosfer yaratmıştır; mobilyanın ve piyanonun yeni yerleri ve diziliş biçimi, salo-

nun havasını tamamen değiştirmiştir. Fikriye, piyanonun yanı başında bir hayal gibi durmaktadır, heyecanlı olduğu her halinden belli, titrek bir sesle, Paşa'ya doğru bir adım atar.

Fikriye: - “...evinize hoş geldiniz Paşam.” *Belli belirsiz bir tebessümle*: - “...evin, eti senin kemiği benim demiştiniz...”

Mustafa Kemal Paşa aynı memnuniyetle karışık hayretle etrafa göz gezdiriyor, sağa sola bakıyor; bu arada, Fikriye'ye cevap veriyor: - “...vakıa demiştim... demiştim ya... elin sihirli midir nedir... dokunduğu yeri rüyaya tebdil etmiş...”

Mustafa Kemal Paşa, Fikriye'nin önüne gelir, onun gözlerine bakar. Fikriye'nin, mutlu, derinliklerinde gizli bir hüzün yatan gözleri. Mustafa Kemal Paşa'nın, mütehayyir bir saadetle yüklü, mavi gözleri. Fikriye'nin, handiyse kirpikleri nemlenmiş, iri, hafif boyalı gözleri. Mustafa Kemal Paşa'nın, yeni tanıdığı bir saadet hissiyle buğulu, mavi gözleri.

(Paşa ile Tiknye'nin gözleri ayrı bir lisanla aralarında anlaşırken, birbirini izleyen göz görüntüleri üzerine, off olarak muhavereleri düşüyor.)

Fikriye, *alçak sesle*: - "...teveccühünüz, beni minnete gark ediyor Paşam!"

Mustafa Kemal Paşa, *mutlu*: - "...ne iyi ettin de geldin, Fikriye!"

Fikriye, *aynı titrek, yumuşak sesle*: - "...bir kadeh rakı alır mıydınız?"

Mustafa Kemal Paşa, *da sesini alçaltır*: - "...maalmemnuniye!"

Fikriye, rakı sürahisinden, Paşa'nın kadehini doldururken, Mustafa Kemal dalgın ve mutlu, koltuğuna oturuyor.

Mustafa Kemal Paşa, *gülerek*: - "...bir şartla..." Fikriye'nin başını kaldırıp ona baktığını görünce: - "...sen de içersen!"

Fikriye, Paşa'nın kadehini sehpanın üzerine bırakır, bir başka kadeh alır, doldururken, Paşa'nın gözlerine bakarak, aynı titrek sesle cevap verir: - "...sizin için, zehir olsa içerim Paşam!"

O anda kapı tarafından bir öksürük duyulur, ikisi birden o yana döneceklerdir; Seryaver Salih Bey, kapının önünde görünür.

Mustafa Kemal Paşa, *eliyle de çağırarak*: - "...gel Salih, bir kadeh de sen iç!"

Salih Bey: - "...başka bir akşam. Paşam! Mi'tsaade-i âlinizle, Karargâh'a döneceğim." *Topuklarını vurarak*-, - "Akşamlar hayrolsun!"

Fikriye, *yerinden kalkamaya teşebbüs edecektir*. - "...sizi geçireyim, Salih Bey!"

Mustafa Kemal Paşa, bir el hareketiyle Fikriye'yi) durduruyor, gülümseyerek, diyor ki: - "...ne zahmet! O yolu bilir."

Ankara, Direksiyon Binası; gece.

TBMM Seryaveri Salih Bey, cümle kapısından çıkıyor, kapıyı ona Bekir Çavuş açmıştır, o uğurlamaktadır. Salih Bey, kapıdan ayrılırken Bekir Çavuş'a belli belirsiz bir el selâmı yapıyor. Sonra Paşa'nın arabasına doğru ilerliyor.

Uzaklı yakınli köpek havlamaları.

Ifava soğuk, soludukça Salih Bey'in ağzından burnundan dumanlar çıkmaktadır; ortalık تنها, sadece bir sokak köpeği, ayakları altında dolaşüyor; o otomobilin başına gelince durur, döner, binaya bakar.

Villa: Salonun pencereleri aydınlık, tam o sırada içerden piyano sesi gerçekten işitilmeye başlayacaktır: -La Tristesse/Cho-piti. Salih Bey, o anda bir sigara yakmakla meşguldür, sigarasını yaktıktan sonra, kısa bir süre müziği dinler; sonra binmek üzere arabaya döner: Yüzünde manidar bir

gölümseme belirmiştir.

Ankara, Direksiyon Binası: gece.

Fikriye Hanım'ın narin elleri, piyanonun tuşları üzerinde, uçuşmaktadır; genç kadın sevdiği parçayı seslendiriyor.

Fikriye ilanım piyano çalmayı sürdürür, Mustafa Kemal Paşa, oturduğu koltukta dalgın, biraz da mahzun görünür; kadehini yıdınımluyor.

(Flash-Bark sahnesi geliyor.)

İstanbul, herhangi bir yalı boyu; Boğaz, ya da adalar; gündüz ve yaz.

Tenteli, iki atlı bir binek arabasına, zamanın modasına göre şık giyinmiş, bir genç kız binmek üzeredir. F.linde kıyafetine uygun bir güneş şemsiyesi tutuyor.

Bu esnada şemsiyeyi kameraya tutarak kapamaya çalıştığı için yüzü görünmez; şemsiye kapandığı zaman, Fikriye'nin soylu bir tebessümle aydınlanan yüzü meydana çıkar, birkaç saniyelik bir tebessümdür bu, sonra genç kız arabaya binmeye davranır.

(Flash-Back sahnesinin sonu.)

Ankara, Direksiyon Binası; gece.

Paşa, kadehini dinler gibi dalgın dururken, piyano sesi kesilir kesilmez, elini indirip kadehini sehpaye bırakır, gözlerini Fikriye'ye çeviriyor; mavi bakışlarında, hüznle karışık bir mutluluk aydınlığı.

Fikriye piyanonun başından, hem mutlu hem utangaç, Paşa'nın yanına dönüp koltuğuna oturacaktır; çok heyecanlı olduğu hissediliyor, o kadar ki insiyaki olarak tabakasından bir sigara alıp, dudaklarına götürdüğü anda, duraklar, bir saygısızlık yaptığı zannına kapılmıştır.

Mustafa Kemal Paşa, bunu derhal hisseder, çakmağının alevini onun dudaklarına doğru uzatır.

Mustafa Kemal Paşa, *sigarasını yakarken*-. - “...bu musiki ben: melale sevk ediyor; Sofya'da ataşe iken, operaya giderdim...” *Bir an yine dalar*: - “...ne ihtişamdır o, ne debdebe!”

Fikriye, sigara dumanlarının tülü arasında, yaşamakta olduğu saadete inanamaz bir haldedir.

Fikriye: - “...size bir gün piyano çalabilmek!., hayabi muhayyelim, bu idi Paşam... şu anda bir hakikattir; ölsem de, gam yemem!”

Mustafa Kemal Paşa, ona müşfik ve mahzun bakıyor.

Mustafa Kemal Paşa, *kendi kendine konuşur gibi*: -“...doğrudur Fikriye, muvaffakiyet, saadettir... Lâkin saadet yaşamak içindir, ölmek niye?”

Mustafa Kemal biraz susar, sonra daha başka bir ses tonuyla devam eder: - "...lâkin bizim havaları da çalabilmeksin... Öyle mi?" *Dalgın:* - "...Rüşriye'de talebe iken, Manas-tır'da... bir türkü söyledik..." *Mırıldanır:* - "...Manastır'm ortasında var bir havuz..."

Fikriye, *heyecanla:* - "...aa, bilirim ben o türküyü!" *Taşanın kaldığı yerden, o da katılıyor.* İkisi, alçak sesle, âdeta bir sır fısıldarmış gibi, bu eski Rumeli türküsünü söylemektedir.

Ankara, Direksiyon Binası; gece.

İstasyon çevresini gecenin sisi sarmaya başlamıştır, görüntü daha rüya gibidir; kar tekrar yağıyor, kalın ve lapa lapa bir kar yağışı bu; 'Villa' sis ve kar arasında âdeta hayal gibi görünür, salonun ışıkları hâla yanıktır. Sokakta, sadece daha önce gördüğümüz o yalnız serseri köpek, avare dolaşıyor.

O esnada, gerilerden tekrar telgraf işaretleri işitilmeye başlıyor; görüntü üzerine, bir telgraf cihazı görüntüsü bindiriliyor; meçhul bir el, meçhul bir manipleye basarak, mors işaretleriyle bir haber geçmektedir; gittikçe, ilk görüntü kayboluyor, İkincisi netleşiyor.)

Direksiyon Binası'nın görüntüsü kaybolur, şimdi sadece bir el ve maniple görüntüsü var, el maniple ile mesaj veriyor.

(Efekt olarak, telgraf işaretleri gittikçe daha yakından duyulacaktır.)

(Bir süre, görüntü sürer, sonra, gerilerden bir yerden, gittikçe yaklaşan bir gazete birinci sayfası görüntüsü gelir; telgraf görüntüsü üzerine bindirilir.)

YENİ GÜN gazetesinin ilk sayfası, eski harflerle, bir gazete sayfasıdır; manşetin ne olduğu, görüntünün altından bani olarak geçecektir; bu sırada, telgraf görüntüsü kayboluyor. Gazete başlıkları: "KAFKAS ŞEDDİ YIKILDI / ERMENİSTAN'LA SULH MUAHEDESİ İMZALANDI /SOVYET'LER İTTİHADI İLE HEMHUDUT OLDUK¹"

(Gazete görüntüsü üzerine, bu defa tekrar bir telgraf ahizesi görüntüsü bindirilecektir; bu defaki görüntü, telgrafın alıcı ahizesidir; bantla alıyor alabilir, bant akmaktadır. Gazete sayfası görüntüsü kaybolurken, telgraf ahizesi görüntüsü netleşiyor.)

(Telgraf tıkırtıları sürmektedir, görüntü kısa bir süre net kalır, sonra gerilerden, başka bir gazete sayfası belirecektir; siiperpoze olarak üst liste görünürler. Bu defa, görünen gazete, HÂKİMİYETİ MİLLİYE gazetesinin birinci sayfasıdır; altta kalan telgraf görüntüsü bir süre sonra silinir, tekrar gazetenin başlıkları bant olarak geçmeye başlar.

Bu defa, geçmekte olan haber başlıkları şunlardır: "YUNANİSTAN'DA AHALİ VENİZEİ.OS'U REDDETTİ /KRAL KONSTANTİN ATİNA'YA DÖNÜYOR !YENİ BAŞKUMANDAN PANGALOS" Haberler sona ererken, tekrar, bu defa başka bir açıdan, maniple görüntüsü ve onu kullanan efsüperfmze olarak görünecektir. Gazete görüntüsü, kaybolurken, maniple netleşir.)

Maniple görüntüsü netleşiyor, Hâkimiyet-i Milliye gazetesinin birinci sayfası kayboluyor; meçhul el, bir süre, manipleyi kullanarak, haberleri vermeyi sürdürecektir.

(Telgraf tıktırması, mors işaretleriyle devam ediyor.)

(Bu kere, yine gerilerden bir yerden, başka ve ecnebi bir gazetenin birinci sayfası görünecektir; siiperpoze olarak belirecek btı sayfa, Fransızca Le Temps gazetesinin birinci sayfalı s

sidir; çeşitli başlıklar ve fotoğraflar dikkati çeker; o sırada arkadaki telgraf görüntüsü kaybolur, gazete sayfası netleşir. Aynı şekilde, Fransızca olarak verilmiş haberlerin, bantla ne oldukları geçilerek belirtilir; başlıklar şunlardır: “RhFARAN-DUM, FRANSA’YI SERBESTLİĞE KAVUŞTURDU / YUNANİSTAN’A KARŞI ZAMAN KAYBETMEMELİYİZ”)

(Telgraf tıktırması yavaşlayarak silinecektir.)

Gazele sayfasının üzerine, yeni bir görüntü bindiriliyor; Mustafa Kemal’in otomobili, şehirden İstasyon istikametine ilerlemektedir; etrafta tam bir kar manzarası görülüyor; bembeyaz ağaçlar, otomobilin yanından geçtiği, ağır ve hantal kağnılar, vs. Bu görüntü, netleşirken, yavaş yavaş Le Temps gazetesinin görüntüsü hafifleyip kaybolur.)

Mustafa Kemal’in arabası, kar manzarası içinde, İstasyon istikametine ilerliyor. Etrafında, ara sıra rastladığı kağnılar, ya da atlı bir iki köylü. Kargalar, bembeyaz ağaçlar üzerinde daireler çiziyor.

Karga çığlıkları, kağnı gıcırtiları, arabanın motoru.

(Kamera, bir süre arabayı izleyecektir: penceresinden, içinde Mustafa Kemal’in değil, başkalarının bulunduğu fark edilmelidir.)

Ankara, İstasyon Yolu: Mustafa Kemal’in arabasının içi.

Le Temps gazetesi, katlanmış olarak, görünüyor; gazeteyi, manikürlü bir kadın eli tutmaktadır.

Arabanın arka koltuğunda yan yana oturmuş olan, Fransız gazetecisi Marie-Laure Dişeler ve New-York Times muhabiri Jimtny Fovvler, aralarında konuşuyorlar.

Marie-Laure Oiselet: - “...arabasını göndermesi, bir nezaket!.. Miss Billing öyle bir adam anlatmıştı ki, doğrusu, bu kadarını beklemiyordum.”

Jimmy (■, piposunu dişleri arasından çekerek: - “...bayat, sürprizlerle dolu...” Ön tarafı eğilerek: - “...öyle değil mi, Misis Edip?”

Arkadan öne doğru, yakında şoförün yanına oturmuş olan Halide Edip ilanım, başını geriye çevirerek: - “...Reis Paşa’nın hiddeti kadar, nezaketi de meşhurdur; size söylemişim!”

Ankara, İstasyon’daki Direksiyon Binası, kabul salonu; gündüz.

Mustafa Kemal Paşa’ya geçiliyor; Paşa, bir elinde sigarası, ötekisinde tespihi, salonda ayakta; kısa adımlarla dolaşarak konuşur. Koltuğun birinde, Yunus Nâdi Bey oturmaktadır; Yunus Nâdi Bey, dizlerinin üzerinde bir bloknot, kulağının arkasında bir kalem bulundurmaktadır.

Mustafa Kemal Paşa: - "...İngilizlerin, bizden inûlâyemet intizârı, hüsn-ı kuruntudan ibarettir Yunus Bey! Bizim gâye-i aslimiz, istiklâl-; tamdır; bu gayeyi istihsal için, ebediyen dövüşmeye hazırız."

Yunus Nâdi Bey, *memnun*: - "...İstanbul'dan elli kadar zabitin, nizamî orduya iltihâkını istihbar ettik, mesrur olduk..."

Mustafa Kemal Paşa, birden durur, ona dönerek, sigarasını iki parmağı arasında tuttuğu elini uzatarak, ciddi bir ses tonuyla uyarır: - "...bu havadisi zinhar neşretmeyesiniz, Yunus Bey! Esrar-ı hükümetten mâdittir..."

Sözünü yarıda keser, çünkü o sırada dışardan yaklaşan sonra duran otomobilin sesi işitilmiştir.

Mustafa Kemal Paşa: - "...galiba geldiler..." *Kolluğuna doğru ilerlerken, daha samimi bir ses tonuyla*: - "...Fikriye börekleri yetiştirebildi mi acaba?"

Ankara, İstasyon'daki Direksiyon Binası, mutfak.

Fikriye pencereden bakıyor; genç kadın, arkasına gizlendiği perdeyi, eliyle aralamış, bakıyor.

Fikriye, *telâşlı*: - "...koş Bekir Çavuş, misafirleri buyur et!"

Bekir çavuş'un mutfağın kapısını açıp kapayarak, dışarıya çıktığı işitilecektir; ayrıca, ateşin üzerindeki tavada kızgın yağın cızırtısı işitiliyor.

Kar manzarasında, Paşa'nın otomobili kapıya yanaşmıştır, şoför kapışım açmış, önce Marie-Laure çıkıyor, ardından limmy K ; o esnada, Halide Edip de inmiş bulunmaktadır.

Fikriye, *kendi kendine, şaşmış gibi*: - "...aaa, bunlar vapurdaki ecnebler!"

Gelenler evin kapısına doğru ilerlediği sırada, Fikriye perdenin yanından çekilir, ocağın başına geçer: Eski tarz, fakat muhkem bir maltızlı mutfak, ateşin üzerinde tava, tavada puf böreği kızartılıyor; kızartılmış olanlar, büyük kayık tabağa alınmış.

Fikriye, saçlarını oyalı bir yemeniyle Anadolu işi sarmış, üstünde ev kılığı, elinde maşa, börekleri çevirerek, ciddiyetle işine devam edecektir.

Tekrar kapının açılıp kapandığı işitilir, sonra Bekir Çavuş'un sesi gelir.

Bekir Çavuş, *gülerek*: - "...biri herif, biri karı... iki ecnebi! Karı da bi güzel kokuyor ki!.."

Ankara, İstasyon'daki Direksiyon Binası, kabul salonu; gündüz.

Sehpalardan birisi üzerine katlanmış olarak bırakılmış Fransızca Le Temps gazetesi, gazetenin yanında, bir çay bardağı, bir kül tablası, kül tablasında ucu rujlu yanık bir sigara görülüyor; manikürlü bir kadın eli sigarayı alır.

F.1, Le Temps muhabiri Marie-Laure Oiselet'nin elidir, sigarasından bir nefes alıyor; o, yanı başında

elinde vazgeçemediği piposuyla Nevv-York Times'dan Jimmy Fovvier, birer koltuğa oturmuşlardır; Fotvier'in elinde not defteri ve kalem, yanı başındaki sehpa da çay bardağı. Karşılarında Mustafa Kemal Paşa oturmuş, hem sigarasını içiyor, hem onlara gereken cevapları veriyor. Halide Edip Hanım, elinde sigarası ve çay bardağı, Paşa'nın yanına oturmuştur. Yunus Nadı Bey eski yerinde, harıl harıl not alıyor.

Mustafa Kemal Paşa, *sakin, kararlı*: - "...Yunanistan'da re's-i kâra Venizelos geçmiş, Konstantin geçmiş, (Marie-Laure'u işaret ederek) sizin için fark edebilir; bizim için, bir şey fark ermez, çünkü hasm-ı bî-amanımız İngiltere'dir." Paşa susar, Yunus Nâdi Bey, başını kaldırıp, *manidar* ilâve eder: - "...yâni emperyalizm!"

Jimmy F, *müstehzi*: - "...elimizde bir Londra telgrafi var, Ahmet İzzet Paşa hey'etinin, Ankara'yı, Sevres Muahede-si'ni kabule, razı edeceğini bildiriyor."

Mustafa Kemal Paşa, *müstehzi*: - "...herkes istediği hayali kurmakta serbesttir, lâkin hayallerin, hakikatleri tebdil ettiği görülmemiş,"

Marie-Laure Oiselet, *araya girerek*: - "...Paşaların mevkuf olduğu şayiasına ne dersiniz?"

Mustafa Kemal Paşa, *gayet rahat*: - "...evet, ben ne kadar mevkufsam, o kadar!"

Yunus Nâdi Bey, *haşini kaldırıp, biraz da içerlemiş*: - "...niçin bu suali kendilerine tevcih etmiyorsunuz?"

Halide Edip Hanım, *çay bardağını sehpa ya bırakırken*: - "...Ahmet İzzet Paşa ile daha dün görüştük..."

O sırada, kapıdan içeriye, elinde tepeleme puf böreği yüklü kayık tabakla, Bekir Çavuş giriyor; mülakat ona rağmen sürecektir ama o sessiz sedasız, misafirlerin zaten kurabiyeler bulunan servis tabaklarına, puf böreği de dağıtıp öyle çekilecektir.

Marie-Laure Oiselet; - "...bir manada, patı İslamîst olduğunuz söylenebilir mi?"

Mustafa Kemal Paşa: - "...biz istiklâl-i tam istiyoruz, lıudud-u millîmiz içinde, mes'ut ve müreffeh yaşamayı!.. Düvel i Muazzama'nın, kendisine tanıdığı hakları, bize de tanımasını... çünkü kürre-i arz, baştanbaşa, bizim gibi mazlum milletlerle doludur; onlar da, bizim gibi kolonyalizm-den ve emperyalizmden, bir gün gelecek, halâs olacaklardır."

jimmy F, *müstehzi*: - "...Lenin ve Yrotstky de böyle konuşuyor..."

Mustafa Kemal Paşa, *gülerek*: - "...nüansı gözden kanırmayınız, Mister! Bolşevik olmak başkadır, Bolşevik'le teşrik i mesai etmek başkadır. Biz ikinci yolu seçtik..."

Halide Edip Hanım, tabağına konmuş puf böreklerinden birisine uzanır, öyle konuşur. Paşa'nın yumuşak gülüşünden cesaretlenmiştir.

Halide Edip: - "...biraz ara versek mi?" *Böreği ısırmadan*:

- “...bu nefis şeyler, soğuk yenirse bir şeye benzemez...” *Isırır:*

- “...pek de leziz... kim yaptıysa, doğrusu, işinin ehliymiş!..”

Ankara, İstasyon’daki Direksiyon Binası, Fikriye’nin odası; gece.

Fikriye odasında, gece için hazırlanıyor; mutlaktaki ev kadını kılığında çıkmıştır; üzerine yine zamanın şıklığına uygun bir kılık giymiştir; elleriyle orasını burasını çekiştirip, ona düzen veriyor.

(Buradan itibaren, La tristesse/Cbopin müziği, yeniden ve gerilerden işitilmeye başlayabilir.)

Arkasından, makyajıyla ilgilenir, tuvalet aynasına eğilip, kaşlarını düzeltir, saçlarını istediği gibi biçimlendirir, sonra da dudagının boyasını kontrol eder; beğenmez, rujuyla tekrar boyar; arkasından, parfüm şişesinden, parmak uçlarıyla aldığı kokuyu, kulak memelerine sürer.

Fikriye, doğrulur, kendinden emin bir havayla, odasının kapısını açıp, dışarıya çıkar.

Ankara, İstasyon’daki Direksiyon Binası, merdivenler; gece.

Ait salondan, yukarıya doğru merdivenler: Fikriye, en şâ-lınıe haliyle, merdivenlerden aşağıya inmektedir. Fikriye indikten sonra bir an durur, kabul salonunu dinler. İçerden Mustafa Kemal Paşa’nın konuşması işitilmektedir.

Mustafa Kemal Paşa, *ahizeye konuşuyor.* - “...elbette Hoca Paşa’m... Refet Bey’in telgrafi mühim... madem ki Etheııı Bcy’le teşrik-i mesai temayülü gösteriyor... haddini bildirmek iktiza eder...”

(Uzak piyanoda La Tristesse sürmektedir.)

O sırada kabul salonundan, Bekir Çavuş’un çıktığı görülür; Bekir çavuş Fikriye’yi görünce bir şey diyecek olursa da, Fikriye eliyle sus işareti yapıyor; Bekir Çavuş, bunun üzerine gülümseyerek, mutfak tarafına geçiyor.

Fikriye, heyecanlıdır; geniş bir nefes alarak, nihayet, içeriye girmeye karar verir, kabul salonuna intikal eder.

Ankara, İstasyon’daki Direksiyon Binası, kabul salonu; gece.

Salon boştur, gecenin daha ilerlemiş bir saatidir, sadece Mustafa Kemal Paşa koltuğuna oturmuş, telefonla konuşuyor; salon, karpuz şişeli petrol lâmbasıyla aydınlanmış; Paşa, hem konuşur, hem de parmakları arasındaki kehribar tespihiyle oynar; Fikriye’yi görmemiştir.

Mustafa Kemal Paşa, *gülerek!* - “...Bolşevik Ermcniler, Diıvel-i Muazzama’ya karşı, müşterek mücahedat mı teklif etmiş? ...işte bu havadis iyi, gayet iyi... yarın teferruatıyla müzakere ederiz...”
Biraz susar, saygıyla: - “...bilmukabele 1 loca Paşa’m, bilmukabele...”

Bu konuşma esnasında, Fikriye ağır ağır Paşa’ya yaklaşmaktadır.

Mustafa Kemal Paşa telefonu kapatıyor, kadehini bıraktığı yerden almak için dönüp uzandığı sırada, karşısında ayakta duran Fikriye'yi görür; görür görmez, şakacı bir hiddetle çıkışır: - "...iterdesin bre kızım? Hanidir seni bekleriz." *Cevap beklemeden ilâve ediyor:* - "...Halide Edip, senin puf böreğine bayıldı..."

Fikriye, saygıyla, biraz da çekinerek, daha önce oturduğu koltuğa otururken, cevap verecektir: - "...hemiz geldim, o11-

lırla muhatap olmaya hazır değilim., Halide Edip Hanım... Yunus Nâdi Bey... birer edip... ben kimim ki?" *Hafif öksürür, sonra:* - "...ecnebilere gelince, onlar vapurdaydı, beni erkek kıyafetinde gördüler... bu sebepten, içtinap ettim.. '

1Mustafa Kemal bütün bu sözlerden, sadece onun öksürüğüne dikkat kesilmiştir.

Mustafa Kemal Paşa, *dikkatli ve meraklı-* - "...nasılsın sen? Öksürüyorsun... Sıhhatin iyi mi?"

Fikriye, *mahzun:* - "...öksürmek, ailenin âdeta ikinci tabiatı..."

Fikriye, kirpikleri eğik gözlerini, Paşanın gözlerine çevirmiştir; bu defa mahzun gülümsüyor.

Fikriye: - "...sizin yanınızda iken, kötü olmak kabil mi, Paşam?"

Mustafa Kemal Paşa, gözleri Fikriye'nin gözlerinde, kadehinden iki yudum rakı alır, sonra gözlerini indirmeden, kadehi indirir. O sırada Fikriye'nin kendi kadehine rakı koyduğu işitiliyor.

Mustafa Kemal Paşa: - "...biliyor musun, sen içimi tazeliyorsun, kız... zehrimi alıyorsun..."

Fikriye, gözleri baygın ve hayran, tamamıyla Kemal Paşa'nın gözleri içinde kaybolmuş, rakı kadehini kaldırır.

Fikriye: - "...öleceksem, o zehirle öleyim Paşam... sıhhatinize ve muvaffakiyetinize!.."

Ankara, Ziraat Mektebi; sabaha karşı.

Ağır ve sessiz kar yağıyor; bina ve etraftaki her şey, karın beyaz karanlığı içindedir; karargâh binasında, ışıkların çoğu sönük, sadece telgrafhanenin pencereleri aydınlık görülüyor. Niza-miye'de nöbetçiler.

Uzaktan uzağa, köpek havlamaları, arada uzak horoz sesleri işitilmektedir.

Ankara, Ziraat Mektebi, telgrafhane; sabaha karşı.

Telgraf cihazının bulunduğu masa üzerindeki Hâkîniyet-i Milliye gazetesin tarihi, 6 Kânunusâni 1336 (1921) Perşem-

bc; görünür bir yerinde, şu başlık dikkati çekmektedir: "İngiltere'ye Sulhen Kabul Etmediğini, Cebren Kabul Ettireceğiz!" Gazetenin üzerine bırakılmış boş bir çay fincanı devrilmiştir, bir kısım çay

gazeteyi kirletmiş; ayrıca, çoğu yenmiş, bir parça simit ve kırıntıları.

Telgrafhane, sessizlik içindedir. Cihazlar çalışmıyor, iskemlesinde, Şifre Mülhakı Memduh Bey ın başı önün düşmüş, uyukluyor; telgrafçı ise, kollarını masaya çaprazlavıp, başını üstüne koymuş, kestirmektedir. Masanın üzerinde her zamanki gibi telgraf suretleri, müsveddeler, şifre miiftahları vs.

Birden, telgraf alıcısı tıkırdamaya başlar; dışardan bir telgrafhane, Karargâh-ı Umûni'yi aramaktadır.

Tıkırdamakta olan telgraf cihazı, istifini bozmamış, kestiren, Şifre Mülhakı Memduh Bey ve telgrafçı...

Şifre Mülhakı Memduh Bey, uykusunun arasında, tıkırtıyı işitir gibi olur, önce yarım yamalak gözünü açar, alıcının gerçekten işlediğini fark edince toparlanır; sonra, telgrafçıyı dür-ttikler, o da uyanır.

Şifre mülhakı esnemesini zor tutarak, kendisini alıcının tıkırtısına vermeye çalışıyor; telgrafçı, mesleki bir alışkanlıkla, manipleye davranmış, karşı tarafa cevap vermeye başlamıştır. Sonra tekrar alıcı tıkırdar, telgrafçı aldığı şifreyi kâğıda kayda başlar.

Şifre mülhakı, sabırsızdır, alınan şifreyi gözlüğünü takıp, hemen önüne alarak çözmekte acele ediyor; daha ilk kelimeler belirince, dikkat ve merakının arttığı, yüzünden anlaşılacaktır. İkinci cümleyi aldığı anda, kendini tutamaz.

Şifre Mülhakı Memduh Bey, *kendi kendine*: - "...aman yarabbı! Yunan, taarruza geçmiş., hem Bursa üzerinden, hem Uşak cephesinden..."

Telgrafçı cevap vermez, o vazifesiyle meşguldür; şifre mülhakı, derhal yandaki telefona sarılır, manyeto kolunu çevirmeye başlar, yine biraz kendi kendine, biraz telgrafçıya konuşacaktır.

Şifre Mülhakı, *telefon çevirirken*: - "...işin şakaya tahammülü yok! Banaz düşmüş, galiba Yenişehir de... nöbetçi zabiti uyandırmak!"

Ankara, Ziraat Mektebi binası, Erkân 1 Harbiye Dairesinde herhangi bir ofis.

Geride telgraf tıkırtısı ve işgal leitmotivi sürüyor. Yazı masasının üstündeki manyetolu *telefon* çalışıyor. Nöbetçi zabıt, üniformalı genç bir yüzbaşısıdır, yalnızlığın rahatlığıyla, yakasını çözmüş, kalpağını çıkarmış; masanın üstünde isli bir petrol lâmbası, önünde bir kitap, yanında kül tablası ve sigara paketi, hem sigara içiyor, hem kitap okuyor. Erkân-1 Harbiye dairesi, boş ve تنها, alacakaranlıkta ürkütücü görünür: genç yüzbaşı, ahizeye biraz da uykulu bir sesle konuşuyor.

Nöbetçi zabıt, *ahizeye*: - "...evet, Yüzbaşı Sıtkı!" *Biraz dinler*: - "...peki, bağla bakalım..." *Biraz bekler, sigarasından bir nefes alır, dumanlar arasında*: - "...hayrola Memduh Bey, n'otuyor?"

Yüzbaşı telefonu dinlerken, yüzü değişecek, gittikçe ciddi-leşecektir; o kadar ki, farkında olmadan, vakasını kapatmaya davranıyor.

Nöbetçi zabıt: - "...nasıl? İki istikametten birden mi? (Kararlı) ...anlaşıldı!.. Kumandan Paşayı, derhal

uyandırmalı-yız...”

Telefonu kapatacağı sırada duraklar, heyecanlıdır, tekrar kulağına götürüp, biraz da mahcup, soracaktır: - “...şey, karargâh neredeydi, yahu?.. Gediz’de miydi?”

Garp Cephesi Umûmi Karargâhı, Gediz civarında, Efendi Köprüsü; gündüz.

(Telgraf tıkırtıları ve işgal müziği gende sürüyor, önde uzak top uğultusu, arada, 'içtima' çalan borazan sesleri, karargâhtaki telâşın raharbast.)

Önde, sahra tele t oııun başında, Kumandanın yaveri genç bir binbaşı, ahize kulağında muhabere teminine uğraşmaktadır; kumral bıyıklı, açık renk gözlü bir zabıt...

Karargâh, portatif bir masa üzerine yayılmış harita paftaları üzerinde, Cephe Kumandanı İsmet Bey, Cenub-u Garbı Cephesi Kumandanı Refet Bey, erkân-ı harp heyetleri, harıl banı, elde pergel ve cetvel, bir şeyler çiziyor, hesaplıyor, aralarında konuşuyorlar (Duyulmaz). Bu arada, gidip gelerek, Karargâhı toplayan, yolculuğa hazırlayan, kırıık zabıtlar ve çavuşlar sürekli bir hareket yaratmaktadır.

faver, ahizeye: - “...Altmordu, Altınordı... alo Altmor-du... burası Demırkapı... İzzettin Bey’ie irtibat temin edildi mir (Dinler, anlayamaz) ...efendim, anlaşılamadı, tekrarlar mısınız? Fırka Karnnadr’ya irtibak mercû idi... ^ *Yine dinlemeye geçer; bu defa gözleri parlıyor*: - “...kumandanım, siz mısınız? Bir dakika, lütfen!..”

Yaver binbaşı, ahizenin ağzını eliyle kapatıp, İsmet Bev’in bulunduğu tarafa dönecektin - “...kumandanım, İzzettin Bey, hatta hazır!”⁷

İsmet Bey, eliyle haritada bir şey işaretleyip, son iki kelime söyleyerek, Refet Bey’den ayrılıp, telefonun başına gebr, ahizeyi alır.

İsmet Bey: - “...kumandan, ben İsmet!., beklenmedik bir vaziyet hâsıl oldu: düşman, Afyon ve Bursa istikametinden, taarruza geçmiş, Parıgalos’un bir ‘keşif taarruzu’ olabilir... burada, Refet Bey le müdavele-i efkârda bulduk: düşmanı, İnönü’nde karşılayacağız...” *Biraz susar, dinler*. - “...âsi Et-hein kuvvetlerine karşı, senin fırka’yı bırakıyoruz, ardımızı sen müdafaa edeceksin... (Susar, dinler) ...cebri yürüyüşle iki günde alırız diye hesap ettik...” *Susar*, sonra: - “...evet! l İadi Allah kolaylık versin, kardaşım.”

İsmet Bey, telefonu kapatır, sonra bir an durur, uzak uzak çınlamakta olan borazanları dinler, sonra aniden toparlanıp, yanı sıra yürüyen yaverine talimat verir: - “...gel yaver, Er-kân-ı Harbiye’ ve, cephe raporunu yazacağız.”

Ankara, Ziraat Mektebi, telgrafhane; gündüz.

f(rende, işgali temsil eden dramatik ledmotiv sürüyor; alt-a re vericinin tıkırtıları; açık kapıdan, Karargâh¹ in raharhasv. telefon zilleri, belki bir daktilo.)

Telgraf alıcı cihazı çalışmaktadır. Masanın üzerindeki Hâkimiyec-i Milliye gazetesi katlanmış olarak duruyor, tarihi belirgin: 9 Kânunusâni 1337 (1921); sonra telgrafçının, tıkırtıları rakamlara çeviren elini görür, kağıdın üstünde bir iki satır şifre rakamı yazılıdır, yazılmaya devam ediliyor.

Eskiden tek kişinin oturduğu yere, şimdi hem Şifre Memuru Faik Bey, hem de Şifre Mülhâkı Memduh Bey oturmuştur; ikisi de kendilerine mahsus jest ve mimiklerle, şifreleri çözmektedirler. Faik Bey'in başına Hayati Bey dikilmiştir, gergin ve telâşlı bir hâli var. Arka planda, hareket; giren çıkan asker subay trafiği...

Hayati Bey, *uzatılan evrakı alırken*: - "...bu hangisi?"

Faik Bey, *aklı elindeki şifrede*: - "...12. Kolordu'nun raporu..."

Hayati Bey: - "...düşmanın karşısında kim var?"

Faik Bey: - "...24. fırka... Yunan iki ayrı kol halinde geliyormuş..."

Hayati Bey, *gitmeye davranır*: - "...tamam, paşalara arz edeyim..."

O gideceği sırada, şifreyi almakta olan telgrafçı, müdahale edecektir.

Telgrafçı: - "...dur Hayatı Bey. 61. Fırka'dan İzzettin Bey yazdırıyor... Kütahya'dan... mühime benzer..."

Ankara, Ziraat mektebi: Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyaseti, makam odası; gündüz.

(Telgraf tıkırtıları sürüyor, dramatik işgal leitmotiv müziği de. Ayrıca, açık kapıdan, koridorlardaki telâşlı ayak sesleri, telefon zilleri, daktilolar işitilir.)

İşaret değneğinin ucu, haritadaki Gediz yazısının tam üzerindedir, verilen izahata göre, değnek hareket ediyor: Gediz'den Kütahya istikametine yürütülüyor; harita üzerinde izahat veren, Fevzi Paşa'dır.

(Değneğin ucu, haritada Kütahya yazısı üzerindeyken, Kütahya istasyonu görüntüsü bindirilecektir. Siiperpoze olarak, istasyon, istasyonda bekleyen katar, yorgun ve perişan gelen asker, istasyonda İsmet Bey.)

Kütahya İstasyonu; sabah erken.

(Gerilerden işgal leitmotivli müzik, telgraf tıkırtıları; istasyondan lokomotifin soluması, askerin postal sesleri, rabarba-sı; açılıp kapanan vagon kapıları, ayazın ıslığı.)

Ayaz, sabah karanlığı bir istasyon; soğuktan ağzı burnu duman duman, uykusuz ve yorgun zabıtlar; giyimi ve teçhizatı noksan, yorgunluktan bitmiş bir halde gelen, kıtaatı, hazırlanmış olan katarı bindirmeye çabalıyorlar.

İsmet Bey, bizzat, bindirme işinin başındadır; el kof işaretleriyle, emir zabıtlarına, acele edilmesini

emrettiği görülüyor. Önde kumandan ve emir zabıtları, geride katar ve bindirilen efrat.

(Bu görüntüler üzerine, Fevzi Paşa'nın konuşması off olarak düşmektedir.)

Fevzi Paşa: - "...Düşman, Bursa'dan üç ayrı kol halinde geliyor... İnönü ondan daha yakın... 24. Fırka, dövüşerek çekilmektedir..."

Mustafa Kemal Paşa, *ciddi ve endişeli*: - "...ikmal ihtiyacı ne merkezdedir?"

(Mustafa Kemal Paşanın, görüntüsü Kütahya İstasyonu üzerine bindiriliyor. -Süperpoze.- Mustafa Kemal Paşa, Er-kân-ı Harbiye makamında, kolluğa oturmuş, hem sigarasını içiyor, hem de, ciddi, biraz da kaygılı bir yüzle Fevzi Paşa'ya sual tevcih ediyor.)

Ankara, Ziraat Mektebi, Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyaseti Makamı; gündüz.

Mustafa Kemal Paşa, bir koltuğa oturmuş, en ön sırada Fevzi Paşa'yı dinliyor; etrafında, Erkân-ı harbiye-i Umûmi-ye'nin sorumlu yüksek zabıtları; daha geride, harita paftaları üzerinde çalışanlar. Ağır sigara dumanı, ortalıkta kirli kahve fincanları, sağda solda buruşturulmuş kâğıtlar, telgraf suretleri vs.

Mustafa Kemal Paşa, *devamla*: - "...Talebine cevap verebildik mi?"

Fevzi Paşa, yine haritada işaret değneğiyle çeşitli merkezleri işaret ederek konuşmayı sürdürür: - "...miktar-ı kâfi değil! Üstelik asker yorgun, mühimmatı noksan... aldığımız son telgrafa göre..."
Değnekle gösterip: - "İnönü istasyonu düşmanın eline geçmiş... yorgun asker, varır varmaz, muharebeye giriyor."

(Buradan itibaren, harita görüntüsünün üzerine, İnönü'deki savaş görüntüsü bindirilecektir; sahne bir süre sü-perpoze devanı ediyor, sonra, harita ve değnek kaybolur, yerini sahici savaş alanına bırakır.)

(Fevzi Paşa konuşurken, fonda, tıkırtılar ve müzik üzerine, savaş meydanına mahsus efekt düşüyor; top sesleri, makineli tüfek çayırılısı, silah sesleri vs.)

İnönü Savaş Meydanı; 10 Kânunusâni 1921.

Cereyan etmekte olan savaşa ait, zincirleme görüntüler: İnönü İstasyonu çevresi; kalın ve yoğun bir sis, istasyonu ve araziye örtmüştür; savaş, bu sisin içinde âdeta körlemesine sürüyor.

Hayal meyal görünen, süngülü Yunan askerleri, saldırıyorlar; sisin içinde patlayan top mermileri, havaya savrulan cesetler; buna mukabil, yorgun ve mühimmatı noksan nizamiye askerinin mukavemeti, Yunan saldırısını göğüsleyişi, boğaz boğaza muharebe sahneleri.

İsmet Bcy'in kumanda yeri: Kumandan, yoğun sisin altında, dürbünle etrafı görmeye çalışır; yanında kumanda maiyeti erkânı; sahra telefonu, irtibat kurmaya çalışan, muhabere çavuşları.

Muhaberecilerin sesleri: - "...alo, Kılıçarsları... alo, Kılı-çarşan... seni duyamıyoruz... alo,

Kılıçarslan burası Demir-kapı... cevap ver...”

İsmet Bey, gözlerini dürbünden ayırıp, erkânıharp zabıtine, eğilir: - “...24. Fırka kayıp... nerede bunlar? Sağ cenahımız açıktadır kalıyor... bu vaziyette dayanamayız...”

Yoğun sis altında düzenli olarak, fakat yanlışlıkla Giin-düzbey, Savcıbey sırtlarına çekilen 24 Fırka askeri, savaşmaktan yorgun, çoğu yaralı.

Birden sis perdesi arasından, Yunan süvarisi peydahlanıyor, 24 Fırka mevzie yatıp, ateşle cevap verecektir; Yunan süvarisi, bir keşif koludur, fazla ısrar etmez, görüldüğü gibi sisin içinde kaybolur.

(Bit savaş görüntüsü ve efekti üzerine, tekrar Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyaset Makamındaki, muharebe meydanı haritası bindirilecektir; Fevzi Paşa 'mn sesi off olarak izahata devam ediyor; savaş görüntüsü kaybolur, harita ve Fevzi Paşa kalır.)

Ankara Ziraat Mektebi, Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Makamı; gündüz.

Mustafa Kemal Paşa, diğer erkân, kimisi oturmuş, kimisi ayakta, harita başındaki Fevzi Paşa'yı izliyorlar; paşa sözünü sürdürürken, kapıdan elinde şifre suretleriyle. Hayati Bey heyecanlı ve telâşlı girecektir.

Fevzi Paşa, *devamla*: - “...sisin kesafeti, muharebe üzerinde müessir olmaktadır: firkalar arasında irtibatın kopması hu sebepten... Henüz muharebenin seyri gayr-ı muayyen görünüyor, netice ise meçhul...”

Hayati Bey, *heyecanlı*: - “...Kumandanım!”

Beklenmedik bu söz üzerine, birden içerde sükût , - Fevzi Paşa dâhil- bütün başların aynı anda, Hayati Bey'e dönmesi tespit ediliyor; meraklı bakışlar, dalga dalga, ağır sigara dumanı.

O sessizlikte, sadece içerdeki telefon zilleri ve daktilolar işitilir: müzik ve telgraf tıkırtısı çok gerilerde sürüyor.

Mustafa Kemal Paşa, *biraz sertçe*. - “...nedir Hayati? Bu telâşa sebep ne?”

Hayati Bey, mahcup fakat hâlâ heyecanlı, Mustafa Kemal Paşa'ya doğru yürüyor. Karşısında topuklarını vurup, elindeki şifre çözümlerini takdim ediyor.

Hayati Bey: - “...Kütahya'dan telgraf, Paşam: İzzettin Bey'in, raporu... Ethem Bey kuvvetleri, 61. Fırka'ya karşı taarruza geçmiş, şiddetli muharebe oluyor.”

Bu haber üzerine, hazır bulunanlar arasında, söz ve hareket halinde karışık tepki görülür. Bazıları ortaya konuşur, bazıları el kol işaretleri yapar, kendi aralarında konuşanlar vardır.

(Yükselen rabarba arasında, bazı cümleler tefrik edilmelidir: - ...ihanet-i vataniye! / - ...bunu da mı yapacaktı? / -...vay alçak vay! vb.)

Mustafa Kemal Paşa, parmakları arasındaki sigarasını kül tablasında söndürüp, yavaşça ayağa kalkıyor; kalabalığa dönerek, konuşuyor: - "...efendiler, tehevüre mahal yok!.. Ethem Bey ve biraderlerinin, böyle bir ihaneti irtikâbını epeydir bekliyordum, mesele vuzuh kazanmıştır..."

Kalabalık sakinleşirken, Paşa'nın Hayati Bey'le beraber, harita başındaki Fevzi Paşa'nın yanına yürüdüğü saptanır.

Mustafa Kemal Paşa, *şifre çözümüne bakarak*: - "...İzzettin Bey, vaziyete hâkim görünür... Biz Hoca Paşa'mla vaziyetin muhakemesini yapalım, icap eden talimatı veririz... Şimdi git bunu tebliğ et..."

Hayati Bey, *ayrılmaya hazırlanırken*: - "...baş üstüne Kumandanım."

Mustafa Kemal Paşa, *arkasından*: - "...İla, bir dakika!" *Hayâli Bey duraklıyor*: - "...ihtimal gecikeceğim, evin haberi olsun!"

Haritanın başında, Fevzi Paşa ve Mustafa Kemal Paşa; Fevzi Paşa, değneğin ucunu Kütahya üzerine uzatmıştır, Mustafa Kemal Paşa, haritaya bakarken sorar.

Mustafa Kemal Paşa: - "...İsmet, İzzettin'in firkasından, bir tabur mu çekmişti Hoca'rn?"

(O sırada kamera haritaya sokuluyor; aynı anda, Kütahya'da Etbem'in kuvvetleriyle, İzzettin Bey'in kuvvetleri arasındaki savaşın görüntüsü, bindiriliyor: süperpoze olarak, iki görüntü bir süre beraber, sonra harita zayıflayıp silinir, Kütahya kenar mahallelerinde sokak savaşı.)

Kütahya, şehrin kenar mahalleleri, toprak damlı evler, kar altında sokaklar, çamur, hafif kar yağışı; kar altında ufak bahçeler, çıplak kavaklar.

(Sahne boyunca, savaş mahalline mahsus efekt: el bombası, silah, makineli tüfek sesleri; batta havan topu; süngüyle yaralanan insan çığlıkları, vs. Geriden telgraf tıkırtısı ve işgal leitmotivi.)

İzzettin Bey kumandasındaki, nizamiye askeri, 'Çerkez' Ethem Bey'in milisleriyle sokak muharebesi yapıyor; birbirine zincirlenen, savaş görüntüleri: Köşe başlarını, ağaç gövdelerini, boş kağıt arabalarını siper almış, iki taraf askerinin, karşılıklı ateş teatisi: Ethem kuvvetleri yaya harp ediyor.

Nizamiye çavuşu, duvar boyunca sakınarak ilerleyecek, pimini çektiği ve avucunda tuttuğu el bombasını, içerde düşman olduğunu bildiği evin, penceresinden atacaktır; bombanın infilakı, toz duman ve pencereden sarkan ceset,

İki taraftan, üç beş kişilik gruplar, kar altındaki bir bahçede, boğaz boğaza savaşıyor; süngü, kama, silah karışık bir boğuşma: kıran kırana.

Muharebe mevkiinde, 61. Fırka Kumandanı İzzettin Bey, elinde tabancası, boynunda dürbünü, muharebenin gerilimi içindedir; oraya intikal etmiş, Cenup Cephesi Kumandanı Miralay Refet Bey'le yan yanadır.

İkisi, önlerine alelacele bir harita açıyor, üzerine eğiliyorlar.

Harita, askeri bir Kütahya paftasıdır: İzzettin Bey, işaret parmağıyla gösterip, Refet Bey'den, Yellice Dağı'nın batısından, Ethenı Bey süvarisinin gerisine sarkmasını talep etmektedir. Refet Bey, eli çenesinde, düşünceli ve müteredit görünüyor.

(Bu görüntü üzerinde, derinden çalan bir telefon sesi işili-lecektir, ikinci defa çalar, üçüncüsü başlarken, sonraki sahneye geçiliyor.)

Ankara, İstasyon, Direksiyon Binası kabul salonu; akşamüzeri.

Çalmakta olan manyetolu telefon; Fikriye'nin bakımlı eli ahizeyi alır, kulağına yükseltir.

Fikriye Önde telefonla muhavere halindedir, geride, koltuklara oturmuş iki misafir: Saliha İlamın (Ruşen Eşrefin karısı) ve Salih Bey'in eşi Madam Fansa. Bekir Çavuş, misafirlerin çaylarını vermiştir, şimdi bisküvi ve kurabiye tabaklarının servisini yapıyor; önce Madam Fansa'ya sonra Saliha Hanım'a! Her iki kadın da, o zamanın modern sayılabilecek giyimi içindedir.

Fikriye, *ahizeye*: - "...evet, benim!" *Kısa sükût, sonra*: - "...lütfen bağlayın!"

Fikriye Hanım, telefonun ağzını eliyle kapatıp, misafirlere dönerek izahat veriyor: - "...Karargâb-ı Umûmi'deri arıyorlar... inşallah, hayırlı bir haberdir!"

Tekrar telefona kulak verir.

Fikriye, *dinliyor, sonra*: - "...evet, benim efendim! Haa, siz miydiniz Hayati Bey, nasılsınız?" *Bir süre dinliyor*: -

"...öyle mi? Alâkanıza müteşekkirim... arz-ı hürmet ederim, efendim." *Telefonu kapatıyor.*

Bekir çavuş servisi bitirmiş ortalıktan çekilmiştir; Fikriye, telefonun başından konuşarak geliyor, az önce kalktığı anlaşılan koltuğa oturuyor; bakışlarında melal, sesi kırgın.

Saliha: - "...neymiş?"

Fikriye: - "...Paşa gecikecekmiş!" *Az susar*: - "...nasıl gecikmesin? Muharebe, olanca şiddetiyle sürüyor." *Otururken*: - "...Meclis'teki muhalefet, belki intibaha gelir..."

Fikriye oturduktan sonra (*Hareketli, içlii BelPlan*) telefonla kesilmiş muhabbete devam edecektir; üç hanımı hem çaylarını içiyor, hem sohbet ediyorlar.

Saliha Hanım: - "...bu sabah Ruşen diyordu ki, bu muharebe, hassaten, Ekrem Bey ve tevâbii için hayat memmat meselesidir..."

Madam Fansa: - "...aa elbette! Nihai tercihlerini yapacaklar." *Fikriye'ye dönüp, meraklı*: - "...Paşa Hazretleri ne diyor?"

Fikriye: - "...pek siyaset konuşmayız. Hatıralarını tazelemekle iktifa ediyor." *Gülümser*: - "Bazı akşamlar, piyano çalıyorum..."

Saliha Hanım: - "...ne isabet! Musiki ruhen dinlendirir. Taşdığı yük, muazzam: mes'tüliyet yükü..."

Fikriye, masanın üzerindeki sigaralığı Madam Fansa'ya uzatarak soracaktır: - "...sigara buyurmaz mısınız, Madam?"

Madam Fansa, *sigarayı alıyor*: - "...ah, mille merci!" *Yakarken. bir ara Fikriye'ye*: - "...Halide Edip Hanım'la teşerrüf edebildiniz mi?"

Fikriye, *kendi sigarasını yakarken*: - "...maalesef! Henüz kısmet olmadı. İlk geldiğim günlerdi... çok da arzu ediyorum..."

Saliha Hanım, *hayranlıkla*: - "...ne gayur bir kadındır! Her işin başında o... Ameliyatı mfcib bir rahatsızlığı var, üstelik sıtmalı... bu hâliyle Hilâl-ı Ahmcr'c çekidüzen veriyor."

151

Ankara, Kız Muallim Mektebi, müdüriyet makamı; gündüz.

Uzaktan, karlar altındaki eski Kız Muallim Mektebi binası (Darümuallimat); bina ve bahçesi karlar altındadır; etrafta çıplak ve karla yüklü ağaçlar, geride karlı kavak iskeletleri görünür; ağaçların çevresinde, bermutat kargalar, uçuşuyor.

Makam masasının üstündeki, masa takvimi... O günkü tarih: 10 Kânunusâni 1337 (1921) Pazartesi.

Ziyaretçi koltuğunda oturmuş, Müdire Tlanım'la konuşmakta olan, Halide Edip Hanım: Her zamanki gibi, bakımlı, düzgün fakat şıklığı sade; bir cimde kurşun kalem, dizinin üstünde zımbalı not defteri.

Halide Edip: - "...şayân-ı teessüf olan hıısus odur ki, İstanbul'dan gelen hanımların tahteşşuurunda, Ankaralı hanımlara karşı, gizli bir faikiyet iddiası yatıyor! Zannımca su-itefehhümün menşei budun.

Masasının üstünde, bir iki gazete, gazetelerin üzerinde kül tablası duruyor; içinde içilmiş sigaralar, içilmiş ya da içilmck-te olan kahve fincanları; ayrıca, böyle bir mektebe ait müdüriyet aksesuarı:

mürekkep hokkaları, papyebüvar, vs.

Müdire Hanım: - "...hakk-ı âliniz var, efendim. Halbuki, Hilâl-i Ahmer'in, faal ve müessir olabilmesi için, iki tarafın teş-rık-i mesai etmesi lâzım..." *Az susar.* - "...lâzım değil, elzem!"

Müdire Hanım, becerikli ve cazibeli bir kadındır; hem iş-bilir, hem vatansever görünüyor; Halide Edip ilanım, kalemiyle, defterine not alarak konuşacaktır: - "...Müdire Hanım, bakın ne yapalım: bana Ankaralı hanımlardan dört isim veriniz... onlarla içtimâ edelim, böylece bir şekl-i hal bulur, bilâhare..."

Telefon çalmaya başlayacaktır, bunun üzerine Halide Edip Hanım konuşmasını askıda bırakır.

Müdire 1 lamın; telefona uzanır, ahizeyi kulağına alır, konuşur: - "...buyurun, Darülmuallimat!" *Az dinler, ahizeyi, Halide Edip tiamm'a uzatır.* - "...zevciniz Beyefendi, efendim, sizinle konuşmak istiyor..."

Halide Edip Hanım, ahizeyi alıyor; kulağına götürüyor.

Halide Edip Hanım, *Müdire Hanım'a*: - "...hayret, nereden icabetmiş!" *Ahizeye*: - "...Adnan Bey, hayrola!" *Dinliyor.*

Halide Edip Hanım, kocasını dinlerken, yüzünde, hem merak, hem keder, hem sevinç ifadesi birbirini izler.

Halide Edip Hanım, *ahizeye, şaşmış gibi*: - "...bu kadarı tahminlerin fevkinde... Paşa haklı çıktı sayılır..."

Halide Edip Hanım, dalgırılaştırmıştır; ahizeyi ağır ağır kulağından indirip, Müdire Hanım'a uzatır; Müdire Hanım, tecessüsle, onun yüzüne bakmaktadır.

Halide Edip Hanım, *ciddi bir sesle*: - "...Ethem Bey ve kardeşleri, askeriyle birlikte, Yunanlılara iltica etmiş!"

(Halide Edip Hanım son cümlesini sarf etmeden önce, gerilerden basım yapmakta olan bir matbaanın gürültüsü işitilmeye başlar, onun üzerine kurtuluş leitmotivinin düştüğü işitilir.)

Ankara, Hâkimiyet-i Milliye Matbaası, basım ünitesi; gece.

(Matbaanın gürültüsü devam ediyor, geride aynı müzik, uzak ve hafif.)

Hâkimiyet-i Milliye'nin o günkü sayısı, basılmaktadır; Matbaa ustası, alışılmış jestlerle basılmış gazeteleri alır, başka bir yere nakleder; içlerinden bir nüshayı çekip, aydınlığı tutarak, gözden geçirir.

Hâkimiyet-i Milliye'nin birinci sayfasında, manşette şu ibareler okunmaktadır: "ETHEM'İN HIYANETİ/ KONS-TANTİN'İN BİR ADI DA VENİZELOS MU?/ ZAVALLI İSTANBUL!"

(Hâkimiyet-i Milliye'nin manşeti üzerine, kısa bir süre sonra, Mustafa Kemal Paşa'tun sesi, off

olarak düşmeye başlayacaktır. Paşa, Meclis'te izahat tonunda konuşmaktadır; sözlerine, heyecanlı Meclis'in rabarbası eşlik ediyor.)

Mustafa Kemal Paşa: - "...orada 600 ilâ 800 kişiden ibaret ufak bir kuvvet Ethem'i dağıttıktan sonra, beraberinde yalnız 300 kişi kalmıştır. Bir bataryayı da beraberinde götürmüş, fakat o bataryanın zabiti kaçmıştı, batarya istimal edilmeyecek halde bulunuyordu.."

Ankara, Millet Meclisi Binası.

(Bina görüntüsü üzerinde Mustafa Kemal'in izahatı off olarak düşüyor; tabii, Meclis'in rabarhası da... Geriden kurtuluş leitmotivi işitilmektedir.)

Meclis'in önünde, bir meraklı kalabalığı birikmiştir; şehirli, köylü, asker; fesli, kalpaklı, yaşmaklı halk; birkaç allı araba, bir yerde Kemal Paşa'nın otomobili dikkati çekiyor.

Mustafa Kemal Paşa, *izahat veriyor*: - "...evvelki gün, dün ve bugün, orada bulunan küçük kuvvetimiz, bu âciz kuvveti, mütemadiyen darbelerle meşgul etmiştir. Hatta şimdi gelen bir raporda, sağ cenahta, Aydoğdu sırtları istikametine ricat eden usat takip olunmaktadır."

Ankara, TBMM salonu; gündüz.

(Meclis salonunun rabarbası, daha yüksek, arada bravo sesleri, yanıp sönen alkışlarla sürmektedir; geride leitmotiv.)

Mustafa Kemal Paşa, kürsüdedir; kendisine mahsus jest ve mimiklerle, izahatına devam ediyor: - "...şimdi asıl, İnönü Muharebesine intikal ediyorum.. bugün ordu kumandanlığından gelen bir raporda, düşmanın, iki alay piyade, iki bölük süvari ve bir batarya toptan ibaret kuvvetinin Söğüt, Bilecik, Yenişehir istikametinde ricat etmekte olduğu bildiriliyor."

Meclis ağız ağza doludur, dinleyiciler locasında halk. Herkes heyecanlıdır, alkışlar parlayıp sönmektedir.

Mustafa Kemal Paşa, *devamla*: - "...Kuvâ-yı asliyesinin de, Pazarcık, Nazıfpaşa, İnegöl, bursa istikametine doğru çekildiği bildiriliyor. Efendiler, düşman gayet seri bir ricat yapıyor. Birçok eşya ve malzeme terk ederek çekiliyor..."

Sakallı, sarıklı mebus, fesli, yelekli, yeleşti köstekli mebus; Yunus Nâdi, Hamdullah Suphi, vb 'Kemalist* mebuslar:

Mustafa Kemal Paşa: - "...yalnız güzergâhlarında, ahaliyi Islâmiye'ye tecavüz ve zulüm ikamdan geri durmuyorlar..."

Mebuslardan karışık sesler: - "...kahrolsunlar!" - "...yaşasın ordu!.." - "...yaşasın millet!"

Mustafa Kemal Paşa, kürsüde, sözlerini bağlamak üzeredir; o da heyecanlanmıştır; vakur, kendinden emin, muzaffer: - "... milletimiz bugün... bütün mazisinde olduğundan daha çok... ve ecdadından daha çok ümitvardır. Bunu ifade için şunu arz ediyorum. Kendilerinin tâbiri veçhivle, cennetten

vatanımıza nigchbân olan, merhum Kemal deşıştır ki: ‘Vatanın bağına düşman dayadı hançerini / yok mudur kurtaracak bahtı kara mâderini...’”

Paşa, susar; şimşek çakan bakışlarla, hazırımın süzer; onun sükûtu ve bakışı üzerine, rabarba alçalır, sükûta dönüşür; bu sessizlik üzerine konuşur.

Mustafa Kemal Paşa: - “işte bu kürsüden, bu Meclis-i Âlinin reisi sıfatıyla, hey’et-i âliyenizi teşkil eden bütün azanın her biri nâmına... ve bütün millet namına diyorum ki: ‘.vatanın bağına düşman dayasın hançerini / bulunur kurtaracak bahtı kara mâderiniP”

Sözlerini bitirince, büyük bir alkış kopar; alkış şiddetli ve süreklidir; Kemal Paşa’nın müteheyyiç, salonu başıyla selamladığı görülür.

Yunus Nâdi, Recep, Celâl, I lamdullah Suphi Beyler, vs. alkışlayarak ayağa kalkıyorlar; bütün salon da onları izleyerek ayağa kalkıyor; arada teşci ve teşekkür nidaları işitilmektedir.

Ankara, İstasyon’daki Direksiyon Binası; gece.

Lacivert kar karanlığına uslu ve sakin bir kat yağıyor; lapa lapa! Direksiyon Binası’nın kabul salonu pencereleri aydınlıktır, gecenin geç bir saati, kar her tarafı örtüyor.

(Birden o gürültü ve heyecandan, tam sessizliğe geçilecektir; karın sessiz ve sürekli yağışı, hepsi o kadar; sonra, Villa’dan, piyano sesi yükseliyor; hu defa Fikriye Hanım, Pa-şa’nın çok sevdiği, ‘Manastır’ın içinde var bir havuz.şarkısını çalmaktadır.)

Karın gizli dumanı içinden, iki sokak köpeğinin geçtiği görülür.

Ankara, İstasyon’daki Direksiyon Binası (‘Villa’); gecenin ilerlemiş saati.

Fıkriye’nin maharetli parmakları, piyanonun tuşları üzerinde uçmaktadır. Genç kadın, bütün zarafeti ve şıklığıyla, gizlice mahzun fakat rnes’ut bir yüz ifadesiyle, kendi kendine gülümseyerek, Paşa’mn sevdiği şarkıyı çalıyor.

Mustafa Kemal Paşa, bir elinde tespihi, onunla oynat; öbüründe sigarası, arada derin bir soluk çeker; dumanlar arasında kaybolur; onun yüzünde de, mahzun ve nostaljik bir tebessüm vardır; Fikriye’ye doğru bakıyor ama başka şeyler görüyor gibidir. Paşa koltuğuna oturmuş, sehpanın üzerinde içki ve su sürahisi, leblebi ve peynir tabağı; ayrıca, Fık-riye’nin kadehi ve sigara tabakası da, oradadır.

Mustafa Kemal Paşa, şarkının bir yerinde kalkıyor, ağır ağır, Fikriye’ye doğru ilerliyor; Fikriye onun geldiğinden habersizdir.

Fikriye, piyano çalmayı sürdürür, Mustafa Kemal Paşa önce sağ elini, Fikriye’nin omzuna koyar, bu genç kadının yüzüne bir mutluluk titreşimi olarak yansır; arkasından, Pa-şa’nın aynı eliyle, genç kadının saçlarını okşadığı görülür; Fikriye bu mutluluk anında çaldığı parçayı bitirir.

Fikriye parçayı bitirdiği halde, kalkamıyor; Mustafa Kemal, biraz çakırkeyif, gülümseyerek, elindeki tespihi genç kadının başından boynuna geçirir; sonra omuzlarından iki eliyle hafifçe tutup kaldırır,

yüzünü kendine çevirir.

Mustafa Kemal, *tespihi geçirirken, gülerek*: - "...aferin be kız! Kocaman bir aferin sana!., ihya ettin beni, ruhumu su gibi yıkadın..." *Tespihi geçirir*: - "...bu da nişanın olsun!" *Sonra omuzlarından tutup kaldırıyor*.

Fikriye, hayran ve gözleri nemli, bir süre Paşa'nın gözlerine dalar; sonra başını usulca onun göğsüne yaslamak cıir'eti-ni gösterir. Fısıltıya yakın bir sesle konuşmaktadır.

Fikriye: - "...Paşa'mL ah Paşa'm... bir bilseniz..."

Mustafa Kemal Paşa, onu himayesine almış gibi, koluyla belinden sarıp, oturdukları bölüme doğru götürüyor.

Mustafa Kemal Paşa, *anlayışlı, yumuşak*: - "...bilmez miyim sanırsın a çucuk?.. sen cesur, fedakâr, hassas bir kızsın! ...bu dağdağanın içinde, benim için, bir sükûnet vahası!.."

Mustafa Kemal ve Fikriye, aynı koltuğa, biraz sıkışarak yan yana otururlar; Paşa, Fikriye'run kadehini onun eline verir, kendininkini alır; havaya kaldırır. Mustafa Kemal Paşa: -"...şimdi bı ilk muzafferiyetin şerefine içelim."

Fikriye içkiyi yudumlar, kirpiklerinde gözyaşı damlaları belirmişti, sonra başını, Mustafa Kemal'in göğsüne tekrar yasladığı görülür: yanaklarından iki damla gözyaşı, çenesine doğru iniyor.

Ankara, İstasyon'daki Direksiyon Binası, alt salon; gecenin ilerlemiş saatleri.

Mustafa Kemal ve Fikriye, kabul salonundan salona çıkıyorlar; Mustafa Kemal, sağ koluyla, Fikriye'nın belini sarmıştır, onu âdeta yanı sıra götürüyor; hem merdivene doğru yürüyecek, hem konuşacaklardır; Fikriye son derece mutlu, Paşa çakırkeyif.

Fikriye: - "...muharebe küçük demiştiniz?"

Mustafa Kemal Paşa: - "...evet, muharebe küçük, lâkin ganimeti büyük... bir kere, Ethem belâsından halâs olduk..."

Mustafa Kemal Paşa, Fikriye'ye olayları, küçük bir kıza anlatır gibi anlatmaktadır: - "...saniyen, nizâmî ordu, kendini ispatladı, onun muvaffakiyeti, Meclis'teki muhalefeti terbiye eyledi..."

Fikriye, *saf*: - "...belki bir müddet, rahat edersiniz..."

Mustafa Kemal Paşa, *samimi güler*. - "...gafil kız, hiç bırakırlar mı?" *Daha ciddi*: - "...Rusya ile müzakereler berdevam.. Londra Konferansı ne olacak? ...kaldı ki..."

O esnada, ikisi Fikriye Hanımdın oda kapısına ulaşmışlardır; Paşa, son kelimeyi telâffuz ettikten sonra, susar, ikisi tekrar yüz yüze, ayakta, öylece kalırlar; gözleri, birbirinin gözlerinde kaybolmuştur.

Fikriye, *heyecandan kısılmış bir sesle*: - "...kaldı ki?"

Mustafa Kemal Paşa: - "...kaldı ki..." *Birden sesi ve tonu değiştirir:* - "...bilir inisin neyi merak ederim?"

(Fikriye'nin amorsundan, Mustafa Kemal Paşa'nın siması; gözlerini ağzına dikmiştir.)

Fikriye: - "...neyi Paşa'm?"

(Mustafa Kemal Paşa'um amorsundan Fikriye'nin yüzü, ön planda ağzı, hafif aralık, biraz titreyen dudakları.)

Mustafa Kemal Paşa, *sesi alçalır:* - "...ağzının tadı ne tadıdır? ...bizim oraların tadı mı?"

Fikriye, büyülenmiş gibi, Paşa'nın gözlerine bakıyor; dudakları titremektedir; sesi belli belirsiz, fısıltıya yakın işitilir: - "...kimse tatmadı ki bilsin, Paşam!"

Mustafa Kemal, farkında olmadan genç kadının hafifçe uzattığı dudaklara eğilir, onları hafifçe öper; ayrılır, bir kere daha biraz daha arzulu öper; sonra, belli belirsiz bir gülümsemeye Fikriye'nin kulağına doğru eğilip fısıldar: - "...tam da, Rumeli tadıymış!"

Mustafa Kemal ve Fikriye, daha fazla direnemeyip, sımsıkı sarılarak öpüşüyorlar.

Ankara, İstasyon'daki Direksiyon Binası; gecenin ilerlemiş saatleri.

İstasyon binası, kar karanlığı altında, yukarı katta aydınlık tek penceresiyle, görünmektedir: kar, lapa lapa yağıyor. Etraf daha da beyazlığa gömülmüş. Yoğun sessizlik bir stire devam eder, o esnada, yukarı kattaki o tek aydınlık pencerede, ışığın söndüğü görülür.

Villa, kar alacasının içinde, siyah bir hayalet gibi durmaktadır.

(Bu sessizliğin üzerine, birden Ankara İstasyonu'ndaki kalabalığın rabarbası, trenin soluması ve düdüğü düşmeye başlayacaktır.)

Ankara İstasyonu; gündüz.

Eskişehir istikametinden gelen katar, kar altındaki gara giriyor: buharlı lokomotif, siyah beyaz buhar ve duman karışımı bir perde içindedir; peronda, fesli kalpaklı sivil asker heyecanlı bir kalabalık, treni sevinçle ve bağışarak karşılıyorlar; bunların arasında, önde bir yerde, Mustafa Kemal Paşanın da bulunduğu fark edilir.

(Rabarba anısından, kurtuluş leitmotivi olan müzik, 'Ankara'nın taşma bak...' örgülü leitmotiv işitmeye başlar.)

Kalabalığın arasından, tren önce lokomotif, sonra vagonlar, birbiri ardınca geçeceklerdir; katar yavaşlar ve durur: pencerelerde, yolcuların başları, el sallayanlar, tanıdık arayanlar. Pencerelerden birinde, ismet Bey'in başı görünür. Aynı anda, kalabalıkta bir alkış kopar, - "...yaşa" ...Var ol" sesleri.

İ Kalabalığın tehacümü arasında, İsmet Bey'in trenden inişi:

' Kalabalık İrasından kendine zor yol açıyor; o da Mustafa Kemal Paşamı.ğprötüştür, gülümseyerek ona doğru gelir; iki silah f,> ^ırfettfaşv memnun ve mütebessim el sıkışırlar. oÜ;"2Mks^eıtial Paşa: - "...hoş geldin, tebrik ederim."

"■ ""İsthb't Bey: - "...büyük mesele halledildi, Paşam!"

Mustafa Kemal Paşa: - "...sadece o mu? Çok mesele hallolundu, çok!"

Yaverler, kalabalığın arasında yol açıyorlar, Mustafa Kemal Paşa ve İsmet Bey, halkı selâmlayarak Paşanın otomobiline doğru ilerliyor.

Mustafa Kemal Paşa, *kalabalığa selam verirken, İsmet Bey'e*: - "...Karargâhta, teferruatıyla konuşuruz."

Paşa ve İsmet Bey, arabaya biniyorlar; yaverler kapıları kapatıyor; otomobil, onları izleyen kalabalığın alkışları arasında uzaklaşıyor, bu arada 'Yaşa, Var ol' sesleri.

(Sahne boyunca, hem kalabalığın rabarbası, hem de trenin bu arada lokomotifin efektleri işitilecektir; sahneye, 'Ankara'nın taşına bak...' örgülü kurtuluş leitmotivî eşlik ediyor.)

Ankara, Ziraat Mektebi: Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyaseti, makam odası; gündüz.

(Kurtuluş leitmotü'i geriden müzik olarak sahnenin başında işitilecek sonra kaybolacaktır.)

İsmet Bey, geçirdikleri savaştan sonra, sonuçları özetliyor; sakin ve ağır konuşur; onu dinleyen, iki silah arkadaşı, Fevzi ve Mustafa Kemal Paşalar...

Haritalarla donatılmış, gittikçe daha örgütlenmiş görülen, makam odasında, üç koltuğa oturmuş konuşuyorlar; sehparın üzerinde kül tablaları dolu, kahveler içilmiş, belki hâlâ da içilmektedir.

Koridorlardan telefon zilleri işitilmek, arada daktilolar tıkırdamaktadır.

Üç sorumlu askerin durum değerlendirmesi sürüyor.

İsmet Bey: - "...kumandayı deruhte eden, General Papulas bir keşif taarruzu yaptı... biz de defettik: keyfiyet bundan ibarettir; bizim zaviyemizden, muvaffakiyet... Ethem'in tasfiyesi, bir... Nizamî ordunun, muharebeyi kabul etmesi, iki!" Susar, her iki muhatabına dikkatle bakıp, tasvip arayarak ilâve eder: - "Fikrimce bu İkincisi, daha da mühim.. asker yorgun ve çıplaktı... ama kaçmadı, muharebe etti!"

Mustafa Kemal Paşa, *memnun*: - "...siyasi neticeleri, ziyadesiyle müsmir olacaktır: Meclis'te bir intibah görülüyor; İstanbul'a karşı, mühim bir avantaj elde ettik... İngiltere, bizi muhatap kabul etmek mecburiyetinde kalacaktır..."

Fevzi Paşa, kahvesini yudumlayarak dinlemektedir; söze başlamadan önce, fincanı sehpaye bırakır.

Fevzi Paşa, *tedbirli ve ihtiyatlıdır*. - “...iki nokta üzerinde tevakkuf niyetindeyim: Yunan tekrar taarruz edecektir, hâlbuki biz orduyu kurduk, fakat seferberlik yapamıyoruz; mütemadi harpler halkı perişan etmiştir.”

Susar, tasvip bekler gibi, ikisine de bakar; İsmcr Bey, başını tasvip manasında eğecektir.

Fevzi Paşa, *devamla*: - “...ikinci nokta, dolayısıyla burada mündemiç... cephe gerisi muavenete muhtaç: köylü aç ve çıplak...”

İsmet Bey: - “...ben de bunu söylüyorum: ortada halledilmiş, bitmiş bir mesele yoktur; rehavete kapılmamak iktiza eder.”

Mustafa Kemal Paşa, paşaları, sağ elinin orta parmağıyla sehpanın üzerinde trampet çalarak dinlemiştir; son söz üzerine konuşmaya başlar: - “...rehavete kapılan kim? Bizi isyanlarla, çökertemediler... Yunanlıyı taarruza geçirdiler, çökertemediler... bundan sonra, hiç çökertemeyeceklerdir.”

Paşa, tespihini alıp ayağa kalkıyor; üstüne basa basa ve *ikna edici jestlerle* konuşuyor: - “...hem levazım ikmal yollarını tanzime başladık... hem de Hilâl i Ahmer’i, bilhassa köylerde... daha müessir bir hale getirmeye uğraşıyoruz...”

(*Mustafa Kemal’in sözleri, sonraki sahnenin görüntüleri üzerinde off olarak sürecektir.*)

20 i

Ankara, Darülmualimin binası; gündüz.

Darülmualimin binasına, toplantıya gelen Ankaralı kadınlar: aralarında, zamanın şıklığı içinde, genç güzel orta yaşlı İstanbul’dan gelme mebus hanımları; Ankara’nın memur ve eşraf hanımları; ayrıca, epeyce köylü kıyafetli kadın mevcuttur. Kimisi tek başına, kimileri ikişerli üçerli gruplar halinde, birbirinden ayrı ve dağınık. Erkek Muallim Okulu na geliyor, kapıdan giriyorlar.

Mustafa Kemal Paşa, *devamla*-. - “...hem de kadınlar vasıtasıyla!.. Halide Edip Hanım, işi ele aldı: şu günlerde toplanacaklar!”

Okul binasının çevresindeki çıplak ağaçlarda kargalar kıyameti koparıyor.

Kırk beş, elli yaşlarında, basma şalvarlı, başı örtülü, omzuna tiftik yününden örülü bir şal almış bir köylü kadın; gözleri biraz zor görüyor; bu da, yanında başka ve daha genç bir kadın olmasından anlaşılacaktır. Onu ağır ağır, mektebin kapısına kadar getirir, kolundan tutarak, merdivenleri çıkmasında yardımcı olur.

O günün şartları içinde, süslenmiştir: Türk ve I lilâl-i Ah-mer bayrakları, pencereden pencereye asılmıştır; Beyaz üzerine kırmızı -ve eski- harflerle, TÜRK HİLÂL-İ AL İM ER CEMİYETİ yazılmış büyük bir bez cümle kapısının üzerine gerilmiş. Kapının iki yanında, kollarında Hilâl-i Ahmer koluğu taşıyan, talebe kızlar duruyor, gelen kadınlara yol gösteriyor; ayrıca, kapıya doğru yürüyen kadın grupları.

Ankara, Darümuallimin binası, müsamerc salonu kapısının önü; gündüz.

Kadın grupları, ikişerli iieçerli, gelip salona giriyorlar; kapının önünde bir karşılama hey'eti var, onların başında Halide Edip Hanım dikkati çekiyor. Gelenlerin bir kısittı, doğru dan salona girip, yerlerini alırken, bazı tanıdıklar, Halide Edip ilanıma yaklaşır, elini sıkar, iki üç kelime konuşur; bazı

kadınlar sadece selâmlaşır. Kapıda, Hilâl i Ahııner kolluklu, talebe kızlar, gelenlere yol gösteriyor.

Salonun görünen kısmında, giriş kapısı üzerindeki benzer, bez üzerine yazılmış 'HİLAL-İ AHMER CEMİYETİ' yazısı, 1 ürk bayrağına sarılmış bir kürsü, üzerinde bir sürahi su, yanında bardağı. Kürsünün mukabil tarafında, üzeri yeşil Örtülü bir masa, bir iskemle, küçük Hilâl-i Ahmer bayrakları ile süslü, vazolar: burası iane masasıdır. Salonda, bazı sıralar dolmuştur bile.

O sırada, Zehra Hanım -ağırbaşlı, tombulca, eli ayağı düzgün bir hanım- koridordan gelip, Halide Edip Hanım'a yaklaşır; o anda el sıkıştığı kadınların salona yürümelerinden yararlanarak Halide Edip Hanım'a eğilir, alçak sesle, *sır söy-ler gibi, fakat mütebessim* konuşur: - "...Miidir' aıııının odasında, bir hanım sizi görmek istiyor."

Halide Edip Hanım, biraz da hayretle dönüp ona bakar.

Ankara, Darümuallimin binası, Müdire Hanım'ın makamı; gündüz.

Pencerenin önünde arkası dönük, dışarısını seyrederek sigara ieen. Fikriye: ışık dışardan vurduğu için, görüntü con-tre/lumiere bir görüntü, sigarasını dudaklarından ayırdığı, dumanların başının iki yanından yükseldiği görülüyor.

Kapının açılıp kapandığı duyulur, aynı anda, Halide Edip Hanım'ın sesi işitilir, *gülerek*: - "...hani, nerde o?"

Aynı anda, Fikriye Hanım yüzünü bu tarafa dönüyor: Pencerenin ışığı arkasından vurmaktadır, sigarasını hemen yakındaki kül tablasına bastırıp, ellerini uzatarak, Halide Edip Hanım'a doğru mütebessim yürüyor.

İki kadın buluşur, el sıkışırlar.

Halide Edip Hanım, *şaka yollu*: - "...demek o nefis puf böreklerini yapan sizdiniz?"

Fikriye, *mahcup, mahzun sesiyle*: - "...hayranınız, Fikriye!.. Size karşı mahcubum.. galiba, ecnebilerden çekindim..."

Halide L-dip Hanım: - "...o bahsi geçin!., sebab-i ziyaretiniz?"

Fikriye: - "...Paşa hazretleri, emrettiler... Hilâl-i Ahmer'e maddi manevi her türlü yardıma hazırım..."

Halide Edip Hanım, *Müdire Hanım'a dönerek*: - "...bizim duymak istediğimiz de, bu değil mi?"

Müdire Hanım: - "...ihya oluruz!"

Halide Edip Hanım, biraz telâşlı, bent konuşur, hem de onları dışarıya doğru sürükler; grup halinde konuşa konuşa dışarıya çıkacaklardır.

Halide Edip Hanım, *Fikriye'ye*: - "...Paşa'ya arz-ı hürmet ve teşekkür!.." *Kapıya yürürken*: - "...Sizin gibi birisine, hakikaten ihtiyacı vardı..." *Dolu dolu gülerek*: - "...kadınlar hiç rahat bırakmıyor: ecnebiler dâhil." *Üçü de gülüşürler*.

Önde Halide Edip Hanım, iki yanında Müdire Hanım ve Fikriye, müdüriyet odasından koridora çıkıyor, salona doğru yürüyorlar.

Halide Edip Hanım: - "...hadi, millet beklemesin... salon doldu bile..."

Ankara, Dariilmuallimin; müsamere salonu; gündüz.

(Geçme anında, salonda hafif bir rabarba olmalıdır, aşağıdan mırıltıların rabarbası, giderek silinecek, tam bir eşsizlik bakım olacaktır; sadece arada, dışarıdaki kargalar uzak çığlıkları.)

(Kamera, yukardan ve geriden, kürsüdeki hatibi merakla izleyen kadın kalabalığını tarıyor; Fialide Edip'in konuşması, bu görüntülerin üzerine off olarak düşmektedir.)

Halide Edip Hanım, *heyecanlı ve inandırıcı bir sesle*: - "...kadın halk edilmiş olmakla... bu varanın hamurunda biz yok muyuz?.. Hakikatte o hamuru yoğuran kim? Biz değil miyiz? Cephede dövüşen yiğitleri biz doğurmadık mı? ...binaenaleyh, ınes'uliyet erkekler kadar, kadınlara da düşer; bu işin vebali, bizim de boynumuzdadır..."

En önde oturanlar, zamanın modasına göre giyinip kuşanmış, aslında İstanbul menşeli kadınlar; mebus karıları, yüksek memur karıları, zabıt karıları vs. Bunların arasında, Mektep Müdiresi, Saliha Hanım, Madam Fansa, pek tabii olarak Fikriye dikkati çekiyor.

Orta sıralarda, Ankara'nın yerlisi olan fakat belirli bir düzeydeki hanımlar oturmaktadır: öndekiler kadar değilse de, onlar da, şehirli özellikleri gösterirler.

Arkadakiler, bir kısmı ayakta olarak, köylü menşeli, ya da Anadolu kimliğini taşımayı sürdüren kadınlardır, yâni halk; aralarında, konuşmayı pürdikkat dinleyen Emine Nine göze çarpmalıdır: heyecanlı ve cesur.

Kürsüde, Halide Edip Hanım, arkasında Hilâl-ı Ahmer Cemiyeti yazılı bandrol, önünde sürahi ve bardak, irticalen konuşuyor; o da duyulanmıştır.

Halide Edip Hanım: - "... harp öksüzlerine kim analık edecek? Yaralılarımıza kim bakacak? Şehitlerimizin ardından kim Kur'an okuyacak? Bu elbette, bizim, biz kadınların vazı-fe-i aslısıdır... cephedeki askerimiz, giyime kuşama muhtaçtır... gittim gördüm, İnönü şehitlerimizin bir kısmı yalınayaktı... silâhımız mühimmatımız gayr-ı kâfidir; oğullarımızı, düşmanın karşısına, silahsız mı göndereceğiz?"

Halide Edip Hanım, konuşmasının heyecan dozunu yükseltmiştir; kürsüde, devam ediyor: - "... işte bütün bu mülâhazalar, bizi, I lilâl-i Ahmer'in Ankara Kadınlar kolu sıfatıyla, hepinizi bir yardım

seferberliğine dâvete sevk etti... bu seferberliğe iştirak ediniz... gönlünüzden ne koparsa, onunla... bir çift yün çorap mı Özersiniz, yoksa bir çift eldiven mi?! Yoksa gönüllü hemşire mi yazılırsınız? O da olur, o da olur! Kesesi elverişli olanlarınız, nakdî yardım yapabilir; daha da makbule geçer...”

Ankara, Darülmualimin binası, müsarnere salonu; gündüz.

(Geçme, kürsünün mukabil köşesindeki iane kabul masasına intikal ile başlar.)

Üstü yeşil örtülü, makbuzlar, kayıt defterleri, küçük Hi-lâi-i Ahmer bayraklarıyla süslü, bir masa hazırlanmıştır: başında Zehra Hanım oturuyor, yanı başında ona genç mualli-melcer, kollarında Hilâl-i Ahmer bantlarıyla, ona yardımcı oluyor; iânc yapmaya gelenleri sıraya sokuyor, kayıtlarını gerçekleştiriyorlar.

(Bu görüntü üzerinde, Halide Edip Elanınım sözleri off olarak kısa süre devanı edecek, sonra alkışlarla hitama erecektir.)

Halide Edip Hanım, *heyecanla bitiriyor*: - “...mühim olan, bu namus ve haysiyet davasında, kadınların, oğullarından ve erkeklerinden, asla geri kalmadığını ispat eylemektir. Bunu yapacağınızdan eminim...”

(Rabarba olarak büyük alkış, kalabalığın ayağa kalkışından doğan gürültü, aralarındaki anlaşılmayan konuşmalar.)

Kalabalığın bir kısmı, heyecanla kürsüden inmiş olan Halide Edip Hanım’ın etrafını kuşatmıştır, onu tebrik ediyor, hararetle hararetle bir şeyler söylüyor; diğer bir kısım ise, iane masasının etrafına doluşmaktadır.

Fikriye, kirpikleri hafifçe nemli, heyecanından solgun yüzü hafifçe pembeleşmiş, kısa bir süre oturduğu yerde öylece dalgın durur; sonra, kendine gelerek ayağa kalkar; memnun, mütebessim, müftehir, Halide Edip Hanım’a doğru bakar.

Her türden kadının oluşturduğu yumağı, I Hatça’sının yardımıyla, Emine Nine, yarmaya çalışmaktadır. Hatça’nın yardımıyla, ona yaklaşmaya çalışan Emine Nine görülür.

Emine Nine, *yarı görmez halleriyle*: - “...hanı nirde giz?.. nirde o?”

Halide Edip Hanım, onu fark edip, önüne doğru ilerliyor; içten ve sevecen cevap veriyor: - “...beni mi aradın nine? İşte buradayım: diyeceğin mi vardı?”

Emine Nine, biraz da elleriyle onu bulacak, heyecanla ona sarılacaktır.

Emine Nine: - “...he ya güzel gizim!.. He ya!”

Kucaklaşmayı müteakip Halide Edip Hanım ve Emine Nine, ikisi de metin, ikisi de mükedder ama ikisi de sağlam bakışlılar; Emine Nine, Anadolu anasının kıraç sertliğiyle konuşur: - “...benim oğlum, Çanakkale’de şehit! Ağlamadım, he mi? Fukara bir çamaşırcıyım, işimi de bırakmadım, neye? Gizim muallim mektebinde talebedir, onu kim okutacak?”

(Emine Nine konuşmaya başladıktan biraz sonra, gerilerden hajj ve derin, kurtuluş leilmotiv müziği işitilmeye başlıyor.)

Emine Nine konuştuğu sırada, bir yandan da el yordamıyla göğsüne bir yerine sakladığı tek lirayı çıkarmaya uğraşmaktadır, nihayet bulur çıkarır ve -biraz boşluğa, daha ziyade - Halide Edip Hanım'a uzatır: - "...şontı al güzel gizim.. Hilâl-i Ahmet'in yaralılarına yaz! Emtne'nin gücü bu gadarına yetiyo!"

Halide Edip Hanım, son derece duygulanmıştır; kirpikleri nemli, lirayı alır; sonra yaşlı kadının boynuna sarılır, iki yanağından öper.

(Bu görüntünün üzerine, Zebra Hamm'tn dolgun sesi off olarak düşecektir.)

Zehra Hanım, heyecanlı ve telâşlı: - "...Halide Hanım!.. Halide Hanım, bakar mısınız biraz..."

Halide Edip dönüp o tarafa bakıyor: Zehra Hanım, dolgun ve tombul gövdesiyle, çevredeki insan kalabalığını yarıştır; elinde makbuz kocanı, gözlerinin içi gülerek müjdelir.

Zehra Hanım: - "...inanması gayr-t mümkün ama... bir hakikat: Ankara'nın kadınları bin lira verdiler..."

Ankara, İstasyon'daki Direksiyon Binası, kabul salonu; gece.

(Geçme doğrudan Fikriye 'nm özenle süslenmiş yüzüne yapılacaktır.)

Lâmbanın ışığı yüzünün yarısını aydınlatmıştır, diğer yarısı gölgeler içinde, iri gözleri hummalı bir ateşle yanıyor, heyecanlıdır.

Fikriye: - "...inanmak gayr-ı mümkün!.. dediler ki, Ankaralı erkekler bin lirayı toplayamamış!" *Durur hayranlıkla*, - "...Halide Hanım, istisnaî bir kadın!"

Mustafa Kemal Paşa, mütebessim - "...tiyledir tiyle!" *Gülüyor*: - "Orasını Doktor Adnan'a sormalı!"

Fikriye, aynı hayranlıkla devam eder: - "...ameliyatım müteakip, Eskişehir'e gidip, Hilâl-i Ahmer'de hemşirelik edeceğim..."

Mustafa Kemal Paşa, elini kadehine uzatır, alır, düşüncelidir: tebessümü siliniyor.

Mustafa Kemal Paşa: - "...kafasına koyduğunu, yapar alimallah!" *İçkisinden hır yudum alır*: - "...sen de tiyle değil mi

sin? Şu yaptığın az iş midir?"

Fikriye, alışkın ve rahat, sehpadan rakı kadehini eline alır, ayağa kalkar; koltuklardaki yastıklardan birini alıp, Paşa'nın ayağı dibine atar, sonra, oraya usulca oturur. Bu hareketleri yaparken, içten ve sakin konuşuyor: - "...ben kalbime uydum Paşam, benimkisi hissiyat!.. Sizin teşebbüsümüz nezdinde, bizimkiler nedir ki? Attığınız her adını, kürr-e-i arzı velveleye veriyor."

Mustafa Kemal Paşa, Fikriye'nin söylediklerinden memnun olmuşa benzer, fakat dalgınlığı sürüyor; serbest eliyle, başını dizine koymuş olan Fikriye'nin, saçlarını okşamaya başlar; Fikriye, rnes'ut ve mütmain, gözlerini yarı yarıya kapamış, o anın huzurun yaşamaktadır.

Mustafa Kemal Paşa, *okşamayı sürdürüyor, dalgın, uzak bir ufka bakarmış gibi*: - "...henüz kurtulmuş değiliz... attığımız adımlar, bundan sonra atılması lazım gelen adımların

(Mustafa Kemal'in sözlerinin sonuna doğru, tam hızla çalışma olan bir matbaanın uğultusu işitilmeye başlayacaktır.)

Ankara, Hâkinîyet-i Milliye matbaası, basım ünitesi; gece.

(Basım faaliyetinin uğultusu sürüyor, buna, geriden kurtuluş temalı müzik leitmotivi eşlik edebilir; Mustafa Kemal Paşa'mn evinde söylediği sözlerin son cümlesi, off olarak bu görüntü üzerine düşse iyi olacaktır.)

Mustafa Kemal Paşa, *aynı dalgın ifade ile*: - "...binaenaleyh... kendi mukadderatımıza kendimiz sahip olmak mecburiyetindeyiz..."

Gece, matbaanın alacakaranlığında, olanca hızıyla basımı sürdüren tipo makineler; birikmiş basılı gazete yığını; o yığını oradan alan yaşlı matbaa ustası.

İlâkimîyet-i Miliye'nin o tarihi sayısı... Manşet okunmaktadır: "TBMM, TEŞKİLÂT-1 ESASİYE KANUNUNU KABUL ETİ İ / HÂKİMİYET BİLÂ KAYD-Ü -ŞART MİLLETİNDİR!"

(Gazetenin birinci sayfasının görüntüsü, netleşir, altında o günün tarihi çıkar: 20 Kânunusâni 1337 (1920))

(Görüntü devam ederken, efekt değişecektir: Görünmez maniple ve alıcıların mors alfabetiyle tıkırtıları işitilmeye başlıyor; sonraki sahne boyunca da, o ve kurtuluş leitmotivli müzik sürüyor.)

Londra, 20'li yıllara ait bir şehir silueti: Bigben, Parlamento ya da Westminster vs. olabilir.

(Bu ana görüntü üzerine, zincirleme olarak, Londra Konferansına ait şahısların resimleri, tek tek ya da beraberce gelip gidecektir: Llyod George, Tcvfik Paşa ya da Bekir Sami

Bey fotoğrafları. B/Bekir Sami Bey ile Fransız Başvekili Mösyö Briand'mn fotoğrafları. C/Bekir Sami Bey ile Kont Sfor-za'nın fotoğrafları.

Londra görüntüsü üzerinde, gerilerden gelip büyüyerek netleşen 'The Tam es' gazetesinin ilk sayfası; gazetenin uygun bir köşesinde, büyücek bir başlık: "ANKARA ANLAŞMALARI REDDEDİYOR ! LONDRA KONFERANSI MÜS-BETNETİCE VERMEDİ!"

Gazete görüntüsü okunacak kadar kaldıktan sonra, alttn-da konferansın tarihi belirecektir: 27 Şubat 12 Mart 1921.

Efekt sürüyor; görünmez maniplelerin mors alfabetiyle verdiği haberlerin tıkırtıları, kurtuluş

leitmotiv müziği.)

Moskova, 20'li yıllara mahsus bir şehir silueti; belki Kremlin, Kızıl Meydan, bazilikalar vs.

(Bu temel görüntü üzerine, zincirleme olarak, Türk/Sov-yet Dostluk Anlaşmasını imzalayan ve gerçekleştiren şahısların görüntülen geçecektir: SSCB Dışişleri Halk Komiseri Ç.i-çerin, Türk Murahhas Fleyeti Başkanı Yusuf Kemal Bey'in fotoğrafları; B/ SSCB KP merkez İcra komitesi'ilden Celâl Korkmazof ile TBMM Hükümeti Moskova Sefiri Ali Fuat Paşa'tun fotoğrafları. C/İki heyet arasındaki imza törenine ait fotoğraflar, vs.

Moskova temel görüntüsü üzerinde uzaktan yaklaşarak gelen Pravda gazetesinin birinci sayfası, sonunda durup netleşecektir; sayfanın uygun bir yerinde, adı geçenlerin bazılarının resimleri ve onların üzerinde şöyle bir manşet vardır: '■EMPERYALİZME MÜŞTEREK DARBE! / SOVYET-TÜRİ< İTİLÂFNAMESİ İMZALANDI!" /

Sotı görüntüde anlaşmanın imzalandığı tarih belirecektir: 16 Mart 1921.

Bu sahne sonuna doğru kurtuluş leitmotivli müzik daha belirgin bisedilmelidir; ayrıca, telgraf tıkırtılarının yerine bir savaş meydanının gürültüleri işitmeye başlıyor; mitralyöz takırtısı, ağır topların uğultusu, süvarinin nal sesleri.)

İnönü Savaş alanı, zincirleme görüntüler.

Ağır topçunun, toplan birbiri ardınca ateşlemesi: duman, ateş ve top sesleri.

Süvari müfrezelerinin, kılıç çekmiş olarak, düşman siperlerine savlet etmesi; Yunanlıların, ümitsiz direniş teşebbüsleri.

Süngü takmış piyade, önde alay sancağı, 'Allah Allah' nidalarıyla, karşı siperlere taarruza geçiyor; etrafta infilak eden top mermileri, yaralı ya da şehit düşen nelerler; ortalıkta başıboş dolaşan, süvarisiz atlar.

(Bunlar ya da benzer resimler üzerinde, Hâkimiyet-i Milliye gazetesinin birinci sayfasında. Garp Cephesi Kumandanı İsmet Paşa'mn fotoğrafı üzerinde, manşet şudur: "İNÖNÜ'DE BİR ZAFER DAHA! "/ "DÜŞMAN ÖLÜLERİYLE DOLDURDUĞU MUHAREBE MEYDANINI MUZAFFER SİLAHLARIMIZA TERKE EMİŞTİR"/

(Önceki sahnede olduğu gibi, bu defa da, gazete sayfası netleştiği zaman, altta o giiniin tarihi belirecektir: 1 Nisan 1337/1921).

(Savaş meydanı efekti yerini bir kalabalığın tezahüratına ait alkışlara, çığlık ve '7.ito' seslerine bırakacaktır; telgraflar sürüyor, 'kurtuluş' leilmotivi yavaş yavaş silinir, yerini, işgal leilmotiv müziğine terk eder.)

İzmir, şehrin 1920'li yıllara ait profili: Kadifekale, Saat Kulesi, Kordon Boyu. Körfez'de demirlemiş Müttefik ve Yunan zırhlıları.

(Bu görüntülere Kral Konstantin'in İzmir'i ziyaretinde onu karşılayan yerli Kum ahalinin büyük tezahüratına ait sesler refakat edecektir, ayrıca 21 pâre top atılıyor.)

İzmir ana görüntüsü üzerinden geçen, zincirleme fotoğraflar: Kral Konstantin'in ve Yunanistan Başvekili Gunaris'in birer fotoğrafı. Kral Konstantin'in kendisini getiren kruvazörden İzmir'e inişi, rıhtımı dolduran yerli Hıristiyan ahali, etrafta Yunan bayrakları, hoş geldin dövizleri vs. Kral'ın bir kürsüden halka hitabeden bir fotoğrafı. Kral Konstantin ile Yunan ordularına kumanda eden General Pangalos'un el sıkışırken bir fotoğrafları.

(Temel İzmir görüntüsü üzerine gerilerden büyüyerek gelen, Fransız Le Temps gazetesinin birinci sayfası -süperpoze olarak- bindirilecek; sonunda sayfa sabitleşecek ve netleşecektir.)

Le Temps'in birinci sayfasında, Mustafa Kemal'in ve Kral Konstantin'in yarı yana birer resmi konulmuştur; resimlerin üzerindeki manşette şu satırlar okunmaktadır: "ANADOLU'DA SON DÜELLO? İZMİR'DE KRAL KEMAL'E MEYDAN OKUDU!"/

Daha sonra, Kral'ın İzmir'de bulunduğu tarih, görüntünün altında görünecektir: 12 Temmuz 1337 (1921).

(Rum ahalinin Kral Konstantin'e yaptığı tezahürat efekti ağır ağır kaybolur, işgal leitmotivli müzik sürere, sonra, otel odasında çalmakta olan telefonun zili işitilmeye başlıyor.)

İstanbul, Şişhane Yokuşu, Perapalas Oteli civarı; gündüz, yaz.

(6. Daire'den Bankalar Caddesi'ne inmekte olan Fa-lih/Harbiye tramvayını izleyen hareketli kamera, tramvay Otelin önünden geçerken sabitleşir, tramvay kadrından çıkınca, otel bütün ihtişamı ile belirir.)

Şişhane'de, otomobil, araba ve yaya trafiği, mavi yaz aydınlığı içinde sürüp gitmektedir; otelin döner camlı kapısında, uzaktan seçilen ecnebi kılıklı seyyahlar ve ecnebi zabıtlar.

(Kamera, binanın lıalıc'ın bakan arka pencerelerine doğru yaklaşacaktır. Bu sahne boyunca, hafif müzik eşliğinde, ısrarla çalınan telefon zili duyuluyor.)

(Yatağın yanı başındaki komodinin üzerindeki telefona geçiliyor.)

Ahizenin yanında, biri boş, birisi yarı dolu iki şampanya bardağı, bir şampanya şişesi (Dom Perignon); sigara ve pipo külüyle dolu bir kıl tablası; ayrıca Le Temps ve Nevv-York Times gazeteleri bulunmaktadır -Le Temps, bir önceki sahnede gördüğümüz gazete olmalıdır.

Marie-Laure Oiselet'nin çıplak kolu kadra girer, eliyle telefon ahizesini kaldırıp kulağına götürür: besbelli bir aşk gecesinin sabahında, Marie-Laure ile Jimmy Fovvler, yatakta yarı çıplak yatmaktadır; Marie-Larue telefona uyanmış, oysa Jimmy F. Baş yastığın altına sokulu uyuyor.

Marie-Laure Oiselet, *uykulu, hafifçe esneyerek, ahizeye*; "...evet, Mile. Oiselet! Mesele nedir?"
Biraz dinliyor, yeni bir fişneme: - "...ooo, bir dakika!"

Marie-Laure Oiselet, bu defa, telefonun ahizesiyle Jimmy Fovvler'i dürterek, uyandırmaya çalışacaktır: - “...Jimmy, Jimmy mv darling... bakar mısın, telefon sana!”

Jimmy Fovvler, zar zor uyanıyor; başını yastığın altından çıkarıp, gözlerini kırpıştırmayı kırıpıştırmaya, pek de anlamadan Marie-Laure'a bakıyor; Marie-Laure Oiselet, telefonu onun kulağına dayarken, gülerek konuşur: - “...uyan koca tembel!.. Sefaret'ten seni arıyorlar!”

Jimmy F, *gözlerini ovalayıp, telefonu alırken*: - “Sefaret'ten mi? Bu da nereden çıktı, sabah sabah?”

Marie-Laure Oiselet, komodinin üstüne bırakılmış saatini alır, bakar, koluna takarken, ayaklarını yataktan indirir, *gülerek*, : - “...biraz abartmıyor musunuz, darling? Saat on bir!”

Jimmy Fovvler, hâlâ gözlerini ovuşturuyor; biraz daha kendisini toplayarak, ahizeye konuşacaktır: - “...hello, Ben Fovvler?.. kiminle konuşuyorum?”

Sırtında hayli dekolte sabahlığıyla pencerenin önüne giden Marie-Laure, hafifçe esneyerek dışarıya bakıyor. Onun omzu üzerinden Haliç ve manzarası: mavnalar, onları çeken küçük buharlı istimbotlar; pazarcı kayıkları, Haliç iskelelerine sefer yapan küçük yolcu vapurları; hepsinin üzerinde, ufka mürtesim eski İstanbul'un ince minareli ve kurşun kubbeli şâhâne profili.

Bu görüntü üzerine, Fowler'in telefondaki konuşması aksedecektir: - “...sen misin, Harris? Tahmin ermeliydim, böyle bir münasebetsizliği ancak sen...” *Susar, dinlemektedir, fakat sessizlik uzuyor.* - “...ne, ne diyorsun yahu?”

Son sözler üzerine, Marie-Laure manzarayı seyretmeyi bırakır, gözleri merakla açılmış olarak, Jimmy Fowler'e döner.

Marie-Laure, yatakta elinde telefon, gözleri merakla açılmış, birden kesinlikle uyanmış görünen Fowler'a yaklaşıyor.

Jimmy F: - “...eminsin değil mi?” *işletilme korkusuyla*: - “...bana bak, balon olmasın?” *Yine dinliyor, artık inanmış olarak*: - “...thank you, my boy?”

Jimmy, bir anda ateş gibidir, telefonu kapatmak için yataktan inerken, bir yandan giyinme telâşına düşmüş görünür, hızlı hızlı, hem konuşur, hem anlatır.

Marie-Laure Oiselet: - “... n'oluyor? ...meraktan öldürecek misin?”

Jimmy F: - “Sefaret İstihbaratından Harris... Yunanlıların, büyük taarruza geçeceğini öğrenmişler... hem de bugün yarın... onu haber veriyor.”

Marie-Laure Oiselet de işittikleri karşısında, hem uyanmış, hem de kızmıştır; giyinmek için o da telâşla harekete geçtiği atıda, birden durur, hınçlı bir yüzle dişlerinin arasından söylenir: - “...ah la vache! Şu alçak Edd... bizi fena atlattı: İzmir'e bunun için gitmişti demek!..”

İzmir, Kordonboyu, Kramer Oteli; gece.

Yaz gecesinin yıldızlı lâciverdi içinde, ışıklı bir gemi gibi duran Kramer Oteli, özellikle aydınlatılmıştır, pırıl pırıl. Otel büyük Yunan bayraktarıyla süslenmiştir. Kapısı önünde, Kral Konstantin'i getiren otomobili, çevresinde ellerinde küçük Yunan bayraklarıyla, kadınlı erkekli, Rum kalabalığı. Kapıyı tutmuş Yunan neferleri.

Kordonboyu piyasa eden Rumlarla dolu, aralarında havai fişekler ateşleyenler; fişekler gökyüzüne yükselip kıvılcımlar halinde dağılıyor.

İzmir, Kordonboyu, Kramer Oteli, büyük toplantı salonu; gece.

Edd. Jay'in, not defteri, deftere stenoyla not tutan eli; Edd, Jay'in dikkat kesilmiş, o esnada konuşmakta olan Konstantin'i dinlediği, önemli saydığı noktaları kaydettiği anlaşılır.

Kral Konstantin'in basın toplantısı: Yüksekçe bir yerde, atlasla kaplı bir masa, gerisinde çapraz konulmuş Yunan sancakları; Kral Konstantin üniformalı, bir yanında Başvekil Gunaris, bir tarafında, General Papulas durmaktadır; ayrıca Erkân-ı Harbiye Reisi General Dümanis, Emekli General Straligos da hazır bulunuyor.

Salonda, çeşitli masalara dağılmış gazeteciler; bunların çoğunluğu Atina'dan Kral'la gelmiş Yunanlı gazetecilerdir; aralarında başında fesleriyle, birkaç Osmanlı gazeteci de göze çarpar; diğerleri, Edd. Jay. gibi Avrupalı gazetecilerdir.

Kral Konstantin, *ağır ve kendinden emin*: - "...Yunanistan'ın tarihi misyonu... Asya tehlikesine karşı Avrupa'yı müdafaa etmektir... Efem Şarkî Akdeniz mıntıkasında, hem de Boğazlar mıntıkasında, İngiltere'nin menfaatlerini muhafaza edeceğiz; bu itibarla, Anadolu, Elenizm için, vazgeçilmesi asla mümkün olmayacak bir hedeftir..." *Alkış sesleri yükselir.*

Otelin salonuna, Elenizm ihtişamı verilmek istenmiştir; gazetecilerin gerisinde seçkin Yunanlılar bulunuyor; onlar Kralı alkışlıyorlar.

Kral Konstantin, *memnun, mağrur devam ediyor*. - "... 2a Mart taarruzunda, lürkler karşımıza ilk deia muntazam

ordu vasıflarıyla çıktılar; bunu onlara ödeteceğiz, bu maksatla yedi kur'ayı askere aldık, şimdi onlara ve Anadolu'da Türk mezâlîmi altında inleyen Yunanlı kardeşlerini kurtarmak için harbeden bütün Yunan ordularına hitap ediyorum...”

Herkeste dikkat ve heyecan; Kral sözlerine bu gerilim içinde devam ediyor.

Kral Konstantin, *heyecanlı*-. - “...sîzler, Elen ırkının hürriyeti için vuruşuyorsunuz. Sizlerle müftebirim. Kralınız sizinle beraberdir. Tanrı, mukaddes mücadelenizi takdis edecektir. İleri!”

(O anda, Yunan ağır toplarının salvo atıp işitmeye haşlıyor; ardı ardına patlayan topların infilakları; geride onlara eşlik eden, işgal İcitemotivi ile birliktedir.)

Bursa/Kütahya Cephesi, Yunan 3. Kolordusu ağır topçu mevzileri; sabah.

Yunan ağır topçusu, birbiri yanına dizilmiş toplarını salvo halinde atışa geçirmiştir: birbiri ardınca, ortalığı toz duman içinde gürleyen toplar, bir cehennem havası yaratıyor.

Top gürültüsünün gerisinden, bir va da birkaç borazanın, Yunan ordusuna ait ‘hücum’ emrini çaldığı işitilecektir.

Bursa/Kütahya Cephesi, Yunan 3. Kolordusu piyade mevzileri; sabah.

Önde, daha önce işitilen boruyu çaları borazan neferi görülür, derinlemesine, süngü takmış taarruza hazır Yunan kıtaatı; borazan susunca, Yunanlı zabitin, saatine bakıp, düdüğünü çalmasıyla, Yunan piyadesi siperlerinden fırlayarak, Türk mevzilerine karşı harekete geçer.

Geriden yukardan, piyade arasında, Türk siperlerine doğru ilerlemekte olan. Yunan Alay sancağı; onun etrafında, yatıp kalkarak, Türk mitralyöz ateşine karşı korunup, yine cılc

ilerlemeye gayret eden, Yunan piyadesi. Hem Türk siperleri üzerinde, hem Yunan piyadesi üzerinde, karşılıklı top mermileri patlayışları- el bombalan atılıyor, yarararak mirralyöze karşı endahr!

l'Bir savaş meydanının efekti: top infilakları, el bombaları, mitralyöz ve mavzer cayırtısı; o ana baba giünü gürültüsü, bir süre hafifleyip, görüntü sisten yalıtılır, savaş devam ederken, tekrar ve fikr-i sabit gibi telgraf tıkırtıları işitmeye başlar ve sürer.)

Ankara, Ziraat Mektebi binası; gündüz.

(Görüntü sestem yalıtılmıştır, sadece ve fikr-i sabit halinde telgraf tıkırtısı işitilmektedir. Kamera, gündelik hayatı içinde görünen karargâh binasını görür görmez, alt kattaki telgrafhane penceresine yaklaşmaya haşlar; oysa dışarıda, haziran aydınlığı, ağaçlarda kuşlar; görüntü, ruh dinlendirici bir huzur manzarası veriyor. Bu sükûneti telgrafın dinmek bilmez tıkırtısı bozmaktadır, asabı o gerginleştiriyor.)

Ankara, Ziraat mektebi binası, alt kattaki telgrafhane; gündüz.

Telgraf alıcısı tıkırdayıp durmaktadır, başındaki telgrafçı, elinde kalem önündeki kâğıda sürekli aldığı şifre rakamlarını yazıyor. Telgrafçı ve yanı başındaki iskemlede oturmuş, Şifre Kâtibi Faik ikisinde de, fevkalâde bir hal yoktur, sakın bir gün havası içindedirler.

İlkin, telgrafçının yüzünde bir endişe gölgesi belirir; onun Önündeki şifre rakamlarını, gözlüğünü takip acele çözmeye başlayan Faik Bey, az sonra, sıkıntılı bir sesle, kendi kendine mırıldanır: - “...imvallh-ü-maa’sâbirîn!.. İsmet Paşa’dan geliyor bu...”

Telgraf tıkırtısı aynı yeknesaklık ve ısrarla devam etmektedir.

Ankara, Ziraat Mektebi binası, Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyaset Makamı; gündüz.

Duvardaki harita paftası üzerinde, Fevzi Paşa’nın, elindeki değnekle gösterdiği, Yumruçal ve Nasuhçal yöresi; Paşa, değneğini o bölgede oynatarak, izahat vermektedir.

Fevzi Paşa: - “...beni rahatsız eden, bu mıntıka Doktor!.. Hassaten, Nasuhçal ve Yımruçal mevki!”

Dr. Adnan Bey : - “...tedâbir-i lâzıme ittihaz edilmedi

(Kamera, koridora açılan kapıyı da gören, derinlemesine ikili bir çerçeve içinde, haritanın başında durumu değerlendirmekte olan, Fevzi Paşa ile Dr. Adnan Bey’i çerçevesiyor; makam odası, aynı atmosfer içindedir; şifre miftabları, dosyalar, haritalar vs.; dışardan telefon zilleri, arada daktilo tıkırtıları işitilir.)

Fevzi Paşa, *kötümser-*, - “...ne kadar ittihaz edilse, o irtifada mukavemet müşkülât arz eder...” *Az susar:* - “...lâkım iki bine yakın...”

O anda kapıdan içeriye, bir emir zabitanın girdiği görülür; genç, yakışıklı bir mülâzımdır bu; topuklarını vurup, kumandanı selâmlayarak, getirdiği şifreyi arz eder.

Emir Zabiti, *resmi bir sesle:* - “...Garp Cephesi Karargâhından az önce geldi, Kumandanım!”

Fevzi Paşa, *elini uzatırken:* - “...hâiz-i ehemmiyet mi?” Emir Zabiti, *aynı tonda:* - “...Kütahya Cephesi’nde, Yunan taarruzu. Kumandanım!”

Fevzi Paşa ile Doktor Adnan Bey bakışırlar; ikisinin yüzünde de, endişeli bir kötümserlik hissedilir. Fevzi Paşa, emir zabitanı bir el işaretiyle gönderir; şifreye göz atarken, *mırıltı halinde okuyacaktır:* - “...ağır topçu himayesinde başlayıp...” *Sonrası anlaşılmaz.* “...Sivaslı civarına kadar ilerlemişler...”

Dr. Adnan Bey, *sigara yakmaya davranıyor:* - “...sabahtan beri içimde, gayr-ı kabil i tarif bir teessür... demek ki buymuş! Bir manada, hiss-i kabl-el vukuu!”

Fevzi Paşa, elinde kâğıt, çenesini kaşıyarak, makam masası üzerindeki, telefona doğru ilerliyor.

Fevzi Paşa: - “...daha bu sabah, Reis Paşa’yla vaziyeti muhakeme etmiştik... onun fikrince de...”

Ankara, İstasyon’daki Direksiyon Binası; gündüz.

Mustafa Kemal Paşa'nın otomobili, villanın kapısı önünde harekete hazır görünmektedir; şoför çıkmış, bir kenarda sigara içiyor. Ağaçlarda yaz zenginliği; yeşilin çeşitleri ve kuşlar; İstasyon'dan manevra yapan bir lokomotifin solumaları işitilmektedir.

(Geride, 'Manastırın içinde var bir havuz...' şarkısı piyano ile çalınmaya başlıyor, fon müziği olarak.)

Ankara, İstasyon'daki Direksiyon Binası kabul salonu; gündüz.

(Bir önceki sahnede haşlamış olan fon müziği 'Manastır'm içinde...' devam ediyor.)

(Geçme, Fikriye'nin elleri arasında tuttuğu, kendi resmi üzerine yapılacaktır; aslında hir değil, alt alta elinde tuttuğu birkaç fotoğraf var, bunları Mustafa Kemal Paşaya göstermektedir. Mustafa Kemal Paşa ile Fikriye'nin muhaveresi, zaman zaman fotoğraflar üzerinde off olarak düşecek; zaman zaman, İkili BelPlan çerçevesi içinde geçecektir.)

Fikriye: - "...bunu kapıda çektik... evin kapısında..."

Mustafa Kemal Paşa, *mutlu ve şakacı*: - "...bre kimdir bu ay parçası?"

Fikriye, *hem mutlu hem alınmış'*: - "...lâtime etmeyin Paşam..." *Kadınca bir merakla*: - "...hakikat güzel mi?"

Mustafa Kemal Paşa ile Fikriye, Fikriye'nin elinde fotoğraflar; Fikriye koltukta oturuyor, sırtında hır şal, şık ve süslü fakat solgundur; arada, kesik ve kuru, küçük öksürüklerle öksürüyor. Mustafa Kemal Paşa, sokak kıyafetiyledir; onun koltuğu

21 s

yanında ayakta duruyor; elinde, evirip çevirdiği, yanmamış bir sigara.

Mustafa Kemal Paşa, *hep şakacı*: - "...Esat mı çekti bunları? ...bizim fotoğraf zabiti?"

Fikriye: - "...evet! Görseniz nasıl uğraşıyor..." *Başka bir fotoğraf gösterir*. - "...meselâ şuna bakın... bir saatimizi aldı..."

Fikriye'nin ellerinde, birbirini izleyen fotoğraflar: Fikriye, Paşa'nın evdeki çalışma odasında, çalışma masasının başında, ayakta. Fikriye, boynunda Paşa'nın ona verdiği tespih, villânın taşlığında, boy resmi olarak. Fikriye, at sırtında, kırsalda poz vermiş...

(Konuşmalar yine fotoğraflar üzerine off olarak düşecektir; piyano uzaktan sürüyor.)

Mustafa Kemal Paşa, *şaka yollu*: - "...bakıyorum, benim tespih... boynundan hiç eksik olmaz!"

Fikriye, *duygusal*: - "...tabii olmaz, Paşam.. o benim uğurum... hayatımın uğuru!" *Kuru ve kesik öksürük, sözünü yanda bıraktırır.*

Mustafa Kemal Paşa, *hafifçe endişeli*: - “...nasılsın sen? Bu öksürüğü beğenmiyorum..”

Fikriye, *hafifseyerek*: - “...izâm etmeyiniz! Sıtmadan zayıf düştüm, hepsi bu!”

O sırada telefonun zili iştiliyor, Paşa'nın o yana uzaklaşan ayak sesleri.

Mustafa Kemal Paşa sağ eliyle ahizeyi kulağına götürürken, sol elindeki sigarayı dudaklarına ilıştirecektir.

Mustafa Kemal Paşa: - “...evet, nedir oğlum?” *Biraz dinler; sigarasını yakar.; dumanlarını salıverir*: - “...kim? Fevzi Paşa mı?”

Ziraat Mektebi binası, Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye makamı; gündüz.

(Geçmeden önce hafifleyen piyano ve müzik, geçme anından itibaren kaybolur, kaybolmuş olan telgraf tıkırtısı yeniden duyulmaya başlar.)

Fevzi Paşa ve kulağında tuttuğu telefon ahize, yüzünde gergin, biraz da kederli bir ifade vardır. Duvardaki muharebe safahatım takip ettiği harita karşısında bir koltuğa oturmuştur; yalnızdır, gözlerini haritada belli bir noktaya dikmiştir.

Fevzi Paşa, *ahizeye*. - ...evvelâ MccÜs'te aradık, eve intikal etti dediler... keyfiyet bana müstacel göründü, ıttılınıza arz etmek istedim...

Fevzi Paşa susar, karşı tarafı dinler; sonra tekrar ve ciddi bir sesle konuşmaya koyulur: - “...demek, keyifsiz! Geçmiş olsun!” *Susar.; sonra daha ciddi*: - “...beklediğimiz Yunan taarruzu başladı Reis Paşa, evet...” *Susar biraz dinler; soma*: -“...ilk telgraflara bakılırsa, birkaç istikamette birden inkişâf gösteriyor...”

(‘Beklediğimiz’ kelimesinden itibaren, kamera, Fevzi Paşayı kadr dışı bırakarak, duvardaki haritaya doğru yaklaşılmaya başlar; bir süre sonra, Paşa'mn sözleri off olarak harita görüntüsü üzerine düşüyor. Telgraf tıkırtılarına, gittikçe artan savaş meydanı efekti katılacak, geride ise işgal leitmotivi işlenecektir.)

Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye'nin duvarındaki harita yerine, Devlet-i Âliye'ye ait harita geçiyor.

Bu harita üstünde Devlet-i Âliye, Sevres Muahedesi hükümlerine göre taksim edilmiş; ayrıca, Garbı Anadolu'da Yunan işgali altında bulunan arazi mavi ile gösterilmiştir. Yunan taarruzunun gelişme şekli, Fevzi Paşa'nın izahatına göre, Yunan kuvvetleri mavi, Türk kuvvetleri kırmızı oklar şeklinde, hareket ederek görünecektir.

Fevzi Paşa: - “...hulasaten, denilebilir ki... Bursa'dan, İnönü istikametine iki fırka... Uludağ üzerinden Tavşanlı istikametine bir fırka hücumu geçti...”

Harita üzerinde, mavi oklar, Bursa'dan ve Uludağ'dan Paşa'mn söylediği istikametlerde ilerliyorlar.

Fevzi Paşa, *devamla*: - “...ayiyetcn, Gediz'den Kütahya istikametinde bir fırka... daha mühim olarak

Altıntaş'tan beş fırka Seyit Gâzi, bir fırka da Afyon istikametinde harekete geçtiler... Yenişehir ve İnegöl düştü... Yunan 3. Fırkası, Eskişehir'in şarkında, keşif taarruzları yapıyor.”

Harita üzerinde Fevzi Paşa'nın izahatına uygun olarak taarruz istikametlerinde mavi oklar ilerleyecek, kırmızılar çekilecektir, düşen mahaller üzerinde Yunan bayrağı görülebilir.

Fevzi Paşa: - “...bütün bunlar, tahmini rakamlar... lâkin sarahaten gösteriyor ki, taarruzun iki ana hedefi vardır: birisi Kütahya, birisi Eskişehir...”

Eskişehir İstasyonu, hatta bir katar, lokomotif duman duman; yandan, istasyonun tabelasındaki Eskişehir yazısı (eski harflerle ve Fransızca) okunmaktadır; gündüz.

İstasyonda, ana baba günü, sessiz ve kederli bir telâş ric'at telâş: tren, terk edilmesi kesinleşen Eskişehir'den yaralıları götürecektir, sıhhiye efradı, kamyonlardan ya da kağnılardan indirilmiş sedyeleri vagonlara bindiriyor; boşalmış kamyon ve arabalar, hastahaneye dönüyor; sıhhiye neferlerinin yanı sıra, birkaç hemşire de görev yapmaktadır. Ahaliden, yardımcı olmaya çalışan birkaç ihtiyar.

(Kamera son olarak, üzerinde boş iki sedye ile hastabane-ye doğru hareket eden, bir kağrı üzerinde kalır.)

Eskişehir, Hilâl-i Ahrner Hastahanesi cümle kapısı civarı, baiçe; gündüz.

(Hastahanenin girişi de, aynı ana baba günü telâşı içindedir; kamera önce, istasyondaki kağrıyı ve üstündeki sedyeleri görür; suma diğer hastaları tarar: bazıları sedyeleriyle bırakılmıştır, bazdan henüz kamyonu yükleniyor; yürüyebilen birkaç yaralı, duvarın dibine olurmuş, kanlı sargılarıyla, mütevekkil sigara içiyor. Gizli açık inilti, hafif bir rabarba ara-

stndan; arada bazı net cümleler işitilmelidir: - ...evvelâ şu taraftakileri taşıyalım! / ...offf anam offf! Allah rızan için, bir yudum su! / -...Esmâ, ah Esmâ'.. / •• ...ağır olun oğlum, yaralı bunlar! vs. / Bu seslerin gerisinde, işgal leitmotivi ağır ve uzak işitilmelidir.)

Hemşire ve hastabakıcılar, arı gibi çalışıyorlar; imkânlar nispetinde, yaralılar dışarıya taşıyor.

Doktor olduğu beyaz gömleğinden anlaşılan, Başhekim Şemsettin Bey, el kol işaretleriyle, sedyeleri taşıyan, sıhhiyecileri yönlendirmektedir.

Başhekim Şemsettin Bey, sıhhiyecilere: - “...bu taraftan aslanım.. şöyle geçin... bunlar, büyük kamyonu gidecek...”

Eskişehir, Hilâl-i Ahmcr Hastahanesi, cümle kapısından girince, hol; gündüz.

(Kamera, binanın cümle kapısından içeriye giriyor; sıhhiyeciler.; yaralıları istenilen istikamete götürürken, kamera, holdeki yaralı kalabalığını panla -arada duraklayarak- tarıyor. Aşağıdaki görüntüler ve diyaloglar boyunca, hastahane-nin ofisinden, ısrarla ve inatla bir telefonun çaldığı işitilecek-tir; iş güç telâşından kimse telefona bakmıyor.)

Genç bir ihtiyat zabiti, sedyesi yerde yan yana bırakılmış, iki yaralının birer elim yakalamış, bir çocuk gibi hıçkıra hıç-kıra ağlıyor.

İçeriye doğru, duvar dibinde bir yerde, ağzı yüzü sargılar içinde kaybolmuş, iri yapılı bir nefer; sedyesinde doğrulmuş; dik dik söylenmektedir:

Yaralı Nefer: - "...ah gurban, gurban!.. Kumandanım get-ti, dağ gibi yüzbaşım getti; ben yaşamışım, neye yarar!"

Orada ayakta, hır kapıya dayanmış, yarı baygın duran; kolu sargılar, yırtık pırtık üniforması kan içindeki, bir binbaşı, sayıklar gibi konuşur:

Binbaşı: - "...yirmi dört saattir açım, aman bana bir fincan çay!.. Allah rızası için..."

Uzun boylı, , zümrüt gibi yeşil gözlü, siyah kirpikli ve fildişi gibi beyaz tenli hemşire, elinde çay fincanıyla geliyor; binbaşıya bir fincan çay getiriyor. Sonra, çalan telefonda bunalmış olmalı ki, o yana dönüp bağıyor.

Başhemşire: - "...niye bakmıyorsunuz şu telefona? ...kafa bu be!.." *Kimsenin tınmadığını görünce, bir an duraklar, kendi kendine konuşur:* - "...Allah vere de, yeni bir felâket olmasa!"

(O ofise doğru çerçeveden çıkıyor; kamera, çay içen yaralı binbaşı önde olmak üzere, derinlemesine, holde kalmıştır; taşman sedyeler, inleyen yaralılar; sağa sola koşuşan sıhhiye neferleri ve gönüllü hastabakıcı kızlar.)

Eskişehir Hilâl-i Ahmer Hastahanesi, başhekim ofisi; gündüz.

Başhemşire, yazı masası üstündeki manyetolu telefonu almış, ahize kulağında, karşı tarafla konuşmaya çalışmaktadır; anlaşılın irtibat zor sağlanıyor; sesini gittikçe yükseltir.

Başhemşire: - "...neresi? Anlayamadım: sesiniz gelmiyor... Daha yüksek konuşun!.." *Biraz susup dinler, sonra:* - "...burası hastahane... Eskişehir Hilâl-i Ahmer Hastahanesi... orası neresi? ...karargâh mı?., hangi karargâh?.."

Başhemşire, telefonla bccelleşirken, dışardan -daha doğrusu yukardan Yunan uçaklarının motor uğultusu işitilmeye başlar; genç kadın, hayretle ve korkuyla, bir an durur, merak ve heyecanla etrafa bakınır; sığınacak yer aranır; eğilip yazıhaneyi siper alır.

Aynı anda, hastahane yakınında çok büyük bir patlama olacaktır; ofisin camları zmgırdar, bir tanesi infilakın şiddetinden kırılır; başhemşire, sindiği yerden, korkuyla bakıyor.

Telefon kordonu ucunda sallanıyor, telin öteki ucundan birisi, ısrarla konuşmaktadır: - "...alo, Hilâl-i Ahmer... Alo, hastahane... cevap ver... cevap ver..."

İlk infilâkı ikinci ve üçüncü iki infilâk daha izleyecektir, fakat bunlar daha uzaktan geliyor; az sonra uçak seslerinin uzaklaştığı fark edilir; başhemşire, korkuyla sindiği yerden kalkıp, telefonu sarktığı kordonun ucundan alır, kulağına götürür: - "...alo santral... burası Hilâl-i Ahmer Hastahanesi... beni

duyuyor musun?”

İçeriye hastahanenin operatörü Dr. Cemil Bey giriyor; ameliyathaneden yeni çıkmış haldedir, üstü başı kan içinde, ağzında sigarası, canı burnunda; başhemşire, bir an telefonu bırakıp soracaktır: - “...Doktor Bey, neydi bu infilâk? Tayyareler mi?”

Operatör Cemil Bey, *umursamaz*. - “...evet, Yunan tayyareleri!.. başımıza bir de bunlar çıktı...”
Kendi kendine söylenir: - “...elimde kloroform bitiyor, daha asgari yirmi ameliyata girmem lâzım...”
Birden aklına gelmiş gibi: - “...tüüüi, has-tahane tahliye edilecek... başhekimi görmeliyim... acilen başhekimi...” *Girdiği gibi çıkıyor*.

Başhemşire, *ahizeye, bağırtıyor*: -” ...kimi aradınız?.. Kimi? Kimi Halide Hanımı mı?”

Eskişehir, Hilâl-i Ahmer Hastahanesi, otuz yataklı koğuş; gündüz.

Önde, hemşire kıyafetindeki Halide Edip Hanım, sırasını bekleyen bir yaralının başucundadır; genç bir nefer, bir ayağı kesik, hıçkıra hıçkıra ağlıyor; Halide Edip Hanım, onu teselliye uğraşiyor.

Yaralı nefer: - “...gözünün yağını yiyeni, hemşire hanım.. beni burda komayım.. Polatlı’ya götürün...”

Halide Edip Hanım: - “...hiç bırakır mıyız, canım.. işte tren İstasyon’da...” *Eliyle, koğuşun öle yanında taşman sedyeleri gösterip*: - “...sana da sıra gelecek... sen de gideceksin...”

Gerçekten, koğuşun kapıya yakın kısmından, sıhhiye neferleri, iki yaralıyı sedyeye koyup çıkarmaya uğraşıyorlar.

Yeniden yaklaşan Yunan uçaklarının uğultusu, ardı ardına bir iki infilâk, fakat yakında değil.

Bitişik yatağın başında, ter damlaları burnundan damlayan, Sıhhiyeci Mustafa Çavuş, gÖ7.1eri açık bir hastanın nabzını yokluyor, Halide Edip Hanım’a dönerek: - “...Boyabatlı siz-lere ömür... ”
Havaya bakıp: - “...Allah taksiratını affetsin!

Bu sırada, kapıdan, telâşlı adımlarla, içeriye başhemşirenin girdiği görülüyor; önde Halide Edip Hanım ve yaralı, geride kapı, sıhhiyeciler ve başhemşire, arada sırasını bekleyen yaralılar.

Başhemşire, Halide Edip Hanım’ı görmüştür, doğru ona yaklaşır; daha birkaç adım kala, seslenecektir; Halide Hanım, Boyabatlı’ın ölümü ile dalgın.

Başhemşire: - “...Halide Hanım.. Halide Hanım.. Karargâhtan sizi aradılar...”

Halide Edip Hanım, *hayretle*: - “...bu kıyamette mi? ”

Başhemşire, *yaklaşır, alçak sesle str tevdi eder gibi*: -“...evet!.. Reis Paşa’nın yaveriydi... Paşa Hazretleri, karargâhtan dönecekmiş, sizi trene bekliyorlar...”

Karacahisar, Eskişehir’in güneybatısında Garp Cephesi Kumandanlığı Karargâhı; akşam.

(*Sahne boyunca, işgal leitmotifi geriden sürer, uzaktan askeri borazanlar işitilir, daha uzaklan ağır topçunun uğultusu, odanın dışından, asken postalların ayak sesleri, ne dediği anlaşılmayan konuşmalar -rabarba- gelmelidir.*)

Kumandanın makamı, alçak tavanlı, iki küçük penceresi avluya bakan bir oda; avluda, ellerinde fenerlerle, askerler görünüp kayboluyor; içerde, köşede portatif bir karyola, bir tahta masa, bir tek de sandalye. Mustafa Kemal Paşa, sakin, gergin fakat azimli ve kararlı görünür; kelimelerini tartarak, ayakta konuşmaktadır.

Mustafa Kemal Paşa, *sakin fakat kararlı*: - “...ric'at ica-bâi-ı askeriye'dendir, Paşa! Sebebi, sence de malûm, bence de malum: Biz seferberlik yapamıyoruz, düşman yaptı; bilhassa vesait-i nakliye bahsinde, teveffukı meydandadır.”

İsmet Paşa: - ..lâkin, Eskişehir'in... mazaallah Kütahya'nın düşmesi, efkâr-ı umûmiye üzerinde fena tesir yapacak... hassaten Meclis'i düşünmekteyim..”

Mustafa Kemal Paşa, masanın arkasına, üstüne serili cephe haritasının önüne geçer; bir fener de, haritanın yanı başına, masanın üzerine konulmuştur; ölü gözü bir aydınlık verir. Paşa, bir yandan haritayı gözden geçiriyor, öbür taraftan konuşuyor.

Mustafa Kemal Paşa: - “...bizim askerî vazifemiz nedir?.. Yunan taarruzu karşısında, mukavemet... ve münasip harekât ile tevkil ve iptal etmek... yeni orduyu meydana getirmek için zaman kazanmak! ...şimdi de, işte bunu yapacağız...” İsmet Paşa, üzerine iliştigi battaniye örtülü portatif karyolasından kalkıyor, Mustafa Kemal'in yanına haritanın başına geliyor. İsmet Paşa, artık paşa olmasına rağmen, basit bir nefer kıhğmdadır; son derece kederli ve maneviyatsız görünmektedir.

İsmet Paşa, *haritaya yürürken*: - “...nasıl bir çare-i hâl olabilir ki...”

Mustafa Kemal, *gözleri hep haritadadır, sözünü keserek*: -“...orduyu, Eskişehir'in şimal ve cenubunda topladıktan sonra... düşmanla araya, büyük bir mesafe koymak lâzım... ordunun tanzim, tensik ve takviyesi... ancak bu sâyede mümkün olabilir...”

ikisinin omuzları arasından, Erkân-ı I larbiye haritasının cephe paftası, Mustafa Kemal Paşa konuşurken, eliyle çekilme istikâmet ve bölgesini gösteriyor.

Mustafa Kemal Paşa: - “...bunun için, Sakarya Nehri'nin şarkına kadar çekilmek caizdir...”

İsmet Paşa: - “...düşman ya takip ederse?”

Mustafa Kemal Paşa: - “...etsin!., hareket üssünden uzaklaşır... ikmâl müşkülâtı baş gösterir... başına ummadığı bir sürü iş çıkar... hâlbuki bizim için, tersi varittir.”

Haritanın başında, Mustafa Kemal ve İsmet Paşalar. İsmet Paşa, hâlâ kederli ve mütereddit.

İsmet Paşa: - “...bu mühim.. hatta vahim bir karar!”

Mustafa Kema! Paşa, *kesin*: - “...ehemmiyet ve vahamet nispîdir Paşa... mutlak olan neticedir, ona

vâsi! olabilmek!”

İsmet Paşa: - “...Eskişehir’in terki!., o kadar arazi bırakmak... büyük mâtevî sarsıntı tevlit edecek...”

Mustafa Kemal Paşa, bu arada yeni bir sigara yakmaya davranacaktır; tabakasından çıkarıyor, fakat konuşurken vazgeçiyor.

Mustafa Kemal Paşa, *İsmet Paşa’ın omzunu okşar.* -“...İsmet, evvelâ... askerliğin icabını, bilâtereddür tatbik edelim.. öteki mahzurlara mukavemet ederiz...”

Mustafa Kema! Paşa, tam ateşi sigarasının ucuna değdireceği sırada, birden aklına gelmiş gibi durur, başka bir ses tonuyla konuşur: - “...saat kaç oldu yahu? ...treni bekletmiş olmayalım...”

Eskişehir, İstasyon yolu; hastahanenin kamyonlarından birisi, kamyonunda birkaç sedye, içinde hastalar; şoförün yanında, Halide Edip Hanım; gece.

Kamyon, trene son bir iki hastayı taşıyor, Halide Edip Hanım, yolları dolduran kalabalığa dalmıştır; onun gözüyle, kamyonun hareketine uygun olarak, hareket halinde tarayarak, göçenler kalabalığı,

Eskişehir’in terk edileceği haberi, ahaliyi göçe sevk etmiştir: yolda, atlı, eşekli, kağnılı, arabalı, yaya her türden insan: Arabasına, pilisini pırtısını yüklemiş, çoluğunu çocuğunu bindirmiş, yaşlılar. Bir ellerinde gemici feneri, öbür elleriyle bebeklerine meme emziren, taze analar. Sakalını savurta savurta yürüyen iri ihtiyarlar. Katırına binmiş, küfelerine yarı ev yarı mutfak eşyasını doldurmuş, tavası elinde, geçkin dul kadınlar. Öküzlerini çekerek götüren, gözleri korkuyla açılmış çocukları arabaya oturtulmuş, şehit karıları. Hepsi, görünmez bir keder ve ıstırap yükü altında ezilmiş, karanlığı ışığı zayıf ve yorgun fenerleriyle benekleyerek, ağır ağır şehri terk ediyor.

Halide Edip Hanım, müteessir, kirpikleri nemli, kalabalığı kamyon penceresinden izliyor; bu sırada kafa sesi olarak, düşüncesi işitilecektir.

Halide Edip Hanım: - “...bu çekiliş, bizi nerelere kadar götürecektir? Bunu kimse bilmiyor... artık... kader denilen kudret, tamamıyla millete döndü... fertlerin hiçbir ehemmiyeti kalmadı...”

Eskişehir İstasyonu, peronda istim üzerinde ve harekete hazır olan katar, istasyonda göç derdine düşmüş bir kalabalık; gece.

Halide Edip Hanım, elinde bavulu, katar boyunca bineceği vagona doğru yürümektedir; yanından çeşitli tür ve tipte insanlar geçiyor: Askerler, Kuvâ-yı Milliyetti tipler, eşraf ve ağa kılıklı birtakım adamlar, vs. Halide Edip Hanım’ı az önce içinde olduğu kamyon görülür, katarı yanaşmış, fenerlerin aydınlığında, sıhhiyeciler son iki hastayı, terene bindiriyorlar.

Halide Edip Hanım, katarın yanında, bineceği vagona gelmiştir, durur, vagonun zaten açık olan kapısında, onu Mustafa Kemal Paşamın yaveri Muzaffer Bey karşılar, binmesine yardımcı olur.

Halide Edip Hanım: - “...saat on buçuk sanırım... çok mu geciktim?”

Muzaffer Bey: - “...biz de geciktik: Paşa Hazretleri, sizi bekliyor...”

Halide Edip Hanım, çantasını Muzaffer Bey'e verip, vagona çıkıyor; bu arada soracaktır: - "...Yunan tayyarelerinin Ankara'yı bombaladığını işittik... doğru mu bu haber?"

Muzaffer Bey, Halide Edip Hanım'ı bindirdikten sonra, kendisi de binip, vagonun kapısını kapatırken, ilâve edecektir: - "...biz de işittik, Hanımefendi... varınca öğreniriz! "

Katarı bütünüyle derinlemesine içeren, İstasyonu ve kalabalığını yandan alan bir genel planda, trenin hareketi görülüyor; Önce usulüne uygun, üçüncü kampana çalınır, arkasından, hareket memurunun borusu duyulur; sonra lokomotif hırslı ve kalın solumalarıyla harekete geçer; arkasından katar sarsılarak yola düşer.

(Geriden ve yukardan, -Hareketli- katarın, Ankara istikametinde, gittikçe hızlanarak ilerleyişi saptanıyor: Bir yerden sonra, lokomotif, Anadolu trenlerinin o firaklı düdüklerinden birisini çalmaya başlayacaktır; tekerleklerin raylardaki tıkırtısı devam ediyor.)

Ankara, İstasyon; gündüz.

Alçalıp yükselen, bomba atmak için manevra yapan, çift kanatlı Yunan bombardıman uçaklarının gürültüsü; attıkları bombaların yarattığı infilâkların sesi, vs.

İstasyonu'nun üzerinde, iki Yunan uçağı daireler çizerek dolaşıyor; arada bir tanesi, alçalarak, bombalarını bırakıyor.

Yedek raylara çekilmiş, yüklenmekte olan bir katar üzerine düşen bombalar; birbirini izleyen patlamalar, havaya savrulan demir ve çelik aksam; vagonların birisinde yangın başlangıcı!

Katar çevresinden kaçışan neferler, neferlerin üzerine düşen ikinci bir bomba; infilâk, yaralı ve anında ölmüş erlerin, havaya savrulan vücutları.

İstasyon üzerindeki vahşi turlarını sürdüren uçakların, yeni bombalar bırakışları.

Uçakların canhıraş seslerine bombaların ıslıkları eklenecektir.

Ankara İstasyonu'ndaki Direksiyon Binası, cepheden; gündüz.

İstasyondaki kıyametten ürkmüş birkaç köpek, dehşet içinde binanın önünden koşup geçiyorlar.

O esnada, binanın gerisinde bir yere, bırakılan bombalardan birisi düşüyor: müthiş bir infilâk, aynı anda binanın birçok camının şangırtıyla kırılması, binanın arkasından yükselen duman bulutları.

Ankara İstasyonu'ndaki Direksiyon Binası, girişteki hol; gündüz.

Aynı anda mutfağın hole bakan kapısı, hızla açılır, Bekir Çavuş, eline şaşkınlıkla mavzerini almış, bir telâş hole girer; kabul salonuna yönelir.

Bekir çavuş, heyecanlı: - "...Fikriye Hanımı... Fikriye Hanım!" Bekir Çavuş, aynı hızla kabul salonuna girecektir.

Kapıların çarpılarak açılıp kapanması, salonda ve üst katta hâlâ düşen kırık camların şingirtisi, İstasyon'dan yeni fakat daha uzaktaki infilâklar, uçakların asap bozucu manevra sesleri.

Ankara İstasyonu'ndaki Direksiyon Binası, kabul salonu; gündüz.

Salon her zamanki görünüşünü muhafaza etmektedir, pek fazla bir değişiklik yok, sadece bir tablo asıldığı yerden düşmüş, bir ikincisi eğilmiş; fakat camların önemli bir kısmı kırılmıştır.

Bekir Çavuş, *daha alçak sesle, biraz da korkarak*: -“...Fikriye Hanım neredesin?”

Fikriye Hanım, arkasından Saliha Hanım, korkmuş yüzleri, açılmış gözleriyle, saklandıkları koltukların arkasından başlarını çıkarırlar.

Fikriye: - “...n' oluyor Bekir Çavuş? Baskına mı uğradık?”

Bekir Çavuş: - “...gâvurun tayyaresi, istasyonu dövü-yor.,.

Saliha Hanım: - “...aman Allah'ım, ne günlere kaldık!”

Bekir Çavuş: - “...çok sürmez, şinci giderler... siz siperde kalın; en iyisi budur.”

Muhavere esnasında» infilâklar durmuş, uçakların sesi uzaklaşmıştır; bunun verdiği cesaretle, iki kadın iyice meydana çıkıyorlar; Fikriye, camlara bakıyor, Saliha Hanım şaşkın şaşkın çevresine.

Fikriye: - “...camların çoğu tuzla buz olmuş...”

Bekir Çavuş: - “...kırılan cam olsun, isabet almadık ya, ona şükür!”

Saliha Hanım, *telâşlanır*. - “...bir yerler yanıyor... (Duraklar) ...derhal eve gitmeliyim... . hemen... şimdi...”

Fikriye: - “...Saliha Hanım, bir dakika... çıkmak muhtemel olabilir... isterseniz...”

Saliha Hanım, *çantasını alıyor*: - “...yok yok, en doğrusu girmek...” *Kapıya yürüyor*.

Fikriye de onunla birlikte yürüyecektir, Saliha olayın verdiği sinir gerginliği içinde, büyük bir hızla konuşmaktadır; Bekir Çavuş, elindeki silahı bırakmış, önleri sıra kapıyı açmaya gidiyor.

Saliha Hamttı: - “...hem bir şey söyleyeyim mi, az evvel dediklerimi unutma... Binbaşı Rauf Bey'in teklifi yabana atılacak teklif değil... Çankaya sırtlarındaki şu bağ evi... ne kadar çabuk taşınırsanız, o kadar iyi...”

Sokak kapısı önüne gelmişlerdir, Bekir Çavuş kapıyı açıyor; Saliha Hanım, çıkmadan önce, bir an durur; eliyle havada bir daire çizerek, ilâve edecektir:

Saliha Hanım: - “...hele bu hadiseden sonra, mutlaka!” *Eğilir, alçak sesle, kulağına söylemiş gibi*: - “...Paşa'nın aklını yatır... burada, o da tehlikede!.,.”

Ankara, Türkiye Büyük Millet Meclisi, müzakere salonu; gündüz.

Mustafa Kemal Paşa'nın düşünceli fakat azimkar çehresi; Paşa, Meclis'teki yerinde oturmuş, müzakereleri izliyor, arada notlar almaktadır; salonda bir ölüm sessizliği hüküm sürüyor; sadece, kürsüde vaziyet hakkında izahat vermekte olan Fevzi Paşa'nın sesi -biraz da yankılanarak- işitilmektedir.

Fevzi Paşa, *kederli ve yorgun devam ediyor*: - "...hakikat şu ki, ağır zayıat verilmiş, lâkin müstakbel muharebeler için, ordu, müsait mevzilere intikal etmiştir... zafer-i kat'i mevzubahis oldukça... harbin, en müsait yerde kabul edilmesi zaruret addolunduğuna göre... icâb-ı hâlinde, ordunun daha da geri çekilebileceği derpiş olunmuştur..."

Fevzi Paşa'nın bu sözleri Meclis'te hoşnutsuz mırıltılar, hatta homurdanmalarla karşılanır, arada anlaşılamayan bir iki bağırma da olur.

Kürsüde konuşmakta olan Fevzi Paşa, cepheden döndüğü kılıkta görünür; üstü başı toz toprak içinde, traş bile olamamış; fevkalâde üzgün ve yorgun olduğu her halinden anlaşılmalıdır.

Fevzi Paşa, *miikedder ve yorgun*: - "...binaenaleyh, hey'ct-i vekile, her ihtimâli düşünerek, devâir-i devletin Ankara'dan tahliyesine... ve Kayseri'ye intikaline karar vermiş... ve bu kararın tatbikatına geçilmiştir..."

Son kelimeler Fevzi Paşa'nın dudaklarından dökülür dökülmez, Meclis'te son derece gergin ve elektrikli bir atmosfer belirir; hemen herkes bir şey söyler, kimsenin dediği anlaşılmaz; arada sıraların yumruklandığı duyulur.

(Bu esnada kamera, Fevzi Paşayı bırakır, Meclis'i taramaya başlar; birbiri ardınca, gayr-ı memnun ve iizgiin çehreli mebuslar, zincirleme olarak kadra girer.)

Sakallı, sarıklı, cübbeli hoca elendi mebus. B/Fesi kalıpsız, yeleşti gümüş köstekli, mebus; sıkma gözlükleri Beyzi camlı, sakalı alafranga, bir başka mebus; kendine mahsus kıyafeti, göğsüne kadar inen kara sakalıyla, Diyar Ağa ve benzerleri kaşlar çatılmış, yumruklar sıkılmıştır; el kol hareketleri tevali ediyor, hatibe sataşmalar vuku bulmaktadır.

- paşa paşa, hezimet midir bı, sarih söyle!"
- "... devlete firar yakışır mı?"
- "... hani düşmanın defteri dürülmüştü?"
- "... İlies'ulleri kimlerdir? Vles'ulleri?"
- tecziyelerine tevessül edilmeli!"
- "... evet, cezalarını çeksinler!"

Diyar Ağa bütün ihtişamıyla ayağa kalkar; onu görünce, bir an sesler kesilir.

Diyap Ağa: - “...efendiler, hele şunu bilek: Biz buraya kaçmaya mı geldik, Ölmeye mi?”

Bu müdahale üstüne gürültüler yeniden ve daha şiddetle başlar. Fevzi Paşa'nın konuşmaya devam teşebbüsleri yarıda kalıyor: Celseye riyaset eden reis vekilinin, kalabalığı yatıştırma teşebbüsleri boşa gidiyor.

Fevzi Paşa, *ter içinde, yorgun ve kederli fakat bağırarak*: -“...mes'ul mü aramaktasınız?.. Pekâlâ!”
Az susar. - “...ben ölümden korkan adam değilim; ordunun sevk-ü-idaresinden mes'ul benim... eğer bunun bir cezası varsa, onu çekmeye de hazırım..”

Tekrar, Meclis'teki yerinde Mustafa Kemal Paşa, ne yüzünün ifadesi, ne oturuş biçimi değişmiştir; sadece daha dalgın görünür, dalgın ve melül.

(Flash-Back sahnesi geliyor.)

Erzurum Kolordu Askeri Misafirhanesi: 10 Temmuz 1919; gündüz.

(Flash-Back sahnesidir.)

(Geçme anında, Meclis'teki uğultu ve rabarba devam edecektir, giderek yavaşlar hafifler ve dağılır; yerine gergin bir sessizlik kaim olur; görünmeyen bir musluktan aralıklı olarak damlayan su sesi, sessizliğin gerilim ini artırıyor.)

Mustafa Kemal Paşa, fevkalâde müteessir ve mükedder görünüyor; Mustafa Kemal eğilmiş, Rauf Bey'e alçak sesle konuşuyor:

Mustafa Kemal Paşa, *kederli*: - “...seninle benim yapacağımız tek şey kaldı Rauf... ayak altında kalıp ezilmemeye çalışmak!”

2.14

Aynı anda kapının hızla açıldığı işitilir.

Mustafa Kemal ile Rauf Bey arasından, kapı ve kapıdan yıldırım gibi giren Yaver Cevat Abbas Bey.

Cevat Abbas Bey, *heyecanlı ve telâşlı*: - “...Kumandan Paşa geliyorlar... arkalarında bir bölük süvari var.”

Mustafa Kemal Paşa, Rauf Bey'e bakar, sonra kulağına eğilir, alçak sesle konuşur.

Mustafa Kemal Paşa: - “...gördün mü Rauf? Dediklerim doğru değil miymiş?.. Paşa'nın elinde, tevkif salâhiyeti var; belki her şey, başlamadan bitecek!”

O sırada Karabekir Kazım Paşa, kapıda görünür; sakindir, yüz hatları ifadesiz; arkasında zabitleriyle odanın içinde ilerler; ayağa kalkmış olan Mustafa Kemal Paşa'nın karşısında durur, askeri selâm verdikten sonra, önemsiz bir şeymiş gibi sükûnetle bildirir.

Karabekir Kâzım Paşa: - "...emrinizdeyim Paşam! Ben, zabıtan ve efradıyla bütün kolordum, emritinizdeyiz!"

(Buraya kadar ısrarlı işitilen damlayan su sesi, bir anda kesilecektir.)

Mustafa Kemal Paşa, belirgin bir rahatlama ve sevinç ifadesiyle, arkadaşının boynuna sarılır, onu kucaklar.

(Flash-Back sahnesinin son kısmına doğru, tamamen kaybolmuş Meclis'te uğultu ve gürültü yerine, ağaçlık bir kırsaldaki sesler, kuş cıvıltıları, uzak koyun melemeleri işitilmeye başlayacaktır.)

(Flash-Back sahnesi sona eriyor.)

Çankaya sırtları, Bulgurzâdelcr'in bağ köşkü civan; gündüz.

hirûze mavisi vaz aydınlığı, ufukta sabun köpüğü bulutlar; küçük bir koyun ve kuzu sürüsü, çobanı tarafından haydalanarak, bağın arkasında kaybolmaktadır; ağaçlarda, çeşitli kuşlar şakıyor.

Bulgurzâdelcr'in köşkü ve önündeki havuz. Köşkün yanında, Mustafa Kemal Paşamın otomobili durmaktadır, başında şoförü. Köşk tam çerçeve haline geldikten sonra, pan durur, kamera köşke yaklaşmaya başlar.

Ankara, Çankaya sırtlan, Bulgurzâdelcr'in köşkü, salon; gündüz.

Çankaya Köşkü'nün ilk günleri: Köşk henüz tam anlamıyla hazır değildir, yerlere halılar serilmiş, perdelerin bir kısım takılmış, bir kısmı takılmamıştır; koltukların bazıları rasgele oraya buraya bırakılmış; bir köşede, duvarlara asılmayı bekleyen tablolar, fotoğraflar duruyor; bir başka köşede, henüz yerini bulamamış Fikriye'nin piyanosu; üzerinde şamdanlar, biblolar, vs.

(Kamera, orta yerdeki yer sofrasında, baş başa yedikleri yemeği bitiren çifti bulur -Mustafa Kemal Paşa ile Fikriye.)

Sofra, âdeta piknik sofrası, atmosfer, anlaşmış çift atmosferi. Bekir Çavuş, tepsiyle kahvelerini getirmiştir, bırakıp uzaklaşıyor.

Genç kadın, boynunda Paşa'nın hediyesi kehribar respih, her zamanki zarafeti içindedir; yeni ve geniş bir eve taşınmanın mutluluğunu yaşıyor; buna Paşa ile baş başa olmanın mutluluğu eklenmiş. Paşa, kır gezmesine gider gibi giyinmiş, biraz düşüncelidir, yine de ona iştirak etmeye çalışıyor.

Fikriye, *tabağa bir iki kaşık irmik helvası koyarak, uzatırken*: - "...bunu hatırım için yiyeceksiniz, Paşam!.. Bilirim hoş değildir başımız yemekle... ama bu helvayı elimle yaptım..."

Mustafa Kemal Paşa, *gülümseyerek tabağı alıyor*: - "...bu senin tatlı dilin yok mu, Fikriye..."
Cümleyi askıda bırakır, dalar.

Fikriye'nin gözünden Paşa'nın dalgınlığı kaçmayacaktır; onu dağıtmak için, başka bir bahse atlıyor.

Fikriye: - "...bu evde, çok rahat edeceğiz... bir kere hem geniş... hem ferah... sonra bombardıman tehlikesi yok... Binbaşı Rauf Bey dedi ki..."

Paşa'nın dinlemediğini görünce susar, hafifçe göğüs geçirir; bir eli, boynundaki kehribar tespihin tanelerinde, soracaktır:

Fikriye, meraklı: - "...vaziyet, çok mu ümitsiz Paşa?"

Mustafa Kemal Paşa, genç kadının sezgisini takdir eden bakışıyla, ona gülümser.

Mustafa Kemal Paşa: - "...ümitsiz vaziyet yoktur, Fikriye; ümitsiz insanlar vardır: Başkumandanlığı uhdeme almadığım için, öyle sanıyorlar..."

Fikriye, biraz da çekinerek: - "...almayacak mısınız?"

Mustafa Kemal, gümüş tabakasını açar, Fikriye'ye uzatır; Fikriye bir sigara alıp dudaklarına götürür, Paşa da alır, onun sigarasını yakar; bu esnada konuşuyorlar.

Mustafa Kemal Paşa: - "...mücbir bir sebep, mevcut değil!. Meclis'teki muhalefet, efkâr-ı ımmûmiyede öyle bir hava yarattı ki, hu vazifeyi tekabül etmezsem, vaziyetin ümitsizliğine hükmedilecek..." *Az durur-*. - "...kötü olan işte bu!"

Fikriye, o mahzun bakışı ve mahzun tebessümü ile Pa-şa'ya engin bir güven ve inançla bakıyor; sigara dumanları, dudakları arasından düğüm düğüm dağılır, çehresi âdeta sisler arasındadır.

Fikriye: - "...bcıt de ümitsiz biriydim, paşam.. ümit etmeyi sayenizde öğrendim.. başkumandan olursanız, zaıınınıca, millet de öğrenecektir..." *Susar; istirham eder gibi bir bakışla ilâve eder:* - "...bu mücbir bir sebep sayılamaz mı?"

Ankara, Türkiye Büyük Millet Meclisi müzakere salonu, hitabet kürsüsü; gündüz.

Hitabet kürsüsünde, vakur ve mes'uliyetini müdrük bir ifadeyle, ağır ağır, âdeta tane tane konuşan Mustafa Kemal Paşa; irticalen konuşmaktadır.

(Geriden Meclis'in varlığını hissettiren hafif bir rabarba işililmelidir: bir önceki sahnede başlamış olan kurtuluş leit-motivi sürüyor.)

Mustafa Kemal Paşa: - "...meclis azâ-vı kiram inin, umumî surette tezahür eden arzu ve talebi üzerine... Başkumandanlığı kabul ediyorum.. müddet i ömrümde, hâkımiyet-i milliyenin en sâdık bir hadimi olduğumu nazar-ı millete bir defa daha teyit için... bu salâhiyetin üç ay gibi kısa bir müddetle takyit edilmesini ayrıca talep ederim..."

(Paşa konuşurken, kamera ağır ağı ona sokulacaktır; öyle ki, bitirdiği sırada, yüzii ve gözlerinin ifadesi görülebilsin: Azimli, tehlikeli ihtimallerin baskısı altında fakat vakur.)

Paşa, daha sözlerini bitirmeden, müthiş bir alkış tufanı başlar; Paşa, Meclis'i hafif bir baş selâmı ile selâmlıyor.

Coşku halindeki Meclis hey'et-i unûmiyesi: bilaistisna bütün mebuslar, alınan karardan memnun ve miiteheyyiçtir.

(Alkışlarla birlikte, kurtuluş leitmotivi yükselir, o da coşkun ve iyimser bir havaya bürünür; geride tekrar telgraf tıkrıtları kendini hissettiriyor.)

Ankara, Hakimiyet-i Milliye Matbaası, basım ünitesi; gece.

Matbaanın her geceki alacakaranlığı, kenarda bir lâmba yanıyor, yaşlı matbaa ustası, gözlüklerini alınına kaldırmış, dudakları arasında sigarası, basılmış bir gazeteyi alır.

(Yaşlı usta gazeteyi gözden geçirirken, okuduktan üzerine düşündükleri, kafa sesi olarak duyulacaktır.)

Matbaa Ustası: - "...Başkumandan Paşa'nın Tekâlif-i Mil-liye'si, ki yekûnu on adet olup... şumulü, umumî seferberliğin, fevkinde görünüyor... tatbikatı zımnunda, İstiklâl Mahkemeleri faaliyete geçirilecekmiş: Ankara'da, Konya'da, Eski şehir'de, Samsun'da ve Kastamonu'da! ...yandı millet!"

Yaşlı usta, gazeteyi katlayarak aldığı yere bırakırken, susar; göğüs geçirdiği işitilir, doğrulur, sigarasını eline alır; ağız

ve burun dolusu duman dökerek bu defa, basbayağı fakat kendi kendine konuşur.

Matbaa Ustası: - "...kâfiri bu sefer mağlup edemezsek, hiç edemeyiz... Allah encamımızı hayretsin!"

(Matbaanın gürültüsüne geriden kurtuluş leitmotivi iştirak eder ama ağır ve kederli melodilerle olmalıdır.)

Eskişehir/Katrancı Bölgesi, Yıldıztepe: PolatlI'nın 30 Km güneyi; gündüz.

Tepeye tırmanan küçük atlı grubu; içlerinde Beyaz atına binmiş Başkumandan Mustafa Kemal Paşa seçiliyor; etrafında, Erkân-ı FTarbiye-i Umûmiye Reisi Fevzi Paşa, Garp Cephesi Kumandanı İsmet Paşa, onun Erkân-ı Harp Dairesi Reisi Miralay Asım Bey, Paşa'nın yaveri Muzaffer Bey bulunmaktadır.

Aynı atlı grubu, hem tepeye yükseliyor, hem aralarında söyleşiyorlar. Mustafa Kemal İsmet Paşa ile konuşuyor, gözleriyle araziye gözden geçiriyor; Fevzi Paşa sağındadır, o daha çok araziye tetkik ile meşgul görünür.

Mustafa Kemal Paşa, *devamla*: - "...Halide Edip Hanım, bir timsâl-i cesaret..."

İsmet Paşa: - "...Eskişehir'de faal ve gayurdu, paşanı..."

Mustafa Kemal Paşa: - "...bilir misiniz bu sefer ne yaptı? Cepheye harbetmek için vazife istiyor... Türk kadını böyle olmalı..."

Bu sırada Fevzi Paşa atını durdurup, araziye gözleriyle bir daha ölçer biçer, Mustafa Kemal Paşa'ya

yönelir.

Fevzi Paşa, *eliyle gösterip, Mustafa Kemal'e*: - "...cephenin sol cenahını, şu tarafa mı vereceğiz?"

Mustafa Kemal Paşa, dikkatle onun gösterdiği tarafa bakıyor, gözleri kısılmıştır; kısa bir süre baktıktan sonra, Paşa'ya döner.

Mustafa Kemal Paşa: - "...Paşa, arazi bizi aldatıyor! ...cephenin sol cenahını tayin etmemiz... ancak İnikatran-cı'ya çıkmamızla mümkün olacak!.."

Atların aksırıkları ve arazideki nal seslerine, çevredeki kuşların cıvıltısı, belki uzak bir çoban kavalı, bu arada rüzgârın ıslığı karışmalıdır; hava sıcak, çünkü ağustos.

Yine ayrıl atlı grubu, yer yer sivri ve vahşi bir kayalık olan, İnikatranca tepesi üzerinde, atlarından inmiş, yaya ilerlemektedir.

Mustafa Kemal Paşa ve çevresindekiler, atlarını seyislerine bırakmış; aralarında konuşa konuşa, eilerivle bazı yerleri işaret ederek, yürüyorlar; bütün araziye hâkim bu kayalıklı tepede, uzaktan -ve kaybolmuş gibi- görünürler.

Yüksek Kumanda Heyeti, önden yürüyor, geride seyisler, atlarıyla gelmektedir; irtifa artınca rüzgârın ıslığı daha keskinleşiyor, kuş sesleri kaybolmuştur, yalnız arada vahşi bir kuş çığılığı işitilir; güneş batıyor, onun son ışıklan, başta Mustafa Kemal Paşa olmak üzere, hepsini kızıla boyamıştır.

Mustafa Kemal Paşa: - "...bizi buraya Allah gönderdi... arazi, avucumuzun içi gibi, ayaklarımızın altında!., artık vaziyet takarrür etmiştir..." *Fevzi Paşaya döner*: - "...mutabık mıyız Hoca Paşa'nt?"

Fevzi Paşa, memnun, hafif mütebessim cevap verecektir: "...şüphesiz! Ben nikbinim, Paşa! Düşmanı, Sakarya'nın şarkında yeneceğiz."

Mustafa Kemal Paşa, *İsmet Paşaya dönerek*: - "...mutabık mıyız İsmet?"

İsmet Paşa, *gözleri ufukta*: - "...ona ne şüphe, Paşam!" *Az susup ekler*: - "...bir de harita üzerinde, tetkik edeceğim."

Yüksek Kumanda Heyeti, yine kendi aralarında -duymadığımız- bir şevler konuşarak, atlarına doğru yürüyorlar; onların döndüğünü gören seyisler atları getiriyor: az sonra bir araya gelmişlerdir. Herkes atma binmeye davranıyor.

Mustafa Kemal Paşa, yanı başında yaveri Muzaffer Bey, yularını seyisinin tuttuğu atına binecek; biraz dalgın görünür, bir kere daha araziye bakıyor: önlerinde uçsuz bucaksız uzanıp giden yurt toprağı!

Paşa ve atı öndedir, geride ise derinlemesine arazi göz alabildiğine uzanıyor.

Paşa, atına binmeye hamle ettiği anda, ayağı üzengiden kayar, ya da boşa gelir, birden hızını alamayıp, sivri kayaların üzerine yüzüstü düşer.

Mustafa Kemal yüzükoyun düştüğü yerde, öylece kalmış, kalkmamıştır.

Atma henüz binmemiş olan Fevzi Paşa ile binmiş olan İsmet Paşa göz göze geliyorlar, ikisinin yüzlerinde ve gözlerinde aynı anlam: derin bir kaygı.

Fevzi Paşa, Mustafa Kemal Paşa'nın düşüp kaldığı yere yürüyüp, başına diz çökerken, başındaki seyise ve yaverine emreder: - "...çabuk, bir matara getirin!"

O esnada atından inmiş olan İsmet Paşa da kadra girecektir, o da Mustafa Kemal Paşa'nın başına diz çöküyor.

İsmet Paşa: - "...zannımca, bayıldı; bir hekim bulabilseydik..."

Yaver Muzaffer Bey, koşarak bir matara getirir, Fevzi Paşa'ya uzatır; Paşa, Mustafa Kemal'in omzundan tutup çevirmek istediği anda, onun kıvılcıdığı, sonra da kendiliğinden döndüğü saptanacaktır: biraz mütehayyir, biraz mahcup, biraz mustarip görünürse de, gülümseyecek.

Mustafa Kemal Paşa, *gülümseyerek*. - "...tam da sırasıydı..." *Kalkmaya davranır*. - "...endişeye mahal yok, iyiyim!"

Mustafa Kemal Paşa acısını belli etmemeye gayret ederek ayağa kalkıyor; bu defa, üzengiye dikkatlice ayağını koyup, âdeta sıçrayarak atına biniyor.

Öteki Paşalar da atlarına binmişlerdir, bir araya gelirler: Üç Paşa bir arada, atın üstünde.

Mustafa Kemal Paşa, bindikten sonra, az önce düşmesine sebep olan, o uçsuz bucaksız topraklara dönüp, bir kere daha, gözlerini kısarak bakıyor.

Mustafa Kemal Paşamın ve diğerlerinin amorsundatı biraz. yukardan, uçsuz bucaksız arazi ki daha sonra savaş meydanı olacaktır.

Yalçın kayalıklarda, rüzgârın ıslığı uzayıp gitmektedir.

Mustafa Kemal Paşa, gizlemeye çalıştığı acıdan dişlerini sıkarak, biraz da hınçla konuşur: - "...Konstanlin'in kafasını... işte burada kıracağız!"

Hastahane, çıplak mavi ağustos gökyüzü altında, yorgun ve bezgin görünmektedir.

Cümle kapısı önünde, bazı hafif yaralılar beklemiyor; bir iki sedye de olabilir; hayli hareketli bir giriş çıkış trafiği: hemşireler, hasta yakınları, askerler, vs.

Dr. Murat Bey, elinde röntgen filmleriyle, röntgen dairesinden çıkar; salon boyunca yürür, kamera onun izler.

Hastahane, ağzına kadar doludur: Kendi yaralılarından başka, Eskişehir hastahanesinden tahliye edilen yaralıları da kabul etmiştir, o yüzden koğuşlar tıklım tıklım, bazı yataklarda çift nefer yatıyor; ayrıca, salonda, sedyeleriyle yatırılmış olanlar; başlarında hemşireler, ya da sıhhiye neferleri; ağır

ve kötümser bir savaş atmosferi.

Dr. Murat Bey, elinde röntgen filmleriyle, Dr. Mim Kemal Bey'in bulunduğu odaya yürüyor.

Ankara, Cebeci Askeri Hastahanesi, Mim Kemal Bey'in odası; gündüz.

Odada, Dr. Adnan Bey ve Miralay Kâzım Bey'le birlikte. Dr. Mim Kemal Bey bulunuyor; Mim Kemal Bey, ayakta; Dr. Adnan Bey, yazıhane koltuğuna, Miralay Kâzım Bey ziyaretçi koltuğuna oturmuştur; ince belli sıyrınalı çay bardakları, çay içiliyor; havada sigara dumanı, endişeli bir hava.

Pencere camında biran var, arada vızıltısı yükselip alçalır; odadaki gerilimi artırır.

Dr. Adnan Bey, *Mim Kemal Hey'e*: - "...senin teşhisin nedir Kemal? İltihap filan mı?"

Dr. Mim Kemal Bey: - "...teneffüste müşkülât çekiyor. Kaburgalarında, kırık hissettim. Röntgen vaziyeti tenvir edecek."

Kapının açılıp kapandığı duyulur, arkasından Mim Kemal Bey'e cevap olarak. Dr. Murat Bey'in sesi *duyulur*: - "...etti bile: üç kaburga kemiği kırık!"

Üçü de, sesin geldiği yana dönüyorlar.

Dr. Murat Bey, ışıklı pencereye doğru yürüyerek, konuşacaktır: - "...siz de göreceksiniz ya... vaziyet ciddi!"

Dr. Murat Bey, getirdiği röntgen filmlerini, aydınlık cama yapıştırır; sonra eliyle, kırık kaburgaları işaret eder; o sırada Dr. Adnan Bey'le Mim Kemal Bey, onun iki yanına durmuş, filmleri muayene etmektedir; Miralay Kâzım Bey, kalkmamıştır.

Dr. Mim Kemal Bey, *de eliyle müphem bir işçirel yaparak, Murat Bey'e*: - "...hakkısın, Murat!" Dr. *Adnan Bey'e*: - "...gördünüz mü, Adnan Bey!.., tam hissettiğim yerde!"

Dr. Adnan Bey, *camı sıkkın*: - "...ne talihsizlik! Yunan ordusu, taarruza geçti geçecek... Başkumandan'ın kaburgası kırılıyor..."

Bir sükût olur, o sessizlikte, camlardaki arının vızıltısı inanılmayacak bir gürültü gibi iştilir.

Miralay Kâzım Bey, *oturduğu yerden, cam sıkkın*: - "...maneviyatı nasıl?"

Dr. Mim Kemal Bey, *gülümser*: - "...ona diyecek yok! Telefon bağlattı, dakika başı Erkd-1 Harbiye'yle temas ediyor."

Miralay Kâzım Bey: - "...yanında kimse var mı?"

Dr. Mim Kemal Bey: - "...Fethi Bey, duymuş geldi... hani Malta'dan, lılgilizlerin serbest bıraktığı..."

Ankara, Cebeci Askeri Hastahanesi; camları sokağa bakan, aydınlık oda; gündüz.

Mustafa Kemal Paşa, elinde, odaya uydurulmuş sahra telefonu, onunla konuşmaktadır.

Mustafa Kemal Paşa, *ahizeye*: - "...anladım, düşman ileri harekâta devam ediyor... Yunan Karargâhı Sivrihisar'a nakledilmiş..." *Kısa bir süre susup. Fethi Bey'e bakıyor*: - "...bizim müfrezelerin tamamı, Sakarya'nın şarkına intikal etti mi?.. Evet! Umûmi Karargâh?.. Alagöz'de, evet!.. Vaziyetin inkişâfını, dakika başı, bana bildiriniz..."

(Paşa'tun konuşması esnasında, kamera gerileyip açılmış; Paşa'nın yatırıldığı sıradan bastahane yatağı, odanın dağınık çıplaklığı, karşısındaki tek iskemlede oturmuş, onu -sevgi ve saygı karışık- bir şefkatle izleyen Fethi Bey'i çerçeveye almıştır.)

Fethi Bey, *düşüncelidir*: - "...muharebenin eli kulağında, görünür Paşanı!.." *Az susar*: - "Ankara'nın ahvâlini beğenmedim: ric'at havası esiyor... Kayseri yolunu, tutan tutana!.."

Mustafa Kemal Paşa: - "...endişeyi rnûcib olan, kuvvetlerin muvazenesizliği..." *Sözü askıda kalır.*

Kapı açılmış, içeriye Dr. Mim Kemal ile Dr. Murat Beyler, yanlarında hemşire ve sıhhiyecilerle girmiştir: Paşa'nın kırığını sarmak için, bulabildikleri alet edevatı ve plasterleri getiriyorlar.

Mustafa Kemal Paşa, *biraz mütehayyir*: - "...hayrola çu-cukier, n'oluyoruz?"

Dr. Mim Kemal Bey: - "...Paşa Hazretleri, maalesef, teşhisim doğru çıktı... üç kaburga kemiğinde kırık tespit ettik."

Mustafa Kemal Paşa, *keyifsiz*: - "...hay aksi şeytan!" *Acı tebessüm*: - "...sanırsın ki Hazret-i Allah, Konstaritin'e yardım ediyor..."

Dr. Murat Bey, *onu ihtimamla tutarak*: - "...istirham etsem, şöyle döner misiniz, Paşam..."

Doktorlar, biri yatağın bir yanında, öbürü öbür yanında, Paşa'yı göğsünü saracak şekilde yatırırken; o, içeriye sonradan giren Dr. Adnan ve Miralay Kâzım Bey'lerle konuşmasını sürdürür.

Bu sırada, sokak tarafından, önce uzak gittikçe yakın olarak, davul zurna naralar vs. halinde ne olduğu belirsiz bir ra-barba işitilmeye başlayacaktır.

Dr. Adnan Bey, *girerken*: - "...buna da şükür! Daha kötüsü de olabilirdi!" *Sokaktan gelen gürültüyü işiterek, başka bir ses tonuyla, ortaya*: - "...bu da ne? Ne bu gürültü?"

Dr. Adnan Bey konuşmasını keserek, pencereye yöneliyor, dışarıya bir göz. atıyor; o sırada, Miralay Kâzım Bey, Paşa'nın yanına gelmiştir.

Miralay Kâzım Bey, *önce Paşaya*: - "...geçmiş olsun Paşa Hazretleri... bizi korkuttunuz..." *Sonra Dr Adnan Bey'e*: - "...1300/1303 tevellütlüler... Ahz-ı Asker Şubesi'ne teslim ol-madan, şenlik yapıyor..."

Hekimler, Paşa'yı soyup, göğsünü sarmaya hazırlanıyor.

(Kamera Paşa'nın yüzüne yaklaşır; artık iyice belirginleşmiş olan davul zurnayı duyulanarak dinlediği gözlerinden anlaşılır, daha çok kendi kendine mırıldanır.)

Mustafa Kemal Paşa, *işlenmiştir*: - "...büyledir bu millet... düğüne gider gibi harbe gider... sırtım kim yere getirebilir?"

Sokaktaki şenlik gürültüsü artıyor.

Ankara Cebeci Askeri Hastahanesi'nin, yanındaki sokak; gündüz.

1300/1303 tevellüdü Ankaralı gençler, seferberlik çağrısına uyararak, askerlik şubesine gidiyorlar.

Gerçek bir şenlik havası hüküm sürüyor, başta iki zırna iki davul, camilerden çıkarılmış sancaklar, irili ufaklı Türk bayrakları; arkasında, oyun oynayan, havaya tabanca sıkan, silahalltna alınacak gençler, onları uğurlayacak olanlar; zaman zaman, tehliil ve tekbir getiren bir kalabalık! Aralarında sarıklılar olduğu kadar, kalpaklılar da göze çarpıyor.

(Davul de zurna, filmde kurtuluş leitmotivinin ana örgüsünü oluşturacak olan türkünün kendisini çalıyor; bu müziğe, uygun bir erkek sesi, geriden, türküyü söyleyerek eşlik edebilir: "Ankara'nın taşma bak / Gözlerimin yaşına bak / Türk Yunana esir olmuş f Şu Allah'ın işine bak!/ Pek şanlıyız, Osmanlıyız/ Ankara'dan uçan kuşlar / Afyon ovasında kışlar / Biz İzmir'i alacağız/ Kolu sırmalı çavuşlar/ Pek şanlıyız, Osmanlıyız!")

Hastahanedен, sokağın nihayetine doğru uzaklaşan, askere gidenler kafilesi, gülüş ahenk, askerlik şubesine doğru ilerliyor.

Mustafa Kemal'in otomobili, cümle kapısı önündedir.

(Ceriden kurtuluş leitmotivi sürüyor; ayrıca kırsalın doğal efekti: kuş civıltıları, uzaktan havladığı işitilen bir köpek, havuzdaki fıskiye nin şırıltısı, vs; ayrıca, köşkün önünde motoru çalışmakta olan otomobilin rölanti uğultusu.)

Bekir Çavuş ve şoför, kapıda görünürler: Paşa'nın hurcunu, bavulunu arabaya taşıyorlar; arabada daha önceden taşınmış, başka zatı eşya olduğu dikkati çeker.

Salon, bu defa, tamamıyla döşenmiş, eşyalar yerli yerine yerleştirilmiş görünür; bağ evi, şirin ve sıcak havalı bir köşke dönüşmüştür.

Mustafa Kemal Paşa, 'seferi' kıyafette, ayaktadır, yanı başında ona bazı evrakı imzalatmak üzere getirmiş, Başyaver Cevat Abbas Bey duruyor; Paşa, evrakı gözden geçirip imzalarken, arada ona bir şeyler söyler:

Mustafa Kemal Paşa, *yorgun ama kararlı*: - "...bu ne iştir, çocuk? Sen istersin iiç bin kişilik takviye... Erkân-ı İlarbiye-i Umûmiye, sana gönderir... sekiz yüz nefer?"

Cevat Abbas Bey, *yeni bir evrak uzatır*. - "...teçhizat fikdanı, Paşam... esas mesele o!"

Fikriye, duvardaki kalpaklı bir Mustafa Kemal fotoğrafının hemen altında, ayakta, gözlerini Paşa'ya dikmiş, dumanlı gözlerle bakıyor: Bakışları mahzun, kirpikleri nemli, hâli kırılğan; Kurban Bayramı münasebetiyle giyinip süslenmiş ama uzun ve ince parmaklarının, boynundaki kehribar tespihin taneleriyle oynayışı, içinde gizli gerginliği açığa vuruyor. Görüntü üzerine, Paşa ile yaverinin muhaveresi düşmektedir.

Mustafa Kemal Paşa, *güliyor*:- "...peki, bunu düşmana nasıl anlatacaksın?" *Az susar, başka bir sesle*: "...Meclis

Muhafız Taburu da, cepheye îsâl edildi... güzel!"

Telefon çalıyor, bir sessizlik anı, tekrar telefon.

Paşa, imzaladığı son evrakı yaverine verir, sonra telefona eğilir; Cevat Abbas Bey, evrak dosyası koltuğunda, Fikriye'ye tebessüm ederek, çıkıyor.

Mustafa Kemal Paşa, *ahizeye*:- "...nasıl, tekrar et anlayamadım: düşman, Cihanbeyli ovasına mı iniyor?.. 1. Süvari Fırkası, köprüleri tahrip ederek, şimale çekiliyor... tamam!"

Tekrar Fikriye: Aynı tutkusal ve duygusal yüz ifadesi; meliil ve mahzun bakışlar; dudaklarında belli belirsiz bir titreme! Paşa'nın muhaveresi sona ererken, o istikâmete yürüyor.

Muştala Kemal Paşa, *ahizeye*"...evet, anlaşıldı... ben evden çıkmak üzereyim... istikâmet belli... Karargâh ı Umûmi..." *Telefonu kapatıyor*.

Mustafa Kemal Paşa, telefonu kapatırken, kaburgasındaki kırık ve sargıları yüzünden, zorluk çekecektir; yine de, yaklaşan Fikriye'ye gülümsüyor.

Fikriye, *rahatsızlığını işaret ederek*:- "...Paşam, ezâ çekiyorsunuz, size zahmet veriyor, keşki biraz olsun istirahat..."

Mustafa Kemal Paşa, *şaka yollu, fakat kesin*:- "...harptir bu be kızım... canımı kurtarayım derken, vatanı kaybedersin!"

Fikriye, usulca ona daha yaklaşır, alnını omzuna yaslar; Mustafa Kemal Paşa, saçlarını okşuyor.

Bu sırada dışardan otomobilin korna sesi duyulacaktır.

Mustafa Kemal Paşa, *kendi kendine gibi*:- "...acele ederler... haktan var... yoksa karanlığa kalırız..."

Fikriye; - "...bayram millete zehir oldu..." *Daha duygusal*:- "...lütfen, ihtiyarlı olunuz... yegâne istirahatım budur..." *Sesi kırılır*:- "Allah muhafaza, sizi kaybedersem..."

Mustafa Kemal Paşa, *saçlarını okşayarak*:- "...izâmı etme Fikriye!.." *Eğilip usulca genç kadının saçlarını öpüyor, sonra son cümlesini sarf ediyor*:- "...yolcu yolunda gerek! Öyle denilmiştir."

Fikriye, mahzun ve mükedder, arkasından bakacaktır: Kirpiklerinde iki damla gözyaşı, pırıl pırıl.

(Fikriye 'tin portresi üzerine, dışardan çalışan ve hareket eden otomobilin gürültüsü düşüyor, sonra bu efekt yerini savaş efektine terk ediyor: Uçak bombardımanı, manevra yapan uçak sesleri; ağır topçu salvolamın uğultusu, makineli tüfekler, vs.)

Devlet-i Âliye haritası.

Anadolu'nun Batısı, handiyse Ankara'ya kadar, maviye boyanmıştır; Sakarya'da, müdafaa tertibi almış Türk hatları, kırmızı olarak görünür.

Ağır topçunun salvo atışlarına, gök gürültüleri karışıyor; makineli tüfek ve piyade tüfeği atışları devanı etmektedir.

Yunanlıların taarruzu, bütün cephelerde birden mavi okların, kırmızı müdafaa hatlarına doğru harekete geçmesiyle başlıyor; bunlardan en çok, Mangal Dağı ve çevresindeki taarruz önemli görünmektedir.

Buradan itibaren, harita üzerine, Mangal Dağı'ndaki savaş görüntüleri bindirilecektir: fırtınalı sağanak yağmur, karanlık ve kapalı hava; etraf zincirlenen şimşeklerle aydınlanıyor; o birkaç saniyelik aydınlıklarda, topçu himayesindeki Yunan piyadesinin ileri harekâtı görülebiliyor.

Türk siperlerinde vaziyet kötüdür: çinkii yağmur ve rüzgâr, Türk siperlerine doğrudur, bu da Türk askerlerinin niyet sahasını daraltmakta, atışların isabet ihtimâlini azaltmaktadır; buna rağmen, Türk direnişi inatçı ve serttir; Türk siperlerine giren Yunan piyadesiyle, boğaz boğaza süngü harbi başlıyor.

Bindirilen savaş görüntüleri kaybolur, tekrar Sakarya savaş bölgesinin haritası tek başına kalır; mavi oklar, kırmızı oklar üzerine yürümekte, kırmızı oklar yer yer çekilmektedir: Mangal Dağı'nın etrafı mavi daire ile çizilir. Mangal dağı düşmüştür.

Cepheye giden tren, Malhköy İstasyonu civan; gece.

Sessiz gecenin içinde, trenin raylardaki tıkırtısı, arada lokomotifin soluması, trenin düdüğü

Üçüncü mevki kompartımandaki genç asker; ufak tefek, ayağında çizmeleri, sırtında asker elbisesi olan genç, aslında Halide Edip Hanım; pencerenin kenarına oturmuş, sigarasını içerek, dizlerinin üstündeki bir kâğıda bakıyor.

Sigarasını dudaklarına götürdüğü anda, yüzü açıkça görülecek o zaman kim olduğu anlaşılacaktır. Halide Edip Hanım, asker kılığında, vagonun penceresi önündedir; dalgın, sigarasının dumanlarını bırakır, o dumanlar arasından, dışarıya bakar.

Manzara akıyor, bulutların ay ışığıyla yaldızlandığı mehtaplı gece, uzak uzak, askerlerin yaktığı ateşler görülür, gökyüzünde iri bir ay; o sırada, tren, cepheye gitmekte olan bir süvari müfrezesini geçecektir.

Halide Edip Hanım, tekrar önündeki kâğıda eğiliyor; büyülenmiş gibi ona bakmaktadır. Bu resmi bir evraktır, ona hitaben yazılmış; Mustafa Kemal Paşa'nın sesi, kâğıtta yazılı olanı okur: - "...Halide Edip Hanımefendi hazretlerine / Garp Cephesi / Müstaceldir / Ordu safları arasında vatanımızın müdafaasına fiilen iştirak için şiddetli istekle vuku bulan müracaat-) vatanperveraneleri, orduca, memnuniyetle telâkki olundu. Hizmet-i fiiliye-i askeriye kabul ve Garp Cephe-si'ne memur edildiğinizi tebliğ ederim..."

Mallıköy İstasyonu, küçük تنها bir istasyon; gece.

Katar bol duman, ağır solumalar, fren gıcırtiları arasında istasyonda duruyor; ellerinde gemici fenerleriyle, iki istasyon görevlisi, düdüklarını çalarak, makinisti yönlendiriyorlar; bekleyen bir asker kalabalığı dikkati çeker, üstlerinde ay ışığının lâcivert aydınlığı.

Vagonun kapısı, içerden, Halide Edip Hanım'ın amorsun-dan, aşağıda bekleyenler; tren durunca, Halide Edip Hanım, vagon kapısını açarak, aşağıya iniyor; o etrafına bakınır, seyisini ararken, kalabalığın arasından kısaca boylu bir zabıt ona doğru gelecektir, selâm verip konuşur.

Yüzbaşı Tevfik Bey: - "...Hanımefendi, ben Yüzbaşı Tef-fik! İsmet Paşa'nın yaveriyim. Vazifem, sizi karargâha götürmek, efendim!"

mim: - "...teşerrüf ettik, Yüzbaşı! *Hâlâ et-'yaffft>aktmyb*:- y>.*'Karargâh nerede? Uzak mı?"

^^Edip^^

/ Yüzbaşı TeVifs!.t^y: - "Alagöz'de!" *Az susup:-* "Paşa'nın arabasıyla gideceği?.'J

Alagöz-Ko^İi, Oûrp Cephesi Karargâhı, kumandanın ma-%,ml; gece-.¹ •

Bir köy evi odası, üstünde haritalar, şifre evrakı, telefon vs. bulunan büyük bir masa, masanın yanı başında portatif üstü battaniye örtülü bir karyola; gece olmasına rağmen, alt kattan telefon zilleri işitiliyor, uzaktan ağır ve derinden uğuldayan top sesleri; arada, köyün köpeklerinin uzaklı yakınlı havlamaları.

İsmet Paşa, ayakta, bir binbaşı ile konuşmaktadır; bir el işaretiyle onu gönderip, bu tarafa dönüyor.

İsmet Paşa: - "...boş geldiniz!" *Gülümser:-* "...artık benim ordumda, bir nefersin." *Daha ciddi* "Birinci Şubc'de çalışacaksın!"

Halide Edip, *er ciddiye*tiyle:- "...Evet Paşam!"

İsmet Paşa, *tahta bir iskemle gösterir:-* "...otursana bir oda tahsis ettik, bir de emirber..." *Kocaman masasının başına geçerken:-* "...başkumandanı ziyaret ettiniz mi?"

Halide Edip: - "...hayır, Paşam!"

İsmet Paşa, *cididi*: - “...şimdi, hemen gidiniz; sizi bekli

yor.”

Halide Edip Hanım, *ayağa kalkıyor*: - “...emredersiniz!”

Alagöz Köyü, Başkumandanlık Karargâhı; gece.

Benzer bir köy odası, aynı basitlik ve sadelik, masa, iskemleler, tek farkı bir lüks lâmbasıyla, aşırı derece aydınlatılmış olması; aşağıdan aynı telefon zilleri duyuluyor, uzaktan ve derinden top uğultusu, yakından köyün köpekleri.

Mustafa Kemal Paşa odanın tek koltuğuna oturmuş, kaburgaları hâlâ ağrıdığı için, gelenleri karşılamaya kalktığı zaman yüzünün acıyla gerildiği, eliyle ağrıyan yeri tuttuğu görülüyor; yine de gülümseyecektir.

Mustafa Kemal Paşa: - “...safa geldiniz Hanımefendi!”

Halide Edip Hanım, Paşa'nın yanına yaveri Muzaffer Bey tarafından getirilmiştir; Muzaffer Bey, geride durur, Halide Edip ilerleyerek, Paşa'nın elini öper.

Halide Edip Hanım: - “...sağ olun, Paşam!”

Mustafa Kemal Paşa, odada bulunan gösterişli, yüzü biraz da Paşa'yı andıran zabiti tanıştırır.

Mustafa Kemal Paşa, *eliyle gösterip*: - “...Miralay Arif Bey!” Aynı eliyle, iskemleyi işaret ederek, Halide Edip'e: - “...buyurun oturun!” Muzaffer Bey'e dönüyor: - “...çocuk, bize kahve söyle!..”

Miralay Arif Bey, topuklarını vurup, genç kadını selâmlar; bu nefer kılığındaki genç kadını, gözü pek tutmamış gibidir. Muzaffer Bey, emirbere kahve söylemeye çıkacaktır. Halide Edip Hanım otururken, Paşa ona tabakasını uzatır; sigaraları yakıyorlar.

Mustafa Kemal Paşa: - “...ce, Ankara'da vaziyet nasıl?”

Halide Edip Hanım: - “...millet nefesim tutmuş, cepheden haber bekliyor Paşam.”

Mustafa Kemal Paşa, *hafifçe dalıyor, kendi kendine konuşur gibi*: - “...cepheden haber... cepheden haber...” Sonra Halide Edip'e gülümseyerek: - “...Yunan'ı Anadolu bozkırında yok edeceğiz.”

Masanın üzerindeki haritaya eğilerek, sigarayı tuttuğu iki parmağıyla, işaret ediyor: - “...şu anda vaziyet, görüldüğü gibidir; kırmızılar bizim hatlar, maviler Yunanlı...”

Sakarya Cephesi'nde kuvvetlerin karşılıklı konuşlandırılmasını, ucuna mavi ve kırmızı kâğıtlar yapıştırılmış toplu iğnelerle gösteren bir harita. Mustafa Kemal Paşa, harita görüntüsü üzerinde konuşmaya başlar.

Mustafa Kemal Paşa: - “...Papulas'ın raporunu okudum, hulasaten diyor ki, ‘Türk'leri mağlup ettim,

Sakarya'nın şarkına yerleştim!' ...hâlbuki bizim planımız, iki safhalıdır; ilk safha düşmanı çarpışmaya mecbur etmek, çarpıştıkça kırmak ve beli üzerine atılmaktı..."

(Mustafa Kemal Paşa'nın, sözlerinin burasından itibaren, harita görüntüsü üzerine, Sakarya Savaşı'nın cephelerinden görüntü iiler bindirilecek tir.

Top mermisi taşıyan köylü kadınları, ateş altında, yaralı nakleden sıhhiyeciler, siperlerde sağa sola savrulmuş şehitler ve yaralılar, Yunan uçaklarının bombaları altındaki piyade hücumu vs.

Bunların üzerine gittikçe belirginleşerek, ünlü Sakarya Marşı - 'Sakarya dağlarında çiçekler açar...' - melodileri esas alınarak tertiplenmiş bir müzik örgüsü işlenecektir.)

Mustafa Kemal Paşa, *devamla*-, - "...maksadımızın birinci safhası, tamamen tasavvur ettiğimiz gibi tecelli etmiştir... bugün yarın, ikinci safhası başlayacak... Bütün cephelerde... bilhassa düşmanın sol cenahına, yâni... Beylikköprü şarkındaki kuvvetlerine karşı... umûmi taarruza kalkacağız..."

Mustafa Kemal Paşa'nın sözleri, Türk ağır topçusunun salvo atışlarıyla, gümbür gümbür kesilir; onu taarruza kalkan piyadenin 'Allah!.. Allah!..' nidaları takip ediyor.

(Sakarya Marşı'ndan örülmüş müzik yükselmiştir.)

Sakarya Meydan Muharebesi'nin cereyan ettiği sahayı gösterir harita.

(Sakarya Marşı'ndan üretilmiş müzik eşliğinde, topçu bombardımanı ve savaş meydanı efekti sürüyor.

Geçmeyle beraber, haritadaki Türk ve Yunan kuvvetlerini temsil eden oklar, off olarak Mustafa Kemal Paşa'nın anlattığı şekle göre harekete geçeceklerdir; adı zikredilen beldeler, duruma göre kırmızı, ya da mavi halka içine alınır.

Aynı zamanda, harita görüntüsü üzerine, yenik Yunan kuvvetlerinin, moralsiz bir direnişle ricat edişine dair görüntüler bindirilecektir; Hemen arkasından, Türk süvarisinin nehri paldır küldür geçerek, onları takip edişine dair görüntüler gelir. Bir piyade kolu, Kartaltepe'yi kurtarıyor, kurtarılmış halkın sevinci ve heyecanı, köy yanmaktadır, vb.

(Bu görüntüler üzerine Mustafa Kemal Paşa'nın izahatı off olarak düşecektir ama ses, yüksek tavanlı bir yerden yankılanarak işitilmelidir; çünkü bu izahatı Paşa 'l'BMM müzakere salonunda vermektedir.)

Mustafa Kemal Paşa: - "...en son vaziyet şudur: Düşman Mihallıçık ile Sivrihisar arasında, Şimendifer güzergâhında toplanıyor, oradan ric'at etmek istiyor... bizim kıtaatımız, nehri her noktadan geçmiş. Mihallıçık ve Sivrihisar hattına takar-rüp etmiş bulunuyor. İhataya memur kuvvetlerimizden bir kısmı, Hamidiye, Mahmudiye, Arapören civarındadır; yâni Seyitgazi'nin şark-ı şimalisinde ve Alpi Köyü'nün cenubunda-dır. Şimalden gelen ihata kolumuz, Kartaltepe'yi işgal etmiştir ve doğru Alpi istikametinde hareket halinde bulunuyor..."

Ankara, Türkiye Büyük Millet Meclisi müzakere salonu, 19 Eylül 1921; gündüz.

(Geçme, hitabet kürsüsünde konuşmasını yapmakta olan Mustafa Kemal'e yapılacaktır.)

Paşa, cepheden henüz avdet etmiştir, zaferin heyecanı ve gururu içindedir, kendine mahsus jestlerle konuşur.

Mustafa Kemal Paşa, *devamla*- - "...tabii, bu vaziyete nazaran, düşmanın hâli pek de şâyân-ı memnuniyet olmasa gerektir."

Mustafa Kemal Paşa'nın görüşüyle Meclis Hey'et-i Umû-niyesi: Coşkulu, memnun ve iyimser bir kalabalık, deniz gibi dalgalanıyor; -*kalabalığın rabarbası, alkışları*- samiin locaları bile doludur, Paşa'mn son sözlerine çeşitli mebuslardan aynı mealde sözler gelir.

- "... Allah daha fena etsin!"
- "...ettiğini bulsun!"
- "...yaptığı yanma mı kalacaktı?"

Tekrar, Mustafa Kemal Paşa, kürsüde sözlerine bıraktığı yerden devam ediyor: - "... bu teferruatlı malûmatı hulâsa etmek istersek, diyebiliriz ki... düşman, ordumuzun sol cenahı-

m ihata etmek suretiyle, seri ve imhakâr bir netice almak istiyordu... Düşmanın bu sevkülceyş harekâtını iptal ettik. Düşmanı, tabiye dairesinde muharebeye mecbur etmek suretiyle, evvelâ sevkülceyşce mağlup ettik. Ondan sonra müdafaa ederek kalmaya karar verdi. İlarekât-ı taarruziyemizle buna da mâni olduk... ve bu suretle yirmi bir gün, gecesiyle beraber, devam etmek üzere... Sakarya Meydan Muharebesi ordumuz tarafından kazanıldı..."

Paşa sözlerinin sonuna gelirken, Meclis Hey'et-i Umûmi-yesi bir alkış tufanına boğulur; alkışlar arasından, mebusların bağırıışları iştiliyor: ...Yaşa var ol!, -...Yaşasın ordumuz!, -

Yaşasın Türk milleti!" vs.

Mustafa Kemal Paşa'nın amorsundan, galeyan hâlindeki Meclis salonu görünüyor.

(*Alkışlar, tezahürat ve Sakarya Marşı'ndan örülmüş melodiler yavaş yavaş siliniyor.*)

Ankara, Karaoğlan Çarşısı; gece.

Alışılmamış, gece manzarası: Karaoğlan Çarşısı, serin sonbahar karanlığına karışmış, kalabalık ve rengârenk. Dükkânların bazıları gemici fenerleriyle, bazıları lüks lâmbalarıyla, cephesini aydınlatmıştır; çoğu krepon kâğıtlarından kırmızı beyaz gırlanlar, elişi kâğıdından bayraklarla süslenmiş; hemen her tarafta, ay yıldızlı bayrak bolluğu.

Çarşının öte yanından, fener alayı sükün ediyor: Elllerinde meşalelerle, asker başıbozuk, kalpaklı, fesli, sarıklı ve heyecanlı bir kalabalık, ağır fakat dokunaklı bir sesle, bir ağızdan marş söyleyerek, zaferi kutlamaktadır: "Annem beni yetiştirdi bu ellere yolladı / Al sancağı teslim etti Allah'a ısmarladı / Boş oturma çalış dedi hizmer eyle vatana / Sütüm sana helâl olmaz saldırımızsan

düşmana!”

Fener alayı, iki yanında onlarla beraber yürüyen irili ufaklı çocuklar, hatra köpeklerle birlikte Karaoğlan Çarşısını kalabalığın teşci sedaları, alkışları, hatta havaya silâh atışları arasında, yürüyerek geçiyor.

Ankara, Hâkimiyet-i Milliye -Yeni Gün- gazetelerinin matbaası; gece.

(Geçme ile birlikte marş devam ediyor, az sonra gazetede kiler in alkışları efekte eklenecektir.)

Gazete binası, birkaç fenerle aydınlatılmış, bayraklarla süslenmiş. Fener alayı, bu sahnede sağdan girer; aynı yoksul, aynı yürekli, heyecan ve sevinç yüklü insanlar, marş söyleyip, alkışlayıp, arada tabancalarını havaya boşaltarak, zaferi tes'id ediyorlar.

Fener alayı yaklaştıkça gazetenin kapısından ve pencerelerinden, içerde çalışanların görülür; - mürettip çırakları, müret-tipler, muhabirler vs,- onlar da kalabalığa alkış tutuyorlar; en üst kattaki bir pencereden, birisinin fotoğraf çekmeye çalıştığı fark edilir; fener alayı soldan çıkarken, kamera yukarıya, o pencereye doğru yaklaşıyor.

Yeni Gün gazetesinin penceresi, fotoğraf makinesiyle, Amerikalı gazeteci Jimmy Fovvler, hemen arkasında Fransız Marie-Laure Oiselct, Yunus Nâdi Bey ve I lalide Edip Hanım.

Ankara, Yeni Gün gazetesi idarehanesi, Yunus Nâdi Bey'in odası; gece.

Kalabalığın rabarbası ve söyledikleri marşın uğultusu, havaya atılan silahların cayırtısı, yavaş yavaş uzaklaşacaktır; o uzaklaştıkça, aşağıdan matbaanın gürültüsü, telefon zilleri vs. işitilir,

İdarehane, bu defa lüks lambasıyla aydınlatılmış, bu içer-dekilerin gölgelerini, mübalağalı bir şekilde duvarlarda büyötmektedir; Yunus Nâdi Bey'in çalışma masası üzerinde, yerli ve yabancı bir sürü gazete duruyor; dolu kül tablaları, çay ve kahve fincanları; bu arada birkaç da kitap.

Kabul salonundan, alafranga müzik sesi işitiliyor: Mistin-gucttc ya da Maurice Chevalier olabilir.

Paşa'nın yüzü aydınlık, saçları taranmış, misafir kabulüne hazırlandığı belli; binlerine konuşuyor: - "...filhakika, zafer kadar mühimdir bu itilâfnâme, Fransa'nın bizi resmen tanıdığını tescil eder."

Fethi Bey: - "...General Frunze'nin ziyareti de, Sakarya'nın bir neticesi; ben öyle görmekteyim."

Mustafa Kemal Paşa, Fethi Bey ve Dr. Adnan Bey baş başa konuşuyorlar; misafirler giyinmiş, Gazi henüz giyinmemektedir; Bekir Çavuş onun giyinmesine yardımcı oluyor; konuştuğu sırada kravatını bağlamaktadır.

Mustafa Kemal Paşa: - "...kat'ıyyen öyledir." *Bir an durur, ciddileşir:* - "...ayrıyeten, Enver'in Batum'dan ayrıldığını istihbar ettik ki, Moskova'nın onu terk ettiğine, bir işaret!.."

Kapı vuruluyor.

Mustafa Kemal Paşa: - "...gir be çocuk!" *Mustafa Mecdi Bey'in girdiğini görünce, güler:* - "...oj geldin Enişte Bey, nerelerdesin yahu?"

Gerçekten de kapıdan önce yaver Muzaffer Bey girmiş, onu Makbule Hanım'ın zevci, -hafif çakırkeyif olduğu hissedilen- Mustafa Mecdi Bey takip etmiştir: Mürebessim, içerdeki ler i selâmlıyor. Gâzi, öbür iki arkadaşına döner.

Mustafa Kemal Paşa: - "...Siz, Yusuf Kental Bey'ı yalnız bırakmayın... ben şimdi geliyorum..."

Dr. Adnan Bey, *saatine bakarak:* - "...Mösyö Bouillon da gelmek üzere zaten..."

Fethi Bey'le Dr. Adnan Bey, aralarında konuşarak çıkıyorlar; Yaver Muzaffer Bey de, misafirlerin ardınca çıkmıştır.

Kapının her açılıp kapanışında, dışardan bir kalabalık ra-barbası, bu arada şuh kadın gülüşleri, kahkahalar, gramofonun sesi geliyor.

Çalışma odasında Bekir Çavuş, Mustafa Kemal ve Eniştesi Muştala Mecdi Bey kalmıştır.

Mustafa Kemal Paşa, *içten ve yakın:* - "...sabah doğru dürüst konuşamadık, Mustafa... seni taa Mersin'den çağırdım... çünkü kararım karar... hemşireyi ve valideyi buraya isterim..."

Mustafa Mecdi, *pek inanmamış, hafif de müstehzi:* - "...nasıl yâni? Hemen mi?"

Mustafa Kemal Paşa: - "...evet! Hemen git al, onları al ve İzmit'e geç... Claude Farrer'le buluşmak üzere, ben de oraya geleceğim; birlikte, Ankara'ya döneriz..."

Mustafa Mecdi Bey, hayretle isteksizlik arasında bir yerdedir, kekeler.

Mustafa Mecdi Bey: - "...bilmem ama, şey!., yâni bu hususta..."

Mustafa Kemal Paşa, *ceketini giyecek iken, duraklar: meraklanmıştır:* - "...hayrola... yoksa, valde ağırlaştı filân mı ? "

Mustafa Mecdi Bey: - "...yooo, hayır! Bir şeyi yok, çok şükür... demek istediğim... valdeniz olsun, hemşireniz olsun, Fikriye İlanım'a çekingendir biraz... uzak dururlar... korkarım rahatınız kaçacaktır..." *Az susar.* - "...izninizle Makbule kalsın, valdenizi getireyim?"

Artık tamamıyla giyinmiş; muzaffer, başarılı ve yakışıklı bir başkumandan görüntüsünü taşıyan Mustafa Kemal Paşa, sert ve askerce bir cevap verir.

Mustafa Kemal Paşa: - "...olur mu öyle şey! Emrediyorum, ne diyorsam onu yap!"

Mustafa Mecdi Bey, *ısrarlı, sarhoşluğu belirgin:* - "...o halde, izninizle, ben orda kalayım..."

Mustafa Kemal Paşa, *kızgın fakat kendini tutarak:* - "...yoldan geldin, yorgunsun... içmişsin de... şimdi istirahat et... sonra konuşuruz..."

Vlустаfa Mecdi Bey kapıya yönelirken, ailesindeki bu tatsızlık Gâzi”nin canını sıkırmıştır, gözlerini kısar, kamera çok yakınına gelince, kendi kendine mırıldanır:

Mustafa Kemal Paşa: - “...anlayamadım gitti... a be ne isterler bu kızdan?”

(Bir önceki sahnede uzaktan ve aralıklı olarak işitilen eğlence raharbası ve neşeli kahkahalar vs. bu defa yakından geliyor, müzik biran için susmuştur.)

Fikriye’nin elleri, gramofonun platosundan çalınan plağı çıkarıp ters yüz ederek, tekrar yerleştiriyor; sonra da, çalıştırıp iğnesini plağın üstüne dikkatle dokunduruyor. Bu defa gramofondan Fransa’da ünlü olmuş Amerikalı zenci kadın şarkıcı Josephine Baker’in ünlü bir şarkısı yükseliyor.

Fikriye, Madam Fansa ile yan yana durmaktadır; ikisi de 0 gece için tuvalet giymişler, Fikriye’nin Madam Fansa’ya eğilip konuştuğu saptanır.

Fikriye, *gülümseyerek*- - “...sizin plâklar hızır gibi imdada yetişti, Madam Fansa... yoksa, Fransızlara mahcup olacaktık.”

Madam Fansa tabakasından Fikriye’ye sigara ikram ediyor; Fikriye alıyor, hemen dudaklarına götürmüyor.

Madam Fansa, *şakacı*-, - “...siz varsınız ya... siz çalardınız...”

Fikriye sigarasını dudaklarına götürdüğü anda, yanan çakmağıyla bir el kadra girecektir; Fikriye, önce şaşkın, sonra gülümseyerek ele bakar; bu el, Yaver Muzaffer Bey’in elidir.

Muzaffer Bey, *sigarayı yakarken*- - “...bence lütfedip, gene de çalmaksınız...”

Fikriye, *dudakları arasından salıverdiği dumanların tülüne sarınarak, mutlu ve memnun*-. - “...ah Muzaffer Bey, siz yok musunuz?”

Madam Fansa: - “...misafir gecikecek galiba...”

O sırada, Ruşen Eşref Bey ile eşi Satiha Hamın yanlarına geliyor; Ruşen Bey, şakacı bir edayla ünlü mısraı okuyacaktır: - “...aheste gelir bezme ekâbir...” *Gülerek ilâve ediyor*. -“...değil mi canım efendim?”

Madam Fansa, Ruşen Bey, eşi Safiha arasında tatlı bir sohbet başlamıştır; o esnada Fikriye, birden tedirgin oluyor;

’«)

huzursuzdur, bu yüzünden anlaşılır; kamera diğerlerini dışlayarak onun üzerinde yoğunlaşmıştır, diğerlerinin konuşmaları da, anlaşılmaz bir rabarbaya dönüşmüştür.

Fikriye, sigarasından bir nefes alırken, usulca diğerlerinden ayrılır, bir önsezi ile izleniyorunuş duygusuna kapıldığı bellidir, kirpiklerini kaldırıp, etrafına bakar, bakışları bir nokrada sabitleşir.

Fikriye'nin arnorsundan, baktığı cihet; orada, piyanonun yanı başında ayakta durmuş, elinde kadehiyle, Mustafa Mec-di Bey gözlerini ona dikmiş, kötü kötü, süzmektedir; Fikriye'nin kendisine baktığını fark edince, müstehzi bir gülümsemeyle elindeki kadehi, onun şerefine kaldırıyor.

Fikriye *geriden* işittiği Ruşen Bey'in sözleriyle kendisini toparlar, gülümseyerek o tarafa yürür.

Ruşen Eşref Bey: - "...Gazi Flazretleri iniyor."

Çankaya Köşkü, kabul salonu; gece.

Salondaki rabarba, Gâzi'nin salona girişi üzerine biraz yükseliyor; Josphine Baker devam etmektedir.

Kabul salonu, o gece için, hususi surette tezyin edilmiş değildir; olağan görüntüsünü muhafaza ediyor; sadece, bir kenara açık büfe hazırlanmıştır. Ortada bir yer açmışlar, isteyen çiftler dans ediyor; ellerinde tepsilerle, misafirlerin arasında, neferler, içki dolaştırmaktadır.

Fikriye Flanım, köşkün ev sahibesi tavrından ziyade, işlerin yolunda gitmesine göz kulak olan bir yakım gibi davranır; gramofonun plağını değiştirir, içki servisi yapan neferleri yönlendirir; arada, misafirlerin birisi ya da ikisiyle, ayaküstü iki üç gönül alıcı lâf eder.

Mustafa Kemal Paşa salona girince, sadece dans eden iki üç çift dansı durdurup onu alkışlıyor, sonra yine devam ediyor; Paşa'nın geldiğini görür görmez, Fethi Bey, Dr. Adnan Bey, Yusuf Kemal Bey'den oluşan grup o tarafa yönelmiştir, Paşa'nın onlara bir şey sorduğu, Yusuf Kemal Bey'in cevap verdiği görülüyor.

O sırada plak biter, bu defa gramofonun yakınında olan madam Fansa, değiştirme işini yapacaktır; ünlü Fransız kadın şarkıcısı Damia'nın bir plağı konuyor.

Fikriye, misafirlerin arasından süzülerek, geçiyor; birisine selâm, bir başkasına tebessüm; o sırada Gâzi'nin bulunduğu gruba yakındır; bir ara o tarafa bakar; mutlu ve memnun, gülümsediği görülür.

Dr. Adnan Bey'le Yusuf kemal Bey'in arasından, Mustafa Kemal Paşa, Fikriye'ye gizli bir suç ortağı tebessümünü gönderiyor.

Fikriye, bu tebessümün mutluluğuyla, o esnada yanından geçen neferin tepsisinden, bir kadeh rakı alır, dudaklarına götürüp iki yudum içer; içtiği anda, tekrar birisi tarafından gözlendiği duygusuyla tedirgin olur, çevresine bakınca gözleri bir noktada sabitleşir.

Mustafa Mecdi Bey, bu defa, başka bir yerde, yine elinde içki kadehi onu süzmektedir. Baktığını görünce, aynı müstehzi tavırla, aynı jesri yapar, kadehini kaldırır, müstehzi gülümser.

Genden işittiği ses, Fikriye'nin toparlanmasına sebep olacaktır.

Bekir Çavuş'utı sesi, *biraz telâşlı*: - "...hele bakın! ...misafirin tomafili göriiktü... vardı varıyo..."

Çankaya Köşkü, köşke gelen yol; gece.

Sakin gece, gece böceklerinin cızırtısı, manzaraya kırsallık katan uzak köpek havlamaları, yaklaşan arabanın motor uğultusu.

Şehirden köşke doğru gelen otomobillerin, önce larları, ışık huzmeleri halinde görünür; iki araba, lâcivert yıldız karanlığı içinde, köşke doğru ilerlemektedir.

(Kamera anlan yanına geldikleri andan itibaren izler, dönerek arkalarından köşkün kapısına yanaşıp durmalarını tespit eder.

Çankaya Köşki, cümle kapısının önü, dışarıdan; gece.

Durmuş arabaların kapıları açılmıştır, ileridekiler iniyor. Arkadaki arabadan, durur durmaz, Jimmy Fowler, elinde fotoğraf makinesiyle fırlamıştır; onu aynı heyecanla çıkan Fransız gazeteci Marie-Laure Oisedet takip ediyor.

Ündeki arabanın içinden, Fransız delegesi Mösyö Frank-lin Bouillon, muhteşem sakalı ve gösterişli yapısıyla çıkacaktır; yanında mihmandarı, heyetten iki Fransız murahhas, biri sivri sakallı, Öteki tek gözlüklü iki zat!

Köşkün cümle kapısından, misafiri karşılamaya Tiirk tarafı geliyor: Başta Hariciye Vekili Yusuf Kemal Bey, yanı sıra Fethi Bey; daha, Hariciye'den birkaç iki kişi. Mösyö Bouillon, güler yüzle Yusuf Kemal Bey'e doğru ilerliyor; iki taraf hararetle el sıkışıyorlar; bu anı, hem Fowler, hem Çiselet, magnezyumlu makinelerinin yalazında, görüntülüyorlar.

Yusuf Kemal Bey, bir el işaretiyle misafiri içeriye buyur edecektir, önde vekil ve misafir olmak üzere, herkes içeriye giriyor; kapıda sadece nöbetçiler kalmıştır, bir de şoförler.

Çankaya Köşki, kabul salonu; gece.

Fransızların kapı tarafından Yusuf Kemal Bey'le salona girişi... Dans eden birkaç çift, duruyor, alkışlamaya başlıyorlar, salon da katılıyor; Mösyö Bouillon, o geniş tebessümüyle ve başıyla alkışlayanları selâmlıyor.

Gelenler, Mustafa Kemal Paşanın bulunduğu tarafa yürüyorlar, Paşa orada Dr. Adnan Bey'le müsâfaliâ halindedir; o da misafire gülümser, ona doğru bir iki adımı atar; ikisi de memnun ve mütebessim, el sıkışırlar; salondan ikinci bir alkış sesi yükselir.

Mustafa Kemal Paşa, *gülerek elini sıkıyor*: - "...bonsoir Monsieur Bouillon cenapları... sizi aramızda görmek, ne büyük bir saadet!"

Mösyö Bouillon, *gülerek*: - "...Monsieur le President... bu saadet mütekabildir... buna kaani olmanız temennisi nde-yim..."

Ondan sonra, Mustafa Kemal Paşa, yanındakilerin bazılarını misafire tanıtmaya başlayacaktır.

Çankaya Köşkü, kabul salonu, piyano çevresi; gece.

Miralay Arif Bey etrafında çevrelenmiş bir grup; çoğu kadın; Halide Edip Hanım, karşısına oturmuş, elini uzatmış, Miralay Arif Bey, onun elini açmış, avucuna bakmaktadır.

Halide Edip Hanım'ın bir yanında boş bir koltuk, buyanında Saliha Hanım oturuyor; Arif Bey'in yanında, Madam Fansa, daha başka bir iki hanım; birisi Başyaver Salih Bey olmak üzere, bir iki de ayakta duran erkek; Fikriye, ayakta duran Salih Bey'in yanındadır, o da sahneyi merakla izliyor.

Halide Edip Hanım, *eli Arif Bey'in avucunda, nuitebes-sim, biraz müstehzi*: - "...yanlış bilmiyorsam, Paşa'nın falına da bakmışsınız, Arif Bey!"

Miralay Arif Bey: - "...filhakika baktım... parmaklarının arasından âdeta ışık sızıyordu... içini saklamasını hiç bilmez..."

Halide Edip Hanım: - "...benimkisi ne gösteriyor?"

Dikkatle genç kadının avucunu inceliyor; düşünceli fakat kararlı bir ifadeyle konuşuyor.

Miralay Arif Bey; - "...sizininki, size göre onbaşı! ...kuvvetli ve sağlam bir seciye... zengin ve mütehavvil, derûni bir dünya... parlak bir istikbâl..."

Salih Bey, Fikriye, Halide Edip Hanım. Meclis Başyaveri Salih Bey söze karışacaktır; şaka yollu, Fikriye'yi başıyla işaret ederek: - "...Miralayım, sizce sıra, Fikriye Hanım'a gelmedi mi?"

Fikriye vahim bir tehlike karşısındaymiş gibi, bir adım geri çekilir; âdeta korkmuştur.

Fikriye, *ürkek*: - "...yo, hayır! Fal şeamet getirir, beni mazur görün... reca ederim..."

Halide Edip Hanım, *onu elinden tutup çekerek*: - "...çocuk muyuz? Hoşça vakit geçiriyoruz işte. Geliniz hadi..."

Miralay Arif Bey: - "...Fikriye Hanım... lütfedip bu şerefi bana bahşederlerse..."

Kalabalıktan şaka ve neşe dolu sesler yükseliyor: -hadi hadi... /-Tabii baksın... Size de baksın /-... kim bilir neler görecektir... Bu rabarba ve nümayiş arasında, Fikriye, Halide Edip Hanımın yanındaki boş koltuğa oturuyor; elini uzatıyor, Arif Bey, uzattığı eli acuna alıp, ters çeviriyor.

Miralay Arif Bey'in yüzü, şaka ve espri dolu bir yüz iken, baktıkça, neş'esini ve esprisini yitiriyor; basbayağı ciddileşiyor.

Fikriye'nin yüzü, zaten mahzun gözlerinde, merak ve endişe; bu arada, hafif hafif öksürmektedir.

Halide Edip Hanım'ın yüzü sıradan olmayan bir şey olduğunu hissetmiştir, o da tebessümü donmuş bir halde, Arif Bey'in yüzüne bakıyor.

Miralay Arif Bey, *ağır ağır, duraklayarak*: - "...şey... iyi şeyler görüyorum tabii... çok iyi şeyler... Fikriye Hanım gibi, genç ve güzel bir hanımın hayatında ne gibi güze! şeyler olabilirse... onları görüyorum..."

Fikriye, endişeli, hatta kederli, öksürüğünü yenmeye çalışarak: - "...çok müphem olmadı mı, Arif Bey... keşki daha sarıh ifade etsevdiniz..."

Miralay Arif Bey ve etrafında toplananlar, oyunun heyecanına dalmış iken, genç Yaver Muzaffer Bey, biraz telâşla onlara yaklaşır; Fikriye'ye eğilerek, Paşa'nın isteğini söyler.

Muzaffer Bey: - "...Paşa hazretleri... misafirlere piyano çalmanızı münasip gördüler... Fikriye Hanım..." *Sonra daha samimi güler:* - "...ben size dememiş miydim?"

Fikriye, mütehayyir ve mütereddit, ayağa kalkıyor.

Kamera, köşkün penceresinden, kabul salonunun içini görüyor; asıl dikkat çekici nokta. Yaver Muzaffer Bey'in yanı sıra piyanonun başına gelen Fikriye Hamm'dır; o mahcup ve tedirgin, kendisini alkışlayanları, başıyla hafifçe selâmladıktan sonra, piyanonun taburesine oturuyor; o sırada Muzaffer Bey yanından çekilmiştir.

Fikriye'tün, dışardan ve uzaktan, ellerini uzatıp piyanosunu çalmaya başladığı görülür; kamera bir şiire onu pencereden izlemekte devam eder.

Fikriye, piyanoda, Fransız misafirlerine Chopinin ünlü etütlerinden La Tristesse adlı parçayı seslendirmeye başlamıştır; piyanonun tannan ve dokunaklı sesi, salona, salondan ve açık pencerelerden dışarıya yayılıyor.)

Kamera, bir süre sonra, ağır ağır gerilemeye başlayacaktır; önce pencereden uzaklaşır, sonra binadan: Çankaya Köşkü, lâcivert yıldız karanlığı içinde, yalnız ve uzak, bu piyano sesiyle özdeşleşiyor gibidir.

(Piyano sesi bir süre daha devam edip hafifler genler ve silinir.)

Ankara, Karaoğlanı Çarşısı, sokak; gündüz.

Çarşı kalabalığının rabarbası, hareket halinde hayvanların nal seslen, kağnı gıcırıltıları, müvezzi çocuğun bağıırışı; gerilerden, tekrar telgraf işaretleri duyuluyor.

Karaoğlan Çarşısı'nın sabah telâşı: Köylerinden gelen atlı eşekli köylüler, her zamanki kalpaklı fesli çarşafı insan kalabalığı; çarşının şurasında burasında, geniş getiren mahzun öküzleriyle, eski ve yorgun kağnılar.

Müvezzi çocuk, koltuğunun altında gazeteleri, ayağında yırtık çarıkları, tıraşlı kafası ve kalıpsız fesiyle, kalabalığın arasından sıyrılarak geliyor; yaklaşırken, bir fesliye, bir kalpaklıya iki gazete satacak.

Müvezzi çocuğun bağıırışı sürerken, kamera, elinde tuttuğu gazetenin ilk sayfasına yaklaşacaktır; bu 21 Teşrinievvel 1337(1921) tarihli Hakimiyet-i Milliye gazetesinin ilk sayfası olarak düşünülmüştür; Gazi ile Mösyö kratiklin Bouillon'tın, el sıkışırken bir fotoğrafı sayfayı süslemektedir; üzerinde şu manşet okunur: "TÜRK/F KANSIZ İTİLÂFNAMFSİ İMZALANDI / AYINTAP'DA HARP BİTTİ / AVRUPA MATBUATINDA GÂZİ'YE MED-Ü-SENÂ!"

Ankara, Türkiye Büyük Millet Meclisi binasının önü; gündüz.

Ayak sesleri, çocuğun bağıışı, bunun dışında geriden yine telgraf tıkırtıları işitilmektedir.

Meclis'e gelmekte olan mebusların trafiği: Sartklı cübbeli hocalar, alafranga sakallı, tek gözlüklü 'meşrutiyet' aydını tipleri, kalpaklı Kuvû-yı Milliye tetikçileri, vs.

Bu defa, müvezzi çocuk Meclis'in cümle kapısı civarında yer tutmuştur; o sabittir, kamera mebus trafiğini ve geçerken müvezziden gazete alan mebusları saptayarak, çocuğa yaklaşır.

Müvezzi çocuk, soğuktan titreyen, hafif giyimli, uzamış saçlı kafası çıplak, ağzı burnu duman duman, hem bağırmakta, hem gelene geçene elindeki Yeni Gün gazetesini uzatmaktadır.

Kamera, Yeni Gün gazetesinin birinci sayfasında kalır, bu, gazetenin 2 Teşrinisani 1921 tarihli sayısındır; Hüseyin Rauf ve 'Kara' Vasıf Beylerin fotoğraflarının altında ve üstünde, iri puntolarla şu başlıklar göze çarpmaktadır.

"MA! TA SÜRGÜNLERİ KURTARILDI / HÜSEYİN RAUF VE 'KARA' VÂSİF BEYLER ANKARA'YA GELİYOR/ GAZİ'YE ŞÜKRAN TELGRAFLARI!"

Ankara, Kaleiçi'nde yarı çarşı, yarı mahalle, bir sokak; gündüz.

Kar üstünde gelip geçenlerin ayak sesleri, evlerin birinden ağlayan bir bebek, çocukların bağışması, müvezziinin sesi.

Etrafta ağır kar örtüsü, saçaklardan sarkmış bıız kılıçları, köşede kartopu oynayan -biri kız- iki küçük çocuk; sokaktan gelip geçenler seyrek, çarşafly iki kadın, imam kılıklı bir adam, bir de kartopu oynayan çocuklardan biraz daha kabaca, başka bir müvezzi çocuk; koltuğunun altında gazeteler, ağzı butnu soğuktan duman duman bağırarak geçiyor.

Müvezzi çocuk, *pencereler bağıırır*-. - "...yazıyor yazıyooo-or... Gazi Paşa'yı yazıyooor... Ukrayna'yla imzalanan muahedeyi yazıyooor!"

Pencereden uzatılmış soba bacası tüten, ahşap evlerden birinin, alt kat pencere camı tıklatılır; müvezzi çocuk, durur, pencereye yanaşır; burnunu çekerek, açılan pencereye istenilen gazeteyi uzatırken, elinde tuttuğu gazetenin başlığı görünür; bu gazete, 3 Kânunusâni 1338 (1922) tarihli Hâkimiyet-i Milliye gazetesidir, birinci sayfasında Ukrayna Komiserler Şurası azası, Kızı! Ordu Merkez İcra Komitesi azası, Ukrayna Orduları Başkumandanı Frunze Yoldaş'ın Gazi ile yan yana bir resmi, onun altında ve üstünde de şu başlıklar vardır: "TÜRKİYE-UKRAYNA MUKÂRENET VE UHÛVVETNÂ-MESİ DÛN İMZALANDI /FRUNZE YOLDAŞ DEDİ Kİ: 'ANKARA İLE ŞURALAR CUMHURİYETLERİ BADEMÂ ELELE YÜRÜYECEKTİR'/"

Ankara, Türkiye Büyük Millet Meclisi, cümle kapısı civarı; gündüz.

Kar ıssızlığında otomobilin kof kof yankılanan motoru, açılıp kapanan kapılar, Paşa'nın çizmelerinin kar üstündeki hışırtısı.

Müdafaa-i Milliye Vekili Refet Paşa, yağmakta olan lapa lapa bir kar manzarası içinde, otomobilinden iner; şoförüne eliyle de işaret ederek, bir talimat verdiği görülür, sözleri işitilmez; Refet Paşa, Meclis'in cümle kapısına doğru yürürken, araba uzaklaşır.

Refet Paşa, kapıdaki nöbetçilerin selâmını alarak içeriye girecektir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, müzakere salonu, hitabet kürsüsü; gündüz.

Gergin ve gerilimli bir celsenin uğultusu, rabarba yoğun, aradan ne dediği anlaşılmayan sözlü çıkışlar oluyor.

Kürsüde, 2, Grubun önde gelen isimlerinden Hüseyin Av-ni Bey vardır; itham edici bir ses tonuyla, keskin el kol işaretleriyle konuşuyor:

Hüseyin Avni Bey: - "...takip olunan siyaset i askeriye nedir? Meçhul! Nereye gidiyoruz? Meçhûlâta! Koskoca bir millet, akıbeti müphem karanlık hedeflere, serseriyâne sürüklenir mi? "

1. Grup taralından, şiddetli gürültüler, sıra kapaklarına vuruluyor; riyaset kürsüsünde oturan, Reis Vekili Dr. Adnan Bey, tokmağını kullanarak, ortalığı sükûnete davet etmektedir. Hüseyin Avni Bey, bir lâhza susar, sonra, bağırarlara yumruğunu sallayarak sorar: "...Niçin taarruz etmiyoruz? Gazi niçin cepheye gitmiyor? Derhal bir harp encümeni intihap olunmalı, askeri siyâsetin münâkaşası yapılmalıdır. Şimdilik, nazar-ı dikkatinizi çekmekle iktifa ediyorum; bilahare, nokta-i nazarımı arz edeceğim."

Hüseyin Avni Bey, sözlerini bağlayıp, kürsüden inerken, salondaki infial ve galeyan sürmektedir; Dr. Adnan Bey, tokmağını birkaç kere vurarak, sükûneti zar zor temine çalışıyor.

Dr. Adnan Bey, *tokmağını vurarak*: - "...lütfen efendim... rica ederim sükûnet bulunuz... şimdij... şimdi sırada Mecii's'c intikal etmiş, bazı istilalar var... onların okunmasına geçilecektir..."

Hüseyin Avni Bey, Meclisteki sırasına oturacak yerde, koridora çıkmayı tercih edecektir. Hüseyin Avni Bey, koridora çıkış kapısında kayboluyor.

Ankara, Türkiye Büyük Millet Meclisi, dinlenme salonu; gündüz.

Oturma gruplarından birisi, koltuklara yayılmış olarak Hüseyin Rauf Bey, 'Kara' Vâsıf Bey ve ayakta olarak, henüz gelmiş olduğu anlaşılan, Refet Paşa dikkati çekiyor. Etraflarında, Meclis içindeki gelip gitmeler; çeşitli mebusların gruplaşıp dağılmaları.

Açık kapılardan, müzakere salonundaki sesler, rabarba halinde, yankılanarak duyulmaktadır.

Hüseyin Rauf Bey, *merakla, Refet Paşa 'ya soruyor*: -"...netice nedir Paşanı, Erzurum'la temas temin edilebildi mi?"

Refet Paşa, *gülerek*: - "...eh, müşkül de, olsa edilebildi."

'Kara' Vâsıf Bey: - "...peki, Karabekir Paşa ne diyor?"

Refet Paşa, *aynı rahat kaygısızlıkla*: - "...ne diyebilir ki?.. Esasında, onun vaziyeti de..."

O sırada, kadra az önce Meclis müzakere salonundan çıktığını gördüğümüz Hüseyin Avni Bey girecektir; biraz heyecanlı, biraz telâşlı; konuyu değiştiriyor.

Hüseyin Avni Bey: - "...beyler, istifalar okunuyor..." *Ran/ Bey e*: - "...ben çıkarken. Nâfia Vekilliğinden istifanız umûmi heyete arz olunuyordu..." Hüseyin Raul Bey, *miitecessis*: - "...aksülâmel ne oldu?"

Hüseyin Avni Bey, *memnun*: - "...ikinci grup, alkışladı... haddizatında ben zemini epey hazırlamıştım... istifa da üstüne gelince..."

Bu defa az önceki telâş ve heyecanla, gruba sağdan Sclâ-hattin Bey iltihak edecektir; o da, Hüseyin Avni Bey'in sözünü kesiyor.

Selâhattin Bey: - "...birbirini müteakip, üç mühim istifa... evvelâ Nâfia Vekili... sonra.. ." 'Kara' Vâsıf Bey'i göstererek: - "Müdafaa-i Hukuk Grubu azası... nihayet..." *Refet Paşa'yı gösterip*: - "Müdafaa-i Milliye vekili istifa ediyor... 1 ley'ct-i Vekile've bomba düştü sayılır..."

Refet Paşa, *Rauf Bey'e, memnun ve mütehessim*: - "...onu söylüyordum, Rauf Bey... Karabekir de, aynı fikre iştirak ediyor: Reis Paşa'vı telgrafla ikaz edeceğini bildirdi..."

Ankara, Çankaya Köşkü: gündüz

Köşk, tebeşir mavisi kırsal kar aydınlığı içinde, çıplak dallan donmuş ağaçlar arasında, uzaktan ve cepheden görünüyor. Cümle kapısı önünde, hem Paşa'nın otomobili durmaktadır, hem de başka ve daha az gösterişli bir araba.

Ağaçlar çevresinde ve köşkün üzerinde, kargaların siyah düğümleri atılıyor; kar boşluğunda, yankılanan karga çığlıkları, gerilerden, hafif hafif, 'Manastır içinde var bir havuz...' şarkısı, piyano ile çalınıyor.

Ankara, Çankaya Köşkü, Fikriye'nin odası; gündüz

Fikriye'nin odası, belirli bir rahatlık ve düzen içinde görünmelidir: yatağının başucunda, Mustafa Kemal Paşa'nın büyük bir fotoğrafı, aynalı dolap, tuvalet masası, etajerin üzerinde kitaplar vs.

Genç kadın, solgun ve halsiz görünmektedir; mendiliyle, dudaklarını örterek, hafif hafif öksürüyor: Kuru öksürük! Fikriye, boynunda kehribar tespah, omzuna bir şal almış, yatağına yarı uzanmış, yarı oturmuş; sırtı, yastığına dayalı, mahzun ve melûi, başucunda ayakta duran Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya bakıyor. Paşa, askeri üniforması içindedir, başında kalpağı, besbelli çıkmaya hazırlanıyor.

Fikriye, *arada öksürerek*: - "...rabbime çok şükür! Sizi üniformanız içinde, görebildim..."

Mustafa Kemal Paşa, *saçlarını okşayarak*: - "...ben seni ayakta görürsem, şükredeceğim Fikriye..."

Çenesinden tutup, Fikriye'nin yüzünü yüzüne kaldırıyor: - "...Doktor ne dedi?"

Fikriye: - "...Refik Bey mi?" *Gözlerini kaçırarak: - "...her zaman, ne diyorsa, onu: temiz hava, güneş, bol gıda... en müessir tedavi şekliymiş..."*

Mustafa Kemal Paşa, *elinin sırtıyla, yanağını tutup ateşine bakıyor: - "...hararetin yok gibi..."*

Fikriye: - "...akşama doğru hafif yükselir..." *Gülümseyerek: - "...alıştım artık Paşam... ben geçim ehliyim, hastalığımla da iyi geçiniyorum..."* A; *susar, daha kırık bir sesle: - "...sevabat ızzurı sürecekm mi?"*

Bu soru üzerine, Paşa eğilip, Fikriye'nin saçlarını usulca öpecektir; sonra, yatağın başından ayrılıyor; o konuşurken, yarı açık olan kapı, dışardan geldiği görülebilen Bekir Çavuş tarafından tıklatılıyor.

Mustafa Kemal Paşa, *yatağın başından ayrılır: - "...muharebedir bu, be çıccum! Ne desem boş! Belli mi olur?"* O sırada kapı tıklatılmıştır: - "...gir, Bekir Çavuş... bir şey mi var?"

Bekir Çavuş, *kapıdan başını uzatıp: - "...Hayati Bey geldi Paşa Hazretleri... bir evrak getirmiş..."*

(Bu sahne boyunca, gerilerden hep 'Manastır içinde var bir havuz.melodisi, piyano sesiyle işitiliyor; belki arada, pencerelerden, kargaların çığlıkları.)

Çankaya Köşkü, kabul salonu; gündüz.

Mustafa Kemal Paşa'nın, birisinin iki parmağı arasında sigarasıyla, deşifre edilmiş telgrafi tutan iki eli ve Karabekir Kâzım Paşa'nın telgrafi; önce Mustafa Kemal Paşa'nın telgrafın başından biraz okuduğu duyulur.

Mustafa Kemal Paşa: - "...umur u idaremizin veçh-i teşekkülü hakkındaki münakaşalar, bize henüz vâsıl olmaktadır. Hâl-i sulhun teessüsünden sonraki intihabatta, birçok kıymetli zatlar yerine, birtakım..." *Paşa ağızdan okumayı kesip, telgraf metnini gözleriyle bir süre izler, sonra imzayı yüksek sesle telâffuz eder. - "...Şark Cephesi Kumandanı Kâzım Karabekir..."*

Gazi bir süre susar, bu sükût anında kamera gerilemeye başlayacaktır; bu arada şu diyalog geliyor:

Mustafa Kemal Paşa: - "...Hayati, ne zaman geldi bu şifre?"

Hayati Bey: - "...bu sabah, kumandanım.. Zata mahsûs olması hasebiyle, bizzar arz etmeyi muvafık buldum..."

Bu sırada kamera gerileyip açılarak, Mustafa Kemal Paşa, bir koltuğun kol koyacak kesimine il içmiştir; elindeki telgrafi tetkik ediyor; Hayati Bey, üç adım gerisinde, ayaktadır.

Mustafa Kemal Paşa: - "İyi yaptın! Aslı hıfzedilsin, bilahare cevabını yazarız." *Telgrafi Hayati Bey'e uzatırken: - "...Emin Bey ne istemiş?"*

Hayati Bey, *telgraf suretini alıp, koltuğunun altındaki dosyaya koyarken: - "...fevkalâde mahremdir*

dedi, şifahen arz edecekmış kumandanım..” *Az susar:* - “...ısrar ediyor.”

Ankara, Çankaya Köşkü, kabul salonu; gündüz.

Samsun Mebusu Emin Bey: Görünüşü mühmelce, biraz taşralı; iladesi ciddî, yapmaya çalıştığı iş yüzünden, biraz da heyecanlı bir mebus yüzü... Konuşurken arada yutkunuyor, belirgin bir terlemesi olmadığı halde, ceketinin ön cebinden çıkardığı ipek mendille, şakaklarını ve boynunu kuruyor, bu onun tiki.

Samsun Mebusu Emin Bey, *müteheyyiç:* - “...sizi tasdie cüretim, meselenin ehemmiyetine binâendir, Paşa Hazretleri... mâlûm-u âliniz, bendeniz ikinci Grup’tan addolunmaktayım.. filhakika öyleydim de... . lâkin arz edeceğim bazı hususat var ki, beni bir vicdan muhasebesine icbar etti...”

Emin Bey konuşurken karşıdaki koltukta oturan Mustafa Kemal Paşa, sessiz ve dikkatlidir, muhatabını sigarasını içerek dinliyor.

Mustafa Kemal Paşa: - “...nedir bu hususat, Emin Bey?”

Samsun Mebusu Emin Bey, *arada yutkunup duraklayarak:* - “...zevahirin aksine, ikinci Grup’un müşevvikleri, Hüseyin Avni ve Sclâhattin Beyler değildir, Paşam; Rauf Bey’le ‘Kara’ Vâsıf Bey’dir...”

Emin Bey, sözlerinin etkisini ölçmek, belki biraz da rahatlamak için, sehpadaki kahvesinden bir yudum alıyor; Gazi sessizdir, sigarasının dumanları arasında kaybolmuş gibidir.

Samsun mebusu Emin Bey: - “...grubu, zât-ı âlinize ve Mııdafaa-i Hukuk Grubu’na karşı... . gayet şedit ve bî-aman muhalefet yapmaya sevk eden onlardır... düşündüm de, ah-vâl-ı haziranın, bin bir dağdağası ve müşkilâtı içersinde...”

Mustafa Kemal Paşa’nın, koltuğun üstünde duran sağ elinin orta parmağı, muttarit darbelerle inip kalkıyor.

Mustafa Kemal Paşa, *sözünü keserek:* - “...size tevali eden istifalar bu sebebe mecbûi midir?”

Samsun Mebusu Emin Bey, elinde ipek mendili, şakaklarını siliyor, *heyecanlı:* - “...biç şiiipbe yok, Paşa Hazretleri!.. hatta bir keresinde, Rauf Bey’e itiraz edecek oldum, dedim ki, ‘Bizi sevk ettiğiniz bu yolun sonu sehpadır; o zaman da bizim yanımızda olacak mısınız?’”

Mustafa Kemal Paşa, *mütecessis:* - “...ne cevap verdi, Rauf Bey?”

Emin Bey’in çehresi: Sağ gözünde hafif bir ir tik belirmiştir: - “...kelime-be-kelime, şöyle dedi efendim: ‘...yanınızda olmazsam, nâmerdim!’; evet, aynen böyle dedi, bunun üzerine bendeniz de düşünüp taşındım, fehmettim ki bu zevatın maksad ı aslisi çok başka olup...”

Mustafa Kemal Paşa’nın çehresi ağzından burnundan bıraktığı sigara dumanları arasında sislenmiştir; ifadesinde belirgin bir değişiklik yok, yanık çenesi ve gözleri sıkılmış ve kısılmış. Asabi bir jestle sigarasını söndürdüğü anlaşılır, ayağa kalkar, köşkün bahçesine bakan, pencerenin önüne

götmüştür, Emin Bey' den çok kendi kendine mırıldandığı işitiliyor: -“...öyle mi dedi, Emin Bey?., demek böyle dedi?”

(Kamera Mustafa Kemal Paşa'ın daha da yakınına giriyor, daha çok da gözlerine yaklaşıyor: Kısık, içinde gizli şimşeklerin çıktığı, mavi gözler.)

(Flash-Back sahnesi geliyor.)

İstanbul, Galata Rıhtımı; sabah, 16 Mayıs 1335 (1919).

(Sahne hlash-Back sahnesidir: sahne boyunca, martı çığ tıkları, Şirket-i Hayriye vapurlarının düdükları, limana ait diğer sesler işitilmelidir.)

Rıhtımda, kalabalık; bunlar Mustafa Kemal Paşamın maiyeti erkânı olarak Samsun'a gidecek zevattır; aralarında Mi-

ra Kıy Kazım (Dirik), Binbaşı Hiisrev, Miralay İbrahim Tâli, Yüzbaşı Cevat Abbas ve genç mülâzımlar Hayati ve Muzaffer Beyler dikkati çekiyor. Rıhtıma yanaşmış bir istimbot, bagajları yüklenmiş, hareket ediyor, gittiği istikamet, Kızkulesi açıklarıdır, orada küçük bir vapur dikkati çekiyor: Bandırma Vapuru.

Rıhtıma giriş kapısından, bir otomobil içeriye giriyor, az sonra da duruyor. Kapıları açılınca, içinden Mustafa Kemal Paşa ile Rauf Bey çıkacaktır.

Şoför ve emir subayları bagajlarla uğraşırken, Paşa ile Rauf Bey, arabada konuştukları anlaşılın mevzuu aralarında tartışıyorlar, hem de rıhtımdaki kalabalığa doğru yürüyorlar. Kamera önleri sıra gerileyerek onları izliyor.

Mustafa Kemal Paşa: - “...ikâzın menbâı ve mâhiyeti sarih mi?”

Hüseyin Rauf Bey: - “...menbâı, İngiliz İstihbaratıma yakın birisi... mâhiyeti sarih... Vapurun yolda tevkif edileceğini imâ etti...” *Az susar, duraklar:* - “...cidden endişeliyim: hu seyahat, hayalınıza mal olabilir Paşam...”

Mustafa Kemal Paşa *da durup, deniz ufkuna bakıyor:* -“...benzer bir ikâza ben de muhatap oldum, Rauf Bey... ne var ki ok yaydan çıkmıştır... akacak kan damarda durmaz.”

O esnada, rıhtım kalabalığından, birkaç kişi (Cevat Abbas, Refik, İbrahim Tâli Beyler) sağdan soldan kadra giriyorlar; Mustafa Kemal Paşa, Cevat Abbas Bey'e gülerek hitap ediyor.

Mustafa Kemal Paşa, *gülümseyerek:* - “...erken mi geldik, yaver? Gemiye göremiyorum...”

Önde, Mustafa Kemal Paşa ve Raul Bey, yanlarında Cevat Abbas ve Refik Beyler, geride deniz, Kızkulesi, yoldaki istimbot ve Bandırma Vapuru.

Cevat Abbas Bey: - “...açığa demirlemiş Paşam, bizi istim bot taşıyacak!”

Mustafa Kemal Paşa, *Cevat Abbas Bey'e*: - "...beri bak, sen bagajla meşgul ol!"

Cevat Abbas Bey: - "...baş üstüne Kumandanım."

Yaverler çekilirken, Mustafa Kemal Paşa, Rauf Bey'i bir kenara çekip, onunla baş başa -alçak sesle- konuşacaktır.

Mustafa Kemal Paşa: - "...Kazır geleceğim demişti... ne olur ne olmaz; o gelmeden ortadan kaybolsun, münasiptir Rauf!"

(Kamera o sırada gerileyip yükselmeye başlamıştır; iki arkadaşın candan birbirine sarılıp, iyi talih dilediği görülürken, gittikçe yükselmesini sürdürerek sahnenin ilk planındaki görüntüyü elde edinceye kadar çıkar: Kızkulesi, Bandırma Vapuru, rıhtımdan iyice uzaklaşmış olan istimbot görülür.)

Rıhtımdaki kalabalık o tarafa yürüyen Mustafa Kemal'in etrafını alırken, Rauf Bey, onu bekleyen otomobile doğru ilerleyip biner, otomobil hareket ederek rıhtımdan uzaklaşır.

Bu görüntü üzerine, Çankaya'daki kabul salonunda camın önünde duran Mustafa Kemal Paşa'nın, biraz kederli fakat manalı sözleri, düşecektir.

Mustafa Kemal Paşa: - "...böyle mi konuşmuştuk Rauf?"

(Flash-Back sahnesinin sonudur.)

Şuhut, Kocatepe Mevkii, muharebe yeri; sabaha karşı.

Kayalık Kocatepe dâhil, çevrenin kuşbakışı görünüşü: yıldız alacası sona eriyor, doğuda ufuk kızıla dönmektedir, büyük bir sessizlik hâkim; az sonra bir cehenneme dönecek topraklar, gezegenin ezeli sessizliği içinde aydınlanıyor.

Kocatepe, kumanda mevkii: Fevzi Paşa, İsmet Paşa, Bekir Sami Paşa, bir aradalar; Mustafa Kemal Paşa, onlardan az ötede, tek başına, Kocatepe'nin daha yukarısına yürüyor.

Sessizliğin arasından, belli belirsiz ilk kuş cıvıltıları işitilir, uzak ve hafiftir bu sesler; daha da gerilerden, hayal gibi, kurtuluş leitmotivi kendisini hissettirmeye başlıyor.

Mustafa Kemal Paşa, Kocatepe'de: Kamera ona yaklaşır, tarihe geçmiş fotoğraftaki ünlü görüntüyü çerçeveler; tarih, millet ve yurt sorumluluğu ile yüklü, fakat azimkar Mustafa Kemal'in, zafere doğru ilk adımları...

Mustafa Kemal, hir yerde durur, önce doğuya doğru ufka, pembe eflâtun bulutlar arasından beliren güneşin ilk ışıklarına, sonra saatine bakar.

Mustafa Kemal Paşamın elinde, saati sabahın 05.30'u olmak üzeredir.

Şıbut, Kocatepe, kumanda mevkii; sabah.

Gerilerden, sanki ufkun arkasından güneşle beraber doğarmış gibi, 'Ankara'nın taşına bak örgülü kurtuluş leitmoti-vı devam etmektedir; çevreden kuş civiltıları geliyor.

Bu sahnede, birbirine zincirlenen planlar halinde, Paşaların saatleri birbirini izleyecektir:

Fevzi Paşa, saatini çıkarıp bakıyor, 0530 olmak üzeredir.

İsmet Paşa, saatini çıkarıp bakıyor, saat 05.30 oldu olacak.

Bekir Sami Paşa saatini çıkarıp bakıyor, saat lam 05.30.

O anda, Türk ağır topçusunun, bütün bataryalarıyla, Yunan mevzilerine bomba yağdırmaya başlaması, inanılmaz bir salvo cehennemi yaratıyor, toplamı, infilâk ritmine göre, birbirine zincirlenen, paşaların görüntüleri gürültüye eşlik edecektir.

Bekir Sâni paşanın çehresi, İsmet paşaya bakarak, gülümsüyor.

İsmet Paşanın çehresi, Fevzi Paşa'ya bakarak gülümsüyor.

Fevzi Paşa'mn çehresi, Mustafa Kemal Paşa'ya bakarak gülümsüyor.

Kamera, Mustafa Kemal Paşa'mn çehresi üzerinde durur. Gâzi. bakışlarını, Türk topçusunun dövdüğü düşman siperleri üzerine teksif etmiştir: kamera ağır ağır ondan uzaklaşıyor.

Ortaya çıkan son görüntü. Nâzınım ünlü pasajındaki izlenimi yaratacak bir görüntü olmalıdır: "...biraksalar, / ince, uzun bacakları üzerinde yaylanarak / ve karanlıkta akan bir yıldız gibi kayarak / Kocatcpe'den Afyon ovasına atlayacaktı..."

Savaş meydanına ait efekt, ağırlıklı top seslen, mitral-yöz öksürükleri, dörtnala süvarinin nal sesleri, nihayet hepsine hâkim olan, piyadenin 'Allah Allah' nidalarıyla devam edecek; geriden kurtuluş leihnotivi ona eşliğini sürdürecektir.

Devlct-î Âliyc'nin Sevres Muahedesi'nc göre taksimini gösteren harita.

Yunan işgalinde olan topraklar ayrıca mavi renge boyanmıştır; kamera, bir süre sabit kaldıktan sonra, büyük taarruz alanım öne çıkaracak şekilde, haritaya yaklaşacaktır; orada, savaşın grafiği işlenmiş görünüyor:

Yunan ordusunun temel ağırlığı, Afyon/Dumlupınar ve Eskişehir/Kütahya çevresine yığılmıştır; aralarında ihtiyatlar bulunuyor; sağ cenahını Menderes havalisindeki kuvvetleriyle, sol cenahını da İznik gölü kuzey ve güneyindeki kuvvetleriyle koruyor.

Türk orduları, 'kuvver-i asliye' düşmanın sağ cenah grubu güneyinde ve Akarçay ile Dumlupınar hizasına kadar olan sahada yığılarak mevzilenmiştir; kırmızı ile gösterilen Türk taarruzu Afyon'un güneyinde 50 ve doğusunda 20-do kilometre boyunca uzanan, mavi boyalı Yunan müstahkem mevkillerine yönelecektir.

Harita üzerinde oklar, Türk taarruzunun başarıyla ilerlediğini gösterirken, haritanın üzerine, savaş sahneleri bindiriliyor. (*Süperpozej*)

Türk piyadesinin, dalgalar halinde, Yunan siperlerine taarruzu: Allah Allah nidaları, süngü savaşı.

Türk süvarisinin, geri çekilmekte olan Yunan müfrezelerine, kılıç çekmiş olarak taarruzu, onları dağıtışı.

Kaçan Yunan birliklerinin ateşe verdiği köy ve kasabaların yangını, savrulan dumanlar, yıkılmış minareler.

Birbirine zincirlenen, kumanda veren Paşa görüntüleri: Gâzi'nin el işaretiyle bir buyruk verışı, Fevzi Paşa'nın bir emir verışı, İsmet Paşa'nın emir verışı vs.

(Harita üzerinde savaş işlenir, süperpoze görüntülerle olay somutlaştırılırken, geriden gelip öne çıkan, sonra da kaybolup yerini sonrakine bırakan, şu yazılarla, taarruzun başarısı belgelenecektir.)

27 Ağustos 1922: Sekizinci Fırka Afyon'u kurtardı.

28 Ağustos 1922: Düşman ricat ediyor.

30 Ağustos 1922: Başkumandanlık Meydan Muharebesi.

31 Ağustos 1922: Aslıhanlar'da, Düşman kuşatıldı, Kütahya kurtuluyor, Yunan Generali Trikopis esir edildi.

Afyonkarahisar, Başkumandanlık Ünîmi karargâhı civarı sokaklar; gece.

(*Kalabalığın rabarbası, arabanın motoru ve arada klaksonu, yangınların çatırtısı; gerilerden, kurtuluş leitmoti'li müzik.*)

Şehir henüz kurtulmuş, onun telâş ve heyecanı. Yunanlıların ateşe verdiği evler, yanıyor: duman ve ateş; sokaklarda, yaya, atlı, sivil ve asker kalabalığı: askerlerin bazıları yaralı, başları, ya da kolları sargılar içinde, sargılar kanlı; siviller, şaşkın ve mutlu.

Halide 'Onbaşı'nın şoförün yanında oturduğu otomobil, köhne ve sarsak, bu kalabalığın arasından geçerek, Karargâhın henüz yerleşmekte olduğu ahşap konak yavrusu hanenin kapısında duruyor.

Yerli kadınlardan, kimisi çarşafı, kimisi şalvarlı bir grup, binanın karşısında durmuş, Gâzi'nin görünmesi muhtemel ışıklı pencerelere bakıyorlar; Halide 'Onbaşı' arabadan inince, onun çevresini alırlar; yaşlı bir nine, Halide Onbaşı'ya sarılır, iki yanağından öper; o, da yaşlı kadının elini öpüp alnına koyar.

Halide 'Onbaşı' kadınlardan ayrılıp, karargâhın kapısına yürüyor; kapıda, merdivenlerde, girip çıkan, çeşitli karargâh eşyası taşıyan nefer ve zabitlerin telâşlı.

Afyonkarahisar, Başkumandanlık Umûmi karargâhı, üst kat, iç içe, biri büyüük, öbürü küçük, iki oda; gece.

(Binanın içinde, iri ayak sesleri, manası anlaşılmayan iri lâkırdılar; geride kurtuluş leitmotivi sürüyor.)

Büyük odada, büyük bir yemek masası hazırlanmaktadır; onu hazırlayan, erler çevresinde gidip geliyor; ayrıca çeşitli karargâh zabitleri, odaya girip çıkmaktadırlar; bunlardan birisi Yüzbaşı Tahsin Bey'dir; kapıdan girmekte olan Halide 'Onbaşı'yı fark edip, elindeki işi nefere bırakır.

Yüzbaşı Tahsin Bey, *gülerek*: - "...merhaba Onbaşı! 'Iam zamanında geldin, hani!"

Halide Edip Hanım, *meraklı*: - "Merhaba Yüzbaşım! Hayrola?"

Yüzbaşı Tahsin Bey, *başıyla kapısı yan açık küçük odayı gösterip*: - "...Başkumandan, iki defa sizi sordurdu..."

Halide 'Onbaşı' o tarafa bakıyor, onun gözüyle, biraz uzaktan, kapısı yarı açık küçük oda: Yuvarlak bir masa, üstünde iki lâmba, bir askeri haritayı aydınlatıyor; Mustafa Kemal ve Fevzi Paşalar, ellerinde cetvel ve pergel, harita üzerine eğilmişler; yüzleri yarı aydınlık, yarı gölgeli.

Halide Edip Hanım, gelip geçen trafiği arasından, o kapıya yürüyor; içeriye giriyor.

Afyonkarahisar, Başkumandanlık Umûmi karargâhı, küçük oda; gece.

Halide 'Onbaşı' asker kılığındadır, kapıdan girip, durur; saygılı bir sesle konuşur: - "...beni emretmişsiniz, kumandanım..."

Paşaların üzerinde çalıştığı masa, lâmbaların gölgeli aydınlığı, ses üzerine Mustafa Kemal Paşa, başını kaldırır, gülümser:

Mustafa Kemal Paşa: - "...ooo, safa geldiniz. Hanımefendi! "

Halide Edip Hanım: - "...tebrik ederim, Paşam: sonunda muvaffak oldunuz!"

Mustafa Kemal Paşa, *neşelidir, buna bir kahkaha ile cevap verir-*, - "...evet, sonunda bu işi yaptık!"
Masadan ayrılıyor.

Fevzi Paşa da sahneyi, tebessümle izlemektedir; Halide 'Onbaşı'ya soracaktır: - "...buraya nasıl

gelebildiniz?”

Halide Edip Hanım: - “...az kalsın, Yunanlıların içine düşüyorduk.”

Mustafa Kemal Paşa, *yine gülerek-*, - “...bugün benim de, aralarına düşmeme ramak kaldı.”

Halide Edip Hanım, *endişeli:* - “...işte bu, bir felâket olurdu Paşam!”

Mustafa Kemal Paşa, bu söz üzerine kısa bir süre susar, yüzünden bir gölge geçer, yine mütebessim cevap verir: -“...felâketin büyüğü, Ankara’da beklemekle geçen günlerdi Onbaşı!..”

Halide Edip Hanım, *şaka yollu:* - “...neyse, artık İzmir’de bol bol, istirahat edersiniz.”

Mustafa Kemal Paşa, *bir kahkaha daha atıyor:* - “...istirahat mı?” *Ciddileşir:* - “...hele İzmir’i kurtaralım... ondan sonra, birbirimizi yiyeceğiz...”

Sevres Muahedesi’ne göre, parçalanmış Deviet-î Âliye haritası, Batı Anadolu kesimi.

(Geçmeyle birlikte savaş meydanı efekti devreye giriyor; süvarilerin doludizgin nal sesleri, ağır topçunun bombardımanı, yerine göre yangın çatırtıları, hücum kalkan piyadelerin ‘Allah Allah’ nidaları, Yunan tayyarelerinin uğultusu vs; bütün bunlara, gittikçe yükselen dozda, kurtuluş leitmotivi eşlik etmektedir.)

I laritada köklü değişiklik görünüyor: Afyon ve çevresindeki mavi renkler silinecektir; kırmızı renkli Türk kuvvetlen-

ni gösteren oklar, İzmir istikametindeki ilerleyişlerini sürdürmekte; birer birer kasabalar, şehirler kurtarılarak, kırmızı halka ile çevrilmektedir.

Yeniden harita üzerine savaş görüntüleri bindirilecektir.

Türk süvarisi, sert ve hızlı, ric’at eden düşman kuvvetlerine saldırıyor; geride, yanan bir köy; yollarda dağılmış kağnılar, insan ve hayvan cesetleri.

Cephe ile Ankara arasındaki haberleşmeyi sağlayan, maniple ve alıcıların görüntüleri; çeşitli ellerin kullandığı çeşitli cihazlar.

At üzerinde, yanında öteki paşalarla cephe hattında muharebe idare eden Gazi Mustafa Kemal Paşa, eliyle çeşitli yönleri göstererek, emirler veriyor.

Hareketli bir kameranın yakılmış bir kasabadan çektiği görüntüler; sokaklarda insan cesetleri, ağır duman ve ahşap evleri kavuran alevler.

(Görüntüler, çoğaltılabilir; bu görüntüler üzerinde, haritada kırmızılar ilerler, mavi renk gittikçe silinerek İzmir istikametinde azalırken; gerilerden gelerek, yeniden kurtarılmış kasaba ve şehirlerin isimleri görünüp kaybolacaktır.)

1 Eylül 1338 (1922): Uşak kurtarıldı; şehir yanıyor.

4/5 Eylül 1338 (1922): Ordu, Kula ve Alaşehir önlerindedir: Alaşehir yanıyor.

5 Eylül 1338 (1922): Süvari fırkası, Salihli 'ye girdi: şehir yanıyor

6 Eylül 1338 (1922) Süvari Kolordusu Mihne Hattı 'na varıyor. Akhisar ve Aydın kurtarıldı.

7 Eylül 1338 (1922): Aydın kurtarıldı.

8 Eylül 1338 (1922): Manisa ve Nif kurtarıldı. Manisa yanıyor. 14. Süvari fırkası Menemen'dedir!

Harita böylelikle mavi boyanın işgalinden kurtarılmış olmaktadır; son yazılar belirlediği sırada, bindirilmiş görüntülerde, kıvılcımların uçtuğu, bol yıldızlı bir ay karanlığım dağıtarak; kim olduğu belirsiz üç atının, henüz kurtarılmış olan Nif'e girişleri görülmektedir.

(Nal sesleri, mehtap karanlığında paldır küldür yaklaşan ya da uzaklaşan ayak sesleri, uzak uzak horozların ötüşü, arada birkaç el silah ve daha ağır ve yumuşak bir ritimde kurtuluş İcitmotivi.)

Önceki sahnenin son planındaki üç atlıdır: Yüzbaşı 'bahsin, Yüzbaşı Cemil, Halide Onbaşı; kim olduğu ne yaptığı belirsiz, insanlar arasından, geçiyorlar; üstleri başları toz ve yangın külü içindedir; yorgunluktan bitkindirler. Yüzbaşı Tahsin atının üzerinde uyukluyor.

İki yanını evler sıralanmış, bir yokuşa geliyorlar; orada atlarından inceklerdir, herkes bir kenara sığmıyor; Kamera Halide Onbaşı üzerinde kalacaktır; o, bir evin cümle kapısı önündeki mermer merdivene oturur, başını duvara yaslar, anında uyur.

Halide Edip Hanım'ın uyuyan yüzü üzerine, Ali Çavuş'un sesi düşüyor; Halide Edip Hanım gözlerini zorla açıyor.

Ali Çavuş: - "...Hanımefendi! Hanımefendi!"

Ali Çavuş: Mustafa Kemal Paşa'nın emir çavuşu, Halide 'Onbaşı'ya gülümsüyor.

Ali Çavuş: - "...gelin hele! Paşa'nın berberini kaldırdım, odasına sizi yatırayım..."

Halide Onbaşı, ayağında çizmeleri üzengileri, sırtında nefer elbisesi, kolunda onbaşı rütbesi; yorgun, esneyerek, Ali Çavuş'u takip ediyor. Aydınlık bir koridor, üstü camlı bir kapı; kapı açılınca, içerde kırık bir sedir.

Ali Çavuş: - "...sabah, saat yedide sıcak su getiririm. Sekizde, paşalarla kahvaltı edeceksiniz. Battaniyelerin altındaki çarşaf temiz." *Gülerek:* - "...badi Allah rahatlık versin!"

O sırada Halide 'Onbaşı' çizmeleri, mahmuzları, üniformasıyla yatağa girmiştir bile. Kamera onu bırakıp, Ali Çavuş'u izler; o, camlı kapıyı, aldığı bir battaniye ile örtmektedir.

İzmir, şehrin girişi; öğle vakti.

Defne dallarıyla süslenmiş, beş otomobil, birbiri ardınca, Nif yolundan (Kemalpaşa), ağır ağır, İzmir'e giriyor; arabaların iki yanında, kurtuluş ordusunun neferleri yürümektedir. Tam giriş kavşağında, bir süvari müfrezesi onları karşılıyor.

Süvari merasim kıt'ası: En öndeki kumandan, atının üzerinde çakı gibi dimdik, genç bir zabıt, müfrezesine kılıç çek kumandasını veriyor. Süvariler, birden kılıçlarını çekiyorlar; bir anda kılıçlar, güneş ışığında parıl parıl parıldıyor; sonra, süvariler merasim nizamında, otomobillerin iki yanına geçiyorlar; Kordonboyu'na doğru yürüyüş bu minval üzere gidecektir.

Kamera ilk otomobilin önünden gerileyerek, şehre giriş geçidini izliyor.

İlk otomobilde Gazi Mustafa Kemal Paşa ve paşalar vardır; diğer otomobillerde, Gâzi'nin bilhassa bulunmasını istediği zevat, bunlardan birisinde Malide Onbaşı bulunmaktadır; onbaşı üniformasıyla, heyecanlı ve mes'ut.

Halide Edip Hanım, hem gülümseyerek halkı selâmlar, hem de o sabah Gâzi ile aralarında geçen muhavereyi hatırlar:

Mustafa Kemal Paşa: - "...hanımefendi, bugün İzmir'e gireceğiz."

Halide Edip Hanım: - "...bir zafer alayıyla girmek istemem. Teşekkür ederim. Ben sonra yalnız başına gelirim."

Mustafa Kemal Paşa, *buyurur gibi*: - "...geleceksiniz, onbaşı!"

Yol boyunca, İzmir halkı kurtarıcısını ve yanındakileri görebilmek için, kaldırımları kaplamıştır; sevinç ve mutluluktan tezahürat dinmek bilmiyor; kurtuluş günü için alelacele dikilmiş Türk bayrakları meydana çıkarılmış, bazı binalardan sarkıtılmıştır. Kalabalığın arasında, her çeşit insan var; gözyaşı döken ihtiyar nineler, sarıklı ve aksakallı hocalar, fesli beyler, delikanlılar, çarşafly genç kadınlar, kucağında çocuğuyla gelmiş anneler, hatta Kemal Paşa'ya alkış tutan, ecnebi kadınlar ve şapkalı yabancılar...

Alkışlar, 'Yaşa... Var ol...' sesleri eksik olmuyor; üstelik bu sesler yüzlerce ağızdan çıktığı için, büyük bir uğultu halinde yükseliyor. Atların nal, askerlerin ayak seslerinin yanı sıra; geriden kurtuluş leitmotivine temel teşkil eden ünlü türkü, davul ve zurna eşliğinde, uygun bir erkek sesi tarafından söyleniyor.

(*"Ankara'dan uçan kuşlar / Afyon yaylasında kışlar / ..."* Türkünün ikinci kısmı, bir sonraki sahnede devam edecektir.)

İzmir, Kadifckale sırtlarından Kadifekale.

(*Bir önceki sahnenin sonunda başlamış olan, davul/zurna ve erkek sesiyle türkünün ikinci kısmı, bu görüntü üzerinde devam ediyor: "... Biz İzmir'i alacağız / Kolu sırmalı çavuşlar / Bek şanlıyız Osmanlıyız. ■■ ''*)

Kamera İzmir'in ünlü Kadifekale'sini, o sırtlar üzerinden, uzaktan görüyor; türküyle birlikte, ağır ağır, yaklaşımaya başlar; öyle ki, Kadifekale burcuna bir gün önce çekilmiş Türk Sancağı, çerçeve içinde görüldüğü zaman, türkü de biter. Son görüntü, Kadifekale'nin burcunda, dalgalanan Türk bayrağı.

Ankara, Ankara Kalesi, kalenin burcunda dalgalanan Türk bayrağı; gündüz.

Ankara Kalesi'nde dalgalanan Türk bayrağım yakından gören kamera geriliyor, böylece evvelâ Ankara Kalesi'nin uzaktan bir çerçevesi gerçekleştiriliyor; bu çerçeve içine, Ankara'nın görüntüsü de alınmalıdır.

(Müzik, davul/zurna ve şifahen söylenen türkü susunca, yeniden aynı türkü üzerine örülmüş, kurtuluş leitmotivine dönecektir, bu defa daha yumuşak, daha sakin melodilerle.)

Ankara ve Ankara Kalesi görüntüsü, gerçekleştikten sonra, Çankaya Köşkü ne geçiliyor.

Ankara, Çankaya Köşkü, cümle kapısının önü; gündüz.

Yumuşak ve sâkiti eylül aydınlığında kuş cıvıltıları, belki bir ağustos böceğinin yeknesak şikâyeti, henüz durmuş motoru rölanti çalışan otomobilin sesi.

Bir otomobil kapı önünde durmuştur, kapısı açılmış, Dr. Adnan Bey inmektedir; o sırada, kapıdan çıkmış olan, Bekir Çavuş'un onu karşılamaya geldiği görülür.

Bekir Çavuş, mütebessint: - "...hoş gelmişsin, Dohtur Bey! ”

Dr. Adnan Bey : - "...merhaba Bekir Çavuş! Vald'anım nasıllar? Geceyi rahat geçirdiler mi?"

Dr. Adnan Bey, Köşkün kapısına doğru ilerliyor, Bekir çavuş onu iki adımı gerisinden takip etmektedir.

Bekir Çavuş: - "...bir şekvası yoktur, Dohtur Bey; sabah akşam, dua ediyor.”

Dr. Adnan Bey, kapıdan gireceği sırada: - "...Fikriye Hanım, nerde? Yanında mı?"

Ankara, Çankaya Köşkü, çevredeki kırsal alan; gündüz.

Atının üstünde poz vermiş olan Fikriye 1 İamı'na geçiliyor. Fikriye, amazon giyinmiştir, atının üzerinde dik ve kendinden emin durmaktadır; Gâzi'nin köpeği Foksi, etrafta dolaşüyor: neşeli ve savruk!

(Bu ilk görüntü üzerine, Bekir Çavuş'un, Doktor Adnan Bey'e verdiği cevap düşecektir.)

Bekir Çavuş- "...yoh, o at binmeye gitti... resim çekiniyor.”

Atının üzerinde Fikriye, onun fotoğrafını çekmekte olan Fotoğraf Zabiti Esat Bey: Esat Bey, gözü vizörde, o sırada, deklanşöre basmıştır; hemen arkasından konuşur.

Esat Bey: - "...vaziyetinizi bozmayın... hir poz daha alaca-

Fikriye, atının üzerinde, Esat Bey'e cevap veriyor: - "...lütfen, elinizi çabuk tutsanız?.. Dr. Adnan Bey, gelecekti de!.. Köşke dönmeliyiz."

Ankara, Çankaya Köşkü: Zübeyde Hanım'ın odası; gündüz.

Zübeyde Hanımı, hastalığına rağmen, hayata bağlı, canlı ve konuşkandır; muayene sırasında, sohbeti sürdürüyor.

Zübeyde Hanım: - "...Ankara'nın avası, bana göre diildir be çuçum... bizim Urumeli başkadır... ah hele Selanik... şu benim uğlum, aldı İzmir'i... Selânik'i niye almaz..."

Dr. Adnan Bey : - "...Allahtan ümit kesilmez, Valde Hanım?" *Doktor sesiyle-* - "...teneffüste bir müşkülât var mı?"

Zübeyde Hanım: - "...ulsa ne ulur, ulmasa ne ulur?., ahir ümrümde, tek dileğim kaldı, uğlum... onu da Rabbim bana müyesser kılarsa, gözüm açık gitmem..."

Ankara, Çankaya Köşkü, Zübeyde Hanım'ın odasına gelen koridor; gündüz.

Fikriye üzerinde at elbisesi, elinde kırbacı, 'Hoca Yenge-si'nin odasına geliyor; hızlı hızlı yürümektedir, yüzünde gecikmiş olmanın sıkıntısı, birden yarı açık kapıdan gelen sesleri işitir, yavaşlar, sonunda durur.

Zübeyde Hanım'ın söylediklerini işittikçe, yüzündeki mahzun tebessüm gittikçe daha solar, gözlerine koyu bir hüznün oturur.

(Buradan itibaren, çok gerilerden ve hafif olarak, piyanoda çalınan Chopin'in ünlü parçası La Tristesse işitmeye başlıyor; bunun üzerinde off olarak odadan işitilen muhavere.)

Dr. Adnan Bey, muayenesini bitirmiştir, çantasını topladığı seslerden anlaşılıyor, bu arada soracaktır.

Dr. Adnan Bey: - "...neymiş o dilek? Tahakkuku o kadar zor mu?"

Zübeyde Hanım: - "...em de nasıl!" *Az susar, dalgın-*, - "...Mustafa'mı evlendireyim isterim, be çuçum... ona münasip bir gelin bulayım... mürüvvetini dünya gözüyle üreyim..."

Fikriye daha fazlasına dayanamayıp, yüzünde sahte bir mutluluk ifadesi ile içeriye girecektir.

(La Tristesse belirlediği gibi hafif hafif kaybolur.)

Fikriye, mütebessim, sahte neşeli: - "...çok mu geciktim Doktor? Beni bağışlayacak mısınız? Hoca Yengemi nasıl buldunuz?"

Dr. Adnan Bey : - "...afiyettedir, maşallah!" *Zübeyde Ha-mm'a:* - "Ankara'dan o kadar şikâyetçi olmayın vald'anım... bakın, İzmir'i o kurtardı..." *Elini öperek:* - "...yarından sonra, uğrarım."

Zübeyde Hanım, Doktor Adnan Bey'e şefkatle sarılıyor.

Zübeyde Hanım: - "...İzmir iyi de... asıl Selanik, Doktor Bey uğlum..." *Elleriyle sırtım sıvazlar:* - "... bilmem senin akkını nasıl üderim?"

Fikriye, *Zübeyde Hanım'a mahzun bir şefkatle:* - "...Doktor Bey'i geçireyim.. şimdi gelirim, yengeciğim."

Doktor Adnan Bey ve Fikriye, Zübeyde Hanımın odasından çıkıyorlar; o, arkalarından kısa bir süre gülümseyerek bakıyor, sonra dalgınlaşıyor, daha sonra, derin derin içini çekiyor.

Ankara, Çankaya Köşkü, cümle kapısı; gündüz.

Fikriye ile Dr. Adnan Bey, konuşa konuşa, Köşk'in cümle kapısından çıkıyorlar: Gâzi'nin köpeği Foksi, bir yerlerden, nefes nefese koşup geliyor, onlara yaltaklanıyor.

Dr. Adnan Bey'le Fikriye -hâlâ elinde kırbacı, amazon kı lığındadır; arada, kırbacını çizmesine vuruyor- konuşarak arabaya doğru yürürken, Foksi, çevrelerinde dönmektedir.

Dr. Adnan Bey : - "...sizin sıhhatiniz, daha az mücib-i endişe değildir Fikriye Hanım... Röntgenlerinizi tetkik ettim.. bilhassa sol akciğer..."

Fikriye, *sözü değiştirmek ister:* - "...alâkanız bizi mahcup ediyor, Doktor Bey... onca meşgâleniz arasında, kalkıp..."

Dr. Adnan Bey, *anlamıştır, gülümser:* - "...yok efendim, Meclis'teki vazifemi Ali Fuat Paşa'ya devredeli, üstümden muazzam bir yük kalktı..."

Fikriye, *cali bir alâka gösteriyor:* - "...Paşa, Moskova'ya dönmeyecek mi?"

Dr. Adnan Bey: - "Zannetmem!" *Arabaya binerken, doktor sesiyle:* - "...bu sinsi ve mel'ûn bir hastalıktır, bakınız Fikriye Hanım... fikrimce siz..."

Fikriye, *tekrar, tehalükle sözünü kesecektir:* - "...Hafide Hanım, n'apıyor? Haber alabildiniz mi?"

Dr. Adnan Bey arabaya binmiştir, penceresinden bakıyor; yüzünde, genç kadının hissiyatını anladığını belli eden bir ifade, işi şakaya vurarak cevap verecektir.

Şoför arabayı çalıştırmış, onun uğultusu.

Dr. Adnan Bey : - "...Halide 'Onbaşı' asker!., malûm-u âliniz, İzmir fatihi... oralarda bir yerde olmalı..."

Fikriye, Foksi'nin başını okşamaktadır.

İzmir, Kordonboyu, Başkumandanlık Karargâhı; gündüz, öğle vakti.

Karargâh binası: Nizamîye nöbetçileri, yerlerini almış, cümle kapısının önünde, biri İngiliz öteki İtalyan ordusuna ait iki askeri otomobil durmaktadır. Kapıdan o sırada, birkaç kişilik bir grup çıkıyor. Kadra Körfez girdiği takdirde, limandaki İtilâf donanmasına ait zırhlıların görünmesi kaçınılmazdır.

Martı çığlıkları, İzmir'e mahsus imbat rüzgârının sesi, bir vapur düdüğü.

Kapıdan çıkan grup: Gâzi ile konuşmaya gelmiş olan bir İngiliz murahhası -muhtemelen miralay-maiyeti erkânıyla birlikte çıkmıştır, ona Seryaver Salih Bey refakat etmektedir; İngiliz askeri vasıtasına doğru yöneliyorlar.

Cadde boş değildir, bazı yalıların merdivenlerinde, İzmir'i kurtaran neferler oturmuşlar; ikişer üçer kişilik gruplar halinde, sigara içiyorlar; ayrıca, yayalar geçiyor: şapkalı Levanten mösyöler, güneş şemsiydi matmazeller; fesli Türk erkekleri vs.

Sivil bir otomobil Konak istikametinden gelip, Karargâh Nizamiyesi'ne yakın bir yerde duruyor. Arabadan ufak tefek, siyah mantolu, mor pelerinli, peçesiz, zamana göre son derece alafranga bir genç kız çıkacaktır: bu, Lâtime'dir, arabaya bekle işareti yapıp, kendisi Karargâha bakıyor.

(Lâtime görüldüğü andan itibaren, filmde onu temsil eden bir müziğin ilk notaları duyulmalıdır; bu müzik, Lâtime'nin letmotii'i olacak; yerine göre, bazen mahzun bazen mesrur işitilecektir.)

Seryaver Salih Bey, İngiliz murahhasın! ve maiyetini askeri arabaya bindirmiştir, adamı selâmlar, arabanın içinden İngiliz miralayı selâmı alır, araba hareket edip gider; Salih Bey, acele içeriye dönüyor.

Lâtime, kısa bir tereddüdü müteakip, nizamiyeye doğru yürümeye başlayacaktır.

İzmir, Başkumandanlık Karargâhı, Gâzi'nin bulunduğu oda, gündüz.

Arada yaverlerin odasından telefon zili duyulmaktadır, camların birinde bir arı vızıldıyor.

Ali Çavuş'un getirdiği tepsiden aldığı kahve fincanını, Pa-şa'nın masasına koyduğu görülüyor; yanına bir bardak da, soğuk su. Masanın üstünde, Türkçe, Rumca Fransızca gazeteler, Gâzi'nin tabakası, kül tablası ve tespihi görülmelidir. Ali Çavuş'un elleri ve tepsi kadrından çıkar.

Mustafa Kemal Paşa'nın masanın koltuğuna oturmuş, yorgun ve dalgın, hem sigarasını içtiği, hem de Fransızca bir kitabı karıştırdığı görülür. Karşısında, yaver Muzaffer Bey, durmaktadır. Konuşuyorlar.

Mustafa Kemal Paşa: - "...nerede buldunuz?"

Muzaffer Bey, hafif gülümsemeyle, rahat ama ciddiyetini bozmadan konuşacaktır: - "...yatağının başueunda Paşam... adam kaçmadan, bunu okumaktaymış."

Mustafa Kemal Paşa, yorgun gülümsüyor. - "...şimdi evinin, Başkumandanlık Karargâhı olduğunu bilse!.." Susar, kitabı bırakır. - "...aleyhimde bir kitap!" Kahvesine uzanır: - "... bekleyen var mı?"

Muzaffer Bey: - "...İtalyan murahhası bekliyor."

Mustafa Kemal Paşa, *kahvesini yudumlar*ken: - "...biraz beklesin, bir yorgunluk kahvesi içeyim,..."

Muzaffer Bey, *topuklarını vurarak*: - "... baş üstüne Paşam!"

Muzaffer Bey, odadan çıkacaktır. Mustafa Kemal Paşa, sigarasının dumanları arasında, sisli ve yorgun bir dalgınlık içindedir.

Pencerenin camında vızıldayan arı belirgin bir şekilde duyuluyor.

İzmir, Başkumandanlık Karargâhı, yaverlerin bulunduğu oda; gündüz.

Muzaffer Bey'le Gâzî'nin yanından çıktığı anda, dış kapıdan içeriye Lâtime'nin girdiğini görülür, Muzaffer Bey'le birlikte duraklar. Bu, alışılmadık bir günde, alışılmadık bir ziyaretçidir; siyah mantolu, mor pelerinli, peçesi? ve mütebes-sim bir genç kız. Lâtime, doğrudan Muzaffer Beyân üzerine yürüyor.

Lâtime: - "...bonjur efendim, Paşa'yla görüşmek arzusundayım."

Muzaffer Bey, *kibar fakat kat'î*: - "...imkânsız küçük hanım, Paşa Hazretleri, ziyadesiyle meşguller..."

O anda, telefon çalmaya başlayacaktır, Muzaffer Bey telefona yürürken, Lâtime de yanı sıra gelir.

Lâtime, *sevimli bir ısrarla*-. - "...bir tecrübe etseniz, beni kabul edeceklerinden eminim..."

Muzaffer Bey, *telefonu alırken*: - "...hâlimizi görüyorsunuz..." Ahizeye: - "...buyurun, ben yaver Muzaffer..."

Muzaffer Bey telefona dert anlatırken. Lâtime Llanım, yaverin meşguliyetini fark edince, Paşa'nın odasına açılan kapıya bakıyor.

Muzaffer Bey, *telefon muhaveresini sürüyor*: - "Şimdi İtalyan murahhasını kabul edecekler, kumandanım... derhal arz ederim kumandanım... İngiliz murahhası az önce çıktılar efendim..."

Lâtime Hanım, hayal gibi sessizce ilerleyip, zaten aralık duran Paşa'nın kapısından içeriye süzölmeyi deniyor.

O sırada, yanında sivil bir mihmandarla, İtalyan murahhasının bulunduğu bekleme odasından çıkmakta olan Başyaver Salih Bey, olayı görecek, elini uzatıp müdahaleye kalkışacaktır ama geç kalmıştır.

Seryaver Salih Bey, *biraz telâşlı*: - "...hişt, bir dakika, küçük hanım!..."

İzmir, Başkumandanlık Karargâhı: Gâzî'nin bulunduğu oda; gündüz.

Arada, dışardan telefonun zili, fakat asıl pencerede vızıldayan arı, bir de dışardan aralıklı olarak

martı çığlıkları.

Lâtime, afacan bir kız çocuğu gibi içeriye süzölmüştür; kapıyı kapatır, sırtını dayar; olduğu yerden, karşısına bakıyor; gördüklerine inanmamış bir hâli vardır; hayran, mutlu, mü-teheyyiç, fakat kendinden emin.

Mustafa Kemal Paşa, onun girdiğini fark etmemiş, hâlâ sigara dumanlan arasında, dalgın ve yorgun duruyor. Lâtime ona doğru yürüyüp, bir adım, sonra bir adını daha atınca; birisinin varlığını fark eder, gözlerini ona kaldırır.

Bir anda, Lâtime, Gâzi'nin etkileyici bakışları ile karşılaşılıyor; Gâzi'nin mavi bakışları.

l'-)l

Lâtime, *hiç etkilenmemiş gibi, rahat ve kendinden emim* -“...Paşa Hazretleri, ismim Lâtime, Uşakîzade Muammer Bey'in büyük kerimesiyim; ahdim var, elinizi öpmeye geldim...”

Gazi, bir an tereddüt ediyor, sonra yüzünde yumuşak bir tebessüm beliriyor.

O sessizlik anında, pencere camındaki arının vızıltısı biraz daha yüksek ve müz'îç olarak işitilmektedir.

Mustafa Kemal Paşa: - “...yaa, nasıl bir ahd imiş bu?”

Lâtime, rahat, hatta biraz fazla rahat, hayat dolu ve neşeli, yaklaşıyor, Gâzi'nin elini öperken; aynı zamanda da, lâfları ardı ardına sıralıyor: Hareketli ve şaşırtıcıdır, her bakımdan Fikriye'nin karşıtı.

Lâtime: - “... Paris'te hukuk tahsil ediyorum: İzmir'in işgali kalbimi zulmete boğmuştu... sonra siz güneş gibi doğdunuz... her gün gazetelerde, ism-i âliniz... her gece, rüyalarımnda sizi görüyorum... tahsili mahsili bırakıp, geldim... hem elinizi öpeceğim...” *Elini öpüyor.* - “...hem de sizi misafir edeceğim...”

Onun bu teklifsizliği, neş'esi Paşa'nıtı dalgınlığını dağıtmıştır; eline uzandığı zaman önce vermek istemez, sonra öptürür, saçlarını okşar; bu arada ayağa kalkmıştır.

Mustafa Kemal Paşa: - “...memnun oldum, mahzuz oldum küçük hanım... lâkin takdir edersiniz ki...”

Lâtime, *çocukça bir heyecanla atılıyor*: - “...vapurdan inerken, Gümrük'te başıma geleni bilerseniz...” *Madalyonunu* gösterir: - “Yunanlı memur, bunu açtırdı; içindekini görünce, bana casus muamelesi yapmasın mı?”

Mustafa Kemal Paşa, *sathi bir merakla*: - “...neymiş içindeki?”

Lâtime, *madalyonunu açıp gösteriyor*: - “...resm-i âliniz; bir Fransız gazetesinden kesmiştim... vallahi, kurtuluncaya kadar akla karayı seçtim...”

O görüntü üzerine Seryaver Salih Bey'in sesi düşecektir:

Seryaver Salih Bey: - "...Paşa Hazretleri, İtalyan murahhası huzura kabulü intizar ediyor..."

Mustafa Kemal, bu sözleri fırsat bilip, Lâtife'ye kapıyı işaret ederek konuşacaktır.

Mustafa Kemal Paşa: - "...gördünüz mü küçük hanım? Artık gidebilirsiniz: devlet-ü-ikbâl ile..."

Lâtife, *heyecanlı*-. - "...bu ânı ebediyyen unutamam: Çok minnettarım, Paşam... *Çıkarken*: - "...evin adresini ve telefonunu yaverinize bırakacağım..."

Lâtife çıktıktan sonra, odada bir sessizlik olur. Mustafa Kemal Paşa, sanki rahatlamış, o dalgın yorgunluğundan sıyrılmıştır; dudaklarında hoşnut bir gülümseme, öylece arkasından bakıyor.

Yeniden oluşan sessizlikte camda çırpınan arının vızıltısı daha belirgin duyulacak.

Seryaver Saiih Bey, *eksiklenerek*-, - "...bağışlayın Paşam: Muzaffer'in bir anlık gafletinden bilistifade..

Mustafa Kemal Paşa, *gülümseyerek sözünü keser*: - "... hoş bir kız,, zehrimi aldı sanki..." *Aklı başka yerededir*: -"...bir tahkik edin bakalım: kim imiş, bu Uşşakizâde Muammer Bey, Halit Ziya Bey'in akrabası mı, yoksa başkası mı?.." *Sonra tebessümü kayboluyor*: - "...getir bakalım, şu İtalyan'ı, derdi neymiş?.."

İzmir: Pasaporttaki eski limanın rıhtımı: Lâtife'yi evine götüren otomobil; gündüz.

(Otomobilin motoru, yaklaştıkça işitilen rıhtımdaki kalabalığın rabarbası; arada yanaşmakta olan vapurun, nostaljik düdüğü, çatana sesleri ve martılar: Gerilerde, Lâtife leitmotivi.)

Koltuğa yan gelmiş, mutluluktan uçan Lâtife; yüzünde sürekli bir gülümseme, eli hep boynundaki madalyonda, arada dudaklarına götürüp öpüyor.

Lâtife'nin bindiği otomobil, Konak-Göztepe istikametinde ilerliyor; rıhtımda önemlice bir kalabalığa rastlayacaktır. Bunlar, gelmekte olan bir vapurun karşılayıcıları: Türk, Levanten, Rum, Ermeni, karışık gruplan Mendil sallayanlar,

bağrışanlar... Araba, yoldan geçerken, haliyle yavaşlayacaklar. Korna çalmak zorunda kalıyor.

Otomobil, rıhtımdaki karşılayıcı kalabalığı yüzünden yavaşlamak, sık sık korna çalmak zorunda kalınca, Lâtife'rının yüzünde bir merak belirecek, eğilip arabanın camından bakacaktır.

Yüzleri denize dönük, karşılayıcılar, otomobile tedirgin bakan birkaçı; karşılayıcıların gerisinde, mendireği dönmüş, pasaport limanına girmekte olan, S/S Lamartine: vapur.

İzmir, Pasaporttaki eski liman, yanaşmakta olan yolcu gemisi; gündüz.

Gelen vapur, Paqct Kumpanyasının S/S Lamartine adlı yolcu gemisidir; güvertede dizilmiş, İzmir'i ve karşılayıcıları seyreden yolcular, göze çarpacaktır.

I. Mevki Gezinti Güvertesi, başlarında fesleriyle, üç Türk yolcu, aralarında konuşarak geminin burnuna doğru yürüyorlar; iki yanlarında şehri seyredenler... Bu yolcular, üç genç Türk gazetecisidir: Akşam'dan Fâlih Rıfke, İkdam'dan Yakup Kadri, Vakit'ten Asım Us.

Fâlih Rıfke Bey elinde pasaportu, arkadaşlarına gösterip söyleniyor; öbürleri de ilgiyle bakıyorlar.

Falih Rıfke Bc'y: - "...Türk' üz, bir Türk limanına 'pasaportla' geliyoruz; hem de iki yabancı vizesiyle... böyle hacâler görülmüş müdür?"

Yakup Kadri, *gülümseyerek*- - "...azizim, bu hacâfetten kurtulup kurtulmadığımız, az sonra anlaşılacaktır... eğer kontrole bizim zabitler gelirse... mesele bitti !.."

Onlar, yürüyerek, küpeşteden İzmir'i seyreden, iki ecnebinin yanından geçiyorlar.

Geminin, I. Mevki Güvertesi, küpeşteye yaslanmış iki yolcu: I.e Temps gazetesinin muhabiri Marie-Laure Oiselet ile Nevv York Times'dan Jimmy Fowler. Fowler, gözlerini İzmir'e dikmiş, eliyle ağzında tuttuğu piposunu tütürüyor; Marie-Laure Oiselet, fotoğraf makinesini gözüne uydurmuş, fotoğraf çekmeye çalışmaktadır.

Jimmy F, *kuşkulu*: - "...emin misin, darling: kalabalık, Türk ve Müslüman'dan çok, levanten ve kozmopolit görünüyor..."

Marie-Laure Oiselet, *fotoğrafını çekerken*: - "...absolu-menent mon chou!.. I.amartine, Fransız gemisi... kaptan, az önce limanla temas etti... Şehir, Tiirklerin elinde..."

Jimmy F, *piposunu ağzından çıkarır, bol duman salıverirken*: - "...Kemal'le İzmir'de mülakat!., büyük sansasyon..."

Marie-Laure Oiselet, *başka bir poz arıyor*: - "...dostumuz F.dvryn Jay'den, büyük intikam!.." *Ona dönüp gülerek ekliyor*: "ı'est-ce pas?"

İzmir, Pasaport'taki eski liman: Lamartine Yolcu Vapuru, I. Mevki Gezinti Güvertesi: gündüz.

Lamartine, merdivenini indirmiştir; onun ağzına güvertede yeşil çuha örtülü bir masa kurulmuş, üzerinde bazı evrak, bazı mühürler ıstampalar; geminin üniformalı ikinci kaptanı; kılavuz motoruyla gelmiş, liman yetkilileri; inecek yolcuların pasaport kontrolünü yapıyorlar. Herkesi şaşırtan olay, gelenlerin kalpaklı, kavrulmuş yüzlü, üniformalarının rengi atmış, istirdat ordusu zabitleri olması: Neşeli ve kibar görünüyorlar.

Sıradakilerin arasında, önde, ellerinde bavulları ile Fâlih Rıfke, Yakup Kadri ve Asım Us yan yanadır; Jimmy Fowler ile Marie-Laure Oiselet daha gerilerde kuyruğa girmişler.

Fâlih Rıfke'nin önünde, Musevi olduğu anlaşılan, yaşlı, sivri sakallı beyzî gözlüklü, bir yolcu var; vazifeli zabit onun pasaportuna mührü basıp, merdiveni gösterir.

Vazifeli zahir: - "...inebilirsiniz Mösyö!"

Fâlih Rıfki'nin uzattığı pasaportu alıp da, isme ve mesleğe gözü ilişir ilişmez, zabitin gözleri parlayacak; başını kaldırıp, küçük bir el hareketiyle öteki iki gazeteciyi gösterdikten sonra, içten ve saygılı bir sesle soracaktır.

Vazifeli zabıt: - "...Türk gazetecileri değil mi?" *Elini uzatarak:* - "...İzmir'e hoş geldiniz efendim!"

Asım Us, *heyecanlı:* - "...şimdi desem ki, bunu duymak bir ömre bedeldir!.." *Yâkup Kadri Bey'e doğru eğilerek:* - "...haksız mıyım birader?.."

Yâkup Kadri Bey'in gözleri, İzmir'in narin görüntüsüne dalmıştır; başını, şehrin profiline çevirir, kendi kendine konuşur gibi mırıldanır: - "...ya bu şehir, azizim... ya bu şehir? O kaç ömre bedel?"

Vapurun yüksek güvertesinden, kısmen de olsa Kordon-boyunu, Kramer Oteli, Frenk Mahallesi, Pasaport'taki ünlü bazı kahve meyhaneler (Cafe Corso, Poseidon, Klonaridis, vb.) görülüyor; bir de, gerilerden, Frenk Mahallesi'nin üzerinde katlanarak büyüyen, kara bir duman: İzmir yangını başlamıştır.

İzmir: Frenk Mahallesi, Aya Tria ve Aya Fotini Kiliseleri çevresi; gündüz.

Yangının başladığı, sokaklar ve mağazalar Frenk Mahallesi, (İzmir'in Pera'sı) mağlubiyetin şokunu yaşarken, yangınla sarsılıyor; çoğunluğu Rum ve Hıristiyan olan semtte, yangının korkusu ve telâşi; merdiven, balta, kovalarla su koşturanlar; yanmakta olan, ev ve mağazalardan, mal kurtarma çabası!

Önce ayak sesleri, çığlıklar, telâşlı konuşmalar: Bağırışıp çığırışma; arkasından itfaiyenin çanı, daha sonra birbirini izleyen iki büyük, daha sonra zincirleme küçük infilâklar.

İzmir İtfaiyesi, yangın yerine ulaşıyor. İtfaiyeciler, yangına müdahale için indikleri sırada, ilk infilâk işitiliyor.

Aya Tria Kilisesi, bir anda, yoğun duman ve hemen arkasından, şiddetli alev içinde kaybolmuştur.

Aya Fotini Kilisesi, infilâkla birlikte, aynı akıbeta uğruyor; alevler büyük bir hızla büyüyüp yükseliyor, boğucu ve kara bir duman, etrafı kaplıyor.

İtfaiye, hortum makaralarını açtığı, su verdiği anda, hortumların kesildiği için delik deşik olduğu, suyun yangına fişkırmadığı görülecek; bu hem itfaiyecileri, hem etraftaki halkı korkuya, hatta dehşete düşürecektir: Panik büyüyor.

Deniz kıyısında, az önceki sahnenin aksine, sakin bir atmosfer: Körfez'de deniz durgun, belirli aralıklarla demirlemiş müttelik donanmasının zırhlıları göze çarpıyor: Iron Duke, King George, Venezia, Vittorio Emmanuele, Edgar Quinet, Jean Bart; Kordon'da, âdeta, şehrin gündelik yaşantısı hüküm sürmektedir: Pınıtadan Konak'a, Konak'dan Punta'ya gidip gelen, atlı tramvayların, 'hususî' otomobillerin trafiği, sahilde piyasa yapan Hıristiyan ahâli.

Umûmi karargâhın kapısı önünde, askeri araçlar park etmiş: İngilizlere mahsus, iki de otomobil. Bunların arasında, Gâzi'ye İzmir halkının armağan ettiği kırmızı otomobil de var; çevrede, askerin sıkı güvenlik tedbirleri aldığı görülmelidir.

Punta (Alsancak) tarafından, bir askeri araba gelip, Ka-rargâh'ın önünde durur; içinden, Yaver Muzaffer Bey'le, Halide 'Onbaşı' inceklerdir: Biraz acele ediyor gibiler.

Halide Edip Hanım, *inerken-*, - "...peki, acele olan nedir?"

Muzaffer Bey: - "...Paşa, İngiltere ile aramızda hâl-i harb devam ediyor demişti ya... mesele oldu: İngiliz Amirali, yazılı metnini istemiş."

Halide Edip Hanım: - "...yâni onun tercümesini yapacağım..." *Birden kırınızı arabayı görüp, duraklar.* - "...bu da ne? Nereden çıktı bu otomobil?"

Muzaffer Bey, *gülerek*: - "...İzmir ahalisinin, Gâzi'ye ber-güzârı... minnettarlığının ifade tarzı... fena mı?.." *Başka ve suç ortağı bir sesle*: - "...tabii, o sahiplenmiyor... hemen demirbaşa kaydettirdi."

İzmir, Başkumandanlık Umûmi Karargâhı, yaveranın bulunduğu oda; gündüz.

Masadaki telefon ahizesi çalıyor: İzmir'de telefon şirketi olduğu için, telefon zamanın klasik masa telefonudur,

Seryaver Salih Bey'in eli girip ahizeyi kavrar, kulağına kaldırır. Gâzi'nin bulunduğu odanın kapısı, yarı açık; başka bir

masada, Cevat Abbas Bey, daktilo yazan, bir başçavuşun başına dikilmiş yazılanı kontrol ediyor; masalar, koltuklar hem zengin bir Rum yalısının 'alafranga' havasını yansıtır; hem de haritalar, dosyalar, orada burada göze çarpan, silahlar, harta fişeklikler, yaşanılmakta olan fevkalâde vaziyeti.

Yarı açık kapıdan açıkça anlaşılamayan -İngilizce/Türkçe-muhavereler gelmektedir; odadan, daktilonun tıkırtısı; açık pencerelerden, atlı tramvay geçişlerinin nal sesleri ve fren ısıkları; ayrıca, denizden martı çığlıkları...

Seryaver Salih Bey, *ahizeye*: - "...alo, evet... Karargâh-ı Umûmi... Meclis Seryaveri Salih, buyurun!.." *Dinliyor*: - "...nasıl nasıl, tam anlayamadım... lütfen tekrar eder misiniz?"

Kapıdan yaver Muzaffer Bey'le Halide 'Onbaşı' görünüyor; Cevat Abbas Bey, onları görünce, işi bırakır, gülümseyerek karşılar.

Halide Edip Hanım'la ayaküstü bir şeyler konuşuyorlar, daktiloda yazılmakta olan metnin söz konusu olduğu, jest ve mimiklerinden anlaşılıyor. Halide Edip Hanım, bu arada, onu eliyle selâmlayan Salih Bey'e gülümsemeyle baş selâmı verip, metnin başına gidecektir; Cevat Abbas Bey'le tercüme edilecek metni tetkike başlıyorlar.

Bunlar olurken, Salih Beyin telefon muhaveresi devam ediyor; Muzaffer Bey, ona doğru yaklaşıyor.

Salih Bey, *ahizeye*: - "...evet, anladım efendim... Paşa Hazretleri, şu anda meşguller... bilahare arz ederiz... Jeneralin adı ne buyurmuşunuz?.. Belle Öyle mi? Jeneral Pçlle..."

Telefonu kapatırken, sigara yakmaya davranıp, ona doğru yaklaşan Muzaffer Bey'e konuşacaktır.

Salih Bey, *Muzaffer Bey'e*: - "... İzmir'i kaybettiler, etekleri tuttu... İngiliz'i gidiyor, Fransız'ı geliyor... İtalyan'ı da cabası..."

Muzaffer Bey, *başıyla kapısı yarı açık odayı işaret ederek*:

- "...içerdekiler daha gitmedi mi, kumandanım?"

Tekrar telefon. Salih Bey sigara yakmakla meşgul, eliyle 'sen bak' anlamına bir işaret yaptığı için, ahizeyi Muzaffer Bey kulağına götürür:

Muzaffer .Bay: - "...buyurunuz, Başkumandanlık Karargâhı, beriçle^iz yaver Muzaffer..." *Biraz dinleyip sonra gülerek*: - K/fp.silenisiniz Ruşen Bey, nasılsınız?" *Dinleyip, arada ayrnr^llnr^r tekrarlıyor*: - "...evet!., evet!., evet!.. Tamam gelip safa gelmişler, bekliyoruz..."

'''Telefonu kapatır, hem Salih Bey'e hem odanın bütününe hitap ederek konuşur.

Muzaffer Bey: - "... Ruşen Eşref Bey, İstanbullu gazetecileri, bulmuş... Kramer Oteli'ndeymişler... getiriyor..."

Daktilonun başında, kendisi de bir sigara yakmakta olan Halide Edip Hanım, gözlerini tercüme edeceği metinden ayır-maksızın, dumanların tülü arasından Muzaffer Bey'e seslenecektir."

Halide Edip Hanım: - "... yangını unuttunuz, Muzaffer Bey... anlatsanıza..."

Cevat Abbas Bey, *meraklı ve endişeli*: - "...ne yangınıymış bu?"

İzmir, Frenk Mahallesi: Üçüncü Kordon çevresi; gündüz.

Yangın hızla büyümüş, büsbütün saldırgan hale gelmiştir: sahile doğru ilerliyor, 3. Kordon'u tehdit etmektedir.

Evleri ya da mağazaları kurtarabilmek için, Rumlar, çeşmeden yangına doğru su zinciri oluşturmuş: Dolu kovalar elden ele yangına gidiyor, boş kovalar, elden ele çeşmeye dönüyor; beyhude ve etkisiz bir çaba!

Çan çalarak, hışım gibi, iki yeni itfaiye arabası caddeden, yan bir sokağa sapıyor: Epeyce yanmış üç katlı bir bina, alev ve duman kusarak, o anda, yıkılacaktır; sıçrayan alevli tahta parçaları, mermi gibi vızıldayarak geçen, kızgın çiviler.

Pilisini pırtısını toplamış, sokağa dökülmüş, Hıristiyan -çoğu Rum- ahalinin, bir kısmı yanmakta olan mağaza ve evlerinin yakınında, bekliyor; bir kısmı sahile doğru karmakarışık akmaktadır. Tam bir ana baba giinü!

Ellerinde fotoğraf makineleri ve bloknotlarıyla, yarığın sahasında, facianın resimlerini çekmeye çalışan, izlenim toplayan

(Yangının ürkütücü çatırtısı, itfaiye arozözlerinin korkunç uğultusu, halk kargaşalığının rabarbası. Arada, yanan evlerdeki gizli mühimmatın, ya da garaj ve depolardaki benzinin iştili yüzünden işitilen, tehditkâr infilâklar. Ayrıca, yangın sahnelerine uygun, dramatik bir müzik eşliği düşünülebilir.)

İzmir: Başkumandanlık Umûni Karargâhı, nizamiye; gündüz.

Cümle kapısı önündeki askeri arabalar, Paşa'nın kırmızı otomobili duruyor; atlı tramvaylar aynı minval üzere gelip geçmektedir; yalnız caddedeki kalabalığın yoğunluğu artmış, mahiyeti değişmiştir: İşinde gücünde, sıradan Hıristiyan İzmirli bir kaybolmuş, sahilde ürkmüş bir Rum kalabalığı birikmeye başlamıştır.

Tramvayların kendine mahsus sesleri, kalabalığın gittikçe artan rabarbası, otomobilin gelişi, açılıp kapanan kapılar

Konak tarafından, bir otomobil gelip, kapının önünde duruyor. Kapılar açılınca, içinden Rûşen Eşref, Fâlih Rıfki, Yâkub Kadri ve Asım Us Beyler inceklerdir; İzmir'e yeni inmiş olmanın hayreti, Gâzi ile karşılaşacak olmanın heyecanı içindedirler. Ruşen Eşref Bey, onlara kapıya doğru yol gösterecektir.

Asım Us Bey. *arabadan indikten az sonra, havayı koklar gibi bir edayla:* - "...beyler, bu koku yangın kokusu... âşinâsı-yımdır, hemen tanırım... bir yerler yanıyor..."

Yâkub Kadri Bey, *eliyle kalabalığı gösterip:* - "...bu kalabalık da hayra alâmet değil..."

O sırada, alt kat pencerelerinden Mustafa Kemal'i görmüş olan Fâlih Rıfki Bey, büyülenmiş gibi olduğu yerde kalmıştır; heyecandan kısılmış bir sesle konuşur.

Fâlih Rıfki Bey, *heyecanlı ve alçak sesle:* - "...çocuklar, Gâzi Hazretleri..." *Daha mutlu bir sesle:* - "... şu İngiliz zabıtlarına bakar mısınız?"

Yüksek rütbeli iki İngiliz zabiti, Paşa'nın huzurundan ayrılmak üzeredir; ciddi ve saygılı bir şekilde, onu selamlayacaklardır. Fâlih Rıfki Bey'in sözlerinin devamı, bu görüntü üzerine düşecektir,

Fâlih Rıfki Bey: - "...karşısında, put gibi durmuşlar..." *Az susar.* - "...bir Türk için, bu sahneyi görmekten daha büyük... bir bahtiyarlık olabilir mi?"

İzmir, Başkumandanlık Umûni Karargâhı, Gâzi'nin kabul odası; gündüz.

Mustafa Kemal Paşa, kendisini İngiliz askeri usullerine uygun olarak selâmlayan İngiliz zabıtlarının selâmını alır, onların çekilmesini bekler; İngilizler, aynı usullerle odadan çekiliyor.

Gâzi Mustafa Kemal, yalnız kalınca, hareketlerindeki dikliği gevşetiyor, makam koltuğuna oturup, kahve fincanına davranıyor, fakat bitmiştir; bunun üzerine sigara yakmaya davranırken, kapıdan, Ruşen Eşrefin sesi duyulacaktır.

Ruşen Eşref Bey: - "...Paşa hazretleri, İstanbul'dan misafirlerimiz var..."

Gâzî'nin bu 'misafirleri' beklediği bellidir, yüzünde derhal geniş bir tebessüm belirir, elinde yanmamış sigara, ayağa kalkar.

Mustafa Kemal Paşa: - "...buyursunlar efendim... buyursunlar..."

Rûşen Bey, içeriye girmiş, sırayla girenleri, Paşa'ya takdim ediyor; onlar da, saygılı bir çekingenlikle giriyor, Paşa'nın uzattığı eli sıkıyorlar.

Rûşen Eşref Bey: - "...Akşanı'dan Yâkup Kadri Bey'ı tanıyorsunuz... İkdam'dan Fâlih Rıfka Bey... Vakit'ten Asım Us Bey..."

Mustafa Kemal Paşa, *mutla görünür*. - "...buyurun beyler, oturun... İzmir'e safa geldiniz... haberler sizde: İstanbul ne haldedir?., bizim muzaffer olduğumuza hâlâ inanmıyorlar mı?"

Gâzi o esnada içeriye giren Muzaffer Bey'e dönerek, aynı güleç çehreyle sesleniyor: - "...çucuk, bak beri... beylere kahve söyleyin..."

Muzaffer Bey, emri alır, fakat aynı ciddiyetle ilâve eder.

Muzaffer Bey: - "...baş üstüne kumandanım!.." *Az susar*-. - "Vali Abdülhâlik Bey, haber verdi... . Frenk Mahallesi yanı-y otmuş..."

İzmir, Frenk Mahallesi ve Körfez: Kadifekale'den görünüş; akşamüstü.

(Yangın sahnelerinin görüldüğü dramatik bir müzik, Ege Yunan folklorundan esinlenebilir, geride yürüyor.)

Güneş guruba yaklaşıyor, deniz, Körfez'deki itilâf donanmasına ait kruvazör, muhrip ve firkateynler, akşam renkleriyle kızıla dönmüştür; uzaktan, gemilerin etrafında, mahiyeti tam anlaşılamayan bir hareket, belli belirsiz fark ediliyor.

Şehrin, Basmane kesiminden I. Kordon'a uzanan Frenk Mahallesi, hemen tamimiyle kaim bir duman ve alev yoğunluğu içinde kaybolmuştur: Yangının, neredeyse II. Kordon'u aştığı gözlenebiliyor.

İzmir, Kordonboyu ve Körfez; akşamüstü.

(Uğultu halinde, kalabalığın rabarbası, arada çığlıklar ve Rumca küfürler, hatta silah sesleri; geride, aynı dramatik müzik.)

Yangın dehşetinden ciddi bir paniğe kapılmış, şehrin Rum kalabalığı, taşıyabileceği ne varsa bavul, sepet, hurç vs. yüklenmiş; Kordonboyu'na sel gibi akmaktadır.

Denize dikey bütün cadde ve sokaklar, yangın dumanı ve kül anaforlarıyla kararmış bu kalabalığı sahile kusuyor.

Punta'dan Pasaport'a, hatta daha ötelere, kaosun başka bir vechesi yaşanıyor: Yangından kaçanlar, sahile yanaşmış Rum sandalcılarla tartışıyorlar; ödeyebilenler, eşyalarıyla san-

dallara doluşup, Körfez’de demirlemiş kıpkızıl gemi hayaletlerine, çalakürek uzaklaşıyor; ödeyemeyenler, zorla binmeye kalkıştıkları için, sandalcılarla aralarında ağız dalaşından, dövüşmeye varan kavgalar göze çarpıyor.

Bir değil, beş değil, on değil; onlarca sandal, ağır ağır, kruvazörlerin çevresine doluşmaktadır, müz’ iç sinekler gibi.

(Kamera, harp gemilerine ve çevresindeki sandallara yaklaşacaktır.)

İzmir Körfezi, aralıklı demirlemiş itilâf donanması zırhlıları; akşamüstü.

(Sandalların kürek sesleri, kalabalığın çaresiz rabarbası, zırhlılardan mürettabm bağırıp çağırması, suya düşenlerin çıkardığı sesler... Geride, aynı dramatik müzik uzayıp gidiyor.)

Harp gemilerinin çevresi, yangın kaçakları için, başka bir drama sahne olmaktadır; sahneler, çoğaltılabilir: İngiliz Iron Duke zırhlısı, iskele ve sancağından etrafına üşüşmüş, sandallara ve içindekilere alâka göstermiyor; indirilmiş iskeleler alınıyor, sandallardan bağırarak, ağlayan, küfreden Kumlar, çaresizlikle, geminin demir zincirinden, bordasından küpeşteye ulaşmaya çabaları.

Bir başka zırhlı, King George zırhlısında daha zalim bir gösteri tespit ediliyor: İskeleler alınmadan, merdivenlere sarılmış Rumlar, bahriye silahendazları tarafından, süngü takılmış tüfeklerle itilerek, gemiden uzaklaştırılmakta, bazıları denize, bazıları sandalların üzerine düşmektedirler. Bu arada, bir sandal devrilir, içindekiler Körfez’in eflâtuna dönmüş akşam sularına dağılırlar, çaresiz çırpınanlar.

İzmir, Başkumandanlık Umûmi Karargâhı, yaverlerin odası; akşamüstü.

(Telefonun zili, dışarıdaki kalabalığın içeriye yansıyan ra-barbası, ayak sesleri, elektrik düşmesi: geride müzik sürüyor.) >04

Masanın üstündeki telefon çalıyor, önde telefon, arkada jest ve mimiklerle aralarında hararetli hararetli konuşan grup, Salih Bey, Cevat Abbas Bey, Halide ‘Onbaşı’ öteki masanın yakınındadırlar. Muzaffer Bey, gruptan kopmuştur, telefona geliyor.

Muzaffer Bey, ahizeyi kulağına kaldırır: - ...efendim buyurun... Umûmi Karargâh, Yaver Muzaffer...”
Dinledikçe, dinlediğine daha ilgili görünüyor, gülümseyerek: - “...ah, siz miydiniz?... nasıl efendim, Paşa Hazretleri’ne mi?...”
Susup bir süre dinler: - karargâhı terk etmeyi düşünmüyor Ham’fe11-di...”
Az susar: - “...mamafih, teklifinizi bir zaman-ı münâsipte arz ederim efendim...”

Muzaffer Bey telefonu kapatır, gözleri bir an pencerelerden göze çarpan muazzam kalabalığa ve gurubun eflâtun ve mor alacasında gittikçe silinen, birbiriyle ışıkla işaretleşen gemilere bakar.

Sular karardıkça dramın yoğunluğu artmaktadır; bir anda, kruvazörlerden önce birinin, sonra bir başkasının projektörü yanar, ışıktan huzmeleri, büyüdü birer el gibi, sandalları ve kıyıyı taramaya başlar.

Oda da, kararmaya başlamıştır; o az önce ayrıldığı gurubun yanına dönerken, Ali Çavuş, kapıdan uzanıp odanın elektriklerini yakıyor: Birden aydınlık.

Seryaver Salih Bey, *endişelidir, daha çok Halide Edip Hanım'a konuşur gibidir*: - "...bina mahfuz değil, tehdit altındadır: Alevler I. Kordon'u yalıyor, Aya Yukla tutuşmuş, ortalıkta duman kokusu.."

Salih Bey, Muzaffer Bey'in gülümseyerek yaklaştığını görünce, ona dönerek soracaktır: - "...mühim bir şey mi, Muzaffer?"

Muzaffer Bey: - "...bir manâda, mühim.. Muammer Bey'in kerimesi... Paşa'ya davetini tekrarladı... Yangını görmüş de!"

Halide Edip Hanım, *alâkadar*. - "...Paşa bu hanımdan bahsetti..." *Gülerek*: - "...resmini madalyonunda saklıyor-muş..." *Biraz dalar*: - "...hoşuna gitmiş gibiydi..."

Cevat Abbas Bey: - "...teklif mantıkî, mesele Gâzi'yi ikna edebilmekte... Gazeracı beylerle, sohbeta daldı..." *Az susar, rica tonunda*: - "...ham'fendi, biz hepimiz, boyumuzun ölçüsünü aldık... bir de siz tecrübe etseydiniz..."

Başkumandanlık Umumî Karargâhı, Gâzi'nin kabul odası; akşam.

Mustafa Kemal Paşa, yalının penceresi Önündedir; camlardan dışarıya bakıyor. İtilâf donanması kruvazörlerinin karanlığı tarayan projektörleri, tam o esnada, pencereyi yalar, Gâzi'nin yüzü de bu yoğun ışıkla bir an yaldızlanır.

Mustafa Kemal Paşa, *eliyle göstererek*: - "... efendiler... İngiltere ile hâl-i harp de olmasaydık... söyler misiniz, bu donanma bu körfezde bulunabilir miydi? İngiltere ile yüz kere, bin kere hâl-i harpteyiz..."

Gâzi, pencereden karanlıkta projektörlerini bazen denizdeki sandallar ve mülteciler, bazen Kordonboyu üzerinde dolaştıran İtilâf donanmasını, iki parmağı arasında sigarasını tuttuğu sağ eliyle gösteriyor; sol eli, adeti üzere, pantolonunun cebindedir; dönüp masanın başına yürürken, aynı ciddi sesle konuşmasını sürdürecektir: - "...İngiltere'nin teşvik, tahrik, hatta takviyesi olmasaydı... Yunanistan, İzmir'i işgale tevessül edebilir miydi?., etendiler, şark-ı kâripde Londra'dan habersiz, bir sinek dahi uçamaz..."

(Kamera Paşayı izlediği için, masasının karşısında, ayağa kalkmış bulunan İstanbullu gazeteciler, ellerinde bloknotları, kalemleri ile kadra girmiştir; Yakup Kadri Bey, bir sual soracak olur.)

Yâktıp Kadri Bey: - "...binaenaleyh, Ankara'nın nokta-i nazarı bu merkezdedir, diyebilir miyiz Paşam?"

Mustafa Kemal Paşa, *sigarasının dumanlan arasından*: - "...ona ne şüphe!"

Birden sigarayı tutan sağ elini tekrar projektörün yeniden yaladığı pencereye ızzatıp, sesinde gizli bir hiddetle ilâve edi-

yor: - "...hakikat-ı halde... İzmir'in istirdadını müteakip... bu donanma Körfez'den defolup gitmeliydi."

Paşa son sözlerini öyle bir tonda söylemiştir ki, ani bir sessizlik oluşur; Gazi, küçülmüş sigarasını masadaki kül tablasına bastırıp söndürüyor.

Projektörler, camları yaladıkça, oda bir an ışığa boğulmakta, sonra kararmaktadır.

Gazeteciler, bir an birbirine bakıyorlar; Paşa tekrar onlara dönüyor, yüzü mütebessim, bir adım atarak, bu defa çok yumuşak, âdeta müşfik bir sesle konuşuyor: - "...kalktınız be çocuklar... ne güzel konuşurduk şurda!"

Fâiih Rıfkı Bey: - "...yangın hesapta yoktu Paşam... Kra-merpalas da harikzededir... Karşiyaka'ya intikâlimiz mevzubahis... o sebepten..."

Mustafa Kemal Paşa, *iözihm keserek Talih Kıfkrya*: - "...Je-ırreral Papulas... Aya Fotini Kilisesi'nde, bilir misin ne demiştir?" *Generalin sözünü tekrarlıyor*: - "Anadolu'yu terk mecburiyetinde kalırsak, geride bir yangın enkazı bırakacağız!"

Mustafa Kemal Paşa, *göğüs geçirerek, kendi kendine mırıldanır gibi*: - "...bunların gücü... ancak buna yeter!"

İzmir, Körfez, Frenk Mahallesi, Kordon Sahili: Kadifeka-Ic'den görünüş; gece.

Körfez'in üzerinde, donanmaya ait gemiler, bir yandan aralarında işaret ışıklarıyla haberleşirken, bir yandan da projektörleri büyüdüğü ışıkta duyargalar gibi, zaman zaman sandalları ve mültecileri, zaman zaman Kordon'u yoklamaktadır.

Yangın devasa bir genişlik kazanmış görünüyor; yalazı kıpkızıl gökyüzüne yansımış, etrafta belirgin bir kızılık. Ateş, artık I. Kordon'a varmış, sahile dayanmıştır.

İzmir, yanmakta olan I. Kordon; gece.

I. Kordon boyunca, ateş almış bazı önemli binalar, alev, duman, yangın kızılığı; kalabalığın telâş ve paniği, zincirleme planlar halinde birbirini izliyor.

İzmir Tiyatrosu, dört tarafından birden tutuşmuştur; boğum boğum duman kusuyor, bina, iskeletinden ibaret kalmış.

Alevler Fransız Konsoloshanesine de saldırıyor; Konsoloshane önünde, büyük bir telâş ve heyecan; kapının önünde iki kamyon, bazı evrak ve eşya kurtarılmaya çalışılıyor; bu arada, yangını fotoğraf makineleriyle görüntülemeye çalışan iki gazeteci: Marie-Laure Oiselet ve Jirımy Fovvler.

Kramerpalas Oteli, camları kırılmış, çatısı tutuşmuş, pencerelerinden alevden ejderha dilleri uzanıyor; kapısı önünde ve çevresinde, şaşkın, korkmuş ve bağırp çağırın bir kalabalık.

İtalyan Konsoloshanesini de, alevler arkasından kuşatmış görünmektedir; İtalyan Mektebinin damına tırmanmış İtalyan bahriyelileri, İtalyan zırhlısı Vittorio Emmanuele'ye ışıkla işaret veriyorlar: Yangının gelişmesi bildiriliyor.

Başkumandanlık Umûmi Karargâhı olarak kullanılan bina da tutuşmuştur, cümle kapısı önünde, iki askeri kamyon birkaç araba duruyor; Türk neferleri, binayı kordona almış, içerden zabıt ve çavuşlar, kamyonlara evrak ve bazı önemli malzemeyi taşımaktadır.

Gaziye İzmirliilerin armağan etmiş olduğu kırmızı otomobilin park ettiği yer boşalmıştır.

(Zincirlenen yangın planlan boyunca, rıhtımdaki can pazarının rabarbası eksilmeyecek, çığlıklar, küfürler, itfaiye uğultuları arasından, yangınla ilgili müzik sürecektir.)

İzmir, Kordon'dan Pasaport istikametinde Konak'a doğru giden cadde; gece.

Rıhtıma yığılmış, sandalcılarla kavga gürültü anlaşılmaya çalışan yangın kaçağı Rumlar; bu kalabalığı, önünde sürekli koma çalarak yarmaya çalışan, içi silahlı piyade ile dolu bir askeri kamyon, onun ardından Gazinin kırmızı otomobili, onun arkasında daha birkaç askeri araba Göztepe istikametinde ilerlemeye çalışıyor; kalabalık sık, sinirli ve vahşi, arabaların ilerleyişi yavaştır.

(Kamyonun kornası, kalabalığın hezeyan halindeki rabar-bası, geride hep aynı müzik.)

Gâzi'nin arabasını önünden gerileyerek izleyen kamera, kamyonun yarıp açtığı, arabalar geçtikten sonra tekrar kapanan kalabalığın, dalgalanışını saptar.

Yerli Rumlardan, yaşlıca biri, birden arabasındaki Mustafa Kemal Paşa'yı tanır, eliyle göstererek, ilk o bağıırır. Ona uyup, arabaya dehşetle bakan, kadınlı erkekli öteki Rumlar, elleriyle Paşa'yı gösterip, korkuyla geri çekiliyor, bağıırıyorlar.

Kalabalığın sesleri: - "...Odur vrc, Kemal'dir bu!" - "... asto diavolo!" - "... Kemal'dir, Kental!.."

Rıhtımdaki kalabalığı yarıp ilerlemekte olan askeri kamyon ve ardındaki araba konvoyu: İnsan yığını, açılıp kapanarak, konvoya yol vermekte, arabalar da, askeri kamyonun kılavuzluğunda, Konak-Ciöztepe istikametine uzaklaşmaktadır.

(Yangın sahnelerine ait müzik buradan itibaren hafifleyerek kesilecektir.)

İzmir, Göztepe'deki köşk; gece.

Muammer Bey'in Göztepe'deki, çifte merdivenli, veranda-lı, büyük çiçek bahçesi içindeki köşkü; yangın karanlığının içinde, ışıklı pencereleriyle bir huzur yuvası halinde tebessüm ediyor.

O tarihte Göztepe ağaçlık, konakların seyrek bulunduğu bir semt; gece böceklerinin cızırtısı işitiliyor.

Köşkün bahçesi, bakımlı bir bahçedir; o yöre bahçelerinin hemen bütün çiçekleri var; güller, karanfiller, aslanağızları, küpe çiçekleri, hercai menekşeler, mor sarmaşıklar, v.s.

Köşkün verandası, daha önce orada misafirlerin ağırlandığını gösterir: Hasır koltukları, evin uşağı tarafından yerli yerine konulmakta; kül tablaları, içki bardakları kaldırılmaktadır.

Köşkün balkonlu salonu, çarpıcı ve çoğu ecnebi işi mobilyalarıyla tipik bir 'alafranga' konak

salonudur: Mustafa Kemal Paşa ile Lâtife, salonda yalnızdılar, yalnız ve ayakta, ağır ağır balkona doğru yürüyorlar. Gizi, konağa gelirken sivil giyinmiş, o sivil şıklık içindedir; Lâtife, Avrupalı bir genç kız şıklığı taşıyor, sâde fakat etkileyici.

Gâzi, konağın ihtişamından etkilenmiş görünür, salonu gözden geçirirken fikrini söylüyor: - “...eviniz Lâtife Hanım, ev değil bir malikâne (gülümser) ömrümüz karargâhlarda geçtiğinden...” *Susar, cümlesini tamamlamaz.*

Lâtife: - “...hiçbir ev, size lâyük olamaz Paşa Hazretleri!” *Mahzun bir muziplikle:* - “...mamafih, davetime icabetinizi, yangın felâketine medyunum galiba...”

Arkasından, önüne geldikleri balkon kapısını işaret ederek, ekleyecektir: - “...balkona buyurmaz mısınız? Yangını görebiliriz...”

İzmir, Göztepe’deki köşkün balkonu; gece.

Açık balkon, Paşa ile Lâtife, balkona çıkıyorlar; Lâtife çıkar çıkmaz, eliyle yangın ufkunu işaret ederek, sözünü vurguluyor.

(Balkon sahnesinin başlangıcında, yalnızca gecenin içinde daha belirginleşen gece böceklerinin cızırtısı, sonra sahne duygusallaştıkça, Lâtife teması olacak müzik kendini hissettiriyor; bu, hırçın bir duygusallıkla, çocukça bir neşeyi mez-ceden, karmaşık fakat etkileyici bir melodi olarak tasarlanmalıdır.)

Lâtife: - “...bakar mısınız lütfen... kızılığın semayı kaplamış...”

İkisinin amorsundan, balkon, sarmaşıklar, geride yangının yalazıyla kızıla çevirdiği gökyüzü. Mustafa Kemal, kısa bir süre kızılığın seyrettikten sonra, profilini kameraya vererek, genç kıza dönüyor.

3 lü

Mustafa Kemal Paşa, *mahzun:* - “...hakikatte korktuğum, başıma geldi: İzmir’i istirdat ederken, ızzar etmekten korkuyordum...”

Larife, Paşa’nın sözlerine bir şey söylemez; yangının kızılığına dalmış görünmektedir; Paşa, ona dikkatle bakıp, ilâve edecektir.

Mustafa Kemal Paşa: - “... yangın sahasında, sakın ailenize ait emlâk olmasın?”

Latife cevap vermek için profilini kameraya vererek Gaziye döner, kırık bir sesle konuşur.

Lâtife, *kırık:* - “...emlâkimizin kısm-ı âzami, oralarda yanıyor efendim...”

Mustafa Kemal Paşa ile Lâtife, daha yakında: Paşa, üzgün fakat meraklı, Lâtife’ye eğilir.

Mustafa Kemal Paşa, *meraklı ve üzgün:* - “...ziyadesiyle müteessirim, fakat...” *Duraklar, başka bir sesle:* - “...fakat siz ağılıyorsunuz...”

Lâtife, kirpiklerindeki gözyaşı damlasını, parmağının ucuyla alırken, gülümseyecektir.

Lâtife: - "...evet, lâkin gözyaşlarını yananın, yakılanın hicranından mütevellit değildir; meserretimden ağlıyorum: Yanan, varsın yatısın, sizin mevcudiyetiniz bizi saadete gark etmeye kâfidir..”

Mustafa Kemal Paşa, sağ elini uzatır, küçük parmağıyla, genç kızın öteki kirpiğindeki gözyaşı damlasını alır, ona bir çocuğa hitap ediyormuş gibi, müşfik ve anlayışlı hitap eder.

Mustafa Kemal Paşa: - "...beri bak, çocuk... ağlamaya hiç gelemem, yüreğim yufkadır... bilesin..”

Lâtife, ağlayabildiği kolaylıkla içten gelen bir gülmeye geçebiliyor; afacan kız çocuğu gülüşüyle, kirpiklerinde gözyaşları, -belki hafif bir de reverans yaparak • cevap verecektir.

Lâtife, *mübalağalı, yapmacık hır resmiyetle*: - "...ben de size tebşir ediyorum.. İzmir’in istirdadı şerefine, bir resmi kabul tertipleddim.. şerci misafiri zât-ı âliniz olacaksınız.”

(Lâtife reveransına başlarken, gerideki müzik zengin bir kabul resmi müziğine dönüşecektir: Bir sonraki davet sahnesinin müziği.)

İzmir, Göztepe’deki köşkün bahçe kapısı; gece.

Kamera, o sırada kapıya doğru gelmekte olan bir faytonu takip ederek, kapının önüne gelir; orada, biri kadın üç kişilik bir davetli grubu içeri girmektedir; kapıda, genç yaver Rusûbi Bey, bir de konağın vekilharcı davetlileri karşılıyorlar.

Fayton durunca, içinden Le Temps muhabiri Marie-Lau-re Oiselct ile Nevv-York Times muhabiri Jimmy Fowler iniyorlar: ikisi de, böyle bir resmîkabule uygun giyinmiştir, özellikle Marie-Laure bayağı şıktır...

Jimmy Fovvler, piposunu ağzından eline alıp, Yaver Re-suhi Bey’e hafif bir baş selâmı ve kötü bir Türkçeyle kendilerini tanıtıyor.

[jmrny Fovvler, *Maric-Laure’u işaret ederek*: - "... Matmazel Oiselet, Le Temps gazetesinden..”
Kendini işaret ederek: - "...Jimmy Fovvler, NevvYork Times..”

Rusûhi Bey, *mütebessim, buyur ediyor*: - "...safa geldiniz, efendim... Reuter Ajansı’ndan Edvvinn Jay ile Daily Mail’den Word Prays, size takaddüm ettiler...”

Edvvinn Jay adım işitince, iki gazeteci, hayret ve biraz da öfkeyle birbirine bakışıyorlar; ikisi aynı anda, aynı şeyi söylüyor: - "...Edd. Jay mi?., ah, olamaz!., vay alçak vay!

İzmir, Göztepe’deki köşk, büyük kabul salonu; gece.

Salon, hol ve verandadaki davetli kalabalığının, yumuşak ve kibar rabarbası; ceviz mobilyalı şâhâne gramofondan yayılan müzik: Mistinguette in, Josephine Baker in şarkıları; Viyana Valsları, vs.

Kadın, irice yapılı, sarışın ve aydınlık yüzlü, bütün dişleriyle bembeyaz gülen, Miss Claire Sheridan

(heykeltıraş); erkek ise, Daily Mail Muhabiri Ward Prays: spor giyimli, tek-gözlük taşıyan esmer bir İngiliz.

Word Prays, *müstehzi*: - "...bizim konsolos, Kemal'den ne istemiş, duydunuz mu?" *Taklit ederek*; - "... İzmir'deki Rum Ermeni ve İtildi devletleri tebaasının, emniyette olduklarına dair, teminat!"

Edwinn Jay: - "...ayıplayamam: muhatabını tanımıyor?" Miss Sheridan, *meraklı*-. - "...aldığı cevap n'olmuş, peki?" Edwinn Jay : - "...bilmiyorum, Miss Sheridan... ama küstahça olduğundan eminim..."

Onlar konuştukları sırada, Türk gazetecileri grubu, arkadan onlara doğru gelmektedir; Fâlih Rıfka Bey, gülerek lâfa karışır:

Fâlih Rıfka Bey: - "...telâkkiye göre değişir, azizim Jay! Bizce cevap dürüsttür, çok da yerindedir." *Diğerlerine dönerek*: - "...Gazi, İzmir'de herkesin, Meclis'in teminatı altında olduğunu söyledi..."

Yakup Kadri Bey, *Edunn Jay'e*: - "...küstahça olan, Misler, Konsolos'un buna verdiği cevaptır.."

Miss Sheridan, *içkisini dudağından çekerken*: - "...ay, meraktan öleceğim... bilmece gibi konuşmasanıza..."

Asım üs Bey, *Miss Sberidan'a izahat veriyor*: - "...Konsolos Bey, donanmanın toplarını gösterip, 'Bu teminatı temin edecek gücümüz var,' demiş..."

Ward Prays, *mononklunu eline alıp, sözü tamamlıyor*: -"...aldığı cevap, bence, hak edilmiş bir cevaptır..."

Fâlih Rıfka Bey: - "...bence de..." Miss *Sberidan'a*: - "...diyor ki, 'Bir müstemlekenizde değil, vatanımızda bulunuyorsunuz; ben, donanmanızın çekip gitmesini intizar etmekteyim!'"

Miss Sheridan, *hayran*: - "...şimdi anladım.. ve donanma çekip gidiyor..."

Türk gazeteciler, kadının hayretle karışık hayranlığına gülüyorlar. O sırada, Miss Sheridan'ın gözleri kapıdan girmekte olan birine takılmıştır; ciddi bir hayret ve merakla, Türk gazetecilerine eğilerek soruyor: - "...who is she, please?"

Herkes, Miss Sheridan'm baktığı tarafa dönüyor.

İçeriye, ayağında pırıl pırıl çizmeleri, üzerinde nefer kılığı, başında astragan kalpağı, kolunda onbaşı rütbesiyle, Halide Edip I Ianını girmektedir.

Göztepe'deki köşkün kabul salonu; gece.

(*Aynı kibar rabarba, aynı müziğin çeşitlemeleri devam ediyor.*)

Misafirlerin arasında, ellerindeki tepsilerle içki servisi yapan, siyah elbiseli, beyaz eldivenli garsonlar; İzmir'in bazı tanınmış Türk aileleri, yabancı ve yerli gazeteciler, epeyce kalpaklı asker ve sivil: Ankara takımı.

Kamera, o kalabalığın arasında, kapıdan girmiş olan Halide Onbaşıyı bulup, (uzaktan) yürüyüşünü izler; sağdan soldan saygıyla eğilenler, selâm verenler vs.

Halide Onbaşı, İsmet ve bevzi Paşaların bulunduğu tarafa yürür. İsmet Paşa, onu görünce, gülümser, elini uzatır, el sıkışırlar. Aralarında üçlü bir konuşma başladığı görülür.

Bu defa, beraber olduğu gazetecilerden kopan, rahat ve geniş gülüşüyle, Halide Onbaşıya doğru gelen, Miss Sberı-dan'ı izleyen kamera, (uzaktan) iki kadının el kol işaretleriyle konuşmalarını saptar; Halide Hanımı, Miss Sheridan ı göstererek, ismet ve Fevzi Paşalara bir şeyler söylüyor.

Birden, salonda hafif başlayıp şiddetlenen bir alkış yükselecektir.

Herkes gibi, İsmet ve Fevzi Paşa'mn bulunduğu grup da, gözlerim merdivene çeviriyor.

Merdivenin üst basamağında, Mustafa Kemal Paşa müte-bessim görünmüştür. Beyaz bir karkas gömleği giymiş, beli kemerli siyah kadife pantolon, ayağında siyah rugandan botlar. Hemen arkasından, yaverleri Salih ve Muzaffer Beyler geliyor.

Gazi merdivenleri mahcup, neredeyse utangaç bir ifadeyle iniyor, başıyla kalabalığı selâmlayarak, paşaların grubuna doğru yürür; bu esnada merdivenin başında, Lâtife Hanım belirmiştir.

Lâtife Hanım, tam bir Fransız şıklığı içindedir: Başına siyah bir tül sarmıştır, yakası volanlı dantel manşetli ipek bluz; uzun siyah, arkası godeli ipek bir eteklik ve yüksek topuklu beyaz iskarpinler. O da gülümseyerek ağır ağır iniyor, ne var ki salonda dikkatin dağılmış olduğunu fark etmesi, tebessümünün silinmesine yol açacaktır.

İzmir, Göztepe'deki köşk, kabul salonu; gece.

Gazi, Paşaların arasındadır: Esprili bir ortamı oluşmuş, Miss Sheridan ona gizleyemediği bir hayranlıkla bakıyor; Paşa, daha önce konuştuğu anlaşılan Fevzi Paşa'dan Halide Hanım'a dönerek, ecnebi kadını gösterip soracaktır: - "...bu şâhâne hanımı kim?"

Halide Edip Hanım: - "...Miss Sheridan, heykeltraş imiş! Mister ChurchiIPin yeğeni olurmuş!"

İsmet Paşa: - "...Moskova'dan geliyor... Lenin'in büstünü yapmış..."

Fevzi Paşa, *bıyıklarının altından gülerek, Gâzi'ye takılıyor.* - "...anlaşılan, sıra zât-ı âlinizde..."

Fevzi Paşa'nın son kelimesi, Gâzi'nin ardından gruba yaklaşmış olan Lâtife'nin görüntüsü üzerine düşüyor: Lâtife, arada kaybolmuşluk hissinden tedirgin, yüzünden bir kıskançlık gölgesi geçer; yürüyüp, Gâzi'ye konuşur: "...emrederseniz, soframız hazır Paşa 1 lazretleri."

Mustafa Kemal Paşa, memnun ve mütebessim, dönerek Lâtife'yi Halide Edip Hanım'a tanıtıyor.

Mustafa Kemal Paşa, *Lâtife'ye-* - "...öyle mi? Âlâ!" *Halide Hanım'a:* - "...Halide Onbaşı, Lâtife Muammer Hanım, ev sahibemiz!"

Halide Edip Hanım, *gülümser*. - “...müşerref oldum, efendim!”

Mustafa Kemal Paşa, *Lâtife'ye dönerek*-. - “...bu da bizim, Halide Onbaşımız... ordularımızın uğuru...”

Gazi daha sonra, Lâtife Hanım'ın boynundaki madalyonu tutup, Halide Edip Hanım'a gösterecektir.

Mustafa Kemal Paşa: - “... bu madalyonda benim fotoğrafım mahfuz...” *Gülerek*-. - “...yoksa söylemiş miydiniz?”

Lâtife Hanım'ın yüzünden, bu sırada, belli belirsiz bir hoşnutsuzluk ifadesi geçiyor. Halide Edip Hanım, yürümeye başlayan Gâzi'ye ayak uydururken, Lâtife'yi dikkatle süzerek madalyon olayını değerlendirecektir.

Halide Edip Hanım: - “...ne zarif bir jest!”

Gazi başta olmak üzere, grup yemek salonuna doğruluyor; onları gören öteki davetliler de, birer ikişer, bazıları grup halinde aynı istikamete yöneliyorlar.

İzmir, Göztepe'deki köşk, yemek salonu: iç içe iki salon; gece.

Kristal avizelerin altında, biri önde, öbürü arkada, iki muhteşem masa hazırlanmıştır. Siyah giyimli, beyaz eldivenli garsonlar servis yapıyor. Masa örtüleri, beyaz ve işlemeli, kolalanmış. Şamdanlar gümüş, çatal bıçak takımları gümüş, sürahi ve bardaklar kristal, tabaklar Sevres porseleni: her şey göz kamaştırıyor.

Öndeki masanın başına Mustafa Kemal Paşa oturmuştur, sağma Lâtife'yi almış; tam karşısında, Halide Edip Hanım oturuyor, onun sağında Fevzi, solunda İsmet Paşa bulunuyor; Fevzi Paşa'dan itibaren Ruşen Eşref ve diğerleri, İsmet Paşa'dan itibaren Fâlih Rıfkı ve diğer misafirler.

Ecnebi gazeteciler, bu meyanda Miss Sheridan, Marie-Lau-re Oiselet, Edvinn Jay, Jimmy Fowler, Ward Prays ve başkaları, Öteki masaya oturtulmuşlar; gülüşâhenk, yenilip içiliyor.

Gazi sofraya oturmuştur ama aderi üzere, beyaz peynir, kavun ve leblebi ile rakısını içmektedir; bir ara kadehini ona doğru kaldırarak Halide Edip Hanım'a hitap ediyor: - “...hanımefendi... malûm-u âliniz bu ziyafet, İzmir'in istirdadı şerefine veriliyor... acaba lütfeder, siz de bir kadeh içer miydiniz?”

Halide Edip Hanım, *gülerek*: - “...maalmemnuniye, Paşam... şu var ki, rakı mutadım değildir... şampanya mümkün ise...”

Mustafa Kemal Paşa, *sözünü keserek*: - “... ne demek?!” *Lâtife'ye dönüyor*. - “...derhal!”

Lâtife'nin garsona bir bakışı, buz kovaşında hazır bekletilen şişeyle, Halide Edip Hanım'a ve Lâtife'ye, servis yapılmasına yo! açacaktır. Bu işler olurken, Gazi konuşmasını sürdürür.

Mustafa Kemal Paşa, *Halide Edip Hanım'ta masadakilere başıyla gösterip*-, - “...hanımefendiyle,

eski âşinâ sayılırız, bununla beraber, bilesiniz ki... huzurunda, ilk defa rakı içmekteyim...” *Kadehini tekrar kaldırıyor.* - ...İzmir’in istirdadı şerefine!”

Masada bütün kadehler ayın anda kalkıyor.

İzmir, Göztepe’deki köşk, yemek sonrası, kabul salonu;

gece.

Gümüş tepsilerdeki sırlı fincanlarda köpüklü kahveler; garsonların, yemek sonrası kahve servisine geçtiği görülür. Misafirler, kimisi oturma gruplarına oturmuş. Kimisi ayakta laflıyor; garsonlar onlara dağılacaklardır.

Bu arada gramofon yeniden devreye giriyor: Hafif müzik plakları çalmıyor, daha ziyade yaylı çalgılar.

Gazi, bir köşede, az önceki grupla oturmuş, içkisine devam ediyor: Sehpanın üzerinde, beyaz peynir, kavun ve leblebi tabağı, rakı sürahisi ve kadehi. Koltuklarda, Fevzi ve

İstnet paşa, Lâtife Hanım, Halide ‘Onbaşı’. Halide Hanım sigarasının, dumanları arasında kaybolmuş gibidir. Garsonun servis yaptığı o sıra, aralarındaki muhabbet sürmektedir.

Mustafa Kemal Paşa, *Halide Edip ilanım'a*: - “...hanımefendi, Hoca Paşamızı sizi terfi ettirmedi mi?.. Rütbeniz, neden hâla onbaşı?”

Halide Edip Hanım: - “...doğrudur, kumandanım...” *Kahvesini alıyor*: - “...bir yemek esnasında, lütfedip, ‘Seni başçavuş yaptım!’ buyurdular...”

Fevzi Paşa, *kahvesine uzanırken, babacan tebessümüyle, Mustafa Kemal Paşa'ya*: - “...cevap olarak dedi ki, ‘Halk bana onbaşılığı yakıştırıyor, bırakın onbaşı kalayım’...”

Muhavereyi hafif donuk bir gülümseme, biraz kıskanç bir alâkayla izleyen Lâtife derhal ayağa kalkıp, araya girecektir.

Lâtife, *Halide Edip’in yanına gelip*: - “...iz.ninizle ceketinizi alabilir miyim?” *Gülerek*: - “...Paşa’nın emrini yerine getirelim...”

Halide Edip, *şaşırmıştır*: - “...zahmet olacak?..”

Gönülsüz de olsa, ceketini çıkarıyor; onlar bu işle uğraşırken kamera, kayarak aralarında fısıldaşan İsmet Paşa ile Fevzi Paşa’yı yakalayacaktır. İsmet Paşa, kahvesini içmekte olan Fevzi Paşa’ya yaklaşmış, imalı bir tebessüm ve alçak sesle soruyor: - “...ne buyuruyorsunuz? ...dediğim yanlış mıdır?”

Fevzi Paşa, *aynı babacan tebessüm*: - “...ne diyebilirim: mükemmel... yâni, maksad-ı mahsûsla soruyorsan?”

İsmet Paşa, *daha geniş bir tebessümle*: - “...maksad-ı malûmla sormuştum, Floca Paşam... bu küçük hanım dört ecnebi dil konuşuyor...”

Fevzi Paşa, *Mustafa Kemal Paşa'ya doğru bakarak*: - “...o lîâiz-i ehemmiyet değil... Küçük hanım, Gâzi'vc gönül vermiş, bu aşikâr... Paşa'ya gelince... eh, zamanıdır.”

Geride, davetli gazetecilerin bulunduğu oturma grubu görülmektedir; paşalar arasındaki konuşmanın nihayetine doğru, kamera onlardan kayıp gazetecilerin masasını netleştirir o tarafa yaklaşır.

İzmir, Göztepe'deki köşk, kabul salonu; gece.

Kdwin Jay, Fâlih Rıfki, Asım Us, Ward Prays koltuklara oturmuş; Maric-Laure Oiselet; ağzında vazgeçilmez piposuyla, Jinımy Fovvler; Miss Sheridan, Yakup Kadri, Asım Us ayakta; bazıları, servis yapan garsondan, kahve fincanlarını alıyor, bazıları almış, diğer bazıları ise, ellerinde içki bardakları, içmeyi sürdürüyor: sohbet koyulaşmıştır.

Miss Sheridan, *gözlerini Gâzi'den alamıyor*: - “...oh my God!.. ne profil! Antik bir Yunan ilâhından farksız... bir büstünü yapabilseydim...” *Yakup Kadri'ye dönerek*: - “...belki siz vâsıta olursanız...”

Yâkup Kadri Bey, *Marte-Laure'un yakacağı sigaraya ateş uzatıyor*, *Miss Sheridan'a*: - “...o, Ruşen Bey'in işi, Miss... müteessirim...”

Marie-Laure Oiselet, *dumanları ağız dolusu bırakıyor*: - “...benim talebim, zahmetsiz Monsicur Kadri...” *Gâzi'yi bakışıyla gösterip*: - “...İzmir fatihiyle bir mülakat...” *Çapkın gülümseyerek*: - “...Ankara'da lütfünü esirgememişti.” *Yâkup Kadri Bey, Fâlih Rıfki Bey'i eliyle gösterir*: - “...ben ve dostum, Matmazel, yarın için bir mülakat sözü aldık, ama... sizin için bilmem ki...” *Sözü askıda bırakır, çaresiz bir şekilde omuzlarını kaldırır*.

Fâlih Rıfki Bey, o Ward Prays'la bir konuşmaya dalmıştır; yanı başlarında Reuter Muhabiri Edvvin fay. Merakla onları izliyor.

Ward Prays, *tek gözlüğünü eline alarak*: - “...mantıkî olan... Kemal'in ordularına, artık 'dur' emrini vermesidir... aksine bir hareketi, vahameti, dünya mikyasında yükseltir.”

Fâlih Bey konuşmaya başladığı sırada, gramofon ansızın susacaktır.

Fâlih Rıfki Bey, *müstehti*: - “...siz ne diyorsunuz, Mister? Ateşle durduramadığınız bir güç, lâfla mı duracak?..”

O sırada susmuş müziğin yerine, bir bağlama tıngırtısı işitiliyor; bir bağlama, gelecek bir türküyeye yol göstermektedir.

m

Fâlih Rıfki Bey, oturduğu yerden Kemal Paşa'yı görebilmektedir; yüzündeki istihza, yumuşak bir gülümseye dönüşür,

Fâlih Rıfıkı Bey: - "...hem öyle görünüyor ki, Kemal... şu ara başka bir işle meşgul..."

İzmir, Göztepe'deki köşk, kabul salonu; gece.

Ali Çavuş'un kucagında tıngırdattığı bağlamaya geçiliyor; kamera gerileyerek, Lâtife'yi, Fevzi ve İsmet Paşa'yı, çavuş rütbeli ceketini giymiş Halide Edip Hanım i, o esnada o gruba iltihak eden Ruşen Eşref Bey'i kadra alıyor.

Gâzi, çakırkeyif, dudaklarında mahzun bir tebessüm, mavi gözlerinde gizli bir hasret; Ali Çavuş'un bağlamayla yol gösterişini dinlemektedir.

Ali Çavuş, sonunda, 'Manastır içinde var bir havuz' şarkısına geçecek; Kemal Paşa, 'mat, yavaş, tatalı ve cazibeli sesi' ile çok sevdiği bu Rumeli türküsünü söylemeye başlayacaktır.

Mustafa Kemal Paşa, *gözlerini hafif kısarak, türkü söylüyor.* - "... 'Manastırın ortasında var bir havuz / canım havuz / bu yurdun kızları / hepsi de yavuz / biz güler oynarız...' "

O türkü söylemeye başladığı anda, salondaki hafif rabar-ba usulca hafifleyip, sonunda kaybolur: Sadece bağlama ve Gâzi'nin sesi.

Türkü devam ettiği sırada, orada bulunanların hâler-i ru-hiyesi, zincirleme planlarla, birbirini izleyecektir:

Lâtife, alâkalı görünmekle birlikte, elinde tuttuğu bardağı sık sık dudaklarına götürüp şampanyasını yudumlamaktadır.

Fevzi ve İsmet Paşa, dalgın: Gözleri sislenmiş, bilinmez hangi Rumeli garnizonun nostaljisi içindeler.

Halide Edip Hanım, tedirgin olmuştur: Sigarasından son bir nefes çekip, kül tablasına bastırıyor; salıverdiği dumanların arasında âdera kayboluyor.

Türkü sona erdiği anda, salonda bir alkış yükselecektir.

Öteki masalarda oturanlardan, ayaktaki gazetecilerden bazıları, tehalükle Gâzi'nin etrafını alıyorlar; Gazi, bu yoğun ve sıcak alakanın mutluluğunu yaşıyor, keyfini çıkarıyor; bunu paylaşmak için, Halide Onbaşı'nın koltuğuna dönünce, şaşıracaktır: Koltuk boştur.

Mustafa Kemal Paşa, *Lâtife'ye:* - "...Halide Hanım böyle-dir işte... bakarsın var, bakarsın yok..."

Mustafa Kemal Paşa: - "...İngiliz usulü sıvışmış... kimseye haber vermeden!"

Göztepe'deki köşkten Konak Meydanı'na doğru giden bir fayton'un içi; gece.

Halide Edip Hanım, kalpağının altında, ciddi biraz mahzun, oturmuş, yanı başındaki İsmet Paşa ile konuşmaktadır.

İsmet Paşa: - "...Muammer Bey'in kerimesini, nasıl buldunuz, Hanımefendi?"

Halide Edip Hanım, *ciddi*: - "...maksad-ı mahsusla sorduysanız, münâsiptir Paşam... şâyân-ı dikkat bir kız; hırslı ve iddialı intibasını veriyor." *Gülümser*: - "...kim bilir, belki Pa-şa'ya böylesi lâzım."

İsmet Paşa, *ihtiyatlı, ağzım arar gibi*: - "... bahusus zekâsı ve ihatası, câiib-i dikkat! Uşakizadeler, asil bir aile..." O *da gülümser*: - "...Gâzi'ye gelince... kabul edelim ki her erkek gibi... onun da, bir aile sahibi olmak..."

Halide Edip Hanım, dalgın ve mahzun, -kendi kendine konuşur gibi, - İsmet Paşa'nın sözünü kesecektir.

Halide Edip Hanım: - "...peki, ya Fikriye?., o ne olacak?"

Son cümle telâffuz edildiğinde, kamera Halide Edip Hanımın gözlerine yaklaşmıştır.

(Fikriye adı telâffuz edildiği andan itibaren, piyanoda Fik-riye'nin çalmayı adet edindiği Chopin'iu La Tristesse adlı etüdü, onun çalışıyla geriden işitmeye başlıyor.)

(Flasb/Back Sahnesi geliyor.)

Ankara, Darülmuallinin Binası, Müdire Hanım'ın makamı; gündüz.

(Flasb/Back sahnesidir. La Tristesse eşliğinde, piyano ile genlerden.)

Geçme, pencerenin önünde, arkası dönük, dışarısını seyrederek sigara içen Fikriye'}'e yapılacaktır: Işık dışardan vurduğu için, görüntü contre-lumière bir görüntü; sigarasını dudaklarından ayırdığı, dumanların başının iki yanından yükseldiği görülüyor.

Kapının açıldığı duyulur, aynı anda Halide F.dip Hanım 'm sesi işitilir.

Halide Edip Hanım, gülerek: - "...bani, iterde of"

Aynı anda, Fikriye Hanımın yüzünü bu tarafa dönüyor: Pencerenin ışığı arkasından vurmaktadır, sigarasını hemen yakınındaki kül tablasına bastırıp, ellerini uzatarak, Halide Edip Hamm'a doğru miitebessim yürüyor.

(Flasb/Back sahnesinin sonudur.)

İzmir, Göztepe'deki köşk, kabul salonu; gece.

Geçme, Fikriye'nin yüzünden, Lâtime'ye yapılıyor; bu yüzde, hayranlıkla karışık belirgin bir hayret almalıdır; elinde, hâlâ o şampanya bardağı, yine küçük yudumlar alıyor.

(Geçmeyle birlikte, Ali Çavuş'un bağlaması duyulur, bu defa, İzmir'in ünlü 'Harmandalı' zeybek havasını çalmaktadır.)

I farmandalı zeybek havasını çalmakta olan Ali Çavuş ve bağlaması bir süre görüldükten sonra, salondaki davetlilerin yüzleri, davranışları, ağır ve akıllı bir pan hareketiyle verilir: Herkes, bu

arada gazeteciler, paşalar, yerli ve yabana misafirler, ortada cereyan eden bir şeyi seyretmektedir; o şey görünmez, kamera dönerek tekrar Utife'yi bulur.

Lâlîfe'nin gözleriyle, salonun ortasında, kendisine mahsus jestlerle Harmandalı zeybeğim oynayan Mustafa Kemal Paşa.Gazi, bu oyunu, bazı figürlerini yapmadan, kendine göre bir yorumla - 'efekâri ve kibar' - oynuyor.

İzmir'e mahsus, aydınlığı hafiflemiş, sâkin bir sonbahar günü; vakit öğleden sonra, Körfez boşalmış, daha önce oraya demirlemiş olan İtilâf donanmasına ait kruvazör, muhrip ve firkateynlerin çoğu gitmiştir.

(Kumruların dem çekişi işitiliyor, uzaktan martı çığlıkları; bunların gerisinde, çok gerilerden ve çok hafif olarak, 'İzmir Marşı'nın melodilerini gizlice içeren bir müzik geçebilir.)

Göztepe'deki köşk, bahçe kapısının önü; gündüz.

Türk ordusuna ait askeri bir araba -açık bir otomobil; arabanın içinde, askeri şoförden başka, Yaver Rusfihi Bey görülmektedir: başında kalpağı, üniforması ile! Otomobil, köşkün kapısı önüne park etmiş, Fransız Konsolosluğu'na ait, iki şık ve lüks arabanın yanından geçerek gelir, bahçe kapısının önünde durur.

Rusûhi Bey, kapısını açarak otomobilden iner, elinde kır mızı mühürlü bir zarf taşımaktadır; bekleyen Fransız otomobillerine, o arabaların şoförleri olduğu anlaşılan, birisi gazete okuyan, öbürü sigara da tüttüren iki Fransız çavuşuna şöyle bir bakar; kapıda bekleyen nöbetçi Türk neferi, onu görünce hazır ola geçmiştir, selâmlayarak, bahçeye girer.

(Kamera Rusûhi Beyle birlikte, onun omuz amorsından bahçeye girecektir.)

Köşke giden yolun sağında, uzaktan, gazeteciler kalabalığı fark ediliyor: Türk ecnebi karmakarışık; Foevter, jay, Oi'se-let, Prays, kadınlı erkekli diğer yabancılarla, İdlîh Rıfkı, Yâ-kup Kadri, Asım Us vs. Aralarında bol bol sigara içki içip çene çalıyorlar.

Ali Çavuş, elinde gümüş tepsi, üzerinde boşalmış içki bardaklarıyla, o taraftan köşke doğru gelmektedir; Rusûhi Bey onu görünce soracaktır: - "...bunlar gazetacıfar mı, Ali Çavuş!"

Ali Çavuş, *toparlanarak*- - "...evet kumandanım! Fransız'ın paşası geldi ya, onu beklerler!"

Rusûhi Bey, *köşke yürürken*- "...Salih binbaşım nerde?"

İzmir, Göztepe'deki köşk, çalışma odası (kütüphane); gündüz.

Geçme, telefonla konuşmakta olan, Seryaver Salih Bey'e yapılıyor. Geride, çalışma masasına oturmuş, Lâtife Hanım; yine şık, zarif, dikkat çekici.

Köşkün mutantan bir kütüphanesi vardır: Zamanın Avrupa malikânelerindeki, kütüphanelerin benzeri: Ciltli ansikpo-lediler, romanlar, vs. Lâtife'nin oturduğu, büyük yazıhane. Bir köşede, büyükçe bir mücessem küre (yerküre) yer alıyor.

Açık pencerelerden kumruların dem çekişi işitiliyor, müzik gerilerde gizli gizli gezinmektedir.

Salih Bey, *ahizeye*- - "...hayır Kumandanım... Jeneral Pelle henüz çıkmadı... çıkar çıkmaz, Gazi Hazretleri'ne keyfiyeti arz ederim..." *Az susar*. - "...emredersiniz..." *Kapatır*.

Lâtime, çalışma masasının üstüne, İngilizce, Fransızca, Almanca, Yunanca bir tomar ecnebi gazete yığıştır; asıl işi onları okumak, Türkiye ile ilgili haberleri not etmek: Bir yandan önündeki kâğıda çevirilerini yapıyor, bir yandan Salih Bey'e *merakla* soruyor: - "İsmet Paşa mıydı?"

Salih Bey, *saygılı*- - "...evet efendim... İzmir'in istirdadı, Avrupa'yı ayağa kaldırdı... . ortalık kaynıyor..."

Lâtime, *gülerek*: - "...ondan şüpheniz olmasın!" *Yazdığını okur*: - "...bu haber, Nevv-York Titnes'da... '... Kemal dedi ki, askerlerim yirmi dört saatte Boğazları geçebilir..." *Gülerek, Salih Bey'e*: - "...hani Paşa, Fovvler'e beyanat vermişti ya!.. "

Salih Bey, *gülümser*: - "...ha, evet! Bak sen..." *Aklına gelmiş gibi*: - "...peki o Fransız Matmazel... onun gazetesinde bir şey yok mu?"

Lâtime, gazetelerin arasından, Le Temps'ı buluyor; sonra da, Oisclet'niı haberine ait köşeyi, yüksek sesle okuyor.

Lâtime, gözleri gazetede: - "... 'İzmir ateşler içinde!.. Türkiye ile Fransa, menfaatlerini telif edebilir..."

Salih Bey, *ciddi, biraz da düşüncelidir*: - "...iyi de, hanımefendi... Düvel-i Muazzama, Ankara'ya bir nota tevdi etmiş... az evvel İsmet Paşa söyledi..."

Rusûhi Bey: - "... doğrudur, kumandanım!.."

Kapıdan gelen ses üzerine, Lâtime de, Salih Bey de o tarafa döneceklerdir.

Rusûhi Bey, içeriye girip, elindeki kırmızı mühürlü zarfı, Salih Bey'e uzatıyor: ciddi, resmi ve düzgün: - "...Paşa Hazretlerine arz edilmek üzere... bir suretini getirdim..."

Lâtime Hanım, bir an ciddileşir, meraklanmış görünür.

Lâtime: - "...ne hakkındaymış bu nota?"

İzmir, Göztepe'deki köşk, bahçe, gazetecilerin bulunduğu yer; gündüz.

Hasır koltuklar, masa, sehpa; zarif, hanımelilerinin sardığı bir kameriye; çevrede mimozalar, manolya ağacı, çeşitli çiçekler vs. Gazetecilerin bir kısmı oturmuş, bir kısmı ayakta; aralarında ikili üçlü gruplar oluşturmuş, konuşuyorlar.

Onların rabarbasının yanı sıra, bahçedeki kuşların cıvıltısı, kumruların dem çekişleri duyuluyor, gerilerde aynı yumuşak ve hafif müzik.

Marie-I.aure Oiselet, sigarasının dumanları arasından, F,dwin Jay'e cevap vermektedir; biraz da kızmışa benzer.

Marie-Laure Oiselet: - "...bu nota bir blöf... başka bir şey de olamaz!.. Jeneral, bana bizzat açıkladı: Fransa, askerlerini İzmit ve Çanakkale'den çekiyor..."

Kamera gerileyip yana çekilince, Edvvin Jay ve Jimmv Fovvler'in bir arada olduğu görülür. Ldvin Jay sardığı sigarayı yakmak üzere ama konuşmaktan yakamıyor; o soğukkanlı fakat dikenlidir.

Edvvin Jay: - "...Fransa'dan, başka ne beklenirdi ki?"

Marie-I.aure Oiselet: - "...İngiltere'nin menfaati için, herhalde, Türklere karşı Balkan devletlerini tahrik etmek değil..." *Daha mütecaviz:* - "...Reuter'e geçtiğin haberi okudum..."

Jimmy F, *piposu ağzında, müstehzi:* - "...hey, n'oluyorsu-nınız? Bırakınız, Türklere Yunanlılar harbetsin..."

F.dwin Jay, *Fovvler'e:* - "...sen bir hayalperestsin, Fovvler!. Türklere, Trakya'ya geçerse... dururlar mı zannediyorsun?"

Marie-Laure Oiselet, *içki bardağını dudaklarından ayırarak:* - "...Jencral Pelle, buraya bu maksatla gelmedi mi, Edd?"

Edwin Jay, *bayağı sinirli:* - "...bana Edd demeyiniz Matmazel... bundan nefret ettiğimi biliyorsunuz..."

Ward Prays, tekgözlüğü gözünde, soğukkanlı ve zarif kadra girecektir; müdahale ediyor: - "...ladys and gentle-mans... Bilmem farkında mısınız: Kemal, jenerali uğurluyor!"

Göztepe'deki köşk, verandanın çifte merdivenleri; gündüz.

Çifte merdivenler; birinden, General Pelle'nin maiyeti erkânı, iki Fransız Miralayını iniyorlar; öbür merdivenin başında, yukarda, Mustafa Kemal ile General Pelle, ak saçlı, vakur bir asker, hararetle el sıkışıyorlar; ikisi de gülümsüyor.

Gazeteciler, bir anda, merdivenin önüne yığılmışlardır. Fotoğraf makineleri çalışıyor: General Pelle, son bir defa el sıkışırken makinelere poz verdikten sonra, basamakları hızlı hızlı inerek, kapıya yönelecektir: gazeteciler, çevresini kuşatarak, onunla birlikte gidiyorlar; en yakınında, Marie-I.aure Oiselet görülür, o dâhil, hepsi Fransızca sorular soruyorlar.

Marie-Laure Oiselet, *telâşlı:* - "...mon general, s'il vous pla-it... c'est potır Le Temps du Paris... tine cpiestion, tine seule..."

Diğer sorular, rabarba arasına karışıyor: - "...si c'est la guerre ou la patx?.." - "...ime minute, mon general..." vs.

Fr: "Pa^a111, liiücn... Parfc'rcn l.e Temps gazetesi için... bir soru. sadece bit sorıa.,"

Fr: "Savaş mı batış mı?.." "Bir dakika paşamı..."

Verandada, merdivenin başında, Mustafa Kemal Paşa, elinde sigarasıyla, yalnız kalıyor. Verandanın gerisinde, iki yaver Salih ve Rusûhi Beyler, Paşa'ya arz edecekleri şeyler için beklerken; kapıdan, şık ve zarif Lâtife çıkacak; Salılı Bey'in elinden mühürlü dosyası aldığı gibi, Kemal Paşa'nın yanına yürüyecektir.

Lâtife: - "...yoruldunuz, Paşam! Mülakat hayli uzadı..." Mustafa Kemal Paşa, *gülümser*. - "...gel bakalım, 1 arif... sen neler yaptın?"

Lâtife, *ciddi, rolünü fazla önemseyerek*: - "...Avrupa matbuatını taradım.. İzmir'in istirdadı, büyük akisler uyandırıyor... Diivel-i İtilâfiye, Ankara'ya bir nota tevdi etmiş..." *Mühürlü zarfı uzatır*: - "...az evvel, Rusûhi Bey getirdi..."

Mustafa Kemal Paşa, *onu hoşgörülü bir tebessümle dinlemiştir*: - "...aferin... hem de kocaman bir aferin... bilir inisin, senden iyi yaver olur, çıcıcık..."

İki yaver, Salih ve Rusûhi Beyler, oldukları yerde kalakalmış; yarı hayret, yarı takdirle durumu izliyor; birbirlerine, bakıyorlar.

Lâtife, *aynı ciddiyetle*: - "...öyleyse, şunu da arz edeyim Paşa Hazretleri... Rcis-i Hükümet Hüseyin Rauf Bey'le, Meclis Reis-i Sânisî Ali Fuat Paşa... bu akşam köşkümüzü teşrif edeceklerdir..."

İzmir, Göztepe'deki köşkün bahçesi; akşamüzeri.

Eylül sonlarının, güzel ve hafif serin akşamıdır; ağaçlarda kuş cıvıltıları, uzak bir bahçeden küçük bir kopek havlaması.

Hüseyin Rauf Bey bahçede, kameriyenin yanındaki hasır koltuklardan birisine kurulmuştur; ciddi ama rahat, yanı başındaki sehpanın üstünde, bir iki dosya göze çarpıyor, bir dosya da elindedir; konuşurken, onu kaldırıp indirir, konuşması hükümet reisi mes'uliyetine uygun geliyor.

Hüseyin Rauf Bey, *dosyayı kaldırarak*: - "...notanın muhtevası, ordularımızın Trakya'ya... bilhassa Boğazlar mıntıkasına, ilerlemesine mâni olmak maksadına mâruftur... bir 'bitaraf mıntika' lâfıdır tutturmuşlar..."

Hüseyin Rauf Rey ve Ali Fuat Paşa, köşke arkalan dönük oturuyorlar.

Ali Fuat Paşa, *sigarasının dumanlarıyla birlikte*: - "...halbuki, Mim Mim istihbaratı neyi haber verdi?.. Çanakkale'deki İngiliz istihkamları, bir fırkalık taze kuvvetle takviye edilmiş..."

Hüseyin Rauf Bey: - "... bitaraf Mıntika ise... orada işleri ne?"

Hasır orta masasının öteki tarafında, Mustafa Kemal Paşa oturmaktadır; iki eski dostunu dinledikten sonra, sigarasını kül tablasına bastırırken, o konuşur.

Mustafa Kemal Paşa, *sigarasını bastırıyor*: - "...Jenera! Pelle cenaplarının, bugün ifâde eylediği de,

aynı şey... Paris, Ankara'yla bir 'compromis'ye müheyya... lâkin Boğazlar mevzubahis oldu mu, rahatsız..." *Az susar:* - "Ordularınızı durdurunuz dedi!"

Ali Fuat Paşa, *meraklı:* "...durduracak mıyız, Paşanı?"

Mustafa Kemal Paşa: - "...şarta muallâk!"

Ali Fuat Paşa, *heyecanlı:* - "...bravo!., kanaatimce, Meriç hududumuz, taht ı emniyete alınmalıdır."

Hüseyin Rauf Bey: - "...mütareke bahsi, daha az mühim değil, Fuat Paşa..."

Diğer ikisinin arasından, Mustafa Kemal Paşa, tespahiyle oynayarak, konuşacaktır.

Mustafa Kemal Paşa: - "...bu hususu tebarüz ettirmeye, gayret sarf ettim... bizce Mütâreke şayan ı tercihtir..." *Az susar. biraz dalgınlaşır, sonra gülerek ekliyor:* - "...hoş orduları durdurmaya kalksak... o kadar dağıldılar ki, nizama sokulmaları haftalar alır..."

Üç eski kader ortağı, bu sözlere dolu dolu gülüyorlar. Bu sırada Gâzi'nin yüzü değişiyor, çünkü Lâtife'yi görmüştür: Elinde gümüş tepsi, üstünde bardaklar, kendine has şıklığı ve zarafetiyle, misafirlere badem sübyesi getiriyor.

Mustafa Kemal Paşa, derhal ayağa kalkıp, onu karşılayacaktır; aralarında hem konuşuyor, hem bardakların dağıtımını yapıyorlar.

Mustafa Kemal Paşa, *şaka yollu:* - "...hanımefendi... bizi mahcup ediyorsunuz." *Bardağın birini alır, Ali Fuat Paşaya uzatır.* - "...müsaadenizle, ben tevzi edeyim..."

Hüseyin Rauf Bey, Lâtife yanında durduğu için, kendi bardağını almıştır. Lâtife, dikkatleri üzerine topladığından mutlu, gülümser; şirin ve cana yakın, soracaktır.

Lâtife: - "... başkaca bir emriniz olursa?.."

Mustafa Kemal Paşa, *şaka yollu, sözünü keserek:* - "...hiçbir recamız yoktur, yaver!.." *O giderken arkasından:* - "...bı bahsi, akşam, ayrıca konuşuruz..."

Göztepe'deki köşk, Körfez'e ve şehre hâkim balkon; gece.

Gece böceklerinin yeknesak cızırtısı, arada limandan yükselen bir vapur düdüğü; ağır ve nostaljik.

Dışardan, balkon: Ortaya, gümüş kristal ve porselen, iki kişilik 'alafranga' bir sofr kurulmuştur. Şamdanların titrek aydınlığında, Gazi ile Lâtife, karşılıklı oturmuşlar: Lâtife, yine son derece şık ve zarif; afacan kız çocuğuyla, zeki ve akıllı genç kadının bileşkesi halindedir; yanı başındaki sehpa, buz kovanı, içinde şampanya şişesi, onun elinde bardağı. Önündeki tabakta, az buçuk yemek artığı olduğuna göre, bir şeyler yemiştir.

Gazi, hemen karşısında, o mutadı üzere, rakı sürahisi ve kadehi, leblebi, peynir ve kavun tabağıyla iktifa ediyor; bakışlarında, çakırkeyifliğin mavî ışıltısı; sigarasının dumanlarına sarınmış.

Mustafa Kemal Paşa, *başlanmış sohbeti sürdürüyor*. -“...demek Sorborine’deki tahsil... benim yüzümden inkıtaa uğradı?”

Lâtife, *kirpiklerini, elindeki şampanya bardağına indirerek*: - “...ilk gün, arz etmiştim... esasen, İzmir’e avdetim de, bu yüzdendir... ebeveynim, el’an Lyon’da bulunuyor...”

Mustafa Kemal Paşa, *mütereddit, biraz da miitebeyiç*. -“...sebeb i aslî nedir?., muzaffer bir kumandan oluşum mu?” *Biraz istihza ile*: - “...o talihin bir lîtfû...” ,4c *susar*: - “...yoksa, ne?”

(*Gece böceklerinin yeknesak cızırtısının arasına, gerilerden, Lâtife, leitmotiui ekleniyor; duygusal melodileriyle.*)

Lâtife, şampanya kadehini, dudaklarına yakın tutuyor, ama değdirmiyor; gözlerini aşağıya, kirpiklerini bütünüyle kadehine indirmiş gibidir; yumuşak, suç itiraf eder gibi bir sesle konuşuyor.

Lâtife, *alçak sesle*: - “...kısmen!” *Az susar; daha kararlı*: -“...hakikatte, sebeb-i saadetim de, sizsiniz... sebeb-i felâketim de... bunu bitiyorsunuz... yanınızda iken, mes’udum, yanınızda olmadım mı, bedbaht...”

Lâtife, tekrar susar, sonra birden kirpiklerini ve gözlerini kaldırır, Mustafa Kemal Paşa’nın gözlerine dimdik bakarak, fısıltıya yakın -bu bakışa karşıt- bir sesle konuşur: - “...çünkü Paşam... sizi seviyorum...”

Lâtife, itirafını yaptıktan sonra, ayıp şeyler söylemiş bir kız çocuğu telâşıyla, eliyle ağzını kapatır.

Gazi Mustafa Kemal Paşa; duyduğundan etkilenmiş, hem müteheyyiç, hem mütereddit; ağırlığın -ışığın- gözlere yoğunlaştığı bir resim.

Mustafa Kemal Paşa, *gülümseyerek*: - “...tıe kadar ciir’et-kârsın, Lâtif!., ağzından çıkan, nasıl bir söz?., pişman olmayasın, bir gün?”

Lâtife, *anlamamış gibi*: - “...iyi ama, niçin?”

Mustafa Kemal Paşa: - “...kaç yaşında varsın, sen?”

Lâtife: - “...yirmi üç!”

Mustafa Kemal Paşa, *müstehzi*: - “...sebeb-i saadetiniz... yâni, bendeniz, kırk iki yaşındayım, küçük hanım... bunun mana-yı hakikisini idrak edebiliyor musun?”

Kalın bir sükût oluşuyor. Şimdi gözleriyle konuşuyorlar. Lâtife, gözlerini sonuna kadar açmıştır, biraz da meydan okurcasına Paşa’nın gözlerine bakıyor.

Gâzi’in gözleri, belki mutlu, gizlice mahzun, mütereddit; gözlerini, gözlerinden ayırmadan, içkisine uzandığı, bir yudum aldığı görülüyor.

İkisi, profilden, göz göze, bakışarak, derin susuyorlar.

Bu duygusal sessizlikte, sadece gece böceklerinin yeknesak cızırtısı işitiliyor, Lâife leitmotivi en duygusal melodileriyle hayli ön plana gelmiştir, bu arada ayak seslen, sonra Ali Çavuş'un geldiğini haber veren öksürüğü işitilecektir.

Mustafa Kemal Paşa, *biraz asabi*: - "...rahatsız etme, demiştim çavuş!"

Ali Çavuş, *boynu bükük*: - "...evet, kumandanım..." Az *susup ekler*: - "...Halide Onbaşı, vedaya gelmiş de!"

İzmir, Göztepe'deki köşkün Körfez'e ve şehre bakan balkonu; gece.

Halide 'Onbaşı', sırtında asker elbisesi, ayağında çizmeler, başında kalpak; bir telâş, Ali Çavuş'un ardından beliriyor; her zamanki gibi, kesin, kararlı, çabuk; balkona çıkarken, konuşmaya başlamıştır bile.

Halide Edip Hanım: - "...yarın sabah, erken... hareket ediyoruz da... vedaya gelmiştim, ama... zannımca rahatsız ettim... kusurumu bağışlayın. Paşam..."

Gâzi, Halide Hanım'ı ilgiyle karşılar, uzattığı elini, iki avucu arasına alarak konuşur.

Mustafa Kemal Paşa, *hoşgörülü, hatta mutlu* - "...iyi et-rin, Onbaşı! Bursa istikametine mi?"

Halide Edip Hanım: - "...evet, matbuattan arkadaşlarla, Yunan işgal mıntikasını tarayacağız... bir çeşit, Tetkik-i Mezâlîm komisyonu gibi..."

Lâife, ayakta, biraz geride; aynı sonuna kadar açık gözlerle, onlara, daha doğrusu ellerine bakıyor.

Mustafa Kemal Paşa, Halide Edip'in elini avuçları arasına almıştır, hemen bırakmıyor. Bu esnada muhavere sürmektedir.

Mustafa Kemal Paşa, *meraklı*: - "...Ruşen Bey de geliyor mu?"

Halide Edip Hanım: - "...evet! Yakup Bey, Fâlih Rıfki, Asım Us ve ben..."

Halide Edip Hanım, bir Lâife'ye, bir sofraya, bir Paşa'ya bakar; durumdan rahatsız olmuştur, gitmeye davranıyor.

Halide Edip Hanım, *gitme hareketiyle*: - "...şimdi izin verirseniz, şükranlarımla..."

Mustafa Kemal Paşa, *bir hami tavrıyla, engel oluyor*: - "...bu kıyafetle gidemezsin, onbaşı... ellerin buz gibi..." Kısa bir *duraklama*, gözleri *parlayarak*: - "...dur sırtına, bir şey vereyim..."

Halide Edip Hanım, *ona engel olmak için, sağ elini uzatarak*: - "...fakat Paşa Hazretleri..." *Eli havada, sözü askıda kalır*.

Mustafa Kemal Paşa, kapıdan girip kaybolmuştur bile. Halide 'Onbaşı', elinin çaresiz bir ifadeyle indirirken, nuite-bessim, Lâife'ye bakıyor.

İzmir, Göztepe'deki köşkün balkonu, hem şehri hem körfezi gören balkon; gece.

Lâtime Hanımı, Halide Edip Hanında, güçlü bir rahibeye bakar gibi, dik, biraz da meydan okurcasına bakmaktadır; bu bakışıyla tamamen karşıt, yumuşak ve nâzik bir sesle, konuşarak masaya doğru yürür.

(Gece böceklerinin birden meydana çıkan yeknesak cızırtısı, Lâtime leitmotivi gerilerden sürüyor.)

Lâtime, kovadan şişeyi çekip: - "...bir kadeh şampanya alır mıydınız?" Üstüne basarak; - "...hocam?"

Halide Edip Hanım, *miitehayyir*: - "...hayret!., talebem olduğunuzu, bilmiyordum..."

Lâtime, ev sahibesi egemenliği içinde, şampanya koyduğu bardağı, Halide Edip Hanında uzatırken, aynı bakış, aynı bakışa karşıt sesle konuşuyor.

Lâtime: - "...Paşaya, söylemiştim... Kolej'de hoearndınız..." *Kadehi uzatır, şaşmış gibi*: - "...size nakletmedi mi?"

Halide Edip Hanım, aynı dik, aynı meydan okuyucu tavrı almış görünür; o da gözlerini, Lâtime'nin gözlerine dikmiştir. Nâzik, fakat soğuk bir sesle cevap verir.

Halide Edip Hanım, *içkiyi dudaklarına götürürken, duracaktır*: - "... Paşayla hususi konuşmak, mutadımız değildir Lâtime Hanım..." *İçkisinden bir yudum alır*: - "...o katlar mü-tebâriz bir şahsiyetiniz var ki, talebem olsaydınız mutlaka hatırlardım..."

Lâtime'nin vermeye hazırlandığı cevap, havada kalır, Mustafa Kemal Paşa, elinde, peleriniyle kapıdan giriyor -bı pelerin, Ziraat Mektebi günlerinde, sık sık giydiği pelerindir- onu hemen Halide Edip Hanım'a uzatıyor.

Mustafa Kemal Paşa: - "...al şuncağızı... kemiklerini ısıtır..."

Halide Edip Hanım: - "... zahmet ettiniz..." *Biraz dalgın*:

- "...Ankara'daki o ilk günlerde... telgraf hatları kesilirken... üzerinizdeki buydu sanırım... hani, ocağın başında sabahlardık..."

Muştala Kemal Paşa, *gülüyor*: - "...kaç muharebeye iştirak etti kim bilir? Tarihi bir pelerindir bu..."

Halide Edip Hanım, *Paşayı bu defa asker gibi selamlıyor*:

- "...sağ olun Paşam... çocuklarıma miras bırakacağım... sonra müzeye gidecek..."

Halide Edip 1 lamın, asker gibi dönerek, balkondan çıkarken, Gazi arkasından sesleniyor: - "...yolun açık olsun, Onbaşı... Ankara'da görüşürüz..."

Göztepe'deki köşk, Körfezdi ve şehri görebilen, balkon; gece, geç vakit.

Halide Edip Hanım gittikten sonra, Mustafa Kemal Paşa hâlâ gülümseyen bir yüzle, az önce kalktığı

masadaki yerine oturacaktır.

Lâtime, yerinden kımıldamamışlar; Gâzi'ın gülümseyen yüzüne, tedirgin ve gergin, gözlerini dikmiştir.

Sessizliğin ağır bastığı bir an. Gece böceklerinin yeknesak cızırtısı stürüyor; derken bir otomobilin açılıp kapanan kapışma ait sesler duyulur, arkasından motorun çalışması, arabanın hareket edip uzaklaşması.

Lâtime şampanya bardağından küçük bir yudum alarak, nazikçe fakat tedirginliği belli, *hafif kinayeli* soracaktır: -“...başkumandanın, pelerinini hediye ettiği bir onbaşının, acaba emsali mevcut mudur?., mucib-i merak!..” *Az susar, masadaki yerine yürür, otururken:* - “...Amerikan mandası taraftarı değil miydi?”

Halide'nin gelişi, az önceki duygusal atmosferi dağıtmıştır; Gazi, dudaklarından rakı kadehini ayırır, masaya bırakır; ciddidir.

Mustafa Kemal Paşa: - “...kefarecini, fazlasıyla cephede ödedi... neler çekmiştir, tahammülü havsalaya sığmaz... öyle müşkül anları olmuştur ki...” *Gazi, sözü askıda bırakıp arkasını getirmiyor.*

Sükûtun ve gece böceklerine ait yeknesak cızırtısının üstlerine yığılmasını önlemek istercesine, Mustafa Kemal Paşa sigara yakmaya davranır; bu arada, dumanların arasından, hasret dolu bir yüz ifadesi, etkileyici bir ses tonuyla, beklenmedik bir şey söyler.

Mustafa Kemal Paşa: - “...şâyân-ı hayrettir, Lâtime... bu şehrin havasında... târif-i gayr ı kaabil bir koku var ki... bilir misin bana neyi hatırlatır?..” *Gözlerine bakarak:* - “...çocukluğumun Sclânîk'im!”

Lâtime, *biraz kırgın gibi:* - “...benzerler, denilmiştir.”

Mustafa Kemal Paşa: - “...o kadarım, bilemem... hakikat şu ki, yirmi günü mütecaviz İzmir'deyim... tramvaya binmek bile kısmet olmadı...”

Gazi, sigarasından bol duman dökerek, bir ara susar; az sonra, dudaklarında önce muzip bir gülümseme belirir, arkasından gözlerinde afacan bir pırıltı.

Mustafa Kemal Paşa: - “...bak heri, kız... var mısın şimdi, tramvay sefasına?..”

Mustafa Kemal'in amorsundan Lâtime, hiç beklemediği bu ani teklil karşısında, son derece şaşkın.

Lâtime: - “...şimdi mi?., ama, bu imkânsız... vakit çok geç Paşam!”

İzmir, Kordonboyu; gece, sabaha yakın.

Tenha ve karanlık Kordonboyu: Solda, büyük yangından artakalmış, kara yalı ve bina iskeletleri, birer hevuiâ gibi yükselmektedir; sağda, Körfez'in yıldız alacasında, yakanızlı pırıltısı. Pasaport tarafından, raylarda, bir atlı tramvayın kameraya doğru ilerlediği görülmektedir. Uzakta ve yalnız...

(*Gecenin ve kordonun tenhahğında, irileşip büyüyen nal sesleri, tramvay tekerleklerinin raylardaki iniltisi; çok perilerde, İzmir Mdrşî'nin melodilerinden üretilmiş, o duygusal müzik.*)

İzmir, Kordonboyu, atlı tramvayın içi, ön sahanlık; gece, sabaha yakın: yıldız alacası.

Sahanlıkta vatman, saygı ve korku karışığı bir ciddiyetle tramvayı sürüyor; hemen gerisinde Mustafa Kemal Paşa ve Lâtime ilanım duruyorlar, Seryaver Salih Bey, daha geridedir. Tramvayı hızlandırmak isteyen vatman, atını kamçulamaktadır.

Mustafa Kemal Paşa, *vatmana*: - "...kamçısız olmaz mı?"

Vatman, *çok şaşırmış*: - "...olur mu Paşam, attır bu!"

Mustafa Kemal Paşa, *muzip gülümser*. - "...ya olursa?"

Vatman: - "...vallahi, biz ne duyduk, ne gördük..."

Gazi, sahanlığa doğru bir adım daha atıp, ellerini uzatıyor.

Mustafa Kemal Paşa: - "...ver hele şu dizginleri!"

Lâtime İlanım ile Salih Bey, merakla bakışırılar, biraz da şaşırmışlardır. Vatman hürmetle çekilip, gerekirse derhal müda hale edebileceği bir yakınlıkta duruyor, elinde kamçısı. Gazi, dizginleri eline almış, tramvayı sürmektedir.

Mustafa Kemal Paşa, *keyifli*, *vatmana*: - "...nasıl, oluyor muymuş?"

Vatman, *mahcup ve mütebessim*: - "...el elden üstündür, Paşam!"

Mustafa Kemal Paşa, *hafif bilgece*: - "...maksat, kamasız sevk-ü-idare... mühim olan budur..."

Giderek'. - "...Kolay değildir, ha!" *Biraz susuyor*: - "...binlerce neferi, Azrail'e karşı harbe sevk ettim, tek kamçı darbesi yoktur... sen sen ol, zaruret hâsıl olmadıkça, kamçını kullanma!"

Lâtime, Gâzi'niri vatmanla muhabbetinden tedirgin olmuştur, şirin genç kız edasıyla, gülümseyerek yaklaşıyor.

Lâtime: - "...Paşam, ben de biletçiniz olabilir miyim?"

İzmir, Kordonboyu; sabahın ilk ışıkları hissedilmektedir.

Atlı tramvay, rahat bir tempo tutturmuş, Punta (Alsan-eak) istikametine ilerliyor,

Kordonboyu: Sağda yanmış, yıkılmış yalı ve yapıların kararmış iskeletleri; solda, yıldız alacasının ışıklarıyla, yakamoz yakamoz, parıldayan Körfez; gittikçe uzaklaşan ve ufalan atlı tramvay.

Uzaklaşan nal sesleri, tekerleklerin iniltisi silinip kaybolur; İzmir leitmotivi de kayboluyor.

İzmir, Göztepe'deki köşk; sabah.

Eylülün son günleri, köşkün kapısı önünde bir askeri araba durmaktadır. Köşkün balkonu, karşıdan ve cepheden görülüyor. Biran, balkona, Lâtime'nin çıktığı görülecektir.

Sabah kuşlarının cıvıltısı, bu arada kumrular iştiliyor.

Lâtime çıktığı andan başlayarak kamera, balkona doğru yaklaşmaya başlıyor: Genç kız, mutlu ve gülümser bir haldedir, balkondan sabah aydınlığına co! cıvıl bakıyor, hayatından ne kadar memnun olduğunu gösteren bir hareketle, tatlı tatlı gerinir, sonra çıktığı gibi balkondan içeriye girer.

İzmir, Göztepe'deki köşk, koridor; sabah.

Geride balkon kapısı görülüyor, aydınlık ve açıktır; Lâtime, sabah kılığı ve mutluluğu içinde, belki hafif bir melodi bile mırıldanarak, koridordan, sabit kameraya doğru gelmektedir.

Lâtime, o neşeli haliyle gelirken, sağındaki açık oda kapısı önünde durak laya çaktır, yüzündeki tebessüm silinecek, yerine bir merak ifadesi belirecektir. Durmakla kalmaz, kapıdan içeriye bir adım atar.

Göztepe'deki köşk, Mustafa Kemal'in yattığı oda; sabah.

Lâtime ilanım, elbette Gâzi'ye köşkün en mutantan yatak odasını tahsis etmiştir; döneme ait 'alafranga' yatak odalarının en ihtişamlılarından birisi. İlginç olan nokta, aslında boş olması gereken odada, Seryaver Salih Bey'in bulunması; körüklü, büyükçe bir evrak çantasına, masanın üzerinde bulunan Gâzi'ye ait bazı evrakı yerleştirmekle meşgul. Pufun üzerinde de, kapatılmış küçük bir valiz duruyor.

Lâtime: - "...hayrola Salih Bey, ne bu böyle, sabah sabah?"

Salih Bey, *saygılı, gülümser fakat işine devam ederek*: - "...yol göründü ey gaziler, yine garip serime..."

Lâtime işittiğine ihtimal veremiyor, hayretle hiddet arasında, mütereddit bir yerdedir.

Lâtime, *şaşkın ve mütereddit*: - "...ne demek bu, yâni?"

Salih Bey: - "...gidiyoruz, Hanımefendi?" *Bir an susar, yaptığı işi bırakır, ciddileşir*: - "...yoksa haberdar değil miydi-nız:

Lâtime, *canı sıkılmış*: - "...değildim?" *Daha büyük bir merakla*: - "...peki, ne zaman?"

Salih Bey, *özür diler gibi*: - ...Paşa Hazretleri, söyledi zannetmiştim... hayırlısıyla, yarın sabah, erken..."

Lâtime, hiç beklemediği bu haberi, hissettirmeden içine sindirmeye çalışmaktadır; masanın üzerindeki bazı evrakla meşgul olur gibi yaparak, sormayı sürdürür.

Lâtime, *daha karanlık bir ifadeyle*: - “...kõşke gelmeyecekler mi?”

Salih Bey: - “...belki yatmaya gelirler, bilemem.”

Lâtime'nin çehresi: Asabi bir gerginlikle, büyük bir hayal kırıklığının, bir arada yaşandığı, yüz ifadesinden ve gözlerinden anlaşılıyor.

(Salih Bey'in verdiği cevapla birlikte, Lâtime leitmötivin-den -belki varmalı çalgılarla- darbe izlenimi uyandıran bir müzik.)

Lâtime, *mustarip*: - “...şu anda, perdeler?”

Salih Bey, tekrar işine koyulmuş, çeşitli evrakı yerleştirdiği çantayı kapatmaya çalışmaktadır; kapatıp dine alır, o zaman Lâtime Hamm'a dünyanın en tabii şeyiymiş gibi, bir cevap verir.

Salih Bey: - "... Karargâhla efendim... Paşalarla içtimâ hâlinde bırakmıştım..."

İzmir, Bornova'daki Başkumandanlık Umûmi Karargâhı; gündüz.

Duvarlarda, üzeri işaretli haritaların, masalarda, çeşitli şifre evrakının, bazı dosya ve yazı makineleriyle telefonların bulunduğu, henüz tanı yerleşememiş izlenimini veren, kumandanlık makamında; TBMM devlet ricali, bazıları koltuklara oturmuş (Rauf Bey, Ali Fuat Paşa, Fevzi Paşa), bazıları ayakta olarak, (İsmet Paşa, Yusuf Kemal Bey) Mustafa Kemal Paşa'yı dinliyorlar. Geride, münasip bir yerde, başta Yaver Rusûhi Bey olmak üzere, birkaç emir zabiti, hazır beklemektedir. İçerde bol sigara dumanı, kül tablalarında ölü izmaritler, sehpalarda içilmiş kahve ve çay fincanları: Toplantı uzun sürmüş, bu hissedilmeidir.

Kapılar açık, dışardan aralıklı telefon zilleri, ayak sesleri, daktilo tıkırtıları, alçak rabarba halinde muhavereler.

Mustafa Kemal Paşa, *ciddi ve kararlı*: - "...iki hususta mutabakatımız, katiyet kesbetmiş olmaktadır... İtilâf devletlerinin notasına... mufassal cevabı, bilahare hükümet verecektir..."

Gazi, elinde tespahi, ayakta, küçük adımlarla gezinerek konuşuyor.

Muştala Kemal Paşa: - "...Rauf Bey, Yusuf Kemal Bey ve ben... bu maksatla, Ankara'ya müteveccihen hareket edece-

giz... bu bir!.. Mudanya'daki Mütareke müzakerelerine, İsmet Paşa murahhas olarak gidecek... Fevzi ve Refet Paşalar da, kendisine refakat edecektir... bu iki!"

Mustafa Kemal Paşa, duraklar, eliyle İsmet Paşa'yı işaret ederek, konuşma sırasını ona verdiğini belli eder. İsmet Paşa, haritalardan birisine doğru yürüyor; eliyle, Trakya'yı tarayarak, izahat verir.

İsmet Paşa, *söze o devam ediyor*. - "...müzakerelerde. Boğazların hükümranlığı hâlisinde, şimdilik kaydıyla ısrarlı olmuyoruz... lâkin, Edirne'nin garbında, Meriç Nehrine kadar Trakya'nın derhal tahliyesinde musiriz..."

Hazır bulunanlardan genel tasvip sesleri işitilir: -"...evet!" - "...elbette!" - "...bittabi!" vs.

Mustafa Kemal Paşa, *tekrar söz alır*: - "...esas budur ve sarahat keshetmiştir... teferruatı, hâdisatın seyrine göre, tâyin edeceğiz..." *As susar, hazır bulunanlara göz gezdirir*: - "...başkaca bir diyeceğiniz var mı?"

Herkes birbirine bakıyor, herhangi bir itiraz yoktur; yalnız Refet Paşa, mütebessim, elindeki gazeteleri gösterip: -"...malûmat kabilinden arz edeyim... matbuat, Yunan işgal sahasındaki mezâlim hakkında... fevkalâde neşriyat yapıyor..."

Mustafa Kemal Paşa, *önce herkese*: - "...efendiler... içtimâ bitmiştir..." *Elini uzatarak, Refet Paşa'ya*: - "...duğru mu söylersin, Refet... ver şu gazetaları bakayım..."

Refet Paşa, gazeteleri Gâzi'ye uzatıyor, hu esnada oturanların hır kısmı ayağa kalkıyor; Fevzi Paşa ile

Rauf Bey, Yusuf Kemal Bey, aralarında bir grup oluşturmuşlardır, konuşular; sigaralar yakılmıştır, Gazi, İsmet Paşa. Refet Paşa, gazeteleri gözden geçirerek, makam yazıhanesine doğru yürüyor. Bu arada, Mustafa Kemal Paşa, *elleriyle yazıları gösterip*, Yaver Rusûhi Bey'e seslenecektir: - "...bilhassa Pâlih Rıfki ve Ya-kup Kadri... Paşa Hazretleri..."

Mustafa Kemal Paşa, *Yaver Rusûhi Beye*: - "...çocuk, hak heri, bize kahve siiiyleyesin... ağzımız kurudu..."

Rusûhi Bey: - "...baş üstüne kumandanım."

Mustafa Kemal Paşa, *gazeteyi masanın üzerine koymadan*: " '...ordumuz gelinceye kadar, köylüler aç ve çıplak, dağlarda yaşamışlar... Yunan ordusu ile yerli Hıristiyanların, basit bir programları vardı... yakmak, soymak ve öldürmek..."

Gazeteyi bırakıyor. - "...aferin be Yâkup!..."

İsmet Paşa, *Gâzi 'ye*: - "... Fâlih Bey de, aşağı kalmaz..." *Parmağıyla, başka bir gazetede başka bir yazıyı gösterip okuyor*: - "...ateş, yağma, soygun ve cinayet, iki gün iki gece devam etti..."

Refet Paşa: - "...bu akşam n'apıyoruz? Sofrada beraberiz değil mi?"

İzmir, Göztepe'deki köşk, kütüphane (çalışma odası); akşam.

Geçme, odanın duvarına asılı, sarkaçlı murassa ve muhteşem duvar saatine yapılıyor. Saat -alafranga-yedi sularıdır; akşamın ilk saatleri.

Saatin tiktaklarından başka ses yoktur.

Kamera, saatin kadranından gerileyerek, ona bakmakta olan Lâtife'yı anırsundan görüyor. Lâtife, can sıkıntısıyla hafifçe puflayarak, döner, bir köşede duran mücessem kürenin yanından geçer, geçerken aynı sıkıntılı tavırla, küreyi çevirir; sonra, çalışma masasına gidip, oturur.

Saatin tiktakları sürüyor, başka ses yoktur.

Lâtife, yazı masasının koltuğunda oturmuş. Masanın üstündeki gazeteler tomarı, bloknot, eski harflerle alınmış notlar, içilmiş gümüş telkari zarflı çay bardağı, orada Lâtife'nin epeydir çalışarak kendini oyaladığını *görülmedir*. Gazeteler Fransızca, İngilizce, Rumca ve tabii Türkçe (Osmanlıca) gazeteler. Aynı şekilde, içlerinden birini önüne açacak, öteki eline kalemi alıp, okuduklarından bloknota bazı şeyler yazacaktır. Bı kısa bir süre devam eder. Sonra, durur, kalemi sıkıntıyla elinden atar.

Duvardaki saatin tiktakları sürüyor, başka ses yok.

Lâtife, koltuğuna oturmuş, beklemenin onu ne kadar üzdüğü yüz ifadesinden hissedilmektedir, aynı zamanda gözle-

rinde bir kararsızlık, bir tereddüt işaret, az sonra bu hareketiyle anlaşılır, ani bir kararla elini

masanın üzerindeki telefona götürür, tam ahizeyi kaldıracağı anda vazgeçer.

Koltuğuna oturmuş Lâtime, yüzünü buruşturarak, kalemi attığı yerden alır, tekrar gazetenin üstüne eğilir, bir iki kelime yazmamıştır ki, başını kaldırıp, saat istikametine baktığı görülür.

Saat sadece, bir iki dakika ilerlemiştir.

Saatın tiktakları devam etmektedir, başka ses yok.

İzmir, Göztepe'deki köşk, kabul salonu; gece.

Kabul salonunun duvarında, öncekinden daha muhteşem, ve murassa bir sarkaçlı duvar saati vardır. Akreple yelkovan, alafranga on ikinin üzerinde kavuşmuş görünüyorlar.

Saatın tiktakları devam etmektedir, başka ses yok.

Salonun ihtişamı ve iiksü içersinde, tek başına Lâtime, üzerinde başka, çok daha şık bir kıyafet vardır; gece için giyinip süslendiği belli; aynı gergin yüz ifadesi ve sıkıntıyla, mobilyalar arasında, aşağı yukarı dolaşıyor.

Saatın tiktakları siii üyor, başka ses yok.

Lâtime, beklerken, şampanya içmiştir, uygun bir yere konulmuş şampanya kovasının başına gidip, şişeyi alarak boşalmış kadehini doldururken, birden duvardaki saat çalmaya başlayacaktır. Bu, Lâtime'nin, sinirli bir ifadeyle, saate dönüp bakmasına sebep olur. Sonra, içkisini koyar.

Saat, ağır ve tumturaklı bir sesle, gece yarısını çalıyor.

Lâtime, saatin çalışına aldırmayarak, şampanyasından bir yudum almaya davranır, fakat asabiyetinden içemez, sinirli bir hareketle şampanya kadehini kaldırıp yere vurduğu saptanır.

Saat gecenin yarısını çalmayı bitiriyor.

İzmir, Göztepe'deki köşk, bahçe kapısı önü; gece yarısından sonra.

Gecenin sessizliği içinde, gece böceklerinin cızırtısı, bir de yaklaşan motor sesi işitilir.

S-; 1

Kamera, cepheden bahçe kapısını, geride köşkün hayaletini görmekte; sonra, sağına döner, köşke gelen yolda, Gazinin kırımızı otomobilini görür.

Otomobil, kapının önüne gelince, duracaktır; Yaver Rıı-sûhi Bey, şoförün yanındaki yerinden fırlayıp Paşa'nın kapısını açıyor, Gazi iniyor. Ağır adımlarla, bahçe kapısına ilerleyip, derhal selama geçen nöbetçinin selamını alarak, içeriye giriyor.

(Bu esnada, Lâtime leitmotivi uzak ve derinden duyulmaya başlar.)

İzmir, Göztepe'deki köşk, kabul salonu; gece yarısından sonra.

Saat gecenin, alafranga ikisini göstermektedir.

Lâtife, göğsünün üzerinde Fransızca bir roman, yarı yarıya uzandığı misafir koltuğunda uyuyakalmıştır. Saatin ikinci darbesi üzerine, vücudunda bir kıpırtı olur, gözlerini açar, bulunduğu yeri yadırgamış gibi, etrafına bakınır, o sırada, salona yaklaşan ayak seslerini duyacaktır. Derhal, uykulu halini üzerinden atıp, doğruluyor.

Önde Lâtife, geride salon, salona giriş kapısı: Lâtife kadınca bir insiyakla, saçını başını yoklar, büyük duvar aynasına yöneldiği sırada, kapıdan Gazi salona giriyor. Lâtife'yi bu saatte ayakta görünce, şaşıracaktır. Ona doğru gelir, Lâtife ona doğru gider, buluşurlar.

Mustafa Kemal Paşa, *hafif çakırkeyif*: - "...yaver... sen daha yarmadın mı?"

Lâtife, *mahzun*: - "...sizi bekledim Paşam!"

Mustafa Kemal Paşa: - "...niyeymiş o?"

Lâtife, *kirpiklerini eğerek, serzeniş tonunda*: - "...gidiyor-muşsunuz?"

Mustafa Kemal Paşa, *kafası meşgul*: - "...ya evet! Haddizatında, geç bile kaldık!"

!,42

Lâtife, bütün gün beklemiş olmanın gerginliği, birden yüzünde belirir; gözlerini kısarak, biraz da dik bir sesle sorar: -"...peki, ya yaveriniz? O ne olacak?"

Mustafa Kemal Paşa, yaklaşır, serinkanlı ve yumuşaktır, Lâtife'nin ellerim tutuyor.

Mustafa Kemal Paşa, *miitebessim*: - "...o vazifesine burada devam edecek?"

Lâtife, *biraz daha dik*: - "...olur ını, hiç?"

Mustafa Kemal Paşa'nın yüzünde, bir hoşnutsuzluk ifadesi beliriyor; biraz daha 'resmî' bir sesle cevap verecektir: -"...olur, pekâla olur!" *Az susuyor*: - "...sizin yeriniz burası hanımefendi... halbuki ben..."

Sözünü askıda bırakır, bir iki küçük adım atarak, Lati-fe'den ayrılır, sonra tekrar ona dönerek, aynı ciddi ve resmi sesle devam eder: - "...halbuki ben, Ankara'ya gidip, Meclis'e vaziyetin inkişafını izah etmeliyim..."

Ankara, Türkiye Büyük Millet Meclisi (Dışardan); gündüz.

TBMM'nin fevkalâde günlerinden birisi yaşanıyor: 4 Teşrinievvel 1338 (1922), ellinle kapısının önünde ve etrafında, gruplar halinde halk toplanmıştır; bu arada, arabalarla, otomobillerle, mebusların geldiği görülüyor: İner inmez, kapıya doğruluyor, halk arasındaki tanıdıklarıyla

selamlaşarak, Meclis'e giriyorlar.

(Geçmeyle birlikte, Meclis müzakere salonundaki kalabalığın rabarbası, Gazi nin bey'et-İ umûmiryeye irad etmekte olduğu nutuk işitilmeye başlayacaktır.)

Mustafa Kemal Paşa, *hitabet tonuyla*: - "...arkadaşlar, bizi istediklerimizden meiredecek, ortada hiçbir mâni kalmamıştır. Tafsil ettiğim veçhile, düşman ordusu kamilen imha edilmiştir. Yunan ordusunun en son neferinden dahi, Anadolu'muz tathir edilmiştir. Kahraman askerimizin süngülerinden canlarını kurtaranlar... cihana ebediyen hâcil olacak bir süratle firar etmişlerdir..." Şiddetli alkışlar.

Ankara, Türkiye Büyük Millet Meclisi, müzakere salonu; gündüz.

Alkışlar sürmekte, Gâzi, heyecanın dinmesini beklemektedir, nitekim biraz yavaşlayınca, tekrar başlıyor.

Mustafa Kemal Paşa: - "...arkadaşlar! Bu Anadolu zaferi, tarih arasında... bir millet tarafından tamamen benimsenen bir fikrin... ne kadar kadir ve muhyi bir kuvvet olduğunun... en güzel misâli olarak kalacaktır... Önümüze dikilen bütün mevânii, birer birer yıkıp aştıktan sonra..."

Gâzi'nin nutku, devam ederken, kamera, mebus sıralarını tarıyor: Sevinç ve heyecan içindeki mebus çehreleri; muhalif muvafık, herkes zaferin sarhoşluğunu yaşıyor; bu arada, tanıdık kimseler, Hüseyin Rauf Bey, Ali Fuat Paşa, vb.

Mustafa Kemal Paşa: - "...bugün artık... Misâk-ı Millî'nin çizdiği hudutlar dâhilinde... mes'ut... müreffeh... ve hür yaşamak için... ne lâzımsa... bunların bütün hepsini istihsal edeceğiz..."

Alkışlar.

Tekrar, hitabet kürsüsündeki Mustafa Kemal Paşa, aynı heyecan ve kararlılıkla nutkunu bitirmek üzeredir.

Mustafa Kemal Paşa, *devamla*: - "...milletimiz,, tek bir adam gibi gösterdiği... sarsılmaz vahdet ve gayret sayesinde... bu muvaffakiyeti ihraz etmiştir..." (: "Teşekkür ederiz..."; -"Var ol..." sedaları) "...Milletimizin... sulh işlerinde de... sulhtan sonraki işlerde de,, aynı himmet ve vahdeti göstererek... bu zaferi itmam edeceğine şüphe yoktur..." ("Hiç şüphe yok' sesleri) "...bu zafer bize... bir imkân bahşediyor... biz bu imkânı..."

Ankara, Çankaya Köşkü, Fikriye'nin Odası; gündüz.

Geçme, maclis'te nutuk irat eden Mustafa Kemal Paşa'dan, aşağı yukarı aynı çerçevedeki portresine yapılıyor: Fikriye'nin daha öncede odasında asılı gördüğümüz portre, Gâzi'mn Medis'te söylediği nutkun son sözleri, bu portre üzerine düşüyor,

j44

Mustafa Kemal Paşa: - "...memleketimizin... milletimizin... münevver, mes'ut ve müreffeh istikbali

için kullanacağız....”

Alkışlar, “Bravo...” sesleri.

Gâzi'nin nutku ve Meclis'in rabarbası silinip kaybolurken, kamera duvara asılı portreden panla kayarak, aşağıla doğru inecek; odasındaki tuvalet masasının aynasında, makyajını tamamlamakta olan Fikriye'yi, aynanın içinden görecektir.

Fikriye, yanaklarına allık sürüp, dudaklarının rujunu koyulaştırarak, hastalığın benzine verdiği solgunluğu gidermeye çalışıyor; besbellî, süslenmiş püslenmiştir; kendine göre şıklığı içindedir, boynunda, Gâzi'nin ona verdiği tespih, gerdanlık olarak takılıdır.

(Fikriye'yi intikalden biraz sonra, gerilerden piyano sesiyle Chopin'in etüdü La Tristesse işitiliyor.)

Fikriye, makyajını bitirdikten sonra, bir ara, başına bir eşarp bağlamayı dener, sonra beğenmez vazgeçer; bütün bunları yaptığı sırada, hafif ve kesik kesik, öksürmektedir. Fikriye, aynada son bir defa kendini süzdükten sonra, kalkıyor, Gâzi'nin duvardaki portresine bakıp, gülümsedikten sonra, odasından çıkıyor.

Ankara, Çankaya Köşkü'ne giden yol, otomobilin içi; gündüz.

Mustafa Kemal Paşa, İzmir'de hediye edilmiş olaı kırmızı otomobilin içindedir, arka koltuğa oturmuş, hem keyifli keyifli sigarasını içiyor; hein de, ön sırada, şoförün yanına oturmuş olan Salih Bey'le konuşmaktadır.

Mustafa Kemal Paşa: - “...valde'nin ağzını aradın mı? O ne süyler?”

Geride, Gazi, hafif öne eğilmiş, önde Salih Bey, gözleri ileriye bakıyor, fakat Paşa'ya konuşuyor: Camlardan, Çankaya yolu akmaktadır; bakımsız, çorak, tek tük ağaçlı.

Salih Bey, *tedirgin*: - “...biraz çıtlatacak oldum, bir şeyler kulağına çalınmış olmalı... kızı merak eder... oğluma yar olur mu diye?”

Salih Bey'in sözleri Gâzi'yi güldürüyor; bu defa, o, eski arkadaşına açılacaktır.

Mustafa Kemal Paşa: - “...ah!., ah!., ne Ziibeyde Sul-tan'dır o! Ondan da yılarım, Makhuş'dan da!.. Bu aile içi 'diplomasi', beni beynelmilel diplomasiden ziyade yorar...” *Gülerek*: - “...üstelik İsmet de, Mudanya'da...”

Mustafa Kemal Paşa, son sözlerini söylerken, dalgınlaşıyor.

(Söz h'ikriye'yi intikal etmeden, uzaktan ve geriden La Tristesse'in ilk notaları işitiliyor.)

Salih Bey, *mütebessim*: - “...olsa da, hayretmez Paşam.. o hu defa, düşmandan yana... İzmir'deki yaverin takdirkârı-dır...”

Mustafa Kemal Paşa, *sigarasının dumanlarını, dalgın bırakıyor*: - “...farkındayım... farkındayım ya, esas Fikriye’dir beni düşündüren...”

(La Lristesse sürüyor.)

Ankara, Çankaya Köşkü, Zübeyde Hanımın odası; gündüz.

(La tristesse -Cbopin- girdi ve hafif, tek piyano ile devam edecektir.)

Fikriye’nin yüzü solgun, gözlerinde mahzun bir saadet, dudaklarında yorgun bir tebessüm, Zübeyde Hanımda konuşuyor.

Fikriye: - “...az evvel, Meclisken Rusûhi Bey aradı... . Hoca Yenge... Paşa, fevkalâde parlak bir nutuk irûd etmiş... Salih Bey’le birlikte geliyorlar...”

Zübeyde Hanım, koltuğuna oturmuştur, ilerlemiş yaşına rağmen diri ve canlıdır; hastalığına alışmış, gözünde gözlükleri, dizinin üstünde tespahi.

Zübeyde Hanım, *mutlu ve hayran*: - “...ah Mustafa’m, Mustafa’m... eşi menendi yoktur uğlumuu...”
Dudaklarım kıpırdatarak, küçük bir dua okuyup üfler: - “...gönlüne göre versin, Cenab-ı Hak... nazardan saklasın!”

Fikriye’yi yeni görmüş gibi, şaka yollu çıkışacaktır.

Zübeyde Hanım; - “...a be kızımı, niye kalkarsın ayağa, ...astasın sen... Ragıp Efendi’nin bergüzârisin...”
Kendi kendine gülümseyerek, ortaya konuşuyor: - “...sen asta, ben asta... Mustafa’ma kim bakacak?”

Zübeyde Hanım’m son sözleri, Fikriye’nin gözlerindeki mahzunluğu, daha da yoğunlaştırıyor; tebessümü silinmez ama acılaştır. Tam o bir şey söyleyeceği sırada, önce otomobilin kornası işitilir, ardından kapıyı açarak içeriye rüzgâr gibi Zübeyde Hanım’ın büyümesi Fatma girer.

Fatma, *heyecanlı*: - “...geldi Hanımanne... paşamız geldi...”

Fikriye’nin insiyaki olarak, kendini görünmez bir tehlikeden korumak istermiş gibi, sağ elini yüzüne doğru kaldırdığı görülür,

Ankara, Çankaya Köşkü, cümle kapısı; gündüz.

Açılıp kapanan araba kapıları, köşk civarındaki kırsal sesler; sonbahar kuşlarının ötüşleri, Gâzi’nin köpeği Fok-si’nin sevinç gösterisi,

Otomobil gelip, kapının önünde durmuş. Yaver Salih Bey, Paşa’nın kapısını açmış, *Mustafa Kemal Paşa* da iniyor.

Gâzi’nin köpeği Foksi, onun geldiğini anlamıştır, köpeklere has heyecanlı bir telâşla, kopup gelir, Paşa’nın dizlerine sıçrar; Gâzi, köpeğinin bu sâdık ve içten bağlılığını onu okşayarak gösteriyor, hem

de onunla oyalanarak kapıya doğru yürüyor.

Birden Fikriye'nin sesi işitilecektir: - "...onu hiçbirimiz avutamadık, Paşam... gaybubetiniz, gayr-ı kaabil-i teselli bir keyfiyetti..."

Mustafa Kemal Paşa, başını sesin geldiği tarafa çevirir, yüzünde sıcak bir tebessüm belirmiştir.

Mustafa Kemal Paşa: - "...Fikriye!"

Fikriye, köşkün kapısından çıkmış, zarif, sevinci mahzun, tutkusu gözlerinde, Paşa'sına bakıyor; konuşarak ona doğru gelir, bir yerde buluşur, sonra kapıya doğru yürürler; Foksi, etraflarında türlü şaklabanlıklar yapıyor.

Fikriye, *Paşa'ya doğru gelirken*: - "...evinize hoş geldiniz, Paşam... sizi sağ salım burada görmek... Allah'ın ne büyük bir lütfü..."

Mustafa Kemal Paşa: - "...nasılsın? Seni zayıf buldum."

Fikriye: - "...hâiz-i ehemmiyet değil. Paşam! Mühim olan, sizin afiyette olmanızdır." *Gözleri, Paşa'ntn gözlerinde*: - "...hepimiz için!"

Kısa bir duraklama anı: Muştala Kemal Paşa, Fikriye'nin varlığından sızan o esrarlı feda-yı nefis hissiyle, bir an sarsılmıştır; Fikriye ise, her hâliyle, ona olan tutkusunun etkisi altında görünüyor. Birlikte, içeriye yürüyorlar. Salih Bey, bir iki adım arkalarından gelmektedir. Foksi, hep ortalarda, fakat içeriye giremez.

Mustafa Kemal Paşa: - "...valde nasıl? Ankara'ya ısınabildi mi?"

Fikriye, *gülümser*: - "...onun nazarında, Selânik'in yerini, ne Ankara tutabilir, ne İzmir..." *Eliyle yön gösterip*: - "...mü-teheyyiç bir intizâr içindeydi... buyurmaz mısınız?"

Ankara, Çankaya Köşkü: Zübeyde Hanım'ın odası; gündüz.

Mustafa Kemal Paşa, kapıyı açıp içeriye girer. Zübeyde Hanım, gözünde gözlükleri, dudakları hafif titreyerek, oğlunu karşılıyor. Onun gözünde oğlu, her zaman ilk mektepteyken, istediği gibi azarladığı Mustafa'dır.

Zübeyde Hanım, *heyecanım saklıyor*. - "...--gel be çu-cuk... anidir, gözümüz kaldı yollarda... nerelerdesin?"

Mustafa Kemal Paşa: - "...hep süylenemez miyim, Hoca annem... asker adamın, hayatı ayakta geçer."

Gazi, saygılı bir gülümseme ile annesine yaklaşır, öpmek için uzattığı elini hafifçe tutar, önce, okşayıp sonra öper.

Zübeyde Hanım, *kollarıyla onu sarıyor*: - "...berhudar olasın, Mustafa'm... çakır uğlum... gazan mübarek olsun..."

Zübeyde Hanım, oğlunu kolundan çekip, yanındaki koltuğa oturtuyor; çok mühim bir sır tevdi edermiş gibi, eğilerek alçak sesle konuşuyor.

Zübeyde Hanım, *kolundan çekip, oturturken-*. - “...bak beri, çucuğum... Cenab-ı Hak, seni milletine bağışlasın... sen de erdin muradına, o da erdi... ama ben eremedim... bilirsin nedir muradım, dünya gözüyle, görmek isterim mürüvvetini!..”

Mustafa Kemal Paşa, *annesinin elini okşayarak, gülüyor:* - “...sen değil misin, Allah’tan ümit kesilmez diyen... bu kadar sabrettin, biraz daha et!..”

Zübeyde Hanım, *suç ortağı bir gülümsemeyle, oğluna yaklaşır:* - “...bak hele şuna...” *Alçak sesle sorar:* - “... duğ-ru mudur, Salih’in söyledikleri...”

Ankara, Çankaya Köşkü, kabul salonu; gündüz.

Salih Bey, çakmağının alevini ucuna uzatmış, Fikri-ye’nin sigarasını yakıyor.

Salih Bey, *endişeli:* - “...doktoru dinlemiyorsunuz... size tütün içmeyi yasaklamıştı...” *Çakmağım cebine koyarken:* - “...doğru dürüst yemek de yemiyor muşsunuz?”

Fikriye, hüznü bir keyifle, ağzından burnundan salıverdiği dumanlar arasında cevap verecektir.

Fikriye, *müstehzi:* - “...yalnız o kadar mı?., artık doktora da görünmüyorum, Salih Bey... Hoca Yengem, bundan da şekvacı.”

3ü 9

Fikriye, adım yürümüş, Salih Bey’den uzaklaşmış

tır; yüzünü çekrariona dönünce, Salılı Bey görünür; daha da «geride, sala^a^ir^ kapısı.

, - “...haksız mıdır?” *Az susar, daha da iç-*

“Vr.râfcp^ızlığınız, ciddi! Paşa Hazretleri, tedaviniz bah-^i>4eç^i»«f*tcdbirler alırken...”

Fikriye, *heyecanlı ve telâşlı sözünü kesecektir.* - “...yeni tedbirler mi? Ne gibi, meselâ?..”

O sırada salon kapısından Mustafa Kemal Paşa giriyor, onu fark edince Fikriye, sözünü askıda bırakır.

Mustafa Kemal Paşa, *Salih Dey'e, şakacı:* - “...Salih!.. Hoca annem, seni ister...” *Gülerek:* - “...Niçin Selânik’i almamışız, hesap soruyor...”

Salih Bey, Fikriye’yi topuklarını birbirine vurarak selâmlayıp, saygıyla ayrılır.

(Buradan başlayarak, Fikriye’nin piyanosu işitiliyor: Uzaktan, insanın ruhuna damlayan ses damlaları halinde, 'Manastır'm ortasında vardır bir havuz... ' türküsü.)

Fikriye, sigarasının dumanlarına sarınmış, mahzun bakışları hülyalı, gülümser. Gazi ile aynı çerçeve içinde buluşurlar.

Fikriye: - "...gaybubetiniz esnasında... meselâ, muharebeyi merak etmekteyiz... o, bilâfâsıla Selanik'ten bahsediyordu..." *Dalgınlaşır:* Manastır Askerî Riişdiycsi'ne gidişi

niz... sonra, Şâm-ı Şerif'den avdetiniz..."

Fikriye, sigarasından derin bir soluk alıp, duman düğümlerini boşluğa bırakırken, mahzun bakışları ve kırık sesiyle soruyor: - "...tedavim bahsinde Paşam, ne gibi yeni tedbirler düşünmüş acaba?" *Az susup:* - "...Salih Bey, onu arılatıyordu da!..." Mustafa Kemal Paşa'nın alnına gizli bir keder gölgesi düşmüştür, gözlerini, Fikriye'nin gözlerinden kaçırıp, olağanlaştırmak istediği bir ses tonuyla cevap verir.

Mustafa Kemal Paşa: - "...o bahis, mühim bir bahis, Fikriye, akşama konuşuruz..." *Biraz susar, daha gündelik bir ses tonuyla:* - "...evvelâ bir banyo yapayım diyorum.. yoldan geldim..."

Ankara, Çankaya Köşkü, kabul salonu; gece.

Fikriye'nin piyano tuşları üzerinde uçuşan, parmaklarına geçiliyor; bu kısa bir süre devam edecektir, bu arada, Fikri-ye'nin gözlerinden bir damla yaş, piyanonun tuşları üzerine düşüyor.

Kamera, gerileyip doğrulunca, piyanosunun başına oturmuş, Gâzi'nin sevdiği türküyü çalan Fikriye önde, Mustafa Kemal Paşa geride görünüyor: Mutat koltuğuna oturmuş, sırtında bir ropdöşambr; boynunda bir ipek fular; sehpanın üstünde, rakı sürahisi ve kadehi, leblebi vs.

Paşa, mahzun hatta kederli görünmektedir, üstelik dalgın. Fikriye, dudaklarında son zamanlarda adet ettiği o hüznü gülümsemeyi koruyor ama onun da kederli olduğu, belli; kirpiklerinin ucunda, gözyaşı damlaları pırıldıyor. En şaşırtıcı olan, ön planda dikkati çeken, piyanonun üstüne bırakılmış, Fikriye'nin içki kadehidir.

Fikriye, çaldığı parça sona erince, elini uzatıp içki kadehini alır, bir kerede içip bitirir; sonra, Gâzi'ye hissettirmeden, kirpiklerindeki yaş, parmağıyla alıp, ayağa kalkar, koltuğuna yirür; oturmadan, rakı sürahisini aldığı, az önce boşalttığı kadehe yeniden rakı koyduğu görülüyor. Tabii olmasına çalıştığı, bir sesle, bu arada, konuşmaktadır: - "...demek ki, derpiş olunan tedbir bu... Mantikî olduğu, izahtan vareste..." *Müstehzi:* - "...veremliysen, sanatoryumda ikâmetin icabeder..."

Mustafa Kemal Paşa, *kederli:* - "...îzâın etme, Fikriye... Seni kaybetmek değil, kazanmak telâşındayız... Doktor Adnan Bey'le ariz ârnik konuştum.. çok sıkı bir sanatoryum tedavisi olmazsa..." *Susuyor, sigarasından bir nefes alıyor.*

Fikriye, *acı bir tebessümle:* - "...ölür ımiymüşüm?" *Başını önüne eğiyor, alçak sesle;* - "...yatımızda ölmüş olurdu, bı-na razıyım ben..." *Gururla başını kaldırarak, bambaşka bir sesle:* - "...neredeymiş bu sanatoryum?..."

O an, telefon çalmaya başlayacaktır, Mustafa Kemal Paşa telefona kalkarken, Fikriye'ye cevap veriyor: - "...Alman-

ya'da... Münih civarında zannederim..." *Ahizeyi kulağına götürüyor.* - "...alo, kim? Ha, sen misin Hayati, hayrola?.. Kimden telgraf, İsmet Paşa'dan mı?.. ne diyor, oku bakayım..."

Mustafa Kemal Paşa'nın görüntüsü flulaşır; konuşması, hafif bir rabarbaya dönüşür. Buna mukabil Fikriye, iyice net: Kadehini dudaklarına yakın tutmuştur, bakışları buğulu, yüzünde gizli ve anlaşılmaz bir sesi dinlermiş gibi bir ifade belirmiş; içkisinden, bu halde bir yudum alır, sonra, kendi kendine mırıldanır: - "...Almanya'da bir sanatoryum.. Almanya'da, Münih'te." *Fısıltıya yakın bir sesle:* - "... ne kadar uzak!.., ne kadar soğuk!.."

Gâzi'nin görüntüsü yeniden netleşir, telefon muhaveresi, açıkça duyulmaya başlar. Fikriye, dudaklarına bir sigara ilâştirmiştir, onu yakıyor.

Mustafa Kemal Paşa, *ahizeye:* - "...peki, Hayati! İyi ettin de aradın, bu husus hem mühim, hem müstacel... hadi, akşamların hayrolsun!"

Gazi telefonu kapatıyor, izahat sadedinde, Fikriye'ye konuşarak, koltuğuna dönecektir.

Mustafa Kemal Paşa: - "...Mudanya'dan haberler iyi... Trakya'yı kurtardık, bre!" *Kendi kendine sevinerek, güleç bir yüzle kadehine uzanıyor:* - "...eh, dünyadır bu, belli olmaz, günün birinde... sıra Boğazlar'a da gelir..."

Fikriye, yüzü dudakları arasından salıverdiği sigara dumanları arasında kayıp, tamamıyla kendi âleminde; çok farklı, çok uzak bir sesle soruyor: - "...yolculuk ne zaman? Hemen mi?"

Mustafa Kemal Paşa, *birden o konuya dönemez:* - "...efendim? Ne? Hangi yolculuk?" *Şimdi hatırlamıştır:* - "...ha, evet: hele İsmet Paşa... Mudanya'da harbi bitirsin..."

Sevres Anlaşması'na göre, parçalanmış Türkiye Haritası.

Daha önce gördüğümüz haritada, Anadolu'nun bütünü. Yunan işgalini gösteren mavi renkten kurtulmuştur; sadece.

Doğu Trakya üzerinde işgalin devanı ettiğini gösteren mavi leke durmaktadır.

Haritanın gerisinden, küçük bir nokta halinde başlayarak, yaklaşıkça büyüyen bir gazete, okunur bir hizada sabitleşiyor: Hâkimiyet-i Milliye gazetesinin, birinci sayfasıdır. Mudanya Mütarekesi müzakerelerine katılmış, İsmet Paşa, General Charpy, General Harrington, General Monbelli'nin toplu bir fotoğrafı üzerinde, şu başlıklar atılmış: "ZAFERDEN ZAFERE!.. /MUDANYA MÜTAREKESİ İMZALANDI/ REFET PAŞA TRAKYA'NIN TESLİMİNE MEMUR..."

Gazete sayfası belirdikten sonra, haritadaki son mavi leke de yavaş yavaş kayboluyor, bu esnada tarih görüntüye geliyor: 11 Teşrinievvel 1338 (1922).

(Bu sahnede, geriden, tekrar kurtuluş leitnmtivi, 'Ankara'nın taşına bak...' örgülü müzik işitilecektir.)

Hâkiniyet-i Milliye gazetesinin görüntüsü kaybolur, aynı şekilde geriden nokta halinde başlayıp yaklaşarak, bu defa Yeni Gün gazetesinin birinci sayfası görünür.

Gazi Mustafa Kemal ve İsmet Paşa'nın fotoğrafları çevresinde şu başlıklar okunuyor: "TRAKYA BUGÜN KURTULUYOR / GAZİ HAZRETLERİ, BURSA'YI TEŞRİF EDECEKLER..."

Gazete sayfası belirdikten bir süre sonra, harita kaybolur, gazeteye bindirilmiş olarak zamanın Bursa şehrinden bir görüntü gelir; daha sonra da, günün tarihi belirir: 13 Teşrinievvel 1338 (1922).

(Sahne boyunca kurtuluş leitmotivi sürüyor, sonunda dağılıp eriyor.)

Bursa-Ankara yolu; gece.

Bir kara yolu kavşağında, Ankara demiryolu; raylarda, soluyan bir lokomotif, ardına bağlı uzunca bir katar: Yolcu ve yük vagonları; lokomotif arıza yaptığı için, katar durmuştur; derin ve nemli karanlıkta, vagon pencerelerinin ölü ışıkları seçiliyor; bazı yolcular, trenden yola inmişlerdir.

Yolculardan birisi, Halide 'Onbaşı', kara yoluna yakın bir ağacın altında, hem sigarasını içiyor, hem de trenin kondüktörü ile konuşuyor. Yol, dumanlı bir karanlığın derinliklerinde kaybolmaktadır; çok geriden, ağır ağır yaklaşan bir fener görülebiliyor; kondüktör zamanın şimendifer görevlisi giyiminde, bıyıklı bir genç.

Halide Edip Hanım: - "...tâmiratı uzun mu sürer?" *Dumanları bırakırken:* - "...beklemeyi hiç sevmem de!"

Kondüktör, *katara gitmeye davranıyor.* - "...zannetmem, etendim! Azami, yarım saat!"

Halide Edip Hanım, katara yönelen kondüktöre, eliyle göstererek, soracaktır: - "...şu yaklaşan ışık nedir?"

Gece sessizdir, yalnızca yaklaşan deve kervanında, son deveye takılı olan çanın yeknesak ve melânkolik sesi işitilmektedir: Gittikçe yaklaşıyor.

Kondüktör, durup o tarafa dönüyor; feneri görüp, gittikçe netleşen çan sesini duyduktan sonra, gülümseyerek cevap verecektir.

Kondüktör: - "...deve kervanı, efendim!"

Kondüktör, katara doğru uzaklaşıyor, fakat bu sırada, kervanı gören bazı başka yolcular kara yoluna iniyorlar.

Kervan, nemli ve dumanlı karanlığın içinden, önce elinde sallanan feneri, üzerine bindiği eşeğiyle, kervancı peydahlanıyor. Yolda, çizmeleri, nefer elbisesi ve kalpağıyla, sigara içen Halide Onbaşı'yla erkek sanmış olmalı ki, elini göğsüne bastırıp selamlıyor.

Kervancı: - "...csselâmimaleyküm, ihvan!"

Halide F.dip Hanım, *aynı jesti tekrarlayarak*: - “...ve aleykümselam, kervancı başı!”

Develer, birbirine bağlı, zahmetkeş ve mütevekkil, birer birer beliriyorlar; gerçek değil birer hayal gibi, usul usul önünden geçip, aksi istikamette kayboluyorlar: Karanlık, nemli ve yoğun, gittikleri taraf görünmüyor.

Develerin gittikleri istikametten, uzak uzak, önce bir çift, arkasından iki çift daha, otomobil farı gözükecektir; far huzmelerinde, a/, önce karanlığın yuttuğu develer, teker teker, -ve

bütünüyle kervan- bir gölge oyunu gibi devâsâ beliriyor; arabalar geçince, toz bulutu ve koyu karanlığın içinde, tekrar yok oluyorlar.

Deve kervanının çanı, uzaklaşırken, yaklaşan otomobillerin motor uğultusu içinde kaybolmuştur.

Yaklaşan arabalar; farların huzmesi içinde, Halide Edip I lanım, contre-lumiere bir siluete dönüşmüştür; en öndeki araba, ona birkaç metre kala, yavaşlayarak duruyor. Bu Mustafa Kemal Paşa'nın arabasıdır; Yaver Salih Bey, şoförün yanından şimşek gibi çıkıp, arka kapıyı açacaktır.

Gazi, mütebessini, arabadan ağır ağır iniyor. Halide Edip I lamın, sigarasını atıp, hayret içinde, ona doğru yürür.

Bursa-Ankara yolu; gece.

Gazi, tebessümü genişlemiş, sıkmak üzere elini Halide Edip Hanım'a uzatır; el sıkışır, ayaküstü konuşurlar.

Mustafa Kemal Paşa, *gülüyor*: - “...hayrola, hanımefendi?.. Tek başınıza, bizi istikbâle mi çıkmıştınız?”

Halide Edip Hanım, o *da gülüyor*. - “...hiç sormayın Paşam, trenimiz arızalandı...” *Miitehayyir*: - “...fakat böyle bir tesadüf, havsalaya sığmaz!”

Onlar konuşurken, arabadan bu defa Kâzım Karabekir paşa inmiş, yanlarına gelmiştir. Mustafa Kemal Paşa, ikisini tanıştırır.

Mustafa Kemal Paşa, *Halide Edip Hanım'a*: - “...Kâzım Paşa cenapları, Ankara'ya sizin gayubetinizde teşrif ettiler...” *Kâzım Paşa ya*: - “...Halide Edip Hanımefendi... nâm-ı diğer Halide Onbaşı: Ordularımızın uğuru...”

İki taraf, samimi bir tebessümle, başını hafifçe eğiyor. Gazi, izahat vermek gereğini duymuştur.

Mustafa Kemal Paşa: - “... Bursa'da, İsmet ve Fevzi Pa-şa'ya mülâki olacağız... Mudanya'dan gelecekler...”

Sonra, sesini alçaltıp, göz ucuyla arabanın hemen arkasına yanaşmış ikinci arabayı göstererek, ilâve edecektir: -“...Fikriye'vi de götürüyorum... hastalığı ciddileşti... Mü-nih'de bir sanatoryuma yatıracağız...”

Halide Edip Hanım, *yüzü gölgelenmiştir*: - “...öyle mi? Vah vah, fevkalâde müteessir oldum...” *Az susar, daha üzgün*: - “...ona veda edebilir miyim?”

(Buradan başlayarak, Chopin'in la Tristesse adlı etüdü, tek piyanoda işitilmeye başlayacaktır.)

Mustafa Kemal Paşa, onu ikinci arabaya doğru götürüyor; Yaver Salih Bey, biraz arkalarından gelmektedir.

Mustafa Kemal Paşa: - “...elbette!” *Arabanın kapısını açarak*: - “...buyurun konuşun...”

Halide Edip Hanım, *Paşa'ya*: - “...teşekkür ederim!”

Arabanın açık kapısına doğru eğilir.

Bursa-Ankara yolu; gece.

Fikriye, arabanın arka koltuğuna, yarı uzanmış yarı oturmuştur. Kürkleri içindedir, yüzü adamakıllı solgun, gözleri iyice hüznü.

Halide Edip Hanım'ı görünce, derhal doğrulup, tehalükle ellerine sarılır. Güçlkle gülümseyerek, konuşacaktır. Kapının ağzındadırlar, arkadaki üçüncü arabanın farları aydınlığında, garip ve ürkütücü, bir ışık gölge karşıtlığı içinde görünürler.

(Bu sahenin başından itibaren, bir önceki sahenin sonunda başlamış olan, Chopin'in La Tristesse adlı etüdü tek piyano olarak devam ediyor.)

Fikriye, *müteessir ve müteheyyiç*: - “...ah Hanımefendi... size burada rastlamak!..” *Tebessümü genişliyor*: - “...bu işde bir hayır var...”

Halide Edip Hanım: - “...Almanya'ya gidiyormuşsunuz?”

Fikriye, *kirpiklerini indirir. mahzun*: - “...ya, evet! Doktorların, ısrarı. Ben gitmek istemedim, ama Paşa rica edince...” *Sözünü bitirmez, boynunu bükür.*

Halide Edip Hanım, *yüreklenmek istiyor*: - “...ne var bunda canım... kısa bir müddet kalır, piirsıhhat dönersiniz...”

Fikriye, *çocuk gibi omzunu kaldırır*: - “...bilmem ki!..” *Sonra bîrden canlanıyor*: - “...evvelâ Paris'e uğramak niyetindeyim, giyecek bir şeyler yaptırmak için... ne dersiniz? İyi olmaz mı?”

Halide Edip Hanım: - “...tabii, fevkalâde olur! İyileşeceğinizden, hiç şüphem yok!”

Fikriye, duygulanmıştır, ağlamamak için dudaklarını ısırarak, Halide Hanım'ın boynuna sarılır.

Fikriye: - “...bir inanabilsem!.. ah, buna bir inanabil-sem!..”

Halide Edip Hanım, onun kollarından ayrıldığında, gözleri hafif nemlidir; arabanın kapısı ağzında

konuşmuşlardır, o çekilince, az geride durup, bekleyen Seryaver Salih Bey, arabanın kapısını kapatır; öndeki arabanın farları ışığında, Ka-rabekir Kâzım Paşa ile sigara içip konuşmakta olan, Gâzi'ye doğru yürürler.

Halide Edip Hanım, *duyulur duyulmaz bir sesle Salih Bey'e soruyor*: - "...şey, söyler misiniz Salih Bey... bu ani yolculukta, İzmir'deki 'yaver'in hiç mi dahli yok?"

(La Trislesse etüdi sahnenin sonuna kadar sürecektir, orada dağılacaktır.)

İzmir, Göztepe'deki köşk: akşamüstü.

Sonbahar, güzelliği, bahçedeki bazı yapraklar sararmaya yüz tutmuş, bazı çiçekler solmuş. Hava, kapalı; yağmur bulutları, akşam aydınlığını örtüyor. Ara sıra çakan, kuru şimşekler, binanın cephesini elektrik mavisi aydınlatır.

Uzaktan ve geriden, gök gürültüleri işitilmektedir.)

İzmir, Göztepe'deki köşk, kütüphane (çalışma odası); akşamüstü.

Saat, akşamüzeri, (alâfranga) altı buçuk suları.

Saatin tiktakları başlıyor: monoton, ısrarlı, sinir bozucu.

Kamera dönerek, kütüphanenin yağmur loşluğunu, yazı masasının başına oturmuş, harıl harıl bir şeyler yazmakta olan Lâtife'yi görür; arada çakan şimşekler, odaya elektrik mavisi bir yalaz halinde dolup boşalmaktadır; odada sadece, yazı masasının üzerindeki çalışma abajuru yanmış, başka ışık yok: Tenhâlık ve yalnızlık duygusu veriyor.

(Saatin tiktakları, onun gerisinde şimşek sonralarında uzaklı yakınlı gök gürültüsü, bir yerden sonra hafif hafi/ Lâtife leitmotivi başlıyor.)

Genç kızın, arada kalemni mürekkep hokkasına batırıp, asabi bir telâşla önündeki kâğıda bir şeyler yazıyor. Sumenin yanı başında, bir kül tablası, bir sigara paketi ve kibrit kutusu dikkati çekecektir, bir de yarısı içilmiş şampanya bardağı görünür.

Lâtife, birden yazmayı keser, tatsız, kendisinden gayr-ı memnun bir ifadeyle, yazdıklarına şöyle bir bakar, sonra, belirgin bir asabiyetle yazdığı kâğıdı buruşturup, çöp sepetine atar; dirseklerini masaya, bir yumruğunu çenesine dayar, gözlerini sabit bir noktaya dikmiştir.

Lâtife, aynı asabiyetle ayağa kalkıyor, kalkarken şampanya kadehini alıyor, onu yudumlayarak, kütüphanede bir aşağı bir yukarı gidip geliyor.

(Bu esnada, saatin tiktakları, aralıklı gök gürültüsü, geride Lâtife, leitmotivi.)

Yazı masasının koltuğu gerisinden, Lâtife gidip gelirken, ansızın durur, aynı gerilimli yüz ifadesiyle, yeniden masasına doğrulur; içkisini bitirip, önüne başka bir kâğıt çeker; yazacaklarını orada görüyormuş gibi, kâğıda bakarken, sigara paketinden bir sigara alıp, dudaklarına iliştirir, kibritle

yakar; sonra, savurduğu ilk dumanlar arasında, kalemi mürekkebe batırıp, tekrar yazmaya koyulur.

Lâtife, işlek bir el yazısıyla -eski harflerle- bir mektup yazmaktadır. Birkaç satır ilerledikten sonra, kendi sesiyle, yazdığı şeyleri okuduğu duyulacaktır.

Lâtife, *yazdığı mektubu okumaktadır*: - “...mukaddes Paşam / Pek ınes’ud dakikalar yaşadım; şimdi de, derin bir teessürün altında ezilmekteyim. Burada bırakmış olduğunuz şeref, bütün ailemin şeref hâlesidir, fakat yalnız bendenizin olan çok kıymetli ve ebedi bir şey daha vardır: O da, canlı hâtıranızdır. Bazen dalıyorum, saatlerce gözlerim kapalı düşünüyorum... bu rüyalarımın uyanışında... ‘Yârab! Ne eksilirdi deryâ-yt izzetinden / Peymâne-i vücuda zehi âb dolmasaydı,’ diyor gözyaşları döküyorum...”

Ankara, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Riyaset Makamı; gündüz.

Mustafa Kemal Paşa’nın elleri arasında tuttuğu. Latife ’ n i n mektubu: Paşa’ın sağ elinin iki parmağı arasında sigarası vardır.

(Paşa mektubu okuduğu sırada, onu Lâtife'nin sesiyle off olarak duymaktadır.)

Lâtife: - “...belki de siz... ‘Beni yirmi gün görmekle, bu kız benden ne istiyor ve bu hakkı ona kim vermiştir,’ diye hiddetlenirsiniz... Nazarımda hiçbir şey ehemmiyeti hâiz değildir. Fakat ilk nazarda, dünyanın en büyük dâhisi, kendisi için mahfuz olan sadakat, hürmet ve samimiyeti almak tenezzülünde bulunmuştur... Evet, ömrümün son dakikasına kadar, mes’ud veya bedbaht edileyim... Halâskârı takip etmekten azade kalmayacağım; fiilen olmasa da, hayâlen daima beraber yaşayacağım... mademki, bütün saadetimi zât-ı devletinizin hizmetinde buluyorum... yegâne arzum, her ne suretle olursa olsun... sadakatimin yanınızda bir silâh olmasıdır...”

(Lâtife, mektubunu okuduğu sürece, kamera ağır ağır gerileyerek, Mustafa Kemal Paşa’yı, makamında, çerçevelemiş bulunmaktadır.)

(Mektubun burasında, kapının iki kere tıklatıldığı işitilir, aynı anda, Lâtife’nin sesi ve leitmotivi durur.)

Mustafa Kemal Paşa, *başını kaldırıp, mektubu sumenin altına saklayarak*-, - “...giriniz!”

Ankara, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Riyaset Makamı; gündüz.

Kapı açılıyor, içeriye, önde Dr. Refik Bey, arkasından Yaver Salih Bey giriyor; Gâzi’ye yaklaşıyorlar. Dr Refik Bey, mûtad sükûneti ve yumuşaklığıyla, konuşacaktır; Salih Bey, biraz geride durmuştur. Mustafa Kemal Paşa, oturduğu yerden doğrularak soruyor.

Mustafa Kemal Paşa, *doğrularak*-, - “...siz miydiniz, Doktor?” *Yer gösteriyor*: - “...buyurmaz mısınız?!..” *Hemen arkasından farklı bir sesle*: - “...valde nasıl? ”

Dr. Refik Bey, *oturmaz*; *gözlüklerinin ardında*, gözleri hayli kederli, ellerini ovuşturarak cevaplandırır.

Dr. Refik Bey: - "...rahatsız etmeyelim, Paşam!" *Miiked-der bir tebessüm:* - "...maşallah, maneviyâti yüksek! Dilinden Lâtime eksik olmuyor..." *Az susar, yutkunur:* - "...hastalığın mâhiyeti ve hastanın ilerlemiş yaşı nazar-ı itibare alınırsa..."

Mustafa Kemal Paşa, sigarasını kül tablasına bastırırken, ciddi ve vakur bir kederle soracaktır.

Mustafa Kemal Paşa: - "...hiç mi ümit yok, doktor?"

Dr. Refik Bey: - "...Allahtan ümit kesilmez. Paşam!"

Doktor, biraz susar; sonra daha profesyonel bir ifade ile cevap verecektir.

Dr. Refik Bey: - "...mâlum-u âliniz, valde hanım, onun da hastasıdır: Doktor Adnan Bey'le, müdavele-i efkârda bulunduk... müşterek fikrimiz odur ki, daha mütcedil bir iklimde, mukadder âkibet hayli geciktirilebilir..."

Yaver Salih Bey: - "...meselâ İzmir gibi mi?"

Dr. Refik Bey, *ona dönerek, tasvip ediyor:* -"Mümkünse, İzmir münâsip!"

...evet!

Mustafa Kemal Paşa, içinde kaygı ve şefkatin titreştiği bir sesle, Seryaver Salih Rey'e konuşacaktır: - "...Salih, ne dediğini duydun... bunun çâresine sen..." *Sözü askıda kalır tamamlayamaz, çünkü kapı ttklatılmıştır.*

Tıkladılmasıyla, kapının açılması bir oluyor: İçeriye, hev'et-i Vekile Reisi, Hüseyin Rauf Bey girecektir- Doktorda Salih Bey'i içerde görünce bir an duraklar.

Hüseyin Rauf Bey: - "...hayrola?" *Müteredit, duraklar:* -"...hususî bir şeyse, başka zaman gelirim."

Mustafa Kemal Paşa: - "...valdeyi konuşuyorduk: Ankara'ya intibak edemedi, biliyorsun..."

Dr. Refik Bey, *kibar ve saygılı, Gaziye doğru:* - "...teferruatını ayrıca arz ederim. Paşam..." *Eğilerek sedam verir:* -"...müsaade-i âlinizde..."

O ve Salih Bey, kadri boşaltıyorlar; Hüseyin Rauf Bey, hastalık söz konusu olunca, bir an dalgınlaşmıştır; kendi kendine konuşur gibi, mırıldanıyor.

Hüseyin Rauf Bey, *dalgın:* - "...Balkan Harbi, İlarb-ı Umûmî, İstiklâl Harbi... 1328'den beri muharebe yaşıyor... Zübeyde İ lanım, bir tarih..." *Gâzi'ye dönüyor:* - "...şâyan-ı şükrandır ki, zaferi görmek müyesser oldu..."

Mustafa Kemal Paşa annesi üzerinde görüşülmesinden rahatsızdır, sigara paketini uzatarak, sözü değiştirecektir: -"...yak bir cıgara, bir de kahve söyleyelim... sebep-i ziyaretin ne ola ki?"

Mustafa Kemal Paşa oturuyor. Rauf Bey, sigarayı alır; o da, ziyaretçi koltuğuna oturur; Önemli bir

şeyden bahsediyor gibi, biraz da yapma bir neşeyle, *gülerek* cevap verir:

- "...hiç canım... Refet Paşa'yla konuşuyorduk... birden esti... yarın gece, Keçiören'e davet ediyor... evine... Ali Fuar Paşa, sen, ben ve o... eski günlerdeki gibi!.."

Mustafa Kemal Paşa da mütebessimdir, ateşi uzatırken ilâve edecektir: - "...yâni, Mahşer'ı Dört Süvarisi... öyle mi?"

Gülüşüyorlar.

Buzlu mavi, yarım bir ay, dantel kenarlarını yaldızladığı bulutların arasından kayarak gidiyor; rüzgâr hem soğuk hem keskin; kamera, kaldırdığı toz bulutlarından oluşan anaforu yakalar, izleyerek eve intikal eder.

Rüzgârın sırt üşüten ısıkları, o ısıkların arasına dağılmış uzaklı yakınli köpek havlamaları.

Zamanın Ankara evlerinden, Keçiören'de etrafı تنها bir bağ evi; kapının önünde, birisi Mustafa Kemal Paşa'nın arabası olmak üzere, iki otomobil duruyor. Üst kat pencereleri ışıklıdır.

Ankara, Keçiören'de Refet Paşa'nın evi-kabul salonu; gece.

Görgüye göreneğe uygun döşenmiş bir salondur: Sedir, koltuklar, yer minderleri; duvarda, çapraz asılı iki kılıç, hattat elinden çıkma ta'lik yazılar, vs.

Mustafa Kemal Paşa, âdeti üzere, bir koltuğa oturmuştur; yanı başındaki sehpa, rakı sürahisi, kadehi, kül tablası sigara paketi ve tespihi, ayrıca leblebi tabağı. Yanı başında, Ali Fuat Paşa oturuyor, durumdan pek hoşnut görünmez, sigarasının dumanlarına dalmış; Refet Paşa, karşıda ayakta, her zaman olduğu gibi, hareketli. 1 lüseyin Rauf Bey, ise, Mustafa Kemal'in karşısındadır.

1 lüseyin Rauf Bey'in yüzünde samimi fakat ciddi bir ifade vardır. Gâzî'ye doğru elini uzatarak, takılırmış gibi söyler: -"...aramızdaki samimiyete binaen söylüyorum... belki farkındasınız, belki değilsiniz... Meclis, Saltanat'ın... hatta Hilâ-fer'in kaldırılması endişesiyle miiteezzidir... sizden, istikbalde takınacağınız tavırdan şüphe ediyor... bu hususta, Meclis'i... dolayısıyla efkâr-ı umumiyeği tenvir ve tatmin ermeniz lüzumuna kainiyim.."

Bu sözler üzerine salona bir sükût çökecektir: Bu sessizlik içinde, dışarıdaki deli rüzgârın, pencerelerdeki ısıkları, bu arada, nerede unutulmuşsa, açık unutulmuş bir panjurun, ısrarla çarpışı işitiliyor.

Bu sessizlik sırasında, birbirine zincirlenerek, Refet Paşa'nın, asabı gülümsemesi, Ali Fuat Paşa'nın rahatsız dalgınlığı verilecek, sonra, kamera Mustafa Kemal Paşa üzerinde kalacaktır; o, sigarasının dumanları arasında, sakin görünür.

Mustafa Kemal Paşa, *ciddi ve sakin, Rauf Bey'e*: -"...ben evvelemirde, sizin mütalaanızı almak isterim... bu bahiste sizin fikriniz ne merkezdedir?"

Hüseyin Rauf Bey, biraz asabı fakat kararlı, fikirlerini açıklıyor.

Hüseyin Ratıl Bey: - "...ben Saltanat ve Hilâfet makamına... vicdanen ve hissen merbutum... çünkü benim babam, padişahın nân-ü-nimetiyle yetişmiş... Osmanlı Devle-ti'nin ricali sırasına geçmiştir... benim de kanımda o nimetin zerrâtı vardır. Ben nankör değilim ve olamam... padişaha muhâfaza-i sadâkat borcumdur... Halife'ye merbûtiye-tiin ise, terbiyem icâbıdır..."

Yeniden ağır bir sükût oluşmuştur, rüzgârın vınlıtları, ısrarla çarpıları panjur tekrar duyulur; ayrıca, çok gerilerden, Mızıkâ-i Hüniayûn'un Vahdettin'in Cülûs Marşım çalmaya başladığı işitiliyor.

Mustafa Kemal Paşa, yüzünü Refet Paşa'ya dönerek: - "...ya siz Paşa, bu hususta sizin mütalaanız nedir?"

Refet Paşa, hareketli, kısa adımlarla sağa sola giderek, yüzünde hep aynı asabı tebessümle konuşacaktır: - "...Rauf Bey'in iikir ve mütalaasına, tamamen iştirak ediyorum... Filhakika, bizde, padişahlıktan ve halifelikten başka... bir şekl-ı idare mevzuubahis olamaz!"

Mustafa Kemal Paşa, bu defa Ali Fuat Paşa'ya dönecektir; ona sadece bakıyor, hiçbir şey söylemiyor; Ali Fuat Paşa, hafif öksürüp, ağır ağır, sözlerini tartarak konuşur: - "...şey!., nılûm-u âliniz, bendeniz Moskova'dan henüz avdet etmiş bulunmaktayım.. bu itibarla, vaziyeti de... . ef-

kâr ve hissiyât-ı umûmiyeyi de, lüzumu derecesinde tetkike vakit bulamadım... beni, bu meselede fikir dermeyânından mazur görmenizi reca ederim.."

Hüseyin Rauf Bey, müdahale ederek, lâfa karışıyor: - "...bir dakika!., bir de umûmî mütalaam var... bizde vazi-yet-i umûmiyeyi tutmak güçtür; bunu ancak herkesin erişemeyeceği kadar yüksek görülmeye alışılmış bir makam temin edebilir. O da makâm-ı saltanat ve hilâfettir; onu lağvetmek, yerine başka bir mevcudiyet ikâmesine çalışmak, felâket ve hüsrânı muciptir, asla câiz olamaz!"

Ali Fuat Paşa, oturduğu yerden kalkıyor; Refet Paşa, kadehine rakı koymaktadır; Mustafa Kemal Paşa, yeni bir sigara yakınıştır, dumanları başının üzerinde yükseliyor; Hüseyin Rauf Bey, gözlerini Mustafa Kemal Paşa'ya dikmiştir.

(Aynı ağır sessizlik hüküm sürüyor, rüzgârın ıslığı keskin, panjurun çarpılışı biraz daha sık, Mızıkâ-i Hüniâ-yûnun marşı, aynı şekilde, uzak ve gerilerdedir.)

Mustafa Kemal Paşa, vakur ve ciddi: - "...arkadaşlar, mevzu bahis ettiğiniz mesele... haddizatında bugünün meselesi değildir... Meclis'te bazılarının telâş ve heyecanına da mahal yoktur... ben ne halife olmak niyetindeyim, ne de padişah... icâb-ı halinde bunu Meclis'te de beyân ederim.."

Mustafa Kemal Paşa susuyor, aklına başka bir şey gelmiş gibi ayağa kalkarak devam ediyor: - "...bence, Mec-lis'in asıl iştigâl edeceği mevzu... Sulh Konferansı'nda Türkiye'yi, kimin temsil edeceği mevzuudur... vatani işgalden halâs etmiş olan Ankara mı, yoksa, Sevres Muâhedesini imzalamış olan Bâb-ı Âli mi?"

(Mustafa Kemal Paşa, ağır ve tane tane konuşuyor; bu esnada, geride işitilen müzik değişecek, cülûsiye yerini kurtuluş leitmotivine bırakacaktır.)

Ankara, Türkiye Büyük Millet Meclisi binası; gece, geç vakit.

TBMM cümle kapısı önünde, gelen giden yok; ortalık tenha, sadece birkaç bekçi ya da zaptiye seçiliyor; bir iki, başboş köpek. Bulutların, İstasyon üzerine yığıldığı, ağızlarından burunlarından, duman salkımlarının savrulduğu örtülü, bir hava; soğuk sert. İnce ince tozutan, kar serpintisi.

Meclis, Muhtelit F.ncümeni'ne (Karma Komisyon) geçiliyor; Teşkilât-ı Esasiye, Hariciye, Adliye Encümenlerinin ortak toplantısı; kötü aydınlatılmış genişçe bir oda, okul sıralarında mebuslar. Saltanatın kaldırılması mevzuunda verilmiş lâyhalar birleştirilmiştir, Mustafa Kemal Paşa, bir dersane sırası üzerine çıkmış, oradan sert ve asabi, ünlü konuşmasını yapıyor: Karşısında, sarıklı hocalar, vs.

Mustafa Kemal Paşa: - "...hâkimiyet ve saltanat, hiç kimseye, ilim icâbıdır diye, müzakere ile münakaşa ile verilmez. Kudretle ve zorla alınır... Nitekim Türk milleti, hâkimiyet ve saltanatı, isyan ederek kendi eline bilfiil almıştır. Bu bir emrivâkidir... Mevzubahis olan, millete saltanatını hâkimiyetini bırakacak mıyız, bırakmayacak mıyız değildir... mesele zaten emrivaki olmuştur... şimdi mesele, bu emrivaki olmuş hakikati ifade etmekten ibarettir..."

Buradan itibaren, görüntünün derinliklerinden önce çok ufak gittikçe büyüyerek, bir gazete sayfası belirir, okunabilecek bir yakınlıkta bindirilmiş olarak sabitleşir.' Bu, Yeni Gün gazetesinin birinci sayfasıdır; resimde, Mustafa Kemal Paşa'nın encümünde konuşurken çekilmiştir fotoğrafı vardır ve fotoğrafın üzerinde büyük harflerle şu başlık okunuyor: "BUNDAN SONRA PADİŞAH, MİLLETİN KEN-DİSİDİR/DÜN AKŞAM VE BUGÜN MİLLÎ BAYRAMDIR"

Gazetenin süperpoze birinci sayfası gerisinde, Gazi, Muhtelit Encümendeki söylevini sürdürüyor,

Mustafa Kemal Paşa, *sert, hocaların yüzüne dik dik bakarak-* - "...burada toplananlar... Meclis ve herkes... meseleyi tabii görürse fikrimce çok iyi olur... Aksi takdirde, hakikat yine usulü dairesinde ifâde olunur... fakat ihtimal bazı kafalar kesilecektir..."

Kurtuluş leitmotivi sürüyor, Gâzi'nin sözlerinin sonlarına doğru, geriden o günün tarihi belirecektir: 1 Teşrin-i Sani 1338 (1922)

İstanbul, Yıldız Sarayı Muayede (Tören) Köşkü; sabaha karşı.

Padişah Mehmed-i Sâdis (Vahidertm), birkaç saray mensubu, bazı İngiliz zabıtları arasında, Muayede Köşkü'nün kapısından çıkar; müteessir ve telâşlıdır; yanında oğlu Ertuğrul Bey, başmabeyincisi olduğu halde, İngiliz ordusuna ait olup, İngilizler tarafından gönderilmiş bir ambulansa biner. Ambulans hareket ediyor.

Padişah Mehmed-i Sâdis (Vahidettin), Tophane rıhtımında, bindiği ambulandan iniyor; yine İngiliz bahriye silahen-dazlarınırı himayesinde, rıhtıma yanaştırılmış, istimbota biniyor. Yanında, oğlu Ertuğrul ve başmabeyincisi vardır. Sabah oldu olacak, İstanbul soğuk bir Teşrin-i Sâni gününe başlamak üzeredir; soğuk ve ıslak. İstimbot Padişahı aldıktan sonra, açıkta bulunan İngiliz malaya zırlısına doğru hareket ediyor.

Malaya Zirhlısı güvertesi: Silahendazları merasim müfrezesi, merdiven önüne dizilmiştir; gemiye yanaşmış olan istimbottan, Mehmed-i Sâdis, ağır ağır merdiveni çıkararak, güverteye ayak basar; İngiliz bahrivesinin usulüne göre karşılanır. Karşılayan, İngiliz Akdeniz Başkumandanı Amiral Sır Brock'tur, el sıkışırlar; İngiliz Yüksek Komiser Vekili Henderson, İngiltere Kralı adına, eski padişaha saygılar sunuyor.

Bu esnada, görüntünün derinliklerinden küçük başlayıp, gittikçe irileşerek, bir gazete sayfası ekranda siiperpoze olarak belirir; okunacak bir büyüklükte sabitleşir. Bu Renin gazetesinin birinci sayfasıdır, Vahidettin'in bir fotoğrafı ile birlikte, şu başlıkları vermektedir: "VAHDETTİN, BİR İNGİLİZ ZIRHLISIYLA KAÇTI"

(Bu sahne boyunca, Kurtuluş leitmotivi yerini, Sultan Vahdettin'in ciilts marşından tür edilmiş, fakat ağır ve dramatik bir şekilde armonize edilmiş, bir müziğe bırakacaktır; sahnenin nihayetinde, olayın tarihi daha önce olduğu gibi, beliriyor: 17/18 Teşrin-i Sâni 1338(1922).

İzmir, surlarında Türk bayrağı dalgalanmakta olan Kadife Kale; gündüz.

İzmir'de yağışlı, kış günü; Eflâtun renkli, ağır ve yağmur yüklü bulutlar, Kale'nin üzerinden, İzmir şehrine sarkıyor. İnce bir yağmur, yumuşak ve pırıltılı bir grilik halinde Körfez') sarmıştır; karşı kıyıda, yağmur dumanı altında Karşıyaka.

İzmir, Muammer Bey'in Karşıyaka'daki köşkü; gündüz.

(Lâtife Hanım'ın görünmesiyle birlikte, ona ait leitmotiv müziği başlıyor ve sürüyor.)

Bir otomobil, ince yağmurun su tozu altında, ana caddeden Köşk'ün bulunduğu sokağa sapıyor.

Arabanın kapısını açan şoför, Lâtife'nin -elinde bir paketle- inişine yardımcı olur: Lâtife Hanım, onun açtığı şemsiyeye sığınarak, mütebessim fakat ciddi bir tavırla, bahçe kapısından giriyor.

Muammer Bey'in Karşıyaka'daki köşkü: Üç katlı büyük bir bina, zengin bir bahçe ve yüksek ağaçlarla çevrilmiştir; ağaçların arasında, iki kameriye var; yüksek bir manolya, bir iki servi ile akasyalar dikkati çekiyor. Su tozu halinde, yağmur.

Bahçede kuş, -en çok da kumruların- sesleri.

Göztepe'deki kadar değilse de, şatafatlı ve konforlu döşenmiş bir salon: Ağır kadife perdeler, zamana göre Batı tarzında oturma grupları, vitrinli büfeler, aynalar vs. Duvarlarda, ünlü hattatların ra'lik yazılarıyla birlikte, Lâtife'nin bir yağlı boya tablosu dikkati çekiyor; bir de gösterişli ve sarkaçlı bir duvar saati.

Dışardan kumruların ötüşü geliyor, içerden saatin tik takları.

Seryaver Salih Bey, pencere yakınında bir koltuğa oturmuş, gazete okuyor; yanı başında, Ali Çavuş ayakta. Önündeki masanın üzerinde, hayli kalın bir gazete tomarı: Türkçe, Fransızca, Rumca, İngilizce: vs. gazeteler. Salih Bey, kahvesini içmiş, sigarasını tütürmektedir; hem de, mühim haberlere göz gezdiriyor. Aii Çavuş, içilmiş kahve fincanını, su bardağını gümüş tepsiye alır,

çıkır.

Salih Bey, elindeki gazeteyi bir kenara bırakıp, bir başkasını almak üzere tomarın üzerine eğilir, eline aldığı gazetenin (Yeni Gün) başlığında, Lausanne Konferansına ait bir fotoğraf: İsmet Taşa, Lord Curzon, Henri Poincare, Mussolini ve Venizelos; üzerine büyükçe bir başlık atılmıştır: "SULH KONFERANSI BUGÜN LAUSANNE'DA BAŞLIYOR"

Salih Bey, başlığa baktığı sırada, duvardaki saatin dokunaklı bir sesle ikiye çaldığı işitiîecektir; Salih Bey insiyaki olarak, bir duvardaki saate bakar, bir de cebinden çıkardığı cep saatine.

Alt salondan iist salona çıkan merdivenin sahanlığı; gündüz.

Alt Çavuş, elinde tepsi üstünde fincan ve bardakla inerken saygıyla gülümseyip, çekilir; aşağıdan, Lâtife Hanım gelmektedir. İstünü değışmiş, İngiliz hemşirelerinin kılığına bürünmüştür. Elinde, aynı paketi taşıyor. Ali Çavuş'un yanından geçerken, duraklayıp soracaktır.

Lâtife: - "...valde hanım nasıl, Ali Çavuş?"

Ali Çavuş, *saygılı*: - "...sayenizde, eyidir hanımabla!"

Lâtife: - "...Salih Bey, yanında mı?"

Ali Çavuş: - "...yoh, salonda, sizi bekler!"

Lâtife son soruyu, yukarıya çıkarken sormuş, cevabını gerisinden almıştır; o, salona doğru çıkar, Ali Çavuş, merdivenden aşağıya yöneliyor.

(Lâtife leitmativi, sahne boyunca, geriden ve hafif hafif devam edecektir.)

İzmir, Muammer Bey'in Karşıyaka'daki köşkü, iist salon; gündüz.

Kamera Lâtife ile salona giriyor, onu izleyerek, ayağı kalkmış olan Salih Bey'e yaklaşıyor. Lâtife Hanımı'm davranışı, kendinden emin, biraz yukardan, duruma egemen ev sahibesi davranışdır; rahat, buyurgan.

Lâtife, *girerken*: - "...bonjour, Salih Rey! Sabahtan heri, nasılız?"

Salih Bey, *ayağı kalkmıştır*. - "...bonjur Hanımefendi!. ...telefonda, arz. etmiştim: İzmir'de, biraz daha rahat!.."

Lâtife, masanın üzerine koyduğu paketi açıyor; bir yandan konuşmaktadır. Paketin içinden, ecnebi yapımı bir kolonya şişesi çıkacaktır; pahalı ve lüks, belki Yardley.

Lâtife, *paketi açarken*: - "...doktor bey yok mu?"

Salih Bey, *başıyla kapıyı gösterip*: - "...yanında efendim, bir bakayım demişti."

Lâtime, *şişeyi gösterip*: - "...ona İngiliz lavantası aldım.. fevkalâde ferahlık verir..."

Birden ümitsizliğe kapılmış gibi, şişeyi masanın üzerine bırakır, kolları iki yanına düşer; Salih Bey'e dönerek konuşur: - "...ne alsam beğenmiyor gibi... ne yapsam, yaranamıyorum..."

İzmir, Muammer Bey'in Karşıyaka'daki köşkü, Zübeyde Hanım'ın odası; gündüz.

Zübeyde Hanım'ın odası, Çankaya'daki odasından, hem daha saltanatlı, hem daha büyüktür; mobilyası da ona göre.

yatağı, çardak cibinlikti, mükellef bir yatak; pencereler, ağır perdeli, aynalı dolap, vs.

Zübeyde Hanım, yatağında, epeyce neşeli. Doktor Asım Bey'le şakalaşmaktadır; gözünde gözlüğü, elinde tespihi; yanı başında, az gerisinde Fatma duruyor, onun gözünün içine bakıyor.

Zübeyde Hanım, *şaka yollu, doktora*: - "...ne uğraşırısın, be çocuk? Yanmış harmanın öşürü olmaz... işimiz, cenab-ı Akkm takdirine kalmış!.. İzmir'i, Ankara'sı var mıdır bunun?"

Dr. Asım Bey, genç, kumral bıyıklı, tıknaz bir hekim, yüzü gülüyor: - "...olmaz olur mu, valde hanım: geleli ağrılarımız hafifledi... daha sakin uyuyorsunuz."

Zübeyde Hanım, *gizlice mahzun*: - "...beyhude konuşur-sun, çocuk... İstanbul!.. Ankara!.. İzmir!., a be, nereye gitsem, ben gurbetteyim... Selanik'te olmadıkça..."

Doktor Asım Bey, cevap vermeye hazırlanırken, kapı açılmıştır, içeriye konuşmanın son kısmını duymuş olan Lâtime, ardından Salih Bey girer. Lâtime, doğrudan Zübeyde Hanım'a ilerleyecektir. Salih Bey ise, Doktor Asım Bey'i bir kenara çekiyor, aralarında söyleşiyorlar.

Lâtime, *el öpmeye yönelirken*: - "...öyle demeyin canım, burada, inşallah afiyet bulacaksınız..."
Doktora: - "...öyle değil mi Asım Bey?"

Asım Bey, *saygılı, Salih Bey'le muhaveresini keserek*: - "...ben de onu arz ediyordum. Hanımefendi!"

Lâtime, elinde getirdiği kolonya şişesini, Zübeyde Hanım'a uzatıyor; zarif ve kibardır; Zübeyde Hanım'ın, üzerine diktiği inceleyici bakışlardan, hafifçe rahatsız.

Lâtime, *nnUebcssim, şirin görünmek istiyor*: - "...Kemerat-tı'na uğramıştım... İngiliz lavantası aldım size... çok haysiyetlidir, insanın içini tazeliyor..."

Şişeyi Zübeyde Hanım yerine, hemen arkasındaki Fatma uzanıp alacaktır; zamanın göreneğine göre, açıp, oradakılara kolonya ikram edecek; bu sırada Lâtime, Zübeyde Hanım'ın elini öpüyor.

Onlar söyleşirken, geride Dr. Asım Bey'le hasta durumu hakkında ciddi ciddi bir şeyler konuşan Salih Bey, dönüp yanlışı düzeltecektir.

Salih Bey, *tedirgin, müdahale ediyor*: - "...Lâtime, efendim."

Zübeyde Hanım, Seryaver Salih Bey'in dediğini duymamış gibidir, aynı yumuşak fakat mesafeli edayla devam eder.

Zübeyde Hanım: - "...ne zaamet edersin? Benim günlüm oştur..." *Hafif kinayeli*: - "...senin günlün oş mu? Biner misin, Mustafa'mın gönderdiği o güzel ata?"

Lâtime: - "... ne büyük lütûfb. buna lâyük olmak için ne yaptım ki ben?"

Aralık bırakılmış kapıdan, salonda çalan telefonun zili iştiliyor, bir kere çalar, sonra açıldığı duyulur.

Zübeyde Hanım, *gülerek ama, kinayeli*: - "...yapmadın-sa, yapmalısın... epiniz yapmalıyız..."

Ali Çavuş'un başı kapıdan içeriye uzanacaktır: - "...ha-nımabla, seni istiyorlar."

Bir duraklama ve sessizlik anıdır Lâtime, hemen ayağa kalkacaktır.

Lâtime: - "...affedersiniz, müsaadenizle..."

Onun kalkmasını bahane eden, Dr. Asım bey, kollarını iki yana açarak, ortaya konuşuyor.

Dr. Asım Bey: - "...biz de çikalım.. Hoca Anne'nin istirahat vaktidir..." Zübeyde Hanım'a: - "...hiıı-i hacette, Fatma'yı yollayın, ben bitişik odadayım, efendim..."

Zübeyde Hanım, *gülümser*: - "...Allah razı olsun, Doktor uğlum! Dert görmesin, ellerin!" *Salih Bey'e*: - "...Salih, beri bak... şüyle yanıma gelesin, sana diyeceklerim vardır..."

Salih Bey duraklar, yatağa doğru yaklaşır; o sırada, -Fatma dâhil- herkes dışarıya çıkmıştır.

Konuşma sessizlik içersinde geçecektir, arada dışardan kumruların sesleri duyulur.

Zübeyde Hanım, gözlüklerinin üzerinden, odanın boşalmasını izliyor; yalnız kaldıklarına kanaat getirir getirmez, gizli bir mevzuu konuşacakmış gibi bir tavır takınır, bir el işaretiyle Salih Bey'i daha da yakınına çağırarak, konuşur.

Zübeyde Hanım, *alçak sesle, sır tevdi eder gibi*: - "...gel şüyle yancağızıma." *İtiraz tonuyla*-. - "...uğlum Salih, bak ne derim sana: ıılmaz bu iş... nafiledir!..." *Az susuyor*. - "...iyidir, oştur, kişizadedir ama... bu kız, okumuş kız,, ne demişler... 'erkeğın okumuşu kadı... kadının okumuşu cadı...'"

Salih Bey. - "...iyi ama Hoca Anne..."

Zübeyde Hanım, *sözünü keserek*: - "...ana kısmı, gönül gözüyle görür... öyle görürüm ben de... bu kız Mustafa'yı... benim çakır Mustafa'mı değıl... Mustafa Kemal Paşa'yı ister... mal mülk ister gibi..." *Biraz susuyor, başım iki yana sallayarak*: - "...yok yok... ultnaz bu iş... nafiledir... yazasın Mustafa'ma... bildiresin..."

(Zübeyde Hanım'ın konuşması esnasında, geriden tekrar l.âtife leitmotivi başlayacaktır; sahnenin sonuna kadar devam eder, sonraki sahneye de geçer.)

İzmir, Muammer Bey'in Karşıyaka'daki köşkü, üst salon; gündüz.

(Duvardaki sarkaçlı çalar saatin tik takları, kumruların dem çekişleri, geriden ve hafif olarak, Lâtife leitmotivi.)

Lâtife, telefonun bulunduğu sehpanın yanındaki koltuğa oturmuş, bir elinde kulağında tuttuğu ahize, öbüründe mikrofonu, canı sıkılmış bir ifadeyle konuşmaktadır.

İzmir, Göztepe'deki köşk, kabul salonu; gündüz.

(Kumruların sesi burada da sürüyor, aynı şekilde Lâtife leit-motivi, geri planda yürümektedir.)

Lâtife'nin annesi Advıyc Hanım kızını andıran, yaşlıca, tombul, zamanına göre 'alafranga' bir hanım; kabul salonundaki koltuklarından birisine oturmuş, elinde yaldızlı kahve fincanı, hem kahvesini içiyor, hem kızıyla telefon konuşması yapıyor; yanı başında örgü sepeti, içinde yün yumakları ve şişler, az önce örgü ördüğü belli.

Advıyc ilanım, ahizeye, alınmış gibi: - "...ve min'el garaip!.. Zübeyde Hanımefendi, bir manada, söz kesmeye gelmedi mi? Ayriveten, öteki bahis ne oluyor? Bu sabah baban tekrar sordu."

Adi'ye Hanım konuşurken, kamera gerileyip açılarak, başka bir koltukta sere serpe yayılmış, elinde *Illustration* dergisi, hem onu karıştırıp, elindeki muzuyu yiyen, hem de annesini muzip mimiklerle dinleyen, öteki kızı Vecihe'yi çerçeveye alacaktır.

Ahizeden Lâtife'nin sesi *kırgın ve asabi*: - "...henüz açamadım ya, açsam ne fark edecek? Kaç defa, ebeveynimin arz-ı hürmet maksadıyla onu ziyaret etmek istediklerini söyledim, her defasında bir mazeret icat elti..."

Advıye Hanım: - "...bu da tuhaf! ...bizim misafirimiz, bizi kabul etmiyor... Fransa'lardan, palas pandıras, bunun için mi geldik, ayol?"

İzmir, Muammer Bcy'in Karşıyaka'daki köşkü, üst kat salonu; gündüz.

Lâtife, annesinin söylediklerinden de rahatsız olmuştur, öfkesini ona hissettirir.

Lâtife, *daha belirgin bir öfkeyle*: - "...anne, sen de miş-kiiâr çıkarma lütfen, münasip bir vesile bulursam, tekrar açacağım... dişimi sika sika bir hâl oldum..."

Ahizeden Advıyc Hanım'ın sesi, *anlayışlı anı müstehzi*: - "...müşkilât, hâdisenin tahtında müstetir kızım... bu işler feragat ister... sen de buna alışkın değilsin..." *Az susar*: - "...hadi görüşürüz."

Lâtife, *daha da kırgın*: - "...ellerinden Öperim."

Lâtife, telefonu kapatır, ahizeyi sehpanın üzerine bırakır, kafası meşgul, gözleri dalgın, sırtını

oturduğu koltuğa dayar; bir sessizlik anıdır.

Bu sessizliğin içinde, camlarda hızlanan yağmurun tıptırtısı işitiliyor, kumruların dem çekişi devam eder, Lâtife leitmotivi geride yorgun fakat ısrarlıdır, birden ağır ve tuntu raklı şekilde duvardaki saatin, iist üste üç darbeye, alafranga üçü çaldığı duyulur.

Lâtife, saatin çalışı üzerine toparlanır, can sıkıntısıyla, en yakınındaki sigaralıktan bir sigara alıp dudaklarına götürür, kibrit arandığı sırada, yanan çakmağının aleviyle, Salih Rey'in eli kadra girer; Lâtife sigarasını yakıp, dumanları üflerken ona aşağıdan yukarıya doğru bakıyor.

Sessizlik anı, saatin tik takları belirginleşiyor.

Lâtife, *keyifsiz*: - "...size beni çekiştirdi değil mi?"

Salih Bey, *tedirgin*: - "...pek öyle sayılmaz!" *Bir sigara da o yakıyor*: - "...oğluna ziyadesiyle düşkün... mesele bu!"

Lâtife, *ayağa kalkıyor*: - "...vaziyeti, Paşa'ya aksettirmediniz inşallah!.."

Salih Bey: - "...ne münasebet! Mektuplarımda arz etmiştim: Fethi Bey hâriç, herkes bu işin olmasını arzu ediyor... Fevzi Paşa... İsmet Paşa... Bittabi, bendeniz en başta..."

Lâtife, *yine dalıyor, sigarasının dumanlarını bırakırken, göğüs geçirerek*: - "...ah Salih Bey, ah!., mühim olan, Pa-şa'nın ne düşündüğü!., o da, meçhulümüz!"

Ankara, Cebeci'de Azerbaycan Sefarethanesi; gece, geç vakit.

O zamanki Sefarethane, ahşap, iri gövdeli bir Ankara evidir. Kapısında, Sovyet Azerbaycan'ının amblemi ve dönemin yazısı ile 'Azerbaycan Sefarethanesi' levhası var.

Kamera gerileyerek, kar altında kaybolmuş, saçaklarından buzdan kılıçlar sarkan binanın bütününi görecektir: Bütün pencereleri, şıkır şıkır ışık; perdelerde insan gölgeleri. Kafa çevresinde, içerdeki misafirlerin otomobilleri park etmiş. Lapa lapa, kar yağmaktadır.

(Geçmeyle birlikte, tar ve armonik ağırlıklı bir çalgı heyetinden, hir Azeri türküsü işitiliyor: Sefaretten gelen bir müziktir bu.)

Ankara, Cebeci'deki Azerbaycan Sefarethanesi, kabul salonu; gece geç vakit: 4 Kânunusâni 1339 (1923).

Tar, armonik ve öteki Azeri çalgılarından oluşan küçük bir heyet, saz çalıyor; Azeri giyinmiş, tombul ve güzel, bir genç kadın, türküyü söylüyor: aman ava vurma beni... /

ben bu dağın da balain marnlıyam... ”

Azerbaycan Sefiri İbrahim Bey Abılef, ev sahibidir; Yunus Nâdi ve İsmail Habib Beyler, Ahmet Bey Agayef davetliler arasındadır; vodka ve rakı içiliyor, keyifler yerinde, Sefir ve Gâzi Mustafa Kemal

Paşa ile yakınları, büyükçe bir masa etrafında, ana grubu oluşturuyorlar.

Türkünün zaten sonlarına yakın bir yerde olan genç kadın şarkısını bitirir, hazinim alkışları arasında çekilirken, saz heyeti başka bir Azeri havasına geçer.

Gâ'1 ve çevresi: içki ve meze ile donanmış masa, masanın etrafındaki öteki misafirler. Herkes eğlencenin iyice kıvama geldiği bu anda, neşeli ve mutlu görünüyor.

Mustafa Kemal Paşa da, çakırkeyiftir, gülüyor; birden, aklına bir şey gelmiş gibi, bir an duraklıyor; sonra kadehiyle Itir tabağa birkaç kere vurup, yüksek sesle ortaya konuşuyor:

- "...efendiler, kadehimi... şimdi tebşir edeceğim... hayırlı bir haberin şerefine kaldırıyorum..."

O anda, önce masada sonra çevresinde, nihayet bütün salonda hayli yüksek olan rabarba alçalır, alçalır, sonunda susar; oluşan sessizliği, müziği yarıda kesen saz heyeti daha da koyulaştırır; Paşa, bu yoğun sessizlikte konuşacaktır.

İl Mustafa Kemal Paşa, *kadehi havada devam ediyor: heyecanlıdır.*: - "...yakında evleniyorum!"

Son kelime ağzından çıkar çıkmaz, yakın çevresinden başlayarak, rabarba yükselir, hayret ve sevinç nidaları, birbirine karışıyor; bu arada, bazılarının söyledikleri, vazih olarak duyulur.

Yunus Nâdi Bey: - "...ciddi mi? Ciddi mi, Paşam?" Mustafa Kemal Paşa: - "...ciddi, efendim; ciddi ve mukarrer!"

Ahmet Bey Agayef, *ayağa kalkarak, tumturaklı bir eda ile*: - "...o halde, İzmir fatihinin kalbini fetheden... bu bahtiyar hanım kimdir, Paşa Hazretleri?., lütfeder misiniz?"

Gazi, kadehi elinde, ayağa kalkarak; inüteheyyiç ve mes'ut cevap verecektir: - "...İzmirli bir kız... Uşakîzâdc Muammer Bey'in kerimesi... 1.arife Hanım!"

Ahmet Bey Agayef, *kadehim kaldırıp, büyük bir neşe ve heyecanla*: - "...Lâtife Hanım'ın şerefine!"

Salonda heyecan son haddine varmıştır. Kadehler, kaldırılıp, bir nefeste devriliyor; arkasından, alkış faslı.

(*Şenlik rabarhası: Sefaret binası, büyük bir alkışla uğuldu-yor; aynı anda, saz, daha büyük bir coşkuyla, kaldığı yerden müziğe devam edecektir; yoğun rabarba.*)

İzmir, Göztepe'deki köşk; gündüz, 29 Kânunusâni 1339 (1923).

Bahçe içindeki, ağaçlarla çevrili köşk binası; bahçe, bahçe kapısı önündeki arabalar: Gâzi'nin kırmızı otomobili, başka otomobiller, atlı arabalar; ayrıca, muhtelit bir kalabalık; mahalle halkından bazı tipler, çocuklar, askerler.

(*Kalabalığın yumuşak ve hafif rabarbası, geriden Lâtife teitmotivi, en duygusal melodileriyle.*)

Kabul salonu, nikâh töreni için hazırlanmıştır; dipte, bir masa, masanın gerisinde, İzmir Müftüsü Rahmetullah F.fendi oturuyor; masanın sağ ucunda, Mustafa Kemal Paşa ve şahidi Fevzi Paşa, sol ucunda Lâtife Hanım ve şahidi Kâzım Paşa bulunmaktadır.

Lâtife Hanım, omuzlarından büzgülü, yere kadar inen; bol bir gelinlik giymiştir: ince muslinden, bol kollu, ince manşetli, kapalı yuvarlak yakalı, sade fûme rengi bir kılık: elinde, Paris işi pembe eldivenler, ayağında saten iskarpinler vardır; mor ve pembe iki renk bir müslimle başı bağlıdır, bir de pembe gül takınmıştır.

Lâtife Hanım'ın aile efradı, İzmir Valisi Abdülhâlik Bey, Seryaver Salih Bey, Miralay Asım Bey ve diğer davetliler etrafı sarmış, herkes âdeta nefesini tutmuştur. Uşakîzâde ailesinin kızları, Parisli şıklıkları ile göz kamaştırıyor. Gazeteciler, kalabalığın arasında, ellerinde fotoğraf makineleriyle dolaşıyor, resim çekiyorlar.

Kamera Müftü Efendimin konuşmasıyla, yukardan ağır ağır, nikâh masasına doğru yaklaşmaya başlayacaktır; öyle ki, Gâzi ve Lâtife Hanım konuşacakları anda, masa ve çevresindekiler çerçeve içinde bulunuyor.

Müftü Rahmetullah Elendi, *merasim sesiyle*: - "...hazı-rûn-u muhtereme!., ş11 anda, mes'ut bir akdin in'ikâdı mak-sad-ı hasenesi ile, bu salonda içtimâ etmiş bulunmaktayız..."

(Müftü Efendi'nin konuşması sürerken, kamera, Gazi nin hemen arkasındaki Seryaver Salih Bey'i yakalıyor.)

Salih Bey, tören üniforması içinde, yakışıklı fakat tedirgindir; bu tedirginliğin altında, Zübeyde Hanım'ın olumsuz reyini, Paşa'ya aksettirmemiş olmak yatıyor.

Müftü Rahmetullah Efendi: - "...Halaskarımız Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri ile... Uşakîzâde Muammer Bey'in kerimeleri. Lâtife ilanım... tehhül edecekler."

Müftü Rahmetullah Efendi, vaziyetin icabettirdiği mehabetle, Lâtife Hanım'a dönerek, *tumturaklı bir eda ile* soruyor: - "...siz, Muammer binli Lâtife... On dirhem Mihr-i Muaccel... ve aranızda mukarrer mihr-i müeccel mukabilinde... işbu meclis ve şahitlerimiz huzurunda... Halâskâr-ı vatan ve millet... Gazi Mustafa Kemal Paşa hazretleriyle, izdivacı kabul ediyor musunuz?"

Lâtife, mutlu, rncs'ut fakat bilhassa muzaffer bir yüz ifadesiyle cevap verecektir. Fotoğraf makineleri çalışıyor. Deklanşör sesleri...

Lâtife, *mutlu ve muzaffer*: - "...evet, Efendi Hazretleri!" Müftü Emrullah Efendi, bu defa, Gâzi'ye dönecektir; Gazi, belirgin bir şekilde rriüteheyyiç ve mahcuptur. Fotoğraf makineleri çalışıyor. Deklanşör sesleri...

Müftü Emrullah Efendi: - "...siz, Ali Rıza bin Muştala Kemal... aynı şerait tahtında... Muammer Bey'in kerimesi Lâtife'yi... zevceliğe kabul ediyor musunuz?"

Mustafa Kemal Paşa, *mahcup*: - "...evet, Efendi Hazretle-

(Söz tekrar Müftü Efendi'ye intikal ettiği anda, fotoğraf çeken gazetecilerin amorsundan, bütün masayı içeren bir çerçeve: Müftü Efendi, nikâhı ilan etmek için konuşmaya başlayacağı sırada, iisl üste deklanşör sesleri duyulur, görüntü sabitleşir, sonra siyah/beyaza döner.)

(Ayıtı anda, Lâtife leitmolivi en tumturaklı en yüksek ve heyecan verici melodileriyle ortalığı kaplar ve sahne değişir.)

İzmir'de münteşir Anadolu gazetesinin ilk sayfası; gündüz.

Bir önceki sahne sonunda çekilmiş olan fotoğraflar 'donan' kare, siyah/beyaz gazete fotoğrafı olarak, gazetenin ilk sayfasında, mutena bir yenledir.

Kamera gerileyince, üç sütuna verilmiş fotoğrafın üzerinde başlık görünüyor: "GAZİ HZ. NİN İZDİVACI "/> GÖZTEPE 'DEKİ KÖŞKTE MUHTEŞEM NİKÂH MERASİMİ/

Gazetenin sayfası üzerine, Gazi ile Lâtife'nin yan yana görüntüleri bindirilecektir: Köşkün Körfez 'i gören balkonunda, baş başa; köşkün verandasından bahçeye inen merdivenlerde, aralarında konuşarak, köşkün bahçesinde, kameriyenin önünde.

İzmir, Göztepe'deki köşkün bahçesi; sabaha karşı, gece.

Ağaçlan, çiçekleri, taşları döven müthiş bir yağmur şakırtısı işitiliyor.

İri taneli, duman duman, İzmir'in kış yağmuru, bardaktan boşanırcasına yağıyor; kamera yumuşak bir pan hareketiyle, yağmurun ağır ve karanlık atmosferini görüntüleyecek-tir. Bahçenin yağmura teslim olmuşluğu: Sert damlaların kamçısı altında, palmyeler titreşiyor, manolyaların yaprakları cilalanmış gibidir, akasyalar kuru ve çıplak, kameriye ise, تنها, yalnız ve ıslak, ne var ki yağmurdan parıl pırıl olmuş; yerde su birikintileri, küçük göller, üstünde benek benek, baloncuklar.

Yağmurun şakırtısı sürerken, birden köşkün kabul salonundaki sarkaçlı büyük duvar saatinin, gecenin üçünü çalmaya başladığı duyuluyor; dokunaklı ve mahzun!

İzmir, Göztepe'deki köşk: Lâtife'nin yatak odası; sabaha karşı, gece.

Lâtife Hanındın odası, çiftin zifaf odası; yatağı, zifaf yatağı olunca, yatak odası takımı, daha yüksek kaliteli, daha Avrupai hir takımla değiştirilmiştir. Saltanatlı, maun karyola, baldecjının, tüller arasında, bir yatak; şûhâne aynalı dolap, kadife perdeler vs. Oda karanlıktır, camlarda yağmur.

Kabul salonunda çalan saatin, son iki vuruşu, bu odada bu sahnede duyuluyor: aynı zamanda, yağmurun camlardaki tıptırtısı.

Gazi, sırtüstü yatmış, Lâtife, başı Gâzi'nin omzu üzerinde, uyuyor; ilk bakışta Gâzi de uyuyor hissini verirse de, saatin son çalışından biraz sonra gözlerini açacaktır; bir süre, yağmuru dinler gibi duruyor, alnında gizli bir kederin gölgesi.

Biraz sonra, Gâzi, l.âtife'yi uyandırmamaya azâmi dikkat sarf ederek, usulca yorganın altından sıyrılıyor. Lâtife uyanmayacak, uykusunun arasında, daha da yatağa yerleşecektir.

Mustafa Kemal Paşa, pijama değil, zevkine göre diktirdiği ipek geceliklerinden birisini giymiştir; bir an ayakta durur, sonra koltuğun üzerindeki ropdöşambrına uzanıp, omzuna alır; ağır ağır, yağmurun âdeta dövdüğü camların önüne gider.

Mustafa Kemal Paşa, yüzünde camdan aşağıya akan yağmur damlalarının gölgeleri, dışarıdaki iştahlı yağmura dalmıştır.

(Çok gerilerden, ağır ve hazin, 'Manastırın ortasında vardır bir havuz...türküsü, işitilmeye başlayacaktır, fakat bu defa, piyano ile değil, kanûn ile çalınmaktadır.)

(Flash/Hack sahnesi geliyor.)

Selanik, Pembe Boyalı Ev; gündüz.

(Flash/Back sahnesidir.)

(Yağmur şakırtısı bütün şiddetiyle devam ediyor; ağır ve hazin, 'Manastır'm ortasında vardır bir havuz...' türküsü, kanunla çalınarak, geriden işitiliyor.)

Sokak kapısı açık, dışarıda iri çekirdekli, iştahlı bir yağmurun, avluya bardaktan boşanırcasına yağdığı görülüyor; taşlıkta baloncuklar yüzmektedir. Kapının yanı başında, hayli yıpranmış, bir bavul; bavulun yanı başında, küçük bir kova dolusu su, dikkati çeker.

Bavulun az önünde, sarışın bir Askerî Rüştîye talebesi durmaktadır; üniforması içinde, yakışıklı fakat mahzun: Mustafa Kemal, on heş-otı altı yaşlarında.

3SÜ

Mütereddî, metin görünmeye gayret ederek, bir iki adım atar, onu kapıdan geçirmeye gelmiş annesine ulaşır; ikisi, bir arada, bir an bakışırlar. Ziibeyde Hanım henüz genç, gözleri nemli, ağlamamak için kendini güç tutuyor.

Mustafa Kemal, eğilir, annesinin elini öper; bu esnada Ziibeyde Hanım, mırıl mırıl, bir dua okumaktadır; oğlu, elini öptükten sonra, hiçbir şey söylemeksiz.in, arkasını dönüp ondan uzaklaşıyor.

Ziibeyde Hanım, Mustafa Kemal, bavulunu alıp, yağmura çıktıktan sonra kapının yanına gelip, oğlunun ardından, küçük kovadaki suyu döker; bu sırada, Mustafa Kemal, yağmurun dumanı içinde kaybolmuştur.

(Flash/Back sahnesinin sonudur.)

Yağmur şakırtısı ve kanun devam ediyor.

İzmir, Göztepe'deki köşk, çalışma odası-kütüphane; sabaha karşı, gece.

(Yağmurun şakırtısı ve kanunla çalınının Manastır türküsü sürüyor.)

Paşa gelmiş, oradaki bir koltuğa oturmuş, bir sigara yakmış, onun dumanları arasında kaybolmuştur; kamera gerileyince, bu meydana çıkacaktır. Bir tek abajuru yaktığı için, içerde ışık az, gölgeler büyüyor.

Kapıdan, Lâtife görünecektir: İpek geceliğinin üzerine, değerli bir sabahlık alınmış, halinde telâş, gözlerinde merak, sessizce Paşa'ya doğru yaklaşıyor. Paşa, oturuyor, o ayaktadır.

Lâtife, *meraklı, alçak sesle*: - "...beni korkuttunuz Paşam, bir an yanımda bulamayınca..."

Mustafa Kemal Paşa, *mahzun hir tebessüm, belli belirsiz*:

- "...hâiz-i ehemmiyet bir keyfiyet yok. Lâtif... erken yarmak mûtadıtın değil ya... ondan!"

Lâtife, *mütebayyir*: - "...erken yatmadık ki! Saat bire geliyordu..."

Mustafa Kemal Paşa sigarasının dumanlarını bırakır, onların arasından *mütereddit* konuşuyor: - "...bir de rüya gördüm... o da müessir oldu..."

Lâtife, *Paşa'nın karşısına oturuyor*: - "...bayır olsun? Nasıl bir rüyaydı?"

Mustafa Kemal Paşa, *dalgın, alçak sesle*: - "...eskiye ait... giyâ Selanik'teymişiz... Ben, Manastır Askerî İdadi-si'ne yolcuym... valde beni ıığurluyor..." *Az susar, Lâtife 'itin gözlerini arayarak*: - "...böyle müthiş bir yağmur yağıyordu, ihtimal onun tesiri." *A" susar*: - "...benim ilk gurbetim..."

Lâtife, *üzgün*: - "...Valde Hanım'ın ani vefatı, hepimizi müteellim etti." *Havayı dağıtmak için*: - "...bir kahve içer miydiniz?"

Mustafa Kemal Paşa: - "...yooo, hayır!..." *Uzanıp, l.âti fe'nin elini tutuyor, şefkatle*: - "...bu mürüvveti görsün isterdim..." *Göğüs geçiriyor*: - "...mukadderat!"

Zübeyde Hanım'ı, ikisi de, kendilerine göre hatırlayarak, bir süre susuyorlar.

Kalın bir sessizlik olur, bu sessizlikte camları döven yağmurun sesi büyüyor; kütüphanedeki sarkaçlı duvar saati, gecenin üç buçuğunu çalacak, onun yankısı gibi, kabul salonundan, büyük saatin de aynı buçuğu çaldığı işitileektir. Saat çaldığı anda, kanun ve manastır türküsü kayboluyor.

Mustafa Kemal Paşa, *gülerek kalkıyor*: - "...seni de uykusuz bıraktım... kalk Lâtif, yatalım... mâlûm, İktisat Kongresine hazırlanılıyor... yarın işimiz çok..."

İzmir, İktisat Kongresi Binası, I. Kordon; gündüz.

Osmanlı Bankası depoları olarak kullanılan Haııpar-sıımyan'm büyük mağazaları, İktisat Kongresi ve Sergisi için hazırlanmıştır. Her tarat bayraklarla, defne dallarıyla süslenmiş; ortalıkta baloncular, seyyar satıcılar, bir kermes havası hüküm sürüyor; kapıların önünde, büyük kalabalık

Bu ilk görüntünün üzerine', geriden gelerek büyüyen ve netleşen, Sada-yı Hak gazetesinin birinci sayfası bindirilir. Bu sayfada İktisat Sergisinden bir iki fotoğrafın çevresine, bir de Gazi fotoğrafı

ilâve edilmiş, şöyle bir başlık atılmıştır: "İKTİSAT KONGRESİNİ KÜŞADI, GÂZİ HZ. TARAFINDAN YAPILIYOR /BİNİ MÜTECAVİZ MURAHHASSIN İŞTİRAK EDECEĞİ KONGREDEN MÜHİM KARARLAR BEKLENİYOR ”

(Gazete sayfasının bindirildiği andan başlayarak, kurtuluş leitmotivi görüntüye eşlik edecektir; Gazinin sesi, biraz daha sonra duyulmaya başlayacak, o sesle birlikte, Kongre salonunun rabarbası da işitiliyor.)

Mustafa Kemal Paşa hım ses; *nutuk irad ediyor*: -“...efendiler!., siyâsi ve askerî muzafferiyetler... ne kadar büyük olurlarsa olsunlar... İktisadî muzafferiyetlerle terviç edilemezlerse, husule gelen zaferler pâyidâr olamaz... az zamanda söner...”

İzmir, İktisat Kongresi Salonu, Riyaset Kürsüsü; gündüz.

Gâzi, ciddi ve heyecanlıdır; sözlerini, kelimelerin altını keskin jestleriyle çizerek, söylemektedir.

Mustafa Kemal Paşa: - “ ...bu itibarla, en kuvvetli ve parlak zaferimizin dahi teinin edebildiği ve daha edebileceği semerât-ı nafıayı tespit için... iktisadiyatımızın... hâkimiyet-i iktisâdiyemizin... temin... ve larsîn... . ve tevsii lâzımdır...”

Kürsüden, kongre salonu: bayraklar, defne dalları ve kâğıttan süslerle tezyin edilmiş salonda binin üstünde delege (1135); beş yüzü kadın olmak üzere, iç bini mütecaviz dinleyici vardır. Ayrıca askeri ve mülki âmirler, Azerbaycan ve Sovyet Elçileri, İzmir’deki ecnebi konsolosları da hazır bulunuyorlar; salonun sağ yanı, tüccar kesimine, sol yanı amele kesimine ayrılmıştır; ortanın sağında çiftçiler, ortanın soluna sanayiciler oturmaktadır.

Ön sıralarda, kongrenin toplanmasında önemli rol oynamış, İktisat Vekili Mahmut Esat Bey, kongrenin programını tertip ve tanzim eden Hey’et-i Faale azalan, Karabekir Kâzım Paşa, vb. dikkati çekiyor.

Kalabalığın alkış ve tezahüratı doruktadır, alkışlar yükseliyor; Gâzi’nin nutku bu görüntüler üzerinde sürmektedir.

Mustafa Kemal Paşa: - "... filhakika mazide ve bilhassa Tanzimat devrinden sonra, ecnebi sermayesi memlekette müstesna bir mevkie mâlik oldu. Ve İlmî manasıyla denilebilir ki, devlet ve hükümet, ecnebi sermayesinin jandarmalığından başka bir şey yapmamıştır... Artık her medeni devlet gibi... yeni Türkiye dahi buna muvafakat edemez... burasını esir ülkesi yaptırmaz...”

Tekrar kürsüde Mustafa Kemal Paşa aynı heyecan ve kararlılıkla konuşuyor.

Mustafa Kemal Paşa: - “...efendiler... görülüyor ki, bu kadar kat’î ve yüksek bir zafer-ı askerîden sonra dahi, bizi sulha kavuşmaktan meneden sebep, doğrudan doğruya es-bab-ı İktisâdiyedir... çünkü bu devlet, bu millet... hâkimiyet-i iktisâdiyesini temin ederse... o kadar kuvvetli temel üzerinde yerleşmiş... ve teali etmeye başlamış olacaktır ki, artık onu yerinden kımıldatmak mümkün olmayacaktır...”

Salondan şiddetli ve sürekli bir alkış fırtınası kopuyor.

Mustafa Kemal Paşa, kısa bir an alkışın yavaşlamasını bekliyor, sonra aynı heyecanla ilâve ediyor: - “...işte düşmanlarımızın... hakiki düşmanlarımızın... muvafakat... bir türlü rıza gösteremedikleri budur!”

Salonda alkış fırtınası yavaşlamakta iken, birden daha büyük bir şiddetle yükseliyor.

Delegeler önce, dinleyiciler sonra, ayağa kalkıyorlar; buyandan Gâzi’yi alkışlıyor; öbür yandan da bağırıyorlar: -“Yaşasın Gâzi Paşa! /- ...yaşasın hâkimiyet-i milliye!.. /- ... yaşasın hürriyet!..”

Kalabalığın tezahüratı, salon rabarbası gerisinde, kurtuluş leitmocivi ısrarlı ve heyecanlı bir tempoda sürmektedir.

îS4

Ankara, kalın ve donmuş bir karla örtülüdür: Beyaz ve yoksul görünüyor. Kar, hızını alamamış, lâpa lâpa yağmaya devam etmektedir; orta Anadolu kıracının tipik kış mahzunluğu ve çaresizliği.

Gerilerden bir yerden, küçük başlayıp büyüyen gelen gazete sayfası bu görüntü üzerine bindiriliyor. Sayfa, netleşin-ce, bunun Hâkimiyet-i Milliye gazetesi olduğu anlaşılacaktır, ilk sayfada, Gâzi’nin Lâtife Hanım’la bir resmi var, bir de ayrıca İsmet paşa’nın resmi yer alıyor; başlıklar şöyle okunacaktır: “LAUSANNE KONFERANSI İNKITAA UĞRADI. / SEBEB, MUSUL’U TALEP VE KAPİTÜLASYONLARI REDDİMİZ!//

Gâzi ile Lâtife Hanım’ın resmi civarında, ikinci başlık: "GÂZİ HZ. VE REFİKASI ANKARA’YI TEŞRİF EDİYORLAR ”

(‘Ankara’nın Taşma Bak’ türküsünden üretilmiş, leitmoti-fin bilhassa o kısmı duyulacaktır.)

Ankara, Çankaya Köşkü’ne giden yol, Gâzi’nin arabası; gündüz.

Gâzi’ye İzmir’de armağan edilen kırmızı Ford araba, karla örtülü bozkır yolunda Çankaya’ya doğru ilerliyor; arabanın içinde, Gâzi ile Lâtife Hanım (arkada), şoför ile Salih Bey (önde) bulunmaktadır.

Otomobil, bir virajı aldıktan sonra, Çankaya Köşkü meydana çıkar; köşkün önünde bir hareket uzaktan fark edilmelidir, bir kalabalık, oraya toplanmıştır.

Otomobil, şoförün mahir bir manevrasıyla, Köşkün cümle kapısı önünde duracaktır. Araba durmaz, Salih Bey’den önce, Gâzi kapısını açıp dışarıya çıkıyor, Lâtife’nin bulunduğu tarafın kapısını bizzat açıp, biraz da mübalâğalı bir saygı gösterisiyle eğilerek elini uzatır, Lâtife’yi elinden tut-

tup çıkarır. Sonra, öteki eliyle, Çankaya Köşkü’ne ve kapının önünde toplanmış olanları göstererek, konuşur.

Mustafa Kemal Paşa: - “...hanımefendimiz hazretleri! İşte yeni sarayınız budur. Teşrifat nazırınız ve maiyeti erkânı da, arz-ı hürmet ediyorlar.”

Lâtife, hayretle endişe arasında bir hâlet-i ruhiye içindedir, kapıda bekleyenlerden bir alkış kopunca, biraz da ürkerek o tarafa dönüp gülümser.

Ankara, Çankaya Köşkü, cümle kapısının önü; gündüz.

Köşkün Önünde, bahçede, Paşa'ının bütün yaverleri, köşkün hizmetkârları, Alî Çavuş, ayrıca korumalar dizilmiştir; önlerinde, Rauf bey, Fethi Bey, Kılıç A.İİ Bey bulunuyor. Gâzi ile Lâtife, kalabalığa yaklaşınca, içlerinden birisi (belki bir kadın) Lâtife ilanına yaklaşarak, küçük bir buket takdim eder; Lâtife, önce Rauf, Fethi ve Kılıç Ali Beylerle el sıkıştır, sonra, Salih Bey, ona diğerlerini takdim eder.

0 sırada, karşılamanın sesleri ve rabarbası silinecektir; geriden, l.âtife leitmotivinin ağır ve kaygılı melodileri beliriyor; ellerini sıktığı, ya da selâmını usulden bir tebessümle kabul ettiği kişilerin amorsundan, Lâtife'nin biraz da kaygılı olan yüzü görünecek, o yüz üzerinde kafa sesi düşecektir.

Lâtife'nin sesi *endişeli*: - "...aman Allah'ımı, nasıl bir yer burası? Ne kadar soğuk, ne kadar ıssız, ne kadar küçük bir ev! Ben burada mı yaşayacağım? Nasıl?., nasıl?., nasıl?"

Tanışma faslı sona ermiştir, Lâtife, etrafına bakınır ve Pa-şa'nın yanında olmadığını fark eder; hayret ve merakla Salih Bey dönerek soruyor.

Lâtife: - "...Paşa nereye kayboldu Salih Bey?"

Salih Bey, *tedirgince*: - "...arkadaşlarıyla vaveran dairesine geçtiler, hanımefendi..." Ac *susar, öne düşerek*: - "...emriniz olursa, size köşkü heıı gezdireceğim, efendim."

1 âtife, hiçbir şey söylemiyor, sadece gözlerini sonuna kadar açarak, simsiyah bakıyor, sonra karanlık bir yüzle koş kün kapısından içeriye giriyor.

Lâtife, hemen arkasında Saiılı Bey, köşkün kabul salonuna giriyor; Fikriye'nin piyanosuna doğru ilerleyip duruyor; salonu şöyle bir süzüyor.

(*Bu sahne boyunca, Fikriye'nin piyanosundan, Chopin'in La Tristesse ctüdi, uzak ve duygusal, görüntülere eşlik edecektir.*)

Fikriye gideli epeyce olduğundan, etrafta bir bakımsızlık, belki biraz terkedilmişlik hissediliyor; Fikriye'nin ve Paşu'nun fotoğrafları henüz yerlerindedir, ikisinin geceleri baş başa oturdukları koltuklar, şamdanlar vs.

l âtife, elinin değdiği piyanoda parmağıyla toz var mı diye bakıyor; eldiveni kirlenmiştir; Salih Bey, kısa ve küçük jestlerle ona bir şeyler anlatıyor ama dinlemediği bellidir; (zaten sözler duyulmayacaktır) Lâtife, hele Fikriye'nin fotoğraflarını gördükten sonra, gerginleşmiş; bu Salih Bey'i de tedirgin ediyor.

Lâtife, Salih Bey yine arkasında, Fikriye'nin odasındadır: Yüzünde artık gizleyemediği bir asabiyet, çevresine bakmıyor,

Gâzi'nin duvardaki portresi, Fikriye'nin at üzerindeki fotoğrafı, mütevazı tuvalet masası; bir kenarda görülen, eski harflerle birkaç kitap, unutulmuş bir Hâkinîyet-i Milliye nüshası, vs. Bütününden terkedilmişliğin mahzunluğu ve bı-rakılmışlığın ihmali hissedilen bir oda.

Salih Bey, resimleri vs. göstererek, yine izahat vermeyi denemektedir; o, sırada Lâtife'nin artık tahammülünün son sınırına geldiği, vüziinün ifadesinden belli olmaktadır. Lâtife'nin kibarca fakat gizlice öfkeli bir sesle şu sözlerin döküldüğü işitilir: - "...kâfi, Salih Bev, kâfi... lütfen daha fazla zahmet etmeyin... şu hâliyle, bu evde asla yaşayamam... tepeden tırnağa değişecek!..”

(Lâtife, sözünü bitirdiği anda, Chopin'in l a Tristesse etüdü, bıçakla kesilmiş gibi kesilecektir.!)

(Hafiften başlayıp gittikçe yükselerek, sonraları basbayağı tımtırlı bir hal alan, Lâtife leitmotivi sahnenin görüntülerine eşlik ediyor.)

Lâtife'nin bu defa rahat, mütebessim, hayatından memnun; üstelik çok daha bakımlı, küpe, gerdanlık, broş, vs.

Kamera gerileyerek yana çekilince, aynı odanın, zaman içinde, Lâtife tarafından nasıl değiştirilmiş olduğu görülür.

Lâtife'nin hemen arkasında, Salih Bey'in yerine, saray usulü el bağlamış Nesim Efendi durmaktadır: İzmir'deki Koşık'ten getirttiği, saray ıııûruna vâkıf, zenci kâhya.

Fikriye'nin odası tanınmaz bir haldedir: yaldızlı (dore) sarı, Louis XV tarzı mobilyalarla, küçük bir salon/intime şeklinde döşenmiştir. Lâtife, memnun ve mütebessim, odasını gözden geçirdikten sonra, kapıya yürüyor; Nesim Efendi de arkasından.

Yatak odasının kapısında, Lâtife Paris şıklığı ve süsü pü-süyle görünüyor, hemen arkasında Nesim Efendi durmaktadır; yine aynı el bağlamış, haliyle! Lâtife, odaya şöyle bir göz atıyor.

Şâhâne bir hale bürünmüş, orası da Louis XV stili yaldızlı sarı (dore) muhteşem bir iki kişilik karyola, aynı stilde tuvalet masası, puf, gardrop vs. ile döşenmiş; yerde etkileyici bir beyaz ayı postu serilidir.

Kabul Salonu'na, Lâtife Hanım, arkasında Nesim Efendiyle giriyor, tik bakışta, salonun da tamamıyla değiştirilmiş olduğu, görülebilmek... L âtife, duvarda büyük ve çerçeve yaldızlı aynanın önünde durur, kendine bir göz atar.

Aynanın içinden, Lâtife ve arkasında Nesim Efendi, sonra salon: Lâtife, saçlarını düzeltir, makyajını gözden geçirirken, Nesim Efendi'ye hitap edecektir: - " ...Nesini Efendi, söyle Câııaıı Kalfa'ya, akşam çayını salona istiyorum.”

Nesim Efendi, *çetretil zenci Tiirkçesi*: - “...baş üstüne küçük hanım!”

Lâtife, aynadan Nesim Efendi'yc dönerek, onı şaka yollu azarlayacaktır.

Lâtife: - “...unuttun galiba... . artık ‘küçük hanım’ yok... bana ‘hanımefendi’ denilecek...”

Nesim Efendi, *eğilerek*: - “... peki, küçük hanımı!”

Nesim Efendi, tekrarladığı yanlışıktan mahcup, sessiz bir telâşla salondan çekilir, Lâtife, onun arkasından gülümser.

Salonun dekorasyonu da baştan başa değiştirilmiştir: Burası için mavi renk seçilmiş, yine I.otis XV tarzı mobilyalar, bir iki oturma grubu; piyanonun yeri değiştirilmiş, fotoğraflar ortadan kaldırılmış, perdeler mobilyalarla uyum içinde, mavi; duvarlarda yaldızlı aynalar, vs. Salonun eski mütevazı atmosferi kaybolmuş, yerine şatafatı fazla bir Fransız malikânesi havası gelmiştir.

Lâtife, koltuklardan birisine oturur, sonra uzanıp sehpanın üzerindeki bloknotla altın dolmakalemi alır.

(Sahnenin sonuna doğru, müzik eşliği tımtırlı olmaktan çıkar, daha yumuşak ve duygusal bir ezgilere dönüşür.)

Ankara, Çankaya Köşkü, kabul salonu; gündüz.

(Lâtife leitmotivi, ayırıt yumuşak ve duygusal düzeyde seyrediyor; Canan Kalfa'nın belirmesiyle, yazmakta olduğu mektubu onun sesinden off olarak duymaya başlıyoruz)

Lâtife: - “...sebeb i hayatım, anneciğim... ruhen sizi rencide edecek şeyler yazmaktan, ne kadar endişe etsem de, içtinâbı gayr-i kaabil bazı hakikatler var ki, size arz-ı hâl eylemeye, beni adetâ icbar ediyor... aile yuvamı, ebeveynimi, nur-ı aynım hemşirelerimi terk edip, buraya gelmişim; etrafımda hiçbir şey, itiyatlarıma uygun değil: ev, küçüik; bin hır müşkülâtle biraz oturulabilir hâle getirebildim; Nesim hfcıdı'nin ve Canan Kalfa'nın mevcudiyeti olmasa, kaba saba, görgü göre-

nek bilmez, neferlerin hizmetine kalacağım... lâkin, en ta-hammülfersâ olanı, hakikatte bu değil...”

Canan Kalfa, elinde gümüş tepsi, üstünde sırmalı kahve fincanı, kristal bir bardak s11, içeriye giriyor: Elli, elli beş yaşlarında, Osmanlı konak terbiyesi, saray görgüsü ile büyütülmüş, L'sakizâdeler'in 'kalfa'sı, Lâtife'uin 'dadısı. Giyimi kuşamı ona göre, davranışlarında 'konak' soyluluğu.

Canan Kalfa, kahveyi, koltuğa oturmuş, harıl harıl mektup yazmakta olan, Lâtife'ye doğru götürüyor; ikisi aynı kadr içinde buluşunca, hiç sesini çıkarmadan, kahveyi ve s11 bardağını, yanı başındaki sehpanın üzerine bırakıyor; ancak o zaman, Lâtife, mektuba ara verip, ona gülümseyerek dönecek ve konuşacaktır.

(Lâtife gözlerini mektuptan ayırdığı an, of/ olarak devam eden okuma kesiliyor.)

Lâtife, *gülerek, candan*: - “...sana zahmet oldu , dadıcı-ğım!”

Canan Kalfa, *sevecen*: - “...lâfi mı olur, yavru kuşum?” *Mektuba bakarak*: - “...İzmir'e mi yazıyorsun?”

Lâtife, *kahvesinden bir yudum alıyor*: - “...evet!”

Canan Kalfa, *içini çekerek*: - "...ah İzmir, güzel İzmir... Canan Kalfa, sana kurban olsun!" *Eliyle pencereleri, karla kaplı bozkırı gösterip*: - "...burası basbayağı kır yeri... ne tramvay, ne telefon, ne havagazı... nkıpacağz bilmem!" I.âtife'nin tekrar mektubuna daldığını görüyor.

Canan Kalfa: - "...benden de selâm yaz e mi? Bevefen-di'ye Advıye Hanun'a hürmetlerimin iblâğı..."

Lâtife, gülümseyerek, gözlerini okumakta olduğu mektubundan ayırmaksızırđ, başıyla Canan Kalfa'ya 'peki' anlamına bir baş işareti yapıyor.

Lâtife, yazdıklarını okumuştur, başını kaldırır, bir an pencerelerden az önce Canan Kalfa'nın gösterdiği manzaraya bakar, elini kahve fincanına uzatır, dudaklarına götürürken, I.âtife'nin gözüyle baktığı manzarayı görürüz: Puslu, beyazla gri

arası bir gökyüzü; uçsuz bucaksız, mavimsi kar beyazlığı; çıplaklık, tenhalık, yalnızlık; bu beyazlıkta simsiyah dağılan kargalar!

Ceman Kalfa'inn gelişiyile kesilmiş olan mektup, Lâtife'niı sesiyle duyulmaya başlayacaktır.

Lâtife: - ¹¹ ...cır tahammülfersâ olanı, zevcimın bana karşı, bir türlü manâ veremediğim, muamelesi: Daha ilk gecemizde, beni hayret ve teessüre, gark eden, bir teklifte bulundu..."

Lâtife, kahvesini imutmuş, yeniden mektubunu yazmaya dalmıştır. O yazdığı sırada, kamera yavaş yavaş, omzu üzerinden yazdığı mektuba yaklaşacaktır; eski harflerle yazılmakta olan mektup, Lâtife'nin sesiyle of/ olarak sürüyor.

Lâtife: - "...dedi ki, "Lâtife, bu gece, bazı arkadaşlarla, sofrada yeni fırka meselesini münakaşa edeceğiz, sen yemeğini yukarda ye!" Bunun beni ne hâle koyduğunu, eminim ki, suhuletle tasavvur edebilirsiniz. Bu kadarı kifayet etmezmiş gibi..."

İzmir, Göztepe'deki köşk, kabul salonu; gündüz.

Aynı mektup, Lâtife'nin annesi Advıye Hamm'ını ehildedir; mektubu kaldığı yerden, Advıye Hanım, yüksek sesle okumaktadır.

Adıvevi Hanım: - "...yukarıya ancak... gecenin üç buçuğunda... çakırkeyif... ınes'ııd ve mütebessini... hafifçe şarkı mırıldanarak gelebildi... Lütfen, bana cevap verir misiniz: Babam, böyle bir muameleyi size reva görse, ne gibi bir aksülâ-niel gösterirdiniz?.."

Tam okumanın burasında, birden, Vecibenin kıkır kıkır güldüğü işit ilcektir; hafif tonlarda devam eden Lâtife leitmo-tivi burada dağılıyor.

Advıye Hanım'ın koltuğu karşısına düşen kanepede oturan, Vecihe ile Rûkiye, şık ev kılıkları içindedir. Vecilie bir yün çilesini açtığı kolları arasında germiş, Vecihe, çileyi yumak olarak sarmaktadır. Gülen odur, gülmesi devam ediyor.

Vecihe: - "...bu ablam da, tuhaf yâni!.. Mutmain olması gayr-ı mümkün!.."

Rûkiye, *sabırsız, şaka yollu*: - “...şu çileyi saracak mısın, sarmayacak mısın?”

Adviye Hanım, *Vecihe'ye*: - “...ablanız, mükemmeliyetçidir... her şeyin elfâzı düzgün olmasını ister... bilmez değilsiniz ya!”

Vecihe, *çileyi yumak yapmayı sürdürerek*: - “...ona ne şüphe! Düzgün olacak ama... mutlaka ona göre olmalı...”

Rûkiye, *meraklı*: - “...ya kime göre olacaktı?”

Vecihe, *gülerek*: - “...İlâhi anne... Ankara’da kime göre olabilir? b.lbette, Gazi Paşa’ya göre...”

Yün sarmakta olan iki kızın arasından, Adviye Hanım; önce hemen cevap verecekmiş gibi, mektup tutan elini kızına karşı kaldırır, hatta ağzı bir şey söyleyecekmiş gibi hafifçe açılır, sonra hirden durur, yüzüne düşünceli bir hal gelir, okuma gözlüğünü gözlerinden alırken, kendi kendine mırıldanıyor: - “...şu işe bak! Nasıl düşünemedim.. Tevfik Rüştü Bey’i ziyareti, bununla alakadar olmasın?”

İzmir, Göztepe’deki köşk, köşkün verandası; gündüz.

Verandada, Tevfik Rüştü Bey’le, onu kapıya kadar geçirmeye çıkmış olan, Muammer Bey’e geçiliyor: Muammer Bey, ev ktlığıyladır; Tevfik Rüştü Bey, atkılı paltolu sokak kıyafetinde, elinde şemsiyesi. Hem ağır ağır yürüyor, hem de aralarında önceden başlanmış bir konuşmayı sürdürüyorlar.

Muammer Bey: - “...Fevzi Paşa’nın, Körfez’in ağzına mayın döşettiği şayi olunca... filhakika endişeye düştük... ahali de. muharebe tekrar başlayacak intibai uyandı...”

Tevfik Rüştü Bey, *rahat*: - “...yok efendim, mûcib-i endişe bir hâl yok! O safha geçilmiştir... Meclis ve Hükümet... konferansın temadisine taraftar...”

Muammer Bey, *mütecessis*: - “...bu arada, bir fırka teşekkülünden balısolunuyor...”

Tevfik Rüştü Bey: - ...Gâzi’nin tasavvurudur... zannım o ki, intihaba gidilecek... vaziyet ottu gösteriyor: İkinci Grup’un muhalefeti, cidden hasmâne!.. Lausanne’dan çıkacak muahedenin kabulü için, Meclis’in yenilenmesi zarûri!..

Muammer Bey ile misafiri Tevfik Rüştü Bey, verandadan bahçeye inen çitte merdivenin sahanlığına ulaşmışlardır; dura konuşa, ağır ağır inceklerdir.

Muammer Bey, *düşünceli*: - “...Lausanne Konferansı... Yeni Fırka’nın teessüsü!.. Mebus intihâbâtı!..”

Kaygılı gülümsüyor: - “...Paşa Hazretlerinin gailisi çok... Lâtife de kalkmış bize yazdığı mektuplarda...”

Tevfik Rüştü Bey, *samimi bir tai/trla kesiyor*. - “...lâtife kızımız... henüz Ankara’ya intibak edemedi...”

Muammer Bey, *kaygılı*: - “...yoksa Gazi Hazretleri size...”

Tevfik Rüştü Bey, merdivenin basamağında duracaktır, durmasıyla Muammer Bey’in sözünü kesmesi bir olur; sonra paltosunun yakalarını kaldırarak, söze devam eder.

Tevfik Rüştü Bey, *ani cevap*: - “...yok efendim, intiba bendenizin!” *Paltosunun yakalarını kaldırırken*: - “...zannım o ki, Lâife, bir devler reisinin zevcesi olduğunu, asla unutmuyor... ama... kocasının bir devlet reisi olduğunu, sık sık unutup...” *Az susar*: - “...mesele burada!”

Muammer Bey, *düşünceli*: - “...halbuki, tam aksini yapmak icap eder!”

Tevfik Rüştü Bey, *sıkmak üzere elini uzatırken*: - “...işin kötüsü... Fikriye, bını yapırdı, azizim.”

Müni, Baviera München Sanatorium; gündüz.

Ön planda, sanatoryuma gidilen yolun köşesine dikilmiş tabelâ görünür, gotik harfleriyle yazılmıştır “BAVIERA MÜNCHEN SANATORIUM”; tabelânın arkasında, yamaçtaki büyük ve yüksek binanın cümle kapısına, yilankavi uzanan yol.

Bina, XIX. yy. Alman sanatoryum mimarisine uygun inşa edilmiş, muhkem bir yapı; üst katında, hastaların güneş kürü için, terasları; alt katında yönetim, tedavi vs. birimleri vardır; yolda, şehre gitmekte olan bir otomobil.

Yüksek Bavyeral Alpleri, eteklerinden zirvelerine varınca, kalın karla kaplı, çıplak mavi ve keskin bir gök ışması altında, etkileyici bir kış 'kartpostalı’.

(Kısa süre sonra, kamera uzaktan gördüğü sanatoryuma yaklaşmaya başlıyor; o andan itibaren, Fikriye'nin piyanosundan, Chopin'in La l'ristesse etüdü; uzak ve hafif.)

Müni, Baviera München Sanatorium, güneşlenme terası; gündüz.

(Sahne boyunca, Fikriye'nin piyanosundan, La Tristes-se/Chopin melodileri, devam edecektir.)

Terasta, şezlonglara uzanmış, kimisi dergi kitap karıştıran, kimisi dalgın hayal kuran, kimisi yanındaki ile konuşan, tüberküloz hastaları; kamera bunların birkaçını geçtikten sonra, birisi üzerinde duruyor: bu, Fikriye'dir.

Fikriye ve Frau Schimmel; yan yana, iki şezlong. Fikriye, biraz daha sağlıklı görünür, mahzun gözleri dalgındır; battaniyenin üzerine uzattığı elinde bir kitap var ama aklının başka yerde olduğu pek belirgin.

Frau Schimmel, buğday sarışını saçlarını toplamış, gevşek bir topuz yapmış; gözleri yorgun mavi, zayıf bir kadın; battaniyesinin üzerinde gazete ve dergiler, birini bırakıp öbürünü karıştırıyor. Bir sayfayı açınca, birden duraklayacaktır. Gördüğüne eğilmeden önce, alnına kaldırmış olduğu gözlüklerini gözlerine indirir, bakar, daha dikkatle bakar; sonra, Fikriye'ye döner.

Fikriye, dalgınlığının derinliğinde kayıp, Frau Schimmel, meraklı ve telâşlıdır.

Frau Schimmel, *saygılı, alçak sesle*: - "...Fraulein!.. Fraule-ın Hüsamertin... bitte..."

Fikriye, biraz da zorlukla, dalgınlığından sıyrılıp, şezlong komşusuna dönüyor, dudaklarında, mahzun bir tebessüm. Frau Schimmel, ona elindeki gazeteden bir fotoğrafı göstermektedir. Önce lâkayat bakan Fikriye, fotoğrafın Gâzi ile ilgili olduğunu görünce, birden canlanır, tutkusal bir alâkayla gazeteyi Frau Schimmel'in elinden alır, resmin üzerine eğilir.

Fikriye'nin omzu üzerinden, elinde tuttuğu gazete ve resim: Bir Alman gazetesi, sayfalarından birinde, yeni Türkiye'nin lideri Gâzi Mustafa Kemal Paşa'nın evlendiği haberini veriyor; fotoğraf, Göztepe'deki köşkte kıyılan nikâh sırasında çekilmiş fotoğraflardan birisidir, Gâzi ve şâhâne gelinliği içersinde inütebessim Lâtife Hanım görünüyor; Müftü Rahtı-tullalı Efendi, şahitler Fevzi ve Kâzım Paşa!

Fikriye, büyülenmiş gibi fotoğrafa takılmıştır; ne bir şey söyleyebiliyor, ne elinden bırakabiliyor; (bu sırada, Frau Schimmel'in ona söyledikleri, Almanca bir rabarba olarak kulağında uğuldamaktadır); sonunda, fotoğrafın üzerine, kirpiklerinden bir gözyaşı damlası düşer.

Fikriye, elinin tersiyle, gazetedeği gözyaşını silerken, aslında, -tedirgin ve kederli, - şezlong komşusunun duyamayacağı, titrek bir sesle, *tedirgin ve kederli* teşekkür ediyor: -"...danke schön, Frau Schimmel! ...danke schön!..

Balıkesir, Zağanos Paşa Cami-i Şerifi (Dışardan); gündüz.

(*Chopin'den kurtuluş leitmotivine yumuşak geçiş: Bu ve bundan sonraki sahnede, cemaatin yumuşak rabarbası ve onun gerisinde kurtuluş leitmotivi işitiliyor.*)

Çarşıda, Zağanos Paşa Camii'nin, çevresini sarmış, kalabalık: Kalpaklı, fesli, başörtülü, ahali; çarşı esnafı ve halktan kişiler: Tütün içip, bekleşenler; şadırvanda abdest alanlar, vs...

Cami, kubbesi ve minaresiyle, kapalı gökyüzüne doğru heybetle yükseliyor; bu görüntü üzerine, içerde nutuk irâd eden, Gâzi'nin sözleri düşmektedir.

Mustafa Kemal Paşa: - "...bu milletin... siyâsi firkalardan çok canı yanmıştır... şunu arz edeyim ki... memâlik-i sâirede firkalar... behemahal iktisâdı maksatlar üzerine teessüs etmiş... ve etmektedir... çünkü o memleketlerde muhtelif sınıflar vardır... bir sınıfın *menfaatini* muhafaza için teşekkül eden bir siyasi firkaya mukabil... diğer bir sınıfın menfaatini muhafaza maksadiyle bir firka teşekkül eder... bu pek tabiidir..."

Balıkesir, Zağanos Paşa Cami-i Şerifi, minber; gündüz.

Minberde, sivil ve kalpaklı Mustafa Kemal Paşa inandırıcı, ciddi fakat yumuşak bir sesle konuşuyor.

Mustafa Kemal Paşa, *el hareketleriyle*. - "...hâlbuki Halk Fırkası dediğimiz zaman... bunun içinde bir kısmı değil... bütün millet dâhildir... tneslek-i İctimaî itibariyle düşündüğümüz zaman, biz... hayatını... istiklâlini... kurtarmak için çalışan erbâb-ı sâ'yiz... zavallı bir halkız... mahiyetimizi bilelim.."

Gâzi'yi dinleyen cemaat: Birbiri ardınca, halktan tipler; hoca efendi, setreli memur, yoksul çiftçi, beyzî gözlüklü muallim, elleri ağır ve kocaman demirci esnafı, vd.

Mustafa Kemal Paşa: - "...her birimizin hakkı vardır... salâhiyeti vardır... fakat çalışmak sayesinde bir hakkı iktisap ederiz... yoksa arka üstü yatmak ve hayatım sâ'yden muarrâ geçirmek isteyen insanların... hey'et-i içtimâiyemizde yeri yoktur... hakkı yoktur,, o halde, ifade ediniz efendiler... halkçılık, nizâm ı içtimâisini... sâ'yin hukukuna istinat ettirmek isteyen bir meslek-i içtimâidir..."

Tekrar, minberde konuşan Mustafa Kemal Paşa, daha heyecanlı ve üstüne basarak söylüyor.

Mustafa Kemal Paşa, *daha heyecanlıdır*: - "...biz bu hakkımızı mahfuz bulundurmak... istiklâlimizi emin bulundurabilmek için... bizi mahvetmek isteyen emperyalizme karşı... ve bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı... hey'ct-i millıyece miicâhedeyi caiz gören bir mesleği, takip eden insanlarız..."

(Kurtuluş leitmotivi hafifleyerek dağıtırken, hareket halindeki bir ekspresin raylardaki yeknesak fakat havalı tıkırtısı işitilmeye başlayacaktır.)

Münih'İstanbul Ekspresi, yataklı vagon; akşam.

Ekspresin raylardaki yeknesak tıkırtısı, arada lokomotifin düdüğü, sonra kapının açılması...

Yataklı vagonlardan birisinin kompartımanı. Fikriye'nin: uzun parmaklı, ince ve zarif sağ el parmakları, Gâzi'inin armağanı tespih/gerdanlığın taneleriyle oynamaktadır.

Vagon penceresinin yanına oturmuş Fikriye; camlardan, akşamın kar manzarasını eflâtuna boğan, son ışıklarına dalmış: Son derece şık giyinmiştir, zamanın Paris şıklığı; yanı başında çantası, çeşitli dillerden dergi ve gazeteler, portatif masada altın sigara tabakası, çakmağı ve bir kitap.

(Gerilerden Fikriye'nin piyanosundan La Tristesse, raylardaki tıkırtıya katılıyor.)

Fikriye, hafif hafif öksürür, o menhus öksürük. Gözlerinin mahzunluğu daha derinleşmiş, tebessümü acı bir anlam kazanmıştır. Kompartıman kapısının sürüldüğü işitilince, Fikriye dalgınlığından sıyrılıp, o tarafa döner. Açılan kapıdan, zamanın üniforması içinde Alman kondüktör görünecektir; şişman, posbıyıklı, mavi boncuk gözdü bir adam.

Kondüktör, *elim uzatarak!*. - "...bitte, fraulein!"

Fikriye bir telâş çantasına davranıp açarak, biletini bulup çıkarır, kondüktöre uzatır; o, bileti incelerken, eski alışkanlığıyla, tabakasına uzanacaktır.

Kondüktör, *gözlerini biletten kaldırıp, gülümseyerek*: - "...Konstantinopel?.. Türki?.. İstanbul?"

Fikriye, mütebessim, başıyla onaylıyor, kondüktörün uzattığı bileti alıp çantasına koyuyor.

Kondüktör, çıkıp kapıyı kapatır, aynı babacan gülümsemeye *kapıyı kapatırken*, 'iyi yolculuklar' diler: - "...bon vo-yage, fraulein!"

Kondüktör çıkar çıkmaz, Fikriye'nin yüzündeki tebessüm maskesi silinmiştir, aynı hüzün hem gözlerinde hem dudaklarında beliriyor.

Tabakasından aldığı sigarayı, dudaklarına iliş­tirir, çakmağıyla yakar, az sonra ağzından ve burnundan salıverdiği duman kıvrımlarının tülüne bürünecektir, kesik kesik, hafifçe öksürür.

Münih-Istanbul demiryolu, o yoldaki ekspres katan; akşam.

Karları gurup renkleriyle morla eflâtuna boyanmış, yarı orman yarı dağ bir vadinin alacasında, Münih-Istanbul treni, ışıklı pencereleriyle, akıp gitmektedir.

(Trenin raylardaki tıkırtısı gittikçe hızlanıyor, buna lokomotifin düdüğü eklenecektir; Chopin l.a Tristesse bu gürültü arasında dağılıyor.)

Afyon-Konya demiryolu; o yolda, Riyaset-i Cumhur Tren-i Mahsusu; akşam.

Kar altında kaybolmuş Konya bozkır, grubun kızılığında parıldayan raylar, rayların üzerinde, soluk soluğa yol alan, Gâ-zî'niit tren-i mahsusu; aynı düdük sesi, aynı ışıklı pencereler.

Öteki trenin raylardaki tıktırması, yerini bu trenin raylardaki tıktırmasına, o trenin düdüğü yerini bu trenin düdüğüne bırakacaktır.

(Kamera, hızla akan katarın vagon pencerelerinden birisine yaklaşıyor.)

Afyon-Konya demiryolu, Riyaset-i Cumhur Tren-i Mahsusu; akşam.

Trenin raylardaki yeknesak tıktırması sürüp gidiyor, arada lokomotifin düdüğü işitilebilir.

Gâzi'nin kompartımanı, koridor: Mustafa Kemal Paşa, mareşal üniforması içindedir, kompartıman kapısından çıkmış, ayakta, kapının eşiğindeki Lâtife ile konuşuyor; Lâtife, fevkalâde şık, fakat keyifsiz görünüyor. Gâzi'nin az gerisinde, koridorda, Seryaver Salih Bey.

Mustafa Kemal Paşa, *Lâtife ya*: - "...Lâtife, ben arkadaşların yanına geçiyorum... Konya'daki diyeceklerim üzerinde konuşacağız..."

Lâtife, *küskün, kinayeli*: - "...aaa, tabii Paşam..." *Koluyla, camlardan geçen akşam bozkırını süpürerek*: - "...ben oturur, manzaranın seyrine bakarım..."

Gazi, sitemi fark etmezden gelip, koridora yürür, Salih Bey de arkasından, Lâtife, arkalarından belirgin bir hiddetle bakıp, kapıyı biraz şiddetlice kapatır.

Çekilen kapının sesi...

Koridorda, restoranta doğru yürüyen Gazi ve Yaver Salih Bey; Gazi, kapının gürültüyle kapatılışını işitince, canı sıkkın bir yüzle, soracaktır.

Mustafa Kemal Paşa, *sıkıntılı*: - "...Lâtife'ye oluyor, a be Salih? i ler dakika, gavr-ı memnun görürüm..."

Salih Bey, *tedirgin*: - "...ihtimal, yol yorgunluğudur Paşamı..."

Mustafa Kemal Paşa: - "...her şeyi mesele yapar bre... Meclis'te onu neden az alkışlamışlar... neden gece sofrasını uzatmışım... neden üniforma giymişim..."

Salih Bey, verecek cevap bulamıyor, yüzünde mutsuz bir ifâde, sadece susuyor.

Vagondan vagona geçiyorlar, tekerleklerin raylardaki tıktırması yükseliyor.

Paşa, bir iki adım daha yürüdüktan sonra, başka ve daha resmi bir sesle soracaktır: - "...neredeymiş bu ziyafet?"

Salih Bey: - "...Hükümet Konağı'nda, Paşam!"

Konya, Hükümet Konağı, merasim salonu; gece.

Salon Gâzi'nin ziyareti şerefine süslenmiştir; bayraklar, defne dalları, eski harflerle yazılmış iki slogan: "Hâkimiyet

hM-Jsa^ü-şart Mıhl-tiiHİiJ' ve 'Türkiye'nin sahih i hakikisi, hatektuiûstahsil^oraa- fomidür! "

St^t«rfa,.jfqpiâî ayakta, bazırûna konuşuyor: -

"...bizini^alfaiMtagiİTOenfaatleri yekdiğerinden ayrılır sınıflar hâlinde değil... bilâkis mevcudiyetleri ve muhasala-i mesîsi yekdiğerine lâzım olan sınıflardan ibarettir... biz... hev'et-i um umiye m iz itibariyle... mazlum bir milletiz..."

Ziyaret sofrası, birisi şeref masası olmak üzere, birkaç masa halinde tertiplenmiş, şeret masasında mareşal üniforması ile Gâzi, solunda Lâtife Hanım, ayrıca maiyeti erkânı, vâli vs. diğer masalarda ise, bazı Konya tüccarları, çarşı esnafının ileri gelenleri, halktan kimseler: Bir protokol ziyafeti değil, bir halk yemeği.

Gazi, ayaktadır, irticalen konuşuyor, yanı başında Lâtife, resmi bir tebessümün arkasına gizlenmiş görünür, hoşnut olmadığı hissedilmektedir.

Mustafa Kemal Paşa, *devamla*: - "...binaenaleyh... programdan bahsolunduğn zaman... âdeta denilebilir ki... bütün halk için bir 'Say Misâk-ı Miliî'sidir... ve böyle bit 'Sây Mi-sâk-ı Millî'si mâhiyetinde olan bir program etrafında, toplanmaktan hâsıl olacak şekl i siyâsi ise... . alelâde bir 'firka' mâhiyetinde tasavvur edilmemek lâzım gelir..."

Konya, Gâzi'ının misafir edildiği konak (otel); gece, geç vakit.

Kar aydınlığı gece, ışığı az, yıldızı bol; konak, karanlık bir heyfilâ halinde yükseliyor, sadece alt katta ve en üstte ışıklı pencereler var, oda iki üçü geçmez.

Yakınlı uzaklı köpek havlamaları, karşılıklı uzak horozlar, yaklaşan otomobilin homurtusu.

Yaklaşan askeri araba hızlı fren yaparak, kapının Önünde duruşunu saptar. Arabadan, elinde bir zarfla Yaver Rusûhi Bey inecektin Hiç oyalanmadan, içeriye yöneliyor. Kapıda güvenlik birimleri, onu selâmlar.

Konya, Gazinin misafir edildiği konak (otel); gece, geç vakit.

Seryaver Salih Bey, üniformasının yakasını çözmüş, yayıldığı koltukta, düşünceli düşünceli sigara içiyor; başının üstünde, duman bükümleri, elinde kahve fincanı; hem yorgun görünüyor, hem uykusuz.

Yaver Rusûhi Bey, bir relâş, giriyor: Diri, genç ve ciddi; Salih Beyan karşısında topuklarını birbirine vurup, elindeki zarfi uzatır.

Rusûhi Bey: - "...kumandanım! Müstacel şifre telgrafi... Ankara'dan Vilâyete keşide edilmiş..."

Salih Bey, *kahve fincanını sehpaya bırakıp, zarp alır*: - "...hayırdır inşallah, böyle sabaha karşı!..."

Telgrafi zarfından çıkarıp şöyle bir göz attıktan sonra, Salih Bey, canı sıkılmış bir halde kalkacaktır; bir yandan da, yakasını ilikliyor.

Salih Bey, *kendi kendine*: - "...başımıza bir de bu çıktı..." *Merdivenlere yönelirken, Rusûhi Bey'e*: - "...aslında İstanbul'dan geliyor... iyi ki, getirdin Rusûhi..."

Konya, Gâzi'nin misafir edildiği konak (otel); gece, geç vakit.

Yatak odası kapısının, açıldığı salon karanlıktır, aralık bırakılmış kapıdan halının üzerine geniş bir ışık şeridi düşüyor; XIX. yy Osmanlı konak lüksü ve konforu, minyatür işlemeli tavanlar, boy aynaları vs.

İçerden Lâtife ile Mustafa Kemal Paşa'nın münakaşası duyulmaktadır.

Lâtife, *asabi ve hırçın*: - "...bana nasıl lüzumsuz eşhas muamelesi yaparsınız... doğrusu anlayamıyorum... idrâkimi aşıyor..."

Mustafa Kemal Paşa, *sakin, sesinden tartışmadan rahatsız olduğu hissediliyor*: - "...seninkisi tevehhiim, Lâtif... iddiaların mesnetsiz, hakikatte ben..."

Lâtife, *daha yüksek, daha hırçın, ayağını yere vurarak*: - "...ne demek tevehhüm?.. trende, yalnızlığa terk edildim... otomobilde de, ziyafette de solunuza oturtunuz... sarıh bir tezyif değil midir bu?"

Mustafa Kemal Paşa, *biraz bıkmış gibi, daha sakin bir sesle*: - "...sebeb-i münakaşa bu mu?"

Bu sırada elinde zarf, Salih Bey yarı açık kapının önüne gelmiştir, doğru kapıyı tıklatacak iken, tartışmayı duyunca ister istemez duraklar.

Mustafa Kemal Paşa, *devamla*: - "...beri bak, çucuk... Cihet i Askeriye'nin kanunu budur, sırtında müşir üniformasını taşıyan şâhıs, sağına birgünâ..."

Salih Bey, daha fazlasını işitmekten korkarak, kapının pervazını tıklıyor; bunun üzerine içerdeki sesler, birden kesilecektir. Kısa bir sessizliği müteakip, içerden Paşa'nın sesi. Mustafa Kemal Paşa, *asabi*: - "...kimdir o?"

Salih Bey, *içeriye*: - "...rahatsız ettik Paşam... İstanbul'dan mühim ve müstacel bir telgraf geldi de..."

Kapı açılıyor, dışarıya vuran ışık gölgedeki Salih Bey'i de aydınlatıyor; Gazi, henüz soyunmamış, yalnız onun da yakaları açık, düğmeleri çözüktür; mavi gözlerinde merak pırıltıları, elini uzatacaktır.

(Paşa odadan çıktığı andan başlayarak, *Chopin La l'ris-tesse, Fikriye'nin piyanosundan, uzak ve yumuşak işitiliyor.*)

Mustafa Kemal Paşa, *alırken*: - “...bakrın mı?” *Zarfı açıyor*: - “...neye dair?”

Salih Bey, *fısıltıya yakın bir sesle*: - “...Fikriye’ye!”

Mustafa Kemal Paşa duraklar; başını Salih Bey’e çevirip, kaygılı bir sesle tek kelime telâffuz ediyor.

Mustafa Kemal Paşa, *miitehayyir*: - “...ne?”

Gazi telgraf suretini, yatak odasından vuran ışığa tutarak okuyor: - “...İstanbul, 6 Mart 1 923... makine başında, cevabı hemen alınacaktır... Gâzi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri:

Mustafa Kemal Paşa, okumayı bitirince, kâğıdı aşağıya indirir, dalgın ve düşünceli, öylece kalır; yaklaşan kamera, derinliğinde saklı bir Intzii», onu bastıran dumanlı bir öfke hissedilen gözlerini gömlektedir.

(Piyanoda La Tristesse sürecektir.)

(Flash/Back Sahnesi geliyor.)

İstanbul, Boğaz’da deniz gören bir semt; gündüz.

(Flash/Back sahnesidir.)

(Önceki sahnede başlamış olan Chopin’in La Tristesse piyano etüdü, Fikriye’»iti piyanosundan, jönda devam ediyor.)

O yıllarda kadınların kullandığı, lan tezi yazlık güneş şemsiyelerinden birisi, yavaşça açılır, önce kimin elinde olduğu şemsiyenin açılışından görünmez; genç kadın, tenteneli Boğaz arabalarından birisinden iniyor.

ü arabadan indikten sonra, şemsiyeyi yukarıya kaldırıncaya, Fikriye olduğu görülür: Daha genç, daha sağlıklı, daha kendinden emin bir Fikriye, görünmez birisine mutlu ve memnun gülümsemektedir.

(Flash/Back sahnesinin sonudur.)

İstanbul, vilâyet makamı; gündüz.

Daha yorgun, daha mahzun, daha gergin bir yüz; dudaklarına iliştirdiği sigarasını yakmaya davranıyor; fakat, çerçeveye giren bir erkek eli, çakmağının alevini uzatır; Fikriye, gülümseyen gözleriyle o tarafa bakıp, sigarasını yakıyor.

Dr. Adnan Bey, *profesyonel doktor sesiyle*-. - “...tütün size fevkalâde muzır... Ankara’da ikâz etmiştim...”

Fikriye, *dumanların perdesi gerisinde kaybolurken, kederli bir umursamazlıkla*: - “...Almanya’da da söylediler, Doktor...” *Hafifçe omuz silker*: - “...artık hiçbir şey umurumda değil!”

Dr. Adnan Bey, yanında ayaktadır, çakmağını cebine koyup, makam koltuğuna yönelir.

Dr. Adnan Bey, *mütebessim*: - “...o hiçbir şeye, hayatınız da dâhil mi?”

Fikriye, *acı acı gülümseyerek*: - “...benim için hayat, Doktor... Mustafa Kemal Paşa’dan ibarettir...”
Az susar: - “...bahsettiğiniz bu telgraftan sonra?..”

Cümlesini askıda bırakır, konuşursa ağlayacağını hissediyor: Kötü bir sessizlik anı, bir yerlerde bir telefon çalıyor; Dr. Adnan Bey, sözü başka tarafa çekmeyi deneyecektir.

Dr. Adnan Bey, *onun durumunu fark etmemiş gibi*: -“...biz de... İstanbul’a nakledele çok olmadı. Refet Paşa’nsn yerine gelmiş oldum...” *Gülerek*: - “...ne kadar da özlemişiz!”

Fikriye, kendine hâkim olmuştur; bütün yüzü ve gözleriyle Doktor Adnan Bey’e dönerek, yarım rica, yarım istirahat bir yüz ve sesle soracaktır: - “...onu görmemde bir mahzur var mı?”

Dr. Adnan Bey, *birden kavrayamaz*: - “...neyi?., ha, telgrafı mı? *Kısa bir tereddüt*: - “...ne mahzur olabilir ki?”

Sumenin altından, telgraf suretini çıkarıp, Fikriye’ye uzatıyor. Fikriye, gizleyemediği bir merak ve telâşla aldığı mektubu, okumaya başlar.

Fikriye’nin omzu üzerinden, telgraf suretini turan eh, öbürü eliyle sigarasını içtiği için, yükselen dumanlar, o dumanların arasından, telgrafın sureti.

Kamera telgraf suretine yaklaşıyor, bu eski harflerle yazılmış bir metindir, ne yazılı olduğunu Fikriye, Mustafa Kemal Paşa 'tun sesinden, off olarak işitiyor.

Mustafa Kemal Paşamın sesi: - “ ... Ankara, 6 Mart 1923/ Şifre: makine başında / Adnan Beyefendi’ye... / Fikriye Hanım’ı tedavi maksadıyla Almanya’ya göndermişim. Benden

izin almadan, neden dolayı İstanbul’a gelmiştir? Katiiyen Ankara’ya intikaline izin veremem: Kendisine icabeden miktarda para verilmişti. Orada otursun ve bana izahat versin. Benden izin almadan hareketine müsaade olunmamak için... icap edenlere emir buyurmanızı ve bildirmenizi rica ederim.. / Gazi Mustafa Kemal...”

(Fikriye’nin piyanosundan fonda işitilen La Tristesse metnin sonlarına doğru hafifleyip silinecektir.)

Ankara, TBMM. Riyaset Makamı; gündüz.

Geçme, telefonda konuşmakta olan Mustafa Kemal Paşa’ya yapılıyor; bir yandan da, Yaver Muzaffer Bey’in birer birer önüne koyduğu, birtakım evrakı imzalamaktadır.

Mustafa Kemal Paşa, *ahizeye*: - “...o fikirden sarf-ı nazar ettik... evet! Rauf Bey yanlıttadır... her hususta mutabıkız...”

Salonda, muhtelif koltuklara dağılmış olarak, Rauf Bey ve Ali Fuat Paşa ile ayakta onlarla konuşan İsmet Paşa vardır; aralarındaki muhavereyi görürüz, arna duymayız.

Mustafa Kemal Paşa, *az susar*: - “...şu halde siz, Fevzi Paşa Hazretleri'ne müracaat edeceksiniz... kendisi keyfiyetten haberdâr edilmiştir... evet!” Telefonu kapatıyor.

Mustafa Kemal Paşa Riyaset Makarnı'nda oturmuş, Muzaffer Bey önüne imzalanacak sonuncu evrakı uzatıp, parmağının ucuyla imzalanacak yeri gösterir,

Mustafa Kemal Paşa, *Muzaffer Bey'e*: - “...bunlar Kalem-ı Mahsus'tan geçsin!., birer suretini hıfzetsinler, Hayâti'ye süvle e mi?”

Muzaffer Bey, *topuklarını vurarak*: - “Baş üstüne Paşam! ”

Muzaffer Bey çıkıyor, Mustafa Kemal Paşa bunun üzerine, hazır bulunanlara dönerek, konuşacaktır.

Mustafa Kemal Paşa: - “...ever beyler, kafileşen hususili tespit ediyorduk.” *Masanın üstündeki bloknota uzanır*: -“...Meclis ve Hükümet... Laustinne'da müzakerelere devam

hususunda hemfikir bulunmaktadır... bu bir!..” *Hepsinin yüzüne bakıyor, sonra devanı*: - “...kapitülasyonların, suret-i kat'îyyede reddi bahsinde, ısrarlıyız... bu, iki!.. Üçüncüsü...” *Notlardan birden çıkaramaz.*

İsmet Paşa, *kendi notlarından okur*: - “...Musul meselesi, bir sene müddetle tehir edilecektir!..”

Mustafa Kemal Paşa, *onaylıyor*: - “...ever!” *Az susar, Rauf Bey'e dönerek*: - “...anlaşma vukuunda muahedenin, Mec-lis'ce, suhuletle kabulü için... intihaba gidilmesi mukarrerdir...”

O esnada telefon çalmaya başlıyor.

Mustafa Kemal Paşa, *Rauf Bey'e*: - “... Hey'et-i Vekile Reisi sıfatıyla... bu fikre iştirak ediyor musunuz, Rauf bey?”

Rauf Bey, *gönülsüzce*: - “...zaruri görünüyor, efendim!”

Mustafa Kemal Paşa, çalmakta olan telefonun ahizesini kaldırırken, bu defa Ali Fuat Paşa'ya dönerek soruyor.

Mustafa Kemal Paşa, *Ali Fuat Paşaya*: - “...ya siz, Paşam?”

Ali Fuat Paşa, *samimi*: - “...az evvel, o1111 söylüyordum: İkinci Gr11p'un tavrı muvacehesinde, başka çâre-i hâl yoktur...”

Mustafa Kemal gülümseyerek, *hepsine gülümseyerek* başıyla teşekkür ediyor, sonra ahizeye konuşuyor: - “...hepinize teşekkür ederim...” *Ahizeye*: - “...ever, kim?” *Az susar dinler*: - “...bağlayın öyleyse...”

(Buradan itibaren Lâtife leitmotivi işitilebilir, sonraki sahnede de devanı eder.)

Ankara, Çankaya Köşkü, Lâtife'nin odası, gündüz.

Lâtife Hanım, süslenmiş püslenmiş, giyimini kuşamını bitirmiştir; eşiyile konuşuyor.

Lâtife, ahizeye, kendinden emin: - "...Kemal, benim.. şeyi soracaktım.. Kabul gününe, şu Fransız kadın gelecekti ya... hani canım, gazeteci... kat'ıyyet kesberti mi?"

Vecihe, ablasının konuşma tarzım duyunca, gözleri büyüyor; yarı şaşkın, yarı ürkmüş, ona bakıyor.

Vecihe, ablasına nazaran, daha ince ve boylu, daha genç ve sevimli bir kız; Lâtite, kız kardeşine, 'öyle ne bakıyorsun' anlamına, bir omuz hareketi yapacaktır; telefon muhaveresini sürdürüyor.

Lâtife, ahizeye: - "...biz hazırız, gecikmeseniz iyi olur..." Az susar, dinler: birden yüzi ve sesi değişir, titizlenir: - "...nasıl. Matmazelde beraber mi geleceksiniz?" Serzeniş sesiyle: - "...vallahı, iyi!" Biraz dinler, daha yumuşak ama kırgın: - "...peki, bekliyoruz..." Telefonu kapatır.

Vecihe, olduğu gibi ablasına dönerek, âdeta korkmuş, soruyor.

Vecihe; - "...sen Paşa'ya, 'kemal' mi diyorsun abla?"

Lâtife umursamaz bir edayla, sehpadaki gümüş sigara kutusundan bir sigara alıp, yakmaya davranacaktır.

Lâtife, kibriti çakıyor: - "ne varmış bunda, o benim kocanı!"

Vecihe, şaşırılmış: - "...elbette kocan, ama... aması var... o, memleketin Halaskar Gazisi... tarihî bir şahsiyet!..." Ayağa kalkıyor. - "...sonra şu Fransız gazeteci... pek sevmiyor gibisin?"

Lâtife, ağız dolusu duman bırakırken konuşuyor: - "...alâkası beni sinirlendiriyor; hep onun etrafında!, muharebe esnasında gelmiş gitmiş... kim bilir ne hesapları var?"

Vecihe, şefkatle ablasının yanına oturur, duygusal ılır yakınlaşma arıyor; saçlarını kardeşçe okşayarak, en müşfik sesiyle konuşacaktır.

Vecihe: - "...ablacığım.. hayatını zorlaştırmıyor musun biraz? Burası İzmir değil, Ankara... Muammer Bey'in Göztepe'deki köşkü değil, Çankaya köşkü... sen de, Muammer Bev'in kerimesi değil. Gazi 1 lazretleri'nin zevcesi sin... zannım-ca bu... her şeyi değiştirir..."

hâlîfe, ınsabi gülüyor. "...söylesene sen. kimden tarafsın bakayım?"

Vecihe, o da gülerek, fakat ciddi: - "...bitarafım!"

Lâtife, şaka yollu: - "...şimdi anlıyorum: Uşakîzadeler'den, niye Paşa'nın, en çok seni sevdiğini!"

Vecihe, çocuk gibi sevinir.; ellerini çırpar: - "...ne, sahi mi? Yaşasın!" Sonra merakla som

yağdırıyor: - “...o mu söyledi? Ne zaman söyledi? Ne münasebetle söyledi?”

Lâtime, *birden kalkacaktır:* - “...tamam, yeter! İnip salona bakalım, Nesim Efendi’yle Canan Kalfa, neler hazırlamış!” *Aynada giyimini gözden geçirirken:* - “...hem müzisyenler gelecekti...”

Ankara, Çankaya Köşkü, dışardan bahçe kapısı; gündüz.

Arabanın motoru durur durmaz, önce hafif ve uzaktan işitilen bir yaylı çalgılar müziği netleşecektir.

Mustafa Kemal Paşa’nın kırmızı arahası, ustalıkla bir kavis çizerek, köşkün giriş kapısı önünde duruyor; şoförün yanındaki Yaver Rusûhi Bey fırlayıp, Paşa’run kapısını açıyor, şoför de öteki kapıyı; bir yandan Mustafa Kemal Paşa iniyor, öbür taraftan Le Temps gazetesi muhabiri Marie-Laure Çiselet.

Marie-Laure, şık fakat sâde giyinmiştir, iner inmez meraklı gözlerle etrafa kolaçan eder; Gâzi ise, köşkten gelen müziği dinliyor. İkisi birlikte kapıya yürürler, Rusûhi Bey de arkalarından.

Marie-Laure Oiselet, *gülerek:* -'kartai'm yuvası bu demek?

Mustafa Kemal Paşa, *gülümser:* - “...tevazu mikyasında kalmak, daha makul olmaz mı Matmazel?” *Sözü değiştiriyor:* - “...sizi hep, Amerikalı meslektaşınızla görmüştük... ülkesine mi döndü?”

Marie-Laure Oiselet, *gülüyor:* - “...hayır ekselans... . aşklar da muharebeler gibidir, bazısı uzun sürer bazısı kısa...” *Susar, müziğe kulak verir:* ■ “...inanılır gibi değil... Strauss çalıyor bunlar.”

Ankara, Çankaya Köşkü, kabul salonu; gündüz.

Salonun piyano bulunan klişesi müzisyenlere ayrılmış; danış

ha ziyade Levanteni andıran iki kadın iki erkek, kadınların birisi keman, birisi viyolonsel çalıyor, erkeğin birisi piyano, öbürü viyola; zamanın hafif salon müziği parçalarını seslendirmektedirler: Faure, Strauss, Lehar vs.

Salonda, batılı bir çay partisi atmosferi hüküm sürüyor: Ankara’nın en ‘modern’ hanımları bir araya toplanmış; aralarında bazıları, -bilhassa sefaret mensupları- eşleriyle gelmiş.

Davetlilerin arasında, Darülmüallimat Müdiresi, Hilâl-i Ahmer Ankara Kadınlar Kolu Başkanı, bazı müallime hanımlar ve mebus zevceleri göze çarpıyor; bazıları oturmuş, bazıları ayaktadır.

Müziğin yanı sıra, kalabalığın kibar rabarbası hüküm sürmektedir,

Mustafa Kemal Paşa, Marie-Laure Oiselet ile salona giriyor; onu ilk görenler, alkışa başlar, alkış yayılır; Azerbaycan sefiri ve eşiyle konuşmakta olan Lâtime, derhal ayrılıp gelenleri karşılamaya yönelir.

Mustafa Kemal Paşa: - “... Lâtime, işte Matmazel Oiselet, Le Temps gazetesinden,” *Marie-Laure’a dönüyor, eşini gösterip:* - “...zevceğim Lâtime...”

Marie-Laure Oiselet, *sâde bir baş hareketi, bir tebessüm*: -“...Madame!”

Lâtife, *elini sıkarken*: - “...tres heureuse de recevoir ehez moi, unc journaliste Française... parisienne, en plus!..”*

Marie-Laure Oiselet, *mütevazı*: - “...je vous en prie madame, comme vous etes gen ti İle!”

O sırada, Lâtife’yi izleyen Azerbaycan Sefiri Abilov eşiyle birlikte, yanlarına gelmiştir; o Gâzi’ye konuşuyor; beriden Vecihe, Marie-Laure’la tanışmak için, ablasının yanına sokulmuş; onlar üçü, biraz ayrılıyorlar, çünkü Marie-Laure Oiselet, fotoğraf makinesine davranmıştır, resimlerini çekecek; geride bir yerde, o sahne sürerken, Abilof Gâzi’yle konuşur.

Ağabeyle!, *Azeri lehçesiyle, mütebessim*: - “...Gazi Yoldaş, bahırem vakit fevt etmemişsen...”
Başıyla Lâtife’yi işaret

Fr: ^a Evimde bir transı/, üstelik Parisli bir gazeteci **banımı** ağırlamak-rar, çok mutluyum.**

** Kr: "Rica ederim Madam, ne kadar nazıksınız!*

ederek: - “...Lâtife, bir âhir zaman letafetidir,.. özüm, öyle görürem...”

Mustafa Kemal Faşa, *kıbar*: - “...o sizin teveccühünüz!” *Onun eşini baş işaretiyle gösteriyor*: - “...iştirakiniz beni bahtiyar eyledi...” *Eliyle kalabalığı tarıyor*. - “...kadın erkek, bir arada eğlenmeyi tâlim ediyoruz...”

Abilof: - “...beli, yoldaş!.. Azırbeycan’da da aynı hâl vâki oluπτur... esasında zehmetkeş, zehmetkeştir, balam... kadını erkeğı olur mu?”

Birden Lâtife devreye giriyor, heyecanlı ve mutludur. Lâtife, *Gâzi’ye*: - “...Kemal gelsene... Matmazel Oiselet, birlikte resmimizi çekmek istiyor...” *Ahilov’a*: - “...müsaade ederseniz?”

Gâzi, bu hitaptan hoşlanmıyor, fakat Ma ne Laure ve Ve-cihe yanlarında bitmiştir; gülümseyerek, poz veriyor; Marie-Laure Oiselet, iki yanında iki kız kardeş, (iâzi'nin bir fotoğrafını çekiyor.

Marie-Laure Oiselet, *gülerek yanlarına gelirken, Gâzi’ye*: - “...teşekkür ederim ekselans!., yeni Türkiye, kadınların I ürkiye’si olacak diyebilir miyiz?”

Mustafa Kemal Paşa, *mütebessim*: - “...elbette!” Darülmuallimaf müdiresi, o sırada, l.âtife’yi bir kenara çekmiştir; Vecibe de onlara katılır; aralarında harareti bir konuşma geçiyor. Önde Gazi ile Marie Laure Oiselet, geride onlar ve salon.

Marie-Laure Oiselet, *hatırlamış gibi*: - “..fakat, Matmazel Fikriyc’yi, etrafta göremedim?”

Mustafa Kemal Paşa, *tebessümü ciddileşir*. - “..Münih’e gönderdik... sıhhati mûcib-i endişedir...”
Sonra eşini göstererek soruyor. - “...zevcemi nasıl buldunuz?”

Marie-Laure Oiselet, *muzip, şakacı, fakat iğneleyici bir gülümseme ve ses tonuyla*: - “...hakiki bir

First iady, ekse lâns... şayârı-ı hayret bir temperament.”

Marie-Laure Oıseleı, Gâzi’ye yaklaşıır, suç ortağı bir eski dost ifadesiyle, .sesim alçaltıp, tek gözünü kırparak konuşuyor: - ...sizin ilk mağlûbiyetiniz!

Fikriye’nin profiliyle, arkasındaki pencereden görünen deniz manzarasına yapılıyor. Dışarıda, batan güneşin tutuşturduğu kalın yağmur bulutları, hırçın bir denizin üzerine sarkıyor; camlar yağmurdan benek benek, kasvetli bir akşamüstüdür.

(Geçmeden az sonra, Fikriye’nin piyanosundan, ‘Manastır’ın ortasında...’ şarkısı işitilmeye başlayacaktır; geriden, belli belirsiz.)

Fikriye, derlitoplı bir taşra konağının deniz gören odasm-dadır; sedefli bir masa, üzerinde Gâzi’nin bir fotoğrafı, gümüş zarflı çay fincanı, kül tablası ve altın sigara tabakası; mürekkep hokkası, mürekkep kalemi, eski harflerle yazılmış bir mektup, papyebııvar, astarlı zarf, üzerinde adres yazılı: Mustafa Kemal Paşa Hz. Çankaya Köşki/Ankara)

Fikriye, mahzun, denize ve bulurlara dalmış, gümüş zarflı fincanından çayını yudumluyor; çevresinde sigarasının dumanları düğüm düğüm; uzun ve ince parmaklarıyla, boynundan eksik etmediği Gâzi’nin tespihini okşuyor.

Fikriye, içini çekerek, başını manzaradan çevirir, daha önce yazmış olduğu bir mektubun kâğıtlarını eline alır, gözden geçirmeye başlar; mahzun bir ifadeyle, altını imzalar; sonra zarflayıp, zarfı kapatıyor. Başım usulca, kapıya doğru çevirecektir, birisi gelmektedir.

(Kapının açıldığı, hafif iniltisinden anlaşılıyor; fonda, ‘Manastırın ortasında var bir havuz...’ onun piyanosundan sürüyor.)

Handan, elinde karpuzlu ve menevişli petrol lâmbasıyla, içeriye girmiştir; lâmbayla birlikte, odanın alacası aydınlanıyor; 1 landan genç bir kız, Macit Bey’in kızı: Meşrutiyet bürokrasisinin ‘alafrangalığı’ nı taşıyor.

4 II

Handan, *temiz bir hayretle*: - “...Fikriye Abla... bu yağmur karanlığında, yine mektup mu yazdınız?.. cevabı gelmiyor ki!..”

Fikriye, *mahzun gülümsemesiyle*: - “...belki Gelibolu’dan gidenler kayboluyor...” *Biraz dalgın, kemli kendine*: - “...Pa-şa’nın cevap vermemesi imkânsız...” *Genç kıza*: - “...o kadar nâzik bir adamdır ki, Handan!” *Kararlı*: - “...bu defa İstanbul’dan postaya vereceğim.”

Handan, *çocukça bir saflıkla*: - “...İstanbul’dan mı?.. aaa, olur mu hiç? ...hem bakalım, annem bırakır mı?”

İstanbul, Perapalas Oteli; gündüz.

Şişhane’den, Pcrapalas’ın görünüşü: Gelip giden tramvayların, adedi artmışa benzeyen otomobillerin

ve aralarında şimdi daha çok feslinin dolaştığı, kozmopolit Beyoğlu kalabalığının arasından, lüks otel; Fransızca Türkçe (eski harflerle) tabelasıyla.

Fonda, tebeşir beyazı bulutların aktığı, mavi bir gök; İstanbul'un narin minareli silueti, aydınlık bir bahar havası. Kalabalığın arasından, koltuğunun altında gazetelerle, mü-vezzi bir çocuk sökün edecek, yaklaşır sonra kaybolacaktır.

Müvezzi, *sesi önce yaklaşır, sonra uzaklaşır*: - "...haydi yazıyor... Akşam, İkdam, Tevhidiefkâr... intihabı yazıyor... haydi yazıyor... intihabı yazıyoorr..."

İstanbul, Perapalas Oteli, lobi; gündüz.

Amerikan barda, bir iki İngiliz zabiti, yanlarında Levanten bir kadın, şuh ve havalı; masalarda, eskisine nazaran Türk ve Müslüman'ı daha çok, 'alafranga' müşteriler; servis yapan, Rum garson.

Dışardan geçen tramvayların çan sesleri işitilmektedir, arada otomobillerin o döneme ait kornaları; salonda, kibar ve yumuşak bir rabarba hüküm sürüyor.

Dışarıya bakan camların önündeki bir masaya, Mithat Bey'le Fikriye oturmuştur; onlara çay servisi yapılmış, Fikriye, Paris'ten aldığı elbiselerin şıklığı içinde görünüyor, Mithat Bey, sivil giyinmiştir, o da hayli şık ve yakışıklı.

Fikriye, *çay servisini yapıyor, güler*: - "...benini unutmadığım, 'Kör' Apostol'dan firarımız... ne namütenahi bir geceydi o..." *Biraz duraklar*: - "...ne kadar mütehammil »nişim, şimdi şaşıyorum... ihtimal, ümit insana kuvvet veriyor..."

Mithat Bey, *daha ciddi, o da mülebensim*: - "...sizi erkek kıyafetinde görünce... Paşa'nın hayreti de, unutulur gibi mi, yâni?" *Başka bir ses tonuyla*: - "...nerede kalıyorsunuz?"

Paşa'nın adı geçince, aralarına bir sessizlik yığılır; sessizliğin arasında, tramvayların vınlaması, çanları.

Fikriye'nin yüzü mahzun, sessiz, çay koyduğu fincanı, Mithat Bey'e uzatıyor; sesi kırıktır.

Fikriye: - "...Gelibolu'da, ahbaplarda kalıyorum... hani, sâbıkı Kudüs Valisi, Mâcit Bey vardır... zevcesi Nimet Hanım... eksik olmasınlar..."

Susup, tekrar dalacaktır, sonra daha önce konuşmuşlar gibi, birden konuya girecektir.

Fikriye, *dalgın, kırık dökük*: - "...benim izah edemediğim, mektuplarımın cevapsız kalması!"

Mithat Bey, *mazeret arar gibi*: - "...Gâzi'nin işi başından aşkın... yeni bir fırka tesis ediyor... sulhun mâhiyeti müphem... Lausanne'da iş uzadı..."

Fikriye onu duymamış gibidir, gözleri aynı nokraya takılmış, bıraktığı yerden, aynı ses tonu, aynı yüz ifadesiyle devam edecektir.

(Buradan itibaren, uzak ve derinden, Chopin'in etüdü: La Tristesse, Fikriye'nin piyanosundan.)

Fikriye: - "... Ankara'ya intikâlimi neden istemiyor... hürmette asla kusur etmedim... ne hürmette, ne hizmette... hanı kaburgası kırılmıştı... Sakarya'dan evvelki günlerde... hiç unutmam..."

Mithat Bey, sözünü kesip lâfı değiştirmeyi deneyecektir: - "...Müni nasıldı, sanatoryum?., sıhhatinizi merak ettik..."

Fikriye, ondan kopmuştur, bir hayale saplanmış gibidir, bakışları aynı yöne dalmış, sesi aynı tonda devam eder.

Fikriye: - "...söylesenize Mithat Bey... o nasıl bir kadın?.. sahiden çok mu güzel? Hırçın ve mütehakkim imiş diye duydum..."

Mithat Bey, hem üzgün, hem çaresiz, yeni bir sigara yakmaya davranır; cevap vermeyi deniyor; Fikriye, tavrını değiştirmeden, sigarasını elinden alacaktır, dudaklarına ilâştirecek, Mithat Bey, kibriti onun sigarasına tutacak.

Mithat Bey, sigara yakmaya davranır. - "...epeydir Ankara'ya yolum düşmedi... vaziyete, siz ne kadar muttali iseniz... ben de..." Fikriye, sigarasını elinden almıştır, kibriti çakarken: - "...sigara, size serbest mi?"

Fikriye, dumanlar arasında kaybolurken, gereksiz ve manasız gülmeye başlıyor; bir süre kendi kendine gülüyor; sonra hem konuşuyor, hem de çantasını açıp, içinden Paris'ten aldığı sedef kabzalı küçük tabancayı Mithat Bey¹ e gösteriyor.

Fikriye, kendi kendine gülerken: "...halbuki seyahatimin

... maksadı ite kadar masum... Paris'ten şı1 küçük yadigârı almıştım."

Konuşurken, sonlara doğru sesi kırılıyor; kamera, elinde tutup, Mithat Bey'e gösterdiği, kabzası sedefli zarif tabancaya yaklaşıyor. Son cümlesi, o/f olarak geçecektir.

Fikriye, kırık bir sesle: - "...Paşa'ya takdim arzusundayım... hepsi bu!"

(La Tristesse, gittikçe hafifleyerek, âdeta erir.)

Ankara, Çankaya Köşkü'nün uzaktan görünüşü; akşam.

Bahar aydınlığı, ağaçlar belki çiçektedir; ortalarda, Fok-sı'ın dolaştığı görülüyor, Gâzi'nin kırmızı otomobili, Köşk'ün uygun bir yerinde park edilmiş; etrafta, ağaçlardan ağaçlara savrulan, bir kuş kalabalığı.

Görüntüye, gerilerden büyüyük gelen, bir gazetenin ilk sayfası bindiriliyor; bu, Hâkimiyet-i Milliye gazetesinin birinci sayfasıdır; Gâzi'nin kalpaklı bir fotoğrafı çevresinde, büyük başlıklar: "GÂZİ HZ/NİN PROGRAMI, 9 UMDE'D EN MÜREKKEPTİR "

(Buradan itibaren, Lâtife 'uin dokuz umdeyi, okuduğu off olarak işitilmeye başlıyor; aynı anda, Çankaya sofrasının sesleri, geride yaylı sazlar orkestrası, Lehar.)

Lâtife: - "...yeni faaliyet devresinde Meclis'in ekseriyetini aynı gaye etrafında toplamak ve memleketi hâkimiyet-i milliye dâiresinde siyâsi teşkilâta kavuşturmak için bir 1 laik Fırkası teşekkül edecektir..."

Ankara, Çankaya Köşkü, kabul salonu; akşam.

Geçme, salonun piyano bulunan köşesinde, Lehar'dan hafif parçalar çalmakta olan hafif müzik topluluğuna yapılıyor: İki kadın, iki erkek, keman, viyola, viyolonsel, piyano.

Lâtife, gazeteden okuyor: - "...grubumuz, intihaba aşağıdaki umdelerle iştirake karar vermiştir... hâkimiyet, bilû kayd-ii-şart milletindir... Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin haricinde hiçbir makam..."

Gâzi'nin amorsından, koltuğuna kurulmuş; elindeki Hâkimiyet-i Milliye gazetesini okumakta olan Lâtife; alafranga şıklığı, tırsr lady havası içinde.

Lâtife, *okumaya devamla*■, - "...mukadderât-ı milliye hâkim olamaz... saltanatın ilgâsı hakkındaki karar lâyetgay-yer düstürdür... tevlîd-i tedrisâta derhal teşebbüs..." *Elindeki gazeteyi sıkılmış bir tavırla, yandaki koltuğun üzerine bırakır, Paşa'ya: "..."iyi güzel de... fırka, kadın namzetler de gösterecek mi?"*

Mustafa Kemal Paşa, o sırada kadehini dudaklarına götürmek üzeredir, kısa bir tereddüt geçirip, duraklar: - "...hiç şüphesiz!"

Lâtife, mütebessim ve emin, şampanya bardağına uzanırken, soruyor: - "...benim için İzmir'i mi düşünürdünüz?"

Mustafa Kemal Paşa, birden, belirgin bir şekilde keyifsiz, gizlice asabi.

Mustafa Kemal Paşa: - "...tuhafsın, Lâtif... evvelâ... 'acaba düşünür müydünüz?' diye sorman, münâsip olurdu."

Lâtife, *hırçın*-. - "...yoksa kadınlar intihap olunamayacak mı?"

Mustafa Kemal Paşa: - "...kadınlar, elbette! Gazimin karısı Meclis'e girmeli mi? Bazı şüphe ve tereddütlerim var..."

Lâtife: - "...beni buna lâyük görmüyor musunuz?"

Mustafa Kemal Paşa: - "...liyakat mevzubahis değil, Lâtife... meseleyi va'zedişin, bir emr-i vâki... beni emr-i vâkilc-rinle, âdeta muhasara ettin..."

Gazi, daha fazla oturamaz, ayağa kalkıyor; Lâtife'ye doğru küçük adımlarla yürüyerek, asabi fakat

sesini yükseltmeden konuşacaktır.

Mustafa Kemal Paşa: - “...mobilyalar, emr-i vâki... sofrta protokolü, emr-i vâki...” *Eliyle müzisyenleri gösterir:* -“...saz hey’ eti, emr-i vâki...”

Lâtife, *daha hırçın, gözlerini Paşaya dikmiştir:* - “...bu köhne binaya, bir nezahet getirmek arzu etmişim...”

Mustafa Kemal Paşa; onun yakınındadır, çakmak çakmak mavi gözlerini, onun gözlerine dikmiştir; öfkeli, dişlerinin arasından, sesini yükseltmeden konuşuyor.

(Gerilimin yükseldiği hu anda, yaylı çalgılar, tiy gibi hafif, uçucu, son derece neşeli melodiler çalmalıdır.)

Mustafa Kemal Paşa: - “...beri bak, çıııcık... sabrıyla uynama... ben konakta dıııımdını, sarayda büyümedim... ömrüm taşra karargâhlarında geçti...”

Salona girmekte olan Seryaver Salih Bey, aradaki gerginliği hisseder etmez, duraklıyor; yüzünde, bir kaygı gölgesiyle, son sözleri dinler.

Mustafa Kemal Paşa, *ses biraz yükselmiştir:* - “...soframdaki adamlar, ateş sofrasını paylaştığım adamlardır...” *Susar, daha alçak bir sesle, tehditken:* - “...bizimle oynama!”

Salih Bey, *hafif öksürerek:* - “...Paşa Hazretleri... şey... Lausanne’ dan zât-ı âlinize... müstacel bir şifre var...” *O tarafa yürüyor:* - “...Rauf Bey göndermişti de...”

Mustafa Kemal Paşa, birden değişmiştir, yumuşak, dost bir sesle, Salih’i karşılıyor; o sırada, Lâtife, hırçın bir jestle, sigara yakıyor.

Mustafa Kemal Paşa, *hatta gülümseyerek:* - “...getir bakayım... nedense Rauf’ la geçinemez... hoş, haksız da sayılmaz ya!...” *Telgraf suretini alırken, bir el işaretiyle çalgıyı gösterip:* - “...Salih be, bi zaamet susturasın şunları...”

Lâtife, Gâzi’ nin davranışı ve sözleri karşısında, adamakıllı hiddete kapılıp, henüz yaktığı sigarayı, kül tablasına hışımla bastırarak, ayağa kalkar; ters ters bakıyor; o da ısırtıcı bir sesle, konuşacaktır.

Lâtife: - “...öyle görülüyor ki, işleriniz var... esasen, rahatsızım... muannit bir baş ağrısı...” *Sahte bir tebessüm:* -“...bonsuvar beyler!”

Odasına çekilmek üzere, salonun kapısına doğru yürüyor; Gâzi, bir an arkasından, seslenir: - “...Lâtife!”

O cevap vermeksizin çıkınca, Paşa dönüp Salih Bcy’e bakacaktır.

Mustafa Kemal Paşa, *başım iki yana sallayarak:* - “...neden böyle yapıyor?., âdeta, maziye ait her şeyi, tahrip ihtirası içindedir...”

Salih Bey, kabahat işlemiş gibi, başını önüne eğiyor.

Ankara, Çankaya Köşkü, Lâtife'nin odası; gece.

Aşağıda yaylı çalgıların hafif müziği devam ediyor, hafif, nispeten daha uzak.

Lâtife, odasına da hışım gibi girer; içisıra, şiddetli bir tartışmayı sürdürdüğü, yüzünün ifadesinden, hareketlerinden hissedilmektedir. Tutarsız ve anlamsız şeyler yapıyor; Kısa mesafede, birkaç kere gidip gelir, bir yastığın yerini değiştirir, bir çekmeceyi açar, öylece kalır, bir şeyi dinler.

Dinlediği aşağıdaki çalgı sesidir, o anda birden kesilir.

Lâtife, açtığı çekmeceyi şiddetli bir öfkeyle kapatarak, kendini divanın üstüne yüzükoyun atar; ağlamaya koyulur; omuzları sarsılmaktadır ama, hıçkırıkları sessizdir.

(O ağlamaya başlayınca, kamera, başına doğru yaklaşacaktır, yüzü öbür tarafa bakıyor, görünen sarsılan omuzlan ve başıdır.

O sırada, bir el, Lâtife'nin saçlarını hafif hafif okşamaya başlayacaktır; Lâtife'nin ağlaması durur, başını kameraya döner, kirpiklerinde asılı gözyaşları pırıl pırıl, gözlerinde âıı bir zafer parıltısı: okşayanı Gazi sanıyor.

Canan Kalfa, *müşfik*: - "...iizmc canını yavru kuşum, benim bir tanem..."

Lâtife, Cânaıı Kaltaktın sesim duyar duymaz, hızla doğrulur; hırçın ve asabi, kendine çeki düzen verir, Kalfa yı haşlar.

Lâtife: - "...sana kaç kere söyledim, Canan Kalfa... kapıyı çalmadan girme diye... niye lâf arılamıyorsun?..."

Cânaıı Kalfa, böyle bir davranış beklemediği için, basbayağı hayrete düşmüştür; Lâtife bunu görünce, biraz sesini alçaltır.

Lâtife: - "...beni yalnız bırakır mısınız? Lütfen!..."

Ona arkasını dönüp kalkıyor, komodinin üstündeki kutudan sigara alıp yakıyor, dumanların arasından bir an, aşağısını dinliyor, sonra ani bir kararla, bir kalem kâğıt çekip mektup yazmaya oturuyor.

Lâtife'nin, mektup kâğıdı, mürekkep kalemi ve yazdığı mektup.

(Lâtife ıııı neler yazdığı, onun sesinden, off olarak duyulacaktır.)

Lâtife, *kederli ve şikâyetçi bir sesle*) "...sebeb-i hayatım, anneciğim... sana bu mektubu gözyaşları iyinde yazıyorum... bîbaht ve bedbahtım... kocamın töhmeti altında bulunuyorum: biraz evvel, eınr-i vâkıler yapmaktla itham edildim..."

Ankara, Çankaya Köşkü, Mustafa Kemal'in sofrası; gece.

Kalabalık bir sofranın, rabarbası: Kelimeleri seçilemeyen, muhavereler; tabak, bardak, kadeh ve çatal bıçak sesleri; Ali Çavuş'un bağlaması, söylediği türkü: "Pencere açıldı, Bilâl oğlan, piştov patladı / varın bakın Bilâl oğlan, yine kimi hakladı?.. " , vs.

Sofranın başındaki Mustafa Kemal Paşa, sağma oturmuş Ali Fethi Bey ve soluna oturmuş Tevfik Rüştü Beyde, ciddi bir müsafahaya girmiştir. Masanın üstünde, Salih Bey'ı getirdiği şifre süreri; Paşa'nın tespahi, sigara tabakası, kıl tablası, leblebi tabağı, kadehi vs.

Mustafa Kemal Paşa, *ciddi, daha çok Fethi Bey'e*: - "...telgrafa bakarsanız, İsmet'te bıçak kemiğe dayanmış... hükümetle aramızda ihtilâl vardır diyor... mutabakat hâsıl olmazsa, dönmek kararında!"

Ali Fethi Bey, *biraz şaşırmıştır*. - "...bu kadar vahim mi?"

Tevfik Rüştü Bey: - "...zannederim, Rauf Bey, onun tâ-vizkâr davrandığı fikrindedir..."

Kılıç Ali Bey, *ideden müdahale ediyor*: - "...ya onun, Mondros'ta verdiği tâ'vizler? Asıl sebep bu olmasın?"

Bu söz üzerine, kahkahalar yükseliyor; bağlama, Ali Çavuş'un türküsü, kahkahalar, nıbarba gerçekten yüksektir.

Masada Kılıç Ali Bey, Nuri (Conker) Bey, Mazlıar Müfit Bey, Reşit Calip Bey, Recep Bey, Mahmut Celâl (Bayar) Bey, daha gerilerde Haşan Rıza (Soynk) Bey ve bazı mebuslar fark ediliyor; Nesim Efendi, diğer bazı görevliler, hizmet ediyorlar; sofradan boşalmış tabakları alıp, yeni yemek ve mezeler getireceklerdir. Sürekli içilen sigaradan, duman er rafı sarmış, masanın öreki ucu puslu; hemen herkes, çakırkeyif.

Mahmut Celâl Bey: - "...hükümetin niyeti, nedir? ...muahedeyi Diivel-i Muazzama ile imzalayıp, Yunanlılarla baş başa kalmak mı?"

Tevfik Rüştü Bey, *emim*. - "...yok beyim, esas mesele harp tazminatından çıktı... mussır olacak mıyız, olmayacak mıyız? Paşa Hazretleri müdahale etmese..."

Mustafa Kemal Paşa: - "...başka çâre-i hâl var mı? Türk tarafı, yekvücut olmak zaruretindedir..."

Kılıç Ali Bey, *başı dumanlı, kadehini kaldırır*: - "...Gâ-zi'nin şerefine!"

Masada birbiri ardına kadehler kalkıyor, sigara dumanları arasında, tokuşturuluyor; keyifli, bir sofr muhabbeti hüküm sürmektedir.

Rabarba daha yüksek: çeşitli seslerle, benzer sözlerin tekrarı: - ... şerefe!"/- " ... şerefe!"/- "...Gazi Hazretlerimin şerefine!"

Kılıç Ali Bey, *kadehini indirirken*: - "...Ali Çavuş, çal Pa-şa'nın türküsünü!., göster kendini!.."

Ali Çavuş, ona verilen ehemmiyetten mağrur, heyecanlı coşkun; bağlamada hemen havayı değiştirir; 'Martastır'ın ortasında vardır bir havuz...' türküsünü çalmaya başlar.

Masanın dumanı, dalgalanması, muhabbeti arasında, Mustafa Kemal Paşa'nın bir an daldığı görülecektir; sonra, içli sesiyle, çok sevdiği türküyü söylemeye başlıyor: - "... Ma-nastır'ın ortasında vardır bir havuz /canım havuz/bu yurdun kızları, hepsi de yavuz / biz güler oynarız..." "

Ankara, Çankaya Köşkü, yatak odası; gece.

Pencereden vuran mehtap aydınlığında, yatak, mavi yaldızlı bir masal atmosferi içindedir: Mehtabın büyü, eşyayı ve odayı değiştirmiştir.

Odanın ihtişamını altüst eden, aşağıdan yükselen rabarba: saz sesi, bir ağızdan söylenen 'Manastır' türküsüdür.

Kamera, pencereye bakan bir koltuğa oturmuş, Lâtime'ye yaklaşır; mehtap alacasında, genç kadının sırrını koltuğa yas-

ıdığı görülüyor; gözleri sonuna kadar açık; yüzünde, hırçın hatta yırtıcı denebilecek bir ifade belirmiştir.

Aşağıdan yükselen sesler, birden zirveye çıkar, bu defa alkışlar, yaşa var ol sesleriyle karışık, bir türkü sonu rabarbası.

Lâtime, birden ayağa kalkar, bürün gücüyle, odanın tabanını tekmelemeye başlar. Hem olanca ağırlığıyla vurmakta, hem de bağırılmaktadır.

Lâtime: - "...yeter artık, yeter! Bıktım usandım!"

Ankara, Çankaya Köşkü, kabul salonu; gece, geç vakit.

Geçme, sofranın öteki ucundan, sofranın başındaki Mustafa Kemal Paşa'ya yapılıyor.

Kadehler, yine onun şerefine yükselmiş; sofradakiler, onu söylediği türkü dolayısıyla alkışlıyorlar; Paşa da ayağa kalkmıştır, gülümsüyor.

Salondaki hayli gürültü ve rabarba olmasına rağmen, tavandan Lâtime'nin darbeleri işitilmektedir.

Mustafa Kemal Paşa'nın tebessümü silinir, gözlerini tavana doğru kaldırır, ne olduğunu anlamıştır, kaşları çatılıyor; yüzünde öfke kadar keder çizgileri de belirmiştir.

Sofradakiler, onun ciddileştiğini görünce, yavaş yavaş seslerini kesiyor, sakinleşiyorlar.

Salondaki gürültü ve rabarba alçalmakta dır, bu tavandan indirilen darbelerin daha iyi duyulmasına neden olur.

Ali Fethi Bey, *üzpiin ve mahzun*, Gaziye: - "...vakit çok geç oldu Paşam... müsaadenizi istirham etsek..."

Tevfik Rüştü Bey, *mahcup*: - "...hanımefendi, rahatsız oldular..."

Aşağıda gürültü kesilince, tavandan gelen darbeler hafifleyip duruyor; salonda ağır bir sessizlik var, bu sırada saat gecenin herhangi bir buçuğunu çalacaktır.

Paşa, mahzun, hatta kederli gülümsüyor.

Mustafa Kental Paşa, *niikedder hır tebessümle*: • “...asıl rahatsız olan benim, Tevfik Rüştü...” At. *susar, başka bir ses tonuyla*: - “...biliyor musun, izdivaç diplomasisi yanında, beynelmilel diplomasi biç kalır...”

Ankara, Çankaya Köşkü, yatak odası: gece geç vakit.

Lâtime, sırtına, ipek sabahlığını giymiş, bir sigara yakmış, gözlerini dışarıya dikmiştir: camlar, mehtabın yaldızlı lâciverdiyle parıldıyor.

Köşkün bahçesinden, birer birer hareket eden otomobillerin motor sesleri, motor seslerinin gecenin içinde uzaklaşması; daha uzaklardan, bazı köpek havlamaları, horozlar.

Yatak odasının kapısı açılıyor, içeriye tiâzi giriyor; keyifsizdir, daha merdivenlerde kravatını çözmüş, yakasını açmış, içeriye sessizce girecek, önce yatağa bakıp l.âtime'nin orada olmadığını görünce, gözleriyle onu aranacaktır.

Paşa, odada gidip gelerek, soyunmaktadır; l.âtime ona ilgisiz görünür, bakışları hâlâ pencerede, sigarasının dumanları, halk halka, başının üstünde yükseliyor.

Arabaların sesi tamamıyla kesildi, şimdi sadece uzaklı yakınli köpek sesleri, uzak horozlar.

Mustafa Kemal Paşa, *Lâtime ye dönerek, dargın bir sesle*: ■■ “...demek küçük hanımı, yalnız kalmayı sevmiyor...!”

Lâtime, *hemen cenap vermez, sonra*: - “...yalnız kalmayı severim.. yalnız bırakılmayı sevmem, Paşa!”

Gazi gözlerini kısarak, karısına bakıyor; sırtına, gecelik niyetine maşlahını giymiştir, durgun ve dargın camlara yürüyor; mehtap aydınlığı ünlü profilini yaldızlamıştır; ona mı, kendi kendisine mi olduğu anlaşılabilen bir farzda, *kederli ve dargın* konuşuyor:- “...yalnızlık rtı? Onu sen ne bilirsin, çıktık! ...ne demek olduğunu, bana sor...”

Ankara, Türkiye Büyük Millet Meclisi binası; gündüz.

(*Kurtuluş leitmotivli müzik, sahneye eşlik etmeye başlıyor.*)

Geçme, güneşli bir yaz aydınlığında. TBMM binasına yapılıyor; Meclis'iti önünde hareket vardır, girip çıkanlar, meraklı hir halk kalabalığı vs.

Görüntünün üzerine. birbiri ardına gelen, gazele başlıkları [. 'indirilecektir: başlıklar genden sökün ediyor, göründük-

ten, orada bir süre kaldıktan sonra, yerini geriden gelen bir başkasına bırakıyor:

Hâkimiyet i Milliye Gazetesi başlığı: Gazi ve Lâtife Hanım'm sandığa rey atarken bir fotoğrafı: “ İNTİHAB-I UMÛMÎ SAKİN GEÇTİ”

Arkadan Akşam gazetesinin başlığı geliyor: Gâzi 'nin Ali Fuat Faşa'nın Rauf Bey'in İsmet ve Fevzi Paşa'nın fotoğrafları, üzerinde iri puntolarla: “MÛDAFAA-İ FIUKUK'UN ZAFERİ”

Arkadan İkdâm gazetesini, ilk sayfada, İkinci Grup liderlerinden bir ikisinin fotoğrafı, üstlerinde başlık. “2. GRUP NAMZETLERİ HEZİMETE UĞRADI”

Çankaya Köşkü civarı, Ankara-Çankaya yolu; sabah.

Havada yaz sesleri; kuş cıvıltıları, ağustos böcekleri; yaklaşan otomobilin uğultusu. Kurtuluş leimotivi. Lâtife leitıııo-iliviyle karışarak sürüyor.

Başvekil Hüseyin Rauf Bey'in arabası yaz bozkırının yeşil aydınlığı arasında, tozularak, köşke doğru ilerliyor.

Köşkün ön bahçesinde, Lâtife Hanım, köpeği Foksi ile oynamaktadır; Lâtife amazon giyinmiştir. Ceket, kravat, külot pantolon ve çizmeler; besbelli ata binecek, seyis atı getirinceye kadar foksi ile oyalanıyor. İleriye bir şey atıyor, köpek -bir telâş artığını kapıp, ona geri getiriyor, o da gülerek, Foksi'yi okşuyor.

Rauf Bey'in arabası, köşkün cümle kapısına yaklaşır, durur; şoför, kapıları açınca Hüseyin Rauf Bey, Ali Fuat Paşa çıkıyor. Lâtife'yi görmüşlerdir, güleç yüzle o tarafa yürürler. İki taraf, buluşur.

Ali Fuat Paşa, *gülerek*: - “...maşallah hanımefendi... bu ne güzellik! Bu ne taravet!., böyle, sabah sabah...”

Lâtife, *memnun, köpeği okşuyor*: - “...at bineyim dedim, hava çok güzel...”

Hüseyin Rauf Bey, *miitebessim*: - “...iyi fikir...” *Daha cid di*: “Paşa Hazretleri, kalktılar mı?”

Lâtife, *onları götürmeye davranır*. - “...siz buyurun, banyo alıyordu, şimdi çıkar...”

Ali Fuat Paşa, *eliyle onu durduruyor*: - “...zahmete hacet yok... yolu biliyoruz.” *Yaklaşan ata bakarak*: - “...bakın, atınız da geldi...” *Gülüyor*: - “...Sakarya mı bu?”

Lâtife, *o da gülüyor*: - “...evet Paşam... ta kendisi!”

Seyis hem kendi atını hem Sakarya'yı getirmiştir; Hüseyin Rauf Bey, Ali Fuat Paşa köşkün cümle kapısından giriyorlar. Lâtife, bir süre köpeğini okşamayı sürdürüp, arkalarından bakıyor. Sonra, dizginleri alıp, başını seyisin tuttuğu Sakarya'ya biniyor; önde o, arkasında seyis, kırsala uzaklaşıyorlar, Foksi de arkalarından!

Ankara, Çankaya Köşkü, kabul salonu; gündüz.

Paşa, sabahlık yerine giydiği Arap maşlahıyla salona girecektir, arkasından saygılı ve sessiz, Nesim

Kfendi gelmektedir.

Mustafa Kemal Paşa, *salona girerken, miitehessim*: -“...beyler, kıyafetimi mazur görünüz... geldiğinizi duyunca, sizi bekletmek istemedim.. hoş geldiniz, hayrola?”

Hüseyin Rauf Bey, *mülebessim*: - “...iyi de ettiniz... zira, hayırlı haber getirdik... beklemeye de tahammülü yok...” *Telgrafi Gazi'ye uzatıyor*: - “...şu telgrafi buyurun... İsmet Pa-şa’nın Sulh Muahedcsi’ni imzaladığını bildiriyor... sabaha karşı geldi...”

Gâzi, haberi duyunca, hafif bir şaşkınlık geçirir; anlayamadığı bir şeyler yazılıymış gibi, kağıda uzunca bir süre bakabilir; benzi sararmıştır; sonra, başını kaldırıp, her iki arkadaşının yüzüne ayrı ayrı bakıyor.

Mustafa Kemal Paşa: - “...meserretten şaşkına döndüm.. birer kahve içelim.. birer de sigara... kafamızı toparlarız...”

Nesim Efendi, hayalet gibi kahve servisini hazırlamaya çekilirken, Gâzi koltuklardan birine oturuyor; gözleri, hâlâ telgraf suretinde.

Mustafa Kemal Paşa, *sigara kutusuna uzanıyor*: - “...talimin ediyordum ama, mütereddittim; adamlar, son dakikada cayabilirdi...”

Hüseyin Rauf Bey, *dumanların arasından*: - “...başta siz olmak üzere... bu inces’ut günün muvaffakiyetini... Karabekir Kâzım, Ali Fuat ve Refet Paşalara medyûnuz... Eser sizin eserinizdir... ben de aranızda, bir arkadaşınız olarak çalışmış olmakla bahtiyarım...”

Gazi o sırada gümüş tepside kahveleri getiren Nesim Efendi’den kahvesini alacaktır.

Mustafa Kemal Paşa, *daha rahat ve samimi*: - “...siz ne diyorsunuz Rauf Bey... Samsun’a hareket edeceğim sabah... Galata Rıhtımı’ında siz yok muydunuz?... Ankara’da, Ali Fuat Pa-şa’ya mülâki olmamız mukarrer değil miydi?..’ *Susuyor, Nesim Efendi’nin ikram ettiği kahve fincanını, sehpaye bırakıyor*: - “...bu sulh, bizim kadar sizin de muvaffakiyetinizdir...”

Rauf Bey, Paşa’dan önce almış olduğu kahvesini, içmeden, elinde tutmaktadır; kararlı bir halde söze başlıyor.

Hüseyin Rauf Bey: - “...teveccühünüze teşekkür ederim ... bugün sizi sıkmak da hatırımdan geçmez idi...” *Biraz susar, sıkıntılıdır*. - “...lâkin sebab-i muhtelifeden, istifamı da size arz etmek arzusundayım...” *Az susuyor*: “...beni anlayaca

ğınızdan eminim...”

Mustafa Kemal Paşa, *cidden hayrete düşmüştür*: - “...bu da nereden çıktı? Seni kızdıran İsmet mi? Büyük sabır ve tahammül gösterdin... fakat İsmet’in tavr-ü-hareketi, münhasıran sana karşı değil, hepimize karşı idi...” *Az susar; sonra daha dostça*: - “...bu bahsi sen bana hiç açmamış ol, kardaşım: unutalım gitsin!”

Ali Fuat Paşa, kahve fincanını dudığından ayırarak, söze karışacaktır; ortaya konuşur ama Rauf Bey'den yana olduğu hissediliyor.

Ali Fuat Paşa, *ortadan konuşur*: - "...unutması müşkül görünüyor: filhakika, muvâzene bozulmuştur; senin apot-re'ların kimler?" *Kahve fincanını dudığına götürürken*: -"...Bunu anlayabilmek mümkün olamıyor, Paşa!"

Mustafa Kemal Paşa hem şaşmış, hem kızmıştır, koltuğundan kalkacakmış gihi bir hareketle cevap verecektir: -"...bu ne biçim sual, Fıat?.. benim apotre'larım yoktur.

Memleket ve millete kimler hizmet ve liyâkat kudretini gösterirse, apotre'larım onlardır."

Hüseyin Rauf: - "...haklı olabilirsiniz, lâkin ben artık İsmet Paşa ile karşı karşıya gelemem... onun istikbâlinde bulunamam... müsaade ederseniz, muvasalâtında burada olmamak için... daire-ı intihâbiyeyne seyahate çıkayım..."

Mustafa Kemal Paşa, *yumuşak, teskin edici*: - "...bilâkis, onu istikbâlinde bulunup, takdir ve tebrik etmelisin..." *Az susup*: - "...hükümet reisine bu yakışır, Rauf Bey..."

İ Hüseyin Rauf Bey'in yüzü hem asabi, hem gergin; dişlerinin arasından konuşuyor: - "...yok, hayır!" *Sigarasını kül tablasında ezer*: - "...bu hususta kendime hâkim değilim, Paşam..." *Paşa'nın gözlerinin içine bakarak*: - "...yapamayacağım..."

Ankara, İstasyon; gündüz.

Ankara İstasyonu'nda İsmet Paşa'yı getiren tren gara girmektedir; peronda, büyük bir karşılayıcı kalabalığı görülüyor: Mustafa Kemal Paşa, Ali Fuat Paşa başta olmak üzere, -Rauf Bey hâriç- bütün devlet ricali oradadır; ayrıca, halktan kadınlı erkekli bir kalabalık. Askeri bir bando, İzmir Mar-şı'nı çalmaktadır.

Trenin soluması, düdüğü; kalabalığın rabarbası, bandonun çaldığı İzmir Marşı.

Durmuş olan trenin pencerelerinden, çeşitli başlar sarkmıştır; kapının birisi açılır, İsmet Paşa mütebessim görülür; arkasından diğer heyet azalan inceklerdir.

İsmet Paşa görülür görülmez, yükselen alkış salvosu.

Gâzi ve Ali Fuat Paşa, Meclis birinci ve ikinci başkam sıfatıyla, İsmet Paşa'yı karşılıyorlar; el sıkışılıyor; o sırada, beyazlar giydirilmiş bir kız çocuğu, İsmet Paşa'ya bir çiçek buketi vermek üzere yanma geliyor.

Bu görüntünün üzerine, gerilerden gelerek, Hâkimiyet-i Milliye gazetesinin birinci sayfası, bindirilir: gazetenin ilk sayfasında İsmet Paşa'ntn bir fotoğrafı ile şu başlık görünür: '■İSMETPAŞA MUZAFFER DÖNDÜ'

Meclis salonu, tıklım tıklım doludur: dinleyici locaları da dolmuştur, kadınlı erkekli büyük bir kalabalık. Mebus sıralarında, alışılmış eski tanıdık yüzler arasında, alışılmamış yeni simalar da göze

çarpar: Fâlih Rıfki Bey gibi, Ruşen Eşref Bey gibi, Cevat Abbas Bey gibi, Hakkı Tarık Bey gibi, Yııusuf Ak-çura Bey gibi, vs.

Geçme sırasında, Gazi, yeni Meclisin açış konuşmasını yapmaktadır; sesi; Aieclis ve milletvekili görüntüleri üzerine düşüyor,; salonun kubbesinde yankılanıyor...

Mustafa Kemal Paşa, *hitabet sesi ve tavrı ile*: - “...muhterem arkadaşlar... sözlerime hitam vermeden evvel... cümlelerinizi büyük bir vazifenin ifâsına davet etmek istiyorum... geçirdiğimiz buhranlı günlerin kahramanlarını... hep beraber takdis edelim.. onlar arasında, muharebe meydanlarında düşman silahıyla göğsü delinmiş bahtiyarlar olduğu gibi... yangınlarda... ateşlerde yakılmış... bedbaht çocuklar, kadınlar ve ihtiyarlar vardır...”

Hitabet kürsüsünde Mustafa Kemal Paşa, ayaktadır; riyaset kürsüsünde Ali Fuat Paşa, oturuyor; Mustafa Kemal Paşa, kalabalığa bakarak, kendine mahsus hitabet jestleriyle nutkunu sürdürüyor.

Mustafa Kemal Paşa: - “...onlar arasında, namuslarına tecavüz edilmiş... ebediyen ağlamaya mahkûm genç kızlar vardır... onlar arasında yurtlarını kaybetmiş aileler... evlâtlarım gömmüş analar vardır... ve yine onlar arasında... muharebedeki vazife-i namusunu şerefle ifâ ederek... bugün memleketlerine dönmüş gaziler vardır...”

Konuşma sırasında, kürsünün önüne gazete fotoğrafçıları girip, resim çekmeye başlıyorlar; (deklanşörlerin sesi işirili yor) deklanşör seslerinin sonuncusu ile Mustafa Kemal Paşanın kürsüdeki görüntüsü donar, siyah/beyaza dönüşür.

Gelibolu, Eski Kudüs Valisi Macit fiy’in konağı, Fikri-ye’nin odası; gündüz.

Geçme, Mustafa Kemal Paşanın gazetede siyah/beyaz fotoğrafına yapılıyor: bu Meclis kürsüsünde konuşurken çekilmiş olan fotoğraftır, gazetenin üzerine, bir esericedit kâğıdı konulmuş; uzun parmaklı, zarif bir kadın eli, hızlı hızlı, bir şeyler yazıyor.

(Geçmeden az sonra, Vikriye’nin piyanosundan, ‘Manas-tır’ın ortasında...’ türküsü işitilmeye başlıyor.)

Genç kadın, sedefli masa üzerinde, mahzun yüzü, hummalı gözleriyle, hâlet-i rûhiyesini, helki yine hir mektuba dökmektedir. Camlardan, sakın bir sonbahar denizi, savrulan martı demetleri görülüyor.

Handan : - “...Fikriye Abla, bakar mısın biraz?”

Dışardan çağrıldığını işitir işitmez, belirgin bir telâşla yazdığı kâğıdı gazetenin altına saklayacak; mürekkep kalemini kalemlige koyup, gülümseyen bir yüzle, kapıdan yana dönecektir.

Fikriye, *kapıya doğru*: - “...gel canım, buradayım...”

Kapı açılır, içeriye, elinde fotoğrafların bulunduğu zarfla, Handan girer; neşeli, hayatından memnun bir genç kız, Fikriye'den yedi sekiz yaş küçük. Doğru ona gelip, zarfı uzatıyor.

Handan, *zarfı verirken*: - “...hani annemle resim çektirmiştiniz ya... babam fotoğrafçıdan almış...”

Fikriye, *câlîbir alâka ile*: - “...öyle mi? Hani bakayım?”

Handanda Fikriye, fotoğrafın üzerine eğiliyorlar, resimde, Fikriye, Handan’ın annesi Nimet Hanım’ın sigarasını yakmak için, kendi sigarasının ateşini uzatmaktadır. İkisinin omzu üzerinden bu fotoğraf görülür; o sırada Nimet Hanım’ın sesi.

Nimet Hanım: - “...resimde, prensesler gibi çıkıyorsun Fikriye...”

Fikriye, *mahcup*: - “...o sizin teveccühünüz Nimet Ablacı-ğımı, hakikatte kendimi metruk ve münzevî hissetmekteyim...”

Handan, fotoğraf elinde; biraz da çocukça bir heyecanla kapıya yönelir.

Handan: - “...Emine’ye de göstereceğim: onun akli fotoğrafı almıyor...”

Nimet Hanımla Fikriye odada yalnız kalınca, üstlerine bir durgunluk çöküyor; Nimet Hanım, bir Fikriye’nin tekrar beliren mahzunluğuna, bir de sedefli masanın üstündeki gazeteye, Gâzi’nin fotoğrafına bakar; genç kadının, hangi kederin derinliklerinde olduğunu fark etmiştir.

Nimet Hanım: - “...bu seninkisi, malihulya kızım,, hayatını heder ediyorsun... Gazi artık evli barklı bir adam... ondan ne ümit edebilirsin ki?”

(Kamera Fikriye’ye yaklaşır, müzik, Fikriye’nin piyanosundan usturuplu bir şekilde La Tristesse’e geçecektir; belki dışardan martı çığlıkları duyulabilir.)

Fikriye, *gözleri yine sabit bir noktaya dalıyor*. - “...hiç! Hiçbir beklediğim yok!” *Göğüs geçirerek*: - “...sadece yanında olmak istiyorum... hepsi bu!”

Nimet Hanım, *ciddî ve makûl*: - “...şâyân-ı hayret! Nasıl bir badire içindedir, görmez misin? İntihap bitiyor, muhalefet başlıyor...”

Fikriye, onu duymamış gibi, yine gözleri aynı noktaya dalmış, âdeta kendi kendine konuşmaktadır.

Fikriye, *mükedder ve dalgın*: - “...vilâyetlere tebligat yapmış... Mithat Bey söyledi... İzmit’ten öteye geçemezmişim... derdest ederlermiş...” *Susar, sonra göğüs geçirerek*: - “...iyi ama neden?., neden?”

Nimet Hanım, onun tutkusal halini fark etmiştir; üzerine eğilir, saçlarını okşayarak şefkatle nasihat etmeyi sürdürür: - “...aklım başına topla, Fikriye... Gâzi’nin yükü devlet yükü... ağır bir yük... bak, ortalıkta türlü rivayet dolaşıyor... giyâ cumhuriyeti ilân edecekmiş... kolay işler mi bunlar?”

(Fikriye’ye ait müzik, zaten hafiflemiştir; yavaşça silinir.)

Mustafa Kemal Paşa, belli belirsiz bir hayret içindedir, odaya girer, kafasının başka şeyle meşgul olduğu belli; yüzünde, sıradan bir tebessüm.

Misafirler, Gâzi’nin kayınpederi Uşâkîzâde Muammer Bey ile zevcesi Adviyeh Hanım’dır; hem merak, hem mutluluk içinde görünüyorlar, herhalde hisleri karışık; Lâtife, onlara ikramla meşgul.

Mustafa Kemal Paşa, *Muammer Beye*: - "...efendim, hoş geldiniz, safa geldiniz..." *Daha da gülümser.* - "...sizi hangi rüzgâr buralara attı?., teşrifinizi henüz duydum..."

Muammer Bey, *saygılı, biraz şaşırılmış!* - "...hoş bulduk, Paşa Hazretleri... Lâtife'nin telgrafını alınca..."

Mustafa Kemal'in telgraftan haberi yoktur, cam sıkılmıştır, hayretle karısına döner.

Mustafa Kemal Paşa: - "...ne telgrafi?"

Adivevi Planım, *tedirgin araya giriyor*: - "...hastayım diyordu, acele gelin filan, ama maşallah..."

Mustafa Kemal Paşa, *karısına kinayeli bir bakış ve sesle*: - "...hakikat, hasta mısın l âtif?.."

Lâtife Hanım, *müşkül bir durumda kalmıştır*: - "...şey, yâni..." *Gülümsemeye çalışır*: - "...benim rahatsızlığımın sebebi..."

Mustafa Kemal Paşa, *ciddi ve öfkesini gülümsemesiyle gizleyerek*: - "...ooo, anlaşılan o sebep benim..." *Misafirlere*: - "...ben çekileyim de, rahat rahat size anlatsın... gece görüşürüz..."

Crâzi odadan çıkınca, odaya rahatsız bir sessizlik çöküyor; Lâtife, parmaklarıyla oynamaktadır; Advie Hamın bir ona bakıyor, bir Muammer Bey'e; Muammer Bey, bir süre susar, sonra Lâtife'ye dönüp, bir baba öfkesiyle onu azarlar.

Muammer Bey, *öfkeli*: - "...kızım, sen ne vakit büyüyeceksin?.. bu senin yaptığına... bak, bu senin yaptığın..."

Ağır sözler söyleyeceğini fark ediyor, susuyor; eşine, sitemli ve sıkknı bakıp başım sallıyor; sonra, kendini teskin etmeye çalışan bir sesle, ilâve ediyor: - "...inn'allah-ii mnas-sabirîn!.."

Mustafa Kemal'in sofrasına geçiliyor; gece ilerlemiştir, sofraya kalabalık; misafirler arasında İsmet Paşa, Sinop Mebusu Kemalettin Sâmî Paşa, Hâlit Paşa, Müdafaa-i Milliye Vekili Kâzım Paşa ile Rize Mebusu Ekrem ve Afyon Mebusu Ruşen Eşref Bey bulunuyor.

Gazi masanın başına oturmuştur, sağında İsmet solunda ise Kâzım Paşa; ağır sigara dumanı, sanki pus, bu arada, yenilip içiliyor, bit yandan da sohbet.

İsmet Paşa, *ortaya, ciddi*: - "...Lausaine'da ecnebi murahhaslarından edindiğim intiba odur ki, Düvel-i Muazzama, hâkimiyet-i milliyeyi müşahhas bir hale getirebileceğimize kaani değildir."

Kemalettin Sami Paşa: - "...manası nedir? Korktuğumuzu zannediyorlar Paşam?"

Mustafa Kemal Paşa: - "... arz ettiğimiz manzara, bunu tevsik etmiyor mu? ...başvekil müstafi... Meclis, içinden, bir hükümet çıkaramıyor... İstanbul'daki arkadaşlar, tereddüdü takviye eder mahiyette konuşuyorlar..."

Kâzım Paşa, *samimi olarak*: - "...bu meseleye, kat'î bir ça-re-i hâl bulmak iktiza eder..."

Mustafa Kemal Paşa, *kesin ve kararlı*: - “...çâre-i hal mevcuttur ve buna tevessül edilecektir...”

Mustafa Kemal Paşa'nın kararlılığı, bakışlarının ciddiyeti, sofradakilere olağanüstü bir durum yaşayacakları hissini vermiştir.

(İkili konuşmalar zayıflıyor, rabarba düşer; gerilerden, 'Cumhuriyet hayal demek' marşının melodileri, kendisini hissettirir.)

Mustafa Kemal Paşa, usul usul ayağa kalkıyor; herkes gözünü ona dikmiştir, merakla ne diyeceğini bekliyorlar.

Mustafa Kemal Paşa: - “...arkadaşlar...” *Biraz susar., sonra:* - “...yarın cumhuriyeti ilân edeceğiz...”

Önce, yoğun bir sessizlik oluşur; sofradakiler, miitecessis ve mütereddit birbirine bakışır; İsmet Paşa, ellerini çırparak, ilk önce bağırır: - ... yaşasın cumhuriyet!

Bunun üzerine, sofradakiler, birden büyük bir sevinç ve heyecan dalgasına kapılır, birbirlerini kutlayıp, rast gele bağırırlar.

Rabarba yükselir, gülüşmeler, alkışlamalar, arada çeşitli sesler: -Yaşasın Cumhuriyet!

('Cumhuriyet hayat demek' marşı, daha belirgin olarak, önlere doğru gelmiş lir.)

Ankara, Türkiye Büyük Millet Meclisi, müzakere salonu; gece.

Mustafa kemal Paşa hitabet kürsüsünde, riyasette Fethi Bey var. Paşa, Reisicumhur seçilmiştir; bu sıfatla TBMM'de ilk konuşmasını yapıyor. Sakin takat ciddi, yumuşak fakat kararlı görünür.

(Meclis salonunun heyecanlı raharbası, geriden, Cumhuriyet hayat demek' gittikçe yükselerek sürüyor.)

Mustafa Kemal Paşa, *vakur*: - “...yeni Türkiye devletinin... zaten ve cihanca malûm olan... malûm olması lâzım gelen mâhiyeti... beynelmilel mâruf unvanıyla yâd edildi... bunun icâb-ı tahliyesi olmak üzere... bugüne kadar doğrudan doğruya meclisinizin riyasetinde bulundurduğunuz arkadaşınıza... ilâ ettirdiğiniz vazifeyi... reisicumhur unvanıyla yine aynı arkadaşınıza... bu âciz arkadaşınıza tevcih buyurdunuz...”

Meclis'ten şiddetli ve sürekli alkışlar.

Ankara, çeşitli semtlerde, birbirine zincirlenen kutlama sahneleri; gece/gündüz.

(Bu sahneler üzerinde, hem 'Cumhuriyet Marşı hem de Mustafa Kemal'in Meclis'teki konuşması sürecektir.)

Topçu kışlası; gece. Birbiri ardına dizilmiş birkaç hafif top, başlarında görevli nefer ve küçük zabıtlar, sırayla merasim atışı yapıyorlar: Cumhuriyet ve yeni seçilen Cumhurreisi kutlanıyor: tamamı yirnu bir pâre olacaktır.

(Ses bandına, belirli aralıklarla topların gümbürtüsü ekleniyor.)

Karaoğlan Çarşısı; gece. Önde birkaç davul birkaç zurna, arkada heyecanlı bir kalabalık, ellerinde alev alev meşaleler; cumhuriyet için fener alayı. Etraftan başka bir kalabalık, sevinçli ve meraklı, hem fener alayını izler, hem ona alkış tutar.

Meclis'in çevresinde, kalabalık; gece. Havai fişekler atılıyor; yükselen havai fişekler gökyüzünde patlayıp, rengârenk yıldızlar halinde savruluşları; zengin bir renk ve ateş cümbüşü, heyecanlı bir şehriyin!

(Bu görüntülerin üzerine off olarak Mustafa Kemal Paşa'ın Meclis'te verdiği nutuk düşüyor.)

Mustafa Kemal Paşa, *nutuk sesi ve tavrıyla*: - "...efendiler... asırlardan beri şarkta mağdur ve mazlum olan milletimiz... Türk milleti... hakikatte meftir olduğu hasailden mu-arrâ telâkki ediliyordu... Son senelerde milletimizin fiilen gösterdiği kabiliyet, istidat, idrâk kendi hakkında suizânda bulunanların... ne kadar gafil... ne kadar tetkikten uzak... zevâhir-perest olduğunu pek güzel isbât etti..."

TBMM, hitabet kürsüsü; gece. Mustafa Kemal Paşa, konuşmasını sürdürüyor, o konuşmasına bindirilmiş olarak havada patlayıp etrafa renk renk saçılan havai fişeklerin ışık fiskiyeleleri.

Mustafa Kemal Paşa, *nutuk edası ve özellikleriyle*: -...Türkiye Cumhuriyeti... cihanda işgal ettiği mevkie lâayık olduğunu... asarı ile isbât edecektir... arkadaşlar... bu miicssese-i âl iyeiyi vücuda getiren fûrk milletinin, son dört sene zarfında ihraz ettiği zafer... bundan sonra da... . birkaç misli olmak üzere tecelliyâtını gösterecektir..."

İstanbul, Kızkulesi'nden Topkapı Sarayı'na doğru, şehrin ünlü silueti; artık İtilâf donanması yoktur.

(Önceki sahneden devralman 'Cumhuriyet hayat demek' marşı, devam ediyor, fakat hafifleyerek az sonra kaybolacaktır.)

İstanbul silueti üzerinde, gerilerden nokta halinde beliren gazete birinci sayfası, bindirme olarak büyüye büyüye gelir, okunacak bir boyda sabitleşir; bu Vatan gazetesinin ilk sayfasıdır; Hüseyin Rauf Bey'in bir fotoğrafı üzerine, onun beyanatı manşete çıkmıştır: 'CUMHURİYETİN İLÂNI BİR EMRİVÂKİDİR'/' TEŞKİLÂT-I ESASİYE'NİN TÂDİLİ VE İKMÂLİ İCÂB EDERDİ'. / "TEKLİ E MÜZÂKERE VE MÜNÂKAŞA EDİLMELİYDİ!"

İstanbul, Kalamış, Hüseyin Rauf Bey'in köşkü; gündüz.

Martı çığılıkları, uzaklı yakınlı vapur düdükları: Şirket-i İlayriye'nin, Ada vapurlarının; belki bir rüzgâr ıslığı.

Hüseyin Rauf Bey'in Kalamış Koyu'na nazır, köşkü. Köşkün, denize ııâzır, kabul salonu; salonda, Hüseyin Rauf Bey'le misafiri Ali Fuat Paşa sohbet ediyorlar; çav servisi yapılmıştır, sigaralar tütüyor; ikisinin de alını gölgeli, yüzlerinde endişe. Yakındaki bir koltuğun üzerinde, Rauf Bey'in beyanatım içeren, Varan ve Tevhid-i Efkâr gazeteleri.

Ali Fuar Paşa ile I İuseyin Rauf Bey.

Ali Fuat Paşa, çay fincanını tabağına bırakırken, eliyle gazetelere doğru bir işaret yapıp söze giriyor:

Ali Fuar Paşa, *çayını tabağına bırakırken*: - “...rivayet çok... üstelik, suizanııı davet eder mâhiyettedir... güvâ siz Cumhuriyet e muhalif imişsiniz... Halk Fırkasına karşı, başka bir firka ...”

Hüseyin Rauf Bey, *biraz telâşlı, sözünü kesiyor*: - “...söyleyeceklerdir... biliyorsunuz, yorgun ve hastaydım... . üç avdır izinliyim... . beni firka içtimdına davet etmediler, bunun bir sebebi olmalı...”

Ali Fuat Paşa: - “...Gâzryle aramıza, nifak sokmak isteyen çok...” *Tekrar gazeteyi işaret ediyor.* - “...bu beyanât su-itefehhüme yol açacaktır...” *Az susar*: - “...ne yapmayı düşünüyorsunuz?”

I İusevin Rauf Bey, hemen cevap vermez, sigarasından çektiği nefesi, kalın duman kıvrımları halinde bırakır, sonra ciddi ve düşünceli konuşur.

Hüseyin Rauf Bey: - “...İsmet Paşa ve etrafıyla, aramızda bir suitefehhüm vâki ise, bunu riyaset seviyesinde düzeltmek iktiza eder...” *Susar, daha düşünceli bir yüzle ekleyecektir*: -“...Ankara’ya avdet eder etmez... ilk işim Gâzi’yi ziyaret olacaktır...”

Ankara, Çankaya Köşkü’nün bahçesi; öğleden sonra.

Bozkır sonbaharı, hafif puslu, soğuk sayılamayacak bir gün; çevrenin vazgeçilmez kargaları, çığlıklar atarak, dolaşıyorlar; bazı kuş sesleri işitiliyor.

Gazi, elinde bastonu, yanı başında köpeği Foksi, refakatindeki şahıslardan biraz ünde, ağır ağır yürüyor; yüzünde, gizli bir acı, teneffüsünde gizlemeye çalıştığı bir zorluk var; alnında boncuklaşmış, ter damlaları olabilir.

(Kamera önü sıra gerileyerek, Paşayı bir süre izler; o durunca kamera da duracaktır; diğerleri, aynı kadr içinde görünecekler.)

Mustafa Kemal Paşa daha fazla yirüyemeyeceğini fark edip, durur, bastonuna dayanıp, diğerlerini bekler: Seryaver Salih Bey, Kılıç Ali Bey, Recep Zührii Bcv, duruşundan kaygı-lanmışlardır.

Mustafa Kemal Paşa, *sakin*: - “...çuculuklar, ben iyi değilim galiba!., teneffüste müşkülât çekiyorum...”

4 O

Üçünde de, telâş ve korku belirtisi. Kılıç Ali Bey, kolunu uzatır. Salih Bey’le aynı anda konuşurlar.

Kılıç Ali Bey: - “...koluma girin Paşam, iyice yaslanın!”

Salih Bev: - “...derhal doktor çağırırım!”

Gazi, bunu kabul etmez, yakında alçak bir kerpiç duvara oturur; yüzü sapsan, dudakları morarmış, fakat sakın cevap verir: - “...yok yok! ...ihtimal yorgunluktan ... mucib-i endişe değil... işi

büyütmeyin...”

Aynı anda, Lâtife Hanım’ın otoriter ve kaygılı sesi işitilcektir: - “... ne demek işi büyütmeyin?”

Hepsi o tarafa dönüyorlar, Lâtife Hanım yanı başlarında bitmiştir; vaziyete hâkim, Gâzi’inin yanı başına gelip, alınının terini silerken, Salih Bey’e adetâ emreder.

Lâtife: - “...Salih Bey, Doktor Refik Bey’i arar mısınız?”

Ankara, Çankaya Köşkü, yatak odası; öğleden sonra.

Geçme, Gâzi’yi dinlemekte olan, Doktor Refik Bey’in yüzüne yapıyor; o, her zaman olduğu gibi, sakin, sessiz ve yumuşaktır.

Gazi yatağın üzerine elbiseleriyle uzatılmıştır; yatağın çevresinde, Salih Bey, Recep Zühtü ve Kılıç Ali: üçü de kaygılı, doktoru izliyor.

Odada mutlak bir sessizlik hüküm sürmektedir, fakat dışardan kargaların çığlıkları, canhıraş bir şekilde işitilir.

Doktor Refik Bey, *saygılı ve teskin edici*: - “...hepimize büyük geçmiş olsun, Paşam...” *Ayağa kalkıp doğruluyor*: -“...bir kalp spazmı geçirmişsiniz... Allah muhafaza, çok daha kötü olabilirdi...”

Ankara, Çankaya Köşkü, kabul salonu; öğleden sonra.

Lâtife’nin yüzünde ciddiyetle karışık bir otorite ve gizli bir heyecan ifadesi, telefonun ahizesine konuşmaktadır: - “...affedersiniz, Doktor Neş’et Ömer Bey mi efendim?”

Ahizeden Neş’et Ömer Bey’in sesi: -buyurunuz!”

...evet Ham’fendi,

Lâtife: - “...doktor bey, ben Lâtife... zevcim Gâzi hazretleri, aniden rahatsızlandı... sizi bir an evvel Ankara’ya reca ediyoruz...”

Ahizeden Neş’et Ömer Bey’in sesi: - “...emredersiniz, Ham’fendi...” *Duraklar-*. - “...fakat... rahatsızlığın mahiyeti hakkında, bir meslektaşla konuşabilseydim...”

Lâtife: - “...bunu temin ederiz, efendim... siz, mutlaka Ekspres’e yetişmeksiniz...”

Lâtife konuşurken, kamera ağır ağır gerileyerek, onun hemen yanı başındaki Nesim Efendiyi, gerisindeki Canan Kal-fa’yı kadra alacaktır; Nesim Efendi, bemnitad put gibi sakin ve suskundur, Canan Kalfa ise, tülbindinin ucuyla gözlerini siliyor.

Ankara, Çankaya, kabul salonu: gündüz.

Lâtife’nin durduğu yerde, şimdi Dr. Neş’et Ömer Bey, bulunuyor: telefonun bulunduğu sehpanın

yanında, ayakta; sağında, Seryaver Salih Bey, solunda geride ise, Nesim Efendi dırıyor.

Kamera yana çekilince, gazeteciler kadra girecektir.

Zamanın gazetecileri, fesli, bir ikisi gözlüklü, ellerinde zımbalı defterleri, kopya kalemleri. Dr. Neş'et Ömer Bey, konuşuyor.

Dr. Neş'et Ömer Bey: "...efendim, Gâzi Hazretleri...

fart-ı meşguliyetten, bazı yorgunluk arazı göstermişlerdir..."

Bir muhabir: - "... yâni İstanbul'dan beyhude mi gelmiş oldunuz?"

Dr. Neş'et Ömer Bey: - "...o nasıl bir söz? ...münhasıran huzurunda olmak, bambaşka bir şeref!"

Başka bir muhabir: - "... angine de poitrine denilmişti?"

Dr. Neş et Ömer Bey, *gülümser*. - "...yok efendim, bunlar şayia... rahatsızlığı, ne angine de poitrine'dir, ne de mümasili bir kalp rahatsızlığı..." *Gülerek*: - "...esasen, bir haftalık istirahat, sıhhatinin avdetine kifayet etmiş görünüyor... şu anda, zevce-i muhteremeleri ile sohbet ediyorlar..."

Ankara, Çankaya Köşkü, yatak odası; gündüz.

Geçme, gecelik diye kullandığı maşlahıyla bir koltuğa oturmuş Gâzi'ye yapılıyor hasta olmaktan ziyade solgun, biraz da yorgun izlenimini vermektedir.

Lâtife, hekimlerden aldığı talimatı, ona aktarıyor; ayakta, yarı hemşire gibi giyinmiş.

Lâtife: - "...hafif bir perhiz mecburiyeti olacak... bittabi, içki dâhil... her türlü yorgunluktan içtinâp şart koşuldu... bunun manası, istirahat-i mutlaka değil midir?"

Mustafa Kemal Paşa, *canı sıkılmış*: - "...tuhafıma giden, eşin dostun ayağını kesmesidir..." *Biraz susar, içten bir merakla*: - "...sahi be, gelmez mi hiçbiri..."

Lâtife: - "...gelmez olurlar mı?., huzurunuzda ben sokmuyorum... sizi yormasınlar diye, aşağıya bir defter açtırdım... imzalıyorlar."

Mustafa Kemal Paşa, *belirgin bir hiddetle*: - "...bak beri Lâtif... onlar benim arkadaşlarını, onlardan yorulmam ben... bekim tavsiyelerini, şahsî tahakkümüne âlet etme... o defteri kaldır, bırak gelsinler..."

Bir sessizlik olur, tatsız bir sessizlik; Lâtife, -kırgınlığını gizlemek için, camların önüne gidip- özel bir şey görmüş gibi, sahte bir merakla dışarı bakıyor.

Gazi, sağ elinin orta parmağıyla, sehpanın üstüne küçük darbeler vurarak, kısa bir süre susacak, tekrar soracaktır.

Mustafa Kemal Paşa: - "...kimler geldi meselâ?"

Lâife, *camın önünde, arkasını dönmeden*: - "...Salih Bey, Kılıç Ali Bey..." Ac susar, sonra: - "... bir de... . Rauf Bey İstanbul'dan avdet etmiş... görüşmek istiyordu..."

(Meclis'in heyecanlı günlerine mahsus, kalabalık toplantı rabarbast; gerilerden 'Cumhuriyet, hayat demek', çok hafî,v

Fırka'nın 'tarihî' grup içtimai: (22 Kasım 1339/1923). Hitabet kürsüsünde Hüseyin Rauf Bey başlamış olduğu hesaplaşmayı, cesaret ve şiddetle sürdürüyor:

Hüseyin Rauf Bey, *hitabet tarzına uygun olarak*: - "...kelimeler mücerret bir mana ifade etmez, mühim olan, onlara tahmil ettiğimiz manalardır, onları nasıl anladığımızdır... Cumhuriyet denildi mi, ben... bilâ-kayd-ü-şart millet hâkimiyetini anlarım... böyle kabul ederim; böyle kabul etmeyecek... aklı başında ferd i vahit yoktur; lâkin..."

Hükümet sıralarında oturmakta olan, Başvekil İsmet Paşa; dirseğini sıraya, başını eline dayamış, önündeki kâğıda birtakım notlar alarak, Rauf Bey'i dinliyor; yanında öteki hükümet üyeleri.

Hüseyin Rauf Bey, *aynı şiddetle sürdürür*: - "...unutmayalım ki, Cenubi Amerika ülkelerinin hepsi cumhuriyettir ama bunlarda hâkimiyetin, bilâ-kayd-ü-şart millette olduğunu hiç kimse iddia edemez!"

Kürsüde tekrar Rauf Bey, hükümet sıralarında oturan İsmet paşa'ya dönerek, daha itham edici bir tavır ve sesle konuşmaya devam ediyor: - "...hilâfet makamını işgal eden muhterem zar... Vleclis'ce intihap edilmiştir ve bu Meclis... hu makamın mesnedidir... beni töhmet altında tutmak isteyenler bilmelidirler ki... bu mevki ve bu vaziyette bulunan zat, beni davet ederse... ben bu davete icabeti, bir din... bir ahlâk... bir millet vazifesi bilirim... evet, gittim efendiler... Yarın çağırırsa yine giderim..."

Grup içinden şiddetli alkışlar, bravo sesleri.

Geçme, toplantıdaki mebusların, başka ve daha kalabalık bir kesimine yapılıyor; bu mebuslar da, şiddetle tezahüratta bulunuyor, hatibi alkışlıyorlar; fakat bu defa, işitilen ismet Paşa'nın sesidir.

(Kalabalığın rabarbası, alktşlar, geride 'CMinhuriyet hayat demek...' sürüyor.)

İsmet Pasa, *hitabet üslûbu ve ifadesiyle*; - "...daimî bir şekl i devlet rnevzuubahis olduğu zaman... fikriyatımız ve hissiyatımız, aramızda kalamaz; bunu takip ederi, bütün bir dünya vardır: Bunu asla hatırdan çıkarmamak icâp eder..."

Hitabet kürsüsünde İsmet Paşa. Paşa mutadın fevkinde heyecanlıdır, doğrudan Rauf Bey'in oturduğu sıralara dönüp, elini uzatarak, yüksek sesle konuşuyor.

İsmet Paşa: - "...Rauf Bey, Rauf Bey... siyaset yapıyoruz. Hataları birer birer ifade etmeliyiz... Bir işe başlayan kimse, her zaman istikbalinin, emniyette olacağına inanarak başlar; bilhassa, böyle inkılâp zamanlarında, hükümet mensubu zevat, herhangi bir şüphe izhâr etmez, yanlıştır bu; siz bu yanlışı yaptınız., Rauf Bey!"

Mebus sıralarındaki yerinde, Hüseyin Rauf Bey gergin bir yüz, kederli bir tebessümle dinliyor.

İsmet Paşa, *şiddetli*; - "...Hâlife'yi ziyaret etmek... Hâli-fe'yi tanımak demektir... ona paye vermek... ve Hilâfeti... mesele haline getirmek demektir..."

Kürsüde konuşan İsmet Paşa heyecanının zirvesine çıkıyor; çoğunluğu ateşleyen bir üslûp ve ifadeyle konuşuyor.

İsmet Paşa, *şiddetli ve ateşli*; - "...tarihin herhangi bir safhasında... bir Halife... kafasından bu memleketin kaderine müdâhale arzusunu geçirirse... biz o kafayı suret-i kat'îyyede koparacağız..."

Meclis çoğunluğunda tezahürat, görülmemiş derece yükselmiştir; mebuslar, İsmet Paşa'yı ayakta alkışlıyorlar, kamera tezahürat çalkantısına yoğunlaşıyor.

Ankara, Hâkimiyet-i Milliye binası, matbaa birimi; gece.

(Geçmeyle beraber; matbaanın çalışırken çıkardığı gürültü başlayacaktır; geriden 'Cumhuriyet... ' müziği sürüyor.)

Gazeteyi basmakta olan tipo baskı makinesinin az uzağında, yaşlı matbaa ustası duruyor; gözlüklerini alnına kaldırmış, sessiz sessiz sigara içmektedir. Matbaa, az aydınlatılmıştır; gölgeler duvarda büyür.

Matbaa ustası, basılan gazeteleri makineden almaya davrandığı sırada, kamera ona yaklaşıyor; kollan arasında tuttuğu bir tomar gazetenin, sabah çıkacak HÂKİMİYET-İ MİL-LİYE'nin ilk sayfasını görüyor: Başvekil İsmet Paşa ile Hüseyin Rauf Bey'in, kürsüdeki fotoğrafları üzerine, iri harflerle başlık çikilmiştir: "MECLİS'DE FIRTINA /RAUF BEY'LE İSMETPAŞA'NIN 8 SAAT SÜREN MÜNAKAŞASI. / FIRKA İDARE HEYETİ, MÜZAKERELERİ TATMİNKÂR BULDU..."

İzmir, Ege Manevraları Karargâh-ı Umûmisi; gece.

Manevra Erkân-ı Harbiyesi'nin çadırı; ortada büyükçe bir sahra masası, üstünde mıntıkaya ait askeri haritalar, iki lüks lâmbası yakılmış; aydınlığı, yakından gözleri kamaştırıyor, uzaktan gölgeleri abartıyor; ayrıca sabra telefonları, içilmiş çay bardakları, kahve fincanları vs.

(Geçmeden sonra, rabarba ve efekt işitilmeyecek, matbaanın baskı yaparken çıkardığı ses, görüntüye eşlik edecektir; geriden 'Cumhuriyet...' müziği devam ediyor.)

Hepsi seferi üniformalarıyla, Mustafa Kemal, Ali Fuat, Kâzını Karabekir, Kâzım Özalp, İsmet ve Fevzi Paşalar, masanın etrafında halka olmuşlardır; bazıları oturuyor, bazıları ayakta; geçme esnasında, elinde işaret değneği, Karabekir Kâzım Paşa, harita üzerinde bazı yerleri göstererek, izahat vermektedir.

(Paşaların muhaveresi işitilmeyecctir, matbaanın gürültüsü sürüyor; tabii, müzik de...)

Manevra görüntüsünün üzerine, geriden ufak başlayıp, hızla büyüyen gelen, AKŞAM gazetesinin ilk sayfası bindi-rilecektir. Az sonra, gerideki görüntü kaybolur, gazete sayfası, net görüntü olarak

kalır.

Gazetede, karargâh görüntüsünün siyah/beyaz fotoğrafı üç sütuna konulmuş, üzerine iri harflerle başlık çıkmıştır: FAŞİST İTALYA'YI İKAZ! / EGE MANEVRALARI, MUVAFFAKİYETİ.E SONA ERDİ."/ Ayrıca, fotoğrafın altında, ikinci bir başlık: "YÜKSEK KUMANDA HEYETİ TOPLAN Fİ HALİNDE!.. "

Ankara, Türkiye Büyük Millet Meclisi, müzakere salonu; gündüz.

Riyaset kürsüsü, kürsüde TBMM Reisi Ali Fethi Bey; üzerinde fevkalâde günlere mahsus bir ciddiyet, sesinde gizli bir heyecan; elinde bir layiha tutuyor, Meclis Umûmi Hey'etine hitâp etmektedir.

Ali Fethi Rey, *ciddi ve heyecanlı*: - "...şimdi Urfa Mebusu Şeyh Saffet ve elli arkadaşının... riyasete verdiği lâyihayı size arz ediyorum..."

Biraz susar, sonra lâyihayı okumaya başlar.

Ali Fethi Bey, *aynı heyecanla*: - "...Türkiye Cumhuriyetinde, Hilâfet Makâmı'nın mevcudiyeti sebebiyle, Türkiye... dâhili, ve hârici siyâsetini iki başlı olmaktan kurtaramadı... İstiklâlinde ve millî hâkimiyetinde... ortaklığı reddeden Türkiye... zahirî veyahut bilvasıta, ikiliğe tahammül edemez..."

Ali Fethi Bey'i dinleyen, Meclis Umûmi Hey'eti: Mebuslar, her zamanki hareketli ve heyecanlı hallerinin tersine, sakin, ciddi ve sessizdirler; sıralar arasında dolaşan kamera, ünlü mebusları birer birer geçer: Falih Rıfkı Bey, Yunus Nâdi Bey, I İamdullah Suphi Bey, Şeyh Saffet F.fendi, ve diğerleri.

(Bu esnada Ali fethi Bey, lâyihayı off olarak okumayı sürdürüyor.)

Ali Fethi Bey: - "...asırlardan heri, Türk milletinin sebcb-i felâketi... fiilen ve hukuken, Türk imparatorluğunun vasıra-i inhidamı olan, Padişah ailesinin... Halifelik sıfatı ile... Türkiye'nin mevcudiyetine... daha da müessir bir tehlike olacağı... ağır tecrübeler nihâyetinde... suret-i kat'îyyede sabit olmuştur..."

Tekrar riyaset kürsüsü, kürsüde, lâyihayı bizzat okuyan, Meclis Reisi Ali Fethi Bey.

Ali Fethi Bey, *devamla*: - "...bu ailenin kudreti... ve Türk milletine müteallik her fiili... mevcudiyet-i milliyemiz için bir tehlikedir... bu itibarla, ayrıca bir Hilâfet makamı bulunmasının, sebebi yoktur. Hakikat budur. Türk milletinin... halâsım muhafaza edebilmek için... . bu, hakikati kabul etmekten başka çaresi kalmamıştır..."

(Buradan itibaren, tekrar çalışma halindeki matbaaların gürültüsü efekt olarak işitilmeye başlayacaktır.)

Aynı anda, Ali Fethi Bey'iti görüntüsü donup siyah/beya-za dönüşüyor; o fotoğrafın, birinci sayfasında yer aldığı Hâkimiyet-! Milliye gazetesinin ilk sayfası, bindiriliyor. Gazetede manşet şudur. "HİLÂFET MAKAMI LAĞVEDİLDİ! / SON HALİFE. YURDU TERKFDİYOR..."

Ankara, Ziraat Mektebi, F.rkân-ı Harbiye-i Umûmiye Dairesi; gündüz.

Geçme, makam masası üzerindeki gazeteye yapıyor; gazete, bir önceki sahenin sonunda gördüğümüz gazetedir: "HİLÂFET MAKAMI LAĞVEDİLDİ" başlığı dikkati çekiyor; başlığın tanrı üstüne isabet eden yerde, masaya dayanmış olan Fevzi Paşa'nın yumruğu. Düzgün ve tertipli, masa üslu; hokkalar, kalemler, cetvel ve pergel, bazı evrak, emirname vs.

Kamera gerileyip doğrulunca, masasının yanında ayakta duran Fevzi Paşa ile, ziyaretçi koltuğuna oturmuş İsmet paşayı görür. Kahveler içilmiş, fincanları ortadadır; sigaralar yanıyor, duman duman; iki paşanın da, hassas bir mevzuu konuştukları, tavır ve hallerinden hissediliyor.

İsmet Paşa, *mütecessis*: - "...yâni nasıl, açık bir teklif mi, Paşa Hazretleri?"

Fevzi Paşa birden cevap vermez, düşüncelidir, sonra kısa adımlarla yürüyerek konuşacaktır.

Fevzi Paşa, *rahatsız, durakla duraklaya*: - "...yo hayır, sarahat yok! Ağzımı aradılar... 'Meçhûlât içindeyiz' deniyor... 'Gâzi'nin attığı her adım, bir emr-i vâki' filan..."

İsmet Paşa, *tartışmaya hazır*: - "...Gâzi'nin mi, yoksa Meclis'in mi?..."

Fevzi Paşa: - "...Meclis'in de olsa!..." *Susar, İsmet Paşa'ya dönerek*: - "...yâni bunlar... Rauf Bey... Ali Fııar Paşa... Refet Paşa... bizim de dâhil olacağımız, komisyon gibi bir şey düşünmüş..."

İsmet Paşa, *aynı ifadeyle*: - "...daha doğrusu, bir komite!..."

Fevzi Paşa, *canı sıkkın*: - "...her neyse!..." *Biraz susar*: - "...memleket şumul bir karar ittihaz edip... mevki-i tatbika koymadan... müzakere etsek deniyor..."

Fevzi Paşa, ayaktaki konuşması esnasında tekrar masasının başına gelmiştir, sigarasını kül tablasında söndürür; son sözleri, İsmet Paşa'nın kaşlarını çatmasına yol açıyor.

İsmet Paşa'nın *kaşları çatılır*: - "...yanlış fahmetmediy-sem... Hükümet ve Meclis haricinde bir komite... icrââtın is-tikâmet-i aslisini tâyin edecek..."

Fevzi Paşa, *yerine otururken*: - "...evet, muhtemelen!"

Sıkıntılı ve gergin bir sessizlik oluşuyor; bu sessizliğin içinde, kapalı kapının ardından gelen telefon zilleri, daktilo tıkırtıları gayet net, hatta yüksek işitilir.

Aynı çatık kaşlı yüzle ayağa kalkıyor, parmağını Fevzi Paşa'ya doğru uzatarak soruyor: - "...zât-ı âliniz de hemfikir misiniz?"

Fevzi Paşa, *irkilir*: - "...yooo, ben fikir dermeyan etmedim, Paşa! Sadece dinledim."

(Buradan başlayarak, sahenin sonuna kadar; 'Cumhuriyet...' leitmotivi geriden işitiliyor.)

İsmet Paşa, *kendi kendine konuşur gibi*: - "...bu bir cunta teklifi, kumandanım!.. Gazi, derhal

reddeder...” *Az susar*: -“...ayriyeten, usûl ve ahkâma da mugayir... böyle cumhuriyet mi olurmuş?..”

İsmet Paşa, Fevzi Paşa’ın karşısında, iki kolunu açıp ellerini masaya dayayarak, hafif eğilir; daha ciddi bir ses, daha kararlı bir yüz ifadesiyle, devam eder.

İsmet Paşa, *kararlı ve kat’î*: - “...Başvekil sıfatıyla, diyebilirim ki... Meclis de... Hükümet de mes’uliyetini müdriktir... inkılâp, kendi vadisinde yürüyecektir...”

Gelibolu, Eski Kudüs Valisi Macit Bey’in konağı; gece.

Uzaklı yakınlı gök gürültüleri, yağmura eşlik etmektedir.

Kalın, sık dokumalı bir bahar yağmuru; konak, şimşeklerin masmavi aydınlattığı, bir heyılâ gibidir. Birisi hâriç, bütün pencereleri karanlık. Aydınlık pencere, Fikriye’nin penceresi.

Gelibolu, Eski Kudüs Valisi Macit Bey’in konağı, Fikriye’nin odası; gece.

(Gök gürültülerinin içerden işitilişi, ayrıca gerilerden Fık-riye’nin piyanosundan ‘Manastır’ türküsü...)

Geçme, masanın üstündeki rakı sürahisini, rakı kadehi ve leblebi tabağına yapıyor.

Kamera yana kayınca, kül tablası kadra giriyor, içinde birkaç izmarit, bol sigara külü, yanmakta olan bir sigara.

Fikriye’nin eli, kadra girip sigarayı alır, kamera eli izleyerek, Fikriye’yi masanın tamamını ve önündeki pencereyi çer-çeveleyecektir.

Fikriye, masanın öteki tarafına yaydığı gazetelere bakıyor; sigarasından bir nefes alır, bıraktığı dumanları örtünerek, işine devam eder; daha yorgun, hasta ve mükedder görünmek-

tedir. Gözlerinde, garip bir ışıltı perdah olmuştur. Gazeteler, Gâzi’nin son icraatını nakleden çeşitli gazeteler.

Fikriye’nin tasnif ettiği gazeteler, sigara dumanları arasından görünüyor:

İKDAM gazetesi, Gâzi’nin Lâtime ile yan yana bir fotoğrafı, manşet: “TEKKE, ZAVİYE VE MEDRESELER KAPATILDI!”

Fikriye, öteki gazeteyi bunun üzerine koyar: AKŞAM gazetesi, İsmet Paşa’nın ve Gazimin fotoğrafları, manşet: “MECLİS, TEVİİD-İ TEDRİSAT KANUNUNU KABUL FİTİ!”

Fikriye, bu defa onun üzerine başka bir gazete koyuyor: TEVİİD-İ EFKAR gazetesi, Müşir Fevzi Paşa’nın fotoğrafı, manşet: “DİYÂNET VE ASKERİYE, SİYÂSETTEN AYRILIYOR!”

Fikriye şöylece baktıktan sonra, gazeteleri katlar; sisli gözleri, yağmurdan beneklenmiş camlara dalar; küçük küçük öksürür; bu esnada çakan şimşekler, mahzun yüzünü yaldızlıyor; sigarasından bir

nefes alır, dumanlan arasında kaybolur.

(Flash Back Sahnesi geliyor.)

Ankara, İstasvon'daki Direksiyon binası, kabul salonu; gece.

(Flash Back sahnesidir: Fikriye'nin piyanosu, hu defa, yakından ve canlı olarak duyuluyor: 'Manastır'ın ortasında...')

Geçme, Fikriye'nin piyano tuşları üzerinde, uçuşan, ince, ve narhı parmaklarına yapılacaktır.

Fikriye, o mutlu günlerindedir, giyinmiş kuşanmış piyanosuna oturmuş, Paşası için o Rumeli türküsünü çalıyor. Gazi, usul usul, arkasından yaklaşır, durur, biraz dinledikten sonra, sağ elini uzatıp, Fikriye'nin saçlarını okşamaya başlar. Fıkri-ve'nin yüzünde, bilhassa gözlerinde, derin bir mutluluk ifade si belirmiştir.

(hikriye çalmayı beşlikten sonra da, piyano çalmayı sürdürüyor, yalnız ses rüyada gibi, uzaktan ve geriden işit ilecektir.)

Piyano çalmayı bırakıp, ayağa kalkıyor, tam bir teslimiyet duygusuyla, Mustafa Kemal Paşa'ya sarılıp, başını onun omzuna yaslıyor.

Paşa, onun saçlarını okşamaya devam etmektedir.

(Flasb/Back sahnesinin sonudur.)

Gelibolu, Eski Kudüs Valisi Mdcit Bey'in konağı, Fikri-ye'nin odası; gece.

Geçme, Fikriye'nin şimşeklerin elektrik mavisi yaldızladığı yüzüne yapılıyor. Şimdi kirpiklerine asılı, pırıl pırıl, bir tek gözyaşı damlası görülmektedir. Fikriye bu damlayı kiiçik parmağının ucuyla usulca alıyor.

(Uzaktan ve gerilerden, gök gürültülerine ve yağmurun sesine karışan, Fikriye'nin piyanosu sürmektedir.)

Fikriye, kendini toparlayıp kalkacaktır. Önce, sigarasını kül tablasına bastırıp söndürür, bunu yaparken gözüne kadehteki rakısı ilişir, onu alır bir dikişte bitirir, kadehi yerine bırakır, sonra katladığı gazeteleri alıp, karyolasına doğru yürür.

Karyolanın altından çıkardığı valizini, yatağın üzerine koyup açıyor. Yolculuk için muntazam yerleştirilmiş valiz. Eıı üstte, Gâzi'ye armağan edilmek üzere alınmış sedef kabzalı tabanca göze çarpmaktadır, onun hemen yanı başında bir hüviyet varakası görünüyor.

Fikriye, gazeteleri çamaşırların altına yerleştirir. Valizini kapatacağı anda, insiyaki olarak o hüviyet varakasını alıp, gözlerine doğru kaldırır.

Bu I hüviyet varakası, Nimet Hanın'ın hizmetçisi Emine adına düzenlenmiştir.

Gelibolu, Eski Kudüs Valisi Mâcit Bey'in konağı, oturma odası; gündüz.

Geçme, hüviyet varakasının (nüfus kâğıdı) sahibi, Emi-nc'ye yapıyor: Zamanın konak 'büyütmesi' saf kızlarından, başörtülü, saçları çifte örülmüş, tombul bir kız; yarı korkmuş, yarı şaşmış bir yüz ifadesiyle, odaya giriyor; Nimet Ha-nım'a haber veriyor.

Emine: - "... hanım abla... benim kafa kağıdım ortada yok... ara ara, bulamadım... nereye gitmiş ola ki?"

Nimet klanım, sabahlığıyla divana kurulmuş, sabah kahvesini içiyor. Emine kapıdadır; Nimet Hanım, kahvesini hö-pürdetirken, duralar.

Nimet Hanım: - "... hadi ordan, savruk'.. Bohçana iyice baktın mı?.. Nereye kaybolur?"

O esnada merdiven tarafından Handan'ın, şaşırılmış sesi iştiliyor: - "... anne... . anneciğim Fikriye Ablam odasında yok, aşağıda mı?"

Nimet Hanım, *sesin geldiği yana dönerek*: - "... fesuphanallah!... o nasıl söz kızım?"

Sabah kılığındaki Handan, elinde, büyükçe bir torba tutmaktadır; torbaya, bir pusula iliştirilmiştir; genç kız torbayı annesine gösterirken, pusulayı işaret edecek.

Handan, *şaşkın ve üzgün*: - "... öyle diyorsun ama... vallahi yok anne... gitmiş... bunu da bana bırakmış... kâğıtta, 'Handana verilecek' yazıyor..."

(Buradan itibaren katarın raylardaki tıkırtısı işitmeye başlayacaktır, piyano sürüyor; ama melodi değişecek: La Tristesse/Chopin)

İstanbul-Ankara Demiryolu, Anadolu Ekspresi. I. Mevki Kompartıman; gece.

(Ekspresin raylardaki tıkırtısına, arada trenin rüzgârda uçuşan çığlığı karışacaktır, geride Vikriye'nin piyanosundan La Tnstesse sürüyor.)

44S

Kompartımanın bagaj filesindeki valiz; bu Fikriye'nin karyolanın altından çıkardığı vâli/dir. Yağmur damlalarıyla benek benek vagon penceresinin önünde, Önüne bir gazete açmış, şık, bakımlı, havalı genç bir kadın.

Fikriye, o sırada gazetesini katlayıp yüzünden indirir, yanı başına bırakır; sonra, pencere masasındaki altın tabakasından bir sigara alıp dudaklarına iliştirir ve yakar; dumanları bırakırken arkasına yaslanıyor; gözleri camdaki yağmur damllarına dalmıştır.

Kamera, aynı yumuşak panla, Fikriye'nin koltuğa bıraktığı gazeteye doğru kayacak; katlanmış gazetenin üzerinde, yarı yarıya görünen, Gâzi'nin Lâtife ile Ankara istasyonunda bir fotoğrafı,

altında başlığı: "GAZİ HZ. ANKARA'YA AVDET ETTİLER!"

Ankara, Çankaya Köşkü; gündüz.

Beyaz bulutların Ankara üzerine yığıldığı, ilkbahar günü; havada sırça aydınlığı, bozkırda, yeşillikler. Köşk, artık girişinde bir nizamiyeye sahiptir; Muhafız Alayından iki er nöbet tutuyor, ortalıkta koşuşan Foksi, uçuşan kuşlar.

Kuş cıvıltıları, kanat sesleri, kargalar.

Atlı bir kira arabası, köşke gelen yolda, ilerliyor; arabacısı, elinde kırbacı, yerine tünemiş; tentenin altında Paris şıklığı, iri mahzun gözleri, anlamlı ağzıyla, Fikriye ilanım oturmaktadır.

(Fikriye görüldüğü anda, onun piyanosundan, çok uzak ve hafif olarak 'Manastır'm ortasında... ' türküsü işitilmeye başlar.)

Fikriye, heyecanlı ve gergin görünür; sık sık, mendiliyle, yüzünü, boynunu siliyor; bir taraftan da, iyice yaklaştıkları köşke bakıyor.

(Kuş jjeriefc. ijprfftr-.ı âdeta gizlice eşlik eden Fikriye 'nin pi-yanÖ&K^Mârttisttr'ın ortasında... arabanın gelip dunişu, atların nal sesi, aksırıkları...)

Nizamiyenin köşke yakın tarafında, bir masanın üzerinde, Ali Çavuş, Yaver Muzaffer Bey'in tabancasını sökmüş, hem temizliyor, hem yağıyor; Muzaffer Bey, ayakla, onun başındadır; bir arabanın geldiğini, bir yolcunun indiğini görünce, o tarafa döner.

Muzaffer Bey'in amorsundan, araba ve inen yolcu; nöbetçi çavuşu karşılamaya gidiyor: Fikriye, eliyle köşkü gösterip, çavuşa meranı anlatmaya çabalamaktadır; sesleri duyulursa da, anlaşılmaz. Muzaffer Bey, onlara doğru yürüyor.

Muzaffer Bey, *hem sevinmiş, hem şaşırmış bir sesle*: - "... Yarabbi!., gözlerime inanayım mı?.. Fikriye Hanım, siz ha?"

Fikriye, mahzun gözlerini kaldırıp ona adıyla hitap eden genç zabite bir an bakacak, onun yüzüne de bir tebessüm yayılacaktır; birden kendine güveni gelir, artık evin hanımı gibi, rahat ve çabuk çabuk konuşacaktır, ona göre jestler de yapıyor.

Fikriye: - "... ah, Muzaffer Bey!.. Siz miydiniz?.. Kusuruma bakmayın lütfen, ilk bakışta..." *Birden lâfi değiştirir*: - "... . Çavuşa bir şey söyleyin... onu ikna edemedim... hüviyet soruyordu..." *Etrafına bakınarak*: - "... bir nefer yok mu, arabacıdan Valizimi alıversin..."

Fikriye'nin bu rahat telâşına rağmen, kimse yerinden kılmıdamıyor; Muzaffer Bey, hüzünlü bir gülümsemeye olduğu yerde kalakalmıştır; Fikriye'nin susup kendine baktığını görünce, toparlanacaktır.

Muzaffer Bey, *tedirgin, kem kıım ediyor*: - "... şey, evvela safa geldiniz... . sizi iyi gördüm maşallah... saniyen... içeriye haber vermem icap ediyor..."

(Sahneye eşlik eden 'Manastır'ın içinde... ' türküsü, birden kesilecektir.!)

Fikriye, anlamamış gibi davranır. - "... tabii... o halde ne duruyorsunuz?"

Tam bu sırada, ortalıkta dolaşan Foksi, Fikriye'nin kokusunu almıştır; köpeklere mahsus sadakat hissiyle, bir telâş koşup gelir; üzerine sıçrar, sevinçle havlar; Fikriye de onu görmekten hem sevinmiş, hem duygulanmıştır.

Fikriye, köpekle haşır neşir: - ... Foksi... ah Foksi... sen hâlâ buralarda mısın? ... dur canını, dur biraz... üstümü yırtacaksın sonra... ne kadar büyümüşsün sen... kocaman olmuşsun!.."

Ankara, Çankaya Köşki, yaveran odası; gündüz.

(Sadece, çok gerilerden, hafif ve ürkek, La Tristesse/Cho-pin haşlıyor, Fikriye'nin piyanosundan.)

Muzaffer Bey; heyecanlı ve kederlidir; biraz resmi fakat üzgün bir sesle, keyfiyeti ona nakleder.

Muzaffer Bey: - "...ne diyeceğimi şaşırdım; içeriye alsam bir türlü, almasam bir türlü..."

Rusûhi Bey: - "...biliyorsun, Lâtife Hanım'ın talimatı kat'i... geldiği takdirde, köşke sokulmayacak..."

Muzaffer Bey: - "... bildiğim için, geldim..." *Başıyla içersini gösterip:* - "... acaba bir sorsak mı? Belki Paşa'ya danışıp..."

Ankara, Çankaya Köşkü, kabul salonu; gündüz.

Lâtife tatsız bir haber almış, tepki gösteren bir ifade, elinde Fransızca bir dergi tutuyor, İllisruration; yine çok şık, bakımlı ve otoriter.

Lâtife, asabi: - "... ne danışması? Böyle bir hal vukuunda, köşke alınmayacak diyen Paşa'nın kendisi..." *Kendi kendine:*

- "... ne küstah bir kadınmış!" *Rusûhi Bey'e:* - "... nerede şimdi o?"

Rusûhi Bey: - "... kapıda ham'fendi... arabasını bekletiyoruz..."

Bu söz üzerine, Lâtife bir an duraklar, sonra ani bir kararla, elindeki dergiyi koltuğun üzerine atıp kalkar, yakınındaki pencereye gider, dışarıya bakar.

(Ceriden La Trislesse/Chopin, Fikriye'nin piyanosundan.)

Pencereden bakan Lâtife'nin amarsıtından, köşkün bahçesi, nizamiyenin çevresinde, hâlâ Foksi'yle haşır neşir olan Fikriye. Lâtife bu sahneyi görünce, büsbütün sinirlenecektir. Hışımla geri dönüyor, dişlerinin arasından emrediyor.

Lâtife: - bu kadını geldiği yere, gönderiniz..."

Ankara, Çankaya Köşkü, yaveran odası; gündüz.

RusCıhi Bey, masanın kenarına kışının ucuyla ilişmiştir, onun anırsundan, Muzaffer Bey, hem üzgün, hem kızgın.

Muzaffer Bey, *tedirgin, kederli ve hiddetli*. - “... ben nasıl gönderirim?, nankörlük olur bu... namertlik olur...” *Daha düşük sesle*: - “...muharebenin en karanlık günlerinde, bize o baktı... çamaşırımızı o yıkadı, çorabımızı o yamadı... yalnız bizim olsa iyi... muhafız alayının neferlerinin de... hepimiz onu kardaş bildik... şimdi kalkıp da ben...” *Susar, çok kahırlıdır*: - “...nasıl ona, sizi burada istemiyoruz diyebilirim...”

Ankara, Çankaya Köşkü, nizamiye; gündüz.

(Sahne boyunca, Fikriye'nin piyanosundan La Tristes-se/Chopin devam ediyor.)

Bir anda çökmüş, kederin ağırlığından ezilmiş, bir yız; gizlice titreyen dudaklar, nemli kirpikler.

Fikriye, *kirpiklerini aralayarak*. *Muzaffer Bey'e*: - “...hiç mi ümit yok, Muzaffer Bey?”

Muzaffer Bey, *başım öniine eğiyor, iyice, kederlidir*: - “...çok müteessirim...”

Genç kadın, şiddetli bir ağlamak ihtiyacı içindedir; fakat direniyor, sadece dudaklarında, bir titreme.

Fikriye, *başını hafifçe, köşkten yana çevirecektir*. - “...demek doğruymuş...” *Kendi kendine konuşur gibi, alçak sesle*: - “...hepsi doğruymuş...”

Fikriye, gözleriyle âdeta okşayarak, Çankaya Köşkü'ne bakıyor; sonra, hiçbir şey söylemeksizin, arabaya doğru yürüyor; Muzaffer Bey de, yanı sıra yürüyecek, bu arada soracaktır: - “...sizin için, yapabileceğim bir şey varsa...”

Ayağını, arabaya binmek üzere, basamağa atmış olan Fikriye durur, başını mahzun bir gülümsemeye ona döner: - “...yapılacak bir şey kaldı mı?”

Fikriye arabaya biner, valizi hiç inmemiştir, karşısındaki koltukta durmaktadır; artık tutamadığı gözyaşlarını saklayabilmek için; başım öbür tarafa çevirip, arabacıya seslenir.

Fikriye, *arabacıya*: - “...İstasyona, lütfen...”

Arabacının kamçısını şaklatmasıyla, araba hareket edecek, şehir istikametinde yolda uzaklaşacaktır. Geride, öylece dikilmiş kalmış olan Muzaffer Bey duruyor.

(Arabacının kamçısı, atların nal sesleri uzaklaşıyor, La l'ristesse/Cbopin sürmektedir.)

Birden, Foksi'nin büyük bir telâşla, onun yanından geçtiği, uzaklaşan arabanın ardından koştuğu görülecektir.

Ankara, Çankaya/Şehir yolu; arabanın içi; gündüz.

(Atların nal, arabanın tekerlek sesleri; yukardan, karga çığlıkları, aralıklı olarak işitiliyor; La Trislesse sürmektedir.)

Fikriye, adetâ saydam bir hayal: kendi kendisinin hayali: ağzı, hicran, gözleri, elem; kirpikleri, ıslak; hıçkırılmamak için, mendilini ısıyor. Bir sure, sarsıla sarsıla, böyle gidecektir.

Sonra, üzerine yine o hal gelir: Yüzü her an biraz daha durgun, biraz daha katı: âdeta anlamından boşalıyor; gözleri, yine, belirli bir noktaya sabit bakıyor; sonuna kadar açık, kurumuş. Derken, yüzünde belli belirsiz, bir tebessüm pey-dahlanacaktır.

Valizin açıldığı işitilir, kilidin çıt sesi...

Bir eli, kapağı aralıyor, obürüi valizin içine girip, kabzası sedefli tabancayı çıkarıyor; öbür eli valizin kapağını öylece bırakır, sağ eli, tabancayı göğsüne doğru götürüyor.

Yeniden, Fikriye'nin yüzü: Donuk, anlamından boşalmış, soğuk ve belirsiz gülümsemesi ile.

Kamera o kadar yaklaşır ki, sadece içinde tarifsiz hicran bulutları dolaşan, bir çift göz görünür.

(Flash/Back sahnesi geliyor.)

Ankara, İstasyon'daki Direksiyon Binası kabul salonu; gece.

(Flash/Back sahnesidir: bu sahne nispeten flu çekilecek ve hareketler ağır!çekim olacak.)

(Sahne boyunca, hayâli bir piyanodan, uzak ve ağır, Cho-pin'in î.a Tristesse etüdü duyulacaktır.)

Fikriye, mutlu ve duygulu yüklü olarak, ağır ağır piyanonun taburesinden kalkıyor; ağır ağır, gülümseyerek ona yaklaşmakta olan, Mustafa Kemal Paşa'ya yürüyor; kollarıyla onu sarıp, başım omzuna okşayacağı sırada...

... tabancanın ateş ettiği işitilir, hayâli piyanodan, o uzak La Tristesse, bıçakla kesilmiş gibi durur.

(Görüntü, önce donar, sonra kararır.)

(Flash/Back sahnesinin sonudur.)

Ankara, İstasyon'daki Direksiyon Binası, kabul salonu; gündüz.

Yakındaki istasyondan, bir lokomotifin soluması işitiliyor; belki düdük de çalacaktır.

Gâzt'nm yorgun bir anı, alnında endişe çizgileri, gözleri dalgın. Başvekil İsmet Paşa ile konuşuyorlar. Gâzi, oradaki eski koltuğuna oturmuştur, İsmet Paşa, yanı başındaki kollukta; elinde birtakım evrak, baza dosyalar.

Mustafa Kemal Paşa, meraklı ve kaygılı: - "... peki. Hoca Paşa'ya ne dedin?"

Gâzi'nin amorsundan, İsmet Paşa; konuşulan mevzuun vahametini müdrük, tane tane ve dik konuşuyor.

İsmet Paşa: - tahmin etmiş olacağınızı. Paşam... devletin her vazifesi için, mesül şahıslar vardır... dâhili bir komi reyle, devler reisini kordon altına almaya tevessül etmek, yanlıştır dedim..." *Az susar, biraz daha kesin:* ■■ "...ayriyeten, böyle bir teşebbüse, muvafakat şöyle dursun, muhalif olacağımı söyledim..."

Mustafa Kemal Paşa, *mütecessis:* - "... Hoca Paşa ne dedi?"

İsmet Paşa, *gülümser:* - "... 'demek istemiyorsun', dedi... 'hayır' cevabını verdim, mesele öylece kaldı."

Bir sessizlik olur. Gazi düşünceli düşünceli, bir sigara yakıp, ayağa kalkar: bir boy gidip gelir; sonra İsmet Paşa'nın karşısında durur.

Mustafa Kemal Paşa: - "...bunlar inkılâptan rahatsız... yukardan murakabe istiyorlar. Ahali memnun, bunlar, hangi hesabın içindedir, meçhul!" *At susar, ciddi ve meraklı bir ifadeyle sorar:* - "... Musul Konferansı nasıl gidiyor?"

İsmet Paşa, *elindeki dosyayı gösterip:* - "...dosyayı takdim edeceğim... İstanbul'da, iki haftadır, bir terakki yok! Fethi Bey'le devamlı temastayız: Sir Percy Cox, Hakkâri mıntikasını da, Irak arazisine katmakta ısrar ediyor: bunu, Lausarı-ne'da, Lord Curzon bile yapmamıştı, Paşam."

Mustafa Kemal Paşa, *sigarasının dumanlan arasından:* - "...plebisit, onları korkutuyor İsmet! O halde karşımıza, yeni ernr-i vakiler çıkabilir... istihbarat raporlarını gördüm... tatsız!"

İsmet Paşa, *düşünceli, elindeki evraka göz atıyor:* - "...haklısınız!.. Filhakika, evvelâ Musul'u, şu yakınlarda Sii-leymaniye'yi... Mütareke ahkâmına mugayir olarak, işgal ettiler... Nesturi'leri tahrik ediyorlar..."

Mustafa Kemal Paşa: - hülâsa..." *Az susar, içten bir gülüşle,* - "...hem dâhilden, hem hâriçten, tazyik altındayız..." *Mısraı söylüyor:* - "...bakalım âyine-i devrân, ne suret gösterir?"

O sırada telefon çalacaktır; telefonu İsmet Paşa alır, kulağına götürür; biraz dinledikten sonra, Mustafa Kemal Paşa'ya uzatır.

İsmet Paşa, *ahizeyi uzatırken:* - "...yaveriniz. Rusûhi, Paşam!"

Mustafa Kemal Paşa, *ahizeyi kulağına götürür, bu sırada sigarasını söndürmektedir:* - "...evet, hayrola Rusûhi!" *Biraz dinler, yüzü birden karışır, hayret ve kederle İsmet Paşa'ya bakarak, ahizeye:* - "...ne? ...ne zaman? ...nasıl?"

Gazi, eliyle ahizenin ağzını kapatarak, İsmet Paşa'ya boğuk bir sesle olayı duyuracaktır: - "... Fikriye, kendini vurmuş!" *Gözlerindeki keder yoğunlaşır; sesi hicranh:* - "...çılığın çocuk!"

Paşa, kısa bir süre daha dinledikten sonra, ciddi ve kararlı bir tavırla, ahizeye, *emir tonuyla* konuşuyor: - "...derhal Refik Bey'i bulunuz, meseleye el koysun ve beni arasın!" *Biraz susuyor, sesi*

yine hicranitdir: - “...onu behemehal kurtarmalıyız...”

Ankara, Memleket Hastanesi; gündüz.

(Fikriye'nin piyanosundan la Tristesse/Chopm çok uzak ve hafif olarak işitilmelidir.)

Hastahanenin kapı çevresinde, duvar diplerine çökmüş, sıra bekleyen köylü hastalar; girip çıkan, beyaz gömlekli hastabakıcılar, birkaç seyyar sarıcı, bir iki sokak köpeği, vs.

Fikriye'nin yattığı bastahane odası. Fikriye, hareketsiz yatıyor; başıCLııda Dr. Ömer Vasfi Bey, başını hafifçe önüne eğmiş, müteessir, genç kadına bakıyor.

Kısa süre öyle durduktan sonra, mütevekkil bir hareketle, yatağın örtüsünü, Fikriye'nin başına çekecektir. Sonra, aynı müteessir yüz ifadesiyle, kapıya geliyor ve salona çıkıp, kapıyı kapatıyor.

(Fikriye'nin piyanosundan işitilen La Tristesse/Chopin daha da hafifleyerek, âdeta erir yok olur.)

Dr. Ömer Vasfi Bey, kapısında, eski harflerle ‘Başhekim’ yazan odaya girecektir; pek de bakımlı sayılamayacak bir makam odasıdır; ziyaretçi koltuğunda, (artık Sıhhat Vekili) Dr. Refik Bey oturmuş, elinde gazetesi, fakat dalgın. Ömer Vasıf Bcy'in girdiğini görünce, gözlerinde soru işaretleriyle, başını ona doğru kaldıracaktır.

Dr. Ömer Vâsıf Rey, *kederli ve yorgun*: - “...Allah taksiratını affetsin, efendim.”

Dr. Refik Bey, *üzgün*: - “...Hay Allah!”

Bir zaman susar, ne diyeceğini bilemez, dalgınlığı yoğunlaşır; sonra tekrar başını kaldırıp, *müstehzi bir sesle* soracaktır: - “...Zatirree’den mi?”

Dr. Ömer Vâsıf Bey: - maalesef!” *Biraz susuyor, sigara paketine uzanıyor*: -”...malûm-u âliniz, kurşun kalp nahiyesini zedelemişti; perikart ve plevrada toplanan kan, teneffüsü zaten imkânsız kılıyordu... üstüne zatürree de gelince...”

Refik Bey, Ömer Vâsıf Bey’in tuttuğu sigara paketine iltifat etmez, yumuşak bir mimikle teşekkür eder, dalgındır, gazetesini yazı masasının üstüne bırakırken, içini çekerek meslektaşına cevap verir.

Dr. Refik Bey: - “...Gâzi’ye haber vermek lâzım... fevkalâde müteessir olacaktır... bunu ismim gibi biliyorum...”

Ankara, Çankaya Köşkü, kabul salonu; gündüz.

Pencereden, güneşli ve aydınlık bir bahar gününün, sesleri geliyor: Kuş cıvıltıları, fakat asıl, çimenlerin üzerinde, bahçeyi tanzim eden işçilerle oynaşan Foksi’nin ııeş’elı, küçük havlamaları.

Geçme, açık pencerelerin önünde durmuş, bahçeyi seyreden Mustafa Kemal Paşa 'ya yapılıyor.

Paşa’nın yüzünde gizli keder çizgileri vardır, dudaklarında, mahzun bir gülümseme, Seryaver Salih Bey’i dinlerken, birşeyi seyrediyor.

Salih Bey, *görevli sesiyle*: - “...Başkumandanlık Meydan Muharebesinin sene-i devrivesi münasebetiyle... Kocatepe’deki merasime iştirakiniz...”

Telefonun çalışı, Salih Bey’in sözünü askıda bırakmasına neden oluyor.

Telefonun bulunduğu sehpa, Salih Bey, telefonun başındadır; az ötesindeki koltukta. Lâtime, bir koltuğa oturmuş, elinde Fransızca Le Temps gazetesi, onu okuyor, Salih Bey, ahizeyi kulağına götürür.

Salih Bey, *ahizeye*: - “...Çankaya Köşkü, ben Seryaver Salih, buyurun!” *Biraz dililiyor, sonra daha düşük ve üzgün bir sesle ahizeye*: - “...bir dakika, Refik Bey!...”

Salih Bey, ahizenin ağzını kapatarak, pencerenin önündeki Gâzi’ye seslenecektir: - “...Sıhhiye Vekili, Doktor Refik Bey, Paşam... mühim ve müstacelmış!..”

O anda. Lâtime, elindeki gazeteyi bırakıp, gözleriyle, telefonun başına gelen Gâzi’yi izler.

Gazimin dudaklarındaki tebessüm silinmiştir, alnı gölgeli, gelip ahizeyi alır; Kulağına götürür.

Mustafa Kemal Paşa: - “...evet, Doktor?” *Gâzi, ahize kulağında, Refik Bey'i dinliyor, yüzü gittikçe daha müteessir; gözleri dalgın, belki kirpikleri nemli; telefonu ağır ağır kapatmadan, ahizeye*

kırık bir sesle tek cümle söylüyor: -“... zahmetlerinizde, teşekkür ederim. Doktor.”

Mustafa Kemal Paşa, kimseye bir şey söylemez, telefonu kapadıktan sonra, tekrar pencerenin önündeki yerine yürür; bunu, gazetesini unutmuş, Paşa'ya takılmış Lâîfe'nin, müte-cessis bakışlarını izleyerek görürüz. Sonra dönüp, Salih Bey'e bakıyor.

Mustafa Kemal Paşa, *tabii olmaya çalışan hır sesle: -“...ne diyordun, Salih... şu sene-i devriye hakkında...”*

Salih Bey, *ciddiyetle ve telâşla söze başlıyor. - “...şey, kumandanım... zât t âlinizin de...”*

Gazi, tekrar açık pencerenin önünderir. Dalgın, bir yere bakıyor; Salih Bey'in sözleri, bir süre sonra hatifler ve işitilmez olur.

Salih Bey; - “...bu vesileyle, bir nutuk irad etmesi...” *Söz-ler dağılıyor.*

(Flash-Back sahnesi geliyor.)

İstanbul, Boğaziçi'nde herhangi bir yer; gündüz.

(Flash-Back sahnesidir: Sahne boyunca, La Trislesse/Cho-pin, uzak bir piyanodan işitilir.)

Geçme, Fikriye'nin açmakta olduğu, yazlık emprime şemsiyeye yapılıyor; o, tenteli bir arabadan inmiş, güneşten korunmak için açtığı şemsiyeden, önce yüzü görünmüyor, kaldırınca meydana çıkar.

Hayatla dolu bir genç kız, yine de, gizli bir hüznün taşıyan bir çift iri göz, esrarengiz dudakların esrarengiz gülümsemesi, indiği araba, arkasından gidiyor, yaldızlı mavi Boğaz manzarası, uzakta bir yelkenli. Martılar.

(Atların nal sesleri, arabanın gidişi, martılar ve çığlıkları; hazin ve uzak, piyano: La Tristesse/Chopin.)

(Flash-Back sahnesinin sonudur.)

Ankara, Çankaya Köşkü, kabul salonu; gündüz.

Geçme, pencerenin önündeki Gâzi'nin, -Flash-Back öncesi- profiline yapılıyor.

Dalgınlığından çıkmamıştır, besbelli bir hayar-t muhayyelde, Fikriye ile meşgul fakat gözleriyle, bahçede yaptığı şaklabanlıkları izlemektedir.

(La Tristesse/Chopin çok hafif de olsa, gerilerde sürecektir; yakından, kuş civıltıları, asıl Foksı'nin oynarken çıkardığı türlü sesler, küçük havlamalar.)

Başlarında, Muhafız Alayı'ndan bir başçavuş, ellerinde kazma kürek çapa, bahçeyi tanzimle uğraşan Yunanlı esirler... Foksı onlarla oynuyor, birinden ötekine koşuyor, yaltaklanıyor, şakadan havlıyor, vs...

Bu arada, üstüne sıçradığı bir esir, geriye çekilirken düşer; umumi ıneş'e, gülüşmeler: Hayat sürmektedir.

Pencereden onları seyreden Gazi, elinde olmayarak, o da gülümsem iştir; hatta, o da görsün diye karısına seslenecektir.

Mustafa Kemal Paşa: - "...Fikriye bak, şu köpeğin maskaralığına!.."

Gâzi, cümle ağzından çıkar çıkmaz, yaptığı yanlışın farkına varmıştır; üzgün bir yüzle, Lâtife'ye döner; onu karşısında, bir öfke birikimi halinde bulur.

Lâtife, *ayağa kalkmıştır, ses tonu gittikçe yükselerek*: - "...ne?... ne dedin?... sen ne dedin Kemal?"

Mustafa Kemal Paşa, *uzlaşma eyilimdedir*: - "... kusura bakma, Lâtif... ağzımdan çıkıverdi... az önce vefat haberini aldım da... zavallı kız!"

Lâtife, *öfkesinden kabına sığamıyor*: - "...bak bak, bir de zavallı kız dedin... özrün kabahatından büyük!... Anlamıyorum bir türlü... nasıl kalkıp beni, Uşâkizâdc Muammer Bey'in kızını... ne olduğu, ne yaptığı belirsiz... sergüzeşt meraklısı ... decadante... degeneree... bir kadınla karıştırabilirsin?..."

Lâtife, tamamiyle öfkesine kapılmıştır; donakalmış Mustafa Kemal Paşa'nın karşısında, etini kolunu sallayıp, zaman zaman parmağıyla onu tehdit ederek, bütün buğzunu kusuyor.

Mustafa Kemal Paşa, *aşağıdan alır*: - "...uzatma ama!... kusura bakma dedik..."

Lâtife, *büsbütün çileden çıkacaktır*: - "...nasıl bakmam!., bu eve geldiğim gündən beri, bu sefil... bu sefih kadının... hayaletiyle mücadele ediyorum..."

Mustafa Kemal Paşa, *hiddetlendiği ses tonundan, kaşlarını çatışından anlaşılıyor*: - "...beri bak, Lâtif... aklını başına al... benimle böyle konuşamazsın... yoksa seni, bir trene bindirdiğim gibi..."

Lâtife, *şirret, balla çaçaron, una yaklaşıp, yüzüne karşı*: - "...n'aparsm?.. evime mi gönderirsin?... burada kalıp, her dakika, bir alııfteyle mukayese edilmek azabından kurtulurum..."

Mustafa Kemal Paşa, *birden, sert ve yüksek*: - "...yeter!.."

Lâtife, bu ani çıkış karşısında,) birden donakalır: Ateş saçan gözleriyle, Gâzi'ye bakmaktadır; bir şey söyleyecekmiş gibi, dudakları bir iki defa kımıldar, hatta açılır kapanır, sonra hışımla, ayaklarını yere vura vura, salondan çıkar.

Mustafa Kemal Paşa, o çıkınca, insiyaki olarak sigara tabakasına davranacak, bir sigara alacaktır; sahneyi, bir kenarda teessür ve dehşet içinde izlemiş olan Salih Bey, derhal çakmağını uzatır; Gazi, dumanları üflerken, bezgin ve üzgün bir yüz ve sesle fikrini açıklar.

Mustafa Kemal Paşa, *kederli*: - "...bilir misin, Salih... bıktım bu feveranlarından!.."

O daha sözünü bitirmeden, yukarı kattan çarpılan kapıların, öfkeyle yere atılıp kırılan vazoların,

sürâhilerin şangır şungur sesi duyulur.

Mustafa Kemal Paşa, *gözleriyle tavana bakıp*: - "...bazen öyle tahammilfersâ oluyor ki... şeytan diyor, çek git!.." *Tekrar susar, yeniden sigara dumanlarına boğulur*: - "...yahut da yanlış yaptık... ben, evlenecek adam değilmişim..."

Az susar, birkaç adım gider gelir, sigarasından bir avuç duman salıvererek, daha sakin fakat kararlı bir sesle ilâve eder: - "...şöföre söyle, bir yere ayrılmasın... Karargâha telefon et, odamı hazırlasınlar... bu gece, orada kalacağım."

Ankara, Ziraat Mektebi'ne giden yol. Kırmızı otomobilin içi; gece.

Gece böceklerinin sesi, uzak köpek havlamaları, otomobilin motoru.

Mustafa Kemal Paşa, arabanın arka koltuğuna oturmuştur; Seryaver Salih Bey, şoförün yambaşında; arabanın camları açık. Paşa yine sigara içmektedir. Otomobilin içinde, kederli bir sessizlik hüküm sürüyor.

Mustafa Kemal Paşa, *kendi kendine konuşur gibi*: - "...nedir bu çektiğim be!., gün olur, anamın tercihinden şüphe ederim... a be Salih... emin misin, bu izdivaca razı geldiğine?"

Salih Bey, son derece rahatsız ve kederli, cevap verecektir: - "...şey, yâni... kat'ı olarak, reddetmedi Paşam!"

Mustafa Kemal Paşa, sigarasından bir nefes daha alır, dumanları bırakırken izmariti açık pencereden dışarıya atar; sonra puflayarak, yine kendi kendine konuşur gibi: - "...uzun da bir seyahate çıkacağız... bakalım, oralarda neler yapacak?"

(Buradan itibaren. Milli Mücadele 'tin müşkül günlerini hatırlatan, kurtuluş leitmotiid işitilmeye başlamalıdır.)

Arkadan, yol ve kırmızı araba: Mustafa Kemal Paşa'nın otomobili, arkasında bir toz bulutu kaldırarak gecenin yıldız alacası içinde, -geride hayalet gibi görünen -Ziraat Mektebi'ne doğru uzaklaşmaktadır.

Çalköyü, Çaltepe, tören yeri; gündüz.

Kalabalığın rahar bası, ağustos böceklerinin korusu; tören boyunca, kurtuluş leitmotii'i görüntüye eşlik ediyor.

Güneşli ağustos öğle sonrası, Çaltepe rüzgârlı bir tepe, bir yanma hatipler için yüksekçe bir çardak kurulmuş, üstü yeşil dallarla örtülü; bir yanında 'Meçhul Asker' abidesi için hazırlanmış temel atma çukuru, onun yanında şehit askerin mezarı. Çalköyü'ne giden yolun üzerinde, bir tâk-ı zafer kurmuş lar, üzerinde bir yazı: "Yaşasın Büyük Reis-i Cumhuri!"

Bu sırada, geriden çok ufak başlayıp, hızla büyüyen bir gazete sayfası, önceki görüntü üzerine bindirilecektir; Hâkiniyet-i Milliye gazetesinin birinci sayfası, Gâzi'nin bir resmi

etrafında şu başlıklar okunuyor: "DUMMLUPINAR

Mustafa Kemal Paşa, kürsüde, kendine mahsus hitabet jestleriyle, tarihi konuşmasını yapıyor.

Mustafa Kemal Paşa: - "...efendiler... bu muazzam zaferin muhtelif âmilleri fevkinde... en mühimi ve âlisi... Türk Mille-ti'nin, bilâ-kayd-ii-şart, hâkimiyetini eline almış olmasıdır... çünkü, hâkimiyet-i milliye, öyle bir nurdur ki... onun karşısında zincirler erir, taç ve tahtlar yanar, mahvolur... milletlerin esareti üzerine kurulmuş müesseseler, her tarafta yıkılmaya mahkûmdurlar..."

Kamera, Gâzi'yi dinleyen kalabalık üzerinde dolaşüyor bunlar arasında Başvekil İsmet Paşa, Erkân-ı İlarbiye-i Umûmiye Reisi Fevzi Paşa, Meclis Reisi Ali Fethi Bey, bazı vekiller, bazı mebuslar: Fâtiş Rıfki, Yunus Nâdi, Ağaoğlu Ahmet, Besim Atalay, Kemalettin Kami, Hamdullah Suphi, Mitli iddin Baha Beyler ve Lâtife ve İsmet Paşa'nın eşi Mevhibe Hanımlar dikkati çekiyor.

Mustafa Kemal Paşa: - "...milletimizin hedefi... milletimizin mefkuresi... bütün cihanda tam manası ile medeni bir hey'et-i içtimâiye olmaktır. ... efendiler, medeniyet yolunda muvaffakiyet teceddüde vabestedir... içtimâi hayatta... İktisâdi hayatta... ilim ve fen sahasında muvaffak olmak için... yegâne terâkki yolu budur... hayat ve maişete hakim olan ahkâmın, zaman ile tagavyür, tekâmül ve teceddüdü zaruridir..."

Lâtife, konuşmakta olan eşini, gözlerini sonuna kadar açmış, yarı hayranlık yarı mülkiyet hissiyle izliyor; dudaklarında, belli belirsiz bir tebessüm.

Mustafa Kemal Paşa: - "...medeniyetin ihlirdları ... fennin harikaları... cihanı tahavvülden tahavviile duçar ederken... asırlık köhne zihniyetlerle... mâziperestlikle muhâfaza-i mevcudiyet mümkiin değildir..."

Yeniden bir alkış tufanı kopuyor, Lâtife Hanım da bu alkışa iştirak edecektir.

Mustafa Kemal Paşa: - "...gençler! Cesaretimizi takviye ve idâme eden sizsiniz... Siz almakta olduğunuz terbiye ve irfan ile... insanlık meziyetinin... vatan muhabbetinin... fikir hürriyetinin kıymetli timsâli olacaksınız..." *Biraz susar:* - "...ey yükselen yeni nesil... istikbâl sizindir... cumhuriyeti biz tesis ettik... onu ilâ ve idâue edecek olan sîzsiniz..."

Alkışlar şiddetli ve sürekli olarak yükseliyor.

Birbirine zincirlenen, çeşitli şehirlerden gezi görüntüleri.

Geçme, Bursa'daki kurtuluş günü şenliklerinde, bayraklar ve defne dallarıyla süslenmiş bir kürsüde, nutuk irad eden Gâzi'nin görüntüsüne yapılıyor. Kamera gerileyince, onu heyecanla dinleyen Bursa kalabalığı meydana çıkacaktır: Alkışlar, yaşasın sesleri vs. Şehir, eski Bursa şehridir.

(Bu görüntünün üzerine, Cumhuriyet gazetesinin ilk sayılarından birisine ait birinci sayfa bindiriler; orada, Gâzi'nin Bursa'da nutuk söylerken bir fotoğrafı basılmıştır; etrafında büyük harflerle şu başlık okunur: "GAZİ İİZ. YURDU GEZİYOR")

Cumhuriyet Gazetesinin lik sayfası kaybolmadan, alttaki görüntü değişecektir: Mudanya, ünlü

Hamidiye Kruvazörü açıkta demirlemiştir. Gazi, eşi Lâtife Hanım, Salih Bey ve maiyet-i erkânı, bir istimbotla kruvazöre doğru ilerliyor. İstimbotun Hamidiye'ye yanaşması, Gâzi'nin ve eşinin, kruvazöre çıkışları: İkisi de mutlu görünür, güleryüzlüdür.

Hamidiye Kruvazörü, İstanbul'da Dolmabahçe açıklarında demirlemiştir: İstanbul'un şahane profilini arkasına almış kruvazörün narin görüntüsü. Gâzi, Lâtife ilanım ve mivet-i erkânı, başka ve büyük bir tenezzüh motoruyla, denizden yaklaşıyor; yanaşıp Dolmabahçe rıhtımına çıkıyorlar. Meydan bu vesileyle süslenmiş, bayraklar, defne dalları ve gir-landlarla donatılmıştır.

Kalabalık, Gâzi'yi ve eşini alkışlıyor. İkisi de mütebessim, mutlu, halkı selâmlıyor. Kadınlı erkekli bir grubun, Cîâzi'nin etrafını sarıp, ona aşırı alâka göstermesi Lâtife'nin yüzündeki tebessümü bir anda siler.

(Aynı anda, Türkiye'nin Karadeniz sahilini gösteren bir harita görüntüye bindirilecektir; o sabit kalır, bu defa, İstanbul görüntüsü kaybolur.)

Karadeniz kıyılarını gösteren harita üzerinde, liman şehirlerinden görüntüler.

Haritanın üzerinde, Hami diye Kruvazörü'nün hır minyatürü, limanların birinden kalkıp ötekine uğrayarak, seyabâiin güzergâhını çizecektir: Samsun, Ordu, Giresun, Trabzon, Rize. Her limanla ilgili olarak, zincirleme görüntüler, geçebilir.

Gazi ve Lâtife Hanım, ellerinde kâğıttan Türk bayrakları taşıyan, ilkokul çocukları arasında, mutlu ve sevecen. (Samsun)

Bir öğretmenler mahfeli, Gazi konuşuyor: Ciddi ve inançlıdır; onu heyecanla dinleyen öğretmenler, sözü bitince, kadın erkek alkışlayarak, etrafını sarıyorlar. Lâtife, biraz kenarda kalmıştır, yüzünü asıp kaşlarını çatar, (Giresun)

Gazi ve Lâtife Hanım, vilâyet erkânı refakatinde şehrin çarşısını geziyor; bayraklarla donatılmış çarşı, defne dallarıyla süslenmiş tâk-ı zafer. Dükânlarından dışarı uğramış esnaf ve ahali, cumhuriyetin bu modem çiftini alkışlamaktadır.

Bir yerde, esnaf ve halk, Gâzi'nin çevresini sarıp, onu kendine çeker; Lâtife Hanımı, vilâyet erkânı ile, kalabalığın dışında kalır: Aynı canı sıkılmış yüz ifadesi. (Trabzon)

(Trabzon görüntüsü esnasında, Karadeniz kıyıları haritası kaybolur; çarşı görüntüsü üzerine, Cumhuriyet gazetesinin başka bir ilk sayfası bindirilir: "ERZURUM'DA ZELZELE "ZÂYÎÂT BÜYÜK"/ "GAZİ HZ: ÂFET MINTIKASINA HAREKET ETTİ"

Başlığın altında, deprem bölgesinden felâket fotoğrafları, ayrıca, Gazinin açık otomobili, içinde Faşa ve Lâtife Hanım ve diğerleri; resmin altındaki yazı: "Gâzi Hz. Tokat'ta.)

Tokat, Vilâyet Misafirhanesi, yemek salonu; gece.

Yıldızları salkım salkım, yaz gecesi. Önünde ulu ağaçların yükseldiği, misafirhane binası. Hemen bütün pencereleri aydınlık. Kapının önünde, Gâzi'nin otomobili. Nöbetçi jandarmalar. Halktan birkaç

kişi.

Misâfirhâne'nin yemek salonu uzun, geniş ve iyice donatılmış bir masa; epeydir yenilip içildiği belli; masanın başında Mustafa Kemal Paşa, sağında Lâtife, solunda Kılıç Ali Bey oturuyor; Gâzi, tokat mebuslarından birisiyle, hararetli bir sohbeta dalmıştır; araya Kılıç Ali Bey, Vali Bey de giriyor.

Lâtife, görünür bir şekilde, asabı ve yorgun; masada oturmaktan sıkılmış, belli belirsiz oflayıp puflayarak kocasının dikkatini çekmeye çalışıyor; oysa o, iyice sohbeta dalmıştır.

Lâtife'nin gözüyle Gâzi, Tokat Mebusu, Vali, Kılıç Ali Bey, keyifli ve hararetli sohbet; arada gülmeler, manalı jestler; sigara dumanı büklümleri arasında, kaldırılan kadehler; görüntü, âdeta riya görüntüsüdür.

Lâtife, bunları dinlemiyor, dinlemediği muhaverenin ra-barba olarak geçmesiyle anlaşılacaktır.

Lâtife, daha fazla dayanamaz; kocasına eğilir, herkesin duyabileceği bir sesle, biraz da yukardan uyarır.

Lâtife, *gergin*: - "...kalkalım mı, Kemal? Vakit geç oldu?"

Bu söz üzerinde, rabarba bıçak gibi kesilecektir; ağır ve asabi bir sükût oluşuyor.

Lâtife ile Mustafa Kemal Paşa; Paşa, kendisine herkesin içinde 'Kemal' diye hitap edilmesinden hoşlanmıyor, canı sıkılmıştır; derhal ve hayli soğuk bir sesle cevap verecektir.

Mustafa Kemal Paşa, *soğuk ve sıkkın*, Lâtife'ye; - "...dur hele, kalkarız..." Sonra, Tokat Mebusu'na dönerek: - "...evet, ne diyordunuz?"

Tokat Mebusu, *alçak sesle, mahçup*; - "...şey Paşam, zât-ı âlinize... arz etmek istediğim..."

Lâtife, *sözünü keserek*, Paşaya: - "...hadi ama!... saat kaç oldu, biliyor musunuz?"

Mustafa Kemal Paşa, kuru ve keskin bir hiddetle, Lâti-fe'ye müdâhale edecektir. Mustafa Kemal Paşa: - "...otur biraz, çucukluk etme üle!"

Lâtife, yüzü öfkeden altüst, ansızın ayağa kalkıyor; elindeki çatalı hışımla sofraya atıp, kadrından çıkıyor.

Sofradaki dört erkek, tnahçup, tatsızlıktan dolayı üzgün, başlarını önlerine eğmişlerdir. Gâzi'nin sinirlendiği, sağ elinin, orta parmağını, belirli aralıklarla, masaya vurmasından anlaşılıyor.

(Bu sırada, topuklarını yere sert sert vurarak salonu ter-keden Lâtife'nin ayak sesleri, öne gelmiştir; ona, Lâtife leil-molivin'in hırçın melodileri eşlik ediyor.)

Mustafa Kemal, hüznü bir bakış, acı bir tebessümle, *mahçup ve mahzun* sofradakilere bakarak, sessizliği bozar: -"...yahu nedir?... bir kadını idare etmek, muhârebe idare etmekten zor imiş!... münevver, bir kadın üstelik!.." Az susar, *göğüs geçirerek*: - "...evlenmek, yoksa hayatımın, en

vahim hatası mıdır?”

Tokat, Vilâyet misafirhanesi, yatak odası; gece, geç vâkit.

Lâtife, büyük bir hırs ve öfke nöbetiyle, kapıyı şiddetle çarparak, içeriye girmiştir. Ani bir kırıp dökme arzusuyla, gözüne ilişen ilk vazoyu kavrayıp, yere vurmaya üzere, havaya kaldırır; son anda, kendini toparlayıp, onu yerine bırakır.

Kısa bir süre, sert adımlarla, yüzü gergin ve ağlamaklı, odada gider gelir.

Hıçkırıklarla sarsılarak, kendisini birden yatağın üzerine atar: Bir zaman, yüzükoyun, hıçkıra hıçkıra ağlıyor.

Ağlama krizi yatışınca, gözleri yaşlı, yüzü karmakarışık doğrulacak, hemen çantasına saldırıp, oradan bir kâğıt ve kalem çıkaracaktır; ışığın uygun olduğu köşede, harıl harıl, bir mektup yazmaya başlıyor.

Lâtife'nin eski harflerle yazdığı mektup, Lâtife'nin üzgün sesiyle işitilecektir:

Lâtife: - “...sebeb-i hayatım, anneciğim ... ağleb-i ihtimal, bu seyahat, benim sebeb-i felâketim olacaktır... keşki diğer bazı hanımlar gibi... ben de Samsun'dan Ankara'ya avdet etseymişim... halbuki, daha bunun Erzurum'u var, Erzincan'ı var...”

Lâtife, yeni bir hıçkırık nöbetiyle, omuzları sarsılarak, yazdığı mektubu avuçları içinde buruşturuyor.

(Lâtife'nin hıçkırıkları, ona eşlik eden Lâtife leitmotivi hafifleyip dağılıyor; yerini, bandodan bozma (nefesli) bir orkestranın çaldığı, zamanın hafif müziği -valsler, polkalar- alıyor; aynı zamanda, kalabalık bir salonun rabarbası.)

Erzincan, Askerî Mahfel; gece.

Cümle kapısı önünde birkaç otomobil, önde Gâzi'nin arabası; inzibatların koruma düzeni, giren çıkan görevliler...

Mahfel, güzide misafir dolayısıyla bayraklar, defne dalları ve kırmızı/beyaz krapon örgülerle süslenmiştir; pencerelerinin çoğu aydınlık.

(Bir önceki sahnede işitilen nefesli çalgılar, Strauss'un 'Viyana Ormanları Efsanesi' adlı valsini çalıyorlar, kalabalık salon rabarbası sürüyor.)

Mahfel'in kabul salonu. Lâtife'nin ellerine, tombul parmaklarıyla ipek mendilini didikliyor. Şeref masasının başına oturtulmuş Lâtife, yambaşında ona birşeyler anlatan Kılıç Ali Bey'i dinlermiş gibi görünüyor; aslında gözleriyle, dan-sedenleri izliyor. Yüz ifadesi, kıskanç ve hırçın.

Kılıç Ali Bey, anlattıklarının heyecanı içindedir. - “...hakikatte, cephe aldıkları Gâzi... evet, o, ta kendisi... mahsus, İsmet Paşa'ya muhalefet intibaı... kasden yaratılıyor...”

Salonun bir kısmı, bazı bando elemanlarının oluşturduğu orkestraya ayrılmış, ortadaki açıklıkta

dansede üç beş çift; etrafta masalar, masalarda kadınli erkekli davetliler. Salon da süslenmiştir, dansedenler üzerine, konfeti ve serpantin, vs.

Dansedenler arasında, Gazi ve dansettiği Naciye Hanım: Ordu Kumandanı Ali Sait Paşa'nın zevcesi, boylu boslu şık ve güzel bir kadın.

Kılıç Ali Bey; - "...halbuki, muhalefetin sırası mı? Baksanıza, İngiltere Nastûrîleri tahrik ediyor... Şeriat kozunun kullanılması... ihtimal dahilindedir..."

O sırada vals sona erecektir, salonda bir alkış kopuyor; çalgılar, yeni bir parçaya başlayacaklar.

Masanın başındaki yerinde Lâtife, bütün gözleriyle Gâ-zi'ye bakarak; Kılıç Ali Bey'e sathi bir sual tevcih ediyor; gözleri, masaya döndüğü anlaşılan çifti izlemektedir.

Lâtife, üstünkörü bir alâkayla: - "...Rauf Bey'in fırka tesis etmesi sizce inütnkin midir?"

Yanında Naciye Hanım'la, Gazi, sofraya dönüyor. Mustafa Kemal Paşa, Naciye Hanım'a centilmence alâka göstermektedir; onun yeri masanın Öteki başıdır, sağında ise Nâcive Hanım oturuyor; Gazi onun oturmasına yardımcı olurken, kocası Ali Sâit Paşa'ya iltifat eder.

Mustafa Kemal Paşa, *Ali Sait Paşa'ya*: - "...Paşa, zevceniz hanımefendi... fevkalâde vals yapıyor... tebrik ederim..."

Ali Sait Paşa, *mütebessim, dostça*- "...sâye-i âlinizle olmasın, Paşam?"

Masanın öteki tarafı gülüşlüyü. Gâzi, yerine oturur, Lâti-fe'yle ilgilenmez bir hâli var, daha ziyâde solunda oturan 3. Ordu Müfettişi Cevat Paşa'yla konuşuyorlar; arada, Naciye Hanım'a eğiliyor, birşeyler söylüyor; o da gülümsüyor. Bu anların birinde, Lâtife'nin birden hırçın hatta küstah bir ikazda bulunduğu işitilecektir.

Lâtife, *Nâciye Hanıma tükürür gibi bakarak*: - "...dikkat etsene Kemal... ayakların bana kadar uzanıyor..."

Gâzi, başını ona çevirir: Kaşları çatılmış, gözleri iki mavi alev parçası, ağzı sımsıkı kilitli, birkaç saniye bakar; onu âde-

ta bakışlarıyla delik deşik ediyor. Arkasından, iki parmağı arasında ufalmış sigarasını, kül tablası bastırarak, ayağa kalkar. Nazik fakat kederli ve ciddi bir sesle, sofradan özür diler.

Mustafa Kemal Paşa: - "...Vâli Bey, biz müsaadenizi rica eylesek... yarın yola erken çıkılıyor... anlaşılan refikam hanımefendi, fazlaca yorgun..."

Vâli Bey: - "... aman efendim, emriniz olur!"

Gazi kalkınca, bütün masa ayaklanmıştı; Lâtife, epeyce şaşırılmış, daha çok korkmuştur; hafif bir baş selâmı ve eğreti bir gülümsemeyle, sofradan ayrılır. Gâzi'nin ardından kadri boşaltır. Herkes ayakta kalmıştır, soğuk bir hava esiyor; Kılıç Ali Bey, babacan bir ifadeyle, işi olağana çevirmeyi

deneyecektir.

Kılıç Ali Bey: - “...ayakta kalmayın efendim, herkes o kadar yorgun değil... biz devam edebiliriz...”

Mahfelin, üst kata çıkan merdivenleri: Yarı aydınlatılmış, epeyce loş.

Mustafa Kemal Paşa ile Lâtife, konuşa konuşa çıkıyorlar: Hızlı ve asabi. Kavga ettikleri, el kol hareketlerinden, anlaşılıyor.

Merdivenlerin nihayetine vardıkları sırada, kadra Scryaver Salih Bey girecektir. Meyyus bir ifadeyle, onlara bakıyor; kendi kendine başım sallayıp, o da, merdivenlere doğru yürüyor.

Tam o sırada, çalgı susacaktır; salondan, yeni bir alkış tufanı.

Erzincan, Askeri Malıfel, yatak odası; gccc.

Çalgı susunca, dışardan işitilen sesler: Uzak köpek havlamaları...

Mahfelin yatak odası, elden geldiğince konforlu bir haie getirilmeye çalışılmıştır; bir kenarda, Lâtife'nin ve Gâzi'nin bavulları duruyor; içersi, büyük ve hayli süslü bir lambayla aydınlatılmış.

Gazi ile Lâtife'nin kavgası devamı ediyor: Gâzi, asabi fakat nefsine hâkimdir, dişlerinin arasından, ciddi ve uyarıcı

bir sesle konuşur; Lâtife, tam tersine, büyük jest ve mimiklerle, araya gözyaşı da karıştırarak, bağırıp çağırıyor.

Mustafa Kemal Paşa, *sağ elinin işaret parmağını, ona doğru uzatarak*: - “...aklını başına al, Lâtif! Sabrıyla oynarsın, bak!... bilesin: onun da bir hududu vardır!”

Lâtife: - ne? Bu bir tehdit mi, Kemal?”

Mustafa Kemal Paşa, *çileden çıktı çıkacak*: - ...bana Kemal deme! Ömrü hayatımda, hiçbir kadın bana ‘Kemal’ demedi... bilhassa, cemiyet içinde...”

Lâtife: - “... ben derim, sen benim koçanısn!”

Mustafa Kemal Paşa: - “...bu sana, beni, herkesin önünde, küçük düşürmek hakkını bahşetmez...”

Lâtife, *kışkırtıcı bir jest ve mimikle*: - “...püfl!... o ‘herkes’ benim umurumdan hâriç!...”

Mustafa Kemal Paşa: - “...iltibasa düştüğün yer de burası... benim umurumda Lâtif., hem de çok...”

Mustafa Kemal Paşa, iyice sinirlenmiştir; daha fazla devam etmenin manasız olacağını seziyor; kapıya doğru yürür, açar, çıkmadan önce, tekrar karısına dönerek, aynı ciddi tavır ve sesle ilâve eder.

Mustafa Kemal Paşa, *ciddi, biraz daha yüksek*: - “...onlar bizim halkımız... ne yaptıysak, onlar için

yaptık..”

Kapıyı çarpacak çıkıyor.

Erzincan, Askeri Mahfel, üst kat koridoru; gece, geç vakit.

Seryaver Salılı Bey, onların odasına yaklaştığı sırada, kapı ansızın açılır, Mustafa Kemal Paşa, son derece asabi, dışarıya çıkar; Salih Bey’fe karşılaşırlar.

Dışadan uzaklı yakınlı köpek havlamaları, içerden Lâti-fe’nin hıçkırıkları işitiliyor.

Salih Bey, *endişeli*: - “...bir yaramazlık mı oldu, Paşam?”

(Buradan itibaren, uzak ve derinden, hikriye’nin piyanosundan, ‘Manastırda ortasında.,’ türküsü başlıyor.)

Mustafa Kemal Paşa, *bir sigara yakmaya davranır*. -“...hiç bitmiyor ki, be Salih! İki arada bir dere de kalmışım: Herkesin gözü bendedir, çünkü halk perişan... halbuki devletin parası yok!... bir de hareket-i arz vaki olmuş, haneler sönmüş... Bilir misin, nasıl yanar yüreğim?”

Mustafa Kemal Paşa ve Salih Bey, ağır ağır, koridorun nihayetine, pencerenin önüne doğru yürüyorlar.

Mustafa Kemal Paşa: - “...bu kadın, hicranıma ortak olacağına, dakika başı karşıma dikilir: ‘... ben... ben... ben... ya arkadaşlarıma lâf söyler... ya da tutturur, ‘rakı içme ayran iç, rakı içme soda iç!’”

İkisi de, yıldızlan silen karanlık bulutların doluştuğu camların önünde, ayaktadır. Susuyorlar. Arasına çakan şimşekler, yüzlerini aydınlatıyor. Gazi, sigara dumanları arasında, kahrını anlatmayı sürdürür.

Mustafa Kemal Paşa, *kederli*-. - “...içmeyip de, nâpayım be birader? İzdivacın manası buysa, bayatımın en vahim hatasını işlemişim ben?” *Az susar*. - “...Biriniz olsun, ikaz etmedi...”

Salih Bey, *rnahçup, önüne bakarak*: - “...beyhude üzölmeyin, Paşam. Bunlar geçer.”

(Biraz susuyorlar, o sessizlikte, uzak uzak, gökgüröültüleri işitilecektir; ‘Manastır m ortasında...’ türküsü devam ediyor.)

Salih Bey, Gâzi’ye eliyle işaret ederek, başka bir kapıyı gösterir; teklifini yapar.

Salih Bey, *anlayışlı*: - “...arzu ederseniz, bir odamız daha var; orada istirahat buyurun!”

Mustafa Kemal Paşa, *dalgın ve kederli*: - “...fena olmaz!... Sabah işimiz çoktur...”

İkisi birlikte, pencerenin Önünden çekiliyorlar, görüntüde kalan pencere, şimşek ışıklarıyla, bir aydınlanır, bir kararır; aynı anda, ani bastıran, bir yaz yağmurunun damllarıyla beneklendiği görülür.

(Yağmurun sesi, uzak gökgüröültüleri, görünmeyen bir oda kapısının açılışı. Müzik silinip

kayboluyor.)

Gündüz olmuştur, bulutlar kısmen dağılmış, camlarda hâlâ yağmur damlacıkları. Koridor, Utife'nin yattığı odanın kapısı açılır. Neferler, Gâzi'nin ve onun bavullarını almış, aşağıya indiriyor. İşe nezaret etmekte olan Salih Bcy'in yanından geçip merdivene yürürler.

Lâtife, yol için giyinmiş, süslenmiş olarak, kapıdan çıkar; Salih Bey'i görmesiyle, kaşlarının çatılması bir olur; hışımla üzerine doğru gelir.

Lâtife: - "...söyler misiniz, Paşa nereye kayboldu?"

Salih Bey, *saygılı ve ciddi*: - "...aşağıya indiler efendim, uğurlamaya gelen vilâyet ricaliyle meşgûl..."

Lâtife az önde, Salih Bey arkasında, merdivenlere yürüyor; aralarında konuşarak, inmeye başlıyorlar.

Lâtife, akşamdan kalan öfkesini tutamaz, yukardan bir ifadeyle sorar: - "...siz neler çeviriyorsunuz, Salih Bey? Paşa, geceyi başka bir odada geçirmiş... haberim bile olmadı."

Salih Bey, *saygılı*: - "...sadece verilen bir emri ifâ ettim, hanımefendi!"

Lâtife merdiven basamağında durur, havada parmağıyla, seryaveri âdeta tehdit ederek konuşur: - "...hiç zannetmem!... onu sakladınız. Beni gözünden düşürmek için yapmadığınız kalmıyor. Bu, pek sârilı!"

Salih Bey: - "...Lâtife Hanım!... Sakin olur musunuz, lütfen? Bu gidişle, vaziyet kamilen aleyhinize dönecek."

Merdivenin son basamağında Lâtife yine durur; Öfkeden bozulmuş bir yüz ifadesiyle, Salih Bey'e âdeta saldırır.

Lâtife: - "...ne? ne demek bu? Âdeta bir tehdit!"

Salih Bey: - "...sadece bir ikaz, efendim."

Lâtife, ona önem vermediğini göstermek istercesine, kapıya yürüyerek, yine iğneleyecektir: - "...siz kim oluyorsunuz da, ikazda bulunmaya cür'et ediyorsunuz?"

Salih Bey, *az gerisinden onu takip ediyor. Kinayeli*: - "...ben Paşa'nın başyaveriyim, efendim; hepsi bu!"

Salonda, uğurlayıcı kalabalığı... Girenler, çıkanlar, valiz taşıyan, neferler. Onlar da, kapıdan çıkıyorlar."

Kalabalığın rabarbası, çalışan bazı arabaların motor sesleri...

Uğurlayıcı kalabalığı, otomobiller, gidecek olanlar. Geceki davetlilerin hemen hepsi oradadır; ikili,

üçlü, dördlü gruplar arabaların etrafını sarmış, bir otomobilden öbürüne yürüyen, kadınlar erkekler: Çoğu memur ve zabıt, eşleriyle gelmiş. Geceki yağmurdan, ağaçlar, yerler, otomobiller ıslaktır.

Lâtife ile Salih Bey, kapıdan çıkıyorlar; o sırada birileri de giriyor; onlar, otomobile doğru yürüyecekleri anda, birden Rusûhi Bey, karşılmasına çıkıyor; ciddi ve resmidir; topuklarını birbirine vurup, Lâtife'nin örtünde dırur; genç kadın, kötü bir şey olduğunu sezmiştir, alnında gölgeler.

Rusûhi Bey, durumu açıklıyor: - "...hanımefendi, bon-jur!" Az *susar*: - "...Paşa Hazretleri, emir buyurdular... sizi Ankara'ya götüreceği m."

Lâtife, olduğu yerde kalmıştır, öfkesinin zirveye çıktığı kesin, bunu belli etmemeye çalışarak, durumu tabii karşıladığı izlenimini veriyor.

Lâtife: - "...aa, tabii!... bu seyahatin, esasen bir manası kalmadı..." *Duraklar, biraz daha aşağıdan*-. - "...yalnız, Salih Bey'le gitmeyi tercih ederdim... bu ricamı, Paşa'ya arzeder misiniz?"

Gazi, yambaşında vali, Kılıç Ali Bey, Ordu Müfettişi Ce-vat Paşa, bir arabadan öbürüne, bazı zevatla vedalaşıyor: F.l sıkışmalar, askeri selamlar vs. Bu sırada, Lâtife'yi görecek, ona doğru yürüyecektir. Lâtife ve yaverlerle buluşuluyor.

Kılıç Alı Bey, *güleryüzlü, vaziyeti kurtarmak isteyen bir tavırla*: - "...Hanımefendi... İlıcalara kadar, refakatinize bendeniz de talibim... lütfeder miydiniz?"

lâtife, büyülenmiş gibi, Gâzi'ye bakmaktadır.

lâtife, *Kılıç Ali Bey'c*: - "... rica ederim, buyurun!"

Mustafa Kemal Paşa, biç bir şey olmamış gibi, kibar, fakat hayli soğuk bir şekilde, Lâtife'ye elini uzatıyor.

Mustafa Kemal Paşa: - "... bon voyage, Lâtife!"

Lâtife, *gözlerini gözlerine dikmiş olarak*: "... size de,

Kemal!"

Mustafa Kemal Paşa, aynı soğuk ifadeyle, o yana gelmekte olan, Ali Sait Paşa ve refikasına doğru uzaklaşacaktır; Rusûlii Bey, birşeyler anlatma telâşıyla, arkasına takılıyor.

(Kalabalığın rabarbası, otomobillerin manevra sesleri, geriden Lâtife 'nin leitmotivi.)

Kılıç Ali Bey, Lâtife, Salih Bey, şoför. Kılıç Ali Bey, şoförün kapısını açtığı arabaya, Lâtife'yi buyur ediyor; o, gözleri hep Mustafa Kemal Paşa'da, arabaya binecek, camından, yine o tarafa bakmayı sürdürecektir.

Mustafa Kemal Paşa, Ali Sait Paşa ve zevcesi Naciye Hanımla bir aradadır; Lâtife'den esirgediği alâka ve sıcaklığı, Naciye Hannu'a gösterdiği görülüyor; grup hafinde gülüşüyorlar; Paşa, eliyle

Naciye Hanım'ı arabasına buyur ediyor.

Arabanın camı arkasından, olayı gören Lâtife o kadar hayrete düşer ve kızar ki, farkında olmadan yumruğunu ağzına götürüp ısırır. Gözleri ateş saçmaktadır.

Uğurlayıcı kalabalığı ve otomobiller: Gâzi'nin arabası başta olmak üzere, konvoy, Erzurum istikametine hareket ediyor; birbiri ardınca, arabalar, kalanların veda mendilleriyle, yola çıkıyorlar, fek bir otomobil, Lâtife'nin bindiği, aksi istikamete doğru harekete geçecektir.

(Lâtife leitmotivi, hazin ve durgun bir melodiye dönüşerek, sürmektedir.)

Erzincan, Ilıcalar'a giden yol; Lâtife'nin bindiği otomobil; gündüz.

İçerden otomobilin sesi, Lâtife'nin hıçkırıkları; dışardan, arabaya havlayan köpekler.

Araba, yol kıyısında otlayan bir sürünün yanından geçmektedir; sürünün köpekleri, sarmış, iki yanında koşarak, alabildiğine bavlıyor. Araba, hızla onlardan uzaklaşıyor.

Şoförün yanbaşına, Salih Bey oturmuştur; arkada Lâtife, Kılıç Ali Bey'le yanyana; camlardan, Doğu Anadolu'nun yüksek yayla kırsallığı geçiyor: Yeşili zengin ağaçlar, unutulmuş köyler; geride kalan köpekler ve sürü.

Kılıç Ali Bey, yanbaşında hıçkıra hıçkıra ağlayan Lâtife Hanım'ı teselliye çalışıyor; oysa O, bir ümitsizlik çıkmazına girmiştir.

Kılıç Ali, *babacan*: - "...hanımefendi, lütfen mâkûl olunuz... kendinizi helak etmeyiniz..."

Lâtife, *gözlerini silerek*: - "...nasıl etmem, efendim? Bir biç sebebine, yuvarlandığımız uçuruma, bir bakın..." *Az susar.*; *sonra pişman*: - "...evet, biliyorum, kusurum çok! En başta, dilime hâkim olamayışım geliyor..." *Birden parlar*: - "...hangi insan kusursuzdur... Paşa'nın hiç mi kusuru yok?"

Salih Bey, *başını geriye doğru çevirip*: - "...teessürü büyüktür, buna şahidim. İzdivacından, farklı şeyler ümit etmişti." Lâtife, *her ikisine, yalvararak*: - "...n' olur, tavassut ediniz... yardımcı olunuz... büyüklere affetmek yaraşır, beni affetsin... yuvamızı yıkmayalım... lütfen..."

Salih Bey, *önüne bakarak*: - "...biz elimizden geleni esirgemedik, efendim... gene de esirgemeyiz... lâkin..."

Kılıç Ali Bey, *teselli üslûbunda, araya girer*: - "...aman hanımefendi hazretleri... bu hicrana mahal yok... ben nasıl olsa döneceğim... Gâzi'ye keyfiyeti naklederim... mâlûrn-u âliniz, fevkalâde hassas ve merhametlidir... bir çâre-i hâl bulacağına eminim..."

Salih Bey, *yarım dönerek*: - "...başında miktar-ı kâfi mesele mevcut... beklediği, sizin bunları kendisiyle paylaşmanız ... halbuki siz..."

Lâtife, *göğüs geçirerek*: - "...halbuki ben, ona muttasıl mesele oluyorum..."

Yol boyunca, ardında toz bulutları çoğaltarak, uzaklaşan otomobil.

İstanbul, Kızkulesi'nden Beşiktaş İskelesi; gündüz.

Sonbahar İstanbul'u: Şirket-i Hayriye'nin İnbisât adlı yolcu vapuru, Boğaz seferini yapmaktadır; Beşiktaş İskelesi'ne doğru ilerliyor.

Vapur iskeleye yaklaşıyor; gerilerden, küçük başlayıp, büyüyerek gelen, Vatan Gazetesinin ilk sayfası görüntüye bindirilir. Gazetenin manşetinde, Rauf Bey'in Refet ve Karabekir Kâzım Paşaların resimleri göze çarpıyor; başlıklar, şöyle: "YENİ BİR FIRKA KURULUYOR/ HALK FIRKASI'NIN MUHALEFETİ HİÇE SAYMASI, BAŞLICA SEBEP!"

Beşiktaş İskelesi, Bekleme Salonu: Zayıf bir yolcu kalabalığı. Fesli, sarıklı erkekler; çarşafılı, hanımlar.

Bir köşede, oturmuş, aynı Vatan Gazetesi'ni okuyan, yolcu: Fesi kalıplı, gözünde şişedibi gözlükler, bol bıyıklı bir zat; yakasına bir sap kırmızı karanfil takmış, yasemin ağızlıkla sigarasını içiyor, elinde zeytin çekirdeği tespah. Bu zat, Abdullah 'Kör' Sadi Bey'dir.

Vapurun yanaşma sesleri, kısa düdüğü, açılan kapı ve çımacının bağıırışı: - "...haydi Üsküdar... Kuzguncuk... Beylerbeyi,.. Çengelköy... Vaniköy... Kandilli..."

Gözlüklü zat, yasemin ağızlığını dişleri arasına sıkıştırır, kalkar, gazetesi elinde, yolculann arasına karışıp, vapura yönelir.

İskele'den, İnbisât'ın Üsküdar'a doğru hareket edişi: Köpük ve duman içersinde, uzaklaşıyor.

Vapurun kalkarken çıkardığı sesler, kısa hareket düdüğü.

İstanbul, Boğaz'da seyreden, İnbisat Vapuru: 1. Mevkii salon; gündüz.

Yukarı salonda, pencere kenarına oturmuş, aynı Vatan gazetesini bayrak gibi önüne açmış, şapkalı bir ecnebi; yakasında, kırmızı bir karanfil takılı, kısa bir pipo içmektedir. Bu zat, İngiltere Devlet-i Fehimesi, Hariciye Nezâreti, Şark-ı Ka-rip Masası'ndan, Mr. Templeton cenaplarıdır.

(O esnada, onun sesiyle, gazetede okuduğu paragraf, Türkçe olarak işitilecektir.)

Mr. Templeton, *kısıık sesle*: - "...tenkit meyli gösteren, müstakil fikirli vatandaşları bertaraf etmeye çalışan, inhisarcı bir siyasi sistem, inkişaf ve terakki için, kahredici bir cehennem makamındadır. Bu meş'um gidişin bir noktada durdurulması ... yeni bir çığır açılması kızımdır..."

Vapurun makinelerinden gelen uğultu, martı çığlıkları.

Fesi kalıplı, şişe dibi gözlüklü, yasemin ağızlıklı 'Kör' Sadi Bey, elinde Vatan gazetesi, merdivenden çıkıp, salonu süze-cektir; sonra, oturmak üzere, koltuklara yöneliyor; pek çok boş yer olmasına rağmen, gidip ecnebinin karşısına oturur-yor. Ağızlığı, dişleri arasındadır; o da, gazeteyi, Mr. Templeton gibi, önüne açar.

Mr. Templeton, bunun üzerine, gazetesini indirip katlayacak, yambaşına koyarken, cesaret verici bir tebessümle ‘Kör’ Sadi Bey’c bakacaktır. Bu kadarı ona yetiyor.

‘Kör’ Sâdi Bey, *gazetesini indirip, mütebessini ve memnun:* ■■ “...acaba, Mr. Templeton cenaplarıyla mı, şerefyâb oluyorum?”

Mr. Templeton, *mütebessim*, piposunu eline alıp, düzgün hafif aksanlı bir Türkçeyle cevap verecektir: - “... oh, yes!... siz de, Abdullah Sâdi Bey?”

‘Kör’ Sâdi Bey, *geniş bir tebessümle:* - “... ‘Kör’ Sâdi Bey diye daha meşhur... İkisi de, birer kahkaha atıyorlar.

İstanbul, Çengelköy, Kanaat Sahil Kahvesi; gündüz.

(Bu sahnenin uygun bir yerinden itibaren, yeniden işgal leilmolii'i başlıyor; ayrıca martı çığlıkları, vapur düdükları, sahilde dalgaların sesi.)

Arkası ağaçlık, önü deniz; ‘alaturka’ sahil kahvesi; kış için kapalı yeri var, seyrek müşterisi, erkek; masaların çoğu boş. Sonbahar güneşi, guruba yaklaşıyor; Boğaz’da Şirket-i Hayriye vapurlarının, çapraz trafiği.

Denize en yakın masada, Mr. Templeton ile ‘Kör’ Sadi Bey oturmuş, konuşuyor; Sadi Bey, bir nargile ısmarlamış, marpucun ucuna eklenmiştir; İngiliz, ketum ve esrarengiz, piposunu içiyor; Önlerinde semaver, çay bardakları.

Mr. Templeton, *alçak sesle:* - “...benimle temas teşebbüsünüz, teşebbüs-ü şahsî midir, yoksa?”

‘Kör’ Sâdi Bey: - “... şahsî olur mu? Seyit Abdülkadir Bey, tarafınızca malûm olmak icâbeder... Kürt Teali Cemiyeti Rii-esasından... dâhilde ve hâriçte, fevkalâde iştihar etmiştir...”

Mr. Templeton, *ihliyatlı;* - o cemiyet mülga değil midir?”

‘Kör’ Sâdi Bey, *müsthezi bir tebessüm:* - “... sûretâ Öyle! Hakikat başkadır...”

Mr. Templeton, *manidar:* - “...benimle temasınız, o haki-katla mı rabıtalı?”

‘Kör’ Sâdi Bey, *manidar:* - “...nasıl, telâkki ederseniz... mamafih, İngiltere’nin muavenet ve himayesine muhtacız... ancak o takdirde, tasavvurlarımız ıııevki-i tatbiki konabilir?”

Mr. Templeton: - “...nedir onlar?... yâni tasavvurlarınız?”

‘Kör’ Sâdi Bey: - “...şu anda, mufassal işfaata mezun değilim... Hülâsefen diyebilirim ki... Akdeniz’e çıkışı olan, muhtar bir Kürt Emirliği... bittabi, İngiltere devlet-i fehiınesinin himayesinde...”

Mr. Templeton: - “... talebiniz nedir?”

‘Kör’ Sâdi Bey, *sağına soluna bakıp, eğilir:* - “...silâh, mühimmat ve para...”

Mr. Templeton: - "...Ankara'dan korkmaz mısınız?"

'Kör' Sâdi Bey, *gülerek*: - "...niye korkacak mışız? Bir kere..." *Gazeteyi gösterip*: - "...bir kere, birbirlerine düştüler: Muhalif fırka tesis ediliyor..." *Susar, nargilesinden derin bir ne/es çeker, yılışarak*: - "...Ankara'nın başı, ayrıca Nastûrîler-le derttedir... galiba, sayenizde..."

Ankara, Ziraat Mektebi Binası; gece.

(İşgal leitmotivi sürüyor, onun yamsıra, uzaklı yakınli köpek sesleri işililnelidir.)

Artık iyiden iyiye, Erkân-ı Hârbiye-i Umûmiye haline ifrağ edilmiş olan, binanın gece, dışardan görünüşü.. Pencereler ışıklı, nizamiyede nöbetçiler; park yerinde, otomobiller; bunların arasında, Gâzi'nin arabası.

Kadra yeni bir otomobil girecektir, gelir ve cümle kapısı önünde durur: İçinden önce şoför çıkar, kapıyı açar, İsmet Paşa arabadan inip, hızlı adımlarla kapıya yürür.

Ankara, Ziraat Mektebi Binası, Erkân-ı Hârbiye-i Umûmiye, telgrafhane; gece.

Geçme, telgraf cihazlarının bulunduğu masaya yapılıyor. Maniple ve alıcılar, ayrıca şifre miftahları, başka kâğıtlar ve gazeteler; çekilmiş telgraf müsveddeleri, vs.

Şifre Memuru Faik Bey: - "... İsmet Paşa da, geldi... Gazi, Fevzi Paşa, İsmet Paşa... sen sen ol, aslanım... bu sacayağı kuruldu mu, kork!... başımızda mutlaka, bir tehlike dolaşüyor."

Telgrafçı, *lâkayt*: - "... yapma Faik Ağbiy, ne tehlikesi dolaşacak?"

Faik Bey, *ellerini iki yanına açarak*: - "...öyleyse, neden bu gece... tam kadro... hepimizi alıkoydular?"

(Cihazlar, mutad tıkırtılarla, çalışmaya başlıyor; onlar, kameraya yakın ve öndedir; diğerleri, kapının yanında, daha ötede.)

Faik Bey telgrafçıya, telgrafçı ona bakacaktır; mütehayyir, biraz da ürkmüş. Ahizelerin başına gelirken, konuşuyorlar.

Faik Bey: - "...beklediğimiz bir yer var mıydı?"

Telgrafçı, *maniplenin başına geçer*: - "...şimdi anlarız, Faik Ağbiy! "

Şifre memuru ve telgrafçı, masanın başına oturmuşlardır, ikisinin de kulağı, alıcının tıkırtılarında!... O duraklayınca, telgrafçı manipleyi çalıştırır; bekler, karşı tarafın tıkırtısı yeniden başlar. Biraz dinledikten sonra, ikisinin de gözleri hayretle büyüyor.

Ankara, Ziraat Mektebi, Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye; gece.

Paşa, gergindir, sigara dumanı bükümleri arasında konuşuyor; sağdaki ziyaretçi koltuğunda, Fevzi

Paşa'nın oturduğu, solda, İsmet Paşa'nın ayakta durduğu görülür: ikisi de, dikkatle Gâzi'yi dinliyorlar.

Kapı kapalıdır, buna rağmen, koridorlardan daktilo tıkırtıları, telefon zilleri işitiliyor.

Mustafa Kemal Paşa, *kat'i ve kararlı*: - "...bir komplo karşısında bulunuyoruz... maksad, bizi bertaraf etmek!., isti-nad noktalan, Hilâfetin ilgâsı... İstanbul matbuatı, onlara arka çıkıyor..."

Fevzi Paşa, *eliyle alnını kaşıyarak*: - "...yâni, Karabekir Kâzım Paşa ve Ali Fuat Paşa'nın istifası..."

Mustafa Kemal Paşa: - "... harekete politika yolundan geçecekleri için..." *Biraz susuyor, sigarasından bir nefes çekiyor.* - "...evvelâ iki taraflı çalıştılar... orduda mebusluğun siyasi nüfuzunu, Meclis'te kumandanlığın askeri gücünü kullandılar... bir fırsat intizarı içinde iken..."

İsmet Paşa, *cümleyi tamamlar*: - "...Hilâfetin ilgâsı bir yandan... İngiltere'nin ultiyatomu öbür yandan... bu fırsatı ihdas etmiş oldu..."

Fevzi Paşa: - "... cenub-u şarki'de, Nastûrilerin isyânı... şeraiti daha da müsait hâle getirmiştir..."

Mustafa Kemal Paşa, *sigarasını söndürüyor.* - "...İngiltere ile harp ihtimalini göze aldık... Askerlikle siyaseti ayırıp, orduyu Meclis'de kullanmalarının önüne geçeceğiz..." *Elindeki telgraf müsveddesini, Paşalara göstererek:* - "...paşalar ya mebusluğu intihap edecekler, ya kumandanlığı..."

O sırada, kapı tıklatılır, Fevzi Paşa, o tarafa dönüp sesleniyor: -... Gir!

Yaver Muzaffer Bey girip, topuklarını vurarak kumandanları selâmlar, sonra, elindeki şifre suretini Gâzi'ye uzatır.

Muzaffer Bey, *ciddi*: - "...Hakkâri'den, yıldırım/şifre kumandanım... Van üzerinden geliyor..."

Mustafa Kemal Paşa, kağıdı alıp, şöyle bir gözetiyor; anında, elini sert bir yumruk halinde masaya hızla vurup, ayağa kalkıyor.

Mustafa Kemal Paşa, *sinirli*-. - "...bu İngilizler haddini aştı... hudut dahilindeki tedip müfrezelerimizi, tayyareyle bombalamışlar..."

Fevzi Paşa, *asabi*: - "...bu İkincisi..."

İsmet Paşa: - "...bana sorarsanız, siyasi şantaj!... Musul'dan bizi vazgeçirmek için, tazyik bu!..."

Mustafa Kemal Paşa, *İsmet Paşaya*: - "Haklısın İsmet! ... daha ileri gitmelerinden korkarım..."

Mustafa Kemal Paşa, gelen telgrafi alıkoyar, öteki telgraf suretini Muzaffer Bey'e uzatır: - "...çuouk, sen şu telgrafi çektir... bu da müstacel... şifre, makine başında..."

Muzaffer Bey, *topuklarını vurur*: - "... derhal kumandanım!"

O çıkarken, Gazi, duvarda asılı haritaya doğru yürüyor; bu Çölemerik/Beytüşşebab (Hakkâri) mıntikasını gösterir, bir Erkân-ı Harbiye haritasıdır; üzerinde, kırmızı yeşil çizgilerle, Masturi isyanı harekât sahası işaretlenmiş.

Mustafa Kemal Paşa, *haritaya yaklaşıncaya*: - "...Hoca Paşa, şu haritada, İngiltere'nin hak iddia eylediği araziye bir tetkik edelim..."

Fevzi Paşa da kalkıp, diğer iki paşayla birlikte, haritanın başına yürüyor.

Ankara, Ziraat Mektebi, Telgrafhane; gece.

Alıcının tıkırtıları sürüyor, dışardan uzaklı yakınli köpek havlamaları, ilk horozlar.

Telgrafçı, maniplenin başına oturmuştur; iki yanında ayakta, Faik Bey ve Muzaffer Bey duruyor; üçü de, Muzaffer Bcy'in çekilmek üzere getirdiği telgrafla meşgul.

Faik Bey, *endişeli bir tebessümle*: - "...ben dememiş miydim? Sacayağı, bir araya geldi mi, kork!... bu telgrafın manası ortada..."

Muzaffer Bey, *inanmış bir tavırla*: - "...her hâl-ü-kârda ordu... Gâzi'nin yanındadır."

Faik Bey: - "...ona ne şüphe!... ona ne şüphe... amma ve lâkin, mucib-i endişe olan... tarafların zuhur ermesi, kumandanım." *Göğüs geçirir*. - "...eskiden hepsi aynı taraftandı..."

Bit sırada, alıcının tıkırtısı durmuş, telgrafçı, maniplesiyle telgrafi ilk merkeze vermeye başlamıştır; kamera, ağır ağır, önüne serdiği şifre müsveddesi üzerine yoğunlaşır, o yaklaşırken, Gâzi'nin sesi, kumandanlara çekilen tarihi telgrafın metnini off olarak okuyor...

(Buradan itibaren, geriden, kurtuluş leitmotivi yumuşak fakat ısrarlı bir şekilde işitilmeye başlıyor.)

Mustafa Kemal Paşa, *kıraat sesiyle*: - "...şifre makine başındadır... 1/bana olan itirnad ve muhabbetinize istinaden... gördüğüm lüzum üzerine... derhal mebusluktan istifanamenizi... telgrafla Meclis Riyâseti'ne bildirmenizi teklif ederim... mühim olan vazife-i askeriyenize, bilâ-kay-ü-şart hasr-ı mevcudiyet etmek, sebebi, şayân-ı kayıttır."

İstanbul, Kızkulesi'nden Galata Köprüsü'ne klasik İstanbul profili, gündüz.

(Kurtuluş leitmotifi, bu sahnenin başında da devam etmektedir. İstanbul görüntüsü üzerinde, Gâzi'nin sesi, off olarak aynı telgrafi okumayı sürdürüyor.)

Mustafa Kemal Paşa'mn sesi: "...2/ Erkân-t Harbiye-i Umûmiye Reisi... Müşir tevzi Paşa Hazretleri, aynı lüzuma mebui teklifim üzerine... istifanamesini vermiştir..." "

Mustafa Kemal Paşa'mn sesi, yükselen baskı makinelerinin uğultusu içinde kaybolur, bir matbaa bütün hızıyla çalışmaktadır; kurtuluş leitmotivi yavaşlar, silinir.

İstanbul'un silueti üzerine geriden ufak başlayıp hızla yaklaşarak büyüyen Vatan Gazetesinin ilk sayfası bindirilir. Bu sayfada, Karabekir Kâzım ve Ali Fuat Paşalarla, Dr. Adnan Bey'm fotoğrafları yer almıştır. Başlık şudur: "İSTİRABIN VE HÜRRİYETSİZLİĞİN ÇOCUĞU: TERAKKİPERVER CUMHURİYET FIRKASI, NİHAYET KURULDU..."

Bu defa, Taksim girişinden derinlemesine bir Beyoğlu görüntüsü üzerinde, Tevbidiefkâr gazetesinin ilk sayfası, geriden ufak başlayıp, büyüyerek gelir, öteki silinir, onun yerini bu alır; İsmet Paşa ve Ali Fethi Bey'in fotoğrafları üzerine, şu başlık atılmıştır: "İSMET PAŞA İSTİFA ETTİ, ALİ FETHİ BEY BAŞVEKİL"

İstanbul, Çengelköy, Kanaat Sahil Kahvesi; gündüz.

Martı çığlıkları, nargile tokurtusu, sahile vuran dalgaların sesi, Boğaz'ı geçen bir şilebin nostaljik düdüğü.

Geçme, gazeteden gazeteye yapılıyor: masanın üzerine, manşet ve fotoğraflar görülecek şekilde, gazete konulmuştur; kamera geriledikçe semâver, çay bardakları, kültablası, Mr. Templeton'ın İngiliz pipo tütünü kesesi ve çakmağı, meydana çıkar.

Kamera gerileyip doğrulunca, başında melon şapkası ve elinde piposuyla Mr. Templeton ve şişedibi gözlükleri, nargilesi ve elinde onun marpucu ile 'Kör' Abdullah Sadi Bey görünüyor.

Kahve'nin camekânlı 'kışlık' bölümüne oturmuşlardır; önlerinde su tozlarının serpildiği cam, sonbaharda oturdukları masa ve iskemleler, dışarda bir kenara toplanmış! Puslu deniz, Boğaz'ı geçen bir şilep. Martı yumaklarının toplanıp dağılışı-

Sâdi Bey ile Mr. Templeton, konuşacaklardır.

'Kör' Sâdi Bey, dudaklarını nargilesinin marpucundan ayırıp: - "...mâlûm-u âliniz, Zât-ı Şahâne, ... Hilâfet-i Kübrâ

İcra Komitesi'vle, hâl-i temastadır... biz dahi, aynı komiteyle irtibat halindeyiz..."

Mr. Templeton, mütebessini, biraz müstehzi: - "...bunlar, birtakım tasavvurlar, Sadi Bey... biz, hakikatperest olalım.. isyan için bir zemin iktizâ eder, bu hazır mıdır?"

'Kör' Sadi Bey: - "...hemen hemen, Mr. Templeton... bu zemin şeriat zeminidir... adamlarımız, giyâ Avusturya menşeli Dischtull ilâcının seyyar mümessilleri olarak.. Anadolu'yu bir boydan bir boya kat' ediyor..."

Mr. Templeton, ilgili: - "...işte bu mükemmel! İstinad noktalan bulunabilmiş midir?"

'Kör' Sadi Bey, marpucu ağzından çekip, ona yaklaşır: - "...Yııııuf Ziya Bey'i tanır mısınız? İtilâfçı meb'us?.. Bizden-dir, onun Cenub-u Şarki'de muhkem irtibatları mevcuttur, ki henüz ifşa edemeyiz..."

Mr. Templeton, işaret parmağı ile, gazetenin üzerine vurarak: - "...yeni teessüs eden Fırka'ya mesafeniz nedir?"

‘Kör’ Sadi Bey, *memnun, sırıtıyor*: - “...fevkalâde yakınız... nizâm-nâmelerindeki madde-i mahsûsu, câlib-i dikkat bulmadınız mı?... Fırka, ‘efkâr ve itikadât-ı diniyeye hürmetkar olduğunu’ beyân etti... bu beyân, hem Hilâfet-i Küb-râ’nın... hem de bizim... aynı zemin üzerinde seyrettiğimizi gösterir... ki, zannımca, İngiltere devlet-i fehimesinin, muavenet ve himâyesi için, mühim bir teminattır...”

Mr. Templeton, *keyifle ellerini, oğuşturarak*: - “... âlâ!, yol arkadaşı paşalar, karşısına dikildi... siz, aşiretleri ayağa kaldıracaksınız... Padişah, Hilâfet-i Kübra’yı... Kemal, dört tarafından, muhasara edilmiştir...”

‘Kör’ Sâdi Bey, *manidar ve hınzır bir sırıtmayla*: - “...dördüncü taraf, İngiltere mi oluyor, ef’em?...”

Ankara, Çankaya Köşkü; gece, geç vakit.

Etraf tamamıyla karla örtülüdür, Çankaya Köşkü de kar beyazlığı içinde, âdeta kaybolmuş; aşağı katta bütün pencereler aydınlık, kar lâpa lâpa yağıyor.

Cümle kapısı önünde, çeşitli tip ve markada, birkaç otomobil, yağın karın altında beklemektedir; misafirlerin otomobilleri.

Kar ıssızlığı içinde büyüyen uzaklı yakınli köpek havlamaları, ‘alaturka’ bir saz hey’etinin eşlik ettiği bir gazel, belli belirsiz duyuluyor.

Ankara, Çankaya Köşkü, kabul salonu; gece, geç vakit.

Gazi, başını geriye vermiş, gözlerini hafifçe kısmış, şarkı söylüyor: hâb-ı gâh-ı yâre girdim arz için ahvâlimi

/bir perişan hâlin gördüm, unuttum hâlimi...

(Kamera şarkının temposuna uyarak ağır ağır gerileyecek, bu gerileme esnasında uzun ve epeyce kalabalık sofrâ, sofranın yambaşında saz bey 'eti.)

Sigara dumanının yoğun dalgalandığı, âdeta sisli bir ortamda, alkolün dağıttığı yüzler; mahcup, mazlum, mesrur, nevmît, dalgın ya da mutabasbıs; hepsi Gâzi’yi dinliyor; o da, artık mazide kalmış bazı anları yaşat gibi söylemektedir.

Şarkının sonuna doğru, masadaki zevat zincirleme planlarla verilebilir: Yunus Nâdi Bey, Fâlih Rifkt Bey, Kılıç Ali Bey, Ali Fethi Bey, Reşit Galip Bey, ayrıca yaverân Salih Bey, Muzaffer Bey, Rüsûhi Bey, vs.

Şarkı bittiği anda, saz hey’eti dahil, hazırım iştiyak vc sevgiyle, bir alkıştır koparıyor; arada ‘Yaşa, varol, nır ol’ sesleri!

Alkışın yükselip alçalan salvosu; hayli şiddetli rabarba.

Kamera alkış sırasında, ağır ağır masayı tarayarak, duvardaki Lâtife Hamın'm getirdiği sarkaçlı çatar saate yönelecektir: Saat gecenin üçü olmak üzeredir.

Ankara, Çankaya Köşkü, yatak odası; gece geç vakit.

Geçme, muhteşem karyolasında, sırlını yastığına yaslayarak, yarı yalmış, yarı oturur haldeki J.âlife nin yuziine yapıyor.

Karanlık odada, Lâtife, sigara içmektedir. Soluğunu çektikçe, sigaranın ucu kıpkızıl parlıyor. Genç kadının, uykusuz, gergin ve asabi olduğu, her halinden belli.

Aşağıdaki alkış patırtısı, bağırışlar, sazın sesi, olduğu gibi yukarıya aksediyor; tanı bu sırada, sarkaçlı çalar saatin, ağır ve tumpuraklı sesiyle gecenin üçünü çaldığı duyulacaktır.

Sofradakiler, zamanı unutmuş görünürler: Bir hây-ü-huy-dur gidiyor.

Gazi, içten ve rahat, gülüyor: Ali Fethi Bey'le konuşuyorlar.

Kılıç Ali Bey, kravatını gevşetmiş, *çakırkeyif*, yüzü ter içinde, memnun ve mes'ut, kadehini Gazi'ye doğru uzatarak kaldırır: - ^{li}... Gazi Hazretlerinin şerefine!’’

Kadehler hep birden kaldırılır.

Saz hey'eti, Gazimin çok sevdiği başka bir şarkıya başlar: “...canımı, cânıan dilerse, bil ki minnet canıma!”

Daha ilk notalarında, Mustafa Kemal Paşa duygulanmıştır, alkışlıyor; sofrada iştirak edince, alkış yeniden yükselir.

Alkış ve musiki sürerken, yukardan darbeler işitilmeye başlayacaktır; belki ayakla, belki sert bir cisimle, üst üste vuruluyor: sürekli olarak.

Önce Gazi farkeder, gözlerini yukarıya kaldırır; sıkılmış bir yüz ifadesiyle, alkışı keser; sonra sofradakilerin aynı şeyi yaptığı görülür. Öyle ki kısa sürede alkış durur, bu ani sessizliği farkedenden saz heyeti de susar; yukardan gelen darbeler daha bir süre devam edecek, onlar da kesilecektir.

Ani ve yoğun sessizlik içinde büyüyen sarkaçlı saatin tık-takları, sonra ansızın çalmaya başlayan telefonun zili.

Ankara, Çankaya Köşkü, kabul salonu; gece, geç vakit.

Telefonun ikinci ya da üçüncü çalışında, Yaver Rvısûhi Bey, ahizeyi kavrar ve kaldırır.

RüsCıhi Bey: - “...Çankaya Köşkü, buyurun, ben yaver Rüsıhi!” *Biraz dinler, yüzü birden ciddileşir:* - “...nasıl, on iki şubat itibariyle mi?” *Daha da ciddileşiyor:* - “...peki, bir dakika!”

(Salonda, Lâtife'nin yarattığı sessizlik sürmektedir, sadece sarkaçlı çalar saatin tıklakları işitiliyor; az sonra, işgal günlerine ait leitmotiv müziği genlerden başlayacak, sahne sonuna kadar sürecektir.)

Riisûli Bey, telycfonu açık bırakarak, sofraya yürür. Herkes susmuş, yüzünü merakla ona dönmüştür: Gazi ile Başvekil Ali Fethi Bey'in önüne gelince, esas vaziyetini alarak durumu özetler,

Rüsûhi Bey: - Erkân-ı Harbiye Kumandanım... Başve-kil'i arıyorlar."

Ali Fethi Bey, telâşla aya kalkarken, *mütecessis ve endişeli*, Rüsûhi Bey'e soracaktır: - "...hayrola? Nedir? Gecenin bu vaktinde..."

Rüsûhi Bey, *ciddi*, hem ona, daha çok Gâzi'ye konuşuyor: - "... Şeyh Sait namında bir sergerde, etrafındaki müsellâh güruhla, Piran ve Hiçar'ı işgal etmiş... Drahini'ye taarruz ediyor..." *Biraz susar*: - "...Genç Vilâyeti..."

Ankara, Çankaya Köşkü, cümle kapısı; gece, geç vakit.

Lapa lâpa yağın karın altında, cümle kapısından çıkan misafirler: Aralarında konuşarak, arabalarına dağılıyorlar. Birbiriyle el sıkışanlar, yarım kalmış hir tartışmayı hararetle sürdürenler, vs.

Başvekil Ali Fethi Bey, otomobiline doğru ilerlediği sırada, iki gazeteci, Fâlih Rıfkı ve Yunus Nâdi Beyler, soğuktan ağızları burunları duman duman, yanına sokulacaklardır, Fethi Bey, onları görünce, dostça gülümseyerek soruyor.

Ali Fethi Bey: - "...beyler, arabamda yer var... hava da kurt havası!"

Yunus Nâdi Bey, *gülerek*: - "...yok Bey'fendi derdimiz araba değil... gazeteci sıfatıyla sokulduk..."

Falib Rıfkı Bey: - "...bugünkü gazeteye yetişmez ama... şu isyan haberini, yarın gazeteye koyabilir miyiz?"

Ali Fethi Bey, yürürken durur, gazeteciler de duruyor. Ali Fethi Bey, eldivenlerini giyerken, biraz da hafifseyerek karşılık verecektir: - "... değmez!... haiz-i ehemmiyet bir mesele değil! Mahalli bir vak'adır. Gazi, zannunca biraz iza'm ediyor."

Fâlih Rıfkı Bey, *kuşkulu*. Yunus Nâdi Bey'e bakarak) ...emin misiniz beyefendi?"

Ali Fethi Bey, otomobiline binmeye davrandığı sırada, durur, onlara cevap verirken, gözleri, köşkün üst katında yanan ışıklara ilişir, başka bir konuya atlar.

Ali Fethi Bey: - "... kat'iyyen!"

Gözü ışıklara ilişiyor, başını sallayıp, gözleriyle aydınlanan pencereyi işaret ederek, daha içten bir sesle devam edecektir.

Ali Fethi Bey, *santimi*: - "...şu izdivaç!... başından beri aleyhindeydim... korkarım, hadisât bana hak veriyor."

Ankara, Çankaya Köşkü, yatak odası; gece, geç vakit.

Lâtife, asabi mimikler, asitli bir ses tonu, karşısındaki âdeta kızdırmak isteyen bir tavırla konuşuyor, kendinden küçük birini azarlar gibi.

Lâtife, *yüksek sesle, hatta küstahça*: - "... herşeyin bir haddi... bir hududu vardır Kemal... zaten her gece gelmiyorsun... hiç olmazsa geldiğin geceler, başbaşa kalabilelim."

Mustafa Kemal Paşa dalgın, kafası başka şeylerle meşgul, yüzü ciddi, karısının öfkeyle söylediği şeyleri duymaz gibidir; kemal-i sükunetle, önce ceketini, sonra kravatını çözüp çıkarıyor, yatmaya hazırlanmaktadır.

Lâtife'nin el kol işaretleriyle, zaman zaman parmağıyla itham ederek, sürdürdüğü konuşma sürüyor.

Lâtife, *öfkeli, kavga tonuyla*: - "...hep aynı sofrâ âlemleri ...hep aynı manâsız şarkılar... o nieş'üm kadının şarkıları..."

saat gecenin üçü olmuş, kimse de demiyor ki, bu evde bir uyuyan vardır..." *Son derece hırçın, ayağını yere vurarak*: - "...bıktım Kemal... anlıyor musun, bıktım usandım artık..."

Son sözü üzerine. Gazi birden durur, başım hışımla Lâti-fe'ye döner, gözleri ateş saçmaktadır, ona doğru yürüyerek yüksekçe bir sesle cevap verir.

Mustafa Kemal Paşa, *hiddetli, üstüne basa basa*. - "...beri bak, küçük hanım... biz bıkmadık mı?... hem de nasıl bıktık! iki kadeh rakıyı zehir eden, şımarık kız kaprislerinizden... havsalanın alamayacağı hodbinliğinizden... misafirlerimize hürmetsizliğinizden..." *Cümlesi askıda kalacaktır.*

Gâzi'yi ilk defa bu kadar hiddetli gören Lâtife, hayrete düşmüş gibidir; gözleri sonuna kadar açık, sağ eli, hafifçe çenesine doğru yükselmiş, öylece bakıyor. Birden boşanacak, hıçkırığa hıçkırığa, yatak odasından, kendi odasına kaçacaktır!

Aşağıdaki büyük çalar saatin, gecenin dördünü çaldığı duyulur; hazin, ağır ve münzevi.

Odada yalnız kalan Gazi, bir süre suskun, sonra ses tonunu düşürüp, konuşmasını bir hesaplaşmaya çevirir.

Mustafa Kemal Paşa, *kendi kendine*: - "...kocası asker... ömrü karargâhlarda geçmiş bir adam... muazzam bir seren-câmın içindedir... irtica, memlekette isyan çıkarmış..." *Gecelik entarisini arıyor*. - "...Uşakizâde Lâtife Hanım'ın umurunda mı?"

Gazi, aklına yine isyan olayı takıldığından, susar, derin bir düşünceye dalmıştır; elinde geceliği, öylece yatağın kenarına oturur.

Mustafa Kemal Paşa, *düşünceli, kendi kendine*: - "... vaziyet vahamet kesbediyor... İsmet Paşa da... tam hastalanacak zamanı buldu!"

Güneydoğu Anadolu Erkân-ı Harbiye Haritası.

(Gerilerden, telgraf işaretleri, ısrarla ve. yeknesak olarak geliyor; ayrıca, işgal leitmotkd yeniden

belirmiştir.)

Harita üzerinde, Genç Vilâyeti'nde yeşil bir leke belirir, sonra yavaş yavaş, öteki kasaba ve şehirlere yayılmaya başlar: Pirem, Dirahini, Çdpakçur; Elaziz.

Genç: Buradan itibaren, isyana ait görüntüler, haritanın üstüne bindirilecektir:

Dirahini (Genç) sokakları: İsyancılar, atlı ve yaya, sokakları tarayarak, ilerliyor: Jandarmalardan, vurulanlar.

İsyancılar, hükümet konağına ateş açarak ilerliyor, işgal ediyor, Türk bayrağını indiriyor.

İsyancıların zengin evlerini yağması: Pencereleden, aşağıya kürkler, pahalı halılar alılıyor; kapılardan, gümüş takımları çıkarılıyor.

Elaziz:

isyancılar, jandarma dairesini yaygın ateşe tutarak, işgal ediyorlar. Bulabildikleri ne kadar mühimmat ve silahları, yağmıyorlar.

Hapishanenin kapılarını açıp, mubkımaları serbes bırakıyorlar.

Adliye binası önünde, içerden çıkarıp yığıldıkları bütün Adliye evrakını ateşe verip, yakıyor; etrafında halay çeviriyorlar.

Elaziz zengin konaklarının talanı: Haltlar, atlar, heybeler dolusu eşya.

Haritanın üstündeki bu görüntüler kayboluyor, bu defa, gerilerden bir gazetenin ilk sayfası yaklaşarak büyüyor. Cumhuriyet gazetesine ait bu ilk sayfada, isyan muntıkasından birkaç resim, bir de İsmet Paşa fotoğrafı vardır. Manşet şudur: "İSMET PAŞA, TEKRAR BAŞVEKİL! /ASİLER DİYAR-BFKİR'F YÜRÜYOR / MECLİS, TAKRİR İ SÜKÛN KANUNUNU KABUL ETTİ"

İstanbul, Çengelköy Kanaat Sahil Kahvesi; gündüz.

'Kör' Sadi Bey'in nargilesine yapılıyor, nargile çekilen 11e-r'cs yüzünden tokurdamaktadır. Sonra, masanın üzerindeki gazete kadra girer, bir önceki sahnedeki Cumhuriyet gazetesidir; ayrıca, semaver, çay fincanları, kül tablası, vs.

'Kör' Sâdi Bey, kendinden emin: - "...size ne arzetmişim, Mr. lempleton cenapları... aynıyle vâki mi, değil mi? Kuvvetlerimiz, Diyarbckir'i düşürmek üzeredir."

Mr. Ternpleton: - "...ihtimaller üzerine konuşmak füzûli-dir... İsmet Paşa'nın seferberlik ilân ettiğini, unutmuş gibisiniz..." Az susar, piposunu ısırarak: - "...Abdülkadir Bey ne diyor?"

Mr. Ternpleton, melon şapkası, piposu, soğukkanlı İngiliz çehresiyle; 'Kör' Abdullah Sâdi Bey, belirgin şekilde mutlu ve heyecanlı.

‘Kör’ Sâdi Bey: - “... ne diyecek? Mutalebatırız, muvaffakiyetimizle mütenasip olacaktır? ...evveleminde, şu 250.000 altın... darbe-i hükümeti müteakip, daha da fazlası...”

Mr. Ternpleton: - “... darbe mi? İlk teklifinizde mevcudiyetini hatırlamıyorum.”

‘Kör’ Sâdi Bey, *gözlüklerini çıkarıp silerek, bir zaman gülüyor*: - “...ömürsünüz, Mr. Ternpleton... her şey sırasıyla, efendim... Diyar-ı Bekir’in sukûtunu müteakip, İstanbul’daki Kültler kıyam edecektir... hilallere İzmir, Konya, Bursa ve ilâ-hiri...” *Gülüştü genişliyor*: - “... size münhasıran, Zât-ı Şâhâ-ne’nin avdetini teinin külfeti kalacak...”

Mr. Ternpleton, susar, gözlerini camekânlardan dışarıya çevirir çünkü yine kahvenin kışlık camekânlı kısmındadırlar; dışarda, daha aydınlık bir hava vardır, martılar, Karadeniz’e geçen takalar.

Mr. Ternpleton, sonra elini uzatıp, gazetenin üzerindeki İsmet Paşa fotoğrafı üzerine parmağıyla iki üç kere vurarak, konuşur.

Mr. Ternpleton, *piposunu ağzından çekip*: - “...keşke ben de sizin kadar nikbin olabilseydim, Sâdi Bey...” *Fotoğrafi gösterip*: - “...daha bu adam, son kartını kullanmadı...”

Ankara, Ziraat Mektebi, Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye; gece.

Uzaktan telgraf tıkırtıları, tekrar duyuluyor, arada onların üstüne düşen telefon zilleri.

İsmet Paşa, savaş haritalarının asıldığı pano önünde ayaktadır; elindeki değnekle, isyan bölgesindeki durumu, Mustafa Kemal ve Fevzi Paşalara göstermektedir; sakin, kararlı, vaziyetten emin.

İsmet Paşa, *tane tane konuşuyor*. - “...ncticeten... ikinci ayın hitâmında, manza'ra-i umumiye şudur... Şark’ta Silvan, Beşiri, Hani, Lice, Piran elimizdedir. Elaziz istikametinde ilerleyen müfrezelerimiz, Palu’yu almıştır, Çapakçur’u almak üzeredir... Şehirlerde mağlubiyete uğramış olan usat, dağlara ric’atı tercih ediyor... fakat, asıl hâiz i elimmiyat olan, Di-yarbekir’de elimize geçen bazı vesaik...”

İsmet Paşa, susar, koltuğunun altındaki dosyadan, bir zarf çıkarır, içinden de bazı mektup ve kataloglar, bunları paşalara gösteriyor.

İsmet Paşa, *onlar, verdiklerini incelerken*: - “...bu mektubun mahreci, Londra... Diyarbekir’de gönderildiği adres, fevkalâde mucibi-i endişedir... Kürdistan Krallığı Harbiye Neza-reti’ne gönderiyorlar...” *Aa bir tebessüm*: - “... yâni İngiliz dostlarımız, zaferden o kadar emin...”

Mustafa Kemal Paşa, *asabi, dudaklarını ısırıyor*: - “...vaziyet vahim demiştim... az söylemişim, bre...”

Fevzi Paşa, *gülümseyerek*: - “...hakkısın, Paşa!... hele istihbarat ne söylüyor? Ona kulak verirsen...” *İsmet Paşaya dönüyor*■: - “...çağırırım mı?”

İsmet Paşa, yakındaki masada hulnan zilin düğmesine basacaktır; Fevzi Paşa, makamına geçiyor.

İçerde bir yerde çaldığı işitilir, kısa sürede, kapı tıklatılır.

Bu esnada, Gazi de makam koltuğuna yaklaşmıştır, yeni bir sigara yakıyor. Gözlerini, kibrit alevi üstünden, kapıya kaldıracaktır.

Fevzi Paşa: - “Gir!”

Kapı açılır, içeriye Mr. Templeton girer. Melon şapkası, piposu, yakasında kırmızı karanfili, cebinde Times gazetesiyle; yüzü ciddi, ve saygılıdır. İki üç adım atıp, şapkasını çıkararak onları selamlar.

İsmet Paşa, onun yanına yürür, omzundan tutup, Gâzi’ye takdim eder.

İsmet Paşa, *belli belirsiz gülümsüyor*. - “...Paşa hazretleri, hu zat, İngiltere Hâriciye Nezâreti, Şark-ı Karip Masasından, Mr. Templeton’dır...”

İsmet Paşa: - “...bu hüviyetiyle ... İsyanın muharrik ve müşevvikleri olan zevatla... hâl-i temastadır... anlatacağı çok şey var.” *Mr. Templetona hitaben*: - “...tanıt kendini, aslanım!”

Mr. Templeton, *resmi üslûb içinde*, *İsmet Paşaya*: -“...emredersiniz, Paşam!...” *Sonra, Gâzi’ye dönüp, topuklarını birbirine vurarak*: - “...bendeniz, İstanbul İstıbaratı’ndan Nizamettin... elendim!”

Ankara, Karaoğlan Çarşısı; sabah.

Çarşının rabathası, ııal sesleri, kağnı gıcırtiları, müvezzi çocuğun bağırışı; gerilerden telgraf işaretlen duyuluyor.

Çarşıda sabah telâş: Atlı eşek!i köylüler, kalpaklı, fesli, çarşafı, şalvarlı insan kalabalığı; surda hurda, geniş getiren öküzleriyle, kağnılar: mevsim bahar, hava açık.

Müvezzi çocuk, koltuğunun altında gazete tornan, çarığı yırtık, kafası tıraşlı, fesi kalıpsız, kalabalıktan sıyrılıp geliyor. Yaklaşırken çarşafı bir kadına, bir sarıklıya gazete satacak, sonra elindeki gazeteyi kameradan yana tutarak, duracaktır.

Müvezzi: - “...yazıyoor, haydi yazıyor! Mukadder akibeti yazıyoor... Şeyh Sait'in teslim olduğunu yazıyoor!!!”

Gazete, S 7 Nisan 192.5 (1341) tarihli Cumhuriyet gazetesidir. Birinci sahıfede. Şeyh Sait'in bir fotoğrafı vardır, onun üzerine trı puntolarla, manşet çıkılmış: “MUKADDER AKIBET! / **Asi ŞEYH SAİT TESLİM ÖLDÜ / İ İÜKÜMHT VAZİYETE HÂKİM!**”

Ankara, Türkiye Büyük Millet Meclisi binasının önü; gündüz.

Ayak sesleri, muvezziin bağırışı, rabarba, *geriden* telgraf tıkırtıları duyuluyor.

Meclis'in, önündeki, mebus ve meraklı trafiği; sarıklı cübbeli hocalar, alafranga sakallı, sıkma gözlüklü Meşrutiyet avdım tipler; kalpaklı, Kuva-yı Milliyeciler, vs.

Başka bir müvezzi çocuk. Meclis girişinde yer tutmuştur; kamera, mebus gidiş gelişini ve kalabalığı geçerek, ona yaklaşır. Ayakları çıplak, başı açık, saçları uzamış, yarı köylü bir oğlan; gelene geçene, elindeki İTâkimiyet-i Milliye Gazetesini uzatmaktadır.

Miivezzi: - "... haydi gazete, havadis!... Paşaların Fırkası kapatıldı!... İsmet Paşa'nın nutkunu yazıyoor..."

Kamera Hâkiniyet-i Milliye'nin ilk sayfasında kalır; 4 Haziran 1925.) (1.341.) tarihli bu gazetenin başlığı şudur: "TERAKKİPERVER CUMHURİYET FIRKASI KAPATILDI!" Başlığın altında, Rauf Bey'in, Ali Fuat Paşa'mn ve Karabekir Kâzım Paşa'mn fotoğrafları görülmektedir.

Ankara, Kalciçi, yarı çarşı, yarı mahalle, bir sokak; gündüz.

Geçen afların ve eşeklerin nal, köylülerin ayak sesleri; oynayan çocukların bağırması, yaklaşan müvezzinin sesi.

Yaz aydınlığı, güneşte oynaşan kedi yavruları; ip atlayan kız çocukları, yukarda kargalar; seyrek de olsa, pazara mal indiren eşekli köylüler geçiyor.

Başka bir miivezzi çocuk, koltuğunun altında gazeteleri, elinde mostrası, yukardan aşağıya sokağı geçecektir.

Miivezzi: - "...kapatılan gazeteler'... haydi haberin tazesini tazesini hurda... . havadis, yazıyoor ... Son Telgraf, Vatan ve Tevhidiefkâr kapatıldı ... MesYılleri tevkif edildi... haydi yazı-yooooor!"

Ahşap ve payandalı evlerden birinde, pencerenin camı tıklatılır; çocuk oraya seğirtip, açılan penceredeki başörtülü tazeye, gazeteyi uzatır. Pencereye uzatılan Cumhuriyet gazetesidir; tarihi 14 Haziran 1925 (1341).

Pencereler aydınlık, nizamiyede Muhafız Alayı'nın nöbetçileri, bir kenarda iki sandalye atıp oturmuş; iki zabıt, ortalarda dolaşan Foksi.

Gece böceklerinin muttarit cızırtısı, aralıklı olarak uzak havlamalar.

Lâtife, şık ve süslü, Gâzi'nin yazıhanesine oturmuş, çalışmaktadır; masanın üstünde ecnebi dilden gazeteler, en önde The Economist; yanbaşında, eski İngilizce sözlükler; masanın her zamanki aksesuarı.

Lâtife, The Economist'te altı çizili satırları, arada sözlüğe göz atarak, Türkçeye çeviriyor; son bakışını müteakip, yazdığı cümleyi sınırlı sınırlı karalayacakur, kalemi elinden atar: insiyaki olarak bir sigara yakıp, dumanlara boğulur; bir nefes öylece kalır, sonra, sırtını koltuğa yaslayıp, tekrar çevirisini eline alır, gözleriyle okur.

Lâtife'nin yaptığı çeviri, geride The Economist, sigara dumanları arasında görünüyor. Lâtife, gözleriyle okuduğu metni, seslendirir.

Lâtife: - "...iktisadi refahı, ecnebi sermâyenin sevk-ü-idâ-resi ve mâli muaveneti temin eder; refahın

mesnedi olan, istihsal ancak düyûn-u hâriciye ve imtiyâzât-ı ecnebiye siyâsetinin, kabûîü sayesinde inkişâf edebilir... bunun için de...” *Susacaktır.*

Lâtime, müteredit uzanıyor, The Economist’i alıp çevirdiği yazıya bir daha bakıyor, bıraktığı yerden çevirisine dönüyor.

Lâtime: - “...bunun için de, istiklâl-i tam ve ııcs'ut inziva fikr-ı sabitinden ... sarf ı nazar etmek zaruridir...”

Lâtime, kağıdı masaya bırakır, tekrar arkasına yaslanıp, yeni duman bulutlan bırakırken, kinayeli, kendi kendisine mırıldanır: - “... İngilizler, Kemal’i hiç anlamamış!.., ne muannit bir mizacı olduğunu, bilseler!..”

Sözünü askıda bırakıyor, saate bir göz atıyor.

Ankara, Ziraat Mektebi Binası, yemek salonu; gece, geç vakit.

Mustafa Kemal Paşa, masanın ortasına oturmuş, sağma Fevzi Paşa’yı soluna İsmet Paşa’yı almış; ayrıca Adliye Vekili Mahmut Esat ve Dahiliye Vekili Cemil Bey sofradadır: Sofranın uzun sürdüğü belli, başka kimse yok, sadece uykulu, gizlice esneyen hizmet neferleri. Mevsim yaz, pencereler açık.

Dışardan, gece böceklerinin sesi, aralıklı olarak uzak köpek havlamaları.

Mustafa Kemal Paşa, önünde leblebi/peynir tabağı, rakı sürahisi ve kadehi, hem sigarasını içiyor, hem rakısını; konuşurken, kendi kendini inandırmaya çalıştığı, hir mevzu oldu ğu hissini veriyor.

Mustafa Kemal Paşa, *düşünceli*: - “... inkılâba karşı, emperyalizm, irticayı kullanıyor; işte Vahdettin... işte Nastûriler ... işte Şeyh Sait ... her şey bu kadar ayan beyan orrada iken... yola beraber çıktığımız arkadaşların... meseleyi kavrayamaması... şâyân-ı teessüftür...”

İsmet Paşa, önünde duran dosyadan bir evrakı çekip çıkarırken, daha ziyade, diğerlerine konuşacaktır.

İsmet Paşa: - ”... Paşa, haklı...” *Vesikayı göstererek*. - “...meselâ bakınız... İstihbarat, fevkalâde mahrem bir İngiliz vesikası elde etti. İngiltere Sefir-i Kebiri’nin, Hariciye Nâzı-rı’na yazdığı rapor...”

Mahmur Esat Bey, *heyecanlı*. - “... aşkolsun, çocuklara!”

İsmet Paşa, evrakı dosyasına koyar ama konuşurken, eliyle sık sık, dosyanın üstüne vuracaktır.

İsmet Paşa: - ”... efendim neymiş... lâik bir Türkiye’nin şark ile anlaşabilmesi, gayr-ı mümkün imiş... cumhuriyetin devamı hâlinde... aleyhimize isyanlar tevali eder gidermiş!” *Dosyaya vurarak*: - “...mühnasıran bu bile... son birkaç aydır, geçirdiğimiz serencâmı izaha kâfi gelmez mi?”

Mustafa Kemal Paşa, olayı bildiği için, başka bir yerdedir; dalgın, kendi kendine konuşur gibi.

Mustafa Kemal Paşa, *dalgın*: - İhadi Rauf, Mondros'u imzalamış olmasını hazmedemiyor... Kanıbekir, mütekebbir ve muhteris... Refet Paşa kâzip..." *Susar, eliyle hesap sorar gibi bir hareketle*: - "...Ali Fuat Paşa, ya o? O İangi akla hizmet: ediyor?"

Fevzi Paşa, içmez, daha çok o dinler; sükût olunca, göğüs geçirerek, konuşacaktır: "...hepimiz aynı ocaktan yetiştik.

Gönül böyle oisunı, istemezdi."

Mahmut Esat Bey, *hırçın*: - "...inkılâpların hissiyatı olmaz Paşam, kanunları vardır, yürür."

Mustafa Kemal Paşa, *Mahmut Esat Bcy'e*: - "...duğrın süyledin be çocuk! İnkılâp, muharebe gibidir... münkariz bir mazi, kaybedilmiş bir muharebe... onu İhyaya teşebbüs, bir gayc-i nihâi addolunabilir mi?"

Paşa nın heyecanı diğerklerine sirayet etmiştir. İsmet Paşa, eliyle tekrar dosyanın üzerine vurarak, katıştır.

İsmet Paşa, *kararlı*: - "...asla ve kafa!... cumhuriyet, mâni tanımaz..."

Mustafa Kemal Paşa: "...bizim hedefimiz, müterakki ve mütemeddin bir Türkiye! "

Mahmut Esat Bey, *kadehim kaldırıyor*: - "...Cumhuriyetin istikbâline!"

İçenler, coşkun, kadehlerini Gâzi've uzatıyorlar.

- "...cumhuriyete!"
- "...istikbâlimize!"
- "...gaye-i nihâie!"

Mustafa Kemal Paşa, müleleeyyiç, kadehini dudaklarına götürüyor.

Ankara, Çankaya Köşkü, kabul salonu; gece, geç vakit.

Geçme, şampanya kadehini bitirip, dudaklarından ayıran Lâtife ye yapıyor. Asabiyeti bellidir, içliğinden t ad almadığı da!

Boşalmış kadehini, piyanonun üstündeki şampanya kovanının yanına kovar; niyyus ve mütereddit, bir an uc çalacağını düşünür; sonra, Mozart'ın bir divertitmentosunu, hayli us-talık bir şekilde seslendirmeye koyulur; çalışı Fikriye'de farklı, hırçın ve mekanik.

Salonun öteki ucunda, girişte, Nesim Elendi ile Canan Kalfa, sessiz ve ayakta, oıııı gizlice seyrediyorlar: Nesim Efcndi'nin yüzü ifadesizdir, Canan Kalfa, müteessir, ağladı ağlayacak; elinde

mendili, ağzını kapatmış, başım hafif hafif, iki yanma sallıyor.

Lâtime, ani bir tehevürle müziği kesecek, piyanonun kapağını şiddetle kapatıp kalkacaktır: Sınırlı sınırlı, salonda bir iki defa, gider gelir. Bir ara durup, gözlerini, büyük sarkaçlı duvar saatine kaldırır.

Lâtime'nin gözüyle, sarkaçlı çalar saat, akrep ve yelkovan, gecenin alafranga bir buçuğunu gösteriyor.

Lâtime, bu defa kesin ve kararlı telefonun bulunduğu köşeye gidiyor; aynı kararlılıkla, ahizeyi kaldırıyor, kulağına götürüyor.

Ahizeden santralın sesi: - "...buyurun!"

Bu hitabı duyar duymaz, Lâtime, elini yakınış gibi, ahizeyi yerine bırakıyor.

Sessizlik, açık pencerelerden, ızzak köpekler, gece böceklerinin yeknesak mırıltısı.

Lâtime, telefonun başında, yalnız ve suskun ayakta, öylece kalmıştır; yoğun, gece yalnızlığı.

Sarkaçlı çalar saat, gecenin bir buçuğunu çalacaktır.

Ankara, Çankaya Köşkü, nizamiye; gece, geç vakit.

Mustafa Kemal'in kırmızı otomobili, yıldızlı yaz karanlığını dağıtarak, Çankaya Köşkü'ne yaklaşıyor; oralarda dolaşan Foksi, kimin geldiğini anlamıştır, seğirtir, arabaya eşlik ederek, o duruncaya kadar yanısıra koşar.

Araba cümle kapısı girişindeki nizamiyede durur; yaver Rusûhi Bey, şoförün yanından fırlayıp, Paşa'nın kapısını açıyor; o daha inmeden, Foksi'nin dizlerine sıçrayarak, sevgi gösterisi: Gâzi, şefkatle gülümseyip, köpeğini okşayacaktır.

Gece serijniçricM, gece böcekleri; uzak horozların, karşı-. .hkj^ö'Trn^nj^stera/rnanevra yapan arabanın motoru.

yaveri, nizatniyeden giriyorlar; Foksi, çevresinde Oynanmaktadır; nizamiyedeki bir zabıt, iki küçük zabıt, bir nefer, saygıyla Paşa'yı karşılıyorlar. O dalgın, epeyce yorgun, biraz çakırkeyif; yanından geçtiği nöbetçiye soracaktır.

Mustafa Kemal Paşa, *nöbetçiye, babacan bir tavırla*-. - "...nasılsın, asker?"

Nöbetçi: - "Sağolun, Paşam!"

Paşa'nın durduğunu görünce, başta nöbetçi yüzbaşı, öbürleri de etrafını alıyorlar; gece sohbetidir başlıyor.

Mustafa Kemal Paşa, *keyifli*-. - "... nöbet nasıl geçiyor? Vukuat mukuat?"

Nöbetçi Zabit: - "...yoktur kumandanım, gece sakın!"

Mustafa Kemal Paşa: - "...nerelisin sen? Çoluk çomak?.."

Nöbetçi zabit: - "...Nevrekoplı Paşam! Henüz bekârim."

Mustafa Kemal Paşa: - "...Rumelili ha? Hemşeriyiz dese-

(Kamera yükselerek, nizamiyeyi kadr dışı bırakır köşkün balkonuna doğru yaklaşır: Orada bir gölge, bir de sigara ateşi farkedilecektir; bu sırada, sohbet, devam ediyor.)

Mustafa Kemal Paşa, az durur, sonra: - "... muharebede bulundun mu?"

Nöbetçi Zabit: - "... Allah'ın izniyle, Paşam!"

Mustafa Kemal Paşa: - "... kumandanın kimdi bakayım?"

Nöbetçi Zabiti: - "... Miralay Nâzım Bey'di, Paşam!"

Mustafa Kemal Paşa: - "...Nazım ha? Nâzım, ah Nâzım.. ne hikmetse, hep, en iyileri gider..."

Ankara, Çankaya Köşkü, balkon; gece, geç vakit.

Yaklaşan kamera, balkondaki bir şezlonga oturmuş Lâti-fe'yi çerçevelemiştir.

(Nizamiyedeki muhabbet, kelimeleri netleşmeyen bir ra-barba halinde işitilmektedir; gece böcekleri, uzak horozlar devam ediyor, gerilerden Lâtife leitmotivi haşlıyor.)

Lâtife, Paşa'nın sohbeti uzattığını görünce, dayanamayıp ayağa kalkar, balkonun ön tarafına çıkar; sigarasını atıp, ayağıyla ezer; gözleri sonuna kadar açık, büyülenmiş gibi, hâlâ konuşan küçük gruba bakıyor.

O sırada, rabarba, birden çok neşeli bir gülüşmeye dönüşecektir, arada, Gazimin kahkahası.

Lâtife, kendini tutamayıp; bağırarak: - "...Kemal!.. Kemal, gelsene buraya!... Ne bu be? Yetti artık!... mahalle arkadaşlarıyla, sabaha karşı sohbeti bitti de... şimdi neferlerle sohbetini başladı?"

(O ana kadar devam eden Lâtife leitmotivi bıçakla kesilmiş gibi duracaktır.)

Ankara, Çankaya Köşkü, nizamiye; gece, geç vakit.

Mustafa Kemal Paşa'nın kısık gözlerinden mavi bir yalaz fışkırıyor, yüzü takallüs etmiş, dudakları kilitlenmiştir. Hiçbir şey söylemez, sadece balkona bakıyor.

(Kamera ağır ağır geriliyerek, Gazi ile birlikte donakalmış herkesi bir çerçeveye sığdırıyor.)

(Kameranın gerilemesi esnasında, ağır bir sessizlik oluşacaktır, içinde, gece böceklerinin, uzak horozların hafiften duyulduğu, sona doğru yakından bir puhukuşunun etkileyici Ötüşü işitiliyor.)

Gazi, puhukıışunun ötüşünü işitince, acı bir tebessümle, yüzlerine bakmaksızın, askerlere konuşuyor.

Mustafa Kemal Paşa, *acı bir tebessümle*: - "...bak hele, puhukuşu!... Rumeli'de ötüşünü, İliç uğur saymazlar!"

Gazi, ağır adımlarla, Köşk'ün kapısına ilerliyor, yaver Ru-sûhi Bey de arkasından. Onlar kadrından çıkınca, geride kalanların, üzgün ve endişeli bir ifadeyle, birbirlerine bakışları.

Ankara, Çankaya Köşkü, kütüphane; gece, geç vakit.

Gazi, kütüphaneye, arkasında Yaver Rusûli Bey'le giriyor fevkalâde asabi olduğu, bakışlarından, ağzının kilitlenişinde belli; yalnız kalır kalmaz, dönüp yaverine ernrede-cektir.

Mustafa Kemal Paşa, *asabi ve kesin*: - "...Rusûhi, bana çabuk, Salih Bey'le, Kılıç Ali Bey'i bul!.."

Rûsulî Bey, *ciddi*: - "...başıistüne, Paşam!"

Mustafa Kemal Paşa, *aynı asabiyet ve ciddiyetle*: - "...derhal, köşke gelsinler..."

Rûsuhi Bey: - "... emredersiniz!"

Rûsuhi Bey, yaverân odasına çıkar, Gazi, kütüphanede yalnız kalmıştır; ağır ve düşünceli, açık pencerelere doğru yürür, önünde durur.

(Gece böcekleri, yeniden puhukuşımın soğuk ve netameli ötüşü; o sustuktan az sonra, yok gerilerden, Fikriye'nin piyanosundan, La Tristesse/Chopin duyulmaya başlıyor.)

(Flash/Back sahnesi geliyor.)

İstanbul, Boğaz'da herhangi bir yer; gündüz.

(Flash/Back sahnesidir.)

Geride Boğaz'ın karşı sahili, arada deniz ve üstünde Şir-ket-i Hayriye vapuru; tenteli bir arabadan inen Fikriye, çiçekli emprime şemsiyesini açıyor. Önce, şemsiye yüzünü örttüğü için görülmez, şemsiyesini kaldırdınca, sağlıklı bir Fikriye görünecektir: Mahzun fakat mutlu gülümsüyor.

Sahne boyunca, Fikriye'nin piyanosundan, La Tristes-se/Chopin sürüyor, sonra dağılıyor.

Kılıç Ali Rey, *meraklı ve endişeli*: - "... hayrola, Paşam? Bizi emretmişsiniz?"

(Flash/Back sahnesinin sonudur)

Ankara, Çankaya Köşkü, kütüphane; sabaha karşı.

Geçme Gâzi'nin, pencerenin Önündeki duruşuna yapılıyor.

Kılıç Ali Bey'in sesi arkasından gelmiştir; döner, ona doğru yürür. Kılıç Ali Bey de, Salih Bey de, mütecessis ve endişeli yüzlerle bakıyor, az gerilerinde, Rıisûhi Bey.

Mustafa Kemal Paşa, sakin bir ses, fakat ateş saçan göz-lerle, düşündüklerini söylüyor.

Mustafa Kemal Paşa: - "...beyler, bu iş bitti! Müsamahanın da bir haddi hududu vardır... Lâtime Hanım, maateessüf... bu hududu aşmış bulunuyor..."

Salih Bey, *sıkılarak, çekingen*: - "...fakat, Paşam... bir gör-rüşseydiniz..."

Mustafa Kemal Paşa, *sert sözünü keser*: - "Uzatma, Salih!" *Daha yumuşak*: - "...kısmet bu kadarmış!.. Kimsenin yüzünü görmek istemiyorum... siz, İsmet Paşa'ya keyfiyeti naklediniz... o, İzmir'e avdeti için... ne ieâbediyorsa... yapar..."

Salih Bey: - "... emredersiniz!"

Mustafa Kemal Paşa, kapıya yöneliyor, çıkacağı sırada durup, dönerek son talimatı verir: - "... biz, Rıisûhi ile âsi Yozgat'a gidiyoruz... biraz kafamı dinleyeceğim..."

Gazi, arkasından da, kalanlara jest ve mimikle bir çaresizlik işareti yapan Rusûhi Bey, çıkıyor.

Kütüphanede kalan, Kılıç Ali Bey ile Salih Bey, aynı çaresizlikle birbirine bakışır; sonra Salih Bey, üzgün bir yiiz ve sesle, fikrini söyler.

Salih Bey: - "...olacağı buydu!"

Kılıç Alı Bey, *kendini bir koltuğa bırakıyor*. - "...ağleb-i ihtimal, bu karar, gayr-ı kaabil-i rücu... bir karar!"

Ankara, Çankaya Köşkü, nizamiye; sabaha karşı.

Arabanın motoru, uzak horozlar, Lâtime leitmotivi, ağır ve dramatik bir ciddiyetle, çok gerilerden.)

Sabaha karşı, nizamiyede sadece nöbetçiler kalmıştır; Pa-şa'nın otomobili, harekete hazır bekliyor. Mustafa Kemal Paşa, yaveriyle birlikte, arabasına yaklaşır.

Mustafa Kemal Paşa, otomobiline biniyor. Rıisûhi Bey, kapısını kapattıktan sonra, şoförün yanındaki yerine geçecektir.

Arabanın içinden Rusûhi Bey, şoföre dönerek, emrediyor: - "Âsi Yozgat'a çek!"

Mustafa Kemal Paşa, *sigara yakarken, duruyor*. - "...beri bak, çocuk... Marmara Köşkü'ne saklanalım..." *Dumanlarla birlikte*: - "...rahat durmaz o... her tarafı arayacaktır..."

Araba hareket ediyor.

Ankara, Çankaya Köşkü, kabul salonu; sabaha karşı.

(*Lâtife leitmotivi, en kederli ezgileriyle sürüyor, gerilerden sabah horozları, çalar saatin tiktakları.*)

Lâtife Hanım elinde ahize, telefonun başındadır, fakat telefona değil, karşısındakilere konuşuyor. Salih Bey ayakta; Kılıç Ali Bey oturmuş, elinde kahve fincanı.

Lâtife, *gergin, fakat durumun ciddiyetini kavramış*: -“...evet, bir hatâydı... vahim bir hatâ... lâkin, tamir olunamayacak hatâ yoktur... tarziye veririm, affını istirham ederim... Erzincan’da nasıl...”

Salih Bey, *ümitsiz, sözünü kesiyor*: - “...Erzincan’a benzemiyor, Hanımefendi... vaziyet çok daha vahim.. Meseleyi İsmet Paşa’ya havâle etti...”

Lâtife Hanım, darbenin etkisiyle bir an duraklar, sonra yeni bir hızla telefonu çevirir.

Lâtife, *bir an şaşkın*: - “... nasıl, yâni?” *Toparlanır, telefonla meşgul*: - “...olur mu, efendim? bu bir suitefehhüm.. Kendisiyle konuşsam...”

O ısrarla telefonu çeviriyor, santral cevap vermiyor. Yerinden kalkmış olan Kılıç Ali Bey, arkasından yaklaşır, şefkatle ve usulca Lâtife’nin omzunu tutar. Salih Bey de, öbür yanındadır.

Kılıç Ali Bey, *anlayışlı, fakat kat’i*: - “...beyhude yorulmayın, Hanımefendi... artık onu... hiçbir yerde bulamazsınız.”

Ankara, İstasyon Binası; gündüz.

Hatta, istim üzerinde bir tren, boğum boğum kara duman, salkım salkım beyaz buhar; peronda, aralarında Başvekil İsmet Paşa’nın, Erkânı Harbiye-i Umûmiye Reisi Fevzi Paşa, diğer paşa ve vekillerin ve eşlerinin bulunduğu, seçkin bir uğurlayıcı kalabalığı.

Lokomotifin soluması, buharın ıslıklar, kalabalığın ra-barbası. Otomobilin görünüşle Lâtife leitmotivi başlıyor.

Lâtife’nin bulunduğu otomobil, istasyona geliyor, durunca, kapısı açılıyor, Lâtife’yi İzmir’e götürmekle görevli Mahmut Bey, çıkıyor. Mahmut Bey kapısını açınca, Lâtife, arabadan iniyor: üzerinde aynı, Fransız şıklığı ve dikenli ze-rafeti. Kendinden emin, ve fütursuz, İstasyon’a yürüyor

Salih ve Kılıç Ali Bey’ler, onu karşılayacak, İsmet ve Fevzi Paşalara doğru götürecektir. Lâtife, gözleri sonuna kadar açık, yüzünde mütebessim bir maske, -hiçbir şey olmamış gibi- onu güleryiizle ve saygıyla karşılayan paşaların ve öteki devlet ricalinin ellerini sıkar.

İsmet ve Fevzi Paşalar kendisini vagonun kapısına kadar götürürler; o bindikten sonra, vagonun basamağından dönüp, kalabalığa bir el selamıyla veda eder, içeriye girer; görevli, kapıyı kapatır.

Kampana çalınmış, hareket memuru, hareket düdüğünü çalmıştır, tren buharlı lokomotiflere mahsus ıslıklar ve gürültülerle hareket ediyor.

Kompartımanın içi, penceredeki Lâtife’nin amorsundan, istasyondaki kalabalık: Lâtife, eliyle, önce

ağır sonra hızlı geçip uzaklaşan uğurlayıcıları, aslında bütün Ankara hayatını selâmlayıp, vedâ ediyor.

(Trenin raylarda çıkardığı tıkırtılar, Lâtife leilmotivi.)

Lâtife, istasyon gözden kaybolunca, pencereden dönecektir. Hâlâ, kendinden emin, gözleri sonuna kadar açık, o fütursuz ifade, hâlâ o tebessüm maskesi.

Kompartımanın kapısı açılır, daha önce trene gelmiş olan dadısı Canan Kalfa, içeriye girer. O ana kadar sapaşğlam duran Lâtife, o anda yıkılacaktır. Birden, Cânan Kalfa'nın boynuna sarılıyor, hıçkırığa hıçkırığa ağlamaya başlıyor.

Lâtife: - "... dadtıcığım, ah dadıcığım.." *Ağlayarak:* - "...böyle olmasını arzu etmiyordum.. vallahi etmiyordum.." *Hıçkırıklarla, kesik kesik:* - "...yalnızlıktan bunalmıştım.. geceyarılarına kadar, beklemekten... neden böyle yaptı?., neden beni dinlemedi?"

Cânan Kalfa, boynuna sarılmış olan Lâtife'nin saçlarını, o da gözyaşları içinde, bir anne şefkatiyle okşamaktadır.

Lâtife'nin treni gittikçe hızlanarak, İzmir istikametine akıp gidiyor: Sonunda ufalıp, kaybolacaktır.

(Raylarda hızlanan tıkırtılar, lokomotifin uzun ve acı çığlığı, iyice yükselen Lâtife leitnotifi.)

Kastamonu, İnebolu, 'Zafer Yolu'; gündüz.

Sokaklarda zafer takları, binalar defne dalları, bayraklar ve kâğıt fenerlerle süslenmiş; kadın erkek çocuk, İnebolu ahalisi sokaklardadır.

(Kamera, savaşta Ankara'ya oradan gidildiği için, sonradan 'zafer yolu' adı verilen, şehir girişine doğru yaklaşıyor.)

Zafer yolu: Gâzi, arkadaşları Nuri Conker ve Fııat Bulca, iki yaveri Rusûlı ve Salih Beyler; onları karşılamaya gelmiş olan Vâli, Belediye Reisi, Müftü ve diğer vilâyet erkânı ile beraber, İnebolu'ya giriyor; sokağı doldurmuş olan halk, onları çılğınca alkışlamaktadır. Gâzi ve arkadaşları otomobilden inmişlerdir, halkı selamlayarak, yaya yürüyorlar: Gâzi'nin başı açık.

Gâzi, İnebolu'da kalacağı eve doğru ilerliyor, halkın tezahüratı sürmektedir. Geriden ufak başlayıp, hızla yaklaşp büyüyen bir gazete sayfası, görüntü üzerine bindirilir; bu Kastamonu'da çıkan AÇ1KSÖZ gazetesinin ilk sayfasıdır: Gâzi'nin bir fotoğrafı, Gâzi'nin otomobiline ait bir görüntü üzerinde, şu başlık görünüyor: "GÂZİ HZ. İNEBOLU'YU TEŞRİF EDİYORLAR"

Gazete sayfası kısa bir süre daha kalır, arkadaki görüntü değişir: bu defa, gecedir, fener alayı. Mustafa Kemal Paşa, üzerinde keten bir elbise, elinde panama bir şapka ile, halkın arasındadır. Mebuslar, vilâyet erkânı, Fuat Bulca, Nuri Conker, yaverler ile birlikte, şehri dolaşmakta olan fener alayına katılmıştır; büyük coşku, sevinç ve sevgi gösterileri sürüyor.

(inebolu sahneleri boyunca, halkın tezahüratına ait alkış, sevnîç çığlıkları, raharba

kesilmeyecektir, ayrıca, kurtuluş le-itmotivi, heyecanlı ezgileriyle sürüyor.)

Kastamonu, İnebolu, Türkocağı salonu; gündüz.

Gâzi, sivil kıyafetinde, elinde şapkası, salonu hıncahınç doldurmuş kadınlı erkekli İnebolu kalabalığına hitap ediyor.

Mustafa Kemal Paşa: - "...bizim kıyafetimiz millî midir?"

Salon bir ağızdan cevap veriyor: - "...hayır, asla!"

Mustafa Kemal Paşa: - "...bizim kıyafetimiz medenî ve beynelmilel midir?"

Salon bir ağızdan cevap veriyor: - "... hayır, hayır... asla!"

Mustafa Kemal Paşa: - "... size iştirak ediyorum. Tâbirimi mazur görünüz: altı kaval, üstü şişhane diye ifâde olunabilecek bir kıyafet ne millidir, ve ne de beynelmileldir. O halde, kıyafetsiz bir millet olur mu arkadaşlar? Böyle tavsif olunmaya razı mısınız?"

Salon bir ağızdan cevap veriyor: - "... hayır! hayır! Asla!"

Mustafa Kemal Paşa: - "...medeni ve beynelmilel kıyafet, çok cevherli milletimiz için lâyük bir kıyafettir. Onu iktisa edeceğiz. Ayakta iskarpin veya fotin... bacakta pantolon... yelek, gömlek, kravat... ceket... ve bittabi bunların mütemmimi olmak üzere, başta, siper-i şemsi serpuş..." *Gazi, şapkasını kaldırıp göstererek:* - "...bunu açık söylemek isterim: Bu serpuşun adına şapka denir..."

Şapkasını halka kaldırmış Gâzi'nin amorsundan, Türko-cağı salonu: Alkış tufanı duvarları âdeta yıkıyor, heyecan son haddindedir.

(Salona ait tezahürat, alkış ve rabarba arkasında, kurtuluş leitmotivi sürüyor.)

Ankara, İstanbul Pastahanesi, salon; gündüz.

Hakimiyet-i Milliye gazetesinde Lâtife Hanım'ın resmi vardır; iki sütun üzerine bir haberde, Gazi ile ayrıldıklarına ait resmi tebliğ verilmiş. Masanın üstünde, ayrıca içilmiş çay bardakları, yenilmiş pasta tabakları, çatal bıçak, izmarit yüklü kül tablaları.

(Lâtife Hanım'ın resmi üzerine, 'Gürcü Yusuf Bey'in sözleri off olarak düşerken, gerileyen kamera, masada oturmuş 'Gürcü' Yusuf ve 'Lâz' İsmail Beyleri çerçeveler.)

'Gürcü' Yusuf Bey, gazeteyi okuyor. -...Cumhurreisi Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri, Başvekâlete yazdıkları 11 Ağustos 1925 tarihli tezkerelerinde... Uşakizâde Lâtife Hanımefendi Hazretleriyle izdivaçlarına nihayet vererek birbirinden ayrılmaya karar verdiklerini... ve talâkın 5 Ağustos 1925 tarihinde vukubulmuş olduğunu bildirmiş bulunmaktadır... Vaziyet, malûm olmak üzere, Hey'et-i Vekile kararıyla resmen tebliğ olunur..."

'L.âz' İsmail Bey, müstehzi: - "... vay kahpe felek! Kan mirastan olacak?"

‘Gürcü’ Yusuf Bey, *anlamamıştır, biraz da korkmuş*: - “... ne demek oluyor, yâni bu?”

‘Laz’ İsmail Bey, soğuk bir istihzayla, Yusuf Bey’e yaklaşır, dudakları arasındaki sigarasını eline alır, dumanları konuşarak bırakır, sesi alçak, fısıltıya yakındır.

‘Laz’ İsmail Bey, *ihanet konuşması gibi*: - “...manası üstünde, birader... nasıl anlamadın, şayân-ı hayret...” *Daha yaklaşır, daha alçak sesle*: - “...Ankara’ya gelmekten mak-sad... soygun moygun değil... bunlar lâf... maksad ı asli, Gâ-zî’yi öldürmek...” *Az susar*: - “... evet, Gâzi’yi.”

(Pastahanerin rabarbast içersinde, o andan başlayarak öliim leitmotivi işitilecektir; tragedya unsuru olan ağır bir müzik.)

‘Gürcü’ Yusuf Bey, ikisinin arasından pastahanenin kapısını da derinlemesine gören bir çerçeve içinde, kekeleyerek cevap verecektir: - ”... sen ne söylüyorsun, arkadaş? Dediğini kulağın duyuyor mu?”

‘Lâz’ İsmail Bey, *kös dinlemiş*: - “...bana bak, adı Muştala Kemal de olsa... öldüreceğimiz alt tarafı bir insan... ne farke-dev? Karadeniz’de Fransız vapurunu... soymuş adam değil misin sen? Ha?..”

‘Gürcü’ Yusuf Bey, *bâlâ korkuyor*: - “...o iş başka... bu iş başka...”

‘Lâz’ İsmail Bey: - “... bu iş başkaymış!... Lâf!...” *Özendirici bir sesle*: - “...arzu ettiğimiz parayı da verecekler,.. memuriyeti de... ömrübillah rahat yaşarız, enâvi!”

İkisinin arasından, kapıdan Ziya Hurşit’in girdiği görülüyor: Boylu boslu, çevik yapılı, yakışıklı bir adamdır. Başına bir şapka uydurmuş. Onlara doğru geliyor, masaya oturuyor. r\radaki gerginliği sezmiştir.

Ziya Elırşit Ccy, *başıyla Yusuf Bey’i göstererek, ‘Laz’ İsmail Bey’e bir soru sorar*: - “...söyledin mi?”

‘Laz’ İsmail Bey, *sigarasını bastırırken, müstehzi*: - “...söyledim.”

Ziya Hurşir Bey, *meraklı*: - “...ne dedi?”

‘Lâz.’ İsmail Bey, *sırıtarak*: - “...ne diyebilir?”

Ziya Hurşit Bey, ikisine de ciddi ve emredici bir ifadeyle bakarak, kesip atar. Ziya Ilurşit Bey: - “...bu gece, Şükrü Bey’i görmeye gideceğiz...”

‘Gürcü’ Yusuf Bey, *çekingen*: - “... hangi Şükrü Bey bu?”

Ziya Hurşir Bey: - “...eski maarif nâzın... ittihatçı...”

‘Lâz’ İsmail Bey, *müstehzi*: “...yeni reiscumhurumuz, olacak...”

Ankara, Eski Maarif Nâzın Şükrü Bcy'in evi; gece.

Seyranbağlarında, eski tarz hır baĝevi, mehtabın yaldıçlı lâcivet aydınlığına gömülmüş, hertarafı sarmaşık; kapısında, iki kocaman köpek baĝlı, tek penceresi aydınlık.

(Gece böcekleri, araçla köpeklerin biri banlıyor, geride ölüm leitmotivi.)

Evin, yarak odası. Kapı açılıyor içeriye, Şükrü Bey'le Ziya Hurşir Be)' giriyorlar; Şükrü Bey dışarda başladığı konuşmayı sürdürüyor.

Şükrü Bey, *dolaplara doğru yiiriiken*■ - "...hareketi başlatan kim? Biziz! 'Kara' Vâsıf Bey, karakol i teşkilâtını kurmuştu,.. Bolşevik'lerle ilk teması yapan kim? Biziz!..." *Durur, asabi*: - "... 'Sarı Paşa', İttihatçı'nın mirasına oturup, İttihat-çı'vı silkeleyip atamaz!..." *Dolabın kapısını açacağı sırada, kindar*: - "...yaptığını, hayatıyla ödeyecektir..."

Yatak odası, Anadolu odası: yapılmış iki yer yatağı, dantelli perdeler; duvarlarda asılı, tâ'lik yazılar, iki çifte vs. Şükrü Bey'in açtığı dolap, gömme, oralarda 'yüklük' denilen türden. İçi tıkabasa, yorgan, battaniye, vs dolu.

Şükrü Bey, yorgan vc battanierelerin altından, gizli silâhları bulup çıkarıyor. Uzun ya da kısa namlulu, yeni silahlar; ayrıca, kutu içinde, el bombaları.

Şükrü Bey, *eliyle gösterip*: - "...nasıl, silahlar hazır derken... lâtife mi ediyor muşum?"

Ziya Hurşit Bey, silâhları belirgin bir hayranlıkla seyrediyor; birini alıp, şarjörünü açıp kapıyor, hayran: - "Allah için, kız gibi silâhlar..."

Şükrü Bey: - "... yapılıcak şey, son derece basit ama müessir... Gâzi'nin riyaset ettiği bir celsede... Hey'ct-i Vekile basılacak... iki bomba, bir avuç kurşun... meseleyi hall-ii-fasl eder..."

Ziya Hurşit aldığı tabancayı yerine koymuştur, Şükrü Bey, silahları tekrar gizliyor; bir ara keyifle, ilâve edecektir.

Şükrü Bey: - "...aynen Bâb-ı Ali Baskını gibi... hatırlarsın: Enver Paşa nasıl yapmıştı?.." *Giiliyor*: - "... tereyağından kıl çeker gibi..."

Ziya Hurşit, *ciddi*: - "... bizatihi suikast, müşkilât arzet-iniyor Şükrü Bey¹.... müşkilât suikastı müteakip başlayacak... Çankaya civarını... Meclis'i... Hey'et-i Vekile İçtima Salonunu... iyice tetkik ettik..." *Başıyla işaret ederek*: - "...içerdeki-lerin fikri..."

Ankara, Eski Maarif Nâzın Şükrü Bcy'in Evi; gece.

Lâz İsmail, müstehzi surat, ağzının kıyısında, dudağına âdeta yapışık sigara, bir yatıdan, semaverden, yaldızlı ve ince belli çay fincanlarını, dolduruyor, bir yandan konuşuyor.

Oturma odası, dantel işlemeli kerevet, yer minderleri, duvarlarda tâ'lik levhalar, kandil iskemlesinin üstünde yaldızlı semâver, ince belli, kenarı yaldızlı çay bardakları; öteki uçta, sehpa üstünde telefon.

Oda, on numara lâmbayla aydınlatılmış; gölgeler, büyük.

Dışardan, havlayan köpekler; geride, ölüm leitmotivi.

‘Laz’ İsmail Bey, *bir gözii hafif kapalı*: - "... içtimâ salonunda gayr-ı mümkün, ziyâdesiyle mahfuz: tertibat ı fevkalâ-

de almışlar... oradan sağ çıkamayız..." ‘Gürcü’ Yusuf’a dönerek’. - "...Yusuf’la Köşk civarını kolağan ettik..."

‘Gürcü’ Yusuf Bey, *çay fincanını iki eliyle tutmuş içiyor*: - "...orada kuş uçurmuyorlar, beyim." *Bir yudum içer*: - "...hakikati halde... Ankara bendenize, nâmüsâit göründü ... şu da var ki..."

Şükrü Bey, asabileşmiştir, bunu şakaya vurarak, ortaya döker: - "...ne o, yelkenler hemen mayna mı?" *Önündeki masayı yumruklayarak*: - "...baksanıza bana siz, bu davaya kelleimizi koşmuşuz, anlaşıldı mı?"

Oturma odasının, öteki tarafında teleton çalıyor.

Şükrü Bey, sözü askıda kalmış, ayağa kalkacaktır.

Şükrü Bey, *diğerlerine*: - "... bir dakika beyler..."

O, çalmakta olan telefona gidiyor; dığeleri, biraz kabahatli gibi, biraz gayr-ı memnun, biraz asabi, birbirlerine bakıyorlar.

Şükrü Bcy’ın telefonda konuştuğu rabarba olarak duyulu yor, sözleri anlaşılmıyor.

‘Laz’ İsmail Bey, *sigarası dudağında, Ziya Hurşit Bev’e*: - "... ‘demirleri’ gördün mü ?"

Ziya Hurşit, *alçak sesle*: - "...orası ramam! Kız gibi silâhlar..." *Az susar*: - "...bu dava büyük dava, bir ayağı Ankara, bir ayağı Banım, bir ayağı İstanbul..."

‘Gürcü’ Yusuf Bey: - "... kabul beyim! İtiraz haddimize düşmez... bizimkisi ihtiyattır... ualûm-u âliniz, ihtiyat, muvaffakiyetin nısfı denilmiştir."

Şükrü Bey telefon dönüşü, biraz mütehayyir, *hepsine ayrı ayrı bakıp*: - "...şayân-ı hayret... Hiisevif Rauf beydi... acilen konuşmak istedi... kulağına birşeyler çalınmış olmasın?"

(Ölüm leitmotiın, hafifleyip dağılıyor)

Ankara, Fresko Lokantası, yemek salonu, gündüz.

Hüseyin Rauf Bey di yüz, asabi, endişeli bir yüz; konuşurken, sık sık, içecekmiş gibi su bardağını dudaklarına kaldırıyor, her defasında başka bir söze geçtiği için, tekrar indiriyor.

Hüseyin Rauf Bey: - E... aman Şükrii Bey... Terakkiperverlerden duymayan mı kaldı?.. Doktor Adnan

Bey... zevcesi Halide Edip Hanım... durup dururken, Avrupa'ya niye gittiler zannediyorsunuz?...
şuyûu vukûundan beter bir şeydir bu!..”

Şükrü Bey, *aşağıdan alarak*- - “...lâkin... bu hususta, zât-ı âlinizi, tenvir edebilirsem!”

Fresko, Karpiç'in o zamanki adı; o zamanki iç dekorasyonu: dipte تنها bir masada, oturmuş yemek yiyorlar; lokanta تنها, ecnebi birkaç müşteri dikkati çekiyor, servis yapan garsonlar.

Hüseyin Rauf Bey, *sözünü asabiyetle kesecektir*: - "... bırakın reca ederim... dalâlet içindesiniz, Şükrü Bey!... siz ‘Sarı Paşa’mn, kaç suikasttan kurtulduğunu bilir misiniz? Yedi canlıdır o... fevkalâde atik bir asker...”

İçmek üzere, su bardağını dudaklarına kaldırıyor, aklına başka bir şey gelmiştir, tekrar indirir.

Hüseyin Rauf Bey, *ciddi ve endişeli*: - “...sizinkiler onu, Selânik’de Halil Paşa’ya vurdurmak istemişlerdi, olmadı... Çerkeş Ethem bey, iki defa teşebbüs etti, olmadı... Mustafa Sagir, şu Hindli İngiliz casusu niyetlendi... nafiye...”

Şükrü Bey, *kendinden emin*: - “... beyefendi... başkasının muvaffakiyetsizliği, bize cnısâl teşkil etmez... kâide-i aslı bu-dtır, hatırlatırım.. Kaldı ki, Şeyh Sâit davasından, kıl payı kurtuldunuz... ‘Sarı Paşa’ hayatta kaldıkça,..”

Hüseyin Rauf Bey, tekrar bardağı içmeden dudaklarından indiriyor.

Hüseyin Rauf Bey, *sabırsız kesecektir*: - “...hayatımız taht-ı emniyettedir... teşebbüsâtımızm adem-i muvaffakiyeti -ki bundan hiç şüphe etmiyorum- hepimizin hayatını tehlikeye atacaktır...”

Bir an susar, sonra o an aklına gelmiş gibi, daha alçak sesle -âdeta korkarak- soruyor: - “...hem şu kalkıştığınız şey... benim kulağıma geldiği kadar... onun kulağına da gitmiş olamaz mı?”

Gâzi'nin arabası, nizamiye önünde duracaktır, Fahrettin (Altay) Paşa'nın emir subayı fırlayıp kapıyı açıyor. Fahrettin paşa, üniformalı olarak, yanında Afet ile, arabadan iniyorlar.

Mevsim, ilerlemiş sonbahar. Yapraklar dökülmektedir. Foksi, kopup gelecek, Âfet'e yaltaklanacaktır . Genç kız, onu okşuyor, sonra Fahrettin Paşa ile birlikte, Köşk'iiin kapısına yürüyor. Foksi de arkalarından.

Ankara, Çankaya Köşkü, kabul salonu; akşamüstü.

Gramofonun plağı dönmektedir, Gâzi'nin eli, iğneyi plağın üzerine bırakır,

Müzik başlıyor, Gâzi'nin sevdiği alaturka şarkı, Safiye söylüyor olabilir: “bağrı yanık bülbüle döndüm...”

Gramofonun başında, ayakta Mustafa Kemal Paşa. Paşa, kısa süre öylece dalıp, şarkıyı dinleyecektir. Sonra, kalkmış olduğu koltuğa yöneliyor orada, Mahmut Bey onu saygıyla ayakta beklemektedir.

Gazi, koltuğuna otururken, Mahmut Bey'e eliyle otur işareti yapıyor, sonra sehpanın üstündeki kadehine uzanıyor, kadehin yanında leblebi tabağı, rakı sürahisi, tespihi ve kül tablası.

Mustafa Kemal Paşa: - "...neymiş peki, Lntife'nin benden talebi?"

Mahmut Bey, *saygıyla ayakta kalır*: - "...Rıza Bey nakletti Paşam... Sefaret Kâtipliğı gibi... uıııallimelik gibi... bir memuriyet talebinde bulunmuş..."

Mustafa Kemal Paşa, *miitehayyir*: - "... Allah Allah, nereden icâb etmiş bu?"

Mahmut Bey, *sıkılarak*: - "...insan içine çıkamıyormuş, hakarete uğrarım korusu, böyle oyalanacak zahir..."

Mustafa Kemal Paşa: - "... Öyle mi?" *Az susar, lâfi değıştirir*: - "...bak beri!.. Muammer Bey'in bir borç meselesi olacaktı... icâbı yapıldı mı?"

Mahmur Bey, *rahat ve. emin*: - "...o gün, o saat Paşa hazretleri..."

Fahrettin Paşa, yanbaşında Afet, salona giriyorlar; ikisi de, memnun ve mes'ut görünüyor. Gazi onları alâyişle karşılayacaktır.

Mustafa Kemal Paşa: - "...ooo, nerelerdesiniz?" *Fahrettin Paşa 'ya*: - "Nasıl, benim çiftliğı beğendin mi, Paşa?"

Fahrettin Paşa, *saygılı, gülümser*: - "...maşallahı var... inkişâfa fevkalâde müsait!"

Mustafa Kemal Paşa, Fahrettin Paşa'yı buyur ediyor; Paşa, oturuyor. Afet, asude ve masum, ona rakı servisi yapacak; bu arada, Mahmut Bey, izin isteyecektir.

Mahmut Bey: - "... haşka bir emriniz yoksa, Paşam..."

Mustafa Kemal Paşa, *Mahmut Bey'e*: - "...hele bir teemmül edelim... neticeden senin de malûmatın olur Mahmut!"

Gramofondaki plak sonuna gelmiştir, Afet başına gidiyor, tersini çevirip koymadan, dönüp Gâzi'ye bakıyor; onun istediğini yapacak.

Mustafa Kemal Paşa, *gülümser*: - "...sonra çalarız, Afet!" *Fahrettin Paşa 'ya*: - "...Paşa, kızımı nasıl buldun?... görmeyeli değışmiş mi?"

Fahrettin Paşa, tereddütsüz cevap veriyor: - "...münevver bir hanım... Ankara ona yaramış, Paşanı..."

Mustafa Kemal Paşa: - "...İzmir'de anlatmış mıydım?... Afet'in ailesiyle biz, Selânik'de... akrabadan ileri samimiydik... valdesi sizlere ömür, peder yeniden teehhül etmiş... bu yavrucak da..."

Sözü askıda bırakır, sigarasından bir soluk çeker, sonra dumanlar arasında ekliyor.

Mustafa Kemal Paşa, *kararlı*: - “Onu Avrupa’ya tahsile göndereceğim., okumaya meraklı...”

Fahrettin Paşa: - “... isabet buyurursunuz, Paşam...” *Afet’e dönerek, fakat Gâzi’ye*: - “...bana muallimliğe başlayacağını söylemişti...”

Mustafa Kemal Paşa, *kadehini kaldırır*: - “...başlayacak... Avrupa daha sonra...” *Gülümsüyor*: - “... bilir misin. Paşa... bütün korkum... münevver başka bir hanıma benzemesidir...” *İçerken*: - “...hadi, şerefe!..”

Kadehini dudaklarına götürürken gülüyor.

İzmir, Göztepe’deki Köşk, bahçe; sabah.

(Lâtife leitmotivi gerilerden geliyor, bahçede kuş sesleri, Körfez’den vapur düdüğü, martı çığlıkları.)

Önde, bahçenin tarhları arasında dolaşarak çiçek toplayan, Vecihe. Ailenin şanına yakışır bir sabah şıklığı içindedir, topladığı çiçekler bir buket olmuş, genç kız yaşının neş’esi ve hafifliğiyle merdivenleri çıkararak, verandaya gidiyor.

Verandada Canan Kalfa’nın hizmet ettiği, zengin ve görkemli kahvaltı sofrası, annesi Adviye Hanım baş köşeye oturmuş, önünde çay fincanı, fakat keyifsiz ve iştahsız görünmektedir. Kızını görünce seslenir.

Adviye Hanım: - “...Vecihe, hadi kızım, uzatma artık.” *Az susar, merakla*: - “Ablan kalkmadı mı?”

Vecihe, masanın başına gelmiştir; içinde çiçekler olan vazoyu alıp, boşaltıyor, getirdiği çiçekleri koyacaktır; bu esnada anne kız konuşuyorlar.

Vecihe, *vazoyla meşgul*: - “...kapısını kilitlemiş, tıklattım, beni kovdu.”

Adviye Hanım: - “...aman yarabbi, yine mi?”

Vecihe, işi bırakır, elinde çiçekler, annesine yakınır: -“...sağ olsun, ablam lâf anlamıyor. Bize yaptıklarını, eğer Gâ-zi’ye de yaptıysa, doğrusu...” *Susar, endişeyle başını sallar*.

Adviye Hanım, *asabi*: - “...manası ne, şimdi bu lâfin?”

Vecihe: - “...bu lâfin manası...” *Söz askıda kalacaktır*.

İçerden, önce öfkeli çılgılığı, sonra Lâtife'nin bağırtışı işitiliyor:

Lâtife: - "...Rukiye, defol! Rahat bırak beni! Rahat bırak!"

Arkasından, kırılan bir lâmba şangırtısı, fırlatılan bir iskemle gürültüsü işitiliyor.

Vecihe, bunları dehşet içinde dinlemiştir; eğilip annesine fikrini açıklar: - "...işte görüyorsunuz, anneciğim... manasını kendisi söyledi..." *Biraz daha alçak sesle-* - "...ablamın bir doktora görünmesi lâzım..."

İzmir, Göztepe'deki Köşk, Lâtife'11in odası; sabah.

(Lâtife leitmotivi, hazin ve ağtr sürüyor; açık pencerelerden, martı çılgınlıkları, arada bir Körfez vapurunun düdüğü.)

Kapıya savrulmuş, yandaki etajeri devirip, üstündeki karpuzlu abajuru kırmış olan, iskemle yerde yatmaktadır; etajerin çekmecesini açılmış, içindekiler dışarıya dökülmüş, yerde cam kırıkları.

Lâtife, besbelli uykusuz ve asabi, birşeyler yazıyor; gözleri yaşlı, dudakları hafifçe titremektedir.

(Sahnenin başından itibaren, Lâtife'nin yazdıkları onun sesiyle, off olarak veriliyor.)

Lâtife, yazdıklarını okuyor: - "...namütenahi bir hiçliğe yuvarlanmış, felâketzede ve yalnız bir kadını ben... sade-timden, yuvamdan, kıymetli emellerimden, öyle feci bir şekilde uzaklaştırıldım ki... kabuğunda ıstırap çekmekten başka bir arzum yok... samimi belki de mucip bir lüzum olduğu halde... melekette iftiraka karar veremiyorum..."

(Lâtife, yazmayı bırakacak, yazdıklarına zihnen devanı ettiği, gözlerinin ve yüzünün manasından anlaşılacaktır.)

Lâtife: - "... elem, büyük bir mürebbiyedir; bana da neler, ne hakikatler Öğretiyor: Bir hakk-ı hayat sahibi olabilmek için, evvelâ sıhhatli olmak lâzımdır. Bilhassa, dimağ ve his meselesi mühim. Maalesef ben, hem mânen hem maddeten hastayım. Çok mustarip bir haldeyim." *Biraz susar, neredeyse bir fısıltı halinde arkasını getirir:* - "...bütün bunlara sebep olan o adam..."

(Lâtife leitmotivi, hafifleyip dağılacaktır.)

Geçme, koltuğunun altında gazele tomarı, elimle bir Cumhuriyet gazetesi, boyacılara doğru koşarak gelen müvezzi-zi çocuğa yapıyor.

Müvezzi: - "...haydi Cumhuriyet, Akşam, Vakit... havadis, yazıyor... Tekkelerin kapatılacağını yazıyor..."

(Martı çılgınlıkları, vapurun düdüğü, şehrin rabarbası ve gerilerden ölüm leitmotivi.)

İskele civarında, sıra boyacılar; geride iskele, boyacılara doğru bağırarak gelen müvizze çocuk; önde, ayakkabısını boyatan, Ziya Hırşit Bey, iskeleye doğru boyacılar ve diğer pabuç boyatanlar.

Ziya Hurşit, yakınına gelince müvezzi çocuğa seslenir: - "... versene, bir Akşam!"

Müvezzi, işinin ehli, hemen gazeteyi uzatıyor, parayı alırken, bir kere daha bağıyor: - "...haydi yazıyor... tekkelerin kapatılacağını yazıyorrrr!.. ”

Ziya Hurşit, sakın bir tavırla gazetenin birinci sayfasını önüne açacaktır.

Gazetenin ilk sayfasında, Gâzi'nin Bursa'da, etrafında halk ve devlet ricali ile bir resmi, üstünde başlık: "GAZİ HZ. BURSA'YI TEŞRİF ETTİLER"

Gazetenin üstüne, Bursa'daki karşılayıcı kalabalığı arasında, 'Uz' İsmail Bey'i gösteren bir görüntü bindiriliyor; 'Lâz'İsmail, ağzının kenarında, dudağına yapışık sigarası, gözünün birini dumandan kısmış, başında bir kasket, dudaklarında müstehzi tebessümü.

Ziya Hurşit, dişlerinin arasından, fısıldar gibi: - "...hadi be T.âz' İsmail, göster kendini!"

(Ölüm leitmotivi devam ediyor.)

(Hava lodos, görünmeyen denizin sahile çarpan dalgaları işitiliyor, pencerede rüzgârın ıslıkları, geride ölüm le.itmoth'i.)

Geçme, koltuğun üstündeki gazeteye yapılıyor: Bu dalıa sonraki bir nüsha. Gâzi, elinde makas, yanında beyazlar giydirilmiş bir kız çocuğu, devlet ricali, bir açılış yapmaktadır: Geride fabrika binası görünür, çevresinde halk, onu alkışlıyor; fotoğrafın başlığı: "GÂZİ HZ. DOKUMA FABRİKASININ KÜŞADINI YAPTIKLAR"

(Kamera gerileyip doğrulunca, gazeteyi tek eliyle kıyısından tutan Abdülkadir Bey'in eli ve karşısında oturan Şiikrii Bey, kadra giriyor.)

Abdülkadir Bey, *asabi*: - "...hay Allah belâsını versin!.. 'Lâz' İsmail'miş de, Kapalıçarşı'yı soyan adammış da..." Şükrü Bey'e dönerek: - "...ham hom şaralop... kuşu gene kaçırdı... Ziya Hurşit ne diyecek çok merak ediyorum..."

Ziya Hurşit'in sesi, *müstehzi*: - "...ne diyecek? Zorla köpek ava gitmez!"

Hem Şükrü Bey, hem Abdülkadir Bey, sesin geldiği yöne dönüyorlar.

Onların arasından, Ziya Hurşit, şapkasını çıkarıp, giriyor; bir yandan da, konuşuyorlar.

Abdülkadir Bey, *biraz bozulmuştur*: - "...sen burda miydin? Hiç duymadık..."

Şükrü Bey, *kadehine davranıyor*: - "...ümidini kesmişim ben..."

Ziya Hurşit, aradaki alçak masa üzerine kurulmuş çilingir sofrasına, başka bir iskemle çekerek, oturuyor; yüzünde o müstehzi ifade, hep işin alayında gibidir.

Ziya Hurşit Bey: - "... gıyabımda, atıp tutuyordunuz öyle mi?" *Az susar, kadehine rakı koyup*: - "...ne

Yusuf istedi, ne o!.. Bursa, bir şehr-i meçhul!”

Sabık Ankara Valisi Abdülkadir Bey’in evi, derlitoplu bir ev, duvarlarda aile fotoğrafları, vitrinli biife, zamanın salon konforu; rakı sofrası, mütevazı.

Abdülkadir Bey, *kızgın, sesini gittikçe yükselterek*: -“...masraf neye baliğ oldu, farkında mısınız? ‘Sarı Paşa’, re-nezzihe çıkmış gibi, Bursa’yı dolaşp gidiyor...” *Ayağa kalkarak*: - “...Ankara, neticesiz... Bursa, neticesiz... yapamayacaksak, işi ehline bırakalım.. zira, yalnız değiliz...”

Şükrü Bey, mahcup: - “...Câvit Bey, kibar adam.. Garp terbiyesi almıştır... hissiyatım izhar etmez... Canbolat öyle mi? ...dün yazıhanede bana açtı ağzını, yumdu gözünü...”

(Telefonun zili, dışardan dalgalar, geride ölüm leitmului.)

Abdülkadir Bey, *telefona doğru gidiyor*: - “...haksız diyebilir misin?” *Ahizeyi kulağına götürür*: - “...buyurun, kimi aramıştınız? ... Reııdeni/ .im efendim.. kime muhatap oluyorum?... ism-i âliniz, lütfen?”

Abdülkadir Bey, birden değişir, yumuşar, ahizeyi eliyle kapatarak, ötekilere alçak sesle telefondaki şahsı tanıtır.

Abdülkadir Bey: - ”... ‘Maliyeci’ Câvit Bey!”

İstanbul, Teşvikiye, Câvit Bey’in evi, salon; gündüz.

Cavit Bey telefonla meşgul iken, salonda, ‘Kara’ Kemal Bey’le, İstanbul Mebusu İsmail Canbolat Bey, ayaküstü tartışıyorlar. Daha Ötede, bir koltuğa yangelmiş, Sare Efe Edip Bey, sigarasının dumanlarını halka halka iiftyerek, onları dinlemektedir.

Câvit Bey, *ahizeye*: - ”... mes’elenin viis’ati ve ehemmiyeti nazar-ı itibare alınırsa... dermeyen ettiğiniz mucip sebehler, mes’eleyi hafife aldığınızı gösterir... ne demek, Bursa I az’ İsmail için bir şehr-i meçhul idi... göndermeden evvel buna vâkıf değil miydiniz?”

Karşı tarafı dinlediği esnada, sigarasını yakacaktır; sonra, dumanlarla birlikte, ahizeye konuşuyor.

Câvit Bey, *bezgin ve sıkılmış*: - “...her ne hâl ise... Bursa teşebbüsü, muvaffakiyetsizlikle neticelenmiştir... halbuki, İtti-hatçıların da... terakkiperverlerin de... istikbâli, bu mes’clenin halline bağlı!..” *Biraz soğuk*: - “...akşamlarınız hayrolsun, efendim!”

Câvit Bey, telefonu kapadıktan sonra, sehpadaki içki bardağını alıp, sigarasının dumanlarını ardısına bırakarak, salona yürüyor; o yaklaştıkça, ‘Kara’ Kemal Bey’le, İsmail Can-bolat Bey’in tartışmaları netleşecektir.

‘Kara’ Kemal Bey: - “...suikastın siyasi muhtevası nedir? O, tebellür etmedi... Ziya Hurşit, müphem bir intikam peşinde görünüyor...”

İsmail Canıpolat Bey, *asabi*: - “... hakikat şu ki... hâl-i hazırda biz... evvelâ suikast sonra kabine mi...

yoksa her ikisi ayıtı anda mı... onun münakaşasıyla vakit kaybetmekteyiz...”

Koltuğa yangelmiş, dudaklarından duman halkaları salıveren, Sarı Efe Edip Bey’in, yanındaki koltuğa Câvit Bey gelip oturur: Düşünceli, akli başka yerde, içkisini yudumlu-yor.

‘Kara’ Kemal Bey, *daha seri*: - “...ne münasebet! Fevkalâde mühim bir münakaşadır: ‘Sarı Paşa’nın tasfiyesi, büyük boşluk yaratır; o boşluk, ânında muteber zevatla doldurulamazsa, suikast boşa gider...”

İsmail Canpolat Bey: ■■ “...ne boşluğu yahu?.. Ali Fuat Paşa, İstanbul’u... Karabekir Kâzım Paşa, Ankara’yı... o dakika eline alacaktır...”

(Tartışma, rabarbaya dönüşür, camlarda lodosun uğultusu, gerilerden ölüm leitmolivı.)

Sarı Efe Edip Bey, koltuğunda doğrulur, Câvit Bey’e eğili-rek, basit birşeyden sözedermiş gibi gevşek ve rahat, bir sual tevcih eder.

Sarı Efe Edip Bey: - “...Câvit Bey, nâçizâne sorabilir miyim?” *Daha yaklaşır*: - “... biz bu davayı, neden İzmir’de halletmeyi düşünmüyoruz?”

Câvit Bey, duraklar; yüzünde önce belirmiş olan müstehzi tebessüm silinir, o da Sarı Efe Edip Bey’c eğilir, müte-cessis,: - “... sizce, bu miimkin midir?”

Sarı Efe Edip Bey, *miitebe.ssim*: - “...hem de suhuletle!.. Abidin’le ben, mahalli teşkilatı yaparız... Ziya Hurşit takıntıyla gelir...” *Eliyle ateş eder gibi yapıyor*: - “...iş bitirir...”

Sarı Efe Edip Bey, sonra susar, tebessümünü genişleterek ilâve eder: - “... ‘Sarı Paşa’nın ayağı, İzmir’den eksik olmuyor ki... bugün değilse, yarın...”

(Pencerelerde, pancitr aralıklarından, lodosun uğultusu sürüyor, ölüm leitmotivi de.)

İzmir, Pasaport limanı (Eski l iman); gündüz.

Seyr-i Sefain İdaresi’nin, iki bacalı dört direkli ünlü Gül-ceıııal vapuru rıhtıma kıçtan bağlamıştır; merdivenlerini indirmiş, yolcu boşaltıyor.

Limanın sandallarına binen yolcular, rıhtıma çıkıyorlar. Bavul, sepet, hurç curcunası; erkekli kadınlı çocuklu, yolcu ve karşılayıcı kalabalığı.

Limanda istimbotların gürültüsü, mart çığlıkları, kalabalığın rabarbası.

Rıhtıma yanaşan sandallar, içlerinden birisi, en rindedir; yanaşınca, ellerinde bavul ve çantalarıyla üç kişi iniyor: Ziya Hurşit, ‘Lâz’ İsmail ve ‘Giircü’ Yusuf. Ziya Hurşit, san-dalıcayı öderken, ‘Gürcü’ Yusuf, geçmekte olan bir faytona seslenecektir.

‘Gürcü’ Yusuf Bey: - “...hey arabacı bu tarafa!”

Arabaya biniyorlar, Ziya Hurşit, arka koltuğa yerleştikten sonra, arabacıya kumandayı veriyor.

Ziya Hurşit Bey, *arabacıya*: - “...Kemeraltı’na çek!.. Ra-gıp- paşa Oteli’ne!”

Fayton, rıhtımdaki yolcu karşılayıcı otomobil araba kalabalığı arasından, konak istikametinde uzaklaşıyor.

İzmir, Konak, Kemeraltı Çarşısı: Ragıppaşa Oteli; gündüz.

Ragıppaşa Oteli’nin tabelası. Fayton, otelin kapısı önünde durmuştur: Atlar huysuzlanıyor. Faytondan inip, otele giren üç yolcu, otelin kapısı önünde çarşafli bir kadın dilenci.

Çarşının rabarbası, uzaktan bir ezan sesi, atların aksırığı, uzaklaşırken nal sesleri.

Yolcular girince, araba hareket edip kadri terk ediyor.

Otelin resepsiyonu: Eski tarz otel, ‘Gürcü’ Yusuf Bey, resepsiyon bankosunda, gerekli evrakı dolduruyor; onlar geridedir, daha önde ‘Lâz’ İsmail Bey’le, Ziya Hurşit Bey alçak sesle konuşuyorlar.

Lâz İsmail, başına bir kasket uydurmuş, dudağına yapışık sigarası, gözünün biri dumandan yarı açık, müstehzi; Ziya Hurşit, yakışıklı, mağrur ve kendinden emin.

‘Laz’ İsmail Bey: - “...ne vakit buluşulacak?”

Ziya Hurşit Bey: - “...telâşa mahal yok!., hele temas kurulsun, buluşmak kolay... siz, istirahati müteakip, Kemeraltı’nı bir gözden geçirin...”

Resbepsiyonda işini bitiren ‘Gürcü’ Yusuf Bey, elinde odanın anahtarı yanlarına gelir.

‘Gürcü’ Yusuf Bey: - “...bu İzmir, bayağı pahalı beyim!” ‘Lâz’ İsmail’e: - “...çıkıyor muyuz?”

‘Laz’ İsmail Bey, *Yusuf’a*: - “...evet!” *Ziya Hurşit’e, ayrılmadan*: - “...sen nerde kalıyorsun?”

Ziya Hurşit: - “...Gaffarzade Oteli’nde!” *Alçak sesle, ciddi*: - “...sakın ola ki oraya gelmeyesiniz...”

İzmir, Kemeraltı, Gaffarzade Oteli; gündüz.

Kemeraltı kalabalığı; şapkalı, kasketli erkekler, başı açık hanımlar; fayton, otomobil trafiği.

(*Çarşının rabarbası, araba ve otomobil sesleri, gerilerden ölüm leitmotivi.*)

Otelin lobisi, lobide geniş bir maroken koltuğa yayılmış, ‘Sarı Efe’ Edip Bey; dizlerinin üstünde bir gazete, sigarasından bir nefes çektikten sonra, başım arkaya devirip, dudaklarından duman halkaları çıkarıyor.

Otelin girişi, elinde çantasıyla Ziya Mürşit Bey giriyor, kapısı önünde ‘Müdüriyet’ yazılı bir odanın

kapısı açıktır, hafifçe tıklatıp içeriye dalıyor.

Ziya Hurşit Bey, az sonra, otel Müdürü Abdullah Efendi'yle birlikte çıkıyor; o, göbekli, yelek cebindeki cep saati altın köstekli, bekaşı bıyıklı bir adam; tombul ellerinde, iri taneli kehribar bir tespih; sırtarak, Ziya Hurşit'i, lobideki 'Sarı Efe' Edip Bey'ini yanına getiriyor

Abdullah Efendi, *Edip Bey, Ziya'ya gösterip*: - "...beyefendi, işte zât-ı âlinizin beklediği misafir..."

Ziya Hurşit, *başını eğerek*: - "...sabık Lâzistan mebusu Ziya Hurşit!.. size selâm ve bir de mektup getirdim, Edip Bey..."

'Sarı Efe' Edip Bey, *yer gösterip*: - "...buyurun oturun!" *Abdullah Efendi'ye*: - "...Abdullah Efendi... çocuklara söyle... Şerbetçi Kadir'den iki şerber kapıp gelsin!"

Abdullah Efendi, *uzaklaşıyor*. - "...başüstüne, beyim!"

'Sarı Efe' Edip Bey, *mendiliyle terini siliyor*: - "...sıcaklar erken bastırdı..." *Ziya Hurşit'e, önemsemezmiş gibi*: - "...tütün mevzuu ile alâkadarınız... galiba?"

Ziya Hurşit, iç cebinden zarfı çıkarır; uzatırken, manalı manalı bakıyor, imalı bir ses tonuyla cevap veriyor: - "...evet, mevzuumuz o iş!"

'Sarı Efe' Edip Bey, *mütecessis*, ona doğru daha da eğilerek soracaktır: - "...o işi burada yapabilecek misiniz?" *Ar su-sar*: - "Nasıl olacak?" *Zarfı yırtıyor*. - "Adamlarınız müsait midir?"

Ziya Hurşit Bey, *başıyla işaret ediyor*: - "...siz hele mektubu okuyunuz..."

'Sarı Efe' Edip Bey, kısa mektuba bir göz gezdirir; Ziya Hurşit, o esnada, sigara yakıyor. Mektubu bitirdikten sonra, 'Sarı Efe' Edip Bey, Ziya Hurşit'e dönüp, *geniş geniş gülererek*

fikrini açıklayacaktır: - Şükrü Bey... Ahdülkadir Bey... bunlar benim refik-i azizim..." *Az susar, mendiliyle terini silerek*: - "...esasta mutabıkız, lâkin,, muvaffak olunsa da, olunmasa da... firar zaruridir, bunun için... biz bir adam bulduk... tanışmanız lâzım..." *Birden yüzü gülüyor*: - "...hah, şerbetler de geldi..."

Kahveci çırağı görünüyor; askısında, üstü tabaklarıyla örtülmüş iki bardakta, Kadir Usta'nın şerbetleri.

İzmir, Karşıyaka, Papaz {Deniz Bostanlığı}; gündüz.

Karşıyaka, sahil boyu. Atlı tramvay, Papaz istikametinde ilerliyor; sol taraf deniz, Körfez, uzakta İzmir; sağ taraf, bağlık bahçelik, seyrek yatılar.

(*Atlı tramvayın raylardaki inniltısı, atın nal sesleri, vatmanın kırbacı şaklıyor; ayrıcı kuş civiltıları, kumrular; gerlirden ölüm leitmoivi.*)

Açık yazlık tramvayın gerideki son iki sırasına, 'Sarı Efe' Edip ile Ziya Hurşit, arkaya 'Gürcü'

Yııusuf ile ‘Eâz’ İsmail oturmuştur; diğer yolcular ön tarafta, ‘Sarı Efe’ Edip, izahat veriyor.

‘Sarı Efe’ Edip: - ”... adı Şevki... Kırrikos Şevki derler... Giritli demek... teknesiyle Sakız’a gider gelir... hâlisiiddem kaçakçı canımı... fevkalâde yiğit oğlandır... ne vakit işimiz düştüyse... bizi mahcup etmedi, yâni...”

İzmir, Karşıyaka, İdris’in Bahçesi; gündüz.

Geçme, ‘Giritli’ Şevki’ye yapılıyor, orada başka kimse yokmuş gibi.

‘Sarı Efe’ Edip Bey’e hitap etmektedir; yapılı, o yılların Egeli denizci tipi, bakışmaları güven telkin etmeyen bir adam.

Gece böcekleri, civardaki bir bostan dolabının gıcirtısı, görünmeyen leylekler karalıktta takırdıyor.

İri bir ağacın altında, uyduruk bir çilingir sofrası; etrafında Ziya Hurşit, ‘Lâz’ İsmail, ‘Gürcü’ Yusuf, ‘Sarı Efe’ Edip’le Saruhan Mebusu Abidin Bey, ‘Çopur’ Hilmi Bey oturmuşlar; hem kafa çekiliyor, hem suikast planlanıyor. Sofra, iki gemici feneriyle aydınlatılmış, yüzler gölgeli, ortam gergin. ‘Kirtikos’ Şevki: - “...öyledir vrc... benim motor bu ise göredir... sizi Kokaryalı’dan alıp kuş gibi Sakız’a uçururdum..” *Susa?-, çaresiz bakınır: - “...yalnız...”*

‘Sarı Efe’ Edip Bey, *meraklı: - “...yalnız, ne?”*

‘Kirtikos’ Şevki: - “...motor Sakız’da hacizlidir, Edip Bey! Kirye Papahısto, el koydurdu: 600 bankonot borcum var, onu yatırmadıkça...”

‘Sarı Efe’ Edip Bey, *buruşur: - “...işte bu tadsızî” Ziya Hurşit’e: - “...siz tediye edebilir misiniz?”*

Ziya Hurşit: - “...mümkünâtı yoktur, efendim...”

Abidin Bey, *mütereddit: - “...ben de yok ama, yarına kadar, behemahal birçarc-i hal bulabiliriz, iimidimdeyim...”* Ziya Hurşit: - “...fikrimce vak’a mahallinin ve yerinin teshiri, daha mühim...” ‘Lâz’ İsmail Bey’e dönerek: - “...sizin tetkikat, bir neticeye vâsıl oldu mu?”

‘Laz’ İsmail Bey, *önce içkisini yudumlayıp, dudağına yapışık sigarası, bir gözü dumandan hep yarı açık, dudakları müstehzi cevap veriyor: : ...Yusuf’la çarşıyı şöyle bir kola*

çan ettik...”

İzmir, Kemercaltı Çarşısı; gündüz.

Geçme, Kemercaltı’nda kalabalığa karışmış, etrafı inceleyen, ‘Laz’ İsmail Bey’le ‘Gürcü’ Yusuf Bey’e yapılıyor.

(Kemercaltı görüntüleri üzerinde, İdris’in Bahçesi’ndeki muhavere ve efekt devam edecektir.)

‘Laz’ İsmail Bey, *müstehzi: - “...en münâsip olarak... Gaf-farzâde Oteli’yle Karakol’un ordaki üç*

yol ağzı görülüyor... Karakol'un mevcudiyeti, şüpheyi dağıtır.”

Abidin Bey, meraklı: - “...hani Çeşme yolunda yapılacaktı?”

Ziya Hurşit bey: - “...Çeşme'ye beşyüz jandarma sevke-dilmiş... orada teşebbüs, tecennünden farksız...”

'Sarı Efe' Edip Bey: - “...evet evet! Üçyol ağzı münasıptır... hani, Tuhafiyeci Hilmi Rey'in orası... yol hayli dar, otomobil bilincburiye yavaşlayacak...”

'Laz' İsmail Bey'le 'Gürcü' Yusuf, muhaverede zikredilen, bellibaşlı mekânların önünde, yanında, etrafi kurcalar, aralarında konuşurken görülür.

Kcmeraltı Polis Karakolu, Gaffarzade Oteli, Hilmi Bey'in Tuhafiye Mağazası, suikastın işleneceği üçyol ağzı, 'Çopur' Hilmi'nin gizleneceği, tütüncü dükkânı, vs.; 'Lâz' İsmail ile 'Çopur' Yusuf, kalabalığın, arada geçen otomobillerin hareketliliği içersinde, atış noktalarını ve istikametini tesbite çalışıyorlar.

(Görüntüler üzerinde, İdris'in Bahçesindeki muhavere sürmektedir.)

Ziya Hurşit: - “... evvelâ bir el bombası... arkasından birkaç el ateş...”

'Kirtikos' Şevki: - “...biz Hilmi'yle otomobilde olacağız... Yemiş Çarşısı'nda... burnunuzun dibi vre... sonra motor, ver elini Sakız!”

'Sarı Efe' Edip Bey, rahatlamış: - “...hesapça her şey tamam!” Çopura hitabeden: - “...Hilmi, getir şu silâhları... dağıtalım...”

Abidin Bey: - “... peki, Gâzi'nin vürûdu, takarrür etti

m r

Ziya Hurşit: - “...17 Haziran deniyor...”

İzmir, Konak Meydanı ve Saat Kulesi; gündüz.

Konak Meydanı'nın hergünkü kalabalığı, gündelik alışverişe çıkmış ahali; onların arasında, arasına faytonlar, hatta otomobiller. İskelede, Körfez vapuru yanaşmış, Karşıyaka yolcuları inmiştir: Kemeraltı'na doğru yayılıyor.

Kcincraltı girişinde, bir tak-ı zafer, bayraklar ve defne dallarıyla süslü, Hükümet Konağı'da Gâzi'nin gelişi şerefine tezyin edilmiştir.

(Çarşının nıbarbast işitilir, ölüm leitmotivi daha öne çıkmıştır.)

Aynı anda, geriden küçük başlayıp, yaklaştıkça büyüyen gazete sayfası, meydana görüntüsünün üzerine bindirilecektir.

İzmir’de yayınlanan YENİ ASIR gazetesinin birinci savlasıdır: Büyük harflerle manşet: “BÜYÜK HALÂSKÂR, BUGÜN İZMİR’DE’! Altında, Gâzi’ rıııı kalpaklı bir fotoğrafı.

İzmir, Konak Meydanı; gündüz.

Meydanın rabaıbası, vapurun düdüğü, arkasından, ağır ağır sabahın dokuzunu vuran Saat kılıesi’ nitı yanı.

Konak İskelesi, yolcu yıkışı: Vapur yanaşmış, boşalan kalabalık arasında, ‘Kirtikos’ Şevki, gergin ve yorgun, miivezzie doğru yürüyor. Müvezzi, gaiçcri bir adamı, koltuğunun altında gazeteler, yolculara bağılıyor, bir iki alıcı.

Müvezzi: - ”... haydi Yeni Asır, Anadolu, Halkın Sesi... Lo Levan da var!”

‘Kirtikos’ Şevki, bir Yem Asır alır -daha önce İlk savlası görülen gazete- elinde gazetesi, Kemeraltı’na doğru yürüyor. Çaldığı iyin, kulenin sanrına bir göz atar.

Vali Kâzım Paşa’ntn (Dirik) arabası, o anda Sankışla’nm yanından görünmüştür. Araba, kalabalığı yarıp, Şevkimin önünden geçerek Hükümet. Konağı’ a doğrulur. 'Kirtikos' Şevki, a:abanın arkasından bakacaktır.

VâÜ'nin arabası, cümle kapısı hizasında, merdivenlerin önünde dırur. Posta jandarması, kapıyı açıyor; orada bir grup polisler konuşmakta olan Polis Müdürü Mehmet Ali Bey, valiye yaklaşır, selâm verir.

Vâli ile Polis Müdürü, yanyana merdivenleri çıkıyor ve konuşuyorlar.

Vâli Kâzım Paşa: - “... nasıl Mehmet Ali Bey, her şey tamam mı?.. Gâzi’yi istikbâle hazır mıyız?”

Polis Müdürü Mehmet Ali Bey: - “... hazırız, Vâli Bey... şehirde asayiş bcrkclmal... lâkin, Balıkesir henüz hareketi bildirmedir, efendim...”

İzmir, Kemeraltı Çarşısı, tuhafiyeci dükkânının önü; gündüz.

(Çarşının rabarbast, fayton ya da araba geçişleri, gerilerden ölüm leilmotivi.)

Ziya Hurşit, yeleğinin cebinden cep saatini çıkarıp bakıyor; yanıbaşıında, ‘Lâz’ İsmail, sigarası her zamanki gibi dudağına yapışık, baca gibi ditmektedir.

Ziya Hurşit Bey, saatini cebine koyuyor: - “...saat dokuz, etrafta hiçbir hareket yok!” Az susar: - “...Garip şey!”

‘Laz’ İsmail Bey, müstehzi: - “...önünde sonunda... ‘Sarı Paşa’, buradan geçecek mi, geçmeyecek mi?., ben ona bakarım, arkadaş!”

Ziya Hurşit Bey, uzaktan görmüştür: ■■ “...hah, senin Kir-tikos geliyor...” Yaklaşan Şevki’ye, şaka yollu: - “...kalimera , Şevki Bey!”

Yanlarından, çarşının gündelik kalabalığı akıyor; arada, otomobil ya da fayton. Şevki, suratını asmıştır.

‘Kirtikos’ Şevki, *dargın*: - “... tam da sakanın sırası... zati bütün gece uyunamışım...” *Meraklı*: - “...Yemiş Çarşıstna baktım. Çopur gelmemiş...”

‘Laz’ İsmail Bey, *alaycı*: - “...biz gelmişiz ya... sen ona bak!”

‘Kirtikos’ Şevki: - “...simdi Edip Bey’e bakacavim.”

Ziya Hurşit, *gülerek*: - “...onlar gitti... Edip Bey de... Abi-din Bey de... bu sabahki vapurla, İstanbul’a...”

‘Kirtikoz’ Şevki, *belirgin bir şekilde korkuyor*: - “...gittiler mi?., eyvah!., simdi ne yapaceyiz...”

‘Lâz’ İsmail Bey, *hurçınlaşır*. - “...ne yapacaksak, biz yapacağız... hadi, sen yerine git... birazdan, Çopur Hilmi de damlar...”

‘Kirtikoz’ Şevki: - “...tamam vre... tamam dedik...”

‘Kirtikoz’ Şevki, yemiş çarşısı istikametinde uzaklaşıyor; diğer ikisi arkasından bakıp konuşuyorlar; ‘Laz’ İsmail Bey, sigarasını dudağından alıp yere atar, pabucunun burnuğuyla ezer.

‘l.âz’ İsmail, *asabi*: - “...korkuyor bu be!... Hergele!”

Ziya Hurşit Bey: - “...haklı olduğu bir taraf yok ımı?.. Edip Bey’le Abıdııı Bey, neden paldır küldür gittiler?”

İzmir, Kemeraltf Çarşısı; gündüz.

(*Geçme anında of/ olarak Saat Kulesi’11111 çalışı duyuluyor.*)

Şevki’nin kaygısı da, merakı da artmıştır. Duvarın dibinde, gelip geçene aldırmaksızını, bir ileri bir geri gidip geliyor; asabi, bir sigara içişi var; sık ve küçük nefeslerle, elini dudağından ayırmadan. Dudakları titriyor.

Arada bir durup, kuşkuyla etrafına bakınır. Yemiş Çarşısı, daha تنها bir yer; sırtında pirinçten, pırıl pırıl kırbasıyla, bir seyyar şerbetçi geçiyor.

Kemeraltı, Tuhafiye Mağazası’nın önü: *Geçme*, ‘Gürcü’ Yusuf Bey’e yapılır. Sırtını duvara verip, çomelmiş, elindeki tespihle oyalanıyor. Önünden gelip geçen, çarşının sabah halkı.

Yusuf Bey doğrulur, şerbetçiden şerbet ister, o sırtındaki mağdeni kırbayı öne eğip, şerbeti belindeki kuşaktan çıkardığı bardağa koyarken, Yusuf bey, terini siliyor: Alnı boncuk boncuk, terlemiş.

Kemeraltı, Gaffarzâde Otel: Otelin kapısında, Ziya Hurşit, otelci Abdullah Bey’le çene çalmayı bitirmiştir, el selâmıyla ayrılıyor.

O ayrıldığı sırada kahveci çırağı, askısında ayran bardaklarıyla, otelin kapısından girecektir. Kapının önünden geçen, çarşı halkı. Ziya Hurşit, yakışıklı, soğukkanlı, hatta mütehessim.

Kemeralti, Polis Karakolu: *'Laz' İsmail Bey, sırtım duvara dayanmış, gazete okur görünür.*
Vazgeçilmez sigarası, dudağına yapışık, tek gözü dumandan yarı kapalı, gizlice etrafı kollamaktadır.

Ziya Hurşit, elindeki yanmamış sigaraya ateş istemek bahanesiyle, yanına sokulur. Aralarında, sigara yakılırken, alçak sesle, konuşurlar.

'Laz' İsmail Bey: - "...nasıl gidiyor?"

Ziya Hurşit Bey, *sigarasını onunkinden yakıyor*: - "...sıcak, tahammül fersa... öğleden sonra gelmesi muhtemel!"

O esnada yanlarından, az önce Yusuf Bey'e servis yapan şerbetçi geçecektir.

Şerbetçi: - "... demirhindini, buz gibi buz!"

Kemeralti, Yemiş Çarşısı: geçme 'Kirtikos' Şevki'ye yapılıyor.

Şevki, aynı duvar dibinde, aynı yürüyüşü sürdürmektedir, arada durup, kuşkuyla çevresine bakınır, sonra tekrar yürür; on adımlık bir yerde gidip geliyor.

Bu görüntü üzerine. Ziya Hurşit'le 'Lâz' İsmail'in az. önce başladıkları diyalogun son iki repliği düşecektir:

'Laz' İsmail Bey: - "... 'Çopur' Hilmi geldi ini?"

Ziya Hurşit Bey: - "...şimdi ona bakacağım."

Şevki, voltasını attığı sırada, Ziya Hurşit Bey, onun omzuna dostça dokunacaktır.

Ziya Hurşit Bey, *şaka yollu*: - "...ti kaniş kalâ, kirve Şevki?"

Şevki omzuna dokunulur dokunulmaz, mübalağalı bir korkuyla sıçrayıp, döner. Çeneleri hafifçe titriyor.

'Kirtikos' Şevki: - "...ah, yapma vre... sakanın sırası mi?" Ziya Hurşit Bey, *sakin*: - "...rahat ol, rahat!" *Çevreyi araştırır*: - "... 'Çopur' görünmedi mi?"

'Kirtikos' Şevki, *asabi, korkak*: - "...hayır! hani arabayla gelecekti? Otomobil olmazsa, ben ne yaparım?"

Ziya Hurşit, *omzunu okşayarak yatıştırır, sâkin konuşuyor*. - "...sen bir araba tut, çek bir kenara, gir içinde bekle..." *Gülümser*. - "...mutabık mıyız?"

Saat Kulesi, geçme saatin kadranına yapılıyor: Saat onbir olmuştur.

(Kale'nin saati, ağır ağır, onbiri çalmaya başlayacaktır, egemen efekt o, ayrıca martı çığlıkları, vapur sesi, geriden ölüm leitmotiini.)

Hükümet Konağı'nın önü. Meydan kalabalık, biraz halk toplanmış, polisler vs. Kalabalığın arasından, 'Kirtikos' Şevki görünür.

Korku, 'Kirtikos' Şevki'yi allak bullak etmiştir, dudakları titremektedir; durur, polislere bakarak, bir sigara yakar, yine öyle eli ağzına yakın, kısa ve ardı ardına, birkaç nefes alır; Hükümet Konağının önüne doğru yürür.

Şevki'nin korku ve tereddüt yürüyüşü boyunca, Saat Kulesi, çalmayı sürdürüyor.

Nihayet, Şevki, henüz yaktığı sigarayı, ani bir kararla yere atıp, üstüne basar; kendisine en yakın polise doğru yürür.

'Kirtikos' Şevki: - "...şey, hemşerim... bakar mısın?.. Vâli Paşa Va... mühim mâruzâtım vardır... çabuk beni ona götürsün..."

İzmir, Hükümet Konağı, Vilâyet Makamı; gündüz.

İzmir Valisi Kâzım Paşa'ya yapılıyor; mütehayyir, miite-vahhiş, masasının ardında, ayağa kalkmış, sağ elini, zile uzatmıştır, basar. İçerde bir yerde, zilin çaldığı duyulur.

'Kirtikos' Şevki, *heyecan ve korku içindedir; dişleri titriyor*: - "...Vâli Paşa... ver bir emir... tutsunlar hepsini... Gâzi'yi vuracak bunlar!.. Gâzi'yi vuracak, evet!"

Kâzım Paşa'nın karşısında, 'Kirtikos' Şevki, arkasında resmi bir polis. Vâli, masasından çıkıp, Şevki'nin karşısına geçiyor. Vilâyet makamının pencereleri açık, dışarıda yaz.

İçerden daktilo sesleri, telefonlar; dışardan, martıların çığlıkları, arada vapur düdüğü.

Vâli Kâzım Paşa, *sabırlı, sâkin*: - "...anladık evlât, anladık... nerede?., ne zaman?., nasıl?"

'Kirtikos' Şevki, *hâlâ titreyerek*: - "...pusu, Kemeraltı'nda kurulu... otomobili geçerken, hemen... üç yerden, üç kişi ateş edecek... vakit yok, vre... acele lâzımdır, çok acele!"

Arkada açılan yan kapıdan, Mektupçu'nun giriyor, sıkma gözlüklü, kıvrıcık kır saçlı bir zat, onlara doğru yürüyor. Vali Kâzım Paşa, ona döner: - "...mühim ve müstacel bir mevzu z.uhur etti. Mektupçu Bey, lütfen polis müdürünü çağırınız... kalemden iki kâtip giisin... bir de şifre memuru..."

Mektupçu, durumun ehemmiyetini kavramış görünerek, geldiği kapıdan çıkıyor.

Mektupçu: - "... derhal, Vâli Bey!"

'Kirtikos' Şevki, *aralıksız söylenmektedir*: - "...acele lâ-zimdir çok acele... Gâzi'yi uracak bunlar..."

Vâli Kâzım Paşa, cebinden tabakasını çıkarıp açar, Şevki'ye uzatarak, yumuşak ve sâkin bir sesle

konusur: - "...sâkin ol evlât... icabına bakarız... hele!" *Yer gösterir:* - "...şöyle buyur otur..."

Tabakasını uzatır: - "... bir cıgara yakmaz mısın?"

Telgraf tıkırtıları işitilmeye başlayacaktır.

İzmir, Vilâyet telgrafhanesi; gündüz.

Ortay aşılt, gözlükleri beyzî, siyah kolluklar takmış, bezgin bir memur, şifreyi geçiyor. Maniplenin ve alıcının tıkırtıları, başka ses yok. Sadece, Vâli'nin sesi, off olarak, çektiği şifre'yi okur.

Vâli Kâzım Paşa'nın sesi: - "... Balıkesir Vilâyet-i Celilerinde, Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretlerime... (Yıldırım- tehiri idârin muciptir) ...şahs ı devletlerine karşı... tertip olunduğu anlaşılın bir suikast-ı mel'ûnc teşebbüsü... meydana çıkarılmış olup... İzmir'e hareketinizin lütfen tehiri itier-cûdur... / İzmir Valisi Kâzım..

Sırtta, yüksek bir bina; set halinde avlular. En büyük avluda, defne dalları ve bayraklarla süslenmiş kürsüde, Mustafa Kemal Paşa, hitabet üslûbu ve jestleriyle konuşuyor.

Mustafa Kemal Paşa, *hitabet sesi ve hareketleriyle-*, -"...bugünün levazımından biri de... kadınlarımızın her hususta yükselmelerini temin etmektedir... binaealeyh... kadınlarımız da... âlim ve mütefenniıı olacaklar... ve erkeklerin geçtikleri bütün derecât-ı tahsilden geçeceklerdir..."

Gâzi'nin karşısında, o gün için giydirilmiş, mektepli kızlarla, çoğunluğu kadın olan bir dinleyici kalabalığı, heyecanlı, hayran ve dikkatli. Kürsünün arkasına, kırmızı bez üzerine beyazla yazılmış bir slogan: "Hâkimiyet, Bilâ-kayd-ü-şart Milletindir!"

Dinleyici kadınlar arasından, kürsüdeki Mustafa Kemal Paşa; kürsünün iki yanında, vilâyet erkânı, vâli, belediye reisi, mıntika kumandanı vs. Ayrıca, yaverler, vs.

Mustafa Kemal Paşa, *devamla:* - "...kadınlar... haya t-1 iç-timaiyede... erkeklerle beraber yürüyerek... birbirinin muini ve müzahiri olacaklardır..."

Kalabalıktan coşkulu ve içten bir alkıştır kopuyor.

Kapıdan girmiş, bir 'tahrri' memuru, bir an kalabalığa baktıktan sonra, kürsünün arkasındaki vilâyet erkânına doğru ilerliyor.

'lâharri Memuru, kalabalığa karışarak, birkaç memuru geçecektir; Balıkesir Vâlisi'ne doğru yaklaşır, elden getirdiği zarfi iç cebinden çıkarıp ona uzatır.

Vâli, yüzünde belirgin bir merakla, zarfi açıp okuyor, yüzünde bir kaygı beliriyor; önce Gâzi'ye, sonra, kürsünün yanındaki Yaver Rusûhi Bey'e bakıyor, yavaş yavaş, ona yanaşıyor.

Bu sahne cereyan ederken, Gâzi'nin konuşmasını sürmektedir.

Mustafa Kemal Paşa: - "...bir hey'et-i içtimaiye... bir millet... erkek ve kadın denilen iki cins insandan mürekkeptir... kaabil midir ki, bir kitlenin bir parçasını terakki ettirelim..."

diğerini ihmal edelim de... kitlenin hey'et-i umumiyesi maz-har-ı terakki olabilsin?"

Kalabalıktan şiddetli ve sürekli alkışlar, arada kadın sesleriyle bağırışlar: - "...yaşasın Gazi Paşa'nız!, - ...Yaşasın Cumhuriyet!.."

Kadınların arasından, Mustafa Kemal Paşa ve kürsünün çevresindeki rical ve vilâyet erkânı; Gazi, konuşmasını bitiriyor.

Mustafa Kemal Paşa: - "...mümkün midir ki, bir camianın yarısı topraklara zincirle bağlı kaldıkça,, diğer kısmı semâlara yükselbilsin!.. Şüphe yoktur! Terakki adımları... iki cins tarafından... beraber... kardeşçe atılmak ve saha-i terakki ve teceddütte... birlikte kat'-ı merâhil edilmek lâzımdır... (Alkışlar) ...Cesur olmak lüzumu aşikârdır... inkılâp ancak böyle muvaffak olur..."

Şiddetli ve sürekli alkışlar, "yaşasın" avazeleri, büyük coşku.

Gazi alkışlar arasında kürsüden iniyor, avludaki kadın kalabalığı, alkışlarla onun etrafını alıyorlar; o müteheyyiç, mütebessim, uzatanın elini sıkıyor.

Kürsünün arkasında bir yerde, vilâyet erkânı, Yaver Ru-sfihi Bey'le başbaşa vermiş, aralarında hararetli hararetli konuşmaktadır. Belirli bir gerilim, hatta asabiyet içindedirler.

Geride, kürsü etrafında çiçeğe, bayrağa ve alkışa boğulmuş halde, Gazi Mustafa Kemal Paşa dikkati çekiyor.

Balıkesir, Vilâyet Konağı; gece.

Gecenin ilerlemiş saatine rağmen, çoğu pencere aydınlık; cümle kapısında iki nöbetçi polis, kapıda Gâzi'ninki dâhil, birkaç araba parketmiş. Giren çok çok, çoğu görevliler.

Asabi bir ortam, sâikalı bir gece; şehrin üzerinde aralıklı şimşet çakıyor, kuru şimşekler.

Vilâyet Kalemi: Köhne bir doktilo, tekleyerek yazan, pul bıyıklı, gençten bir kâtip; yanibaşında şifre müsveddeleri, temize çekilecek bazı evrak; çay fincanı, kül tablası vs.

Kâtibin başına Rusûhi Bey dikilmiş, elini uzatmış.

Rusûhi Bey: - "...hadi aslanım, bitmedi mi?"

Kâtip yazdığı kağıdı daktilodan çıkarıyor, kısa bir metin: -"...bitti efendim... İsmet Paşa Hazretleri'nin cevabıdır."

Rusûhi Bey, onu alıp, dosyasından başka bir müsvedde uzatıyor.

Rusûhi Bey: - "...bu İzmir Vilâyeti'ne bir telgraf... makine başında... derhal tebyiz ediniz, Paşa'nın emri..."

Vilâyet Makamı: Vâli'nin koltuğuna Gazi oturmuştur, elinde kalem, sigara dumanları arasında,

önündeki evrak ve telgraflardan not alıyor; vilâyet erkânı, karşısında, ayaktadır. Camlarda, aralıklı olarak şimşeğin mavi yalazı parlayıp sönüyor.

Her iki kapı açık, kalemden daktilo tıkırtısı ve telefon zilleri geliyor; salondan, merdiven inip çıkan telâşlı ayak sesleri.

Mustafa Kemal Paşa, *kalemiyle bloknota işaretleyerek*: -“...İstiklâl Mahkemesi’nin... acilen İzmir’e nakline mütedair şifre gitti?”

Balıkesir Valisi: - “...evet, Paşa Hazretleri... bir tren-i mahsus ihzar edilmektedir.”

Mustafa Kemal Paşa, *öteki evraka geçiyor*: - “...ilk icraat sadedinde, ne vardı?., eski İttihatçı takımıyla...”

Balıkesir Polis Müdürü: - “...Terakkiperverler hakkında takibata geçilmiş bulunuyor... tevkifat başladı...”

Mustafa Kemal Paşa, dalmıştır. Mavi gözleri kırılgan ve uzak, âdeta kendi kendine konuşmaktadır: Yüzünde, şimşeğin mavi yalazı, belirip kaybolur.

Mustafa Kemal Paşa, *dalgın, kesik kesik*: - “...bunun böyle olacağını... tahmin etmişim ben... hatta hatırlıyorum, İzmir’in istirdadı günlerinde... Halide Edip Hanım’a demiştim

ki...”

Önünde birbirine vurulan topukların sesiyle, toparlanır, başını kaldırır.

Yaver Rusûhi Bey girmiştir, getirdiği evrakı Paşa’ya tak-

Gazi, sigarasını söndürmek için kül tablasına uzandığı sırada, telgraf suretini de alıyor; kağıdı ışığa tutup, göz gezdiriyor: Belli belirsiz, üzgün yüzü, daha da gölgelendi. Evrakı masanın üstüne bırakıp, sağ elinin orta parmağıyla üstüne fiskeler indirerek, düşünüyor.

Mustafa Kemal Paşa, *kendi kendine gibi*: - “...hayret, İsmet vak’anın, mahiyet ve şümülünü kavrayamamışa benzer... Gelmek istemesi niye?”

Biraz susar, sonra birden bire ayağa kalkıyor, Rusûhi Bey’e parmağıyla işaret ederek, emrediyor: - “...yaz, çocuk... Ankara’da Başvekil İsmet Paşa Hazretleri’ne...” *Az susar*: -“... makine başında... tehiri idamı muciptir...” *Biraz düşünür*: - “...Ankara’dan ayrılmaman lâzımdır; henüz başka nerelerde... ne gibi ihzarat olduğundan bihaberiz... binaenaleyh...”

Kalem’in açık kapısında, bu defa Yaver Muzaffer Bey belirmişti; onun elinde de, bir şifre sureti; Mustafa Kemal Paşa, onu farkedince duraklayıp, soruyor.

Mustafa Kemal Paşa, *kahvesine uzanırken*: - “...ne o, Muzaffer? Yeni bir haber mi?”

Muzaffer Bey, elinde kâğıt, yaklaşırken; saygıyla, cevap verecektir: - “...İzmir’den kumandanım...”

Kâzım Paşa, alafranga saat birde harekete geçiyor.”

İzmir, Kemeralö Çarşısı; gece.

Geçme, Hükümet Konağı'nın Kemeraltı'na açılan kapısına yapılıyor.

Mehtabın yaldızlı lâcivert aydınlığında, ‘taharriler’; sessiz, aralarında sigara içiyorlar, ateşböceği gibi, sigara uçları.

Parktan gece böcekleri cızırtısı, uzaktan son tramvay vınlıyor, limandan çıkan şilebin kalın düdüğü.

Bir kenarda, Polis Müdürü Mehmet Ali Bey, Kısm-ı Siya-

Çprl/rımepr k'pn-ın İrmıcn\rr\r- Tlt-i ir» pını.

Mehmet Ali Bey: - “...Serkomser, adamlarınla sen Ragıp-paşa Oteli’ni basacaksın... tetik ol... tehlikeli eşhastan mâdut bunlar...”

Serkomser: - “... evet!” *Eliyle ensesini kaşıyarak-*. - “... ‘Lâz’ İsmail, İşgal’de Kapalıçarşı’yı soyan herif... öteki, Karadeniz’de, Fransız Vapuru’nu basmış, binlerce frank gasset-miş...”

Saat Kulesi’nin çanı, gecenin sessizliğinde, gecenin saat birini vuruyor.

Mehmet Ali Bey: - “...vakit tamam!”

Polis müdürü ve başkomiser, ‘taharri’ kalabalığına yaklaşıyorlar; Mehmet Ali Bey, onlara hitap ediyor: - “...otele varınca, Ragıppaşa Oteli’ni basacak takım, bizden ayrılacak... Serkomserle, ‘Lâz’ İsmail’i ‘Gürcü’ Yusuf’u derdest edecek...” *Biraz susar:* - “...bunlar silahşor geçinir, uyanık bulunun... . anlaşıldı mı?”

Bir ağızdan, *alçak sesle:* - “...anlaşıldı!”

Mehmet Ali Bey, serkomiser arkasında, kapıdan Kemeral-tı’na çıkıyor. Yaz gecesi, çıplaklığı. Mağaza önlerinde, çöp tenekeleri, etrafında kediler.

Uzak bekçi düdüğü....

Mehmet Ali Bey: - “...hadi, kolay gelsin.¹”

Gaffarzâde Oteli, ışıkla aydınlatılmış kapısı, kapıda, Gece Kâtibi Nuri Efendi; kıranta, görmüş geçirmiş bir adam, merdivene oturmuş sigara içiyor, sıcaktan rahatsız. Birden, Mehmet Ali Bey, beş adamıyla kapıyı kuşatır.

Mehmet Ali Bey, *Nuri Efendi’ye:* - “...efendi, kalk! Önümüze düş! Kısm-ı Siyasi!..”

Gaffarzâde Oteli’nin ofisi: Müdür Abdullah Efendi, o günün hesabını yapmış, paraları kasasına koyar, kapatır; arkasında bir gürültü, dönüp bakıyor ki, Nuri Efendi, iyice korkmuş, Mehmet Ali

Bey'in namlusu önünde, geri geri ofise girmektedir.

Abdullah Efendi: - "...hayrola beyler? N' oluyor, Nuri Efendi?"

Mehmet Ali Bey: - "...Müdüriyet'ten Mehmet Ali... bir baskın icâbediyor... suhûlet gösteriniz..."

Abdullah Efendi, *biraz ürkmüş*: - "...aradığımız şahıs kimdir?"

Mehmet Ali Bey: - "...Ziya Hurşit... Sabık Lazistan Mebusu..."

Ragıppaşa Oteli: Serkomser Kenan Bey'in denetimi altında, 'taharriler', devrilmiş çöp tenekelerini, sokak kedilerini sessizce geçip, Ragıppaşa Oteli'ne varıyor.

Otelin çoğu ışığı sönmüş. Etrafta kimse görünmez. Tek bir sarhoş, yalpalayarak, geçiyor.

Sarhoşun, çetrefil ayak sesleri; bilinmez bir yerden, bir bebek ağlaması...

Serkomser elini kaldırıp 'taharrileri'ni durdurur; işaretle, birini sağdan geriye, birini soldan geriye, arka tarafı tutmaya gönderir; onlar uzaklaşırken, diğer üçüne, başıyla 'arkamdan gelin' diyerek, tabancasını çeker, kapıya yürür.

Gaffarzâde Oteli, Ziya Hurşit'in odası: Kapı, dışardan hızla yüklenilerek, açılacaktır; kilitli sanıldığı için, yüklenme büyük olmuş, başta Mehmet Ali Bey, üçü de, kendilerini yatağın başında bulmuştur.

Açılan kapının gürültüsü, odaya dolan ayak sesleri...

Mehmet Ali Bey, *yüksek sesle*: - "...davranma yakarım..."

Ziya Hurşit gözlerini açtığı an, taharrinin biri elektriği yaktığı için, gözleri ışıktan kamaşmış, bir eli yastığının altında yakalancaktır: Sadece ceketini çıkarıp, yatağına öylece uzanmış, hava sıcak, pençeler açık.

Mehmet Ali Bey: - "...teslim ol, kalk ayağa!.. Kısm-1 Siyasi!"

Ziya Hurşit'te, ne şaşkınlık, ne korku; sadece, yumuşak bir istihza belirtisi; ellerini, Mehmet Ali Bey'in çıkardığı kelepçeye uzatırken, bıyık altından gülerek mırıldanıyor.

Ziya Hurşit: - "...maşallah cumhuriyet polisi... gece gündüz demiyor..."

Mehmet Ali Bey: - "... sabık Lazistan Mebusu, Hurşit oğlu Zıva sen misin?"

Mehmet Ali Bey: - "...ciddi ol!., her şeyden malûmatımız var... başında bir belâ-yı azîm..."

Diğer taharriler, odayı arıyor: Birisi, başını koyduğu yastığın altından, yepyeni iki suikast silâhı çıkarır; bir başkası karyolanın altına eğilip, kutusu içinde, İngiliz el bombaları.

Gaffarzâde Oteli'nin yazıhanesi..,

Ragıppaşa Otelindeki işini bitirmiş Serkomser Kenan'ın takımına geçiliyor. Geçme, en önde, benzer iki bomba kutusunu taşıyan, 'taharrilerde yapılacaktır.

'Gürcü' Yusuf ile 'Lâz' İsmail, kelepçeli olarak, öteki polislerin yedeğinde, götürülüyor. 'Gürcü' Yusuf, şaşkın ve kederli; 'Lâz' İsmail, asabi ve müstehzi, dudağında yapışık sigarası.

Serkomser Kenan Bey, Gaffarzâde Oteli önünde, aşağıdan yukarıya, selâm verir açık pencereden. Mehmet Ali Bey'e seslenecektir: - "...müdür bey..." *Koluyla geldiği istikameti gösterip:* - "... orası tamam!"

Mehmet Ali Bey: - "...burası da, Serkomser!.. burası da!"

Gaffarzâde Oteli'nin yazıhanesi, açık pencerenin önünde, Mehmet Ali Bey, hem ötekilerin geçişini seyrediyor, hem elindeki telefonu, kulağına götürüyor. Odada, korku ve heyecandan taş kesilmiş, Abdullah Efendi.

Sokaktan geçenlerin ayak sesleri, merdivenlerden inenlerin ayak seslerine karışmaktadır.

Mehmet Ali Bey, *ahizeye:* - "...Vali Bey, bendeniz Mehmet Ali... vaziyeti arz etmek istedim... mevzu bahis iç şahıs... herhangi bir vukuat çıkmadan, derdest olunmuştur efendim..."

Saat Kulesi'nin saati gecenin bir uçuğunu vuruyor.

Mehmet Ali Bey, *az susup, saati dinler, sonra ahizeye:* - "...Gazi Hazretleri, gönül rahatıyla İzmir'i teşrif edebilirler..."

Balıkesir, İstasyon; gündüz.

Arasında şalvarlı köylü kadınların da bulunduğu, erkekli kadınlı, coşkun bir uğulayıcı kalabalığı, ellerinde küçük Türk bayraklarıyla, perona âdeta yığılmıştır. Tren hareket etmek

üzere dir, katar ve lokomotif de, bayraklarla, defne dallarıyla süslenmiştir.

İstasyon ve çevresinde, sıkı koruma tedbirlerinin alınmış olduğu görülüyor: Hassas noktalarda, jandarma ve polis.

Lokomotifin soluması, kalabalığın coşkulu rabarbası, arada "Yaşasın"lar!

Mustafa Kemal Paşa, dudaklarında mahzun bir gülümseme, vagonun penceresindedir; halka, küçük el ve baş selâmlarıyla karşılık veriyor; diğer pencerelerde, geriden, Rusûhi ve Salih Beyler fark edilir. Tren ağır ağır yola çıkıyor, kalabalığın heyecanı son haddine varmıştır.

(Lokomotifin solumasına raylardaki tıkırtı ekleniyor, kalabalıktan bir alkış fırtınası kopmuştur; - gerilerden, Mustafa Kemal leitmotivie başlayacaktır: 'Dünyalara bedeldir niâhce-mâli!Allahıma emânettir Kemal'i' marşının melodisinden örülerek.)

Gâzi'nin treni İzmir istikametinde ilerliyor.

Katar raylar üzerinde kayarken, ufak başlayıp yaklaştıkça büyüyerek bir gazete ilk sayfasının görüntüsü bindirilecektir; gazetenin maşeti şu: “SUIKAST-I HÂİNÂNE!..”, “HÂİNLER TELİN EDİLİYOR”. Başlıkların arasında, Ziya Hur-şit, ‘Gürcü’ Yusuf ve ‘Laz’ İsmail'in fotoğrafları vardır.

O gazete sayfası kaybolurken, bir başkası aynı süreçten geçerek, belirir, görüntüye bindirilir. Başlıkları şöyle: “TERAKKİPERVER KOMPLOSU MW, “İSTİKLÂL MAHKEMESİ VAK’AYA ELKOYDU!” Başlığın altında, istiklâl Mahkemesi azalarının fotoğrafları yer almıştır: Necip Ali, Kılıç Ali, Ali Çetinkaya ve Rize Mebusu Ali Beyler.

Bu defa gazete görüntüde kalır, gerideki tren görüntüsü değişir: Akhisar İstasyonu. Aynı defne dalları, bayraklar, çiçekler ve coşku; aynı çığlık çığlığa karşılayıcı kalabalık; istasyon ve çevresinde, dikkati çeken, aynı koruma tedbirleri: polisler ve jandarmalar.

Gazi vagonun penceresinde, sakın ve memnun, halkını selâmlıyor; o esnada tren hareket etmiştir, ağır ağır, yola çıkıyor. Küçük bayrakları sallayan, ahali.

(Lokomotifin ‘hasret’ düdüğü, soluması, raylardaki tıkırtı, kalabalığın rabarbası, alkışlar, - gerilerden, Mustafa Kemal leitmotivi.)

Gâzi’nin treni, Gâzi’nin vagonu; gündüz.

Gâzi’nin masası, ön planda gazete tomarı, hemen hepsi var; en üstte, az önce görüntüye bindirilmiş olanı: “TERAKKİPERVER KOMPLOSU.¹” Gazetelerin arasında, Gâzi’nin tespahi, tabakası, kahve fincanı, kül tablası vs.

(Raylardaki tıkırtılar, lokomotifin soluması ve ‘hasret’ düdüğü; Gâzi’nin off olarak yaverine bitabı.)

Mustafa Kemal Paşa: - “...Akhisar’dan yeni haber çıktı mı, be Salih?”

Salih Bey, koltuğunun altında ince bir dosyayla, vagon kapısından, Paşa’ya gelmektedir.

Salih Bey: - “İsmet Paşa... neşredeceği tebliğ-i resminin suretini gönderiyor...” Evrakı Gâzi’ye uzatır, bir an müteredit: - “...ayrıyeten, bir de...”

Mustafa Kemal Paşa, dosyayı alırken, asabi: - “...bir de ne?”

Salih Bey: - “...Karabekir Kâzım Paşa tevkif olunmuş!”

Mustafa Kemal Paşa, miitecessis: - “...Ali Fuat Paşa?”

Salih Bey: - “... henüz ortada yok, Paşam!”

Mustafa Kemal Paşa, sırtım koltuğa yaslanmış, vagon penceresi yanındaki yerinde, gelen evrakı karıştırıyor, elini alışkanlıkla fincanına uzatmıştır, boş olduğunu farkeder, çekilen Salih Bey’e seslenir.

Mustafa Kemal Paşa, *dostça*: - “...Salih süyler misin çuçu-ğa, bana bir kahve yapsın!”

Mustafa Kemal Paşa yalnız, özel tren birden bastırılmış bir yaz yağmurunu geçiyor, vagon camları damlalarla çizgi çizgi,

Gâzi sıkıntılıdır, evrakı incelemeyi içi istemiyor, nitekim bırakır, başını arkaya verip, camlara dalar.

Trenin raylardaki tıkırtısı, lokomotifin soluması, arada ‘hasret’ düdüğü.

Gâzi bir sigara yakmıştır, bol duman bırakıp arasında neredeyse kayboluyor; gözlerinin mahzun maviliği, yağmurun camlardaki çizgileri arasında kaybolmuşsun Dışarda akıp giden, Batı Anadolu kırları.

(Flasb/Back sahnesi geliyor.)

Erzurum, Kolordu Misafirhanesi; gündüz.

(Flash/Back sahnesidir.)

Mustafa Kemal Paşa ile Rauf Bey arasından, kapı; kapıdan yıldırım gibi giren, Cevat Abbas Bey.

Cevat Abbas Bey, *heyecanlı ve telâşlı*: - “...kumandan paşa geliyorlar... arkalarında bir bölük süvari...”

Karabekir Kâzım Paşa, kapıdan görünür; sakindir, yüz hatları ifadesiz, arkasında zabitleriyle odanın içinde ilerler; ayağa kalkmış Mustafa Kemal Paşa’nın karşısında durur, askeri selamı verdikten sonra, önemsiz bir şeymiş gibi sükûnetle bildirir.

Karabekir Kâzım Paşa, “...emrinizdeyim, Paşam! Ben, zabirânı ve efradıyla bütün kolordum... emrinizdeyiz!..”

Yeniden trene ait efektler devreye giriyor: raylardaki tıkırtı, lokomotifin soluması, ‘hasret’ düdüğü...

(Flasb/Back sahnesinin sonudur.)

Gâzi’nin treni, Gâzi’nin vagonu; gündüz.

Gâzi’nin dalgın ve mahzun gözlerinden ağır ağır gerileyen kamera, onu tekrar, vagon penceresinin yanbaşında, başını arkaya vermiş, dalgın buluyor.

Yağmur iplikleriyle çizik çizik camlardan, bitmez tükenmez bağlar geçmektedir. Gazi, sigarasını hatırlar, bir nefes alır, bıraktığı dumanların arasında kaybolur.

(Tren efektinin yanısıra, yeniden Mustafa Kemal leitmoti-vi: ‘Dünyalara bedeldir mâhcemâli...’)

Paşa’nın az önce Salih Bey’e söylemiş olduğu kahve, getiriliyor. Mustafa Kemal Paşa, kendini toplarlar, kahve fincanını alır; *aklı başka yerde* o sırada, gözlerini görevliye kaldırarak soracaktır: -

“...nerdeyiz, çocuk? İzmir’e çok mu var?”

Gâzi’nin treni olanca hızıyla rayların üzerinden akarak, İzmir istikametine doğru ilerliyor.

İzmir, şehirden zincirleme görüntüler; öğleden sonra.

Karşıyaka’dan Körfez ve şehrin narin silueti. Biri Karşıyaka’dan giden, öbürü Karşıyaka’ya gelen iki Körfez vapuru, etraflarında balıkçı kayıkları; bulutsuz, yaz mavisi; cıva yansımaları, dümdüz bir deniz; martıların düğümleri, çözülüp dağılıyor.

Martı çığlıkları, Körfez vapurlarının düdüğü çalıp selâmlaşması...

Konak Meydanı, şehir gündelik hayatı içinde görünüyor; iskelede yolcular, civarda bekleyen faytonlar, Kcmeraltı’ndan taşan kalabalık.

(Kamera ağır ağır, Saat Kulesi’ilin kadranına doğru yükseliyor: akreple yelkovan, öğleden sonra saat alafranga ikiyi göstermektedir.)

Saat Kulcsi’nin çanı, saat ikiyi çalıyor.

Birinci Kordon, Naim Palas (Eski Kramer Oteli). Atlı tramvaylar, kordonhoyundaki gidip gelişlerini sürdürüyor, faytonlar ve otomobiller; ‘piyasaya’ çıkmış, levanten ve ecnebiler; Naim Palas’ın çevresinde, sıkı güvenlik tedbirleri alınmıştır: Polisler ve bahriyeliler, binayı kuşatmış gibidir.

Binanın sağında ve solunda, öbek öbek, sabırlı ve sessiz bir halk birikimi: Esnaf, amele, memur, talebe, tüccar, vs, kadın erkek, çoluk çocuk, “Gâzi’yi görmek” için, oraya koşmuş! Güvenlik kordonunu aşamıyor, yine de gitmiyorlar. Sessiz, sakın, öylece bekliyorlar.

Martı çığlıkları, tramvayların vınıltıları.

İzmir, Naim Palas; öğleden sonra.

Cümle kapısı: Rusûhi ve Muzaffer Beyler; tetik ve dikkatli, bina cephesindeki güvenlik kordonunu denetliyorlar. Kapıdaki çifte nöbetçiden başka, resmi ve sivil polisler, binayı çep-çevre sarmıştır.

Rusûhi Bey, yanlarına gelen, Mülâzim Rafet Bey’e, -sarışın, mavi gözlü bir genç- soracaktır: - “... nasıl gidiyor, Rafet?”

Mülâzim Rafet Bey: - “...kuş uçurtmuyoruz, kumandanım.”

Rusûhi Bey: - “...aferin! Binaya , bizim haberimiz olmadan, kimse girmeyecek!”

Muzaffer Bey: - “...Vali Kâzım Paşa, Fahrettin Paşa, müstesna tabii! ”

Mülâzim Rafet Bey, eliyle ahaliyi gösterip: - “...bunları ne yapacağız?., sabahtan beri bekliyorlar... tek istedikleri Gâzi’yi görmek!”

Rusûhi Bey: - "...yooo, o tehlikeyi göze alamayız... şüpheli eşhasın tamamı yakalanmadı..,"

Yaverân Dairesi'nde Salih Bey, telefondadır; yanbaşında kırçıl bıyıklı, yorgun bir memur, omzuna asılı postacı çantasından, çıkarıp çıkarıp masanın üstüne, birtakım telgraflar yığıyor; zimmet defterini önüne açmış, imzaya hazır.

Yaveran Dairesi de korumaya alınmış, kapıların önünde resmi polisler; Mustafa Kemal Paşa'nın yanından, tepsi üzerinde içilmiş kahve fincanlarıyla, bir garson çıkıyor.

Salih Bey, *ahizeye*: -...elbette Paşam, emredersiniz... bizzat meşgul olurum.. sağolun efendim..

Telefonu kapatacağı sırada, memurun yığıdığı telgrafları görecektir. Hayretlere düşer: - ne bunlar yahu? Hepsi bize mi?"

Memur, *saygılı*: - Paşa Hazretlerine!.. Beytüşşe-bab'dan bile çekmişler... uzun ömür temennileri..."
Kalemi uzatıp, defterde yeri göstererek: - "...bir imza, istirham etsem?"

Salih Bey, halkın böyle Anadolu'nun her yerinden telgraf olup yağmasından memnun, imzaya uzanırken, telefon tekrar çalacaktır; o imzayı atıp, ahizeyi yeniden kulağına götürüyor: - "...buyurun, Naim Palas, ben Yaver Salih... kim, arıyor? *Biraz dinledikten sonra*: - "... mümkün değil, Fahrettin Paşa'yla beraber efendim..."

Naim Palas, kabul salonu; öğleden sonra.

Fahrettin Paşa bir koltuğa, Gâzi'nin karşısına oturmuş; müteessir, mükedder, miitehayyır, soruyor: - "...neticede, bunlar bizim dava arkadaşlarımız... müstevliye karşı birlikte dövüştük... havsalam almıyor, Paşam, nasıl oluyor da kalkıp..."

Gazi, Fahrettin Paşa'nın karşısında, ayaktadır; oturma-yacak kadar gergin, elinden geldiğince sakın görünmeye çalışıyor; arasında sigarasını tuttuğu iki parmağını ona doğru uzatarak, Fahrettin Paşa'nın sözünü keser.

Mustafa Kemal Paşa: - "...yok, Paşa yok!... Terakkiperverler, zevahir... perdenin arkasında, İttihatçılar... eski Ankara Vâlisi Abdülkadir, eski Maarif Nazırı Şükrü... işin ucu, 'Kara' Kemal'e... 'Kara' Vâsıf'a uzanıyor..."

Fahrettin Paşa, *meyyus*: - "... şayân-ı teessüf, bir hal!.., bilmem ki, paylaşamadığımız nedir... bu toprak hepimizin..."

Güneş batıya yattığı için, denize bakan camlardan erimiş gümüş aydınlığı salonun yarısına dolmaktadır; Gizi, ayakta konuşurken, bu aydınlığa girdikçe, bütün çizgileri âdeta yaldızlanıyor.

Mustafa Kemal Paşa, gergin: - "...İttihatçı mantığı, bunu kabul eder mi?.. Asla!.. onlara göre, millet, miicadele-i milli-yeyi, onları re's-i kâra getirmek maksadıyla yaptı..." *Acı acı gülerek*: - "... bizimkisi fuzuli işgal!.."

Fahrettin Paşa, *sıkıntıyla, göğüs geçirir*: - "... fesuphanallah!"

Telefonun zili yükseliyor, Paşa'nın özel telefonu.

Gazi, telefonu açmak için onun bulunduğu sehpaye yürüyünce, salonun gölgeli tarafına geçer; âdeta loşluğa bürünür. Ahizeye uzanıyor.

Mustafa Kemal Paşa: - "...evet, ne vardı?" *Bir süre dinliyor, sigarasını içiyor:* - "...evet, getiriniz! Teşekkür ederim!"

Gazi, durumu açıklamak için Fahrettin Paşa'ya yürüyünce yine o gümüş aydınlığına girecektir.

Mustafa Kemal Paşa: - "...Vâli'ydi... Kâzım Paşa... Ziya Hurşit'i görmek arzumu bildirmiştim..." *Az susar:* - "...gönderecek..."

Fahrettin Paşa, birisi tarafından itilmiş gibi, birden ayağa kalkıyor.

Fahrettin Paşa: - "...müsaade-i âlinizle, ben gideyim Paşam... sizi miktâr-ı kâfi meşgul eyledim..." *Dişlerinin arasından:* - "...esasen, o nâmerdi gözüm görmesin... alimallah, kendi elimle boğarım..."

Mustafa Kemal Paşa, aydınlıktan çıkarak, Paşa'yı salonun kapısına doğru uğurluyor: - "...sen bilirsin..." : - "...hakikatte, izahı nedir, meraktayım..."

İzmir, Konak Meydanı; akşamüstü.

Saat Kulesi: Akreple yelkovan, alafranga saat altıya gelmek üzeredir.

Naim Palas çevresi: Öbek öbek toplanmış olan halk kalabalığı artmıştır. Polisin halkı sokmadığı alan dışında, seyrüsefer kesilmiş gibidir, tramvaylar zar zor geçiyor, arabalar yol bulamıyor. Ahali, polis zincirini zorlamaktadır. Sadece, Naim Palas'm denize bakan cephesi, bomboş.

Konak istikametinden, iki resini arabanın geldiği görülüyor; kalabalığı korna çalıp yavaşlayarak geçiyorlar; polis zinciri içine girince, Naim Palas'ın cümle kapısı önünde duruyorlar.

Naim Palas'ın kapısı önü: Mülâzim Rafet Bey, arabanın önüne geldiği sırada, kapılar açılır; şoförün yanından, iri gövdesiyle Polis Müdürü Mehmet Ali Bey çıkar; sonra, Serkoın-ser Kenan Bey'e kelepçeli olarak, arka taraftan, yakışıklı, hasır şapkalı, Ziya Hurşit Bey iner.

Mülâzim Rafet'in onları beklediği bellidir, kapıya doğru ilerledikleri sırada, oradan Rusûhi Bey'le Muzaffer Bey'in belirdiği görülecektir. Ziya Hurşit, hep olduğu gibi, kendinden emin, hafif küstah, etrafına bakınarak, binaya yürüyor.

İzmir, Naim Palas, kabul salonu; akşamüstü.

Mustafa Kemal Paşa, camların önünde durmuş, yüzü denize dönük; dalgın ve düşünceli. Batıya doğru inen güneşin aydınlığı kızıla çalıyor, salonun daha içlerine yayılmış; salon, bu haliyle yaldızlanmış gibidir.

Kapının tıklatıldığı işitilecektir.

Mustafa Kemal Paşa, başını çevirmeden, seslenir: - “Giriniz!”

Salonun kapısından, Ziya Hurşit giriyor: Kelepçeleri çözülmüş, üstüne başına düzen verilmiştir. Boylu boslu, yakışıklı bir adam; dudaklarında, belli belirsiz, o hafif küstah, biraz da müstehzi tebessüm. Bir iki adım atıp durur.

Mustafa Kemal Paşa; akşam güneşinin yaldızladığı siluet, hâlâ ilk durumunu korumaktadır. Sırtı salona, yüzü camlara dönük, denize bakıyor.

Ziya Hurşit: - “...beni emretmişsiniz!”

Mustafa Kemal Paşa, o zaman dönüyor; beklenebileceğinin aksine, Gâzi'nin yüzü yumuşaktır, öfkesiz ve sakin, hatta mavi bir tebessüm gözlerinde saklı; Ziya Hurşit'e doğru yürüyerek konuşur.

Mustafa Kemal Paşa: - “...Ziya Hurşit Bey... sizinle ilk Meclis'de teşrik-i mesâi yapmıştık.”

Ziya Hurşit: - “...evet, Paşam!”

Gazi ile Ziya Hurşit, karşılıklı. Ziya Hurşit, Paşa'nın bakışlarına direnemiyor, başını hafifçe eğiyor.

Mustafa Kemal Paşa: - “...o halde nedir bu suikast hikâyesi?.. bana verilen malûmata bakılırsa... teşkilâtın ruhu imişsiniz... asıl elebaşısı?..”

Önce aynı meydan okuyan tavır, başını kaldırır, ilk sözlerinden sonra, yine Gâzi'nin bakışlarına mağlup olur, gözlerini yere eğer.

Ziya Hurşit Bey: - “...öyle! Hakikattir! Suikast maksadıyla gelmiştim..” *Gözlerini eğiyor, daha düşük sesle-* - “...kuvvede kaldı... fiiliyata çıkamadı.”

Gazi, gözlerini indirmeden, susuyor; bir sigarayı dudaklarına iliştirip yakıyor, dumanları salıveriyor.

Ağır bir sessizlik anı, dışardan martı çığlıkları, atlı tramvayların nal sesleri, çoğalan kalabalığın rabarbası.

Mustafa Kemal Paşa: - “...sizden bunu beklemezdim.” *Az susar:* - “...cidden!., bir tarz-ı izahınız olmalı...”

Ziya Hurşit Bey, kısa bir sükût anından sonra, gözlerini yine kaldırıyor, sözünün sonuna doğru tekrar indiriyor.

Ziya Hurşit Bey, *yorgun:* - “...dünya bu, Paşam! Beklenmedik nice şeyle mahmûl...” *Başını eğer:* - “...neyleyim ki... hâlen karşınızda maznun sıfatıyla bulunmaktayım...” *Az susar:* - “...ne diyebilirim ki...”

Kapı tıklatılıyor.

Salonun kapısı açılıyor, içeriye, Yaver Salih Bey giriyor; elinde memleketin her tarafından gelen

telgrafların konulduğu hasırdan bir evrak sepeti, Gâzi'ye doğru yönelir.

Salih Bey: - "...Paşa Hazretleri... öğleden sonra, yurdun dört bucağından... . zât-ı âlinize gelen telgraflar...'

Salih Bey, telgrafla dolu sepeti, civarda bir sehpaye bırakırken, Ziya Hurşit'e doğru, manalı manalı bakarak ilâve edecektir: - "... halkın sadakat telgrafları... sıhhat temennileri."

Sahne sona ermeden, Konak'taki Saat kulesinin saat çalışma ait darbeler, işitilmeye başlayacaktır.

İzmir, Konak Meydanı, Saat Kulesi: akşam.

Saat Kulesi:'AkrepLe yelkovan, 'alafranga' saat yedi Çizerinde buluşmuştur.

Kamera ağır ağır geriliyor, o geriledikçe gün batımının akşam kızılığına boyadığı, Hükümet Konağı, yambaşmdaki cami, akşam seyranına çıkmış İzmirlilerle dolu meydan çerçeveyi dolduruyor.

Naim Palas çevresi, Gâzi'yi sağ salim görmek ihtiyacındaki halk kalabalığı, denize bakan öndeki kısım hariç, binayı tamamen sarmış; çoğunluğu, İzmir'in yoksul ve çalışkan halkı, sabırla bekliyorlar; arada, polislerle itiştikleri oluyor.

Güneş iyice batıya devrildiği için, o taraf sarıdan pembeye, eflâtundan kızıla çalan renklere bürünmüştür; bu aydınlık, elbette o renklerle, Naim Palas'a ve kalabalığa yansıyor.

İzmir, Naim Palas, yemek salonu; akşam.

Naim Palas'ın denize nazır yemek salonunda, gruba karşı oturmuş, rakısını içen Mustafa Kemal Paşa.

Gazi, tek başına ve dalgındır. Masasının üzerinde, sigara tabakası, tespahi, kül tablasından başka, leblebi ve beyaz peynir tabağı, rakı sürahisi ve kadehi, bir de evrak göze çarpıyor.

Bir çeşit veranda olan yemek salonu da batmakta olan güneşin renklerine boyanmıştır.

Martı çığlıkları, Körfez vapurlarının düdüğü, kalabalığın rabarbası.

Salih Bey, yüzü endişeli, hareketleri biraz telâşlı, Gâzi'ye yaklaşıyor. Gazi, o yakınına gelinceye kadar, farketmez, ya da farketmez görünür.

Salih Bey: - "... Ali Fuat Paşa, teslim olmuş Paşam!"

Gazi dalgın yüzünü Salih Bey'e doğru çeviriyor. Gözlerinin mavi yorgunluğunda, o anda hissettiklerinin, sessiz çığlığı.

Salih Bey: - "...GülcemaPle yola çıkarmışlar... İzmir'e gelmek üzere, fakat..." Susar.

Mustafa Kemal Paşa, **alçak sesle, ama mütecessis:** - "...fa-katı ne?"

Salih Bey, üzgün, üzüntüsünü saklamaya çalışarak, dürüstçe: - "...fakat, şehirde bir şayia dolaşiyor... vürûdunda, Paşa'yı linç edeceklermiş..."

Gâzi'nin bir anda kaşları çatılır, yüzü ciddileşir, dalgınlığından sıyrılır; önemli anlarındaki kararlılığına kavuşmuştur.

Mustafa Kemal Paşa: - "... ne? Burası dağ başı mı? ...hak var, hukuk var..." **Bir an düşünür.** - "...tez Kâzım Paşa'yı bulasın, çocuk. ...tarafından süyieyesin, sıkı tedbir alsınlar... Ali Fuat Paşa'nın kılına hâlel gelirse... hepsini mes'ul tutarım..."

Salih Bey, *belirgin bir rahatlamayla*: - “...emredersiniz, Paşam!”

Mustafa Kemal Paşa, yeniden tek başına yaşadığı o dalgınlığa dönmüştür.

Bir sonraki sahnenin efekti işitilmeye başlıyor: Harbiye-i Şâbâne'nin iç avlusundan, borazan takımının çalışması, nis-beten uzaktan)

(Flash-Back sahnesi geliyor.)

İstanbul. Mekteb-i Harbiye-i Şahane; gündüz.

(Flash-Back sahnesidir.)

Harbiye’de dahiliye kısmı, iki Harbiye öğrencisi, Mustafa Kemal ve Ali Fuat, nöbetçi zabitan kapısından çıkıyorlar; koridorda yanyana gidiyorlar.

Ali Fuat Efendi, arkadaşının kolundaki üç kırmızı bir sarı şeridi farkedip duraklıyor.

Ali Fuat: - “...siz öne geçin çavuşum, ben sizi takip edeyim.”

Mustafa Kemal, hafif bir gülümsemeyle memnun olduğunu belli eder; o önde, Ali Fuat arkada, dâhiliyeden çıkarlar.

(Flasb-Back sahnesinin sonudur.)

(Sahnenin sonuna doğru borazanların yerini, kalabalığın bir ağızdan, tempolu bağırması alacaktır. Önce gürültü bulanık, ne dediği anlaşılmıyor, sonra netleşir: “Gâzi Paşa... Çok yaşa!”)

İzmir, Naim Palas çevresi; akşamüstü.

Geçme, Gâzi 'yi görmek için bekleyen, artık sabrı tükenmiş, halk kalabalığına yapılıyor.

Bir ağızdan, heyecanla bağırıyorlar,

- “Gâzi Paşa... Çok Yaşa!”

- “Gâzi Paşa... Çok Yaşa!”

- “Gâzi Paşa... Çok Yaşa!”

Yaşlı, başörtülü, kasabalı bir kadın, avurtları çökük, seyrek sakallı, bir ayağı yok, koltuk değnekli bir adam, kucağında bebeği, onu sarmış sarmalamış, aydınlık yüzlü bir mahalle kızı, genç ama yorgun bakışlı, başı tartımlı (poşu) bir yiğit, fotr şapkası başında eğreti duran, gözlüklü, ak saçlı bir muallim...

İzmir, Naim Palas, yemek salonu; akşamüstü.

Mustafa Kemal Paşa masasından kalkmış, daha önde, seslerin geldiği tarafa bakıyor; gergin, biraz da kızmış gibi bir hâli var; yanında Rusûhi ve Muzaffer Beyler, ikisi de, tedirgin.

Mustafa Kemal Paşa: - "... nedir bu sesler? Nümayiş mi var? Bunu sorayım diye çağırdım..."

Rusûhi Bey: - "... şey Paşam, ahali toplandı da!..."

Mustafa Kemal Paşa: - "... ben de onu soruyorum... niye toplandı?"

Rusûhi Bey: - "...aralarına herhangi bir suikastçı karışabilir diye..." Susar.

Mustafa Kemal Paşa, *hiddetli*-. - "...siz de beni onlardan saklıyorsunuz... öyle mi?... Söyleyin doğru mu?"

Rusûhi Bey: - "...Vali Paşa'yla öyle mutabık kaldık..."

Mustafa Kemal Paşa, bir an susuyor; tek kelime söylemiyor, çok hiddetlendiği bakışlarının masmavi alevlenmesinden anlaşılmalıdır; artık ufka yaklaşmış olan güneşin kızıla boyadığı silueti, kısa adımlarla gidip geliyor.

Bu sessizlikte, Kordonboyu'ndaki ahalinin bağıırışı yeniden duyulacaktır: Bir orman uğuldamış gibi.

Mustafa Kemal Paşa, *birden, hiddetle*: - "...aferin size!., nasıl yaparsınız bunu? ...bilirsiniz ki, yapayalnız bir adamım..." *Eliyle sesin geldiği yönü gösterip*: - "...dünyada onlardan başka kimsem yoktur... onlar olmazsa... ben de olmam!"

Karşılarında durup, emrediyor: - ...çabuk bırakın gelsinler!..

İzmir, Naim Palas çevresi; akşamüstü.

Binanın önünde, halkın bırakılmadığı alan, polis zinciri ardında kımıldanan, uğultulu kalabalık; Mülâzim Rafet Bey, polislere emir veriyor. Halk, önce sağ taraftan akmaya başlayacaktır.

Ahali, her iki taraftan, bir insan seli halinde gelip, Naim Palas'ın cümle kapısı önüne birikiyor: Genci, yaşlısı, kadını, erkeği, hatta çocuğu; hepsi heyecanlı, bazılarının gözü yaşlı.

Serbest bırakılmanın telâşıyla, hızla, önleri sıra gerileyen kameranın üstüne gelirlerken, birden bakışları sabitleşir, oldukları yerde çakılmış gibi dururlar.

Cümle kapısının önünden rıhtıma kadar olan alanda, her gelen, aynı şekilde duruyor; bakışlarını kapıya dikeyiyor; âdeta bir insan denizi, denizle birleşmiştir.

Kalabalık, binanın önüne gelip doldurunca, o ana kadar süren gürültü ağırlaşarak kesilir, sonunda, tam bir sükûta dönüşür; o kadar ki, sadece martı çığlıkları işitilmektedir.

(Tam o sırada, çok gerilerden, hafif hafif, Mustafa Kemal leitmotiui işitmeye başlayacaktır.)

Arkasında üç yaveri, Salih, Muzaffer, Rusûhi Beyler, Mustafa Kemal Paşa, kapıdan çıkmış, kalabalığın karşısına dikilmiştir: Mahzun fakat mes'ut bir tebessümle, onu 'sağ olarak, gözleriyle görmek isteyen' halkına bakıyor.

Mustafa Kemal Paşa, yavaş yavaş yürüyerek, gelir, halkın arasına karışır. Yaverleri arkasından onu kollayarak ilerliyor. Halkın ona bakışı, sakin, gizlice mutlu, güvenli.

Kalabalığın arasında, birbirine zincirlenen görüntüler: başörtülü, yaşlı ve yoksul kadın, gözyaşlarını mendiliyle silerek, yanından geçerken, Gâzi'nin omzunu okşuyor; bir koluyla sarılıyor...

Gazi, yürürken, seyrek sakallı, avurtları çökmüş, bir ayağı yok, koltuk değneyiyle ayakta durabilen, adamın önünde duraklıyor. Bakışıyorlar. İkisinde de, bir yerden tanışıyormuş hissi. Sonunda, seyrek sakallı adam, konuşuyor: - "...Anafarta-lar, Paşam.. 19. Fırka!" Mustafa Kemal Paşa, elini dostça uzatıp, eski neferinin omzunu sımsıkı tutar, sonra hafifçe okşar.

Kucağında bebeğiyle gelmiş olan, mahalle kızı, bütün yüzüyle gülerek, Gâzi'ye bakmaktadır. Onun az gerisinde, başı tartımlı, genç bir adam duruyor. Gazi, onun göğsündeki istiklâl madalyasını farketmiştir, kalabalığı açıp yanına sokulur, yine aynı bakış: Sanki çok eskiden beri tanışıyorlar. Gazi, usulca elini uzatıp, delikanlının madalyasını tutarak, gözlerine bakacaktır. O zaman, eski neferinin ağzından bir tek kelime dökülür:

- "... Sakarya!"

Gazi, oğlunu severmiş gibi, Sakarya gazisi gencin çenesi okşuyor.

Mustafa Kemal Paşa, fevkalâde heyecanlanmıştı; kalabalığı geçerek, rıhtım boyuna geldi, o zaman, sırtını denize ve batan güneşe, yüzünü Naim Palas'a ve kalabalığa döner. Gün bacımının, çizgilerini kıpkızıl yıldızladığı, bir siluet halinde konuşmasına başlıyor.

Mustafa Kemal Paşa, *heyecanlı*: - "...umûmen izhâr olunan hissiyatla... cumhuriyet ve prensiplerimize olan fârt-ı merbûtiyetin... ne derece lâyezâl olduğuna... bir kere daha kaani oldum.." *Az susar*: - "...cumhuriyetimizin ve milletin ruhundan mülhem prensiplerimizin... bir vücûdun izâlesi ile haleldar olabileceği zehabında bulunanlar... çok sahif dimağlı bedbahtlardır... evet, benim nâçiz vücûdum... bir gün elbet toprak olacaktır... fakat Türkiye Cumhuriyeti... ilelebet payidar kalacaktır."

İzmir Körfezi'nin şâhâne yaz gurubu; martı yumakları çözülüp dağılıyor, gökyüzü ve deniz, turuncudan eflâtuna, toz pembeden menekşe ya da erguvana kadar, türlü renge boyanmıştır. Ufku verdiği his, bir sonsuzluk, bir ebediyet hissi.

(Mustafa Kemal Paşa'nın son sözleri, bu görkemli tablo üzerine off olarak düşer.)

Mustafa Kemal Paşa; - "...ve Türk milleti... emniyet ve saadetini zâmin prensiplerle... medeniyet yolunda, tereddütsüz yürümeye devam edecektir..."

(Mustafa Kemal leitmotivi, daha yüksek: "...dünyalara bedeldir mâhcemâli /allahıma emânettir Kemal'im... "

SON

attilâ ilhan kasım'97-nisan'98 maça (İst.)